



## **CSONGRÁD Fenntartható Városfejlesztési Stratégia 2021- 2027**

Szöveg beírásához kattintson vagy koppintson ide.



**Hiánypótlás alapján  
kiegészített változat**

*Csongrád, 2023. augusztus 30.*



# **Csongrád Fenntartható Városfejlesztési Stratégia 2021-2027**

# Tartalom

<b>VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ .....</b>	<b>9</b>
<b>1 A PARTNERSÉGI FOLYAMAT ISMERTETÉSE AZ FVS TERVEZÉS IDŐSZAKÁRA VONATKOZÓAN .....</b>	<b>10</b>
1.1 PARTNEREK DEFINIÁLÁSA.....	10
1.2 PARTNERSÉGI AKCIÓK ÉS AZOK TARTALMA.....	10
1.3 PARTNERSÉGI AKCIÓK ÜTEMEZÉSE A TERVEZÉSI FOLYAMATBAN .....	11
<b>2 MEGALAPOZÓ MUNKARÉSZ: HELYZETFELTÁRÁS ÉS HELYZETÉRTÉKELÉS .....</b>	<b>14</b>
2.1 HELYZETFELTÁRÁS .....	14
2.1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok .....	15
2.1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Konceptióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata.....	17
2.1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata .....	30
2.1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai .....	36
2.1.5 A település társadalma.....	38
2.1.6 A település humán infrastruktúrája.....	48
2.1.7 A település gazdasága .....	60
2.1.8 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere.....	76
2.1.9 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások.....	87
2.1.10 Zöldfelületi rendszer vizsgálata .....	93
2.1.11 Közlekedés.....	100
2.1.12 Közművesítés.....	111
2.1.13 Környezetvédelem (és településüzemeltetés) .....	119
2.1.14 Városi klíma.....	133
2.2 TERÜLETI LEHATÁROLÁS .....	136
2.2.1 A várostérség lehatárolása, bemutatása .....	136
2.3 HELYZETÉRTÉKELÉS, SZINTÉZIS .....	143
2.3.1 Prosperáló város .....	143
2.3.2 Zöldülő város.....	145
2.3.3 Digitális város .....	146
2.3.4 Megtartó város .....	147
2.3.5 Kiszolgáló város .....	151
2.4 A VÁROS IRÁNYÍTÁSI ÉS MŰKÖDÉSI MODELLJE .....	160
2.4.1 Irányítási modell .....	160
2.4.2 Működési modell .....	162
2.4.3 Várostérségi koordináció.....	165
2.5 KOCKÁZATOK ÉS LEHETŐSÉGEK ÉRTÉKELÉSE .....	166
2.5.1 Prosperáló város .....	166
2.5.2 Zöldülő város.....	167
2.5.3 Digitális város .....	167
2.5.4 Megtartó város .....	168
2.5.5 Kiszolgáló város .....	168
<b>3 STRATÉGIAI MUNKARÉSZ .....</b>	<b>169</b>
3.1 FORGATÓKÖNYV ELEMZÉS .....	169
3.1.1 A kitettség mátrix .....	170
3.1.2 A felkészültség mátrix .....	173
3.1.3 Forgatókönyvek.....	174
3.2 JÖVŐKÉP .....	179
3.3 A STRATÉGIA CÉLRENDSZERE.....	181
3.3.1 Stratégiai célok és részcélok.....	182
3.3.2 A stratégiai célok területi leképeződése.....	188
3.4 A REZILIENS VÁROS A STRATÉGIAI CÉLRENDSZERBEN .....	191
3.4.1 Prosperáló város .....	193

3.4.2	Zöldülő város.....	194
3.4.3	Digitális város.....	195
3.4.4	Megtartó város.....	195
3.4.5	Kiszolgáló város.....	196
3.5	A STRATÉGIA ÖSSZHANGJA MÁS STRATÉGIÁKKAL.....	196
<b>4</b>	<b>MONITORING, KONTROLLING, INDIKÁTOROK.....</b>	<b>199</b>
4.1	FVS MONITORING RENDSZERE, NYOMON KÖVETÉS A TERVEZÉS ÉS VÉGREHAJTÁS SORÁN.....	199
4.2	AZ FVS-HEZ KAPCSOLÓDÓ INDIKÁTOROK ÉS AZOK MÉRÉSI MÓDSZERTANA.....	199
4.3	A BEAVATKOZÁSOKRA VONATKOZÓ ADATOK GYŰJTÉSÉNEK ÉS KEZELÉSÉNEK HELYI MÓDSZERTANA 203	
<b>5</b>	<b>AZ IRÁNYÍTÁSI ÉS MŰKÖDÉSI MODELL.....</b>	<b>204</b>
5.1	A VÁROSIRÁNYÍTÁSI MODELL INDOKOLT MÓDOSÍTÁSAI.....	204
5.1.1	Az átfogó városirányítási rendszer változásai.....	204
5.1.2	A térségi koordináció mechanizmusainak változásai.....	204
5.1.3	Részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában.....	204
5.2	A VÁROSI MŰKÖDÉSI MODELLT ÉRINTŐ TERVEZETT VÁLTOZTATÁSOK.....	205
5.2.1	Szervezeti struktúra.....	205
5.2.2	Városüzemeltetés.....	205
<b>6</b>	<b>CSELEKVÉSI TERV.....</b>	<b>206</b>
6.1	INTÉZKEDÉSEK ÉS BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK RENDSZEREZÉSE.....	206
6.2	AZ AKCIÓTERÜLETEK KIJELELÉSE, A KIJELELÉS ÉS A LEHATÁROLÁS INDOKLÁSA.....	210
6.3	VÁROSI SZINTŰ BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK RÉSZLETEZÉSE.....	211
6.3.1	Stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások.....	211
6.3.2	Stratégiai célkitűzéseket támogató nagyobb városi területekre kiterjedő beavatkozások 214	
6.3.3	Stratégiai célkitűzéseket támogató, átfogó szervezeti rendszerként működő stratégiai keretrendszerek (hálózatos, vonalas fejlesztések).....	216
6.4	VÁROSTÉRSÉGI SZINTŰ BEAVATKOZÁSI TERÜLETEK RÉSZLETEZÉSE.....	219
6.5	STRATÉGIA EGYÜTTMŰKÖDÉSI MENETRENDEK (ZÖLD ÉS DIGITÁLIS ÁTÁLLÁST ELŐSEGÍTŐ CÉLOK ÉS INTÉZKEDÉSEK, OPCIONÁLISAN INNOVÁCIÓS MENETREND).....	222
6.5.1	Zöld átállás menetrend.....	222
6.5.2	Digitális átállás menetrend.....	226
<b>7</b>	<b>FINANSZÍROZÁSI TERV.....</b>	<b>232</b>
7.1	ELÉRHETŐ ÉS BEVONHATÓ FORRÁSOK SZÁMBAVÉTELE.....	232
	<b>Aktorok, meghatározó szereplők.....</b>	<b>235</b>
	<b>Kitekintés.....</b>	<b>236</b>
	<b>Egyéb kötöttségek és lehetőségek.....</b>	<b>236</b>
7.2	AZ ÜZLETI MODELL BEMUTATÁSA.....	237
	<b>Beavatkozások adatainak gyűjtése és ismertetése dimenzióként összegezve.....</b>	<b>237</b>
	<b>A finanszírozási terv összefoglalója.....</b>	<b>240</b>
7.3	FENNTARTHATÓ ÜZEMELTETÉS.....	241
7.4	PROJEKTCSATORNA FEJLESZTÉS INTÉZMÉNYESÍT.....	241
7.4.1	Ellátandó funkciók.....	241
7.4.2	Kulcsszereplők nevesítése.....	242
7.4.3	Intézményi modell bemutatása.....	242
<b>8</b>	<b>MELLÉKLETEK.....</b>	<b>245</b>
8.1	ANTISZEGREGÁCIÓS TERV.....	245
8.1.1	Helyzetelemzés és értékelés.....	245
8.1.2	Antiszegregációs terv.....	252
8.2	ELVÉGZETT KÉRDŐÍVES FELMÉRÉSEK DOKUMENTÁLÁSA.....	254
8.2.1	Lakossági felmérés.....	254
8.2.2	Intézményi/ szervezeti felmérés.....	261
8.3	FINANSZÍROZÁSI TERV BEAVATKOZÁSONKÉNT.....	263
8.4	MŰKÖDÉSI TÉRKÉP.....	264



## Táblázatjegyzék

1. TÁBLÁZAT: INGÁZÁS CSONGRÁDON (FŐ) 2011 .....	17
2. TÁBLÁZAT ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROS FVS CÉLKITÜZÉSEINEK ILLESZKEDÉSE CSONGRÁD-CSANÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMAINAK CÉLKITÜZÉSEIHEZ .....	28
3. TÁBLÁZAT: TERÜLETHASZNÁLAT CSONGRÁDON .....	33
4. TÁBLÁZAT: A LAKÓNÉPESSÉG VÁLTOZÁSA 1990-2020, ÖSSZEHASONLÍTÓ ADATOK .....	38
5. TÁBLÁZAT: A JELENLÉVŐ ÉS LAKÓNÉPESSÉG A CSONGRÁDI JÁRÁSBAN 1870-2020 (FŐ).....	39
6. TÁBLÁZAT: A TELEPÜLÉSRÉSZEK A LAKÓNÉPESSÉG ÉS A KÜLTERÜLETI LAKÓNÉPESSÉG 2011 .....	40
7. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD NÉPMOZGALMI ADATAI 1980-2020.....	41
8. TÁBLÁZAT: KORSZERKEZET ALAKULÁSA CSONGRÁDON 1990-2020 .....	41
9. TÁBLÁZAT: A SZÜLETÉSKOR VÁRHATÓ ÉLETTARTAM NEMENKÉNT, 2001-2020.....	42
10. TÁBLÁZAT: A SZÜLETÉSKOR VÁRHATÓ ÉLETTARTAM A CSONGRÁDI JÁRÁSBAN NEMENKÉNT 2011-ES BÁZISRÓL BECSÜLVE .....	43
11. TÁBLÁZAT: HAZAI NEMZETISÉGHEZ TARTOZÓK SZÁMA .....	43
12. TÁBLÁZAT: A 7-X NÉPESSÉG LEGMAGASABB ISKOLAI VÉGZETTSÉGE 2011 .....	44
13. TÁBLÁZAT: A SZEGREGÁTUMOK ÖSSZEHASONLÍTÁSA .....	45
14. TÁBLÁZAT: OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK.....	49
15. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROSÁBAN BIZTOSÍTOTT SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKJÓLÉTI SZOLGÁLTATÁSOK.....	50
16. TÁBLÁZAT: ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM KÖVETKEZTETÉSEI .....	59
17. TÁBLÁZAT: A BEAVATKOZÁSOK MEGVALÓSÍTÓI.....	60
18. TÁBLÁZAT: MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK GAZDASÁGI FORMA SZERINT, 2011-2019.....	62
19. TÁBLÁZAT: A MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK MÉRETE A FOGLALKOZTATOTTAK SZÁMA SZERINT, 2019.....	62
20. TÁBLÁZAT: A MŰKÖDŐ TÁRSAS VÁLLALKOZÁSOK ÁGAZATI MEGOSZLÁSA, 2019 .....	63
21. TÁBLÁZAT: A MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK (A NON PROFIT GAZDASÁGI TÁRSASÁGOKKAL EGYÜTT) ÁGAZATI MEGOSZLÁSA, 2019.....	64
22. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD TERÜLETE MŰVELÉSI ÁGANKÉNT .....	64
23. TÁBLÁZAT: AZ IPAR ÉS ÉPÍTŐIPAR NEMZETGAZDASÁGI ÁGAKBAN MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK (A NON PROFIT GAZDASÁGI TÁRSASÁGOKKAL EGYÜTT, 2019 .....	66
24. TÁBLÁZAT: AZ IPARBAN MŰKÖDŐ JELENTŐSEBB CÉGEK CSONGRÁDON, 2020 .....	67
25. TÁBLÁZAT: MŰKÖDŐ SZOLGÁLTATÓ VÁLLALKOZÁSOK, 2019 .....	68
26. TÁBLÁZAT: VENDÉGLÁTÓ EGYSÉGEK SZÁMA TÍPUSONKÉNT CSONGRÁDON 2014-2019. ....	69
27. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD LEGNAGYOBB HELYI CÉGEI, 2019 .....	71
28. TÁBLÁZAT: NYERTES EU PÁLYÁZATOKBÓL SZÁRMAZÓ TÁMOGATÁS 2004-2021* .....	72
29. TÁBLÁZAT: A LAKÁSOK ÉS LAKOTT ÜDÜLŐK ADATAI A 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ALAPJÁN.....	74
30. TÁBLÁZAT: ÖNKORMÁNYZAT IPARÜZÉSI ADÓERŐ-KÉPESSÉGE (FT/FŐ) .....	77
31. TÁBLÁZAT: A MŰKÖDŐ ÖNKORMÁNYZATI GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK, 2020 .....	77
32. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT INGATLANVAGYONA .....	78
33. TÁBLÁZAT: A 2021.ÉVRE TERVEZETT JÁRÁSI STARTMUNKA MINTAPROGRAM .....	81
34. TÁBLÁZAT: BÉRLAKÁSOK JELLEMZŐI (2020.04.30-I ÁLLAPOT) .....	82
35. TÁBLÁZAT: LAKÁSGAZDÁLKODÁSI TERVEK 2021-2024. ÉVEKRE .....	84
36. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT INTÉZMÉNYEINEK GAZDÁLKODÁSA 2020-BAN .....	85
37. TÁBLÁZAT: UTAK NAPI ÁTLAGOS FORGALOMTERHELÉSE (EGYSÉGGJÁRMŰ/NAP) 2019.....	101
38. TÁBLÁZAT: AZ ÚTFELMÉRÉS EREDMÉNYEI, 2017.....	103
39. TÁBLÁZAT: A JÁRDÁK KIÉPÍTETTSÉGE, 2017 .....	109
40. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROS KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETÉHEZ TARTOZÓ ELSŐRENDŰ, 11.03 SZÁMÚ ÁRVÍZVÉDELMI SZAKASZ ÁRVÍZSZINT ÉRTÉKEI .....	131
41. TÁBLÁZAT: DIGITÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK PENETRÁCIÓJA.....	147
42. TÁBLÁZAT: A LAKOSSÁG ELÉGEDETTSÉGE A KÖZSZOLGÁLTATÁSOKKAL (VÁLASZOK MEGOSZLÁSA %)....	148
43. TÁBLÁZAT: A LAKOSSÁG ÁTLAGOS ELÉGEDETTSÉGE A KÖZSZOLGÁLTATÁSOKKAL.....	149
44. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁNAK INGATLANVAGYONA.....	152
45. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT INTÉZMÉNYEINEK 2020-BAN .....	163
46. TÁBLÁZAT: A MŰKÖDŐ ÖNKORMÁNYZATI GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK, 2020 .....	164
47. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROS KITETTSÉGI MÁTRIX .....	170
48. TÁBLÁZAT: CSONGRÁD VÁROS FELKÉSZÜLTSGÉI MÁTRIX .....	173
49. TÁBLÁZAT: A STANDARD FORGATÓKÖNYV.....	174
49. TÁBLÁZAT: AZ ADAPTÍV FORGATÓKÖNYV .....	177
50. TÁBLÁZAT: A STRATÉGIAI CÉLMÁTRIX: STRATÉGIAI CÉLOK, KAPCSOLÓDÓ RÉSZCÉLOK ÉS AZ ÉRINTETT TERVEZÉSI DIMENZIÓK .....	188

51. Táblázat: Stratégiai területi célmátrix: A stratégiai célok a város mely területein valósulnak meg.....	189
52. Táblázat: A városi rezilienciát fejlesztő lépések mátrixa.....	192
53. Táblázat: Az FVS intézkedéseinek illeszkedése más stratégiák intézkedéseivel.....	196
54. Táblázat: Az FVS stratégiai céljai és rész céljai eredmény és hatásindikátorai.....	199
55. Táblázat: FVS szintű egységes indikátorok – a rezilienciát, illetve az öt tervezési dimenzió mentén történő eredményeket vizsgáló indikátorok .....	201
56. Táblázat: Célok, intézkedések és projektek rendszere .....	206
57. Táblázat: Akcióterületek.....	210
58. Táblázat: Egyedi projektek: A Csongrádi Fürdő turisztikai fejlesztése – kerekmedence építés .....	212
59. Táblázat: Egyedi projektek: A víztorony felújítása.....	212
60. Táblázat: WIFI FOREVER projekt .....	212
61. Táblázat: Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése.....	212
62. Táblázat: Az FVS és többi szükséges stratégia kidolgozása.....	212
63. Táblázat: Bokrosi park felújítása.....	213
64. Táblázat: Vadász – komplex fejlesztés az oktatáshoz, turizmushoz kapcsolódóan .....	213
65. Táblázat: Kemencecsárda felújítása belvárosi közösségi térnek létrehozása.....	213
66. Táblázat: Kiszértl, Holt-Tisza környezetének beruházási célú fejlesztése .....	213
67. Táblázat: Vízi közmű hálózat felújítása.....	214
68. Táblázat: NEFOK – Nemzeti Fegyvergyártási Oktatási Központ - és a hozzá tartozó tanműhely létrehozása.....	214
69. Táblázat: Munkásszállás kialakítása .....	214
70. Táblázat: Akcióterületi projektek: Ipari park fejlesztése.....	215
71. Táblázat: Akcióterületi projektek: Szociális városrehabilitáció a 3. szegregátumban .....	215
72. Táblázat: Akcióterületi projektek: Városközpont (Déli kaputér) rehabilitációja.....	215
73. Táblázat: Akcióterületi projektek: A Körös-Torok fejlesztése .....	216
74. Táblázat: Akcióterületi projektek: Környezetvédelmi Ipari park elérhetőségének biztosítása.....	216
75. Táblázat: Hálózatos projektek: Középületek energetikai korszerűsítése és felújítása, megújuló energiatermelés az intézményekben .....	216
76. Táblázat: Hálózatos projektek: Óvodai és bölcsődei játszótérek és udvarok felújítása.....	217
77. Táblázat: Hálózatos projektek: Út- és kerékpárút építések és felújítások.....	218
78. Táblázat: Hálózatos projektek: Csapadékvíz elvezető hálózat felújítása és kiépítése.....	218
79. Táblázat: Hálózatos projektek: Turisztikai fejlesztések Csongrádon.....	218
80. Táblázat: A zöld fejlesztések intézkedéseinek meghatározása.....	225
81. Táblázat: Ügyfélkapcsolatok csatornái.....	228
82. Táblázat: A digitális fejlesztések intézkedései .....	229
83. Táblázat: Az FVS intézkedéseivel bevonható források .....	232
84. Táblázat: A prosperáló város dimenzió összegzése.....	238
85. Táblázat: A zöldülő város dimenzió összegzése .....	238
86. Táblázat: A digitális város dimenzió összegzése.....	239
87. Táblázat: A megtartó város dimenzió összegzése .....	239
88. Táblázat: A kiszolgáló város dimenzió összegzése .....	240
89. Táblázat: Összesítő pénzügyi tábla – TVP-ben szereplő tervezett és tartalék projektek .....	240
90. Táblázat: Összesítő pénzügyi tábla – összes tervezett és tervezés előtt álló projekt .....	240
91. Táblázat: Az FVS intézkedéseivel bevonható TOP Plusz források.....	241
92. Táblázat: Veszélyeztetett társadalmi csoportok városban azonosított problémái és fejlesztési lehetősége .....	245
93. Táblázat: A szegregátumok mutatói .....	248
94. Táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások .....	252
95. Táblázat: Területi fókuszú antiszegregációs célok és beavatkozások.....	252
96. Táblázat: Antiszegregációs intézkedések és a szegregátumok kapcsolata .....	253
97. Táblázat: Az antiszegregációs terv megvalósításának ütemezése .....	253
98. Táblázat: Az antiszegregációs terv pénzügyi terve.....	253

## Ábrajegyzék

1. ÁBRA: MAGYARORSZÁG FUNKCIONÁLIS TÉRSÉGEI.....	18
2. ÁBRA: MAGYARORSZÁG VÁROSHÁLÓZATA AZ OFTK ALAPJÁN:.....	19
3. ÁBRA: CSONGRÁD-CSANÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK CÉLRENDSZERE .....	25
4. ÁBRA: RÉSZLET AZ ORSZÁGOS TERÜLETRENDEZÉSI TERVBŐL .....	31
5. ÁBRA: RÉSZLET A CSONGRÁD-CSANÁD MTRT-BŐL .....	32
6. ÁBRA: RÉSZLET JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE TÉRSÉGI SZERKEZETI TERVBŐL (2020) .....	35
7. ÁBRA: RÉSZLET BÁCS-KISKUN MEGYE TÉRSÉGI SZERKEZETI TERVBŐL (2020).....	36
8. ÁBRA: CSONGRÁD SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEI ÁTNÉZETI TÉRKÉP .....	37
9. ÁBRA: A JELENLEVŐ ÉS LAKÓNÉPESSÉG ALAKULÁSA CSONGRÁDON 1870-2020 .....	40
10. ÁBRA: ÖREGSÉGI INDEX 2010-2019 .....	42
11. ÁBRA: CSONGRÁDI SZEGREGÁTUMOK .....	45
12. ÁBRA: A LAKÓINGATLANOK ÁTLAGOS NÉGYZETMÉTER ÁRÁNAK VÁLTOZÁSA 2006-2021 .....	75
13. ÁBRA: AZ ÖNKORMÁNYZAT KÖLTSÉGVETÉSI BEVÉTELÉNEK STRUKTÚRÁJA (2020) (FORRÁS: CSONGRÁD VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT) .....	76
14. ÁBRA: AZ ÖNKORMÁNYZAT KÖLTSÉGVETÉSI KIADÁSAINAK STRUKTÚRÁJA (2020) (FORRÁS: CSONGRÁD VÁROSI ÖNKORMÁNYZAT) .....	76
15. ÁBRA: A FEJLESZTÉSI PRIORITÁSOK KAPCSOLATRENDSZERE .....	79
16. ÁBRA: A TELEPÜLÉS ZÖLDTERÜLETI VISZONYAI A HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI ÉS A SZABÁLYOZÁSI TERV ALAPJÁN .....	94
17. ÁBRA: A HOLTÁG ÉS A VÁROSKÖZPONT ZÖLD -ÉS KÉK INFRASTRUKTÚRA RENDSZERE .....	96
18. ÁBRA: A REKREÁCIÓS FUNKCIÓVAL BÍRÓ ZÖLDTERÜLETEK.....	98
19. ÁBRA: AZ EGY LAKOSRA JUTÓ ÖNKORMÁNYZATI TULAJDONÚ ZÖLDTERÜLET NAGYSÁGA (M2) .....	99
20. ÁBRA: ORSZÁGOS UTAK SZELVÉNYEI.....	103
21. ÁBRA: A 100 LAKÁSRA JUTÓ SZEMÉLYGÉPKOCSIK SZÁMA 2001-2020.....	104
22. ÁBRA: CSONGRÁD KÖZIGAZGATÁSI TERÜLETÉN TÖRTÉNT BALESETEK KIMENETEL SZERINTI MEGOSZLÁSA .....	105
23. ÁBRA: CSONGRÁD VÁROS HELYI KÖZFORGALMÚ AUTÓBUSZ-KÖZLEKEDÉSÉNEK VONALHÁLÓZATA .....	107
24. ÁBRA: CSONGRÁD VÁROS HELYI AUTÓBUSZ-KÖZLEKEDÉSÉNEK VONALHÁLÓZATA .....	108
25. ÁBRA: SZENNYVÍZELVEZETÉS FEJLŐDÉSE 2001-2019 KÖZÖTT .....	113
26. ÁBRA: HÁZTARTÁSOK ÁTLAGOS VILLAMOSENERGIA FOGYASZTÁSA (kWh/év) .....	115
27. ÁBRA: CSONGRÁD LAKOSSÁGI GÁZELLÁTÁSÁNAK VÁLTOZÁSA 2001-2019.....	116
28. ÁBRA: MAGYARORSZÁG GEOTERMIKUS ENERGIAHORDOZÓ HASZNOSÍTÁSI LEHETŐSÉGE - A PANNON-MEDENCÉNEK ÉS RÉGIÓJÁNAK GEOTERMIKUS HŐTÉRKÉPE .....	117
29. ÁBRA: GEOTERMIKUS ENERGIA - MAGYARORSZÁG 50°C-NÁL MELEGEBB HÉVÍZ FELTÁRÁSÁRA ALKALMAS TERÜLETEI.....	117
30. ÁBRA: GENETIKAI TALAJTÍPUSOK.....	120
31. ÁBRA: JÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE.....	120
32. ÁBRA: FELSZÍNI VÍZTESTEK ÖKOLÓGIAI MINŐSÍTÉSE.....	121
33. ÁBRA: FELSZÍNI VÍZTESTEK MINŐSÍTÉSE BIOLÓGIAI ELEMELK .....	121
34. ÁBRA: FELSZÍNI VÍZTESTEK MINŐSÍTÉSE FIZIKAI-KÉMIAI ELEMELK .....	122
35. ÁBRA: TÁPANYAG-ÉS NITRÁTÉRZÉKENY TERÜLETEK.....	122
36. ÁBRA: VÍZMINŐSÉG-VÉDELMI ÉRZÉKENYSÉGI TÉRKÉP, VILÁGOS ZÖLD - 1, TÜRKIZ ZÖLD - 2., NARANCSSÁRGA - 3. ÉRZÉKENYSÉGI FOKOZAT .....	123
37. ÁBRA: FELSZÍN ALATTI IVÓVÍZKIVÉTEL VÉDŐTERÜLETEI.....	123
38. ÁBRA: GEOTERMIKUS HASZNOSÍTÁS.....	124
39. ÁBRA: TERMÉSZETES EREDETŰ SUGÁRZÁSOK CSONGRÁDON .....	127
40. ÁBRA: AZ ELSZÁLLÍTOTT LAKOSSÁGI HULLADÉK MENNYISÉGE ÉS ARÁNYA, 2008-2020 .....	128
41. ÁBRA: A LAKOSSÁGTÓL SZELEKTÍV HULLADÉKGÝŰJTÉSBEN ELSZÁLLÍTOTT TELEPÜLÉSI SZILÁRD HULLADÉK ARÁNYA (%) .....	129
42. ÁBRA: LÉGIFOTÓ A VÁROSRÓL .....	130
43. ÁBRA: AZ ERDŐK SÉRÜLÉKENYSÉGI INDIKÁTORA.....	134
44. ÁBRA: A TAVASZI VETÉSŰ NÖVÉNYEK SÉRÜLÉKENYSÉGE .....	135
45. ÁBRA: CSONGRÁD VÁROSRÉSZEINEK ÁTTEKINTŐ TÉRKÉPE.....	137
46. ÁBRA: TÖRTÉNELMI VÁROSMAG .....	138
47. ÁBRA: BELVÁROS.....	138
48. ÁBRA: BŐKÉNY KERTVÁROS.....	139
49. ÁBRA: PIROSKAVÁROS .....	139
50. ÁBRA: GAZDASÁGI TERÜLET .....	139

51. ÁBRA: KÖRGYŰRŰN BELÜLI FEJLESZTÉSI TERÜLET .....	140
52. ÁBRA: ALSÓVÁROS.....	140
53. ÁBRA: BOKROS .....	141
54. ÁBRA: KÖRÖS-TOROK .....	141
55. ÁBRA: BÖKÉNY .....	141
56. ÁBRA: KISRÉT.....	142
57. ÁBRA: ARANSZIGET ÉS SERHÁZZUGI HOLT-TISZA .....	142
58. ÁBRA: BALTÁS .....	143
59. ÁBRA: A BARNAMEZŐS TERÜLETEK ELHELYEZKEDÉSE CSONGRÁDON.....	155
60. ÁBRA: CSONGRÁDI TÁJHÁZ.....	155
61. ÁBRA: SZENT RÓKUS TÉR 4. ....	156
62. ÁBRA: ÖREGVÁR UTCA VÉDETT ÉPÜLETEI .....	156
63. ÁBRA: CSONGRÁDI BATSÁNYI JÁNOS GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM .....	156
64. ÁBRA: SZENT RÓKUS TEMPLOM .....	157
65. ÁBRA: NEPOMUKI SZENT JÁNOS SZOBRA.....	157
66. ÁBRA: FAHÍD.....	157
67. ÁBRA: VÁROSHÁZA.....	158
68. ÁBRA: CSONGRÁDI MALOM .....	158
69. ÁBRA: ERZSÉBET HOTEL .....	159
70. ÁBRA: ÖNKORMÁNYZATI DÖNTÉSHOZATAL.....	162
71. ÁBRA: A POLGÁRMESTERI HIVATAL ORGANIGRAMJA .....	163
72. ÁBRA: AZ AKCIÓTERÜLETEK ELHELYEZKEDÉSE (ALAPTÉRKÉP FORRÁSA: OPENSTREETMAP) .....	211
73. ÁBRA: A SZEGREGÁTUMOK ELHELYEZKEDÉSE.....	247
74. ÁBRA: MŰKÖDÉSI TÉRKÉP .....	264

## Vezetői összefoglaló

Csongrád város fenntartható városfejlesztési stratégiát készít a TOP Plusz 1.3.1-21 pályázati felhívás keretein belül. A stratégia kidolgozása A fenntartható városfejlesztési stratégia, Módszertani kézikönyv 2021. októberi változata (Pénzügyminisztérium, Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatósága) alapján történik. A munka tervezése és megvalósítása a fenti IH 2021. 11. 10-i szakmai konzultációján elhangzottak figyelembevételével zajlik.

A jövőbeli az FVS-ben is körvonalazott fejlesztések előkészítése érdekében készül Csongrád város településrendezési eszközeinek felülvizsgálata, melynek keretében lezajlott a megalapozó dokumentum egyeztetése. Csongrád város településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és településrendezési eszközök felülvizsgálata megalapozó dokumentuma, 2021. november, egyeztetési verzió, fő tervező: Város-Teampannon Kft.

A fenntartható városfejlesztési stratégia módszertani kézikönyve alapján a megalapozó dokumentum helyzetfeltárás munkarésze és az FVS készítésének helyzetelemzése sok ponton megegyezik, ezért azokat releváns forrásként értelmezzük. Azon fejezeteket, melyek megegyeznek, nem dolgozzuk ki újra, csak ismertetjük főbb megállapításait és kiegészítjük, ha lényeges további információ áll rendelkezésünkre. Az FVS célrendszerének kidolgozása sem az alapokról indul. Elkészült Csongrád város településfejlesztési koncepciója (2022. február, tervező: Város-Teampannon Kft.), amely meghatározza a város jövőképét és célrendszerét. Az FVS módszertana és a szemlélete, ahol lehetséges, igazodik az elfogadott dokumentumhoz.

Csongrád város gyökerei több mint ezer évre nyúlnak vissza, amely javarészt magyarázható földrajzi fekvésével, nevezetesen a városképződés iskolapéldájának tekinthető abban a tekintetben, hogy természeti és kulturális határ mentén alakult ki. Csongrád kapu és híd település, amely a Tisza bal partjának településeit kötötte össze az ország többi részével, és ezek a települések a város fejlődésének egyfajta erőforrását is jelentették. A város történelme a természeti adottságaira épül, amely halászfalu és mezőváros identitásként integrálódott Csongrád életébe, és él napjainkig függetlenül attól, hogy gazdasági jelentősége mindkét ágazatnak radikálisan lecsökkent. A város jelentősége az oktatás, a művészet és a kulturális programkínálat tekintetében jóval túlmutat méretén, amelyet – a város életét aktívan szervezők áldásos tevékenysége mellett – az organikus városfejlődés hozadékának tekintünk.

Csongrád nem illik bele a gazdasági és társadalmi fejlődés tradicionális „birodalmi” szemléletű sémájába, amelyek a fejlődés fundamentális értékének a gazdasági teljesítmény és a népesség növekedését tekintik. Csongrád osztozik a többi Csongrád-Csanád megyei és alföldi kis- és középváros sorsában. E városok népessége fogyatkozik és egyre nagyobb az idős korosztály aránya. Csongrád gazdasága mindamellett, hogy stabil alapokkal bír, a fejlesztési erőfeszítései mellett sem volt képes megtartani a relatív fejlettségi szintjét városhálózatban. A fenntarthatóság szemlélete azonban lehetővé teszi, hogy a város újraértelmezze jelenlegi helyzetét és perspektíváit. A fenntartható fejlődés mindamellett, hogy tekintettel van a gazdasági teljesítmény és jövedelmezőség kritériumaira, alapvető értéknek tekinti a gazdasági teljesítmény hatékonyságát, a népesedési folyamatok egészséges optimalizációját, a természet megújuló képességének határait figyelembe vevő fenntartható tevékenységet, az életminőség javítását, az esélyegyenlőség és társadalmi igazságosság biztosítását. Csongrád város adottságai lehetővé teszik, hogy a helyi társadalom életminősége számottevő módon javuljon. A természeti adottságok és erőforrások pedig azt teszik lehetővé, hogy a gazdasági folyamatok a karbonsemlegesség és fenntarthatóság felé mozduljanak el.

# 1

## A partnerségi folyamat ismertetése az FVS tervezés időszakára vonatkozóan

### 1.1 Partnerek definiálása

Az FVS tervezésének szakaszában a partnerség kialakításának elsődleges célja az Önkormányzat és a helyi érdekeltek között kialakítani, rutinszerűen működtetni és valós tartalommal megtölteni a kommunikációs csatornákat, amely a helyi közösségben a fenntarthatósággal kapcsolatos sajátos szemlélet, nyelvezet, motiváció és cselekvési mintázatok kialakításának alapja lehet. Annak érdekében, hogy a partnerek közötti kapcsolatrendszer működésben és fejlődésben maradjon, minden partnerségi mozzanat az Önkormányzat és a helyi partnerek között indul és oda is tér vissza. A szakértői közreműködés mellérendelt szerepet kap.

Ez a fejezet Csongrád város fenntartható városfejlesztési stratégiájának tervezési időszakára vonatkozóan határozza meg a partnerségi lépéseket. A partnerségi folyamat tervezésénél figyelembe vettük:

- A Fenntartható városfejlesztési stratégia, Módszertani kézikönyv 2021 októberi változatát, Pénzügyminisztérium, Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatósága (röviden IH)
- az IH 2021. 11. 10-i szakmai konzultációján a fenti módszertanról elhangzottakat,
- Csongrád város 25/2017.(IX.29.) önkormányzati rendeletét a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

### 1.2 Partnerségi akciók és azok tartalma

A megalapozó vizsgálat készítése során adatgyűjtési fázisban az igényfelmérés módszertanilag nem minősül partnerségi kapcsolatnak, ugyanakkor felhasználjuk arra, hogy a következő hónapokban kialakuljon a kapcsolattartás és információáramlás útja, ezért minden kérdőív az Önkormányzaton keresztül jut el az érintettekhez.

- Igényfelmérés és kérdőíves felmérés résztvevői:
  - lakosság,
  - intézmények,
  - civil szervezetek,
  - gazdasági szereplők, szakmai szervezetek

A megalapozó vizsgálat helyzetértékelés fázisában az igényfelmérésen túlmenően nem várható partnerségi akció.

A helyzetfeltáró, helyzetértékelő munkarészt egy belső egyeztetés követi, ennek észrevételei alapján a kiegészített helyzetértékelő és helyzetfeltáró munkarész megosztható a partnerségi egyeztetésben résztvevőkkel. Az anyag kapcsán az észrevételek beküldésére két hét áll rendelkezésre.

Az FVS stratégiai munkarészének belső egyeztetését követően elkészül a stratégiai javaslat. Az FVS stratégiai céljai, az azokhoz kapcsolódó részcélok, valamint a célokat megvalósítani

szándékozott intézkedések partnerségi egyeztetés után véglegesíthetők. A partnerségi egyeztetés során tovább folyik a lehetséges projektek gyűjtése.

A partnerségi egyeztetés eseményei:

- Szakértői egyeztetés a város vezetőivel, a város szakembereivel, az intézményeinek vezetőivel, a szociális és civil kerekasztallal.
- Vállalkozói egyeztetés
- Lakossági egyeztetés, igény szerint városrészi egyeztetés

### 1.3 Partnerségi akciók ütemezése a tervezési folyamatban

Belső, szakértői egyeztetési folyamat:

- A helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarész belső egyeztetése 2022. január 31- február 23.
- Az FVS stratégia munkarész belső egyeztetése 2022. március 4-március 24.
- A TVP munkarész belső egyeztetése 2022. március 10-március 24.
- A belső egyeztetési folyamat lezárása után a helyzetfeltáró, helyzetértékelő és stratégiai munkarész partnerségi egyeztetési verziójának elkészítése 2022. március 28.
- A TVP egyeztetési verziójának elkészítése 2022. március 28.
- Az FVS és a TVP egyeztetési változat önkormányzati belső munkálatai 2022. április 19.
- Az FVS és a TVP végleges egyeztetési változat 2022. április 21.

Partnerségi egyeztetési folyamat:

- Az egyeztetési változat elektronikusan kiküldésre került egyeztetésre az alábbi szervezeteknek 2022. április 25.:
  - Csongrád Megye Fejlesztéséért Nonprofit Kft.
  - Csongrád-Csanád Megyei Önkormányzat
- A Felhívás véleményezésre: A helyzetfeltáró, helyzetértékelő és stratégiai munkarész partnerségi egyeztetési változat hozzáférhetővé tétele Csongrád város honlapján. 2022. április 25. A vélemények fogadására az fvscsongrad@gmail.com címen került sor.
- 2022.április 29-én e-mail küldése, amely felhívja a figyelmet az FVS és a TVP elérhetőségére és felkéri a címzetteket a fejlesztési dokumentumok véleményezésére és javaslataik megfogalmazására
  - Csongrád Városi Önkormányzat Képviselő-testület tagjai számára
  - az önkormányzati feladatokat ellátó intézmények és nonprofit kft-k vezetői részére
  - a partnerségi listán szereplő civil szervezetek és vállalkozók részére
- A vélemények, hozzászólások, kiegészítések megküldésére 2022. május 12., ugyanakkor a május 18-ig beérkező észrevételeket beépítettük a város fenntartható fejlesztési stratégiájába.
- A személyes partnerségi egyeztető fórumok megtartásra nem került sor, az érintettekkel elektronikus kapcsolattartás zajlott.



Csongrád Városi Önkormányzattal szoros partnerségben együttműködő civil szervezetek és az együttműködés fő területei:

- „Bölcső” Nagycsaládosok Csongrádi Egyesülete (szociálpolitikai, gyermekvédelmi célkitűzések, feladatok, egészségfejlesztési, egészségügyi ellátási ügyek, oktatási, nevelési, egyház és ifjúsági ügyek, kulturális és sport feladatok)
- Bokrosi Hagyományörző Egyesület (kulturális, városrendezési és városfejlesztési témában Bokrosra vonatkozóan)
- Környezet- és Természetvédők Csongrád Városi Egyesülete (környezetvédelmi, épített és természeti környezet témáknál)
- Városszépészeti Bizottmány (városrendezési és városfejlesztési ügyekben, környezetvédelmi épített és természeti környezet témáknál)
- Csongrád és Térsége Polgárőr Egyesület (bűnmegelőzés, közrend, közbiztonsági kérdésekben, oktatási, nevelési, egyház és ifjúsági témáknál)
- Tisza-Táj Polgárőr Egyesület (bűnmegelőzés, közrend, közbiztonsági kérdésekben, oktatási, nevelési, egyház és ifjúsági témáknál)
- Csongrádi Ferences Hagyományokért Egyesület (oktatási, nevelési, egyházi és ifjúsági, kulturális témákban)
- Csongrád Kertbarát Klub (környezetvédelmi (épített és természeti környezet) témáknál)
- Vitalitásért és Fiatalokért Egyesület (oktatási, nevelési, egyházi és ifjúsági, kulturális témában)
- Csongrád Városi Diákönkormányzat (oktatási, nevelési, egyházi és ifjúsági témában)
- Csongrád Város Képzőművészetéért Alapítvány (városrendezési és városfejlesztési ügyekben)
- Csongrád Város a Tehetségekért Alapítvány (oktatási, nevelési, egyház és ifjúsági témáknál)

Partnerségi folyamatok ismertetése az FVS tervezési időszakát követően:

A partnerségi folyamatokban aktív résztvevőként a város négy szervezetet, fórumot jelölt meg. A LEADER Helyi Közössége, amelyet az Alsó Tisza Vidék Fejlesztéséért Egyesület 2008-ban alapított 31 taggal a csongrádi és a szentesi kistérség mind a 12 települését (Árpádhalom, Csanytelek, Csongrád, Derekegyház, Eperjes, Fábiansebestyén, Felgyő, Nagymágocs, Nagytőke, Szegvár, Szentes, Tömörkény) magába foglaló szervezetként. Jelenleg a 3. Helyi Fejlesztési Stratégia kidolgozása van folyamatban, mely széles körű partnerségi együttműködés keretében kerül összeállításra. Az egyesület tagja Csongrád Városi Önkormányzat is.

Fontos partnerként kiemelni a város Közművelődési Kerekasztalát, amely 2020. február 4. én alakult meg fél évente ülésezik, alapvetően ajánlattételi szerepe van és a kulturális igények alapján a helyi igényekhez alkalmazkodó rendezvények összehangolása a célja, hozzájárulva az FVS-ben szereplő projektek sikeres megvalósításához. A Kerekasztal tagjai helyi civil szervezetek és egyesületek.

Az önkormányzat a partnerségi folyamatokból Környezet- és Természetvédők Csongrád Városi Egyesületét is kiemeli, hiszen számos aktív környezetvédelmi kezdeményezésük van, közel 80 fős tagsággal rendelkeznek, mellyel hozzájárulnak a város természeti értékeinek



feltárásához, őrzéséhez és monitorozásához. A szervezet évente egy alkalommal ülészik, melyen az FVS aktuális környezeti kérdései is napirendre kerülnek.

A vállalkozói fórum az FVS prosperáló város dimenzióhoz kapcsolódó projektjei esetében kapcsolódik be partnerként, mivel időszakosan évente 1-2 alkalommal kerül összehívásra az aktuális gazdasági kérdések kapcsán. Több esetben a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara kezdeményezi azok összehívását.

# 2

## Megalapozó munkarész: Helyzetfeltárás és helyzetértékelés

### 2.1 Helyzetfeltárás

Csongrád város az ország déli részén, a Dél-alföldi régióban, Csongrád-Csanád megye északi-északnyugati határán, a Tisza jobb partján, a Körös-torkolattól délnyugatra fekszik. Csongrád járási központ, amelyhez Csanytelek, Felgyő és Tömörkény tartozik. Csongrád és járása tradicionális alföldi vidék, amelynek nagy határában szórt tanyás települések alakultak ki.

Csongrád város területe 173,89 km<sup>2</sup>, belterülete a Bokrossal együtt 1.054 ha. A város lakónépessége 2020. december 31-én 15.801 fő, a népsűrűség 90,9 fő/km<sup>2</sup>. Napjainkra jelentősen visszaszorult a külterületi népesség aránya, mindazonáltal Csongrádon 10% körül stabilizálódott.<sup>1</sup> A lakásállomány 8.419 db, egy lakásra jutó lakosok száma 1,9 fő.

Csongrád gazdasága jelentős, ugyanakkor a dinamizmusa némiképp elmarad az országosan jellemző általános tendenciáktól. A GKI tanulmánya rámutat, hogy összességében a városban a vásárlóerő az országos szintnek megfelelően alakult, az egy lakosra jutó összege azonban pozícióvesztésre utal. 2012-ben a városban az egy lakosra jutó vásárlóerő az országos átlag 92%-a volt, 2019-re 87%-a csökkent. A megyéhez viszonyítva 2012-ben még átlag feletti volt a városi mutató értéke (102%), 7 évvel később azonban már 95%-on állt. A város Csongrád járáson belüli pozíciója is erodálódott, amely változás mögött a jövedelmek és a foglalkoztatás kismértékű relatív csökkenése áll.<sup>2</sup>

Csongrád gazdaságának fejlődését nagyban befolyásolja, hogy:

- a gazdaság fejlődéséhez szükséges infrastrukturális háttér a városban biztosított legyen,
- a vállalkozások alapításához és működtetéséhez szükséges kvalitások fejlesztését és kibontakoztatását segítő szolgáltatások a városban és ésszerű időn belüli távolságban elérhetők legyenek,
- az innováció- és tudástranszfer csatornái a csongrádi vállalkozások, leendő vállalkozók és munkavállalók számára is elérhetők legyenek, amely a technikai és technológiai fejlődést, a hatékonyság és energiahatékonyság, valamint a termelékenység növelését teszi lehetővé,
- a gazdasági kapcsolatok facilitálása a nagyobb gazdasági központok felé (Szeged, Kecskemét, Budapest), beszállítói kapcsolatok elősegítése megoldott legyen,
- a csongrádi illetőségű vállalkozások indukálta gazdasági kapcsolatok elősegítésének csatornái nyitottak legyenek,

<sup>1</sup> Cseh Orsolya: A tanyán élők helyzete, 2018, Csongrád

<sup>2</sup> Csongrád város pozicionálása a jövőbeli fejlesztések sikeréért, GKI, 2021. február, Budapest

- a népesség képzettsége igazodni tudjon a gazdaság igényeihez és a gazdasági trendekhez, a felnőttképzés lehetőségének és az életen át történő tanulás attitűdjének kialakításával, a népesség foglalkoztathatóságának fenntartásával,
- a csongrádi munkavállalók mobilitása biztosított legyen mind a főbb gazdasági központok, mind a többi település felé, a környező és távolabbi településekről a munkaerő mobilitását lehetővé tevő közlekedés és olcsó szállások lehetőségének kialakítása megoldható legyen,
- a város digitális gazdaságba történő bekapcsolódásának elősegítése új perspektívákat és lehetőségeket nyisson meg,
- a városban élők önfoglalkoztatása szükség szerint lehetővé váljon és ennek az információs és szolgáltatási háttere biztosított legyen.

### **2.1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok**

Csongrád város térkapcsolatai igazodnak a közszolgáltatások helyi, járási, megyei és országos intézmények jogszabályban meghatározott rendszeréhez. Emellett a városban és az ésszerű időn belül elérhető településeken működő szolgáltatások jelentős térszervező erővel bírnak. A városi közúti, vasúti, vízi és kerékpáros úthálózat biztosítja az emberek, javak, szolgáltatások és jövedelmek áramlását. A fizikai szinten létező áramlási útvonalak használatát a digitalizálódás lényegesen befolyásolja. A COVID járvány jelentősen felgyorsította a digitális és fizikai tér összekapcsolódását és intenzív használatát azzal, hogy az információk, szolgáltatások és a kereskedelem részben a digitális térbe költözött.

#### **2.1.1.1 Térkapcsolatok**

Csongrád járás települései „egy vonalra” fűződnek fel. A 4519-es összekötő úton Csongrádtól 6,7 km-re található Felgyő, ugyanezen az úton tovább haladva 15 km-re található Csanytelek, majd a leágazó 4504-es úton 2 km-rel távolabb Tömörkény következik. A járás legtávolabbi települése tehát 17 km-re van a járás központjától.

A közép- és felsőfokú közigazgatási és egyéb intézményeket, szakhatóságokat Szentesen, Hódmezővásárhelyen, Szegeden és Kecskeméten érhetik el a csongrádi lakosok és vállalkozások. Ezek elérési ideje 15 és 64 perc között alakul a távolság függvényében a Geox adatbázisa szerint.

Csongrád járási központi közigazgatási funkciójához kötődő szolgáltatások négyszámjegyű összekötő útvonalakon és digitálisan jutnak el a járás településeihez. Ez a közlekedési irány elkülönül a személyi és áruforgalom fő irányától.

A városnak nincs közvetlen kapcsolata sem egy, sem kétszámjegyű főrendű útvonallal, vagyis közlekedési árnyékhelyzetben található. Csongrád legjelentősebb közlekedési kapcsolata a 451-es út, amelyen keresztül Szentes, valamint Kiskunfélegyháza és Kecskemét irányába bír összeköttetéssel. Csongrád a 451-es útvonalon fűződik fel az országos fő közlekedési útvonalakra, a Tisza bal parti települései is ezen az útvonalon érhetik el az M5-ös autópályát.

Csökkenő szereppel bír a város életében a 147-es számú Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes-Orosháza vasúti mellékvonal, amely kiskunfélegyházi átszállással biztosította a fővárossal a kapcsolatot. Ezen a viszonylaton 9 személyvonatpár közlekedik Szentesig, kétóránként jár egy-két szerelvényes motorvonat. A vonat a Kiskunfélegyháza-Csongrád közötti 25 km-es utat 35 perc alatt, Szentesig a 35 km-es utat 52 perc alatt teszi meg. A vonat a Szentes-Orosháza 40 km-es szakaszt 71 perc alatt teszi meg, ott naponta 3 vonatpár közlekedik.

Az Alföldön a kis terepkülönbségeknek köszönhetően nagy hagyománya van a kerékpáros közlekedésnek, amely részben ingázási, közlekedési, részben rekreációs célokat szolgál.

Az egyik legkevésbé kihasznált térszervező erő Csongrádon maga a Tisza. A vízi közlekedés 150-180 éve a legfőbb innováció hordozó erő volt, ezért is valósultak meg a hajózás lehetőségét megteremtő vízszabályozási beruházások. Mára ez a kiépült infrastruktúra kihasználatlan, az áru- és személyforgalom iránya elkerüli ezt a kék infrastruktúrát, ugyanakkor rekreációs és sport célú funkcióváltása folyamatban van a már kiépült és a még megépíteni szándékozott kikötők és kerékpár útvonalaknak köszönhetően. A klímaváltozásra, ezen belül az Alföld és Homokhátság szárazodására való tekintettel a folyó vízhozamával való gazdálkodásnak előtérbe kell kerülnie. A folyó, a folyópartok, a kikötők és az árterületek rekreációs és horgászati célú használatának fenntarthatósággal összefüggő újragondolása indokolt.

### **2.1.1.2 Térségi kapcsolatokat generáló szolgáltatások**

Az egészségügyi szakellátások és a sürgősségi ellátás szervezése elkülönülő térkapcsolatokat generál. A csongrádi egészségügyi szakrendelő ellátási területe lényegesen túlterjed a járás határain. A csongrádi lakosok számára a fekvőbeteg ellátást 13 Csongrád-Csanád, Békés, Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén és Pest megyei és 4 budapesti szolgáltató biztosítja a területi ellátási kötelezettség nyilvántartása szerint.

A szociális és gyermekjóléti szakellátások feladatai a járáson belüli kapcsolatokat fűzik szorosabbra.

A Csongrádi Művésztelep országon belüli és határokon átnyúló inspirációkat és kapcsolatokat hordoz. A város kulturális kínálata alapvetően térségi jelentőségű.

Csongrád turisztikai kínálata moderált térségi, országos és kisebb mértékben nemzetközi kapcsolatokat generál.

Az oktatás, különösen a művészeti és középfokú oktatás a városban jelentős térkapcsolatokat generál. A közoktatási rendszer átalakítása kihatással volt a város oktatási térszervező erejére, hiszen az alapfokú művészeti képzés szűkült. A gimnáziumi és a szakmai középfokú képzésben résztvevők száma csökkent. A középfokú oktatási intézmények országos beiskolázásúak, és kollégiumi elhelyezést is biztosítanak.

### **2.1.1.3 A gazdaság indukálta térkapcsolatok**

A településen a gazdaság térszervező ereje a legerősebb. Csongrád-Bokroson működik a Mars állateledel gyára, amely 3 műszakban 800-900 főnek ad munkát. A gyár további bővítése várhatóan 2022. év végére fejeződik be. A mintegy 15 Mrd Ft-os beruházással egy 1200 nm-es üzemcsarnokkal és kiszolgáló létesítményeivel gyarapszik az iparterület. A bővítéssel további 120 fő számára teremt munkahelyet az üzem. A gyár mind az alapanyagok beszerzésében, mint a termékek forgalmazásában erőteljes gazdasági és térkapcsolatokat generál, a késztermékeket több mint 50 országba exportálja.

A Csongrádi Környezetvédelmi Ipari Parkban működő középvállalatok mindegyike exportpiacokra termel, ezért jelentős nemzetközi kapcsolatokat ápolnak.

A város ikonikus szereplője a feltaláló, Losonczi Áron saját találmányára épülő vállalkozása, az egyedi fényáteresztő beton és pixelbeton gyártásával és forgalmazásával foglalkozó Litracon Kft.. Mindkét termék a világ számos helyén talál piacot.

Hozzá kell tenni, hogy sok esetben már egy mikrovállalkozás számára sem képes a város maga elegendő fizetőképes keresletet biztosítani, mind a szükséges alapanyagok, ismeretek, mind a felvevőpiac mobilitást, így jelentős térkapcsolatokat igényel.

A 2020-ban kezdődött pandémiával összefüggő folyamat a postai és futárszolgálatok szolgáltatásainak felértékelődése, amely mind a vállalkozások, mind a felhasználók-fogyasztók részéről és részére szolgáltatásokat nyújt. A kereskedelem és szolgáltatások digitális térbe költözése rövid idő alatt megteremtette a legkisebb vállalkozásoknak is az országos és a nemzetközi piacon történő részvétel lehetőségét.

#### 2.1.1.4 A munkaerőpiac térkapcsolatai

A munkaerőpiac által indukált ingázás révén szerveződő települési és térségi kapcsolatokat a népszámlálás térképezi fel. Jelenleg a 2011. évi népszámlálás adataira lehet támaszkodni. 2011-ben Csongrádon 6.254 fő foglalkoztatott élt, akikből minden ötödik más településen kereste kenyerét. Az eljárók közül csak azok számát ismerjük, akik járási székhelyekre járnak el, ez az ingázók valamivel több, mint a fele. A legtöbben Szentesre jártak el és Szegeden is viszonylag sokan szereztek munkát.

A csongrádi munkahelyekre bejárók száma 1.339 fő, akik közül a legtöbben a szomszédos Szentesről járnak be, de a járás mindhárom településéről is sokan ingáznak a járási székhelyre.

A kecskeméti Mercedes gyár munkaerőpiaci hatása a 2011. évi adatokon részben megjelent. A gyár 2012. márciusában nyitott, de már 2011. év végére a szükséges 3.000 munkavállalóból már 2.000 főt felvettek, így a népszámlálás időszakában már valószínűleg folyt a munkavállalók toborzása.

1. táblázat: Ingázás Csongrádon (fő) 2011

Település	Bejárók	Távolság km	Település	Eljárók
<b>Összesen</b>	1339		<b>Összesen</b>	1236
<b>Szentes</b>	446	13,1	Járasszékhelyekre eljárók száma	700
<b>Felgyő</b>	184	6,7	<b>ebből</b>	
<b>Csanytelek</b>	120	14,6	Szentes	468
<b>Tiszaalpár</b>	85	19,2	Szeged	79
<b>Tömörkény</b>	69	16,9	Kiskunfélegyháza	54
<b>Kiskunfélegyháza</b>	50	24,8	Hódmezővásárhely	39
<b>Szegvár</b>	47	24,1	Kecskemét	43
<b>Szeged</b>	46	61,0	További 4 járasszékhely	17
<b>Mindszent</b>	37	32,1		
<b>Gátér</b>	33	16,1		
<b>Kunszentmárton</b>	28	30,0		
<b>Nagymágocs</b>	27	36,7		
<b>Fábiánsebestyén</b>	22	29,4		
<b>Hódmezővásárhely</b>	21	41,7		
<b>Derekegyház</b>	18	26,0		
<b>Kecskemét</b>	14	58,9		
<b>Tiszasas</b>	10	18,5		
<b>További 17 település</b>	82			

Adatok forrása: TEIR

#### 2.1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal (Országos Területfejlesztési Koncepcióval és a területileg releváns megyei, valamint térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal) való összefüggések vizsgálata

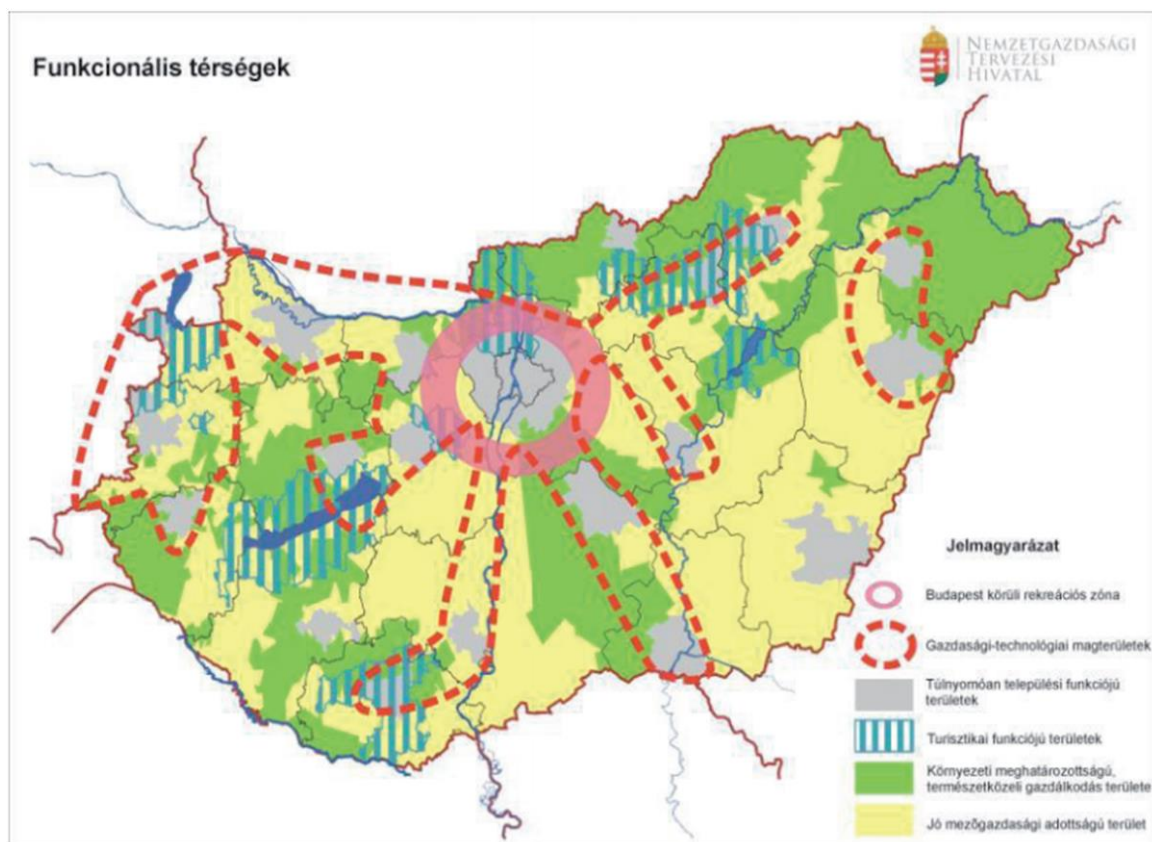
Az Országgyűlés az 1/2014. (I.3.) OGY határozattal fogadta el a Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció című dokumentumot. Csongrád város számára az alábbiak szerint fontosak a megállapításai.

Csongrád az OFTK funkcionális térszerkezeti rendszerében némi igyekezettel a Budapest-Szeged gazdasági-technológiai magterülethez érintőlegesen kapcsolódónak értékelhető. Csongrád területe egészében a jó mezőgazdasági adottságú területek közé került.

Az OFTK Csongrádot a **városhálózatban** egyéb térszerkezeti szempontból jelentős városokhoz sorolta, Szentesel várospárt alkotva.

A megyét érinti a külső városgyűrű koncepciója, amelyen belül a város az alföldi művészvárossal, Hódmezővásárhellyel szorosabban együttműködő Szeged-Makó-Orosháza-Szentes-Csongrád városötszög részeként kap szerepet.

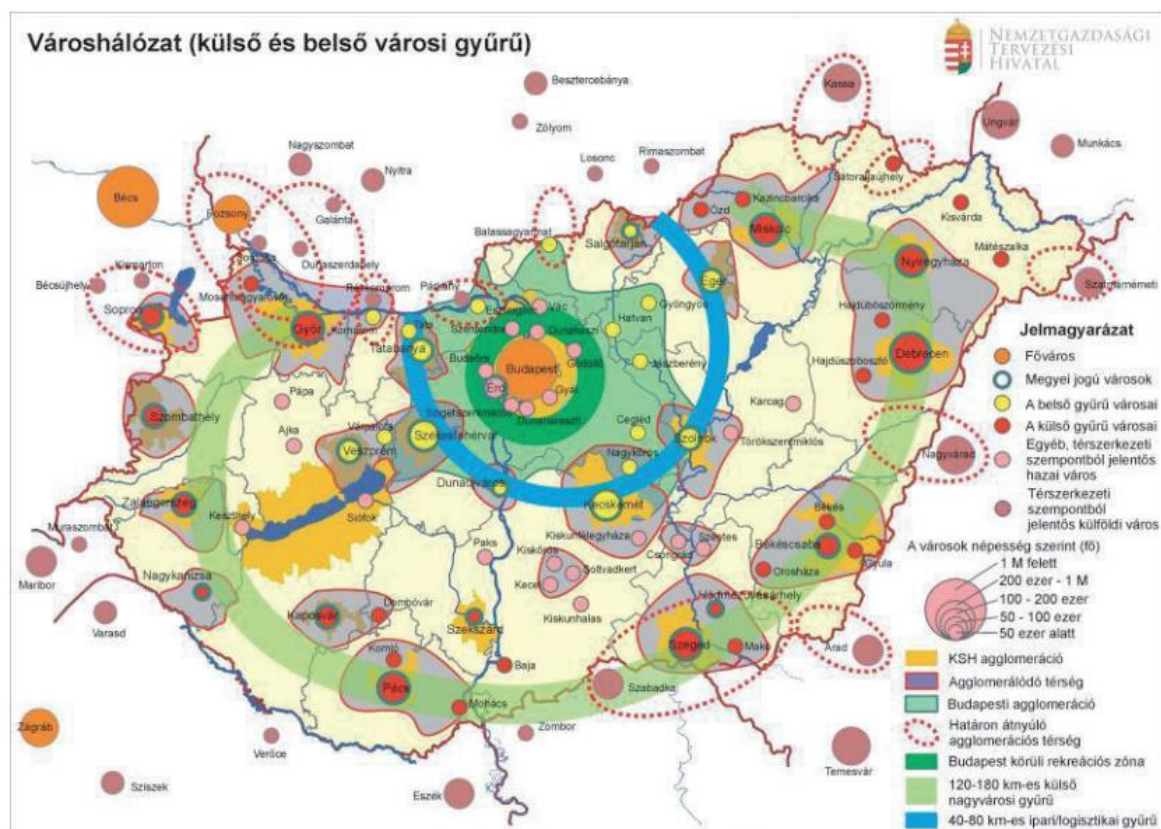
1. ábra: Magyarország funkcionális térségei



Forrás: OFTK 118. o.



2. ábra: Magyarország városhálózata az OFTK alapján:



Forrás: OFTK 151. o.

Az OFTK jó okkal sorolja Csongrádot a tanyás térségek közé. Az OFTK szerint az ország tanyás vidékei megfelelnek a fenntartható fejlődés, az integrált vidékfejlesztés és a többfunkciós mezőgazdaság Európában kialakult fejlesztési modelljének, és megfelelő fejlesztésekkel minden esély megvan arra, hogy a tanyarendszer korszerű formában megújuljon.

### A tanyás térségek fejlesztéspolitikai feladatai

- A Tanyafejlesztési Program kiterjesztése.
- A tanyás térségek átfogó fejlesztési programjának és cselekvési tervének megvalósítása.
- A tanyás térségek, tanyás külterülettel rendelkező önkormányzatok, illetve a tanyai gazdálkodók, lakosok számára érdemi és közvetlen fejlesztési forrás biztosítása, a meglévő tanyák megőrzése, a gazdasági termelésbe való visszaintegrálása.
- Hosszú távú tanyaprogram keretében a tanyákra vonatkozó jogi szabályozás szükséges alakítása, melynek szempontjai: a tanyai lakosság önkormányzati képviselője, a tanyás külterületre vonatkozó településfejlesztési és -rendezési tervezés, szabályozás megújítása, a közbiztonság javítása, a szolgáltatások elérhetőségének javítása (pl. tanyabusz szolgáltatás), az infrastrukturális fejlesztés (a környezeti szempontok figyelembevételével), a tanyai birtokrendezés.
- A tanyák tevékenység diverzifikációjának segítése: az önellátást szolgáló termelés mellett a termékek és szolgáltatások piacán való megjelenésének támogatása, a „több lábbon állás” ösztönzése.

**A Homokhátság komplex fejlesztése** érinti Csongrád városát, ezen a téren a fejlesztéspolitikai feladatok:

- A 2001-2008 között működő Homokhátsági Speciális Célprogram folytatása, kiemelten a szárazságtűrő és alternatív növények termesztésbe vonása, az erre vonatkozó termesztési és fajtakísérletek, modellértékű tájgazdálkodási projektek megvalósítása, a vízgazdálkodás, a tájhasználat és a gazdálkodás összhangját megteremtő gazdálkodási rendszerek, agrotechnikai módszerek terjesztése.
- A megváltozott éghajlati feltételekhez alkalmazkodó gazdálkodási formák elterjesztése.
- A Duna és a Tisza vízgazdálkodási jellegű programjaihoz, beavatkozásaihoz illeszkedve a Homokhátság vízgazdálkodási problémáinak átfogó rendezése, a táj- és környezetgazdálkodási szempontokkal összhangban.
- A belvízrendszerek felülvizsgálata, belvízelvezetés, a táji fenntarthatóságot veszélyeztető mértékben vízigényes kultúrák és ipari tevékenységek visszaszorítása.
- A területhasználat, a gazdálkodás és a vízgazdálkodás összehangolása, szükséges esetekben a terület- és gazdálkodási forma váltásának elősegítése.
- A népességmegtartást és a tájfenntartást biztosító agrár- és élelmiszergazdaság működésének biztosítása, bővítése, a speciális táji körülményeknek megfelelő korszerű technológiák használatának elősegítése.
- A tanyai gazdaságok fennmaradásának, piacra jutásának segítése, annak érdekében, hogy tájfenntartó és megélhetést biztosító szerepüket betölthessék.

**Tisza-völgy: a víz- és az agrárgazdálkodás komplex hazai nagytérsege** magában foglalja Csongrádot is.

A Tisza-völgy szélsőséges csapadékviszonyai és tágabb térségének életét is meghatározó vízgazdálkodási lehetőségei miatt igényel önálló, térségileg integrált környezetgazdálkodási és -védelmi szempontokra épülő fejlesztéspolitikát. Fejlesztéspolitikai feladatok:

- A táji rendszer működőképességének biztosítása, valamint a fenntartható társadalmi-gazdasági fejlődés feltételeinek megteremtése az ökológiai kritériumok maximális figyelembevétele mellett.
- A vízkészlet-gazdálkodás fejlesztése, alkalmazkodás a klímaváltozás kihívásaihoz. A tájhasználat igazítása az egyes területek ökológiai adottságaihoz és a lehetséges vízpótláshoz, a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése elnevezésű programhoz.
- A Tisza-völgy árvízvédelmi biztonságának növelése, egyrészt az árvízszintek csökkentését eredményező, nagyvízi meder vízszállító képességének javítása és a hazai ártéren kiépíthető árapasztó tározók megvalósítása, másrészt a jelenlegi árvízvédelmi rendszer előírások szerinti kiépítése révén.
- A Tisza menti, természetes (mély)árterek reaktiválása, bevonása a vízgazdálkodásba. A rendszeres, sekélyvízi elárasztásra alapozott ártéri tájgazdálkodási rendszerek megvalósítása. A Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése még hiányzó elemeinek megvalósítása, és eredeti céljainak megfelelő működtetése.
- A tájhasználat igazítása az egyes területek ökológiai adottságaihoz és a lehetséges vízpótláshoz, a szántóművelés kiváltása az arra alkalmatlan területeken.
- A Tisza-térség nemzetközi kapcsolatrendszerének fejlesztése a határon átnyúló vízgazdálkodási, turisztikai, híd- és vízi közlekedés terén.

**Körös-Tisza mente kultúrtájnak** része Csongrád, amelyek esetében a fejlesztéspolitikai feladatok a következők:



A jellegzetes táji környezethez alkalmazkodó, hagyományörző és a tájképet megőrző gazdálkodás támogatása (szőlők, legelők, kisparcellás gazdálkodás).

- A kulturális örökség megőrzése. Az épített örökség mellett a településszerkezet és településkép is megőrzendő érték ezekben a térségekben.
- Az épített örökség és a tájhasználat megőrzését támogatja a térségre jellemző hagyományos mesterségek, haszonvétek, iparágak megőrzése és fenntartható fejlesztése.
- A helyi közösségek, helyi identitástudat fejlesztése, erősítése.
- A jellegzetes táji sajátosságokra épülő fenntartható turizmus fejlesztése, a helyi értékek bemutatása, a lokális adottságokhoz alkalmazkodó idegenforgalmi infrastruktúra, szálláshelyek, desztináció menedzsment kialakítása.
- Az idegenforgalom igényei szerint alakuló, koncentrált területhasználat kialakulásának megelőzése vagy tudatos irányítása; a túlzott mértékű, a táj- és településképet romboló beépítés megakadályozása.
- Az időben és térben koncentrált vendégforgalom szétterítése, a szezon meghosszabbításával, sokoldalú turisztikai kínálattal.
- Több lábon álló gazdasági szerkezet fejlesztése, az idegenforgalomtól való túlzott függés legalább szezonális csökkentése a turizmus igényeivel, érdekeivel összhangban.
- A "Silver economy" lehetőségeinek kihasználása.
- A kellemes környezetben alkotóhelyek és távmunka lehetőségek biztosításával a kvaterner és K+F szektorbeli munkahelyek teremtése.
- A fokozott környezeti terhelés megelőzése, illetve környezettechnológiai fejlesztésekkel annak kezelése, a vízellátás, a hulladékgazdálkodás, a szennyvízkezelés, a zajvédelem, a levegőtisztaság-védelem fejlesztése fokozott prioritás ezekben a térségekben.
- A helyi lakosság számára is hosszútávon élhető, vonzó lakóhelyként kell megőrizni a frekvenciát településeket, amit célirányos ingatlanpolitikával, szabályozással, képzésekkel, a fiatalok munkahelyhez és lakáshoz jutásának támogatásával, családbarát települések kialakításával lehet segíteni.
- A turisztikailag frekvenciát térségekben a vízparti turizmus esetében árnyékolási fejlesztések megvalósítása.

#### **2.1.2.1 Csongrád kapcsolódása Csongrád-Csanád megye területfejlesztési koncepciójához és programjához (2021-2027)**

A Csongrád-Csanád Megyei Önkormányzat a 2021-2027-es programozási időszakhoz kapcsolódóan felülvizsgálta és aktualizálta az érvényben lévő területfejlesztési dokumentumait 2021 márciusában. A stratégiai tervezési folyamat hatására a koncepció alapvetően a megye adottságaira, kitörési pontjaira építve egy "offenzív" jellegű stratégiát alkotott. A koncepció kiemelten foglalkozik a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás fontosságával, és a megújuló energetika kiemelkedő lehetőségeinek kihasználásával.

Helyzetelemző munkarész Csongrádra vonatkozó részei

A Csongrád-Csanád Megye Területfejlesztési Koncepció helyzetelemző munkarészében Csongrádot Kistelekkel és Mórahalommal együtt a megyei városhierarchia alulról második szintjére tette. E három városra az jellemző, hogy a városi funkciók és szolgáltatások elérhetők, és összetett - kulturális és természeti értékeket felvonultató – turisztikai kínálattal rendelkeznek.

A helyzetelemző munkarész egyik fontos megállapítása, hogy a megyehatár, de főleg az északi irányú híd hiánya következtében Csongrád zárvánnyá kezdett válni az M5-ös

autópálya megépülése óta, miután a Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes-Hódmezővásárhely térségi forgalom az M5-47-es főút nyomvonalra került át. A Csongrád-Szentes hídfővárosok jelenlegi kedvezőtlen pozíciójának egyik komponense, hogy a két várost összekötő híd napjainkban már csak lokális szerepet tölt be. A 45-ös főút tervezett fejlesztése ezt a hatást tovább erősíti.

A Csongrád-Csanád Megye Területfejlesztési Konceptió és a csongrádi településfejlesztési dokumentumokat megalapozó vizsgálat SWOT-analízise tartalmazza a Csongrádra is jellemző erősségeket: a mezőgazdasághoz, a turizmushoz és a termálvíz potenciálhoz köthető elemeket. A gyengeségek kapcsán Csongrádra is jellemző az alacsony hozzáadott-értékű termelés – elsősorban élelmiszeriparban, valamint a vállalkozások digitális felkészültségének hiányosságai. A lehetőségek vonatkozásban a fejlesztési források nagyobb volumenben történő kihasználása, illetve a Dél-alföldi Gazdaságfejlesztési Zónához való szorosabb kapcsolódás említendő meg. Csongrád esetében elsősorban az agrárium, élelmiszeripar, turizmus, védelemgazdaság, gépgyártás ágazatok jelenthetik a kitörési pontokat. A veszélyeket tekintve Csongrád esetében releváns lehet az EU-s fejlesztési források elmaradása, az alacsony népességmegtartó képesség és a klímaváltozás környezeti, valamint gazdasági hatásai.

A megye jövőképe: A tudásalapú és zöld növekedés nemzetközi jelentőségű centrumtérsége. E jövőképben Csongrád várost érintően kiemelendő tényezők a következők.

A megye kihasználja kedvező közlekedésföldrajzi helyzetét: az észak-déli M5 autópálya, a nyugatkeleti M55-M43 utak metszéspontja, valamint a megye vasútvonalai és Szeged, mint folyami kikötő, jelentős logisztikai szerepkört tesznek lehetővé, amely – a képzett munkaerő segítségével rendkívül vonzóvá teszi a térséget a külföldi nagyvállalatok számára.

A megye gazdasága képzett humánerőforrás utánpótlással rendelkezik: A gazdaságszerkezethez és a megye táji, természeti és környezeti viszonyaihoz illeszkedő, magas hozzáadott értéket előállító és versenyképes gazdasági ágazatok (pl. egészségipar, gyógyszeripar, megújuló energetika, élelmiszer-feldolgozás, logisztika) képzett emberi erőforrás utánpótlással rendelkeznek, a megye színvonalas oktatási-nevelési intézményeire, valamint a megfelelő oktatási-képzési szerkezetre alapozva. A digitális tudás fejlesztése a térség vállalkozásainak versenyképességét fokozza.

A megye kihasználja egyedülálló megújuló erőforrásait, a megújuló energia szempontjából az országban egyedülálló adottságait. A geotermikus energia a mezőgazdasági használat (üvegházak, fóliasátrak fűtése) mellett a gazdaság területén és a lakossági használatban (lakások fűtése) is elterjed. Az országban legmagasabb napsütéses órák számából adódóan hatékony napelemparkok és egyéni (lakossági, vállalkozások) napelemes megoldások biztosítják a kedvező energia-szerkezetet, a széndioxid-kibocsátás országos átlagot jelentősen meghaladó mértékű csökkenését.

Kiemelt szerepe van a környezetvédelemnek és a vízkezelésnek. A környezet védelme és a klímaváltozás elleni intézkedések, melyeket fenntartható módon kell végrehajtani: az árkok, csatornák karbantartásával, újak kialakításával jelentősen csökken a belvíz által veszélyeztetett területek nagysága. A klímaváltozással egyre szélsőségesebbé váló csapadékeloszlás problémájára a vízviszatarítás feltételeinek megteremtése, hatékony és takarékos vízhasználat technológiák meghonosítása és az öntözött területek nagyságának növelése biztosít megoldást. Megyei sajátosság, hogy a vízrendszerek (csatornák) jelentős része többcélú hasznosítással rendelkezik: jellemzően ugyanazon csatornában történik a káros vizek (belvizek) elvezetése, a települési tisztított szennyvizek és a termál csurgalékvizek elvezetése is, valamint ugyanazon csatornarendszer szolgálja ki az öntözési időszakban a mezőgazdasági célú vízhasználatokat (öntözés) és halastavi vízhasználókat is.

### *Térszerkezeti jövőkép*

- A megye híd szerepet tölt be az észak-balkáni térség és Közép- Európa között.
- Közvetett befolyással bír az észak-déli irányú makrotérségi közlekedési folyosó.
- Növekszik a fenntartható városfejlesztés jelentősége.
- Hangsúlyosabbá válnak a város-vidék együttműködések.
- A Tisza, a Körös és a Maros a megye turisztikai- rekreációs térszervező hálózatává válik, a városhálózati csomóponti szakaszon – megyehatárokon átnyúlóan – az urbanizálódó térség tagolásában és életminőségének megőrzésében, fejlesztésében és javításában is fontos szerepet tölt be. A Tiszán, a Maroson és a Körösön tovább épülő vízitúra infrastruktúra-hálózat és a velük párhuzamosan kiépülő kerékpárutak fűzik fel és szervezik egységes rendszerbe a folyóktól távolabbi lágyabb turisztikai desztinációkat is. Mindez elsősorban a térség természeti látnivalóira és gazdag kulturális örökségére építve, megfelelő turisztikai marketinggel támogatva valósul meg. Ennek köszönhetően a fesztiválturizmus, a konferenciaturizmus és a fürdőkre alapozott gyógyturizmus a megye gazdasági húzóágazata lesz, mely a növekvő belföldi mellett, egyre növekvő számban és arányban fogadja a külföldi vendégeket.
- A Homokhátság változatos tájképű, életképes tanyákban gazdag tájjá válik: A Homokhátság táj felszíni vizekben, fasorokban-erdőfoltokban, intenzív és szántóföldi kertészetekben, működő, életképes tanyákban gazdag tájjá válik a vízrendszer megújítása és a vele összehangolt tanyatérség-fejlesztések révén. Elterjednek az önfenntartó és ökológikus technológiák. A vízrendszerrel és erdőfoltokkal összehangoltan kialakított ökológiai hálózatnak meghatározó szerepe van a táj rendezettségének fenntartásában.
- A Homokhátságot és a Tisza-térséget a kisvárosok és a tanyaközpontok szervezik: A Homokhátság és a Tisza-térség többszintű szervezésében kistérségi szinten a térség kisvárosai: Mórahalom, Kistelek, Csongrád játszanak szerepet, míg mikrotérségi szinten a jól elérhető egykori tanyasi iskolákhoz kapcsolódó, vagy az újonnan létrehozott többfunkciós tanyaközpontok alkotnak szerves hálózatot.
- A tiszántúli tanyás térség népesség-eltartó képessége nő, a táj diverzifikáltabbá válik.

### *Csongrád kapcsolódása a megyei célrendszerhez*

A megye célrendszerét és az ezek közötti kapcsolatot a lenti 3. ábra mutatja be.

A megyei stratégiájának fő hívószavai: Föld, Nap, víz, innováció, szinergia.

T.4.1. Homokhátság területi cél: Csongrád is része a Homokhátnak, ezért a tájgazdálkodás és a gazdasági hálózatok megerősítése, az egyedülálló kulturális értékek, tanyás tájszerkezet megőrzése, vízgazdálkodási terv készítése kiemelt feladat.

A T.4.2. területi cél nevesíti a Csongrád-Szeged tengelyt, mint Tiszamenti ökofolyosót. A Tisza vízgyűjtő területének turisztikai és ökológiai adottságának minél hatékonyabb kihasználása mellett cél a vízgazdálkodás fejlesztése, a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás biztosítása érdekében pedig szükséges a környezettudatosság fokozása és a környezetterhelést csökkentő fejlesztések támogatása is.

Specifikus célok tekintetében közvetlen (Turizmus S.3.), illetve közvetett (Agrárium S.1.) kapcsolódás mutatkozik Csongráddal, mivel ezen ágazatokban a város és térsége fontos szerepet tölt be.

A 3. átfogó célként megjelenő infrastrukturális fejlesztési cél olyan fejlesztéseket tartalmaz, amelyek segíthetik a helyben boldogulást, korszerű, újszerű települési infrastrukturális megoldások terjedését (pl. közintézmények napelemes energiatermelése, geotermikus

energia hasznosítása épületek fűtésére). Csongrád város adottságai kitűnő lehetőséget biztosítanak ezekre.

Csongrád városfejlesztési koncepciójának célrendszere aligha tekinthető paralelnak a megyei célkitűzésekkel, a város infrastrukturális, szolgáltatási, gazdasági fejlesztési lehetőségei és elképzelési azonban belesimulnak a megye célrendszerébe.

A stratégiai és azon belül a területi és specifikus célok közül Csongrádot elsősorban a következő célok érintik:

**T.4.1. Homokhátság: A tájgazdálkodás és a gazdasági hálózatok megerősítése a Homokhátságon:** A térség egyedülálló kulturális értékeinek megőrzése kiemelt feladat.

A Duna-Tisza közti homokhátság egységes földrajzi, ökológiai, vízrajzi rendszert alkotó, tanyás térség. Természeti, klimatikus viszonyai alapján – talajvízszintcsökkenés, elsivatagosodás – a térség hatványozottan veszélyeztetett. Kiemelt cél az agrárfejlesztés, zöldségtermesztés, tájgazdálkodás feltételeinek javítása.

Cél a kialakult **tanyás tájszerkezet megőrzése**, a tanyák fejlesztetőségének biztosítása. Kiemelt cél a meglévő tanyák megtartása, azok gazdasági termelésbe való visszatérésének elősegítése, a klímaváltozás hatásaira való felkészülés ösztönzése, amely a helyi gazdaság megerősítésével a népességmegtartást is elősegítheti. (Öko)turisztikai lehetőségeinek kiaknázása.

Kiemelten fontos a **térségi vízgazdálkodási tervek** elkészítése, illetve a vízgazdálkodási rendszerek változó adottságokra (aszályos és csapadékos időszakok) történő felkészítése (integrált és környezetbarát, kisléptékű vízgazdálkodási fejlesztések, ideiglenes- és vésztározók fejlesztése és komplex tájgazdálkodási hasznosítása).

**T.4.2. Tisza mente:** A Tisza menti ökofolyosó (Szeged-Csongrád tengely) fenntartható térségi gazdaságának kialakítása. Az agráriumot tekintve cél az öntözött területek nagyságának jelentős növelése, ezzel párhuzamosan a vízviasszatartás biztosítása. Ennek érdekében szükséges a vízrendszer alakítása, bővítése, a tiszai vízkészletre alapozott vízpótlás biztosítása. A Tisza mentén az **ökológiai gazdálkodásnak** lenne kiemelkedően fontos szerepe, a Tisza ártere (hullámtere) pedig az **ártéri gazdálkodás** számára biztosít lehetőséget. A Tisza, mint ökológiai folyosó – az országos ökológiai hálózat része - kiváló lehetőséget biztosít az **aktív (öko)turizmus** számára is. A folyó a víziturizmus számára nyújt kiváló lehetőségeket, melyeket a szolgáltatások bővítésével (kikötők fejlesztése, csónak- és hajókölcsonzés) lehetne kihasználni. A Tisza mentén halad a 11-es sz. Eurovelo kerékpáros túraútvonal. A turizmus fejlesztése nem képzelhető el a szálláshely-szolgáltatások fejlesztése nélkül.

#### Specifikus célok:

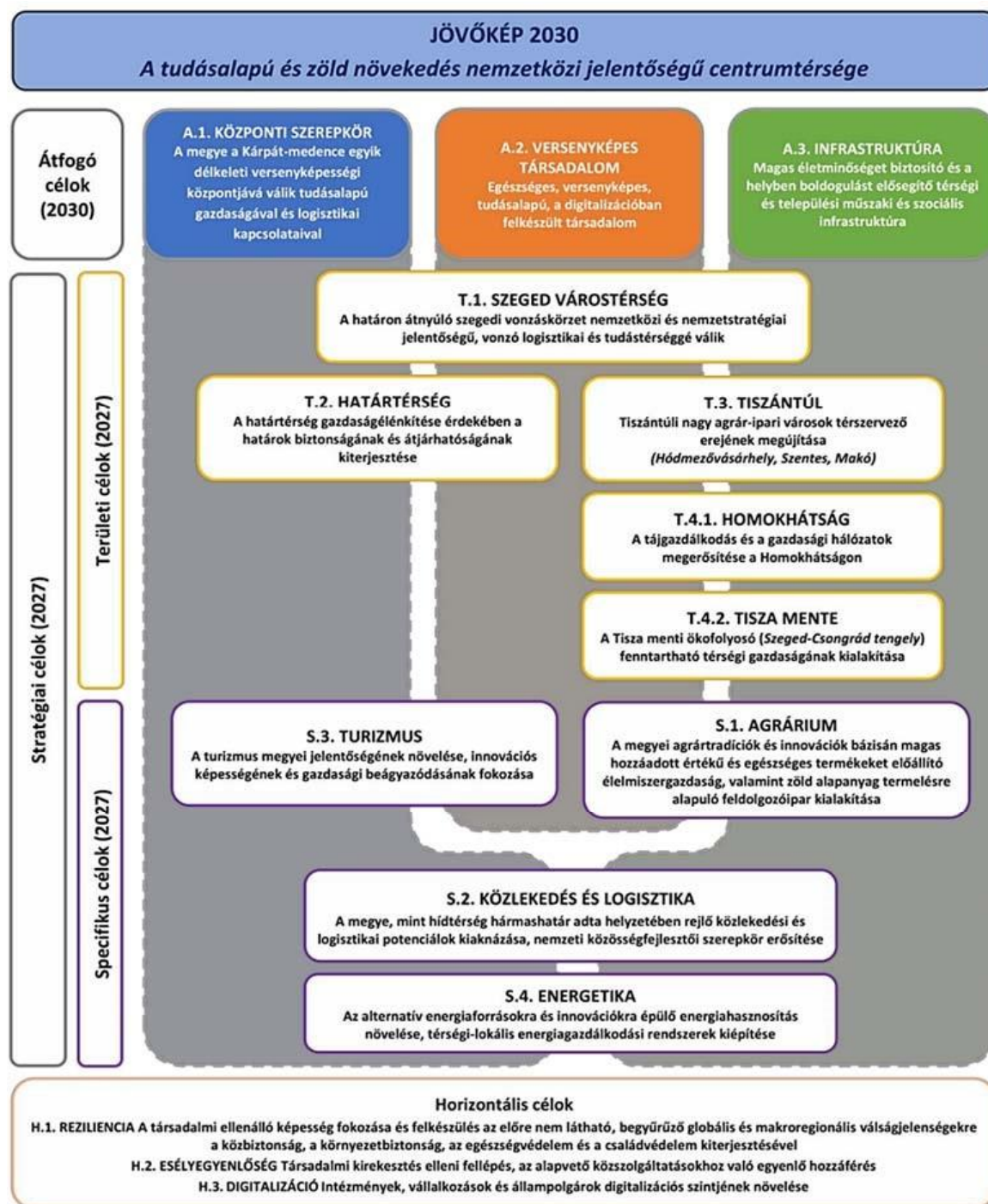
- **S.1. Agrárium:** A megyei agrártradíciók és innovációk bázisán magas hozzáadott értékű és egészséges termékeket előállító élelmiszergazdaság, valamint zöld alapanyag termelésre alapuló feldolgozóipar kialakítása
- **S.3. Turizmus:** A turizmus megyei jelentőségének növelése, innovációs képességének és gazdasági beágyazódásának fokozása
- **S.4. Energetika:** Az alternatív energiaforrásokra és innovációkra épülő energiahasznosítás növelése, térségilokális energiagazdálkodási rendszerek kiépítése

#### Horizontális célok:

- **H.1. REZILIENCIA** – A társadalmi ellenálló képesség fokozása és felkészülés az előre nem látható, begyűrűző globális és makroregionális válságjelenségekre a közbiztonság, a környezetbiztonság, az egészségvédelem és a családvédelem kiterjesztésével

- H.2. **ESÉLYEGYENLŐSÉG** – Társadalmi kirekesztés elleni fellépés, az alapvető közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés

3. ábra: Csongrád-Csanád Megye Területfejlesztési Konceptiójának célrendszere



Forrás: Csongrád-Csanád Megye Területfejlesztési Konceptiójának Felülvizsgálata 14 o.



### H.3. DIGITALIZÁCIÓ – Intézmények, vállalkozások és állampolgárok digitalizációs szintjének növelése

A Csongrád-Csanád Megyei Területfejlesztési Koncepció célrendszere, területfejlesztési fókuszai és irányelvei alapján a következő prioritások kerültek azonosításra a területfejlesztési programban:

1. *Gazdaság- és vállalkozásfejlesztést támogató intézkedések*
2. *A Szeged központú megyei tudásbázis és innovációs rendszer megerősítése*
3. *A megye hídszerepét erősítő intézkedések a határtérségben*
4. *Komplex térségi fejlesztések a megye tiszántúli járásaiban*
5. *Fenntartható térségi beavatkozások a Homokhátságon és a Tiszamentén*
6. *Magas hozzáadott értékű agrár-innovációs beruházások támogatása*
7. *Közlekedési és logisztikai kapacitások megerősítése*
8. *Fenntartható megyei turisztikai rendszer kiépülését támogató intézkedések*
9. *Innovatív megújuló energetikai és energiahatékonysági fejlesztések*
10. *Integrált fejlesztési programok megvalósítása a megye városaiban és egyéb településein*

Ezek közül közvetlenül az ötödik, a *'Fenntartható térségi beavatkozások a Homokhátságon és a Tiszamentén'* című területi prioritás kapcsolódik Csongrádhoz és térségéhez (Tiszamente). Az *'Innovatív megújuló energetikai és energiahatékonysági fejlesztések'* és a *'Fenntartható megyei turisztikai rendszer kiépülését támogató intézkedések'* átfogó jellegű prioritások pedig másodlagos kapcsolatokkal kötődnek a Tiszamenti térséghez.

Az ötödik prioritás keretében tervezett intézkedések kiterjednek a térségi vízkezelés és vízgazdálkodás fejlesztésére (1), a helyi termékekhez és piacokhoz kapcsolódó infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztésekre (2), a térségi egészségügyi infrastruktúra és egészségügyi szolgáltatások fejlesztésére (3), a térségi szociális infrastruktúra és szociális szolgáltatások fejlesztésére (4), a falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztésére (5), a klíma-alkalmazkodás és klímavédelemmel kapcsolatos fejlesztésekre (6), a biodiverzitás, természet- és tájvédelemre (7), a térségi közösségi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások javítására (8), valamint a külterületi kerékpárutak fejlesztésére (9).

Csongrád vonatkozásában a turisztikai prioritásnál a „gyógy- wellness és egészségturisztikai fejlesztések” mellett kiemelendő az „ökoturisztikai fejlesztések” és a „vízi turizmus lehetőségeinek fejlesztése a Tisza és mellékfolyói mentén” intézkedések. Az energetikai prioritásnál a vállalkozásokat érintő megújuló energiaforrások használatának bővítését célzó beruházások támogatása, valamint a közintézmények és a lakossági energiahatékonyságot növelő intézkedések lehetnek relevánsak a város fejlesztése szempontjából.

*Természetesen az átfogó jellegű prioritások szintén hozzájárulhatnak Csongrád város fejlődéséhez:*

- a gazdasági prioritásnál az üzleti infrastruktúra és üzleti szolgáltatások fejlesztése, a mikro-, kis- és középvállalkozások támogatása, a munkaerőpiaci képzések és foglalkoztatási paktumok szervezése,
- a megyei tudásbázis megerősítését célzó prioritás vonatkozásában az innovációs, kutatás-fejlesztési tevékenységek támogatása, digitalizáció és okosváros fejlesztések,
- az agrár prioritás esetében szinte mindegyik intézkedés releváns Csongrád város vonatkozásában, a tanyás térségek kiemelt fókusza miatt kiemelendő a fenntartható öko-, és biogazdaságok létrehozásának és fejlesztésének támogatása,
- a közlekedési prioritásnál elsősorban a közúti fejlesztések és a mobilitást elősegítő megyei fejlesztések,

- az integrált fejlesztési programok megvalósítása kapcsán pedig a városi jogállású településeket érintő intézkedések (szociális városrehabilitáció, telepprogramok, barnamezős területek felszámolása, innovatív városfejlesztési tevékenységek) lehetnek relevánsak.

*A területfejlesztési koncepció fő üzenetei a közszférán kívüli szereplők számára:*

- a civil szervezetek esetében a közösségfejlesztés, önkéntes tevékenység folytatása a megye hátrányos helyzetű településein, a horizontális célok megvalósításában való segédkezés;
- az egyházak koncentrálják karitatív erőforrásaikat a megye hátrányos helyzetű térségeiben;
- a gazdasági szereplők (kkv-k, kamarák, klaszterek) a horizontális célban megfogalmazott digitalizáció, és a specifikus célban megfogalmazott ágazati célokban turizmus, agrárium keretében és az innovatív K+F+I tevékenységek növelésében legyenek aktívak;
- a gazdasági szereplők (nagyvállalatok): végezzenek magas képzettségű munkaerőt igénylő beruházásokat;
- a feldolgozóipari nagyvállalatok esetében a helyi termékeket részesítsék előnyben.

*A területfejlesztési koncepció fő üzenetei egyes ágazatonként a következőkben határozhatók meg:*

- Településügy, településfejlesztés tekintetében a vonzó, élhető és megélhetést biztosító, korszerű vonalas és intézményi infrastruktúrával ellátott települési környezet kialakítása és fenntartása.
- Gazdaságfejlesztésben a hármashatár adta lehetőségeket, valamint a megye térségi híd- és központi szerepét, gazdasági potenciálját és az energetika terén meglévő kedvező adottságokat kiaknázó, az agrárgazdaság modern eszközökkel történő fejlesztését célzó program megvalósítása.
- Közlekedésfejlesztés terén az összekapcsoltság további erősítése, a hálózatok fejlesztése, ezáltal a megye híd szerepének, térségi szervező erejének erősítése.
- Energetika és klímapolitika: az alternatív, megújuló energiaforrások terén jelentkező kedvező adottságok kiaknázása, innovációra épülő fejlesztése, a várható környezeti veszélyhelyzetekre való felkészülés.
- Környezet- és természetvédelem: a meglévő természeti erőforrásokkal és természeti kincsekkel történő felelős, fenntartható gazdálkodás, a felmerülő kihívásokra való felkészülés és azok kezelése környezet- és természetbarát megoldások alkalmazásával.
- Vízgazdálkodás: a vízkészletek védelme, felelős kezelése, a Homokhátságot érintő szárazodás megakadályozása, vízviSSzatartás biztosítása, belvízelvezető csatornák karbantartása, fejlesztése, igény esetén újak kialakítása.
- Agrár- és élelmiszergazdaság terén a megye agrárgazdasági hagyományainak modern eszközökkel történő fejlesztése, magas hozzáadott értékű termékek előállítása.
- Vidékfejlesztés terén a komplex, energiagazdálkodást, vízgazdálkodást, agráriumot és turizmust is érintő szemléletű fejlesztéspolitika.
- Az aktív turizmus területén a gyalogos, kerékpáros, vízi és lovas turizmus fejlesztése, a gyógyfürdők, gyógyturizmus erősítése, valamint a megye hagyományaira építő fesztivál- és rendezvényturizmus, a tudásbázisra építő konferenciaturizmus lehetőségeinek kiaknázása.

- Egészségügyi fejlesztések az egészséges társadalom és a magas életminőség elérése érdekében.
- Szociális ügyek: inkluzív, a társadalmi kirekesztést csökkentő, az esélyegyenlőséget szem előtt tartó szociálpolitika.
- Köznevelés: korszerű, inkluzív, az oktatáshoz való hozzáférést és esélyegyenlőséget erősítő és megvalósító közoktatás.
- Kutatás-fejlesztés és innováció terén az egyetemek, kutatóintézetek, piaci szereplők, innovatív vállalkozások együttműködésével versenyképes KFI tevékenységek működtetése.
- A digitális kompetenciák fejlesztése a vállalkozások és a lakosság körében.
- Kulturális örökség, kultúra terén az értékekkel való felelős gazdálkodás, turisztikai hasznosítás és kapcsolódó marketing tevékenység.
- Közigazgatás-szervezés terén Szeged és környezetének térségi szervezése és kezelése, a városok térszervező erejének növelése.
- Önkormányzati politika: a különböző szereplők és az önkormányzatok közti kapcsolatok és együttműködések erősítése, az önkormányzati szolgáltatásokhoz való hozzáférés erősítése.

2. táblázat Összefoglaló táblázat: Csongrád város FVS célkitűzéseinek illeszkedése Csongrád-Csanád megye területfejlesztési dokumentumainak célkitűzéseire

Csongrád-Csanád megye területfejlesztési dokumentumainak fő célkitűzései	Csongrád város kapcsolódása a megyei településfejlesztési célokhoz
<b>Csongrád-Csanád Megye Területfejlesztési Koncepciója 2021-2027</b>	
<p>A 2021-2027 közötti programozási időszakban a területi célok között szerepel a T.4.2. TISZA MENTE – A Tisza menti ökofolyosó (Szeged-Csongrád tengely) fenntartható térségi gazdaságának kialakítása</p> <p>Az adott területi célhoz az alábbi átfogó célok kapcsolódnak:</p> <p><b>A.2. VERSENYKÉPES TÁRSADALOM</b> – Egészséges, versenyképes, tudásalapú, a digitalizációban felkészült társadalom</p> <p><b>A.3. INFRASTRUKTÚRA</b> – Magas életminőséget biztosító és a helyben boldogulást elősegítő térségi és települési műszaki és szociális infrastruktúra</p> <p>A koncepció vonatkozó specifikus céljai:</p> <p><b>S.2. KÖZLEKEDÉS ÉS LOGISZTIKA</b> – A megye, mint hídtérség hármashatár adathelyzetében rejlő közlekedési és logisztikai potenciálok kiaknázása, nemzeti közösségfejlesztői szerepkör erősítése</p> <p><b>S.3. TURIZMUS</b> – A turizmus megyei jelentőségének növelése, innovációképességének és gazdasági beágyazódásának fokozása.</p> <p>Közvetett kapcsolódás:</p> <p><b>S.1. AGRÁRIUM</b> – A megyei agrártradíciók és innovációk bázisán magashozzáadott értékű és egészséges termékeket előállító</p>	<p>A Tisza mente kifejezés alatt a Tisza <b>Csongrádtól</b> a szerbiai országhatárig (Szeged, Röske) terjedő szakaszának bal és jobb partján közvetlenül elhelyezkedő – tehát a folyóval határos – települések (Szeged, Algyő, Dóc, Mártély, Mindszent, Csanytelek, Baks, Tömörkény, Felgyő, <b>Csongrád</b>, Szegvár, valamint Szentés) értendők. A megyei „VERSENYKÉPES TÁRSADALOM” célhoz Csongrád S1. Bizakodó, összetartó, tettere kész városi és tanyasi társadalom stratégiai célja, az R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyongazdálkodás, valamint az R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város rész célja illeszkedik.</p> <p>A megye „INFRASTRUKTÚRA” megnevezésű átfogó céljához és a KÖZLEKEDÉS ÉS LOGISZTIKA specifikus célhoz Csongrád város a S3. Kedvező mikroklímájú, vonzó kisvárosi miliő stratégiai célon, és az R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatás-fejlesztése rész célon keresztül kapcsolódik.</p> <p>A megyei TURIZMUS specifikus célhoz Csongrád a S4. Kompakt, vonzó gazdaság, értékteremtő foglalkoztatás és tájhasználat, R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások rész céljával illeszkedik.</p> <p>Az AGRÁRIUM megyei specifikus cél a S4. Kompakt, vonzó gazdaság, értékteremtő foglalkoztatás és tájhasználat, R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti</p>



Csongrád-Csanád megye területfejlesztési dokumentumainak fő célkitűzései	Csongrád város kapcsolódása a megyei településfejlesztési célokhoz
élelmiszergazdaság, valamint zöld alapanyag termelésre alapuló feldolgozóipar kialakítása	adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás rész célja Csongrád város stratégiájában
<b>Csongrád-Csanád Megye Területfejlesztési Programja 2021-2027</b>	
<p>A Program által nevesített prioritások közül relevánsnak tekinthetők az alábbiak:</p> <p>1. Gazdaság-és vállalkozásfejlesztést támogató intézkedések,</p> <p>6. Magas hozzáadott értékű agrár-innovációs beruházások támogatása</p> <p>8. Fenntartható megyei turisztikai rendszer kiépülését támogató intézkedések,</p> <p>9. Innovatív megújuló energetika és energiahatékonysági fejlesztések,</p> <p>10. Integrált fejlesztési programok megvalósítása a megye városaiban és egyéb településein</p>	<p>Az FVS-ben nevesített célrendszer több ponton illeszkedik a megyei prioritás rendszerhez. A Csongrádon tervezett karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése kapcsolódik a megye „1. Gazdaság-és vállalkozásfejlesztést támogató intézkedések” prioritásához.</p> <p>A településen megvalósítandó agrár-innovációk támogatása, a különböző agrárgazdaságban tervezett fenntartható fejlesztések szervesen kapcsolódnak 6. Magas hozzáadott értékű agrár-innovációs beruházások támogatása elnevezésű megyei prioritáshoz.</p> <p>A Csongrádon tervezett széleskörű turisztikai fejlesztések illeszkednek a megye 8. Fenntartható megyei turisztikai rendszer kiépülését támogató intézkedések prioritáshoz.</p> <p>Csongrád városban végrehajtandó energetikai korszerűsítések, a tanyákat is érintő energiahatékonysági fejlesztések a megyei 9. Innovatív megújuló energetika és energiahatékonysági fejlesztések elnevezésű prioritást szolgálják.</p> <p>A 10. Integrált fejlesztési programok megvalósítása a megye városaiban és egyéb településein” prioritás integráltságából adódóan szinte magában foglalja Csongrád város FVS-ében szereplő stratégiai és rész célját, és az ezekhez kapcsolódó intézkedéseket. Így a csongrádi FVS-ben megjelenő Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon- gazdálkodás, Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme valamint Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése cél valamennyi intézkedése illeszkedik a megyei prioritásrendszer 10. pontjához.</p>
<b>Csongrád-Csanád megye Integrált Területi Programja 2021-2027</b>	
<p>Csongrád-Csanád megye 2021-2027 közötti tervezési időszakra vonatkozó fejlesztési céljait a Területfejlesztési Konceptió és a Területfejlesztési Program tartalmazza részletesen, melyek a fentiekben bemutatásra kerültek, a kapcsolódást a fenti területi cél kapcsán vizsgáljuk.</p>	<p>A megyei Területfejlesztési Konceptióban, illetve az Integrált Területfejlesztési Programban is megjelenő területi célkitűzések a Tisza partján elhelyezkedő településekre és elsősorban a folyómenti térszervező, vízgazdálkodási, ökológiai, agrárfeldolgozóipari, turisztikai, közlekedési szerepekre fókuszál. Hangsúlyosak a folyóra alapozott vízpótlási, vízkészlet-gazdálkodási célkitűzések, az öntözött területek arányának növelésére, a vízvisszatartási lehetőségek fejlesztésére, az ártéri és ökológiai gazdálkodás térnyerésére vonatkozó célok, ugyanakkor megjelenik a sérülékeny folyóvízgy védelmére szolgáló települési környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztésekre vonatkozó szükséglet is. „T.4.2. Tisza mente – a Tisza menti ökofolyosó (Szeged-Csongrád tengely) fenntartható térségi gazdaságának kialakítása” területi célhoz az FVS-ben nevesített stratégiai célok mindegyike illeszkedik, hiszen mind az üzleti környezet, mind az innovációs együttműködések fejlesztése kiemelt cél, ugyanakkor ezek mellett a környezeti fenntarthatóság, és az éghajlati kihívásokra adott válaszok is kiemelt hangsúlyt kapnak.</p>

### 2.1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

Csongrád városnak az új településfejlesztési koncepció és településrendezési eszközök elkészítése során az alábbi magasabb rendű tervekkel szükséges az összhangot megteremteni:

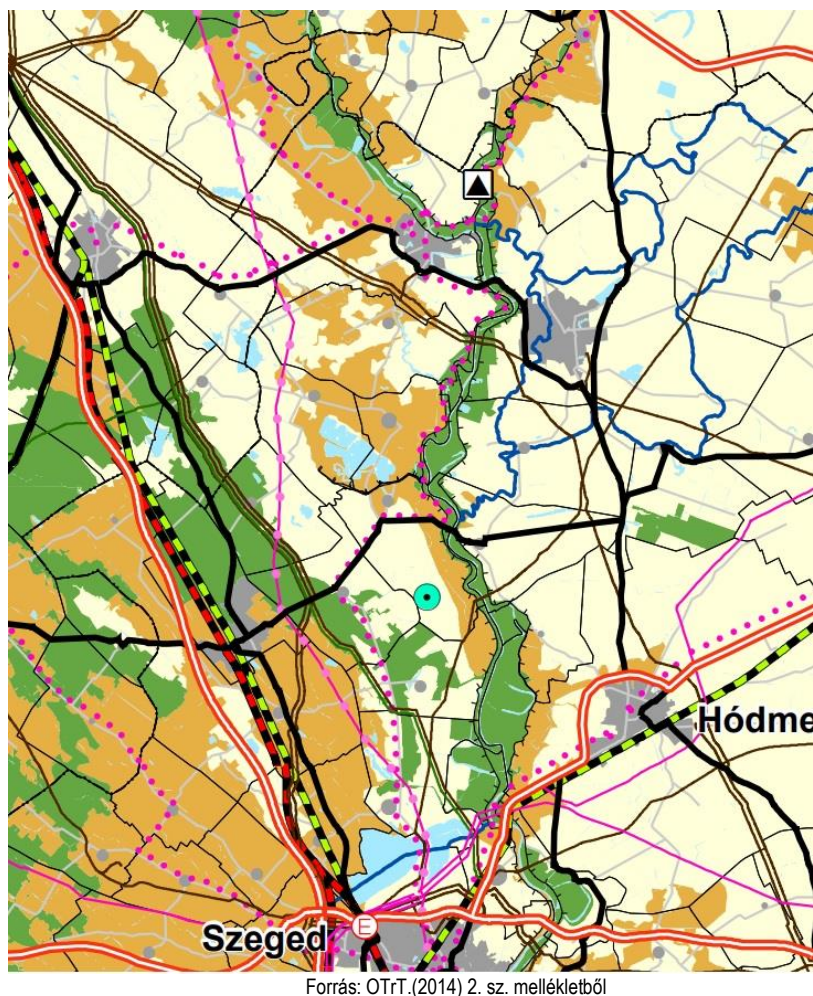
- Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (továbbiakban: Trtv), valamint annak részeit képező:
- A területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet (továbbiakban: MvM rendelet)
- Csongrád Megyei Közgyűlés elnökének 4/2020. (V. 22.) önkormányzati rendelete Csongrád Megye Területrendezési Tervéről (továbbiakban: MTrT)

#### 2.1.3.1 Országos Területrendezési Terv

A városon áthalad:

- a 451 sz. főút, mely a Kiskunfélegyháza (5.sz. főút) – Csongrád – Szentes (45. sz. főút) nyomvonalon halad,
- a Tiszamente kerékpárútvonalhoz (11-es jelű EuroVelo®) tartozó tervezett 4.A: Gönc – Telkibánya – Bózsza – Pálháza – Füzérradvány – Mikóháza – Sátoraljaújhely – Sárospatak – Bodrogolaszi – Vámosújfalú – Olaszliszka – Szegilong – Szegi – Bodrogkisfalud – Bodrogkeresztúr – Tarcál – Tokaj – Tiszaladány – Tiszatardos – Tiszalök – Tiszadada – Tiszadob – Tiszaújváros – Tiszapalkonya – Tiszatarján – Tiszakeszi – Ároktő – Tiszadorogma – Tiszabábolna – Poroszló – Sarud – Kisköre – Tiszasüly – Kőtelek – Nagykőrű – Szolnok – Tószeg – Tiszavárkony – Tiszajenő – Tizsakécske – Lakitelek – Tiszaalpár – Csongrád – Baks – Ópusztaszer – Sándorfalva – Szeged – Röske – (Szerbia), valamint
- a tervezett 43. Körösvölgyi kerékpárútvonal: (Románia) – Gyula – Békéscsaba – Békés – Mezőberény – Gyomaendrőd – Szarvas – Öcsöd – Csongrád – Kiskunfélegyháza – Bugacpusztaháza.
- A Tisza és a Hármas-Körös mentén elsőrendű árvízvédelmi fővédvonalak haladnak. Csongrád és Szentes határán található a Bökényi vízlépcső.
- A városon keresztül vezet a 75. sz. Szolnok – Szeged 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték, a 305. sz. Kardoskút – Szentes – Csongrád – Kiskunfélegyháza – Városföld, a 305-02 sz. Csongrád földgázszállító vezeték és a tervezett Nabucco vezeték is.
- Egyéb országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózati elem és egyedi építmény nem található Csongrád város közigazgatási területén.

4. ábra: Részlet az Országos Területrendezési Tervből



A Trtv övezetei a megyei területrendezési terv készítésekor felülvizsgálatra és pontosításra kerültek, így azok a 2.1.3.3. Csongrád Megye Területrendezési Terve c. fejezetben kerülnek bemutatásra.

Csongrád város területét érinti az ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosójának és puffertérületének övezete, az erdők övezete, valamint a világörökségi és világörökségi várományos területek által érintett települések övezete.

#### **2.1.3.2 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet**

A 9/2019. (VI.14.) MvM rendelet a törvényi hatály alá nem tartalmazó országos és kiemelt térségi övezetek lehatárolását és a vonatkozó előírásokat tartalmazza.

Csongrád város területét érinti a jó termőhelyi adottságú szántók övezete, az erdőtelepítésre javasolt terület övezete, a tájképvédelmi terület övezete, a vízminőség-védelmi terület övezete és a nagyvízi meder övezete. Az MvM rendelet övezetei a megyei területrendezési terv készítésekor felülvizsgálatra és pontosításra kerültek, így azok a 2.1.3.3. Csongrád Megye Területrendezési Terve c. fejezetben kerülnek bemutatásra.

#### **2.1.3.3 Csongrád megye Területrendezési Terve (MTrT)**

A város közigazgatási területén több térségi jelentőségű műszaki infrastrukturelem is áthalad:

A vasúti hálózat: a Kiskunfélegyháza – Szentos – Fábiansébestyén – Orosháza országos vasúti 147. mellékvonal érinti Csongrádot.



5. ábra: Részlet a Csongrád-Csanád MTrt-ből



Forrás: Csongrád-Csanád MTrt 1. sz. melléklete (2020)

#### JELMAGYARÁZAT

##### Térségi területfelhasználási kategóriák

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vízgazdálkodási térség
- Települési térség
- Sajátos területfelhasználási térség

##### Műszaki infrastruktúra elemei

##### Országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

- Gyorsforgalmi út - meglévő
- Gyorsforgalmi út - tervezett
- Főút - meglévő
- Főút - tervezett
- Nagysebességű vasútvonal - tervezett

- Országos törzshálózati vasúti pálya - meglévő
- Országos törzshálózati vasúti pálya - tervezett
- Országos kerékpárútvonal - tervezett
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték - tervezett
- 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték - tervezett
- Földgázszállító vezeték - meglévő
- Földgázszállító vezeték - tervezett
- Kőolajszállító vezeték - meglévő
- Kőolajszállító vezeték - tervezett
- Országos jelentőségű csatorna - meglévő
- Országos jelentőségű csatorna - tervezett
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal - meglévő
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal - tervezett
- Országos kikötő - meglévő
- Országos kikötő - tervezett
- Határkikötő - meglévő
- Határkikötő - tervezett
- Egyéb 50 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítmőképességű erőmű - meglévő
- Egyéb 50 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítmőképességű erőmű - tervezett

##### Kiemelt jelentőségű vízi építmény - meglévő

##### VTT-tároló - tervezett

##### Térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

- Térségi szerepű összekötő út - meglévő
- Térségi szerepű összekötő út - tervezett
- Egyéb mellékút - meglévő
- Egyéb mellékút - tervezett
- Országos vasúti mellékvonal - meglévő
- Országos vasúti mellékvonal - tervezett
- Térségi kerékpárútvonal - tervezett
- Térségi csatorna - meglévő
- Térségi csatorna - tervezett
- Térségi ellátást biztosító 332 kV-os elosztó hálózat - meglévő
- Térségi ellátást biztosító 332 kV-os elosztó hálózat - tervezett

##### Földgázszállító vezeték - meglévő

##### Földgázszállító vezeték - tervezett

##### Térségi repülőtér - meglévő

##### Térségi kikötő - meglévő

##### Térségi kikötő - tervezett

##### Kompátkelőhely - meglévő

##### Térségi logisztikai központ - meglévő

##### 5-50 MW névleges teljesítmőképességű erőmű - meglévő

##### 5-50 MW névleges teljesítmőképességű erőmű - tervezett

##### Térségi hulladékkezelő - meglévő

##### Alaptérképi elemek

##### Országhatár

##### Megyehatár

##### Település közigazgatási határa

Közúthálózat: a térségi szerepű összekötő hálózat elemei közül az északnyugati irányú 4502 sz. Tiszaalpar – Csongrád, az északi irányú 4513 sz. Csongrád – Csépa és a délnyugati irányú 4519 sz. Csongrád – Felgyő – Csanytelek – Baks – Ópusztaszer – Sándorfalva – Szeged útvonalak, valamint a Csongrád – Felgyő mellékút érintik a várost.

Csongrád közlekedési lehetőségeit lényegesen befolyásolhatja az MTrt-ben tervezett térségi jelentőségű összekötő út, amely a 451-es utat és a 45-ös utat köti össze, és szentesi északi elkerülő útként ismert. Az MTrt-ben jelenleg nem szerepel egy csongrádi északi tiszai híd terve, amely a fahidat váltaná fel.

Kerékpárúthálózat: A 4.A és 43-as kerékpárútvonalhoz csatlakozva 4 térségi jelentőségű útvonal tervezett: Csongrád – Felgyő – Csanytelek, Csongrád – Szentes, Szolnok – Martfű – Tiszaöldvár – Kunszentmárton – Szelevény – Csongrád (a Hármaskörös jobb partján), illetve a Tiszaug – Tiszasas – Csépa – Csongrád (a Tisza bal partján).

Felszíni vizekhez kapcsolódóan: A térképen szerepel a Bökényi duzzasztómű. Csongrádon belül a már meglévő két kikötő mellett, a belterület északi részére tervezett egy térségi kikötő, a város határa mentén Szentes felé további egy kikötő van tervben. A Tiszától Felgyő irányából jövő Felső-főcsatorna és a Vidre-éri-főcsatorna a város déli részén halad keresztül.

Földgázelosztó vezeték: Az országos hálózatról leágazva Csongrádról indul a Baks – Csanytelek – Felgyő – Csongrád földgázelosztó vezeték.

Tervezett erőmű: A 451 sz. főút mentén tervezett egy 5-50 MW névleges teljesítőképességű erőmű, melyhez két irányból kapcsolódik a Szentes – Csongrád – Tiszaalpár térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat.

A belterülethez kapcsolódva, annak déli részén található egy meglévő logisztikai központ. A legközelebbi térségi repülőtér Szentesen, a legközelebbi hulladékkezelő Felgyőn található.

3. táblázat: Területhasználat Csongrádon

Település	Erdőgazdálkodási térség		Mezőgazdasági térség		Vízgazdálkodási térség		Települési térség	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
<b>Csongrád</b>	3.282,5	18,9	12.036,8	69,2	678,4	3,9	1.390,5	8,0

Az OTTrT elemeit és az országos övezeteket a Trtv 9-31.§-a szabályozza, a területrendezési tervek kiegészítő övezeteire az MvM rendelet 1-6.§-a ad előírásokat. A megyéknek lehetősége volt egyedileg meghatározott megyei övezetek kijelölésére. Az egyedi övezetekre vonatkozó előírásokat az MTrT 7-17.§-a tartalmazza.

#### 2.1.3.4 Csongrád város övezeti érintettsége

##### Ökológiai hálózat övezetei

Az övezet a települést több helyen érinti. 2012 óta a hálózat elemei több helyen módosításra kerültek. Az északi terület ökológiai folyosóból magterületbe, a Holt-Tisza menti terület magterület, valamint a tanyák menti pufferterület és magterület zöme ökológiai folyosóba került át. Kistrét területéről az ökológiai folyosó területe törlésre került.

##### Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezetei

A települést a kiváló termőhelyi adottságú szántók területe nem érinti. A település területéről törlésre került a jó termőhelyi adottságú szántók övezete a Mámai-Holt-Tisza mellől, a 4517.j. mellékút északi részéről, Bökény déli részéről, valamint a Felső-csatorna környékéről. Az övezet területe a tanyás térségben és a Kilences térségében pontosításra került.

##### Erdők övezete és erdőtelepítésre javasolt terület övezete

Az övezet a települést több helyen érinti. Az erdők övezete kibővült a Gyójai dűlő, a Pölös dűlő és a Fehérkereszt dűlő területén, valamint a tanyák közti erdősávok egy része is bekerült az övezetbe. Az erdőtelepítésre javasolt övezetbe a Kistrét külterületi része és a Tiszától északra eső területek nagy része került besorolásra.

##### Tájképvédelmi terület övezete

Az övezet a települést több helyen érinti. Az övezet lehatárolását tekintve a belterület menti és az északi térségben csak pontosítás történt. A Gyójai dűlő és a Bodor dűlő egy részéről törlésre, míg Bokrostól délkeleti irányban kijelölésre került egy kisebb tájképvédelmi terület.

##### Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete

Az övezet a teljes közigazgatási területre kiterjed, csakúgy, mint a 2012-es megyei terv esetében. A világörökségi várományos területek közé tartozik a 27/2015. (VI. 2.) MvM rendeletben is szereplő Magyarországi tájházak hálózata. A települést más várományos terület nem érinti.

**Vízminőség-védelmi terület övezete**

Az övezet a település teljes területére kiterjed. A település északi, Mámai-Holt-Tisza feletti része, a belterület egy része és a Kistrét is belekerült az övezetbe.

**Nagyvíz meder övezete és VTT-tározók övezete**

A Vásárhelyi terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkárelhárítási célú szükségtározók területe nem érinti Csongrád város területét. A Nagyvízi meder övezet pontosításra került, de ez csak a lehatárolás léptékéből adódó pontosítás, lényegi változás nem történt.

**Ásványi nyersanyag vagyon övezete**

Az övezet a teljes közigazgatási területre kiterjed, de nem minden terület érintett ásványi nyersanyagvagyonnal. A várost szilárd ásványi nyersanyag bányatelkek és szénhidrogén kutatási terület is érinti.

**Rendszeresen belvízjárta terület övezete**

Az övezet a település több területét is érinti. A lehatárolás nem változott, két mámai terület érintett rendszeresen belvízzel. Beépítésre szánt területet az övezet továbbra sem érint.

**Tanyás terület övezete**

Az övezet a teljes közigazgatási területre kiterjed. Elszórtan szinte a teljes külterületen előfordulnak tanyák. A 451. sz. főúttól északra a hagyományos, mezőgazdasági jellegű tanyás területek, míg a belterület vonzáskörzetében és tőle délre a szuburbán jellegű, átalakuló tanyás területek a jellemzőek.

**Térszerkezet szempontból jelentős térszervező települések övezete**

Egyedileg meghatározott megyei övezet, a települést a térségi jelentőségű térszervező város, Csongrád– Szentese-, valamint részben Szeged térben és időben változó hatásterülete érinti. A városhálózat bővítésével szemben a térszervező szerepek erősítése és a minőségi fejlesztése az elsődleges szempont. Regionális tekintetben kisebb jelentőséggel bír, de a szűkebb térséget tekintve mégis fontos város.

Szeged, mint a megye legjelentősebb városa igen nagy hatáskörrel rendelkezik. Ez kiterjed a megye zömére és a határokon túlra is. A települések fejlesztési koncepciójának kidolgozásakor érdemes a vonzáskörzetbe tartozó településekkel közösen meghatározni a célokat és tisztázni az elsődlegesen megoldandó problémákat.

**Egyedi mezőgazdasági és tájgazdálkodási övezetek**

Egyedileg meghatározott megyei övezet, a települést a jó természetességi állapotú mezőgazdasági terület övezete, a homokhátsági vegyes tájgazdálkodási terület övezete, és az ártéri komplex tájgazdálkodás övezete érinti; a védett természeti területekkel, az országos ökológiai hálózattal, a Natura 2000 hálózat területeivel és a Magas Természeti Értékű Területekkel összhangban került kijelölésre. A területen a természeti értékekkel összhangban lévő gazdálkodási módok kiválasztása és a természeti értékek bemutatathatósága a cél. Támogatja az övezet a mezőgazdasági majorok fenntartását, együttműködést irányoz elő a természetvédelemért felelős szervekkel, valamint korlátozza a területfelhasználásokat ezzel is védve a táji és természeti értékeket.

**Hagyományos gyümölcsstermesztési térség övezete**

Egyedileg meghatározott megyei övezet, mely a jelentős gyümölcsstermesztési hagyományokkal rendelkező településeket foglalja magában. A település 400 ha-nál is nagyobb területtel szerepel a Gyümölcsstermőhely Kataszterben. A térségi gazdálkodásban a gyümölcs fontos szerepet tölt be, az övezet a homoki és tanyasi termesztés mellett a gyümölcsök feldolgozásához kapcsolódó mezőgazdasági üzemi területek specializálását is támogatja.



### Szőlő termőhelyi kataszteri I. és II. osztályú terület övezete

Egyedileg meghatározott megyei övezet, mely különös figyelmet fordít a homoki borok készítéséhez szükséges szőlőtermesztésre. A borvidéki településeken a fejlesztési eszközökben célszerű kitérni a szőlészetet-borászatot támogató és fejlesztendő területekre és lehetőségekre. Továbbá a kataszteri területeken a termesztés mellett a feldolgozást segítő mezőgazdasági üzemek specializálása és fejlesztése is támogatandó.

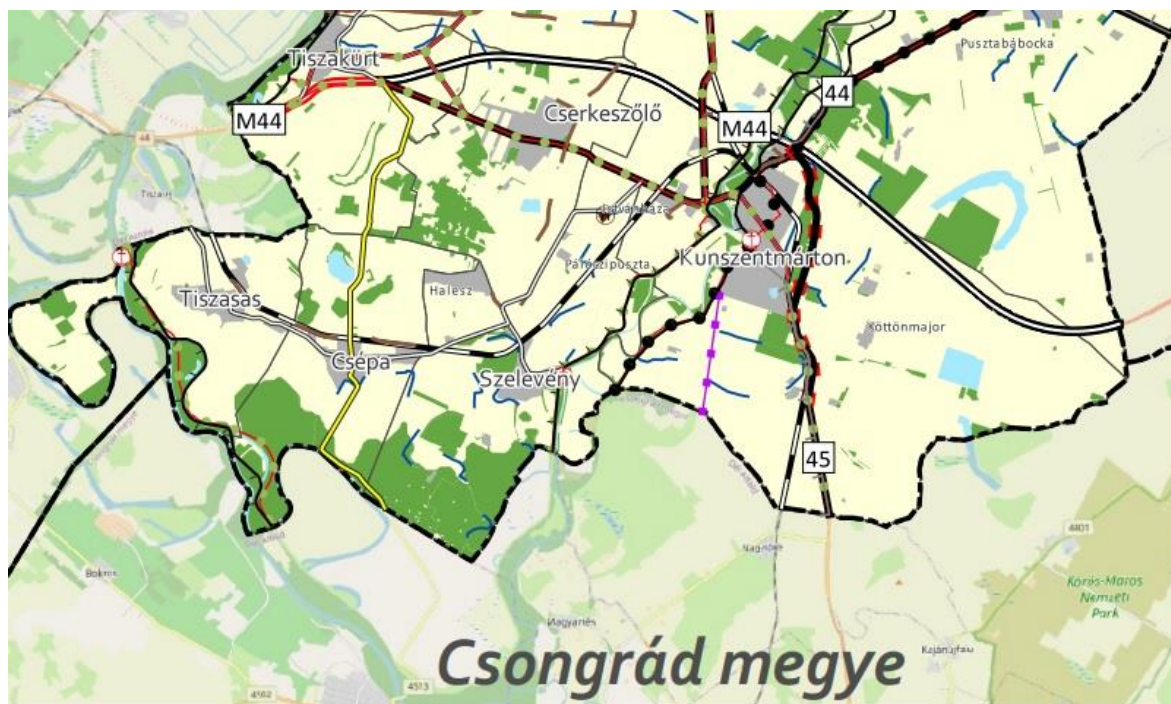
Az egyedileg meghatározott megyei övezetekre vonatkozó szabályokat az MTrT III. Fejezete tartalmazza. A várost érintő előírások a Csongrád város TK és TRE felülvizsgálatának megalapozó tanulmányában részletezettek a 34-37. oldalon.

#### 2.1.3.5 Szomszédos megyék területrendezési tervei

##### Jász-Nagykun-Szolnok Megye Területrendezési Terve

Csongrád város Tiszasassal, Cséppával és Szelevénnyel határos, a területére több műszaki infrastrukturális elem is beérkezik. Tiszasas és Csépa területéről a Tiszaföldvár – Tiszaújtó – Tiszaújtó – Tiszasas – Csépa – Csongrád térségi kerékpárút, valamint Csépa és Szelevény irányából a Tiszaújtó – Csépa – Csongrád térségi szerepű összekötő út kapcsolódik a városhoz. A Tisza mentén elsőrendű árvízvédelmi vonal húzódik, mely Csongrád mellett Csépa és Tiszasas területét is érinti. Csépatól Magyarbicskóig folyik a Csépa-Nagyszékháti-csatorna, mely szintén érinti Csongrád és Szelevény területét is.

6. ábra: Részlet Jász-Nagykun-Szolnok Megye Térségi Szerkezeti Tervéből (2020)



Forrás: J-N-SZ MTrT 1. sz. melléklete

Csongrád határában a Tisza területén vízgazdálkodási térség került kijelölésre, valamint javarészt erdőgazdálkodási térségek határosak a várossal. Sajátos területfelhasználású térség nincs a közelben, jelentős települési térség a város határától 1,5-2,0 km-re található.

Jász-Nagykun-Szolnok megye területrendezési tervében nem szerepel annak ösztönzése, hogy épüljön Csongrádnál új Tisza híd.

##### Bács-Kiskun Megye Területrendezési Terve

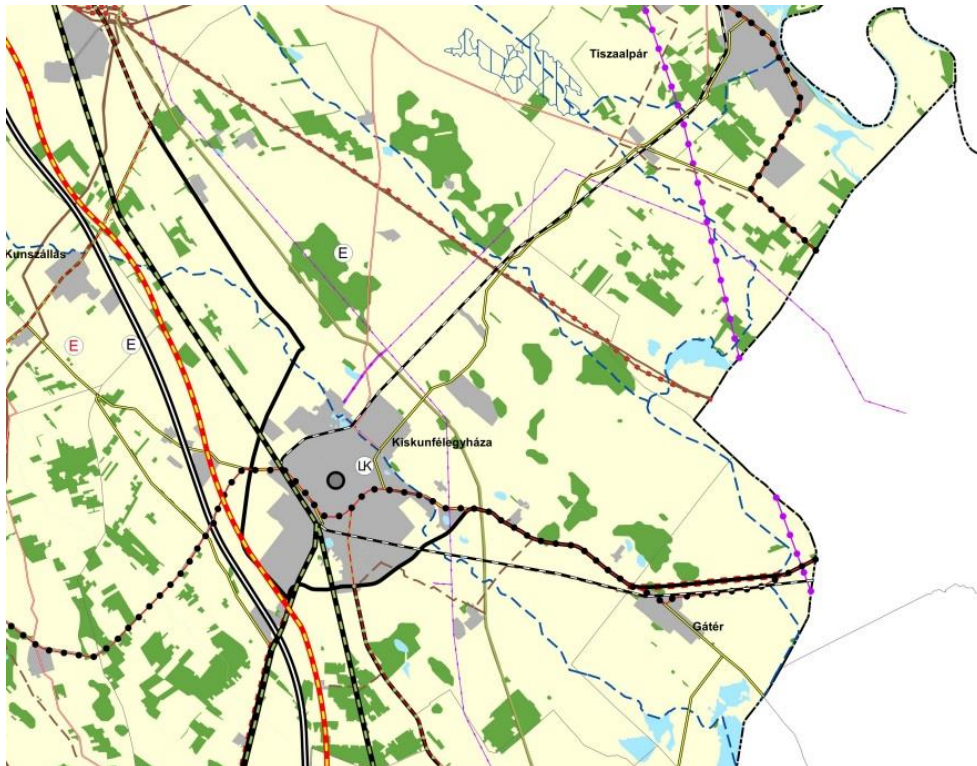
Csongrád város Tiszaalpárral, Kiskunfélegyházával és Gátérrel határos, a területére több műszaki infrastrukturális elem is beérkezik. Északi irányból érkezik a 4.A országos jelentőségű kerékpárút a Tiszaalpár-Csongrád térségi szerepű összekötő út mentén. Gátér

irányába folytatódik a Csongrádot is érintő 43. Körösvölgyi kerékpárútvonal, a 451. sz. főút és a Kiskunfélegyháza – Szentés – Fábiánsebestyén – Orosháza országos vasúti mellékvonal is.

Tiszaalpár, Csongrád és Gátér területét is érinti a Szolnok – Szeged 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték, valamint Csongrádot elhagyva Tiszaalpár felé folytatódik a Szentésről induló 132 kV-os térségi ellátást biztosító elosztóhálózat is. Bács-Kiskun megyén keresztülhalad a tervezett Nabucco földgázszállító vezeték, valamint a vele párhuzamos 305. Kardoskút – Szentés – Csongrád – Kiskunfélegyháza – Városföld földgázszállító vezeték.

Csongrád határában jellemzően mezőgazdasági térség helyezkedik el, elsősorban kisebb erdőgazdálkodási térségekkel. Jelentős települési térség a város határától 2,0-2,5 km-re található.

7. ábra: Részlet Bács-Kiskun Megye Térségi Szerkezeti Tervéből (2020)



Forrás: Bács-Kiskun MTrT, szerkezeti terv (2020)

#### 2.1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai

Csongrád város 8 településsel határos, melyek közül Kiskunfélegyháza és Szentés városi rangú települések. Csongrád város Csongrád-Csanád megyének az észak-nyugati szegletében helyezkedik el, ezért két megyével is szomszédos. Az északi határon 3 település (Csépa, Szelevény, Tiszasas) Jász-Nagykun-Szolnok megyéhez, a nyugati határon 3 település (Kiskunfélegyháza, Gátér, Tiszaalpár) pedig Bács-Kiskun megyéhez tartozik.

##### Csépa

Csépa településszerkezeti tervének csak a szöveges leírása érhető el. A leírásban nem szerepel a csongrádi közigazgatási határ menti területre vonatkozóan tervezett nyomvonalas műszaki elem.

##### Felgyő

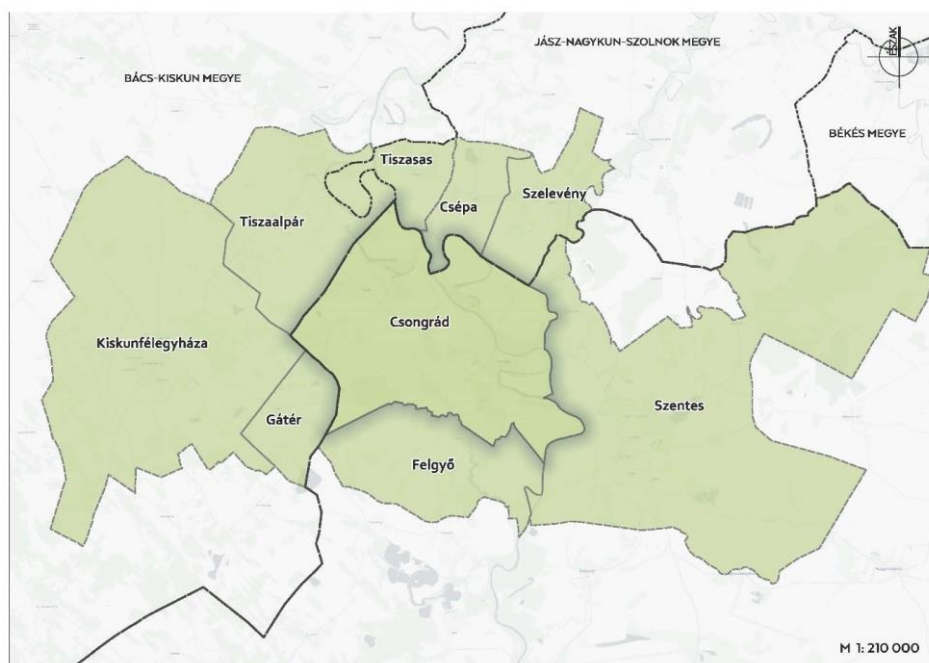
Felgyő Csongráddal határos településrésze a rendezési terv szerint mezőgazdasági terület, az országos ökológiai hálózat magterülete és természeti területekkel halmozottan érintett térség.



### Szentes

Szentes és Csongrád városok elsősorban a Tisza és a Hármas-Körös folyók mentén határosak egymással. Szentes településszerkezeti terve a csongrádi településhatár mentén nagyrészt vízgazdálkodási területet, védelmi erdőterületet, általános mezőgazdasági területet (szántó, gyümölcsös, szőlő) és természetvédelmi területeket (NATURA 2000) jelöl. Szentes területén lévő Natura 2000 területek egy egységet alkotnak a csongrádi védett területekkel. A műszaki infrastruktúra hálózatok közül a meglévő közúti, vasúti és közműhálózati nyomvonalakat tartalmazza a terv a közigazgatási határoknál, tervezett elemek nem láthatók a terven. A szentesi terv a Hármas-Körös árvízvédelmi gáton tartalmaz egy olyan út nyomvonalat, amely nem szerepel a csongrádi tervben, valószínűsíthetően egy kerékpárútról lehet szó.

8. ábra: Csongrád szomszédos települései átnézeti térkép



Forrás: Város-Teampannon Kft.

### Szelevény

A község településszerkezeti terve 2009-ben készült. 2020-ban a fejlesztési koncepció készült el, a fejlesztési területek változásai térképpel alátámasztva, ahol a Csongráddal határos területrészen nem terveztek változást. 2021. szeptemberben készült el az új terve a településnek, mely jelenleg véleményezés alatt áll. A tervzetben a határos területek változatlanul vízgazdálkodási, kertes mezőgazdasági és általános mezőgazdasági terület besorolásúak, kivéve egy kisebb területet a nyugati oldalon, ahol a vízgazdálkodási terület (vízállásos, belvízveszélyes területként volt jelölve) természetközeli területre módosult, illetve a csatornák vízgazdálkodási területe (V) differenciáltan vízgazdálkodási terület-csatorna (Vcs) területfelhasználásra módosult.

### Kiskunfélegyháza

Kiskunfélegyháza Csongrád területével határos része belvízzel erősen vagy közepesen veszélyeztetett terület. A településszerkezeti terv mezőgazdasági és erdőterületeket jelöl ki. A két település határ menti területeinek tájkaraktere megegyezik.

### Gátér

A település Csongráddal határos területei védett mezőgazdasági, illetve általános mezőgazdasági területek. A rendezési terv olyan területfelhasználást nem tartalmaz, amely Csongrád településrendezési tervére hatással lehetne.

### Tiszaalpár

Tiszaalpár településszerkezeti terve a csongrádi településhatár mentén meghatározóan mezőgazdasági és erdőterületeket tartalmaz, tehát nem tartalmaz olyan elemet, amely Csongrád településrendezési tervére hatással lenne.

### Tiszasas

A község a csongrádi közigazgatási határhoz a Tisza folyónál csatlakozik, így ennek megfelelően vízgazdálkodási terület és Natura2000 területe található a településszerkezeti tervében, mely 2007-ben került jóváhagyásra.

## 2.1.5 A település társadalma

Csongrád spontán demográfiai folyamatai a társadalmi erózió jeleit mutatják, amelynek fékezése és megállítása a város legfőbb törekvéseinek egyike. A természetes népességfogyás mérséklése, az elvándorlás csökkentése érdekében hosszú távú elképzelések mentén folyik a város gazdaságának fejlesztése, a helyi társadalmi kohézió erősítése, a társadalmi különbségek mérséklése és a társadalmi integrációs folyamatok támogatása. A jövő generációinak megtartása érdekében a közszolgáltatások széles rendszerének fenntartása és fejlesztése elengedhetetlen. Ennek szükségességét a város felismerte ezért a város a kötelező önkormányzati feladatokon túlmutatóan tesz erőfeszítéseket a jóléti, szociális, oktatási, kulturális, sport és települési szolgáltatások XXI. századnak megfelelő színvonalának elérésére. A város a következő generáció számára biztonságos, élhető, egészséges, alkalmazkodó és fejlődő település felépítésén fáradozik.

### 2.1.5.1 Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

#### Demográfia

Csongrád állandó lakosságának száma 2020. december végén 16.317 fő, a lakónépessége 15.801 fő volt. Csongrád a népességének 8,4%-át veszítette el a legutóbbi népszámlálás óta (országos átlag 2,02%), A járás többi településén is hasonló jelenséget tapasztalhatunk, ahogyan a dél-alföldi régióban is, bár a népességfogyás üteme között van némi különbség.

4. táblázat: A lakónépesség változása 1990-2020, összehasonlító adatok

Területi egység	Lakónépesség (fő)				Lakónépesség változása (%)			
	1990	2001	2011	2020	1990-2001	2001-2011	2020-2011	1990-2020
<b>Csongrád</b>	20 021	18 787	17 242	15 801	86,1	91,8	91,6	78,9
<b>Csanytelek</b>	3 161	3 008	2 776	2 474	87,8	92,3	89,1	78,3
<b>Felgyő</b>	1 383	1 482	1 225	1 088	88,6	82,7	88,8	78,7
<b>Tömörkény</b>	2 198	1 948	1 753	1 640	79,8	90,0	93,6	74,6
<b>Csongrádi járás</b>	26 763	25 225	22 996	21 003	85,9	91,2	91,3	78,5
<b>Városok*</b>	3 169 670	3 203 903	3 145 425	3 176 266	99,2	98,2	101,0	100,2
<b>15-19999 fős városok</b>	487 500	498 182	497 713	434 417	102,1	99,9	87,3	89,1
<b>Dél-Alföld</b>	1 397 627	1 377 652	1 297 735	1 222 173	92,9	94,2	94,2	87,4
<b>Bács-Kiskun</b>	546 898	546 517	520 331	500 026	95,1	95,2	96,1	91,4
<b>Békés</b>	411 887	397 791	359 948	326 530	87,4	90,5	90,7	79,3
<b>Csongrád-Csanád</b>	438 842	433 344	417 456	395 617	95,1	96,3	94,8	90,2

Adatok forrása: TEIR

Csongrád népessége rendkívül gyorsan fogy mind a megyéhez, mind a régiókhöz képest. Miközben a városok népessége az utóbbi 30 évben stagnált, a Csongrád méretű kisvárosok az országos átlagnál valamivel gyorsabban veszítettek a népességükből. Csongrád esetében azonban 15-20 ezer fős kisvárosokhoz képest is jelentősen kedvezőtlenebbek a demográfiai tendenciák. A Csongrádi járásban ennél is kedvezőtlenebbek a demográfiai folyamatok a járás falvainak még nagyobb ütemű népességcsökkenése miatt.

2020. december 31-én 15.801 fő volt a város lakónépessége, és ez már alacsonyabb, mint másfél évszázaddal korábbi népszámlálás idején a jelenlévő népesség volt.<sup>3</sup> Ez se nem szeparált, se nem egyedi jelenség, hiszen Csongrád-Csanád megyében a 8 városból 5-ben már alacsonyabb a népesség, mint 1870-ben volt.

5. táblázat: A jelenlévő és lakónépesség a Csongrádi járásban 1870-2020 (fő)

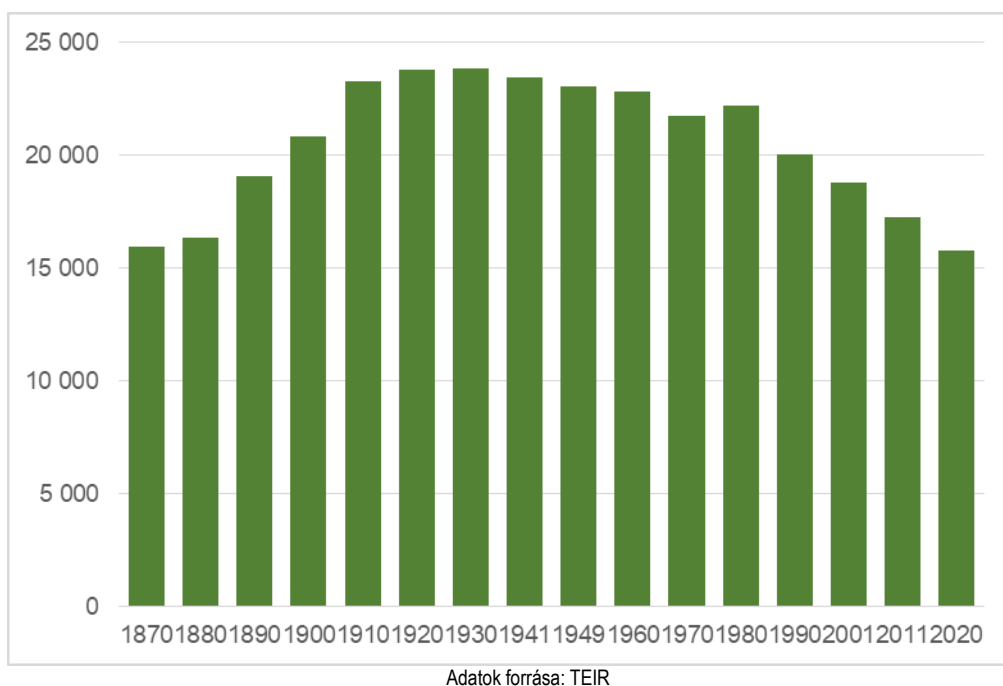
Év	Csongrád	Csanytelek	Felgyő	Tömörkény	Csongrádi járás
1870	15 919	2 220	1 517	0	19 656
1880	16 361	1 992	1 508	0	19 861
1890	19 068	2 545	1 797	2 803	26 213
1900	20 814	2 964	1 902	3 175	28 855
1910	23 297	3 616	2 171	3 398	32 482
1920	23 778	4 086	2 216	3 751	33 831
1930	23 857	4 194	2 215	3 748	34 014
1941	23 468	4 463	2 269	3 763	33 963
1949	23 026	4 490	2 758	3 890	34 164
1960	22 800	4 319	2 473	3 663	33 255
1970	21 726	3 803	1 938	3 115	30 582
1980	22 217	3 572	1 671	2 577	30 037
1990	20 021	3 161	1 383	2 198	26 763
2001	18 787	3 008	1 482	1 948	25 225
2011	17 242	2 776	1 225	1 753	22 996
2020	15 801	2 474	1 088	1 640	21 003
<b>Változások (%).</b>					
1870-2020	99,3	111,4	71,7	58,5	106,9
maximumhoz képest*	66,2	55,1	39,4	42,2	61,5
1980-2020	71,1	69,3	65,1	63,6	69,9

Adatok forrása: TEIR

Csongrád népességének lassú fogyatkozása 1930-as népszámlálás óta tart, a járás községeiben 1949-ben éltek a legtöbbben. A járásban a „Ratkó gyerekek” száma nem tudta ellensúlyozni a népesség elvándorlását az '50-es években, viszont Csongrádon a második generáció 1970 és 1980 között a gyás bevezetésével együtt képes volt megfordítani egy évtizedre a népességcsökkenés trendjét, és egy lokális maximum alakult ki. Azóta a város elveszítette lakónépességének 28,9%-át, a járás pedig 30,1%-át, ami azt jelenti, hogy a népességfogyás üteme az országos átlag több mint háromszorosa.

<sup>3</sup> 1870 és 1980 között megduplázódott az ország lakónépessége, azóta 40 év alatt 9,1%-kal csökkent a lakosságszám. Az elmúlt 150 évben mind a népesség növekedése, mind a csökkenése területileg differenciáltan jelentkezett, ennek eredményeképpen az ország igen jelentős részében ma már kevesebben élnek, mint 1870-ben. A települések 56%-át, az ország területének 43%-át elérte ez a folyamat. A községekben lényegesen elterjedtebb ez a jelenség, 2679 községből 1699-et érint (62%), a Dél-Dunántúl mindhárom megyéjében a községek több mint negyötöde tartozik ebbe a kategóriába. Ez a városokban lényegesen ritkábban fordul elő, összesen 43-at érint a 322-ből, ebből azonban 18 a Dél-Alföldön található.

9. ábra: A jelenlevő és lakónépesség alakulása Csongrádon 1870-2020



Az alföldi tanyás településeken a külterületi népesség aránya rohamosan csökkent a II. világháború után. Csongrádon a külterületi népesség aránya 1920-ban 37,6%, 1949-ben 34,9% volt, 1960-ra 25,3%-ra, 1970-re 18,6%-ra, 1980-ra 12,2%-ra csökkent. 2011-ben 9,8% volt. A Csongrádon tanyán élő lakosság helyzetét bemutató tanulmány 2018-ban a külterületi népesség számának növekedéséről számolt be, miközben a belterületen rendületlenül fogyott a lakosok száma. A tanulmány összegzésében a tanyasi életforma hasonló mértékű fennmaradásával számol.

6. táblázat: A településrészek a lakónépesség és a külterületi lakónépesség 2011

Település	Összesen		Belterület			Külterület		
	db	fő	db	fő	%	db	fő	%
<b>Csongrád</b>	17	17 242	2	15 587	90,4	15	1 655	9,6
<b>Csanytelek</b>	13	2 776	1	1 565	56,4	12	1 211	43,6
<b>Felgyő</b>	6	1 225	1	835	68,2	5	390	31,8
<b>Tömörkény</b>	8	1 753	1	1 009	57,6	7	744	42,4
<b>Csongrád járás</b>	44	22 996	5	18 996	82,6	39	4 000	17,4

Adatok forrása: Helységnevtár 2020, KSH

A Csongrádi járásban lényegesen magasabb a külterületi népesség aránya, mint magában Csongrádon. A három faluban 2011-ben 31,8%, 42,4% és 43,6% volt a külterületi népesség aránya és egy kivételével mind mezőgazdasági jellegű településrészként tartotta nyilván a statisztika. A külterületi népesség esetén az közszolgáltatások elérhetősége nehézségeket okozhat, az idősödő tanyasi lakosság esetében ez fokozottan felmerülő feladat.

### Népmozgalom

A születések száma Csongrádon 1980 óta a halálozások alatt maradt. A természetes fogyás régóta nagyon magas a városban, évtizedenként lakosainak 7-10%-át veszítette el.

A népesség mobilitása 1990-2011-ig némiképp ellentétezte a természetes fogyásból származó veszteséget, az utóbbi egy évtizedben azonban az elköltözések némiképp meghaladták a beköltözéseket. A vándorlási egyenleg 2018-ban, 2019-ben és 2020-ban csekély többletet mutatott, így elképzelhető, hogy e tekintetben fordulat következik be az évtizedes tendenciát illetően.

7. táblázat: Csongrád népmozgalmi adatai 1980-2020

Mutatók	1980-1989	1990-2001	2001-2011	2011-2020
<b>Természetes szaporodás (fő)</b>	-1420	-1812	-1859	-1419
<b>Ezer lakosra jutó természetes szaporodás</b>	-70,9	-96,4	-107,8	-89,8
<b>Vándorlási különbözet (fő)</b>	-776	578	314	-64
<b>Ezer lakosra jutó vándorlási egyenleg</b>	-38,8	30,8	18,2	-4,1

Adatok forrása: TEIR

### Korszerkezet

Csongrád népességének korösszetétele a demográfiai és népmozgalmi folyamatok következtében eltolódott az idősebb generációk felé. 2020-ban a 0-14 éves gyermekkorúak aránya Csongrádon 12,8% az országos 14,5%-os aránnyal szemben. A 15-59 évesek 56,4%-át tették ki az ország népességének, Csongrádon valamivel alacsonyabb, 54,3% az érték. A 60 évesek és idősebbek 26,1%-át teszik ki a népességnek, míg Csongrádon 30%-ot.

8. táblázat: Korszerkezet alakulása Csongrádon 1990-2020

Korcsoport	A népesség száma (fő)				A népesség megoszlása (%)			
	1990	2001	2011	2020	1990	2001	2011	2020
<b>0-14</b>	3 552	2 887	2 285	2 093	17,5	15,2	13,0	12,8
<b>15-59</b>	11 111	10 911	10 102	8 862	54,6	57,4	57,4	54,3
<b>60-X</b>	4 740	4 553	4 641	4 893	23,3	24,0	26,4	30,0
<b>Összesen</b>	20 351	19 002	17 605	16 317	100,0	100,0	100,0	100,0

Adatok forrása: TEIR

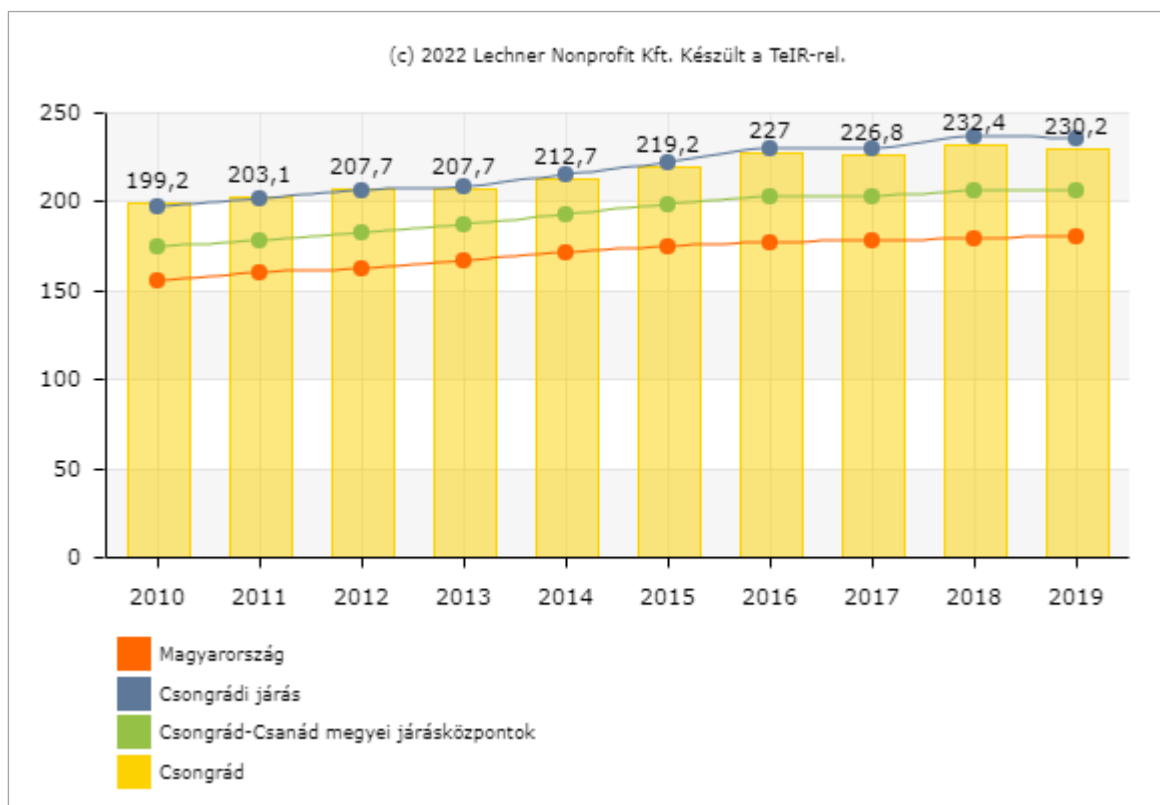
### Öregségi index

A gyermekkorúakra jutó idősek száma jellemzi a népesség megújuló képességét. Csongrádon ez az arány 1 alatt legutóbb 1960-ban volt, akkor még 100 fiatalra 80 idős jutott. Egy évtizeddel később már 100 fiatalra 120 idős jutott. A második ratkó generáció a 80-as években javított a mutató értékén, ám azt követően folyamatosan növekszik az öregségi index értéke. Csongrádon a mutató értéke 2011-ben átlépte a 200-as értéket, vagyis kétszer annyi idős élt a városban, mint gyermek. 2020-ban a mutató értéke elérte a 230-as értéket.

Figyelemre méltó, hogy a Csongrádi járásban annál is valamivel kedvezőtlenebb a helyzet, mint a városban. A lenti ábrán megfigyelhető, hogy Csongrád-Csanád megye járásszékhelyein az előregedés nem éri el azt a mértéket, mint Csongrádon, mindazonáltal ezek esetében sem alacsony a mutató, 2016 óta 200 feletti az értéke.

Országos szinten 2020-ban 1,15 millió fővel több 60 év feletti lakosa volt az országnak, mint 14 év alatti, és az öregedési index értéke 180,1.

10. ábra: Öregségi index 2010-2019



### A születéskor várható élettartam

Az élettartam kilátások számításai megyei szintűek a KSH adatai szerint. A mutató három évtized alatt országosan és megyénként is mint a férfiak, mind a nők esetében javultak. 1990-ben a férfiak születéskor várható életkora 65,1 év, a nőké 73,7 év volt. 2020-ra a nők várható élettartama magasabb, mint a férfiaké, azonban 30 év alatt a férfiak több mint 7 évvel, a nőké 5 évvel növekedett. A várható élettartam kitolódása egyúttal azt jelenti, hogy várható az idősök számának és arányának további növekedése.

9. táblázat: A születéskor várható élettartam nemenként, 2001-2020

Terület	Férfiak		Nők	
	2001	2020	2001	2020
<b>Csongrád-Csanád megye</b>	68,68	73,21	76,56	79,22
<b>Dél-Alföld</b>	68,21	72,05	76,64	78,48
<b>Ország</b>	68,15	72,21	76,46	78,74

Adatok forrása: KSH 22.1.2.6. táblázat

Csongrád-Csanád megyében a születéskor várható élettartam magasabb volt az országos és a régiós átlagnál, és a várható élettartam növekedés is meghaladta az átlagot mind a nők, mind a férfiak esetében.

A NATÉR adatbázisa járási szinten számolta ki és becsülte meg a születéskor várható élettartam prognózisát 2051-ig a 2011-es adatokat alapul véve, és országos demográfiai modelleket alkalmazva.

A Csongrádi járás népességének életkilátásai országos szinten átlagosnál alacsonyabbnak mondhatók. A nők életkilátásai a járásban az országos átlagtól lényegesen elmaradnak, a legalacsonyabb várható élettartamú ötödbe tartozik a NATÉR adatai szerint, ebben lényegesen változás a modell szerint nem történik. A Csongrádi járásban a nők élettartam kilátásai a legalacsonyabbak a megyében.



10. táblázat: A születéskor várható élettartam a Csongrádi járásban nemenként 2011-es bázisról becsülve

Időszak	Férfiak	Nők
2021	72,3	78,8
2031	74,9	80,9
2041	77,4	82,8
2051	79,5	84,2

Forrás: NATÉR

A férfiak születéskor várható élettartama alacsonyabb, mint a nőké, az országos átlaghoz képest azonban jobb helyzetben vannak, mint a nők, mert ugyan átlag alatti az érték, de mégsem a legrövidebb élettartamú csoportban vannak, hanem negyedik ötödbe tartoznak, és 2051-re akár a harmadik ötödbe is kerülhetnek. A megyén belül a Csongrádi és a Makói járásban a legalacsonyabb a férfiak születéskor várható élettartama. A Makói járásban 2041-re várható a férfiak átkerülése a harmadik ötödbe, a Csongrádi járás esetében ez egy évtizeddel későbbre valószínűsített.

### Nemzetiségek

A nemzetiséghez tartozás a népszámlálási adatgyűjtés módszertana alapján egyéni identitás és önbevallás alapú. Csongrádon 2011-ben a népesség 2,2%-a vallotta magát valamely nemzetiséghez tartozónak. A nemzetiséghez tartozó lakosság 60%-a romának vallotta magát. A romák az önkormányzati választásokon megszerezték a jogot, hogy nemzeti önkormányzatot hozzanak létre. Német nemzetiségűnek 78 fő vallotta magát, ezen felül szerb, román, lengyel, szlovák, orosz, görög és bolgár nemzetiségű is lakott Csongrádon.

11. táblázat: Hazai nemzetiséghez tartozók száma

Állandó népesség	17376
Nemzetiséghez tartozó	383
Cigány	232
Német	78
Szerb	21
Román	20
Lengyel	10
Szlovák	8
Orosz	6
Görög	5
Bolgár	4

Adatok forrása: TEIR

### Képzettség

A lakosság képzettségi szintjét tekintve a legutóbbi adat 2011-ből áll rendelkezésre. Csongrádon a népesség legmagasabb iskolai végzettségének szerkezete lényegesen elüt az átlagostól. A legfeltűnőbb jelenség, hogy a nők 30,9%-a számára az oktatás véget ért az általános iskola befejezésével, ami az országos arány 1,9-szerese. A férfiak esetében is nagyon magas a befejezett általános iskolával rendelkezők aránya, 23,1%, ez 1,6-szerese az országos átlagnak. Ennek inverze jellemző a felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében. Mind a férfiak, mind a nők között a felsőfokú végzettségűek aránya nem éri el az országos átlag felét sem.

A be nem fejezett általános iskolával és a középfokú végzettséggel rendelkezők aránya nem tér el nagyon jelentősen az országos átlagtól, a középfokú végzettség eléréséhez minden szükséges intézmény megtalálható a városban, illetve lehetőség van a szomszédos városokban is megszerezni a képzést.

Az iskolai végzettségi struktúra Csongrád-Csanád megyében nagyon hasonló, mint Csongrád város esetében. A felsőfokú végzettségűek aránya a megyei jogú városokban 21%, ami

lényegesen magasabb, mint a megyei 15,3%-os érték. Csongrád 13,1%-os értéke mindazonáltal félúton van a kisvárosok és a megyei átlag között.

Napjainkra javult a lakosság képzettségi szintje, elsősorban a generációs hatás miatt, vagyis a kiháló idősebb generáció jellemzően alacsonyabban iskolázott, mint a fiatalabb generáció. Valószínűleg a város jelentősen nem tud javítani a képzettséget illetően a relatív pozícióján a fiatalabb generációk országos átlagnál kisebb mértékű utánpótlása következtében.

12. táblázat: A 7-X népesség legmagasabb iskolai végzettsége 2011

Mutató	Férfi	Nő	Együtt	Férfi	Nő	Együtt
<b>Csongrád</b>						
<b>Összesen</b>	7.574	8.651	16.225	100,0	100,0	100,0
<b>Általános iskola 0 évfolyam</b>	143	120	263	1,9	1,4	1,6
<b>Általános iskola 1-7. évfolyam</b>	777	1.081	1.858	10,3	12,5	11,5
<b>Általános iskola 8. évfolyam</b>	1.752	2.676	4.428	23,1	30,9	27,3
<b>Középfokú, érettségi nélküli, szakmai oklevéllel</b>	2.113	1.164	3.277	27,9	13,5	20,2
<b>Középiskola, érettségivel</b>	1.923	2.343	4.266	25,4	27,1	26,3
<b>Egyetem, főiskola stb. oklevéllel</b>	866	1.267	2.133	11,4	14,6	13,1
<b>Ország</b>						
<b>Összesen</b>	4.373.228	4.891.234	9.264.462	100,0	100,0	100,0
<b>Általános iskola 0 évfolyam</b>	53.668	56.005	109.673	1,2	1,1	1,2
<b>Általános iskola 1-7. évfolyam</b>	447.416	592.111	1.039.527	10,2	12,1	11,2
<b>Általános iskola 8. évfolyam</b>	628.342	811.274	1.439.616	14,4	16,6	15,5
<b>Középfokú, érettségi nélküli, szakmai oklevéllel</b>	1.165.596	639.455	1.805.051	26,7	13,1	19,5
<b>Középiskola, érettségivel</b>	977.552	1.341.767	2.319.319	22,4	27,4	25,0
<b>Egyetem, főiskola stb. oklevéllel</b>	1.100.654	1.450.622	2.551.276	25,2	29,7	27,5

Adatok forrása: TEIR

#### 2.1.5.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

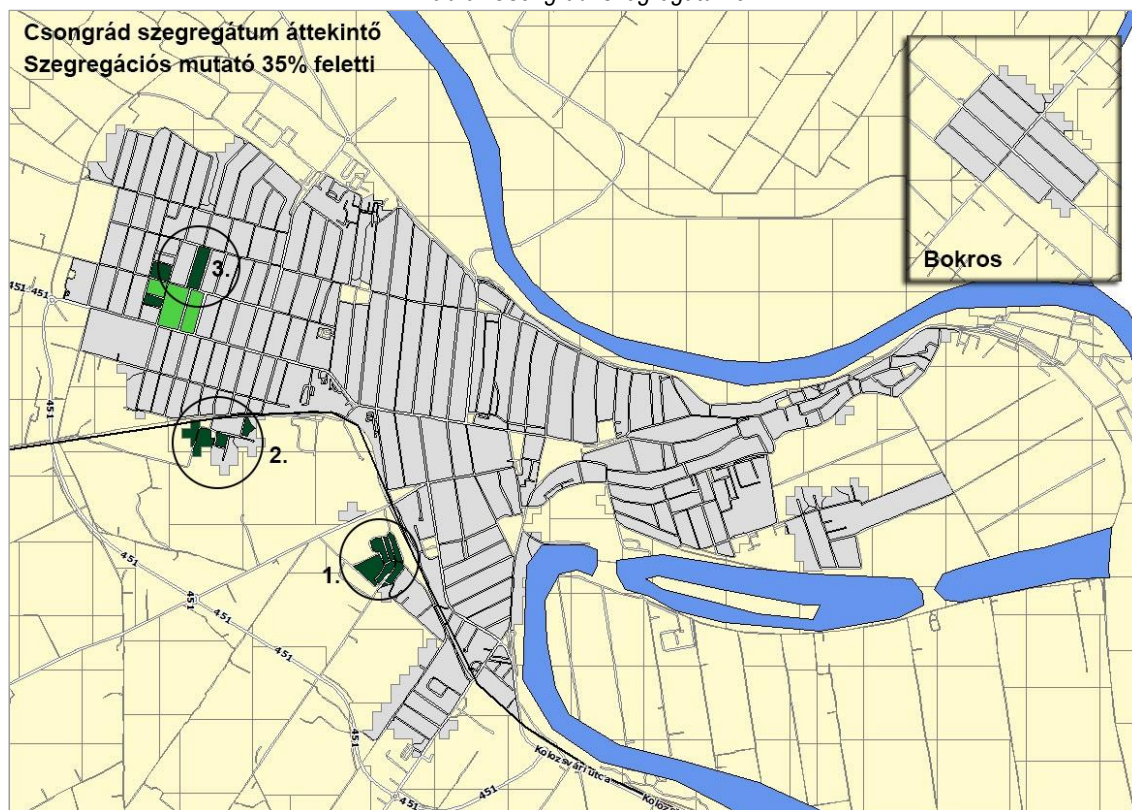
Csongrád kisváros, ám ahhoz elég nagyméretű, hogy a minden településen jelen lévő deprivált, szegénységben vagy mélyszegénységben élő társadalmi csoportok problémái beleolvadjanak a közösség mindennapi életébe. Egy aprófalvas vidéken 200-300 fős roma lakosság akár visszafordíthatatlan, települési szintű szegregációs jelenséget okoznak, míg az Alföldön, a nagyhatárú, viszonylag népes településeken nem tűnik olyan súlyosnak a helyzet, a feladat azonban ugyanaz mindkét esetben.

A NATÉR járási szinten számolt deprivációs indexe alapján a Csongrádi járásban a gazdasági aktivitás, a korszerkezet és a jövedelmi helyzet átlagtól való eltérése nem jelentős, a járások rangsorának közepén a harmadik ötödben található. A mutató 0-1 közötti értékű, minél alacsonyabb, annál kevesebben tudnak megfelelni a társadalmilag elvárt életmód normáinak, és ez hosszú távon kirekesztődéshez vezet. A Csongrádi járásban a deprivációs index 2011-ben 0,417 volt, ami 2031-re várhatóan 0,398-ra, majd újabb 20 év után, 2051-re 0,374-re csökken, de még ekkor is a 3. ötödbe tartoznak, vagyis a járás relatív helyzete jelentősen nem romlik.

Csongrád lakosságában az alacsony jövedelmek, a szegénység, a mélyszegénység szociokulturális és térbeli szegregációs folyamatai nem veszélyeztetik a társadalmi békét vagy a közbiztonságot. Csongrád város eminens szinten tartja fenn a szociális, egészségügyi, kulturális és egyéb közszolgáltatásait, és azt minden lakos számára biztosítja. A szociális háló és a társadalmi szolidaritás csatornái működnek, ám minden nehéz helyzeten lehet könnyíteni. A tartósan vagy átmenetileg nehéz vagy reménytelen helyzetbe kerülő társadalmi csoportokkal és egyénekekkel való törődés és együttműködés intézményesített formáit a város fenntartja és működteti, a teendőit és a lehetőségeit összhangba hozza. E munkában civil és egyházi szervezetek is részt vállalnak.

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a városban 3 terület határolható le a térbeli társadalmi rétegződést kifejező szegregátumként.

11. ábra: Csongrádi szegregátumok



Forrás: ITS

A legnagyobb kiterjedésű, szegregátumként definiálható 1. területen közel háromszázan éltek a KSH kimutatása szerint. A másik kettő, lényegesen kisebb területen kb. 60–60 lakót számláltak. Ezeken a területeken nagyon magas az alacsony komfortfokozatú lakások aránya, valamint a legfeljebb általános iskolai végzettségűek aránya. A foglalkoztatottak túlnyomó többsége alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportba tartozik. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 25-35%-kal meghaladja a településre jellemző átlagot. Magas a munkanélküliek, azon belül a tartós munkanélküliek aránya. Ezeken a területeken hiányos a közműellátottság, illetve a bekötések aránya. Az 1. számmal jelölt területre jellemző a burkolt utak hiánya.

13. táblázat: A szegregátumok összehasonlítása

Mutató megnevezése	Szegregátum 1.	Szegregátum 2.	Szegregátum 3.
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül, %	56,8	56,4	68,6
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában, %	2,4	0,0	0,0
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	78,3	94,1	87,5
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességben belül	70,6	65,0	85,0
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	25,0	19,0	11,1
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya), %	10,0	9,5	11,1
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül, %	65,3	33,3	100,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül, %	18,4	4,8	7,1

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

### 2.1.5.3 *Települési identitást erősítő tényezők (történeti és kulturális adottságok, társadalmi élet, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)*

#### **Településtörténet**

A város létrehozásának fő oka a tiszai átkelő, amely már a Honfoglalás korában jelentőséggel bírt. Az átkelő őrzésére ősi földvár állt a város helyén: Csernigrád – Csongrád. A település a középkorban többször is elnéptelenedett, majd újraépült. A város újkori fejlődése a XVIII. sz. elején kezdődött meg, amikor vásártartási jogot kapott 1747-ben. A város erősen agrárorientációjú volt, 1880-ban pl. a lakók kérték, hogy városi helyett nagyközségi vizsgáztatást kapjon, mert a városi ranggal járó költségeket nem bírták viselni. Csongrád 1922-ben nyert újra városi rangot. Az igaz várossá válás is ekkortájt indult be, létrejött a gimnázium, a bíróság, a gazdaság iskola stb. A belváros mai arculatát az 1930-as években nyerte el. Jelentős infrastrukturális fejlődést jelentett a Csongrád és Szentes között épült első állandó híd 1903-ban, mely közúti-vasúti hídként 1906-tól üzemelt, és 420 m hosszúságával akkoriban a leghosszabb volt a vasúti hidak között az országban. A háborús katasztrófa után megélnékvált a város élete, gazdasága. Az 50-es évek azonban a tudatos visszafejlesztés jegyében zajlottak, elvették járásközponti rangját, és több intézménye is bezárásra került. A 60-as évek ipartelepítési politikája átalakította Csongrád gazdasági szerkezetét. Az iparosítás hatására a 70-es évekre a lakosság 42,2%-át foglalkoztattak az ipar és építőipar, 1980-ban ez az arány 43,4% volt.

Az igazán radikális átalakulás az agrárszektorban következett be. Az 1945-ös földosztás után tanyás településen végigvitt kollektivizálás ötvenes évek végére javarészt lezajlott, a földterületek szinte egésze szövetkezeti tulajdonba került. A külterületi népesség 34,9%-ról 1960-ra 25,3%-ra, 1970-re 18,6%-ra, 1980-ra 12,2%-ra csökkent. A mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma 1960-ban még 53,3% volt köszönhetően a szövetkezetek foglalkoztatási kötelezettségének. A rosszul fizető és időszakosan munkát adó szövetkezetek helyett sokan a költözést vagy az ipari munkát választották. Egy évtized alatt a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya 36,2%-ra csökkent, és 1980-ra 21,9% maradt az aránya. Ez még mindig magas, mert a szövetkezetek foglalkoztatási kötelezettségét csak a rendszerváltás törölte el az 1992-es szövetkezeti törvény módosításával.

Az alföldi, javarészt telephelyi iparosítás teremtette meg a gyáripar szocialista kultúráját a városban. A nyolcvanas évek iparra jellemző gebines és szövetkezeti melléküzemágakba szervezett ipari és szolgáltató tevékenységek teremtették meg az egyéni vállalkozások és a hazai kisvállalkozások alapjait, s ezek az 1988-as gazdasági társaságokról szóló törvény után önállósodni kezdtek. Mind az agrárgazdaság, mind az ipar leépülése súlyos volt. Az állami és szövetkezeti ipari üzemek privatizációja a külföldi befektetések ösztönzésével együtt élénkítette a város gazdaságát. Az EFFEM Hungary Gyártó Kft. kisállateledel gyártó bázisának kialakítása 1993-ban Bokroson a takarmánygyár privatizációjával úttörő jelentőségű volt a többi befektetés számára is. A többször nevet és tulajdonost váltó budapesti cég bokrosi telephelye folyamatosan fejlődik és a város legnagyobb foglalkoztatója megalapítása óta. A gazdasági szerkezetváltás nehéz folyamat volt, új iparágak is megjelentek, mára jelentős a város fémfeldolgozó és légtechnikai ipara és hűtőgépgyártása. Az 1998-ban alapított ipari park mostanra jelentősen hozzájárult a gazdasági szerkezet megváltozásához, a helyi ipar megerősödéséhez.

Csongrád a közigazgatási változtatások során végig megőrizte vezető város szerepét. 1983-ig járási székhelynek számított, azt követően városkörnyéki központi településként funkcionált az 1990. évi LXV törvény hatályba lépéséig. Az önkormányzati törvény értelmében települési és megyei önkormányzati szint között nem volt területi közigazgatási kategória, viszont a települések önkéntesen a legkülönbözőbb társulások létrehozásáról is dönthettek. A 2012 évi XCIII. törvény a helyi államigazgatási feladatok ellátását lemetszette az önkormányzatokról és az erőforrásokkal együtt a járásokhoz delegálta, így három évtizednyi kihagyással újból létrejött az önkormányzattól független Csongrádi járás.



Csongrád egy organikusan fejlődött évezredes alföldi város, amelynek kedvező természeti adottságai egyfelől lehetővé teszik a hagyományos nagyüzemi agrárgazdálkodás folytatását, másfelől a Tisza révén nagyon jelentős vízvagyonnal rendelkeznek, egyben vízi sport és rekreációs potenciállal bír. A gazdasági teljesítmény zömét külföldi tulajdonú telephelyi ipar adja, amelyek egy része volt állami tulajdonú telephelyek és cégek privatizációjával telepedett meg, kisebb részt az ipari parkba települtek le. A nagyobb cégek mellett helyi gyökerű ipari és szolgáltató vállalkozások nagy számban működnek. A városban a közszolgáltatások palettája kifejezetten gazdag és a település méretéhez képest kiterjedt vonzással bír. A szolgáltató szektor alapvetően helyi mikro- és kisvállalkozások által kiszolgált gazdasági ágazat. A kereskedelem az európai és hazai áruházláncok mellett helyi kis üzletek is helyet kapnak. A város őrzi vásárvárosi tradícióit, színvonalas helyi piac működik a városban.

### **Kulturális értékek**

Csongrád legfőbb kulturális értéke a lakosság, amely megőrzi, gyakorolja és átadja a következő generációnak a város, a természet, a víz és a művészet szeretetét, valamint az elődök és egymás tiszteletét. A város kulturális értékei között kiemelendők az alföldi tájhoz, termelési tradíciókhoz kötődő hagyományok és népszokások, amelyek a helyi közösség ünnepe mellett a turizmushoz is kapcsolható termékkínálatban is megjelennek: pl. a borászat-borkultúra, a skanzen jellegű csongrádi halászházak együttese, a lovas és a horgász hagyományok, a folyóvizekhez – Tisza, Körös-torok – köthető rendezvények.

A város fontos, a helyi identitást meghatározó kulturális értékei a belváros épületei és településképe, templomai, múzeumai, a város művésztelepe, gimnáziuma, a fürdő, és a Csongrádi Malom. A Csongrádi fahíd szerepel a város értéktárában, amely Magyarország még működő, az Egységes Hídnilylántartási Rendszerben szereplő két pontonhídjának egyike. (A másik szintén a Tiszán található Tiszadobnál.) A helyi lakosság büszke ezen értékekre.

A város modern értéke az üvegbeton. A Települési és a Megyei értéktár részévé vált a fényáteresztő beton, a városban a Kossuth téren a Nagyboldogasszony Templom melletti parkban található meg az üvegbeton felhasználásával készült „Tapintható láthatatlan” nevű térplasztikai műalkotás.

Összességében Csongrád egy jól élhető város, belvárosa és közterületei vonzóak és rendezettek, szociális és egészségügyi rendszere kiválóan működik. A szabadidős, sport- és rekreációs lehetőségek ugyanúgy meghatározói a helyiek identitásának, mint a kulturális rendezvények, illetve a termálvíz.

Az agrárium egyedi szerepet tölt be a város életében. Csongrád a remek talajadottságok révén több évszázadra visszatekintő földművelési hagyományokkal bír, a folyó közelsége a halászatot erősítette, az időszakosan vízjárta területek zöme állattartásra szolgált. A városban az életfeltételeket biztosító tanyák szórt rendszere jellemezte a településhatárt, ahol a vetési időszaktól az őszi munkálatok végéig laktak a város gazdálkodói, majd beköltöztek a nagyportás városi házba és a telet ott töltötték. Az alföldi tanyás mezővárosokban kétféle életmód mindenütt megfigyelhető életformának bizonyult.

### **Civil szerveződések**

A civil szervezetek a közösségi önszerveződések intézményesülései. Csongrádon 78 egyesület, 26 alapítvány és egy hegyközségi tanács van a bíróságon bejegyezve, ami kifejezetten élénk és sokszínű közösségi életre vall. A hagyományörző, a kulturális, a művészeti, a sport, a hobbi és a segítő szervezetek egyaránt nagy számban működnek. Közösségépítő szerepük mellett hozzájárulnak a közösségi programok szervezéséhez és lebonyolításához is. A városban a helyi szerveződésű civil szervezetek mellett országos egyesületek is működnek. Az Önkormányzat szoros együttműködésben áll ezen szervezetekkel, egyben segíti is a működésüket.

Az Önkormányzat minden év elején pályázatot ír ki civil szervezetek számára, évente változó összeggel, rendszeresen több millió Ft-tal támogatja az egyesületek működését, projektjeit. Az elnyert összeg mértékéről a Képviselő-testület és a bizottságok döntenek.

A civil szervezetek körében végzett felmérés alapján elmondhatjuk, hogy a civil szervezetek is úgy ítélik meg, hogy a Csongrád Városi Önkormányzat ismeri a tevékenységüket (3,4) és támogatja a működésüket (3,9). Részben ennek köszönhetően, a civil szervezetek úgy ítélik meg, hogy megalapozott a hosszútávú működésük (3,4).

A civil szervezetek közül csak néhány folytat kiterjedt pályázati tevékenységet, a többség a tevékenységük és rendezvényeik finanszírozásához önkormányzati és országos civil alapokhoz folyamodik támogatásért.

A civil szervezetek tevékenysége rendkívül fontos. A civil szervezetek tagjai aktívak a rendezvényeiken (3,4) és a város lakossága is részt vesz ezeken (3,0). Kevésbé jellemző, de előfordul, hogy több civil szervezet együttműködésével szerveznek egy-egy eseményt, vagy civil szervezetek együtt vesznek részt programokon (2,6). A civil szervezetek a fenntarthatósággal összefüggő tevékenysége érzékelhető, a civil szervezetek programjainak kísérő része az energiahatékonyság (3,0) és a környezetvédelem (2,9) gyakrabban, a szelektív hulladékgyűjtés (2,5) kevésbé gyakran.

Néhány különösen kiemelkedő jelentőségű szervezet:

- Csongrád és Térsége Polgárőr Egyesület;
- Alföldi Néptáncgyűttes,
- Bölcső Nagycsaládosok Csongrádi Egyesülete;
- Mozgáskorlátozottak Csongrád Megyei Egyesülete;
- Csongrádi Tiszaparti Sportegyesület
- Kis-Tisza Vízi-Sport Egyesület

#### **2.1.6 A település humán infrastruktúrája**

A város széleskörűen szervezi meg a humán szolgáltatásait. Az intézmények fejlesztési igényeit összegyűjtő kérdőív szerint a szolgáltatásokat ellátó intézmények infrastrukturális feltételei sok tekintetben mostohák. A városban minden intézmény valamilyen szinten felújításra szorul. Több intézmény annyira elavult, hogy napi szinten karbantartási gondokkal küzdenek. Az intézmények jelentős részében a felszerelések, fejlesztési eszközök, bútorok elavultak, megújításra érettek. Az intézmények infrastrukturális és eszközfelújítása pályázati forrásokból, kisebb részt önkormányzati saját forrásból történik, lépésről-lépésre lassan halad. Az energetikai felújításon átesett intézményekben az udvarok és az intézmény környéke igényel felújítást.

Csongrádnak azzal kell számolnia, hogy a népesség korszerkezetéből adódóan az idősök gondozásával kapcsolatos feladatok növekedni fognak.

##### **2.1.6.1 Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)**

##### **Oktatás**

2013. január 1-jétől Csongrádon a köznevelési és szakoktatási intézményrendszer strukturális átalakuláson ment keresztül az önkormányzati iskolák államosításával. 2020-tól a szakképzés intézményrendszere újbóli átalakításon esett át. Az iskolai oktatással és a középfokú szakképzéssel kapcsolatos ügyek teljes egészében kikerültek a települési döntési kompetenciák közül.

Az oktatási intézmények közül az óvodák az önkormányzatok fenntartásával működnek.

Az iskolai közoktatási intézmények fenntartását (2013) és működtetését (2016) a Klebersberg Intézményfenntartó Központhoz delegálta a köznevelési törvény. Az intézményfenntartási feladatokat 2016-tól 60 tankerületi központ látja el a járási szinten szervezett tankerületek



illetékességi területén. A Csongrádi tankerület a Hódmezővásárhelyi Tankerületi Központoz tartozik. Csongrádon emellett négy alapfokú művészeti iskola működik, amelyek fenntartói egy civil szervezet és három nonprofit Kft..

A Nagyboldogasszony Katolikus Általános Iskola egyházi intézmény, amelynek fenntartója a Szeged-Csanádi Egyházmegye.

Középfokú oktatás a városban négy intézményben folyik. A gimnáziumi oktatás a Hódmezővásárhelyi Tankerületi Központoz tartozik. A szakképzés legutóbbi átalakítása után két közoktatási intézmény egy-egy szakképzési centrumhoz tartozik, amelyek minisztériumok fenntartása alatt működnek. Emellett felnőttképzést folytat az alapítványi működtetésű Diana Fegyvertechnikai Technikum és Kollégium.

Csongrád oktatási intézményeiről részletes felsorolás található a város honlapján: [www.csongrad.hu/oktatas](http://www.csongrad.hu/oktatas), [iskolak.csongrad.hu](http://iskolak.csongrad.hu), [ovodak.csongrad.hu](http://ovodak.csongrad.hu). A KIR és SZIR nyilvántartási rendszerében az alábbi intézmények működnek Csongrádon.

14. táblázat: Oktatási intézmények

Óvodák	Általános Iskolák	Középfokú oktatás (fenntartó)	Egyéb oktatási intézmények
Csongrádi Óvodák Igazgatósága (Csongrád Városi Önkormányzat)	Csongrád és Térsége Széchenyi István Általános Iskola, Alapfokú Művészeti Iskola és Kollégium (HTK)	Csongrádi Batsányi János Gimnázium és Kollégium (HTK)	Csongrád-Csanád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
Széchenyi utcai "Gézengúz" Tagóvoda	Csongrád és Térsége Általános Iskola Bokrosi Általános Iskolája (HTK)	Alföldi Agrárszakképzési Centrum Bársony István Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium (Agrárminisztérium)	Grotta Alapfokú Művészeti Iskola (Grotta Művészeti Egyesület)
Bokrosi "Napsugár" Tagóvoda	Csongrád és Térsége Általános Iskola		Szilver Alapfokú Művészeti Iskola (Szilver Táncművészeti Nonprofit Kft.)
Fő utcai "Platánfa" Tagóvoda	Piroskavárosi Általános Iskolája (HTK)		
Templom utcai "Delfin" Tagóvoda	Csongrád és Térsége Általános Iskola Galli János Általános Iskolája és Alapfokú Művészeti Iskolája (HTK)	Hódmezővásárhelyi Szakképzési Centrum Csongrádi Sággy Mihály Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium (Innovációs és Technológiai Minisztérium)	Jövőnkéért Alapfokú Művészeti Iskola (Jövőnkéért Alapfokú Művészeti Iskola Nonprofit Kft.)
Bercsényi utcai "Kincskereső" Tagóvoda	Kozmutza Flóra Általános és Szakiskola Csongrádi Tagintézménye (HTK)		
Bökényi "Napraforgó" Tagóvoda	Nagyboldogasszony Katolikus Általános Iskola (Szeged-Csanádi Egyházmegye)	Diana Fegyvertechnikai Technikum és Kollégium (Diana Vadász-Felnőttképző Alapítvány)	Classic Alapfokú Művészeti Iskola (Classic Oktatási és Szolgáltató Nonprofit Kft.)

Forrás: Csongrád város honlapja, KIR, SZIR

Csongrád városban lévő oktatási intézményekben a tanulói létszámok folyamatosan csökkennek. Jelenleg nehéz elkülöníteni a demográfiai okokból és az oktatásszervezési szakmai okokból bekövetkező tanulói létszámcsökkenést.

## Egészségügy

Csongrádon jelenleg kilenc felnőtt háziorvosi praxis, három gyermek háziorvosi praxis, négy felnőtt fogszakorvos, egy gyermekfogászat, - iskola - ifjúsági fogászati ellátás működik. A Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény részeként, de önálló szakmai egységként működik a *Védőnői feladatellátás*. Szintén az intézmény önálló szakmai egységeként működik a *Központi Orvosi Ügyelet* az Országos Mentőszolgálat telephelyével azonos telephelyen a József A. u. 1. sz. alatt.

Az egészségügyi ellátások szervezése kapcsán a feladatok területi lehatárolása és a feladatfinanszírozás kívül esik az Önkormányzat döntési kompetenciáján, a tevékenység finanszírozója a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő.

### **Egészségügyi szakellátások – járóbeteg szakellátás, mozgás rehabilitáció**

Csongrád városában és a járásban a járóbeteg szakellátás a Gyöngyvirág u. 5. sz. alatti Rendelőintézetben és a Síp u. 3. sz. alatti Reumatológiai és mozgásszervi járóbeteg szakrendelésen valósul meg. Az intézményekben szakrendelések működnek. Jelenleg 23 féle szakellátást biztosítanak a NEAK által finanszírozott járóbeteg szakrendelések a helyi lakosság, továbbá Csanytelek, Felgyő és Tömörkény közigazgatási területén élő lakosság számára. Az intézmény három rendelőintézettel rendelkezik:

- Gyöngyvirág u. 5. - belgyógyászat, kardiológia, sebészet, szemészet, bőrgyógyászat, szülészet-nőgyógyászat, onkológia, urológia, pszichiátria, neurológia, röntgen, fogászat, fül-orr-gégészet, ortopédia és tüdőgyógyászat.
- Síp u. 3. - reumatológia, fizioterápia, gyógytorna.
- Szentháromság tér 10. - fogorvosi, gyermekorvos és felnőtt háziorvos ellátás.

Az otthoni szakápolást a Csongrád Otthonápolási Bt. biztosítja a járás területén.

A város területén öt gyógyszerár működik.

Az egészségügyi ellátás infrastrukturális, műszaki és műszerezettségi háttere megfelel a tevékenység ellátási követelményeinek, ugyanakkor mind az épületállomány fizikai állapota és energiahatékonysága, mind a felszerelések és orvosi műszerek vonatkozásában szükséges azok színvonalát a XXI. századi szintre fejleszteni.

### **Szociális és gyermekjóléti alapellátások**

15. táblázat: Csongrád városában biztosított szociális és gyermekjóléti szolgáltatások

Fenntartó	Intézmény	Szolgáltatások
<b>Csongrád Városi Önkormányzat</b>	Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény	- ápolást, gondozást nyújtó intézményi ellátás: Gondviselés Háza, Csongrád - átmeneti elhelyezést nyújtó intézményi elhelyezés: Szociális Ápoló Otthon - gyermekek napközbeni ellátása: Templom utcai "Mesevár" Bölcsőde, Széchenyi úti "Kuckó-mackó" Bölcsőde
<b>Csongrád Városi Önkormányzat</b>	Piroskavárosi Szociális Család- és Gyermekjóléti Intézmény	- ápolást, gondozást nyújtó intézményi ellátás - Piroskavárosi Idősek Otthona - családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás - Család- és Gyermekjóléti Központ és Szolgálat
<b>Piroskavárosi Szociális és Rehabilitációs Foglalkoztató Nonprofit KFT.</b>	Pszichiátriai Betegek Nappali Intézménye	- pszichiátriai betegek nappali ellátása, fejlesztő foglalkoztatás
<b>Alsó-Tisza-menti Önkormányzati Társulás (ATMÖT)</b>	Esély Szociális Alapellátási Központ	- étkeztetés - házi segítségnyújtás - idősek nappali ellátása - demens személyek nappali ellátása - fogyatékkal élők nappali ellátása - jelzőrendszeres házi segítségnyújtás - támogató szolgáltatás - tanyagondnoki szolgáltatás - pszichiátriai betegek közösségi ellátása - szenvedélybetegek közösségi ellátása

Fenntartó	Intézmény	Szolgáltatások
<b>Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület</b>	Gondviselés Háza Aranysziget Időskorúak Otthona Csongrád	- ápolást, gondozást nyújtó intézményi ellátás - idősek otthona - ápolást, gondozást nyújtó intézményi ellátás - fogyatékos személyek otthona - lakóotthoni ellátás- fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona
<b>Csillagmadár Gyermekház Szolgáltató Nonprofit Kft.</b>	Bogyókák Családi Bölcsőde	- gyermekek napközbeni ellátása - családi bölcsőde
	Csiga-Bölcsi Családi Bölcsőde	- gyermekek napközbeni ellátása - családi bölcsőde
	Héthatár Családi Bölcsőde	- gyermekek napközbeni ellátása – családi bölcsőde
<b>Baptista Tevékeny Szeretet Misszió</b>	Dél-Alföldi Regionális Új Esély Központok	- szenvedélybetegek nappali ellátása- Új Esély Központ Csongrád

Forrás: Önkormányzat

Csongrád területén a szociális ellátás önkormányzati kötelező és önként vállalt feladatait az Esély Szociális Alapellátási Központ látja el. Az intézmény fenntartója az Alsó- Tisza-menti Önkormányzati Társulás (ATMÖT). A társulás a tagönkormányzatok által átruházott önkormányzati feladatokat látja el, a székhelye Csanytelek. Az alapító okirat szerint Csongrád Városi Önkormányzat Képviselő-testülete 56/2015. (III.19) önkormányzati határozata alapján az alábbi feladatokat delegálta az ATMÖT hatáskörébe:

- szociális étkeztetés,
- a házi segítségnyújtás,
- a családsegítés (megszűnt),
- a nappali ellátás szolgáltatás (idősek nappali ellátása)
- a tanyagondnoki szolgáltatás
- a pszichiátriai betegek közösségi ellátása,
- a szenvedélybetegek közösségi ellátása,
- a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- a fogyatékosok nappali intézménye,
- a gyermekjóléti szolgálat,
- a gyermekek átmeneti otthona intézménye (megszűnt).

### **Tanyagondnoki szolgáltatás (6640 Csongrád, Fő. u. 64.)**

A tanyagondnoki szolgáltatást az Esély Szociális Alapellátási Központ négy körzetbe szervezve látja el.

Ellátási terület: Csongrád város közigazgatási határán belül a teljes külterületi lakosságra kiterjed.

A tanyagondnoki szolgáltatás célja a külterületi, egyéb belterületi, vagy a tanyasi lakott helyek intézményhiányából eredő hátrányainak enyhítése, az alapvető szükségletek kielégítése, a szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása. Az idősek és egyedül élők fokozott védelme, biztonságuk növelése.

### **Étkeztetés**

A szociális étkeztetés az Esély Szociális Alapellátási Központ három telephelyén valósul meg (6640 Csongrád, Fő u. 64., 6640 Csongrád, Gr. Apponyi A. u. 5., 6640 Csongrád, Bokros u. 29.), ellátási területük Csongrád város közigazgatási területe.

Szociális étkezésre jogosult az, aki kora, illetve egészségi állapota miatt önmaga, vagy eltartottja részére átmeneti, vagy tartós jelleggel napi egyszeri étkezésről gondoskodni nem tud. Akinek ellátásáról hozzátartozója, vagy a vele közös háztartásban élő családtagja önhibáján kívül gondoskodni nem tud. Jogosult továbbá, akinek egészségügyi állapota indokoltá teszi, és a háziorvosa igazolja. Étkeztetés keretében napi egyszeri meleg étel biztosított. A szolgáltatás az ellátotti kör és a lakosság által egyaránt elérhető módon működik.

#### **Házi segítségnyújtás (6640 Csongrád, Fő u. 64.)**

A szolgáltatást az Esély Szociális Alapellátási Központ látja el, ellátási területe Csongrád város közigazgatási területe.

Házi segítségnyújtás keretében a szolgáltatást igénybe vevő személy saját lakókörnyezetében kell biztosítani az önálló életvitel fenntartása érdekében szükséges ellátást.

A házi segítségnyújtás keretében szociális segítséget vagy - a szociális segítség tevékenységeit is magába foglaló - személyi gondozást kell nyújtani.

#### **Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás (6640 Csongrád, Fő u. 64.)**

A szolgáltatást az Esély Szociális Alapellátási Központ látja el, az ellátási területe Csongrád város, Felgyő Csanytelek, Tömörkény községek közigazgatási területe és megállapodás alapján Tiszasas község közigazgatási területe.

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítása céljából nyújtott ellátás.

#### **Pszichiátriai Betegek Közösségi Ellátása**

Pszichiátriai betegek közösségi ellátását az Esély Szociális Alapellátási Központ biztosítja (6640 Csongrád, Fő u. 64.)

Ellátási területe Csongrád város, Felgyő Csanytelek, Tömörkény községek közigazgatási területe.

A közösségi pszichiátriai ellátás olyan önkéntesen igénybe vehető, hosszú távú, közösségi alapú gondozás, amelynek során a gondozás és a pszicho-szociális rehabilitáció az ellátott otthonában, illetve lakókörnyezetében történik.

#### **Szenvedélybetegek Közösségi Ellátása:**

A Szenvedélybetegek Közösségi Ellátását az Esély Szociális Alapellátási Központ látja el 6640 Csongrád, Fő u. 64. sz. alatti telephelyén.

A szolgáltatás ellátási területe Csongrád város, Felgyő Csanytelek, Tömörkény községek közigazgatási területe.

A szenvedélybetegek közösségi ellátás célja, hogy az általa gondozott addiktológiai problémával küzdő ellátottak integrált és teljes jogú tagjai maradjanak a társadalomnak, illetve, ha betegségükből adódóan már kirekesztődtek a társadalomból, reintegrálódjanak a közösségbe. Ennek érdekében a gondozás és a pszicho-szociális rehabilitáció minden formáját az igénybe vevő otthonában, illetve lakókörnyezetében biztosítja.

#### **Támogató szolgáltatás (6640 Csongrád, Fő u. 64.)**

A támogató szolgáltatást az Esély Szociális Alapellátási Központ látja el. Ellátási területe Csongrád város, Felgyő, Csanytelek, Tömörkény községek közigazgatási területe.

A szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása.

### **Időskorúak nappali ellátása, demens személyek ellátása, idősek klubja**

Időskorúak nappali ellátását az Esély Szociális Alapellátási Központ három telephelyen biztosítja (6640 Csongrád, Gr. Apponyi u. 5., 6640 Csongrád, Fő u. 64., 6640 Csongrád, Bokros u. 29.)

Ellátási területük Csongrád város közigazgatási területe.

Napi feladatok az ellátottak testi, lelki és fizikai állapotának megfelelő egyéni és csoportos foglalkoztatás szervezése. Az idősek állapotának nyomon követése. Kapcsolattartás családtagokkal, hozzátartozókkal. Igény szerint ebéd biztosítása.

Feladatok közé tartozik továbbá a harmonikus életvitel megteremtése, egyedüllét feloldása, valamint a tétlenséggel járó káros hatások megszüntetése. Az egészségi állapot folyamatos ellenőrzése és lehetőségekhez mérten javítása.

Az ellátottaknak lehetőségük van mosásra, vasalásra, ruhajavításra, személyi higiénára.

A demens személyek gondozása egyéni gondozási terv, mentálhigiénés állapotfelmérés alapján, szakszerű gondozói felügyelet mellett történik. Ez az ellátási forma az igénybe vevők állapotának megőrzése, a meglévő szellemi képességek megtartása mellett a hozzátartozók tehermentesítését is szolgálja. A demens ellátottak számára egyéni, kiscsoportos vagy integrált foglalkozások szervezése történik napi szinten.

### **Fogyatékkal élők nappali ellátása (6640 Csongrád, Síp u. 3.)**

Ellátási területe Csongrád város, Felgyő, Csanytelek, Tömörkény községek közigazgatási területe.

A Fogyatékkal Élők Nappali Intézménye az ellátottaknak biztosít a jogszabályban és szakmai rendeletben előírt személyiségfejlesztést, a képességek fejlesztését, melyek során figyelembe veszik az individuális különbségeket, a személyiség igényeit, szükségleteit, az ellátott állapotát. A szociális modell elvének megfelelően az ellátott erősségeire, meglévő képességeire építve határozzák meg a fejlesztést, szinten tartást.

### **Pszichiátriai betegek nappali ellátása**

Pszichiátriai betegek nappali ellátását a Piroskavárosi Szociális és Rehabilitációs Foglalkoztató Nonprofit Kft. kettő telephelyen biztosítja (6640 Csongrád, Templom u. 13/A, 6640 Csongrád, Fő u. 74.).

Ellátási területük Csongrád közigazgatási területe.

Az ellátottak köre elsősorban azon pszichiátriai betegek, akik a tizennyolcadik életévüket betöltötték, és felvételkor folyamatos fekvőbeteg gyógyintézeti kezelést nem igényelnek. A pszichiátriai betegek nappali ellátása önkéntes, amely a pszichiátriai betegek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére, továbbá szükség esetén megszervezi az ellátottak napközbeni étkeztetését.

### **Családsegítés és gyermekjóléti szolgáltatás (6640 Csongrád, Kossuth tér 7.)**

A Család-és Gyermekjóléti Szolgálat ellátási területe Csongrád város közigazgatási területe.

A Család-és Gyermekjóléti Szolgálat figyelemmel kíséri a lakosság életvezetését, az egyén és család között felmerülő konfliktusokat, kutatja a konfliktusok megoldási módját. A szolgáltatás az ellátási területen élő valamennyi gyermekre, családra, gyermektelen családra és egyedülálló személyre terjed ki rendszerszemléletű szociális munkával.

*Család- és Gyermekjóléti Központ* ellátási területe Csongrád város, Csanytelek, Felgyő, Tömörkény községek közigazgatási területe.

A Család- és Gyermekjóléti Központ feladata, hogy a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését, valamint a szociális válsághelyzetben lévő várandós anya támogatását, a jelzőrendszer működtetését ellássa.

### **Gyermekek napközbeni ellátása**

#### *Bölcsőde*

A Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény két telephelyen működtet bölcsődei ellátást. A Templom utcai "Mesevár" Bölcsőde (6640 Csongrád, Templom u. 4-8.) és a Széchenyi úti "Kuckó-mackó" Bölcsőde (6640 Csongrád, Széchenyi út 27.) ellátási területe Csongrád város közigazgatási területe.

A gyermekjóléti alapellátás részeként színvonalas gondozó-nevelő munka megvalósításával biztosított a 3 éven aluli bölcsődébe beíratott kisgyermeknek ellátása. Az ellátás keretében az életkornak megfelelő nappali felügyelet, gondozás, nevelés, foglalkoztatás és étkeztetés kerül megszervezésre.

#### *Családi bölcsőde*

A családi bölcsőde olyan bölcsődei ellátást nyújtó szolgáltatás, amelyet a szolgáltatás nyújtója a saját otthonában vagy más, e célra kialakított helyiségben biztosít.

Csongrád városban működő családi bölcsődék:

- Bogyókák Családi Bölcsőde (Csongrád, Szép u. 53.)
  - Fenntartó: Csillagmadár Gyermekház Szolgáltató Nonprofit Kft.
  - Ellátási területe: Csongrád-Csanád megye
- Csiga-Bölcsi Családi Bölcsőde (Csongrád, Szép u. 53.)
  - Fenntartó: Csillagmadár Gyermekház Szolgáltató Nonprofit Kft.
  - Ellátási terület: Csongrád-Csanád megye
- Héthatár Családi Bölcsőde (Csongrád, Szép u. 53.)
  - Fenntartó: Héthatár Családbarát és Szabadidő Egyesület
  - Ellátási terület: Csongrád-Csanád megye

### **Szenvedélybetegek Nappali Ellátása (6640 Csongrád, Raisió u. 2.)**

2021. 09.27-től új szociális szolgáltatást indított a városban a Baptista Tevékeny Szeretet Misszió. Az intézmény neve: Új Esély Központ Csongrád (6640 Csongrád, Raisió u. 2.), ahol szenvedélybetegek nappali ellátását biztosítják.

Az ellátottak köre elsősorban azon szenvedélybetegek, akik a tizennyolcadik életévüket betöltötték, és felvételkor folyamatos fekvőbeteg gyógyintézeti kezelést nem igényelnek. A szenvedélybetegek nappali ellátása önkéntes, amely a szenvedélybetegek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére, továbbá szükség esetén biztosítja az ellátottak napközbeni étkeztetését. A szenvedélybetegek nappali intézményében olyan programokat szerveznek,



melyek elősegítik az ellátást igénybe vevő rehabilitációját, a társadalomba, korábbi közösségébe való visszailleszkedését.

### Szociális szakosított ellátások

Csongrád Városában három idősek otthona, egy átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény, egy fogyatékos személyek otthona, illetve fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona működik.

#### Ápolást, gondozást nyújtó intézmény- Idősek Otthona

Az idősek otthona célja a szolgáltatást igénybe vevő, gondozásra szoruló ember szükségleteihez igazodó segítségnyújtás biztosítása, amelynek mértékét és módját mindenkor a segítségre szoruló ember egészségi-, szociális és pszichés állapota alapján határozzák meg úgy, hogy az egyén individuális szabadsága a lehető legteljesebb mértékben érvényre jusson.

- Gondviselés Háza Csongrád (6640 Csongrád, Vasút u. 92.) ellátási területe Csongrád város, Felgyő és Tömörkény községek közigazgatási területe.
- Piroskavárosi Idősek Otthona (6640 Csongrád, Szent I. u. 19.) ellátási területe Csongrád város, Csanytelek, Felgyő, Tömörkény községek közigazgatási területe.
- Gondviselés Háza Arany-sziget Időskorúak Otthona Csongrád (6640 Csongrád, Gyöngyvirág u. 7-9.) ellátási területe Magyarország közigazgatási területe.

#### Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény

Az átmeneti otthoni ellátást kizárólag 18. életévüket beöltött nők és férfiak vehetik igénybe, akik betegségük miatt vagy más okból időlegesen állandó ápolásra szorulnak, erről sem maguk, sem hozzátartozóik gondoskodni otthonukban nem képesek, illetve rendszeres gyógyintézeti kezelést nem igényelnek.

*Szociális Ápoló Otthon* (6640 Csongrád Vasút u. 92.) ellátási területe Csongrád város, Felgyő és Tömörkény községek közigazgatási területe.

A Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény *Szociális Ápoló Otthona és Gondviselés Háza* Csongrád 2018. szeptember 20.-a óta *szakápolási működési engedéllyel rendelkezik*. A szakápolás végzése lehetővé teszi a fekvőbeteg ellátás részbeni kiváltását, valamint a kórházban töltött napok számát csökkentheti. Az idős emberek nehezen viselik a változást, ezért biztonságérzetüket növeli, életminőségüket javítja a megszokott környezetben történő ellátás, ahol ismerős személyek látják el őket, ennek köszönhetően nagyobb hatékonysággal biztosítható a személyre szabott ellátás.

#### Fogyatékos személyek otthona, illetve fogyatékos személyek ápoló-gondozó célú lakóotthona

*Gondviselés Háza - Fogyatékkal élők Kisréti Otthona I.-II. Csongrád* (6640 Csongrád, Kisrét tanya 19/A.) ellátási területe országos.

Az intézmény 100 férőhelyes, korszerű tartós bentlakást nyújtó szociális otthonból és 2 db 12 férőhelyes ápológondozó célú lakóotthonból áll. Feladata a nem foglalkoztatható felnőtt korú, enyhe, közép-súlyos és súlyos értelmi fogyatékos személyek fizikai és egészségügyi ellátása, pszichés gondozása.

## Közösségi művelődés és kultúra

Csongrád városban évszázados hagyomány a színes és szélesvásznú közösségi, kulturális és művészeti élet, e hagyományt ápolják és továbbadják a városban működő intézmények, civil szervezetek, a kultúra iránt elkötelezett lakosok és lelkes rajongók. A város gazdag épített örökséggel és kulturális tradíciókkal, illetve rendezvénykínálattal rendelkezik.

A városközpont nevezetes, és kulturális szempontból is jelentős épületei maga a Városháza patinás épülete, a Csongrádi Batsányi János Gimnázium és Kollégium épülete, a Szent Rókus templom és a Nagybaldogasszony templom.

A közművelődés legfontosabb intézményei:

### Művelődési Központ és Városi Galéria

Az intézmény szervezi és rendezi a megyei, regionális, országos, nemzetközi rendezvényeket, fesztiválokat és találkozókat a Csongrádon. Emellett feladatai:

- korosztályi és egyéb rétegprogramok szervezése,
- szakkörök, klubok, művészeti csoportok bemutatóinak, találkozóinak, fellépési lehetőségeinek szervezése,
- pódium és színházjellegű estek, műsorok szervezése, színházbuszos kirándulások szervezése és lebonyolítása,
- hagyományőrzés, hagyományápolás,
- a Polgármesteri Hivatallal közösen városi ünnepek szervezése, színházbuszos kirándulások szervezése és lebonyolítása,
- az igényeknek megfelelő komoly és könnyű műfajú zenei rendezvények szervezése, képzőművészeti kiállítások, tárlatvezetések, megnyitók szervezése,
- a városi kortárs képzőművészeti gyűjtemény, a Piroska és a Bencsik hagyaték bemutatása, kezelés és gondozás,
- lehetőség szerint közösségi tér biztosítása a civil szervezetek számára, kezdeményezéseik támogatása,
- biztosítja a bokrosi városrész közművelődési ellátását, működteti a Művelődési Házat,
- Csongrádi Napok kulturális és idegenforgalmi rendezvényeinek szervezése és lebonyolítása, az idegenforgalmi munkacsoport, az Idegenforgalmi Igazgatóság és más szervek közreműködésével,
- helyszínt biztosít a Csongrádi Színtársulat előadásainak,
- térségi szerepvállalás erősítése, tudatosítása.

### Csemegi Károly Könyvtár és Tari László Múzeum

Csongrád városában az első gyűjtemények a 19. század közepétől jöttek létre. A korábban különböző intézményekben, iskolákban őrzött muzeális értékű leletek, tárgyak, könyvek az 1956 októberétől működő városi múzeumba kerültek, ahol régészeti, helytörténeti és néprajzi gyűjtemények alakultak ki. Ezek mai nagysága egységenként 10-12 ezres nagyságrendű.

A múzeum 1989-ben vette fel Tari László fogorvos, amatőr helytörténész nevét, majd hosszabb felújítás után, 2000 decemberében nyílt meg új, állandó kiállításának első része "Föld gyermekei, bronz fiai - Bronzkori földművesek, harcosok és kézművesek emlékei

Csongrád megyében" címmel. Egy évvel később elkészült a második egység, a "Csongrád évszázadai" is.

### **Csongrádi Alkotóház – Művésztelep**

A Csongrádi Művésztelepet 1974-ben friss diplomás fiatal képzőművészek hozták létre, a város vezetőinek támogatásával. Az Alkotóház a városközponttól északnyugatra, attól mintegy 3,5 km-re található. A műteremépületben festő-, szobrász-, grafikusműterem és bronzöntő műhely működik. A szobrászműterem minden - a bronzhoz, bronzöntéshez szükséges - eszközzel rendelkezik. Az Alkotóház egyéb adatai: hét kétágyas lakószoba társalgóval és egy konyhával, egy apartman: külön épületben hálószoba, társalgó, fürdőszoba, iroda.

1992 óta a három épületből álló együttes kizárólag a Csongrád Városi Önkormányzat tulajdona, az gondoskodik a fenntartásáról, működtetéséről. A művészek között vannak rendszeresen visszatérők, akik egyénileg, illetve csoportosan folytatják itt alkotómunkájukat, de évente új vendégek is jönnek. Az Alkotóházban eddig több száz hazai és külföldi művész alkotott, pihent.

### **Csongrád-Belváros Gyökér u. 1. Tájház.**

Az 1974-től kialakított, 1985-ben 23 házból álló, műemlékileg védett egységben (Csongrádi halászházak együttese) az egyetlen múzeumház. Az 1980-ban kiválasztott ház, az Öregvár és a Gyökér utca sarkán áll. Az egy telken álló két épületben két különböző kor lakáskultúráját nézhetik meg a látogatók: festett bútorral berendezett szobát és szabadkéményes konyhát, illetve az utcai "nagyházban" a harmincas évek berendezését, bútorait.

- Gróf Széchenyi István Általános Iskola Helytörténeti Gyűjteménye
- Csongrádi Kézművesházak (régii mesterségek bemutatására: halászház, kosárfonó, textiles ház, fafaragó, borászat, fazekas, mézeskalácsos.)
- Tisza Sándor fafaragó Kézművesháza

### **Kulturális rendezvénykínálat**

- Körös-toroki Napok,
- Szent István napi Bormustra
- Plein Air Nemzetközi Képzőművészek kiállítása,
- Csongrádi Napok,
- További kisebb, de helyben népszerű rendezvények:
  - Tisza Presszó koncertjei
  - Belvárosban rendezett Menta-nap
  - Levendulafesztivál (Vándortanya)
- Egyházi ünnepekhez kapcsolódó események:
  - Szent Orbán Napi Borünnep (egyházi ünnep),
  - Szent József, Nagyboldogasszony és Szent Rókus búcsú
  - Bokrosi búcsú
  - Virágvasárnapi Passiójáték (Kossuth téren)
  - Zarándokút az Ellés-monostorhoz (kerékpárral, Ars Sacra fesztivál)

Európában is egyedülálló babagyűjteményből nyílt állandó kiállítás 2017. szeptemberében az egykori barkácsbolt helyén a Fő utcában. Dr. Bánszegi Katalin budapesti „világutazó” négy kontinensről mintegy háromszáz népviseletbe öltöztetett babát gyűjtött össze utazásai során, melynek bemutatásához az Önkormányzat és a Csongrád Települési Értéktár Bizottság nyújtott segítséget, és kialakította a Népek Háza Babamúzeumot. A különleges gyűjtemény

az ország 3. legnagyobb babamúzeuma, melynek látogathatósága kedd és péntek között időszakra korlátozódik jelenleg, ezt bővítené az Önkormányzat.

A helyi kulturális tradíciók szempontjából említésre méltó még az a Néprajzi Gyűjtemény, mely jelenleg a volt laktanya épületében található és bemutatása még nincs megoldva.

A méltán Európa-hírű Plein Air gyűjtemény (Aranyosi Sándor nevéhez kapcsolódik) állandó bemutatása megoldatlan a városban.

Hiányként említhető, hogy nincs működő mozi a városban. Rövid távon nem várható mozi megnyitása, alternatívaként projektoros előadások szervezése mérlegelés tárgya lehet.

### *Csongrád, mint sportváros*

A közösségi tevékenységek sorából Csongrád város esetében kiemelkedő a sporthoz köthető helyi közösségi aktivitás. A sportok közül kiemelkednek a különböző vízi sportok, mint pl. az úszás, kajak-kenu, vízilabda, a küzdősportok, a sporthorgászat, lovassportok, labdarúgás, kézilabda stb.

Fontos vízi sport helyszín a Holtág, ahol a kajakosok gyakorolnak. A holtág melletti parkban ifjúsági ház, sporttelep működik, ennek fejlesztése szükséges volna. A városban különféle sporttáborok működnek – nem csak vízi sport táborok -, ennek helyszíne pl. a Városi Sporttelep (foci, küzdősportok stb.), az elszállásolás a kollégiumokban történik.

A város sportrendezvényei- és tevékenységei kapcsolódnak a várospár, Szentese gazdag sportéletéhez. Szentesen problematikus a rendezvényre érkezők elszállásolása – ebben Csongrád is kiveszi a részét, a nagyobb szentesi rendezvények idején megtelnek a csongrádi szálláshelyek is. Ugyanakkor a szálláshelyek minősége nem mindig megfelelő, de jelentős lépést jelent ezen a téren a Sporttelep melletti Bársony István Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium 150 millió Ft-ból történt felújítása.

A szentesi vízilabdásokkal vannak közös rendezvények is, a szentesi vízilabda utánpótlás nevelés Csongrádon működik.

A nagyobb sportegyesületek:

- Csongrádi Diák Sportegyesület,
- Csongrádi Egészségmegőrző és Természetvédő Egyesület,
- Csongrádi és Térsége Lovasklub,
- Csongrádi Fitness Sport Egyesület,
- Csongrádi Ifjúsági Asztalitenisz Sportegyesület,
- Csongrádi Íjász Sport Egyesület,
- Csongrádi Kajak - Kenu Club,
- Csongrádi Sporthorgász,
- Környezet- és Természetvédő Egyesület,
- Csongrádi-Tiszapart Sport Egyesület,
- Csongrádi Tradicionális Kyokushin Karate SE,
- Csongrád Városi Vízilabda SE,
- MTTSZ Csongrádi Városi Lövész SE,
- Dél-Tisza Tagszövetség U-12 Köröstorok Postagalamb Sportegyesülete,
- Szilver Táncsport Egyesület (Csongrádi csoport),
- Tisza Tenisz Club,
- Albatros Motor Club.

#### **2.1.6.2 Esélyegyenlőség biztosítása**

Csongrád város Helyi Esélyegyenlőségi Programja 2013-ban készült, azóta rendszeresen elkészül a felülvizsgálata, legutóbb 2020-ban tekintette át a város a kérdéskört.

Az országok – régiók, kistérségek, települések feladata a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése, amely Csongrádon is fontos szerepet kap. Csongrád város esélyegyenlőségi programjának célja a társadalmi érvényesülést gátló akadályok elmozdítása, valamint egy olyan légkör kialakítása, amelyben a sokféleség a társadalmi-gazdasági életerő forrását jelenti.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvének érvényesülését,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregációmentességet biztosítani.
- A foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket és a köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel) való együttműködést biztosítani.

Az elvárások alapján a település feladata a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése, e célból az esélyegyenlőség pozitív befolyásolásához megerősítő intézkedéseket kell kidolgozni, melynek stratégiai terve az esélyegyenlőségi program. Az Európai Bizottság javaslatára, valamint a sajátos magyar adottságok és problémák figyelembevételével 5 olyan terület került kijelölésre, melyek hozzájárulhatnak az esélyegyenlőségi célcsoportok hazai helyzetének javulásához:

1. Családbarát körülmények megteremtése, erősítése települési szinten
2. Nemek (férfiak és nők) közti esélykülönbségek csökkentése
3. A fogyatékkal élők életminőségének javítása, az akadálymentesítés előrehaladása
4. Romák életminőségének és munkapiaci esélyeinek javítása
5. Más sajátos élethelyzetű csoportok társadalmi esélyeinek javítása

16. táblázat: Esélyegyenlőségi program következtetései

Célcsoportok	Következtetések	
	Problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	Fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
<b>Romák és/vagy mély-szegénységben élők</b>	A társadalmi tőke gyengül, ennél a társadalmi rétegnél az esetlegesen megszerzett készségek hasznosítása a munkaerőpiacon nehézkes. Az állás-keresők között a 8. általános végzettséggel rendelkezők szerepelnek a legmagasabb arányban. A mélyszegénységben élők nagy része munkanélküli, piacképes végzettségek hiányoznak.	Mi leszek, ha nagy vagyok? Felnőttkori pályaeorientáció és pályamódosítás. A tanulás tanulásának támogatása. Képzésekkel, tréningekkel a roma lakosság iskolai végzettségének, kompetenciájának növelése. A munkaerőpiac igényei szerinti képzésekkel nőhet az esélyük a munkavállalásra.
	Az önkormányzati tulajdonú szociális bérlekások műszaki állapota jelentős felújításra szorul.	Egy lépéssel előre! Pályázati lehetőségek kihasználásával a szociális bérlekások komfortfokozata növelhető, ezzel a benne lakók életminősége javul.
<b>Gyermekek</b>	Iskolán kívüli szabadidős programokon való részvétel aránya alacsony. Nő a gyermekek veszélyeztetettsége.	Együtt a gyermekek hasznos szabadidős programjaiért. Az érintettekkel együttműködve „hasznos” programok szervezése a szabadidő terhére.
	Az amúgy is egyre inkább csökkenő gyermeklétszám mellett, kevés azon gyermekek száma, akik tanulmányaik befejezése után helyben vállalnak munkát.	Helyben hogyan? Kötődésük erősítése a városhoz, a diákok helyben maradásának elősegítése.



Célcsoportok	Következtetések	
	Problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	Fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
<b>Nők</b>	A nők munkába állását és munkában maradását, a gyermekek napközben ellátását segítő szolgáltatások, a munka és a család összeegyeztetését segítő szolgáltatások jelenleg is működnek, de ezek mellett hiányoznak a női foglalkoztatást támogató innovatív szolgáltatások, melyek a közösség erejét, az önkéntes munka lehetőségeit kihasználva segítik a munka és a család harmonizálását.	<b>Nő az esély!</b> A család és a munka összeegyeztethetőségének előmozdítása helyi megoldásokkal és együttműködésekkel. Munkavállalók, munkáltatók helyi szintű együttműködésének javítása a család és a munka összeegyeztethetőségének érdekében.
<b>Idősek</b>	Idősebb korosztály érdeklődése a számítástechnika iránt akadályokba ütközik.	<b>Fejlődj velünk!</b> Az élethosszig tartó tanulás hozzáféréseinek biztosítása
	Szabadidő lehetőségének hasznos előltése az idősebb korosztály számára, a magányosság és a tartós egyedüllét elkerülése érdekében.	<b>Kortalan programok</b> Minél több és színesebb, mindenki számára hozzáférhető kulturális és közösségi program.
<b>Fogyatékkal élők</b>	Érzékszervi- látás-, hallásszervi, - mozgásszervi fogyatékossgal élő emberek foglalkoztatását felvállaló munkahelyek hiánya.	<b>Ők is munkát vállalnának!</b> Törekedni kell az Önkormányzat és intézményeiben a fogyatékkal élők foglalkoztatására.
	Közüntézmények, esetlegesen közterületek akadálymentesítése még nem megfelelő számú.	<b>Akadálytalanul</b> Esetleges pályázati források kihasználásával teljes vagy részleges akadálymentesítés megoldása.

Forrás: Helyi esélyegyenlőségi program felülvizsgálata, 2020

17. táblázat: A beavatkozások megvalósítói

Célcsoport	Következtetésben megjelölt beavatkozási terület, mint intézkedés címe, megnevezése	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek – kiemelve a felelőst
<b>Romák és/vagy mélyszegénységben élők</b>	Mi leszek, ha nagy vagyok?	Önkormányzat, önkormányzati intézmények
	Egy lépéssel előre!	Önkormányzat, helyi vállalkozások
<b>Gyermekek</b>	Együtt a gyermekek hasznos szabadidős programjaiért	Önkormányzat, közoktatási intézmények, Városi Diákönkormányzat, önkormányzati intézmények
	Helyben hogyan?	Önkormányzat, önkormányzati intézmények
<b>Nők</b>	Nő az esély!	Önkormányzat, önkormányzati intézmények, CSMKH Csongrádi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály
<b>Idősek</b>	Fejlődj velünk!	Önkormányzat, önkormányzati intézmények
	Kortalan programok	Önkormányzat, önkormányzati intézmények
<b>Fogyatékkal élők</b>	Ők is munkát vállalnának!	Önkormányzat, fogyatékkal élőkkel foglalkozó intézmények, civil szervezetek, vállalkozások
	Akadálytalanul	Önkormányzat, önkormányzati intézmények

Forrás: Helyi esélyegyenlőségi program felülvizsgálata, 2020

### 2.1.7 A település gazdasága

A Csongrádi járás gazdasági fejlettsége, gazdasági ereje alatta marad a szükségleteinek és az országos átlagnak is. A 290/2014. Kormányrendelet szerint a kedvezményezett járások körébe tartozik, mivel a komplex mutató szerinti rangsorban a 75. helyezett az ország 110

kedvezményezett körbe tartozó járása között.<sup>4</sup> A Csongrádi járás komplex mutatója 39,4, ami a nem kedvezményezett járások szintjétől 16%-kal marad el. A Csongrádi járás mutatója meghaladja a kategóriába sorolás értékét (34,48), a várospár, Szentes járása a rangsorban a 99. helyen áll 43,08-as értékkel. Hozzá kell tenni, hogy a Szegedi járáson kívül a megye teljes területe a kedvezményezett járások közé tartozik. Voltaképp Csongrád 50-80 km-es körzetében a megyeszékhelyek járásai és néhány Pest megyei járás kivételével csak kedvezményezett, fejlesztendő és komplex programmal fejlesztendő járások találhatók.

A város gazdaságának nagyléptékű fejlődési lehetőségei a IV. sz. Páneurópai közlekedési folyosóhoz, azon belül az M5 autópályához való kapcsolódáshoz kötődnek. Kisebb léptékben Csongrád gazdaságában egyre fontosabbá válnak a kecskeméti és a szegedi, valamint a fővárosi piaci kapcsolatok, amelyek szintén az M5 gyorsforgalmi út elérésére épül.

### **2.1.7.1 A település gazdasági súlya, szerepköre**

#### **A működő vállalkozások jellemzői**

Csongrádon a működő vállalkozói aktivitás<sup>5</sup> magas, megközelíti a megyei és az országos átlagot. Az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma 2019-ben országosan 88,5, Csongrád—Csanád megyében 83,4, Csongrád városában pedig 79,8 volt.

Csongrádon a vállalkozói aktivitást az egyéni vállalkozók nagy aránya jellemzi, míg az országban minden második, Csongrádon háromból két vállalkozás egyéni vállalkozót takar.

Országos tendencia működő vállalkozások számának a csökkenése, amit a betéti és közkereseti társaságok nagyarányú visszaszorulása és az agrárvállalkozások, elsősorban a szövetkezetek megfogyatkozása jelez. Az országban az egyéni vállalkozói aktivitás jelentősen megemelkedett az utóbbi évtizedben, Csongrádon 2014-et követően indult be a folyamat. Az átalakulásnak valószínűleg köze lehet az adózási szabályok változtatásához, többek között a KATA és KIVA bevezetéséhez. Az átalakulás akkor is jelentősnek tekinthető, ha tudjuk, hogy az egyéni vállalkozóknak csak valamivel több mint a fele főfoglalkozású.

A működő vállalkozások 44,1%-a társas vállalkozás, Csongrádon azonban ennél lényegesen alacsonyabb az arányuk, mindössze 29,9%. A legnépszerűbb társasági forma a korlátolt felelősségű társaság, közel egyharmada az összes működő vállalkozásnak Kft. formájában működik. Csongrádon csak minden ötödik vállalkozás Kft., lehetséges, hogy a társaság alapításának és fenntartásának költségei az alternatívákat vonzóbbá teszik, ugyanakkor a társas vállalkozások kockázattűrőbb és nagyobb túlélési eséllyel bíró gazdasági formák.

2010-ben 640 db agrárgazdasági szövetkezet működött az országban, 2019-re ebből csak 371 maradt. Csongrádon az egyetlen agrárgazdasági szövetkezet 2018-ban került ki a statisztikából.

<sup>4</sup> 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet a kedvezményezett járások besorolásáról (2. melléklet)

Kedvezményezett járás: azok a járások, amelyeknek komplex mutatója kisebb, mint az összes járás komplex mutatójának átlaga

<sup>5</sup> Az elemzés során a működő vállalkozások adatait vesszük figyelembe, mivel a vállalkozásdemográfiai kutatások eredményei szerint nagyon jelentős a különbség a regisztrált és a ténylegesen működő vállalkozások állománya és jellemzői között. A működő vállalkozások adatai a regisztrált vállalkozásokhoz képest egy évvel később kerülnek bele az statisztikai adatbázisokba.

18. táblázat: Működő vállalkozások gazdasági forma szerint, 2011-2019

Gazdasági forma	Ország		Csongrád-Csanád megye		Csongrádi járás		Csongrád			
	Vállalkozások számnak változása	Megoszlás (2019)	Vállalkozások számnak változása	Megoszlás (2019)	Vállalkozások számnak változása	Megoszlás (2019)	Vállalkozások száma (db)		Vállalkozások számnak változása	Megoszlás (2019)
	2019/2011 (%)	%	2019/2011 (%)	%	2019/2011 (%)	%	2011	2019	2019/2011 (%)	%
Egyéni vállalkozók	159,5	54,9	137,2	61,2	131,1	69,1	681	876	128,6	68,8
Agrárgazdasági szövetkezet	61,0	0,0	78,1	0,1	66,7	0,1	1		0,0	0,0
BT	75,5	10,5	75,2	9,5	80,3	7,9	137	104	75,9	8,2
KFT.	107,0	31,7	106,2	26,5	109,0	20,5	246	263	106,9	20,7
KKT	59,6	0,3	51,5	0,2	66,7	0,1	3	2	66,7	0,2
Szövetkezet	120,9	0,3	172,4	0,5	100,0	0,3	2	3	150,0	0,2
RT	127,7	0,6	131,6	0,5	100,0	0,4	5	5	100,0	0,4
Társas vállalkozások összesen	97,0	44,1	96,3	37,6	99,6	29,6	394	381	96,7	29,9
Nonprofit GT		0,2		0,3		0,4		5		0,4
Nonprofit KFT.		0,2		0,3		0,4		5		0,4
Jogi személyiség nélküli vállalkozás		55,8		62,2		70,1		888		69,8
Jogi személyiségű vállalkozások és nonprofit gazdasági társaság		44,2		37,8		29,9		385		30,2
Vállalkozások és nonprofit gazdasági társaságok		100,0		100,0		100,0		1273		100,0

Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

### A vállalkozások megoszlása a foglalkoztatottak kategóriája szerint

A mikro-, kis- és középvállalkozások alkotják a hazai gazdaság szereplőinek több mint kilenczetedét. A társas és az összes vállalkozás esetén néhány százaléknyi közép- és nagyvállalatról beszélhetünk. A Csongrádi járásban nincs egyetlen helyi székhelyű közép- vagy nagyvállalat. A városban a nagyobb cégek külföldi székhelyű cégek fióktelepei.

19. táblázat: A működő vállalkozások mérete a foglalkoztatottak száma szerint, 2019

Létszám-kategória	Ország		Csongrád-Csanád megye		Csongrádi járás		Csongrád		
	Vállalkozások számnak változása	Megoszlás 2019	Vállalkozások számnak változása	Megoszlás 2019	Vállalkozások számnak változása	Megoszlás 2019	Vállalkozások száma		Megoszlás 2019
	2019/2011 (%)	%	2019/2011 (%)	%	2019/2011 (%)	%	2019. év (db)	2019/2011 (%)	%
<b>Társas vállalkozások</b>									
0 és ismeretlen fő		4,6		4,3		5,5	21		5,5
1-9 fő	90,3	85,9	90,0	85,1	92,6	83,0	316	89,3	82,9
10-19 fő	117,2	5,2	112,2	5,8	112,5	5,9	24	133,3	6,3
20-49 fő	127,5	2,8	135,2	3,5	128,6	4,0	13	108,3	3,4
50-249 fő	107,5	1,3	83,2	1,1	63,6	1,5	7	70,0	1,8
250-499 fő	117,2	0,1	70,6	0,1					0,0
500+ fő	119,5	0,1	130,0	0,1					0,0
<b>Összes vállalkozás, nonprofit gazdasági társaságokkal együtt</b>									
0 és ismeretlen fő		4,2		4,3		5,1	61		4,8
1-9 fő		91,3		91,3		90,8	1158		91,0
10-19 fő		2,4		2,4		2,1	30		2,4
20-49 fő		1,3		1,4		1,2	14		1,1
50-249 fő		0,6		0,5		0,7	10		0,8
250-499 fő		0,1		0,0		0,0			0,0
500+ fő		0,1		0,0		0,0			0,0

Adatok forrása: KSH Tájékoztatási adatbázis

### A működő vállalkozások ágazati megoszlása

A vállalkozások ágazati szerkezetében tradicionálisan a kereskedelem és gépjárműjavítás a leggyakoribb tevékenység, ez mit sem változott. A szakmai, tudományos, műszaki

tevékenység vette át a második helyet az egész országban, a következő az építőipar, majd a feldolgozóipar. Csongrád sorrendjében követi az országos tendenciákat.

Csongrádon a társas vállalkozások ágazati megoszlása az országos mintázathoz hasonlít, mindössze az ipar és az építőipar súlya jelentősebb, mint általában. A gazdasági társaságok között az ipari és építőipar tevékenységet végzők súlya 22% az országos 17,6%-kal és a megyei 18,3%-kal szemben.

20. táblázat: A működő társas vállalkozások ágazati megoszlása, 2019

Nemzetgazdasági ágazat	Ország		Csongrád-Csanád		Csongrád		
	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma
	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019 (db)
<b>A: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat</b>	105,8	2,4	112,2	3,1	108,3	3,0	13
<b>Ipar (B+C+D+E)</b>	95,9	8,4	99,8	9,0	88,7	12,6	55
<b>B: bányászat, kőfejtés</b>	85,8	0,1	53,3	0,1	0,0	0,0	0
<b>C: feldolgozóipar</b>	94,9	7,7	96,6	8,0	91,2	11,9	52
<b>D: villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás</b>	213,9	0,3	304,2	0,5	200,0	0,5	2
<b>E: vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegsemmisítés</b>	77,3	0,3	89,1	0,4	25,0	0,2	1
<b>F: építőipar</b>	112,3	9,2	103,8	9,3	113,9	9,4	41
<b>G: kereskedelem, gépjárműjavítás</b>	94,9	19,9	93,2	22,0	86,4	21,8	95
<b>H: szállítás, raktározás</b>	101,5	3,1	99,5	3,0	60,0	2,1	9
<b>I: szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás</b>	100,0	4,1	93,0	4,2	125,0	5,7	25
<b>J: információ, kommunikáció</b>	90,5	5,7	99,5	4,5	100,0	3,2	14
<b>K: pénzügyi, biztosítási tevékenység</b>	61,2	1,3	62,6	1,4	66,7	1,4	6
<b>L: ingatlanügyletek</b>	104,1	6,6	98,3	4,9	107,7	3,2	14
<b>M: szakmai, tudományos, műszaki tevékenység</b>	95,0	16,8	98,3	15,6	141,5	13,3	58
<b>N: adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység</b>	102,0	4,9	95,2	3,8	166,7	2,3	10
<b>O: közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás</b>	96,4	0,0	200,0	0,0	0,0	0,0	0
<b>P: oktatás</b>	86,0	1,8	79,4	1,6	44,4	0,9	4
<b>Q: humán-egészségügyi, szociális ellátás</b>	101,2	4,2	99,7	5,7	96,3	6,0	26
<b>R: művészet, szórakoztatás, szabadidő</b>	89,5	1,8	85,1	1,3	56,3	2,1	9
<b>S: egyéb szolgáltatás</b>	90,8	1,6	94,1	1,6	50,0	0,5	2
<b>Összesen</b>	96,9	100,0	96,6	100,0	95,6	100,0	436

Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

Az egyik fontos innováció hordozó tevékenységi területnek tekintett információ és kommunikáció ágazatban az ország vállalkozásainak 5,7%-a tartozik, Csongrádon 3,2% az arány. A digitális gazdaság jelenléte szerényebb, ami a város szolgáltatási szerkezetében hátrányos lehet.

A város működő gazdasági rendszerében a humán-egészségügy és szociális ellátás ágazat aránya 6,0% az országos 4,2%-kal szemben, ez annak a jele, hogy az alkony- vagy „silver” gazdaság lehetséges fejlesztési irányának már van a gazdaságban kimutatható relevanciája. Léteznek olyan szervezetek, amelyek már ezen a területen tapasztalatokkal rendelkeznek és működőképesek maradtak.

A szálláshely szolgáltatást és vendéglátást jól hasznosított helyi turisztikai kínálattal lehet jelentősebb üzleti szektorra fejleszteni. A nyári strandturizmus jelentős tradícióval bír és életképes üzleti tevékenység Csongrádon, ami abban is megmutatkozik, hogy mind a működő társas, mind a működő egyéni vállalkozások között az ágazat súlya lényegesen nagyobb az országos és megyei átlagnál.

A város stratégiai fejlesztési iránya a védelemgazdaság. Ennek a fejlesztési iránynak ma még nincsenek a vállalkozások tevékenységstruktúrájában kimutatható jelei.

Csongrádon a működő gazdasági társaságok száma 436, az összes működő vállalkozás száma 1.412 db, a stabilabb, nagyobb, kockázattűrőbb vállalkozási formák részesedése a város gazdaságában lényegesen alacsonyabb (30,9) az országban általában (45,1%). Csongrád gazdasága a sérülékenyebb, ám rugalmasabb gazdasági szerkezetben működik.

21. táblázat: A működő vállalkozások (a non profit gazdasági társaságokkal együtt) ágazati megoszlása, 2019

Nemzetgazdasági ágazat	Ország		Csongrád-Csanád		Csongrád		
	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma
	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019 (db)
A: mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	147,2	3,7	140,4	5,1	190,7	5,8	82
Ipar (B+C+D+E)	108,1	6,3	108,4	6,4	104,5	9,8	139
B: bányászat, kőfejtés	88,3	0,0	93,3	0,0	0,0	0,1	1
C: feldolgozóipar	107,6	5,9	106,0	5,9	103,9	9,4	133
D: villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	221,7	0,1	308,3	0,2	200,0	0,1	2
E: vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	91,6	0,2	109,3	0,2	75,0	0,2	3
F: építőipar	146,6	10,1	137,0	10,0	128,3	10,9	154
G: kereskedelem, gépjárműjavítás	98,6	14,8	95,6	15,6	95,8	16,0	226
H: szállítás, raktározás	111,7	3,6	98,3	3,2	92,1	2,5	35
I: szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	99,1	3,4	96,3	3,4	111,9	4,7	66
J: információ, kommunikáció	145,6	5,4	160,3	5,0	161,3	3,5	50
K: pénzügyi, biztosítási tevékenység	94,0	2,7	94,3	3,1	68,8	1,6	22
L: ingatlanügyletek	121,3	4,0	122,3	3,0	143,8	1,6	23
M: szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	137,5	16,4	135,6	15,7	143,2	12,7	179
N: adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	139,2	5,7	117,3	4,5	128,6	3,8	54
O: közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás	126,8	0,0	300,0	0,0	0,0	0,0	0
P: oktatás	131,8	4,1	117,3	4,3	91,4	4,5	64
Q: humán-egészségügyi, szociális ellátás	134,0	4,1	132,7	5,6	130,4	4,2	60
R: művészet, szórakoztatás, szabadidő	162,6	2,9	143,8	2,5	128,6	3,2	45
S: egyéb szolgáltatás	160,5	6,4	140,6	6,4	151,0	5,2	74
Összesen	124,0	100,0	118,9	100,0	116,9	100,0	1 412

Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

### 2.1.7.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

#### Mezőgazdaság

A város mezőgazdasága jó termőhelyi adottságokkal rendelkezik, amelyre jövedelmező agrártermelési tevékenység épül. A Földhivatal több mint 20 ezer parcellában tartja nyilván a 18 ezer ha-os területet, ebből 15.430 ha a termőterület.

22. táblázat: Csongrád területe művelési áganként

Művelési ág	Terület (ha)	Terület (%)
Kivett	2 949	16,0
Erdő	1 644	8,9
Fásított terület	69	0,4
Gyümölcsös	87	0,5
Halastó	60	0,3
Kert	1 101	6,0
Legelő	2 674	14,5
Nádas	111	0,6



Művelési ág	Terület (ha)	Terület (%)
<b>Rét</b>	182	1,0
<b>Szántó</b>	8 779	47,8
<b>Szőlő</b>	723	3,9
<b>Összesen</b>	18 379	100,0

Adatok forrása: Takamet

A szántóföldi növénytermesztésben a nagytáblás, nagyüzemi jellegű gazdálkodás a jellemző. A nagy kiterjedésű legelők hasznosítása az állattenyésztésben történik. A gyümölcsösök és a szőlő művelése visszaszorulóban van. Az ágazat átalakulásának mélységeiről pontosabb adatokkal rendelkezünk, amikor a 2020. évi agrárcenzus adatai hozzáférhetővé válnak.

A gazdálkodók körének meghatározása nehézkes, mert a földtulajdon és földhasználat szétvált. Az állattenyésztés teljes termékpályája átalakult, jelentősen professzionalizálódott, a háztáji állattartás minimálissá vált. Az agrár regiszterek adatai nehezen értelmezhetők, mert a termesztési-tenyésztési, vagyis a valós gazdasági folyamatok, a pénzügyi folyamatok és az adminisztráció települési szinten nem fedi egymást.

A regisztrált őstermelők száma 2012-2019 között több, mint 30 százalékkal 1255 főről 860 főre csökkent, mely csökkenés párhuzamban áll a járási, megyei, régiós, valamint az országos trendekkel.<sup>6</sup> A 2012-2013 közötti trendtörés következett be, a regisztrált őstermelők száma a 2012-es 1255-ről 893-ra csökkent. A változás az EMGA támogatások átalakulásához nagymértékben köthető.

A direkt mezőgazdasági támogatásokért EMGA forrásokból 500-530-an nyújtottak be kérelmet a 2016-2021-es rendelkezésünkre álló kifizetési statisztika szerint. Csongrádon ebből 3 kft, 2 bt, az Alföldi Agrárszakképzési Centrum és egy vadásztársaság, a többi őstermelő. Ez a csoport a támogatások igényléséhez szükséges mértékben biztosan foglalkozik agrárgazdasággal.

Csongrád mezőgazdasági termékspektrumának jellegzetessége, ami megkülönbözteti a tipikus alföldi térségektől, a gazdag szőlő- és borkultúra. A település 1986-ban nyerte el a „szőlő és a bor Nemzetközi Városa” címet. Jellemző szőlőfajták a rajnai rizling, kövidinka, kékfrankos, zweigelt és a kadarka.

Az agrárszektorban Csongrádon 13 gazdasági szervezetet működik. Ezek közül a legsikeresebb, messze kiemelendő a Héjja Testvérek Kft., amelynek fő tevékenysége a sertésenyésztés. 2020-ban közel 1,5 Mrd Ft nettó árbevételt ért el, ez alapján a hatodik legnagyobb csongrádi vállalkozás. A rendkívül hatékonyan megszervezett működéséhez mindössze 58 fő elegendő.

A tanyavilágban a juhtenyésztés meghatározó gazdálkodási tevékenység, a szárnyasok tartásából a pulykatartás jelentős.

A mezőgazdaság forrásabszorpciós képessége magas. Csongrádi pályázók az EMVA keret terhére 1.450,5 millió Ft támogatást nyertek el 2002 óta. Ez nem tűnik magas összegnek. A pályázati rendszeren (EMVA) kívül az agrárgazdasági szereplők közvetlen kifizetésként EMGA támogatásokban részesültek. Csongrád termelői részére 2016 és 2021. szeptembere között összesen 6,1Mrd Ft EMGA támogatást folyósítottak, ezen felül hazai forrásból további 874 millió Ft támogatásban részesültek.

A folyami halászat ősi mesterség Csongrádon. A halászfalu, a halászházak és a halászat identitásadó öröksége a városnak. Éppen ezért a kereskedelmi célú folyami halászat

<sup>6</sup> KSH Tájékoztatási adatbázis

lehetőségének megszüntetése az élő folyón érzékenyen érintette a városban halászatból élőket. Csongrád külterületen 4 halastó található, az együttes területük 60ha. Ma már kizárólag ezekből származhatnak a piacokra és üzletekbe kerülő halak.

### Ipar

Az ipar tradíciói a városban messzire érnek. 1930-ban Csongrád kereső lakosainak már 21,4%-a az iparban dolgozott<sup>7</sup>. 1960-ra 27,2% lett az iparban foglalkoztatottak aránya, ami folyamatosan emelkedett 1980-ig, amikor 43,4% volt az arányuk. Egy évtized alatt nem sokat változott az ipar foglalkoztató képessége, 1990-ben a foglalkoztatottak 41,6% volt ipari foglalkozású. Csongrádon 2011-ben 32,6% volt az ipari foglalkoztatottak aránya, ez lényegesen magasabb, mint az országos 25,2%.

Csongrádon 2019-ben 139 ipari, 154 építőipari vállalkozás működött, ebből 55 ipari, 41 építőipari társas vállalkozás. A város 100 főnél több embernek munkát adó ipari vállalkozásai külföldi érdekeltséggel működnek. A Hundec Kft. francia, a Vestfrost Zrt. dán, a Roba-Tisza Kft. német tőkével működik, és export piacokra termelnek.

23. táblázat: Az ipar és építőipar nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások (a non profit gazdasági társaságokkal együtt, 2019)

Nemzetgazdasági ágazat	Ország		Csongrád-Csanád		Csongrád		
	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma
	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019 (db)
<b>Ipar (B+C+D+E)</b>	108,1	6,3	108,4	6,4	104,5	9,8	139
<b>B: bányászat, kőfejtés</b>	88,3	0,0	93,3	0,0	0,0	0,1	1
<b>C: feldolgozóipar</b>	107,6	5,9	106,0	5,9	103,9	9,4	133
<b>D: villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás</b>	221,7	0,1	308,3	0,2	200,0	0,1	2
<b>E: vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladék-gazdálkodás, szennyeződés-mentesítés</b>	91,6	0,2	109,3	0,2	75,0	0,2	3
<b>F: építőipar</b>	146,6	10,1	137,0	10,0	128,3	10,9	154

Adatok forrása: KSH tájékoztatói adatbázis

Csongrád gazdaságának meghatározó szereplője a Mars Magyarország Kisállateledel Gyártó Kft. A 2,24 Mrd Ft jegyzett tőkével Budapesten bejegyzett cég a gyártás nyersanyagaihoz közel telepítette az üzemét. Az előd vállalkozás 1993-ban vásárolta meg a bokrosi takarmánykeverőt. A gyár rendszeresen bővítette az üzemet. 2017-ben 1,5 Mrd Ft értékű fejlesztést hajtott végre a cég. 2020-ban 64,4 Mrd Ft nettó árbevételt, ebből 62,6 Mrd Ft export árbevételt ért el. Az adózott eredménye 2,4 Mrd Ft-ra rúgott. A foglalkoztatottak száma 745 fő volt. 2022 év végére befejezik az új üzemcsarnok építését 15 Mrd Ft-os beruházással, ami további 100 fő foglalkoztatását teszi szükségessé. A cégnek vélhetően nagy szerepe volt abban, hogy Csongrádon a rendszerváltás után viszonylag stabil maradt a gazdaság. A gyár mellett, hogy a környékelieknek munkát ad és nyersanyagot vásárol fel az agrártermelőktől, számottevő helyi iparüzési adón keresztül segíti a város fejlődését.

Csongrád iparának néhány nagyobb szereplője van, a többség mikro- és kisvállalkozás. A CLH Budapesti székhelyű Kft., amelynek gyártó telephelye működik Csongrádon. A cég négy telephelyen összesen 86 főnek ad munkát és közel 5,5 Mrd Ft nettó árbevételt ért el hűtés és

<sup>7</sup> [https://library.hungaricana.hu/hu/view/NEDA\\_1930\\_02/?pg=162&layout=s](https://library.hungaricana.hu/hu/view/NEDA_1930_02/?pg=162&layout=s), 163. oldal

klimatechnikai tevékenységgel. A Rév és Társai Gázipari Kereskedelmi Kft. a Rév és Társai Holding egyik cége. A Kft. 1990-ben indult el Budapesten, 20 évnyi terjeszkedést követően nyitotta meg a csongrádi üzemét 800 ezer Eurós fejlesztéssel. A Kft. 2020-ban 2,8 Mrd Ft árbevételt ért el, amelyből az export 1,9 Mrd Ft-ot tett ki.

A hazai gyökerű kisvállalkozás sikertörténeteként szolgálhat a rendkívül innovatív Plasma-Tech Systems Kft., amely saját tervezésű lézer vágógépeket gyárt. A légtechnika megjelenése újdonságnak számít a tevékenységek között, a PMT Szerszámgép Kft. 3D-s nyomtatója is remek lehetőség új technológiák bevezetésére.

24. táblázat: Az iparban működő jelentősebb cégek Csongrádon, 2020

Cég	Nettó árbevétel	Foglalkoztatottak száma (fő)	Tevékenység	Székhely
Vestfrost Zrt.	6 539,1	255	hűtőgyártás	Csongrád
Roba-Tisza Kft.	1 860,2	185	bútorgyártás	Csongrád
Hundec Kft.	1 357,8	102	fém szerkezet gyártás	Csongrád
Plasma-Tech Systems Kft.	1 010,8	58	lézervágógép gyártás	Csongrád
Aero Produkt Zrt	1 049,8	50	fém szerkezet gyártás	Csongrád
PMT Szerszámgép Kft.	440,0	14	szerszámgép forgalmazás, gyártás	Csongrád
Larodo Kft.	1.461,9	34	fém megmunkálás	Csongrád
Horai Air Kft.	240,1	26	légtechnika	Csongrád

Adatok forrása: Elektronikus beszámoló portál

Emellett négytucatnyi kisebb, 6-20 embert foglalkoztató társaság folytatja a tevékenységét a városban. Már ezeknek a kisebb cégeknek is országos piacra van szükségük, hogy kapacitásaikat kihasználva tudjanak működni.

Az ipari tevékenységek széles skáláját vonultatják fel a csongrádi vállalkozások. A gazdaságból majdnem teljesen kikopott a textilipar, három ruha- és ruházati kiegészítő gyártással foglalkozó vállalkozás tekinthető működőnek. Kuriózumnak számít a hangszergyártó vállalkozás, két vállalkozás foglalkozik műanyag feldolgozással, egy játékgyártással, van, aki testápolókat készít.

### Csongrádi Környezetvédelmi Ipari Park

A Csongrádi Környezetvédelmi Ipari Parkot 1998-ban alapították, közel 35 hektár területen fekszik, beépíthetősége 60%. 24,46 hektár áll hasznosítás alatt, amelyen jelenleg 30 vállalkozás működik.<sup>8</sup> A parkban 26 csongrádi székhellyel rendelkező cég található, 2019-es összesített nettó árbevételük meghaladta a 18,5 Mrd Ft-ot, valamint 715 embert foglalkoztattak.<sup>9</sup>

A park a helyi ipari tevékenységeket térben koncentrálja, ugyanakkor jelentős a mikrotérségi és regionális szerepköre elsősorban a beszállítói hálózatok, logisztikai szolgáltatások és a foglalkoztatás tekintetében. Az elmúlt két évtizedben a befektetői igények és a nagyfokú kihasználtság miatt folyamatosan bővítették a park területét, 2018-2019-es években új útszakasz kapott burkolatot, a csapadék és ivóvíz hálózat is bővült, illetve új nagy teherbírású parkolóhelyek létesültek. Barnamezős beruházás keretében, 2021-ben az egykori

<sup>8</sup> <https://ip.csongrad.hu>

<sup>9</sup> Opten adatgyűjtés

parancsnoki épület funkcióváltása is megvalósul, az új szolgáltatóház a helyi mikro- és kisvállalkozások fejlődéséhez biztosít ideális vállalkozási környezetet.

Az ipari park a város gazdaságának igazi katalizátora, fejlesztése révén közvetett módon a vállalkozások magas hozzáadottértékű termeléséhez is hozzájárulhat. A technológiai színvonal emelkedésével a helyi vállalkozás számára egyre inkább realitás lehet, hogy cégfejlődésük következő állomásaként transznacionális vállalatok beszállítójává váljanak, mint korábban pl. Horváth Légtechnikai Kft., PMT Szerszámgép Kereskedelmi Kft., TÉT Szerszám Kft.

### Szolgáltatások

2019-ben Csongrádon 898 vállalkozás működött a szolgáltatási ágazatokban, ebből 272 társas vállalkozás tevékenykedett. A leggyakoribb tevékenység a kereskedelem és gépjárműjavítás, ennek a szolgáltatásnak nincs optimális üzemmérete, az egyszemélyes üzletektől az üzletláncokig bármi előfordulhat, a vállalkozások méretei is változatosak. A gyorsan változó ágazatban a regisztrált vállalkozások harmada már kikopott Csongrádon, 226 működik, ebből 95 gazdasági társaság formájában.

25. táblázat: Működő szolgáltató vállalkozások, 2019

Nemzetgazdasági ágazat	Ország		Csongrád-Csanád		Csongrád		
	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma	Megoszlás	Vállalkozások száma
	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019/2011 (%)	2019 (%)	2019 (db)
<b>G: kereskedelem, gépjárműjavítás</b>	98,6	14,8	95,6	15,6	95,8	16,0	226
<b>H: szállítás, raktározás</b>	111,7	3,6	98,3	3,2	92,1	2,5	35
<b>I: szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás</b>	99,1	3,4	96,3	3,4	111,9	4,7	66
<b>J: információ, kommunikáció</b>	145,6	5,4	160,3	5,0	161,3	3,5	50
<b>K: pénzügyi, biztosítási tevékenység</b>	94,0	2,7	94,3	3,1	68,8	1,6	22
<b>L: ingatlanügyletek</b>	121,3	4,0	122,3	3,0	143,8	1,6	23
<b>M: szakmai, tudományos, műszaki tevékenység</b>	137,5	16,4	135,6	15,7	143,2	12,7	179
<b>N: adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység</b>	139,2	5,7	117,3	4,5	128,6	3,8	54
<b>O: közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás</b>	126,8	0,0	300,0	0,0	0,0	0,0	0
<b>P: oktatás</b>	131,8	4,1	117,3	4,3	91,4	4,5	64
<b>Q: humán-egészségügyi, szociális ellátás</b>	134,0	4,1	132,7	5,6	130,4	4,2	60
<b>R: művészet, szórakoztatás, szabadidő</b>	162,6	2,9	143,8	2,5	128,6	3,2	45
<b>S: egyéb szolgáltatás</b>	160,5	6,4	140,6	6,4	151,0	5,2	74
<b>Összesen</b>	124,0	100,0	118,9	100,0	116,9	100,0	1 412

Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A kereskedelmi cégek közül a legnagyobb az Ecorgan Kft., amely közel 3,1 Mrd Ft árbevételt ért el német konyhai mosogatómedencék, csaptelepek, konyhai készülékek, felszerelések import termékeinek hazai értékesítésével.

A városban megtalálhatók a különböző hazai és nemzetközi kereskedelmi láncok képviselői (Penny Market, Lidl, Hunor Coop, Reál Élelmiszer), és tárgyalások folynak a Spar üzletlánc bevonásáról a teljes lefedettség érdekében.

A banki szolgáltatások mennyisége megfelelően kiszolgálja a helyi igényeket. A banki tevékenységek digitalizációja és appokra költözése felgyorsult 2019 óta, így még szélesebb körű szolgáltatást érhetnek el a város lakói.

A városban a lakossági és üzleti szolgáltatások mennyisége és színvonala jellemzően megfelelő, a helyi és térségi igényeket kielégíti. Mindemellett a településen nem megtalálható, magasabb szintű és nagyobb választékot nyújtó szolgáltatások elérhetőek a környékbeli településeken, például Szentesen és Kiskunfélegyházán.

26. táblázat: Vendéglátó egységek száma típusonként Csongrádon 2014-2019.

Vendéglátóhely	2014. június	2015. június	2016. június	2017. június	2018. június	2019. június
Étterem, büfé	47	48	51	56	57	61
Cukrászda	3	4	7	8	10	9
Italbolt	31	29	32	31	25	26
Diszkrét	3	3	3	3	nincs adat	nincs adat
Tálalókonyha					6	5
Munkahelyi, központi főzőkonyha	11	11	11	11	15	13

Forrás: KSH tájékoztatói adatbázis

A turisztikai vonzerő szempontjából nem közömbös a vendéglátóhelyek kínálata. Ezek típusát tekintve legnagyobb számban az éttermek és a büfék voltak, melyek száma folyamatosan emelkedett 2014 és 2019 között, akárcsak a cukrászdáké. A második legtöbb vendéglátó egység az italbolt, ám ezek száma kicsivel csökkent 2017. és 2018. között.

Csongrád éttermei közül 4 db szerepel Magyarország egyik legnépszerűbb idegenforgalmi ajánló oldalán, a Trip Advisoron, melyek az 5 fokozatú skálán 4-5 közötti értékelést kaptak, bár az értékelések száma nagyon alacsony, így ez kevésbé ad képet az éttermek minőségéről. A város igyekszik népszerűsíteni a vendéglátóhelyeket a turisták és a helyi lakosok körében egyaránt, ugyanis a település turisztikai honlapján, a varunkcsongradon.hu-n egyes helyi éttermek, büfék és cukrászdák, valamint borászatok elérhetősége is megtalálható.

Csongrád adottságai nagyon kedvezőek a turizmusban, ezért stratégiai fejlesztési területként kezelendő. A sport turizmus, az aktív turizmus, a fürdő turizmus, a városnéző turizmus és a művészeti turizmus, a folklór turizmus, a borturizmus, a rendezvényturizmus, a programturizmus, „fesztiválturizmus” kínálatának elemei megtalálhatók a városban. A turisztikai vonzerők egy része jelenleg még kevésbé kihasznált, azonban a városban folyamatosan zajlanak fejlesztések, amelyek hozzátesznek e vonzerőhöz. A település további csinosítása még jobb helyzetbe hozza a várost turisztikai szempontból is, és a város lakosainak is megelégedésére szolgál.

Kiemelt turisztikai attrakció a Körös-torok, mely lehetőséget teremt kikapcsolódásra az aktív- és vízi turizmus iránt érdeklődőknek és a természetjáróknak is. Az országban egyedülálló homokos tengerpartra emlékeztető strand alakult ki a Tisza partján, mely kedvelt a turisták és a helyi lakosok körében. Ez a kiemelt vonzerő egyben problémát is jelent, mert a homokos part csúszik és ennek megállítása szükséges. Mindemellett itt kerül megrendezésre a Körös-toroki Napok, mely regionálisan vonzó zenei, ifjúsági fesztivál. A Körös-toroki üdülőtérület 2019-ben látványos fejlesztésen esett át, bővültek a szolgáltatások, infrastrukturális elemek és a sportolási lehetőségek is, tovább növelve a terület vonzerejét. 2020-tól is végeztek fejlesztéseket és folyamatban van további infrastrukturális fejlesztés is (sétány, mosdó, öltöző, vízcsap, kemping, játszótér).

A város az épített örökségekben és kulturális szolgáltatásokban is gazdag. A városközpontban található templomok, múzeumok és kiállítóhelyek nagy része már megújításra és funkcióbővítésre került, tovább bővítve a kulturális szolgáltatások körét is. A megújítási folyamat folytatása és új attrakciók bevezetése ugyanakkor fontos eleme a turisztikai ágazat. Ezek mellett különleges látnivalók a felújított Ellés-parti Monostor, a Csongrádi Malom, a Fahíd, és a Halászházak, melyek egy részében kézművesházak kerültek kialakításra, ahol megismerhetők különböző népi mesterségek (Öregvár u. 55. – fafaragó ház, Öregvár u. 57b. – közösségi tér, Ék u. 1. – halászház, Ék utca 18. – borház, Gyökér u. 19. –



textilház). Az Öregvár u. 58. sz. alatt a korábbi kosárfonó ház helyett a közeljövőben vendégház kerül kialakításra.

A városközpontban elhelyezkedő Csongrádi Gyógyfürdő és Uszoda korszerűsítése és bővítése az utóbbi években valósult meg, aminek eredményeképp gyógy- és élménymedencék mellett wellness- és gyógyászati szolgáltatások is igénybe vehetők. A fürdő további fejlesztése is napirendre került különböző tartalmakkal.

Csongrád a Csongrádi Borvidék területén helyezkedik el. A borászat hagyományait több borász is őrzi a városban, illetve e hagyományokra épül a Csongrádi Borfesztivál is, színesítve a rendezvényturizmus kínálatát.

A bor- és gasztroturizmus tekintetében még vannak kihasználatlan lehetőségek, melyek fejlesztésével tovább lehet bővíteni a város turisztikai kínálatát. A Tiszapart, a holtágak és a Natura 2000 védelem alatt álló szikes puszták egyedülálló természeti környezetet nyújtanak a városnak, melyek a szabadidős- és aktív rekreációs tevékenységek bővítésére adnak lehetőséget.

A meglévő turisztikai attrakciókat a város idegenforgalmi honlapja mellett tematikus turisztikai kiadványokban is népszerűsítik több nyelven.

A csongrádi kereskedelmi szálláshelyek és az üzleti célú egyéb szálláshelyek száma és kapacitása is növekedett 2014 és 2019 között. A kereskedelmi szálláshelyek vendégeinek és vendégéjszakáinak száma szintén folyamatos növekedést mutatott.

Csongrád idegenforgalmi honlapján a szálláshelyek is helyet kaptak, melyek között falusi szálláshelyek, panziók és szállodák is megtalálhatók. Magyarország legnépszerűbb szálláshely kínáló honlapján, a szallas.hu-n 17 szálláshelyből lehet választani, melyek zöme a lehető legmagasabb értékelést kapta. A szálláshely kínálatban legfőképp panziók és vendégházak szerepelnek, melyek zöme igényesen felújított és illeszkedik a csongrádi vonzerők jellegéhez, valamint a potenciális turistákhoz, az aktív- és vízi turizmus, illetve természetjárás iránt érdeklődőkhöz.

#### **2.1.7.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése**

Csongrádon a 2019-es üzleti évre vonatkozó beszámolóik alapján, több mint 50 cég van jelen, amelynek az nettó árbevétele elérte az 1 Mrd Ft-ot.<sup>10</sup> Ebből 41 telephely, sok országos hálózat, amelynek van üzlete, kirendeltsége a városban. A milliárdosok klubjában 9 csongrádi székhelyű vállalkozás található. TEÁOR besorolásuk szerint felülreprezentáltak a fémfeldolgozási termékek gyártásával foglalkozó cégek. Mivel ezek a vállalatok jellemzően élőmunka-igényes tevékenységet folytatnak, így Csongrád és mikrotérségének meghatározó foglalkoztatói is egyben.

2019-ben öt csongrádi székhelyű cég ért el legalább 50 millió Ft export árbevételt (Vestfrost Zrt., Ecorgan Kft., Roba-Tisza Kft., Hundec Kft., PMT Szerszámgép Kft.). A Vestfrost Zrt. – amely 2010-ben vásárolta meg a csongrádi hűtőgépgyárat – a város egyik legmeghatározóbb vállalkozása, nettó árbevétele szinte 100%-ban exportból származik. A dán cég 4,4 Mrd Ft-os beruházás keretében bővítette a hűtőgépgyártó- és raktározási kapacitását Csongrádon, a következő években várhatóan az egyik legdinamikusabban fejlődő vállalkozás lesz az egész mikrotérségben.<sup>11</sup> A Hundec Kft. Magyarország egyik legmeghatározóbb lemezmegmunkáló

<sup>10</sup> Opten adatgyűjtés (A teljes céglista a mellékletben található)

<sup>11</sup> <https://ip.csongrad.hu/2018/12/03/a-vestfrost-44-milliard-Ft-beruhazassal-bovito-gyarto-es-raktarozasi-kapacitasatcsongradon/>

cégeként működik, Európa számos országába exportálja termékeit.<sup>12</sup> A Roba-Tisza Kft. 100% német tulajdonban van, a termelésük szinte teljesen exportra megy (Nyugat-Európa), fő profiljuk a gyermekbútorok gyártása és forgalmazása.<sup>13</sup> A PMT Szerszámgép Kft. fő tevékenysége a szerszámgép nagykereskedelem, többek között együttműködési megállapodásuk van a Mitsubishi Electric gyáróriással, beszállítói körük az elmúlt években folyamatosan bővült.<sup>14</sup>

27. táblázat: Csongrád legnagyobb helyi cégei, 2019

Cégnév	Nettó árbevétel (millió Ft)	Fő tevékenység	Létszám (fő)
Vestfrost Zrt.	4 557,4	2825 Nem háztartási hűtő, légállapotszabályozó gyártása	240
Ecorgan Kft.	3 096,6	4673 Fa-, építőanyag-, szaniteráru nagykereskedelem	52
Roba-Tisza Kft.	1 922,0	3109 Egyéb bútor gyártása	196
Csongrádi Víz- és Kommunális Nonprofit Kft.	1 791,8	3811 Nem veszélyes hulladék gyűjtése	139
LARODO Kft.	1 461,9	2562 Fémmegmunkálás	28
Héjja Testvérek Kft.	1 412,0	0146 Sertésenyésztés	59
Hundec Kft.	1 314,4	2511 Fémszerkezet gyártása	107
AEROPRODUKT Zrt.	1 164,1	2511 Fémszerkezet gyártása	48
Plasma-Tech Systems Kft.	1 033,1	2841 Fémmegmunkáló szerszámgép gyártása	53
PMT Szerszámgép Kft.	991,0	4662 Szerszámgép-nagykereskedelem	13

Forrás: Város-Teampannon

Az FVS előkészítési munkálatai során, miként az intézményeket, a vállalkozásokat is megkérdeztük fejlesztési elképzeléseikről. Önkormányzat által kiküldött kérdőívek közül 2 db érkezett vissza. Mindkét vállalkozás a gyártási tevékenység modernizálását, bővítését tervezi. Az új, korszerű és energiatakarékos műszaki berendezéseket összértéke a két vállalkozásnál 800 millió Ft körül alakul.

#### 2.1.7.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

Csongrád gazdasági versenyképességét befolyásolja a település közlekedési elérhetősége, a munkaerő képzettsége, a gazdaság piaci kapcsolódásai, a gazdaság forrásabszorpciós képessége, a munkaerő képzettsége, valamint a turizmus tekintetében a szálláshelyek, illetve a turisztikai attrakciók mennyisége és színvonala.

#### Elérhetőség

Egy település gazdaságának erejét saját kapacitásain és lehetőségein felül nagyban befolyásolja fejlett térségek elérhetősége és a kapcsolódások intenzitása, a helyi és a kapcsolódó vállalkozói aktivitás, a képzettség, a tőkeerő.

A vállalkozások térkapcsolati elérhetősége és piaca szempontjából a fejlett pólusok elérése a legfontosabb. Ezek közötti kapcsolatot hivatottak szolgálni a gyorsforgalmi utak. A fejlett régiók közötti elérhetőségét tekintve Csongrád versenyképessége viszonylag jónak mondható, ugyanis az M5 autópálya kiskunfélegyházi csomópontja a várostól 23 km-re fekszik, ami kb. 20 perc alatt elérhető a 451-es főúton. Ennek köszönhetően a kb. 142 km-re fekvő Budapest elérési ideje körülbelül 1,5 óra. A 451-es út Kiskunfélegyháza és Szentes közötti leromlott

<sup>12</sup> [http://www.hundec.hu/Vallalatunk\\_tortenete.html](http://www.hundec.hu/Vallalatunk_tortenete.html)

<sup>13</sup> <https://csongradszentespaktum.hu/2018/07/13/roba-tisza-Kft./>

<sup>14</sup> <https://www.pmtgép.hu/cegtortenet>

állapotú burkolatának felújítását 2021-ben jelentették be, mely megvalósulása nagyban javíthat a Csongrádtól 25 km-re fekvő Kiskunfélegyháza és a 13 km-re elhelyezkedő Szentes elérhetőségén.

Az M44-es gyorsforgalmi út eddig Tiszakürt és Békéscsaba között épült meg, mely már viszonylag távolabb húzódik Csongrádtól, körülbelül 30 perc alatt érhető el, a város versenyképességét kevésbé erősíti, de adott a lehetőség a keleti országrészhez való kapcsolódásra is.

Csongrádtól körülbelül 60 km-re fekszik Kecskemét és Szeged is, melyek körülbelül 50-60 perc alatt elérhetők, ami a városok közötti együttműködés szempontjából kedvező.

Ha nem vállalkozók, hanem környezettudatos lakosokként vizsgáljuk meg a kis- és nagyobb térségi kapcsolatokat, akkor a közösségi közlekedéssel történő elérésekkel érdemes számolni.

- Csongrádról Szegedre legrövidebb 65 percnyi tiszta busz menetidő alatt lehet eljutni (2 járat), átlagosan 80-90 perc a menetidő.
- Szolnok térségébe közösségi közlekedéssel átszállás nélkül 83 perc alatt lehet odaérni (2 járat), egy-két átszállással vonattal 106-120 perc az egyirányú elérés.
- Kecskemétre közösségi közlekedéssel leggyorsabban 61-65 perc alatt lehet eljutni.

A távolságokhoz képest meglehetősen hosszú a menetidő, és ez még nem ajtótól-ajtóig, hanem megállótól megállóig lévő elérési idők. A közösségi közlekedés fejlesztése a gazdasági kapcsolatok intenzívebbé válásával és a klíma szempontok felértékelődésével fontos szemponttá válik.

### EU pályázati forrásabszorpciók képesség Csongrádon

Az EU csatlakozás óta a csongrádi pályázók 559 projekten 30 Mrd Ft-nyi támogatást nyertek el. Csongrád vállalkozásai, mezőgazdasági termelői, önkormányzata és civil szervezetei jelentős összegű, országos átlagnak megfelelő összegű támogatást nyertek el. Ha a strukturális alapokat vesszük, akkor 2007-2020-ig éves átlagban 125.000Ft támogatás jut évente egy lakosra vetítve. Ez némiképp magasabb, mint az országos átlag.

28. táblázat: Nyertes EU pályázatokból származó támogatás 2004-2021\*

Periódus	Csongrád		Csanytelek		Felgyő		Tömörkény		Csongrádi járás	
	db	millió Ft	db	millió Ft	db	millió Ft	db	millió Ft	db	millió Ft
2004-2006	36	1 344,4	4	108,1	4	176,2	2	73,4	46	1 702,1
2007-2013	162	20 081,2	8	935,1	4	5 543,7	2	44,4	176	26 604,4
2014-2020	354	8 023,8	78	1 841,2	47	5 107,0	55	940,3	534	15 912,3
2021-2027	7	513,7		0,0	1	69,2		0,0	8	582,9
<b>Összesen</b>	<b>559</b>	<b>29 963,1</b>	<b>90</b>	<b>2 884,4</b>	<b>56</b>	<b>10 896,1</b>	<b>59</b>	<b>1 058,0</b>	<b>764</b>	<b>44 801,6</b>

Adatok forrása: pályázat.gov.hu

\* A táblázatban szereplő összegeken felül 25 cég 5-170millió Ft EU társfinanszírozású hitelre szerződött le, összesen 1,1Mrd Ft likvid forrást biztosított a járás vállalkozásainak.

A pályázati rendszeren (EMVA) kívül az agrárgazdasági szereplők közvetlen kifizetésként EMGA támogatásokban részesültek. Csongrád termelői részére 2016 és 2021. szeptembere között összesen 6,1Mrd Ft EMGA támogatást folyósítottak, ezen felül hazai forrásból további 874 millió Ft támogatásban részesültek.

### Képzettség

Csongrád város képzettségi szerkezetére vonatkozóan csak 2011-es adatok állnak rendelkezésre. A népszámlálás idején a város lakosságának képzettségi szintje lényegesen elmaradt mind a városi, mind az országos átlagtól. Az oktatási rendszer adatai azt mutatják,

hogy a tanulók száma folyamatosan csökken. Ennek javarészt demográfiai okai vannak, mert a születések száma némi ingadozással csökkenő tendenciájú.

A középfokú közoktatás és szakoktatás rendszerének módosításai azt célozták meg, hogy az oktatási rendszer idomuljon a foglalkoztatók kívánságaihoz. Vállalkozói visszajelzés alapján elmondhatjuk, hogy azt még nem sikerült elérni, hogy a leendő munkáltatók azt érezzék, hogy megfelelően képzett az iskolából kikerült új munkavállaló.

A felsőoktatásban résztvevők száma nagyon jelentősen lecsökkent, ezért nem valószínű, hogy Csongrádon a felsőfokú végzettségűek száma és aránya ugrásszerűen növekedik. Ugyanakkor az export piacokra termelő cégek folyamatosan hirdetnek felsőfokú végzettséget igénylő pozíciókat, amelyek betöltése kiváló lehetőséget biztosíthat a magasan képzett helyi lakosságnak.

A városi ipar karakterénél fogva, nagy a kereslet fémipari szakmunkásokra és technikusokra..

### **Turisztikát támogató szolgáltatások**

A turisztika Csongrád város gazdaságának egyik kitörési pontja, ugyanakkor fenntarthatósági és környezeti szempontból körültekintéssel kell kezelni. A turizmus a magas utazási igény és az igénybe vett szolgáltatások működése szempontjából alapvetően nem különösebben környezetbarát üzletág. Például a divatba jött autós hétvégi túráknak meglehetősen nagy az ökológiai lábnyoma.

A turizmus jövedelmező gazdasági szektor lehet akkor is, ha a népesség képzettségi szintje alacsony. A turisztikai ágazat magas képzettséget csak néhány pozícióban igényel, a kiszolgáló személyzet nagy részének nem kell szakképzettséget feltételező feladatokat ellátnia, sokkal inkább udvariasságra, toleranciára, tisztaság és rendezettség iránti igényre van szükség. Emellett a kommunikációképes nyelvtudás hasznos lehet a külföldről érkező vendégek megfelelő tájékoztatása, kiszolgálása érdekében. Ugyan a nyelvi akadályok egy részét áthidalja a digitális technika alkalmazása, a kulturális különbségek iránti toleranciát az ágazatban gyakorolni kell.

A turisztikai ágazatban hatalmas potenciál van Csongrádon, a következő tervezési ciklusban a megyei stratégia célkitűzéseivel is összhangban van. Az ágazat versenyképességét alapvetően befolyásolja a nyári szezonon kívüli kereslet megteremtése, amelyhez a szolgáltatási háttér folyamatosan épül ki. Csongrád turisztikai ágazatának sikeressége javul, amennyiben a város turisztikai kínálata nagyobb térségi kínálatba integrálódik.

A turizmus fejlesztése során, Csongrádon és a térségében a fenntarthatósági szempontokat szükséges előtérbe helyezni a természeti környezet érzékenysége miatt.

#### **2.1.7.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)**

A lakásállomány minőségére nézve fontos információ az ingatlanok kora. Csongrádon 1891-ben 2.877 ház volt<sup>15</sup> és 20.802 lakos, egy házban átlagosan 7-8 ember lakott. 2011-ben Csongrádon a lakások száma 8.396 db volt, amelyből 1.192 üresen állt. A nem lakott lakásállomány 14,2%, ami lényesen magasabb, mint az országos 10,9%-os érték.

2011-ben Csongrádon 7.204 lakott lakás és 1.197 lakott üdülő képezte a lakott ingatlanállományt. A lakott lakások és üdülők állományából 2790 még 1949 előtt épült, ami a lakások harmada. Ez nagyon magas arány, hiszen az országban csak minden ötödik lakott

<sup>15</sup> 1891/A magyar Korona országainak helységnévtára (1892)/I. Általános rész/I. Az 890-iki népszámlálás főbb eredményei vármegyék és községek szerint/I. Magyarország/ 16. Csongrád vármegye, 168-169. oldal (eredeti kiadvány oldalszámai)  
[https://library.hungaricana.hu/hu/view/NEDA\\_1892\\_helysegnevtar/?pg=182&layout=s&query=csongr%C3%A1d](https://library.hungaricana.hu/hu/view/NEDA_1892_helysegnevtar/?pg=182&layout=s&query=csongr%C3%A1d), 182-183 oldal (szkennelt oldalak szerinti oldalszám)

ingatlan ennyire régi. Mivel a II. világháború alatt nem keletkeztek épületkárok a városban, nem volt szükség újjáépítésre sem, ez részben indokolja az 1946-1960 között épült lakások alacsonyabb arányát, az országos 14,9%-os értékhez képest. 1961 és 1970 között a lakásépítések aránya Csongrádon megegyezett az országos átlaggal. A következő évtizedben már lendületét veszítette Csongrádon a lakásépítés, a lakásállománynak, csak 11,2%-a származik ebből a korból, míg országosan még 15% feletti az aránya. A kilencvenes évekre már lecsengett az építési láz, országos átlagban csak a lakások 6,4%-a épült 1991 és 2000 között, Csongrádon ennek a felét sem éri el ez az arány. A rákövetkező évtizedben épült meg az ország lakásállományának 9,7%-a, vagyis minden tizedik lakás 2001-2011 között épült meg. Csongrádon 287 lakás épült ebben az évtizedben, így csak minden harmincadik lakás új építésű.<sup>16</sup>

Csongrádon kiépültek az infrastrukturális hálózatok, így a lakások közművesítésének lehetőségével nincsen probléma, ennek ellenére a lakások nem egészen 40%-a volt összkomfortos. A szükséglakások aránya országosan 0,6%, ez az arány a városban 1%, ez az átlag másfélszerese, amit a lakásállomány megújulásának relatív elmaradása részben indokol.

29. táblázat: A lakások és lakott üdülők adatai a 2011. évi népszámlálás alapján

Adatok	Csongrád		Csanytelek		Felgyő		Tömörkény		Csongrádi járás	
	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
<b>Lakások száma</b>	8 396	100,0	1 330	100,0	569	100,0	947	100,0	11 242	100,0
<b>Nem lakott lakások</b>	1 192	14,2	215	16,2	77	13,5	230	24,3	1 714	15,2
<b>Lakott lakások</b>	7 204	85,8	1 115	83,8	492	86,5	717	75,7	9 528	84,8
<b>Belterületi lakás, lakott üdülő</b>	7 301	86,9	694	52,2	324	56,9	482	50,9	8 801	78,3
<b>Külterületi lakás, lakott üdülő</b>	1 100	13,1	636	47,8	245	43,1	465	49,1	2 446	21,7
<b>Lakott lakás és üdülő összesen</b>	8 401	100,0	1 330	100,0	569	100,0	947	100,0	11 247	100,0
<b>Lakott lakások és üdülők az építés éve szerint</b>										
<b>1946 előtt</b>	2 790	33,2	332	25,0	171	30,1	330	34,8	3 623	32,2
<b>1946-1960</b>	995	11,8	268	20,2	46	8,1	146	15,4	1 455	12,9
<b>1961-1970</b>	1 215	14,5	275	20,7	69	12,1	154	16,3	1 713	15,2
<b>1971-1980</b>	1 894	22,5	286	21,5	138	24,3	179	18,9	2 497	22,2
<b>1981-1990</b>	944	11,2	126	9,5	81	14,2	106	11,2	1 257	11,2
<b>1991-2000</b>	276	3,3	29	2,2	52	9,1	27	2,9	384	3,4
<b>2001-2005</b>	158	1,9	10	0,8	9	1,6	5	0,5	182	1,6
<b>2006-2011</b>	129	1,5	4	0,3	3	0,5	0	0,0	136	1,2
<b>Lakott lakásokból és üdülőkből</b>										
<b>Összkomfortos</b>	3 343	39,8	364	27,4	196	34,4	295	31,2	4 198	37,3
<b>Szükség- és egyéb lakott lakás, lakott üdülő</b>	82	1,0	19	1,4	2	0,4	8	0,8	111	1,0

Adatok forrása: TEIR

A népszámlálás óta A TEIR éves lakásépítési statisztikája szerint 2012-2020-ig vagyis 9 év alatt összesen 32 ingatlan épült Csongrádon, 28 lakás és 4 üdülő. 28 db, átlagosan 110 nm-es összesen 3.928m<sup>2</sup>-nyi modern lakás található Csongrádon. A folyamatok másik fele, hogy ugyanezen idő alatt 14 lakás megszűnt. Ez rendkívül kevésnek tűnik.

<sup>16</sup> Csongrádon az ingatlan statisztikát megzavarhatják a 2006-os tiszai árvíz okozta károk adatai.



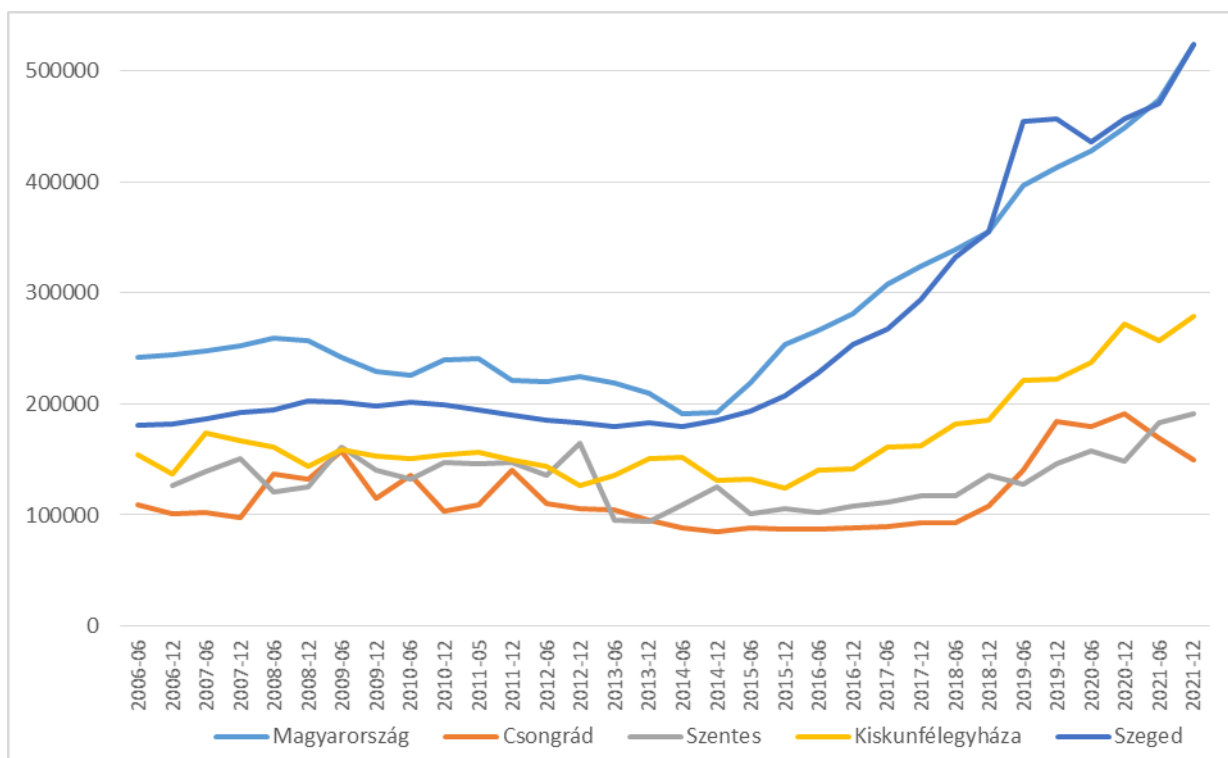
Csongrádon az ingatlanpiac elemzése során számolni kell azzal, hogy az ingatlanállomány elöregedett, minősége, szerkezete, mérete, elosztása, funkciója nem felel meg a mai kívánalmaknak, más korban és más standardok és életmód kiszolgálására épültek meg.

Az ingatlanpiac máshogyan szemlélendő, ha azt vesszük figyelembe, hogy a fiatalok miként tudnak saját egzisztenciát alapítani. Ez esetben az alacsony ingatlan árak esélyt teremtenek, ami a fiatalabb generációk megtartására és beköltözésének ösztönzésére kiváló érv. Ugyanakkor a túl alacsony ingatlanárak megakadályozzák az ésszerű ingatlanfejlesztéseket is és az ingatlanok további romlását és elértéktelenedését idézhetik elő.

Csongrád ingatlanpiaca nagyon stabilnak tűnik. A 2008-as pénzügyi, hitel és ingatlanpiaci válság nem érződött a csongrádi ingatlanok átlagos négyzetméter árán. Az ingatlan kínálat 2011-ig ingadozó áron került a piacra, 2011 év végétől azonban lejtmenetbe kerültek az árak és fél év alatt a 2008-as válság szint alá került és szinte befagytak az árak. Csak 2018-ban kezdtek feljebb kúszni az árak, míg az országos átlagárak a budapesti árnövekedést követve már 2014-ben megindultak. A szegedi lakás piac azonnal lekövette az országos változást. A CSOK 2016-ban lépett hatályba, ez országos szinten fűtötte az ingatlanpiacot. A falusi CSOK 2019-től a járás többi településén fejt ki élénkítő hatását, és erre az időszakra esik Csongrádon is az árak emelkedése. Az ábrán látható 2021-es árcsökkenés valószínűleg a pandémia számlájára írható.

Csongrádon az ingatlan négyzetméterár 2009-ben még az országos átlag 65%-a volt, némi ingadozással 50-62% között maradt, majd 2013-ra már nem érte el az országos átlag felét sem. 2017-2018-ban az ingatlanárak már nem érték el az országos átlag 30%-át sem, majd bekövetkezett a fordulópont és azóta 27-46% között ingadozik.

12. ábra: A lakóingatlanok átlagos négyzetméter árának változása 2006-2021



Adatok forrása: IngatlanNet.hu, <https://www.ingatlanNet.hu/statisztika/Magyarorsz%C3%A1g>

A két legközelebbi város közül Szentes hasonló ingatlanpiaci tendenciákat tapasztalt meg, bár némiképp magasabb árszínvonalon. Kiskunfélegyháza szorosabban követte az országos ingatlanpiaci trendet és ott az árak 2008-2012 kivételével lényegesen magasabbak, mint Csongrádon.

## 2.1.8 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

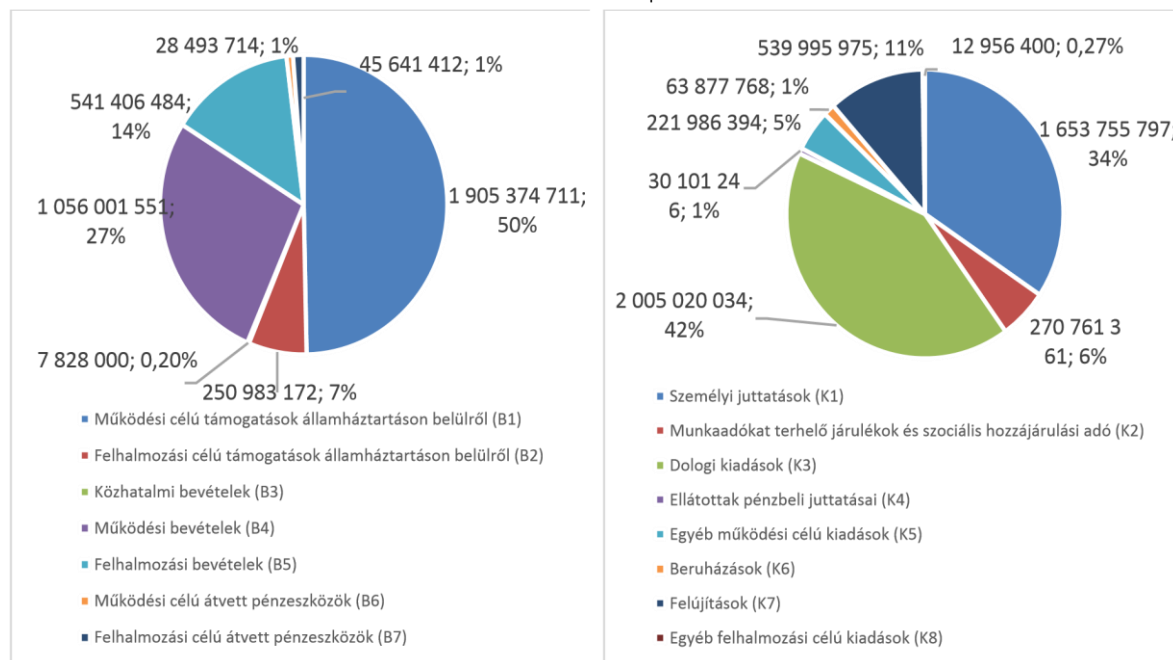
### 2.1.8.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Csongrád Város Önkormányzat 2020. évi költségvetésének struktúráját az összevont (konszolidált) beszámoló alapján a következő két ábra szemlélteti.

13. ábra: Az Önkormányzat költségvetési bevételeinek struktúrája (2020) (Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat)

14. ábra: Az Önkormányzat költségvetési kiadásainak struktúrája (2020) (Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat)

Forrás: Város-Teampannon Kft.



A normatív, a saját és átvett bevételek közül a legjelentősebb tételek:

- Központi költségvetésből finanszírozott működési célú támogatások, ebből
  - Az önkormányzat működési támogatásai (1.073,6 M Ft)
  - Fejezeti kezelésű előirányzatok EU-s programokra és azok hazai társfinanszírozására (206,8 M Ft)
  - Társadalombiztosítás pénzügyi alapjai (472,4 M Ft)
- Közhatalmi bevételekből kiemelendő az iparűzési adó (971,6 M Ft), építményadó (44,5 M Ft), kommunális adó (33,7 M Ft), talajterhelési díj (2,2 M Ft) és az idegenforgalmi adóbevételek (1,1 M Ft)
- Ingatlanok értékesítéséből származó bevételek (18,3 M Ft)
- Kölcsönök visszatérülése államháztartáson kívülről (7,7 M Ft)

Kiadási oldalon a legjelentősebb tételek:

- Illetmények, munkabérek (1.385,7 M Ft)
- Szolgáltatási kiadások (871,7 M Ft)
- Különböző befizetések és egyéb dologi kiadások (843,2 M Ft)
- Ingatlanok felújítása (468,6 M Ft)
- Készletbeszerzés (265,6 M Ft)

### A helyi adóbevételek alakulása 2015-2020 között

A helyi adóbevételek fontos forrásai az önkormányzati költségvetésnek, 2015-2020 között kisebb ingadozásokkal, 17-28%-os részesedéssel bírt az önkormányzat bevételeiből. Az iparüzési adóbevétel a vizsgált időszakban közel 27%-kal növekedett, ez elsősorban a helyi kkv szektor erősödésére vezethető vissza. A gépjárműadó bevételeinek elvonása – 40 százaléka központi bevétellé alakult át – közel 50 millió Ft-os bevételkiesést jelentett az önkormányzatnak 2020-ban, ez azonban nem okozott likviditási problémát a költségvetést tekintve. A kifizetetlen számlaállomány 2019. december 31-ről 2020. december 31-re 19,4 M Ft-tal csökkent. Az idegenforgalmi adóbevétel (tartózkodás utáni) a város turisztikai potenciáljához képest elenyésző mértékű, a turizmusban bekövetkező sokkhatás miatt, az önkormányzat a tervezett 6 millió Ft helyett csak 1,1 millió Ft bevételt tudott realizálni 2020-ban. A Covid-19 pandémia negatív gazdasági hatásai ellenére az önkormányzati költségvetés továbbra is stabil, a források továbbra is elegendőek a pályázati források áthidaló likviditásának áthidalására. A város öngondoskodó képességének növekedését jelzi az iparüzési adóerő-képesség pozitív trendje (30. táblázat) Azonban a bizonytalan jogi és gazdasági környezet a következő évek költségvetésének tervezhetőségét akár jelentős mértékben is ronthatja.

30. táblázat: Önkormányzat iparüzési adóerő-képessége (Ft/fő)

Megnevezés	2018	2019	2020	2021
<b>Önkormányzat iparüzési adóerő-képessége (egy főre vetítve)</b>	33 752	35 749	37 629	44 551

Forrás: Csongrád Város Önkormányzat

### Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok

Az önkormányzatnak jelenleg 7 gazdasági társaságban van eltérő mértékű tulajdoni részesedése.

31. táblázat: A működő önkormányzati gazdasági társaságok, 2020

Megnevezés	Önkormányzati részesedés (%)	Nettó árbevétel (2019) millió Ft
Csongrádi Víz- és Kommunális Nonprofit Kft.	54	1 791,8
FBH-NP Közszolgáltató Nonprofit Kft.	4,3	6 583,4
Piroskavárosi Szociális és Rehabilitációs Foglalkoztató Nonprofit Kft.	100	182,7
Csongrádi Közmű Szolgáltató Kft.	100	185,6
CSOTERM Termálrendszer Beruházó, Fejlesztő és Szolgáltató Kft.	88	60,6
Homokhátsági Regionális Hulladékgazdálkodási Vagyongazdálkodó és Közszolgáltató ZRt.	n.a.	362,3
Csongrád Televízió Kft.	100	5,4

Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat - 2020-2024. évekre szóló Gazdasági programja és fejlesztési terve, Város-Teampannon

### Vagyongazdálkodás

Csongrád Városi Önkormányzat vagyona feletti rendelkezési jog gyakorlásának szabályairól szóló – 14/2013. (V. 30.) és a 21/2021.(IX. 30.) önkormányzati rendeletével módosított – 8/2013. (II.25.) önkormányzati rendelete határozza meg az önkormányzat vagyonának csoportosítását, annak tételes felsorolását, továbbá rendelkezik a tulajdonosi jogok gyakorlásáról, hatáskörökről, valamint kitér a vagyon hasznosításának, értékesítésének szabályaira. A vagyon értékének megőrzéséhez szükséges pénzügyi fedezetet az Önkormányzat a saját bevételeiből továbbá egyéb rendelkezésre álló forrásokból biztosítja, a felújítások és a fejlesztések megvalósítása elsősorban pályázati forrásokból történik. A fejlesztésekre vonatkozó pénzügyi forrást az éves költségvetési rendelet határozza meg.

Csongrád Városi Önkormányzat vagyongazdálkodási tervvel is rendelkezik<sup>17</sup>. A célkitűzések 5-10 éves időtartamra szólnak, a vagyongazdálkodás vezérlő elvei a nemzeti vagyon védelmét, illetve annak kezelését érintik.

A vagyongazdálkodási terv alapvető célkitűzései:

- a biztonságos feladatellátás feltételeinek megteremtése,
- kiszámítható és átlátható gazdálkodás,
- pénzügyi egyensúly biztosítása,
- a vagyon értékének megőrzése, növelése,
- a vagyon piaciorientált bérbeadásának biztosítása,
- a vagyonelemek piaci értéken történő értékesítése,
- a gazdaságosan nem hasznosítható ingatlanok értékesítése.

Az Önkormányzat vagyongazdálkodását négy fő cselekvési, tevékenységi terület köré lehet csoportosítani:

- a vagyon növekedésének, gyarapításának elősegítése (beruházás, fejlesztés, kisajátítás)
- a meglévő vagyon fenntartása (üzemeltetés, karbantartás, felújítás)
- vagyonhasznosítás (bérbeadás, használatba adás)
- értékesítés, térítésmentes átadás, csere

Az önkormányzati köteles nyilvántartani a vagyonát. A vagyontaszterten minden évben aktualizálja a tulajdonos az abban az évben végrehajtott beruházásokkal növelik az értékét.

32. táblázat: Csongrád Városi Önkormányzat ingatlanvagyon

Vagyon	Ingtalanok száma (db)	Ingtalanok könyv szerinti érték (millió Ft)	Ingtalanok értébecslés szerinti értéke (millió Ft)
<b>Rendezett összes ingatlan</b>	2 132	16 491,4	20 368,0
<b>Ebből: belterület</b>	1 131	15 217,9	19 242,5
<b>Ebből: külterület</b>	1 000	1 183,2	1 114,7
<b>Üzemeltetésre, vagyonkezelésbe adott ingatlanok</b>	6	95,6	630,9
<b>Forgalomképtelen</b>	1 248	10 853,2	11 267,9
<b>Korlátozottan forg. képes</b>	95	2 888,2	5 392,1
<b>Forgalomképes</b>	789	2 750,1	3 708,

Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat

A forgalomképtelen vagyon az önkormányzat törzsvagyonaként értelmezhető, amely az önkormányzat számára a törvényben kötelezően előírt, valamint önként vállalt közfeladatok ellátását biztosítja. Az ebbe a kategóriába tartozó vagyontárgyak nem adhatók el. A korlátozottan forgalomképes vagyon sajátossága, hogy csak bizonyos feltételek, jogi keretek között értékesíthetők (pl. közművek, közintézmények, középületek). A forgalomképes vagyon az önkormányzat üzleti vagyona, amely elidegeníthető, megterhelhető, gazdasági társaságba, vállalkozásba vihető, hasznosítható, a tulajdonosi jogok gyakorlása a 8/2013. (II.25.) önkormányzati rendeletben meghatározottak szerint történhet.

A 2020-2024. évekre szóló gazdasági és munkaprogram egy fenntartható, a beruházások eredményeként megújult ingatlanok ésszerű és hasznos üzemeltetését, ezzel együtt Csongrád város vonzerejének és potenciáljának fejlesztését hangsúlyozza. A program tartalmazza az önkormányzat céljait, a célok elérését szolgáló kötelező és önként vállalt feladatokat, amelyek igazodnak a helyi társadalmi, környezeti, gazdasági adottságokhoz és a

<sup>17</sup> 83/2017 (IV.27.) önkormányzati határozat melléklete alapján

településfejlesztési koncepcióhoz. Tartalmazza a folyamatban levő beruházásokat, az új fejlesztési elképzeléseket, a munkahelyteremtés feltételeinek elősegítését, a településfejlesztési és adópolitika céljait, az egyes közszolgáltatások biztosításának és színvonalának javítására irányuló megoldásokat, feltételeket, a térségi önkormányzatokkal és a gazdasági társaságokkal való együttműködést, a támogatáspolitikát és a városüzemeltetési célokat.

Gazdasági Program jövőképe:

A jövőkép egy röviden megfogalmazott állapot, amilyennek a várost 10–15 év múlva láthatjuk, ha a szükséges fejlesztések megvalósulnak.

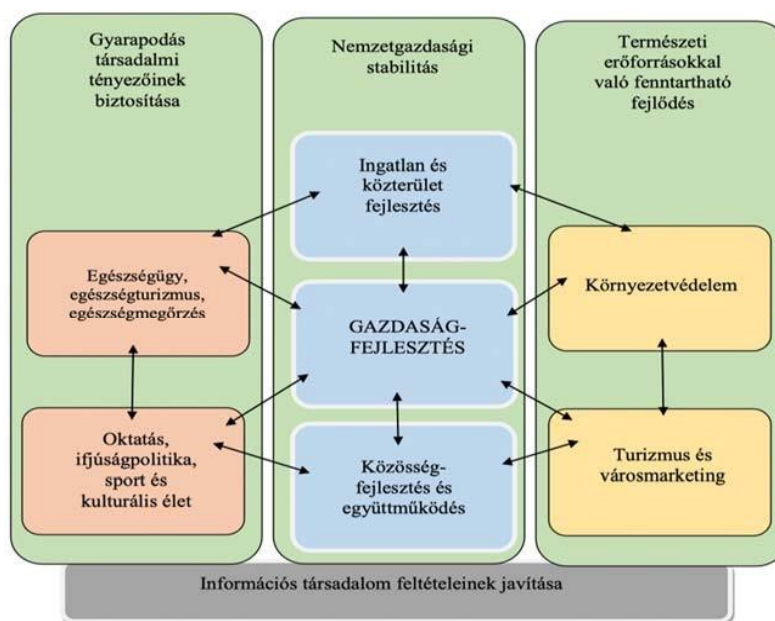
- A gazdasági stabilitás, növekedés feltételeinek megteremtése
- Mezővárosi szerep újragondolása, a város helyének, szerepének biztosítása a kistérségben, megyében, Szentes-Csongrád várospár erejének növelése által
- A lakosság életkörülményeinek javítása, a munkahelyek számának növelése, a szegénység problémáinak kezelése
- A város elérhetőségének javítása alternatív útvonalak (vízi, kerékpár) fejlesztésével

A lakosság életminőségének, az ellátás és környezet-egészségügyi viszonyainak javítása, valamint a város fenntartható fejlődése érdekében nyolc tématerület alapján fogalmaz meg prioritásokat a program:

- Gazdaságfejlesztés
- Környezetvédelem
- Turizmus és városmarketing
- Egészségturizmus, egészségmegőrzés
- Ingatlan és közterület fejlesztések
- Oktatás-Ifjúságpolitika
- Sport és kulturális élet
- Közösségfejlesztés és együttműködés

Az országos fejlesztési programok és Csongrád Városi Önkormányzat 2020-2024-re vonatkozó fejlesztési prioritásainak kapcsolatát az 15. ábra mutatja.

15. ábra: A fejlesztési prioritások kapcsolatrendszere



Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat 2020-2024. évekre szóló Gazdasági programja és fejlesztési terve 9.0



#### **2.1.8.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere**

Csongrádon a városfejlesztéssel kapcsolatos döntési jogkörrel Csongrád Városi Önkormányzat rendelkezik. A Képviselő-testület az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról, a városfejlesztést célzó pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. Ezen túlmenően a testület feladata a város térbeli fejlődését nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv elfogadása és/vagy módosítása. A Képviselő-testület döntéseinek előkészítésében fontos szerepet játszanak a Képviselő-testület különböző bizottságai.

A városfejlesztéssel összefüggő döntések végrehajtása a polgármesteri hivatalon belül a *Fejlesztési, Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda* feladata.

Az iroda településfejlesztéssel kapcsolatos feladatait a Csongrádi Polgármesteri Hivatal 2020. március 1. napjától hatályos Szervezeti és Működési Szabályzata határozza meg. (2. melléklet)

A Csongrád Városi Önkormányzat négyévente gazdasági és munkaprogramot készít, amelynek végrehajtásáról az intézményrendszerén keresztül gondoskodik.

#### **2.1.8.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység**

Csongrád Városi Önkormányzat tudatos gazdaságfejlesztési tevékenységet folytat, a Polgármesteri Hivatal hatályos Szervezeti és Működési Szabályzata alapján, a Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda elkészíti a Képviselő-testület négy éves *Gazdasági és Munkaprogramját*, a végrehajtásáról pedig beszámolót készít. A 2020-2024. évekre szóló program gazdaságfejlesztési prioritásai a következők:

- A városban működő vállalkozások helyben tartása, támogatása
- Munkahelyteremtés elősegítése vállalkozási együttműködések és gyakornoki program által
- A bevételek és kiadások hosszú távú egyensúlyának megteremtése, likviditás biztosítása
- A projektek által létrehozott értékek gondozása, üzemeltetése megfelelő hasznosítás mellett
- Igényekhez igazított oktatás szervezés, gyakornok képzés
- Közzolgáltatások elérhetőségének javítása, modernizálása
- Az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok racionális működése
- Ipari park bővítése, fejlesztése
- Környezet és természetbarát, a klímaváltozáshoz alkalmazkodó – azt és annak negatív hatásait csökkentő gazdaság
- A helyi természeti és táji adottságokat figyelembe vevő gazdaság

A helyi gazdaságfejlesztési legfontosabb célkitűzései:

- a Csongrádi Környezetvédelmi Ipari Park fejlesztése,
- a vállalkozások működésének támogatása, adminisztratív támogatások és kedvezmények biztosítása,
- a helyi turizmus fejlesztése: aminek gyűjtőpontjában a gyógy- és vízi turizmusban rejlő potenciál kihasználása áll,
- a helyi munkaerő megtartása, képzettségének növelése, illetve
- partnerség építése és a települési marketing erősítése.

#### **2.1.8.4 Foglalkoztatáspolitikai**

A foglalkoztatáspolitikai elemei a Helyi Esélyegyenlőségi Programban (HEP) kerültek megfogalmazásra. A HEP kiemelt figyelmet fordít a munkaerőpiaci szegregáció visszaszorítására, valamint a hátrányos helyzetűek munkaerőpiaci hátrányainak csökkentésére, foglalkoztatási esélyeik javítására. A foglalkoztatás kontextusában, a HEP célcsoportja a mélyszegénységben élők és a romák. Életminőségük javítása érdekében a

foglalkoztatásuk növelése kulcsfontosságú. Ennek egyik alapfeltétele a foglalkoztatáshoz való hozzáférés biztosítása Csongrádon a közösségi közlekedés ideális feltételeket nyújt a mobilis munkavállaláshoz (pl. Volánbusz Zrt., bokrosi Mars üzem különjárata).

A helyi foglalkoztatási programok keretében a legfontosabb a közfoglalkoztatás megemlézése. Az önkormányzat a START és a közmunkaprogramok keretein belül segíti a munkaerő-piaci integrációt. A közfoglalkoztatással kapcsolatos tervezési, szervezési, koordinációs feladatokat a polgármesteri hivatalon belül a Szociális és Lakásügyi Iroda látja el. A sikeres lebonyolítás érdekében az iroda kapcsolatot tart a Csongrád Megyei Kormányhivatal Csongrádi Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztályával. A különböző programelemekben (mezőgazdasági, belvíz elvezetés, közutak karbantartása, illegális hulladék lerakóhelyek felszámolása, helyi sajátosságokra épülő közfoglalkoztatás) a foglalkoztatottak létszáma összesen 2016. évben 185 fő, 2017. évben 110 fő, 2018. évben 85 fő, 2019. évben 38 fő, 2020. évben 37 fő volt.<sup>18</sup>

33. táblázat: A 2021. évre tervezett járási STARTmunka mintaprogram

2021	Létszám (fő)	Bér + járulék (Ft)	Dologi (Ft)	Önerő	Összesen Ft
<b>Szociális jellegű (közút+illegális)</b>	15	15 918 516	5 677 561	0	21 596 077
<b>Helyi sajátosságok</b>	15	16 136 388	7 247 813	0	23 384 201
<b>Összesen</b>	30	32 054 904	12 925 374	0	44 980 278

Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 8. §-a értelmében külön törvényben meghatározott foglalkoztatási feladatainak ellátása során a helyi önkormányzat:

- közfoglalkoztatást szervez,
- figyelemmel kíséri a helyi foglalkoztatási viszonyok alakulását,
- döntéseinek előkészítése, valamint végrehajtása során figyelembe veszi azok foglalkoztatáspolitikai következményeit, az állami foglalkoztatási szerv működési feltételeihez és fejlesztéséhez támogatást nyújt.

A fogyatékkal élők foglalkoztatásának fő városi intézménye a Piroskavárosi Szociális és Rehabilitációs Foglalkoztató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, amelynek célja a marginalizálódott emberek társadalomba való visszakísérése a foglalkoztatás eszköztárával, egyénre szabottan, meglévő képességeik és kompetenciáik fejlesztése útján. Az intézmény valós piaci feltételek között biztosít keretet a rehabilitációhoz. 2017-ben 55 fő tartós és 34 fő tranzit foglalkoztatott megváltozott munkaképességű munkavállaló foglalkoztatását folytatta.<sup>19</sup>

A városban kevés a fogyatékkal élők (érzékszervi-, látás-, hallásszervi-, mozgásszervi) munkavállalásának lehetősége, ennek érdekében 2018-tól a HEP külön intézkedésben kezeli a problémakört. Az intézkedés célja, hogy az önkormányzatnak és intézményeinek törekedni kell a fogyatékkal élők foglalkoztatására, továbbá hosszútávon biztosítani kell a „bedolgozó” munkalehetőségek megteremtését.

A nők munkába állását és munkában maradását, a gyermekek napközbeni ellátását segítő szolgáltatások, a munka és a család összeegyeztetését segítő szolgáltatások jelenleg is

<sup>18</sup> Csongrád Városi Szociális Szolgáltatástervezési Koncepciója (2021)

<sup>19</sup> Csongrád Város– Helyi Esélyegyenlőségi Program I. felülvizsgálat (2020)

működnek a városban, de ezek mellett hiányoznak a női foglalkoztatást támogató innovatív szolgáltatások, melyek a közösség erejét, az önkéntes munka lehetőségeit kihasználva segítik a munka és a család harmonizálását. A HEP „Nő az esély” intézkedése keretén belül atipikus foglalkoztatási formák népszerűsítésével és elterjesztésével, valamint a magánélet és a munka összehangolását segítő támogató szolgáltatásokkal igyekszik javítani a munkavállalók és munkáltatók helyi szintű együttműködésén, illetve előmozdítani a család és a munka összeegyeztethetőségét.

2018-tól Csongrád és Szentés járásban, valamint Mindszenten a TOP-5.1.2-15-CS1-2016-00003 pályázat keretén belül foglalkoztatási együttműködés valósul meg az érintett települések között, amelyben konzorciumi tagként a Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal is részt vesz. A projekt közvetlen célja Csongrád és Szentés járások, valamint Mindszent város foglalkoztatási paktumának kialakítása, a menedzsment szervezet kialakítása, a képzési és foglalkoztatási programjainak támogatása, továbbá a foglalkoztatás helyi szintű akciótervek megvalósításával való bővítése, az álláskereső képzése, munkához jutásuk előkészítése. A projekt futamideje várhatóan 2022.12.31. napjáig meghosszabbításra kerül.

### 2.1.8.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

Helyi szinten az önkormányzati ingatlanpolitikát a tulajdonosi és a profitorientált szemlélet, valamint a szociális szükségletek határozzák meg.

Az önkormányzati tulajdonú ingatlanokkal kapcsolatos döntés-előkészítési feladatokat a Fejlesztési, Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda végzi. Az önkormányzati vagyon hasznosításával kapcsolatos pályázatok kezelése, árverések lebonyolítása, valamint a közérdekű, a költségelvű és garzonlakások működtetése is e csoporthoz tartozik.

Szociális bérlakásokkal kapcsolatos feladatok a Szociális és Lakásügyi Irodához tartoznak. Ennek keretén belül az iroda feladata:

- szociális bérlakás bérbeadása és a szociális szállás minősítés tekintetében a lakáspályázatok előkészítése, összesítése és a közjegyzői eljárás lebonyolítása,
- szociális bérlakás csere ügyintézés,
- szociális bérlakások használatának ellenőrzése,
- valamint a bérlőkijelölési joggal terhelt bérlakásokkal kapcsolatos ügyintézés.

34. táblázat: Bérlakások jellemzői (2020.04.30-i állapot)

Lakás minősítése	Társasházi lakás	Kertes ház	Összesen
Közérdekű	10	-	10
Költségelvű	12	11	23
Garzon	3	-	3
Szolgálati		1	1
Egyéb (MARS lakások egyedi szerz. alapján)	4	-	4
Szociális alapon bérbe adott	79	46	125
Honvédségi bérlőkijelölés alapján	15	0	15
<b>Összesen:</b>	<b>123</b>	<b>58</b>	<b>181</b>

Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat 2020-2024. évekre szóló Gazdasági programja és fejlesztési terve

A Gazdasági Program alapján, a város bérlakásainak típusai, illetve azok jellemzői<sup>20</sup>:

<sup>20</sup> Csongrád Városi 2020-2024. évekre szóló Gazdasági programja és fejlesztési terve 18. o. – 21. o.

*Közérdekű lakások*

Az önkormányzat Képviselő-testülete a 2011. évi CLXXXIX tv. 13.§ (1) bekezdésében rögzített feladat ellátásához szükséges szakemberek letelepedése, megtartása érdekében dönthet úgy, hogy pályázati eljárás nélkül, a munkáltató kérelmére, az önkormányzat területén végzett közérdekű tevékenység időtartamára ad bérbe lakásokat. A közérdekű lakásokban jelenleg rendőr, mentős, tanár és egészségügyi dolgozók laknak.

*Költségelví lakások*

A Képviselő-testület az elmúlt 4 évben több alkalommal minősített át önkormányzati bérlakásokat a szabadpiaci feltételekkel bérbe adott lakások kategóriájában, továbbá a lakásállomány a Csongrád, Szőlőhegyi u. 19/A szám alatti lakóház megvásárlásával is tovább emelkedett, így a költségelví lakások száma 2020. évben összesen 23-ra nőtt.

A többször módosított lakásrendelet szerint a költségelví és a közérdekű lakások bérbeadása azonos bérleti díj figyelembevételével történik, mely 2020. január 1. napjától kezdődően 650 Ft/m<sup>2</sup>/hó. Ez alól kivételt képeznek a Csongrád, Hársfa u. 65. szám alatti garzonházban lévő, fiatal párok részére kiadott lakások, melyek bérleti díja egységesen 25.000 Ft/hó.

*Szolgálati lakások*

Az önkormányzat az alábbi szolgálati lakással rendelkezik:

Szent Rókus tér 6. sz. alatti lakás, melynek bérloje az ingatlanban működő pékség mindenkori bérloje, jelenleg a Belvárosi Pékség Bt.

*Honvédségi bérlo kijelölési jogú lakások*

A Hm kijelölési jogú lakások bérleti díja megegyezik a szociális alapú bérleti díjakkal. 2015. évben 20 db önkormányzati tulajdonú honvédségi bérlo kijelölési jogú lakás volt Csongrádon (Templom utcában, Kossuth tér 8-10. szám alatt és a Zöldkert u-ban). 2018. évben az önkormányzat kérelmére a Honvédelmi Minisztérium 5 lakás, majd 2021. évben újabb 1 lakás bérlo kijelölési jogáról lemondott az önkormányzat javára jelzálogjog bejegyzése mellett. Az átvett 6 db lakás felújítása (nyílászárócseré, festés-mázolás, fűtés korszerűsítés) megtörtént, az ingatlanok közérdekű lakásként kerültek kiadásra.

*Szociális bérlakások*

Jelenleg 125 db szociális bérlakással rendelkezik az önkormányzat. 2016 januárja óta lakáspályázat útján lehet szociális bérlakáshoz jutni. A legtöbb lakáspályázati kiírás a szociális bérlakás bérlo általi helyreállítására irányult.

Ezen pályázati rendszer beváltotta a hozzáfűzött reményeket és a jövőben is szeretné az önkormányzat megtartani (egyrészt költségkímélő, másrészt a bérlok jobban megbecsülik az általuk felújított bérlakást).

2015-2019 év között közfoglalkoztatási programok, illetve uniós pályázat keretében részben komfortfokozat növelő, részben felújítási munkálatok valósultak meg, melynek köszönhetően minimálisra csökkent a komfort nélküli, illetve komfortos szociális bérlakások száma. A pályázat eredményeként ezen bérlemények megszépültek, a benne lakók számára jobb, magasabb színvonalú lakhatási körülményeket biztosítottak.

Tekintettel a bérlakás állomány életkorára és műszaki állapotára a jövőben is szeretne az önkormányzat hasonló pályázati lehetőségeket kihasználni.

2018. január 01. napjától az összes szociális bérlakás bérleti díja megemelésre került, majd 2020. március 01. napjától a városközponti és bökényi városrész komfortos és összkomfortos lakásainak bérleti díja további 30 százalékkal növekedett.

35. táblázat: Lakásgazdálkodási tervek 2021-2024. évekre

Műszaki állapot szerint	Ingyen	Ingyen
leromlott állagú, gazdaságosan már fel nem újítható ingatlan eladása	-	Csongrád, Hoch J. u. 15.
leromlott állagú ingatlanok elbontása	-	Csongrád, József A. u. 1/A-1/B.
	-	Jókai M u. 3/5
komfort nélküli lakások komfortosítása, felújítása	-	Csongrád, Csengeri u. 27. sz. alatti 5 db bérlakás
	-	Csongrád, Perczel M. u. 20.
	-	Csongrád, Bethlen G. u. 54.(külső rész-belső)
	-	Csongrád, Tompa M. u.14/1.
tetőjavítás	-	Csongrád, Tompa M. u.14/1
	-	Csongrád, Tompa M. u.14/2-3.
	-	Csongrád, Öregvár u. 56.

Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat 2020-2024. évekre szóló Gazdasági programja és fejlesztési terve

Társasházi bérlakások jelentős részében a nyílászárók cseréje, az elektromos- és vízhálózat felülvizsgálata indokolt. Ezen lakások több mint 30 éve épültek, a problémák folyamatosan jelentkeznek. (Több esetben fordult elő, hogy a bérlő saját költségen újította fel a bérleményt, cserélt nyílászárót, ezzel szintén növelve az ingatlan értékét. Az ingatlanra fordított költség utólag beszámításra kerül a lakbérbe.)

A szabadpiaci, magántulajdonban lévő bérlemények bérleti díja aránytalanul megemelkedett, ezért lényegesen többen igényelnének önkormányzati tulajdonú szociális bérlakást, így az önkormányzat megfontolandónak tartja magánházak megvásárlását, illetve önkormányzati tulajdonú telkeken új társasházak építését.

#### Garázsok

Az önkormányzat 27 db garázzsal rendelkezik, melyeket szintén bérbeadás útján hasznosítanak. A garázsok többsége a Bökény városrészben van, a Hársfa, Tulipán és Orgona utcában, továbbá néhány gépkocsi tárolóval rendelkezik a Kossuth téren is.

A megüresedett garázsokat az önkormányzat ugyancsak nyílt árverési eljárás útján adja bérbe.

A Képviselő-testület a garázsok bérleti díját 2020. január 1. napjától kezdődően egységesen minimum 11.000 Ft/hó + ÁFA összegben határozta meg.

#### Földingatlanok

Az önkormányzat a tulajdonában lévő földterületeket bérbeadás útján hasznosítja. A 49 db külterületi földingatlan haszonbérleti díja igazodik a mindenkori földalapú támogatás összegéhez, így az önkormányzat a termőföldek bérleti díját 50.000 Ft/ha +ÁFA összegben állapította meg. A bérlők a haszonbérleti díjat évente egy alkalommal, minden év szeptember 30. napjáig fizetik meg a bérbeadó részére.

#### 2.1.8.6 Intézményfenntartás

Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatait saját költségvetési szerveivel, intézményeivel, általa alapított gazdasági társaságok segítségével, vásárolt szolgáltatások révén - megállapodásokban rögzített feltételekkel - látja el, tehát gondoskodik azon feladatok ellátásáról, melyek törvények, rendeletek által előírtak.

A költségvetési intézmények feladatai teljes részletezettséggel az intézményi alapító okiratokban kerültek meghatározásra.



36. táblázat: Csongrád Városi Önkormányzat intézményeinek gazdálkodása 2020-ban

Megnevezés	Önálló gazdasági szervezettel rendelkező	Bevétel* <sup>21</sup> (Ft)	Kiadás* (Ft)
<b>Polgármesteri Hivatal</b>	Igen	17 463 348	17 373 816
<b>Homokhátsági Regionális Tulajdonközösség Gesztora Intézménye</b>	Nem	24 756 419	7 610 486
<b>Gazdasági Ellátó Szervezet</b>	Igen	21 454 936	18 926 502
<b>Művelődési Központ és Városi Galéria</b>	Nem	34 130 973	5 102 817
<b>Városellátó Intézmény</b>	Nem	n.a.	n.a.
<b>Csongrádi Óvodák Igazgatósága Óvodai nevelés</b>	Nem	34 688 103	30 121 746
<b>Csongrádi Információs Központ Csemegi Károly Könyvtár és Tari László Múzeum</b>	Nem	5 605 964	4 554 120
<b>Csongrádi Alkotóház, Alkotó művészeti tevékenység Önállóan működő és gazdálkodó intézmény</b>	Nem	1 616 150	1 371 432
<b>Piroskavárosi Szociális és Gyermejjóléti Intézmény</b>	Nem	25 525 508	14 959 248
<b>Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény</b>	Nem	119 777 166	67 398 512
<b>Összesen</b>		285 018 567	167 418 679

Forrás: Város-Teampannon

Központi döntés szerint az oktatási feladat ellátása továbbra is állami működtetésben valósul meg.

Csongrád Városi Önkormányzat Polgármesteri Hivatala a kisebbségi önkormányzat (Roma Nemzetiségi Önkormányzat) működésével kapcsolatos feladatokat is ellátja. A kisebbségi önkormányzathoz költségvetési intézmény nem kapcsolódik.

#### 2.1.8.7 Energiagazdálkodás

Ugyan az energiagazdálkodás területén az önkormányzat külön koncepcióval, fejlesztési dokumentummal nem rendelkezik, azonban a helyi környezeti fenntarthatósági terv, illetve a város klímastratégiáját megalapozó tanulmány<sup>22</sup> is tartalmaz az energiagazdálkodással kapcsolatos fejlesztési elképzeléseket, iránymutatásokat. Közös célként fogalmazható meg, hogy a fenntartható fejlődés jegyében az önkormányzatnak törekednie kell a tudatos, pénzügyi megtakarítást eredményező, elsősorban a megújuló energiaforrásokra épülő energiagazdálkodás megvalósítására.

A következő időszakban a megújuló energiatermelés és energiahasználat az üvegházhatású gázok (a továbbiakban ÜHG) kibocsátás csökkentése érdekében a fejlesztések fókuszpontjába kerül.

Csongrád nagy hangsúlyt fektet a hatékony energiagazdálkodásra, ennek érdekében számos fejlesztést valósított meg, elsősorban megújuló energiafelhasználásra irányuló (főként napenergia) fejlesztések, illetve önkormányzati épületek épületgépészeti korszerűsítése keretében (az előző, 2014-2020-as programozási időszakban);

<sup>21</sup> \* Az önkormányzat közvetlen irányítása alá tartozó költségvetési szervek és a Polgármesteri Hivatal 2021. évben teljesített bevételei és kiadásai (a költségvetési rendelet megalkotásáig)

<sup>22</sup> KEHOP-1.2.1. „Csongrád város klímastratégiája” Projekt Megalapozó Tanulmány  
Csongrád Város Környezeti Fenntarthatósági Terv – Local Agenda (2016-2019)

- TOP-1.1.1-15-CS1-2016-00002 - Csongrádi Ipari Park fejlesztése (villamos hálózat bővítése, villamos gerincvezeték kiépítése)
- TOP-2.1.2-15-CS1-2016-00007 - Bökényi Zöld város program (napelemes világítótestek telepítése)
- TOP-1.4.1-15-CS1-2016-00010 - Széchenyi utcai óvoda felújítása (a szomszédos telken lévő iskola energia ellátásáról való leválása, új kazán üzembe helyezése)
- TOP-1.4.1-15-CS1-2016-00020 - Bercsényi utcai óvoda felújítása (új fűtőberendezés üzembe helyezése, belső termosztát kialakítása)
- TOP-3.2.1-15-CS1-2016-00039 - Napelemes rendszer telepítése a Csongrádi Gyógyfürdő és Uszoda épületére - Csongrádi Közmű Szolgáltató Kft..
- TOP-3.2.1-15-CS1-2016-00041 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése Csongrádon (Bökény „Napruforgó” Óvoda, Bokrosi „Napsugár” óvoda, CSTÁI Galli János Általános Iskola, Kozmutza Flóra Általános Iskola - homlokzati hőszigetelés, homlokzati nyílászáró csere és tető utólagos hőszigetelése)
- TOP-7.1.1-16-H-2016-011-1 - CLLD pályázat keretében - Bokros Művelődési Ház és Könyvtár fejlesztése (kazán elhelyezése, központi fűtés kiépítése, radiátorok elhelyezése, termosztatikus szelepfek felszerelése)
- TOP-7.1.1-16-H-011-2 – Városi Galéria felújítása– CLLD pályázat keretében (nyílászáró csere)
- KEOP-4.10.0/N/14-2014-0333 Fotovoltaikus rendszerek kialakítása a Csongrád Városi Önkormányzatnál (49,9 kVA AC oldali teljesítményű napelemes rendszer telepítése az önkormányzat épületére, 196 db modul, 1 db 10kWh és 2 db 2 kWh inverter telepítésével)

*„Soft” tevékenységek:*

- Norvég Alap - HU03-0011-Bilat-A-2017 - Geotermikus energia hasznosítása Csongrádon (Geothermal energy utilization in Csongrád) (izlandi workshop keretén belül jó gyakorlatok megtekintése)
- KEHOP-5.4.1-16-2016-00651 - Takarékosan előre! – Községi programok az energiatudatos Csongrádért (Szemléletformálási programsorozat)

A város az intézményeinek tudatos energiagazdálkodásának kialakítását a jövőben is igyekszik folytatni, melyet a Gazdasági Program prioritásaiban rögzít. A programban két zászlóshajó projekt is említésre kerül, amelyek jelentős mértékben hozzájárulnának a célok megvalósulásához. Az egyik egy új 1800 méter mély, előzetes mérések alapján 65 °C fokos víz kitermelésére alkalmas kút, mely a megnövekedett igények mellett további fejlesztési lehetőségeket kínál a felújított Csongrádi Gyógyfürdő és Uszoda még meg nem újult része számára (Kerek-medence). A másik fejlesztési irány a környezetvédelem területén egy 611 MWh/év napelem park létesítése lenne, mely a megtermelt energiával az önfogyasztáson túli energiát, ezáltal bevételi forrást is szolgáltatna a városnak.

A város energetikával kapcsolatos fejlesztési elképzelései összhangban vannak az Európai Unió és hazai éghajlatvédelmi törekvésekkel, ugyanakkor hangsúlyosabbá kell válnia a ÜHG kibocsátás csökkentésének. Fenntartható Energia és Klíma Akcióterv (Sustainable Energy and Climate Action Plan – SECAP) elkészítésének lehetősége felmerült.

## 2.1.9 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

### 2.1.9.1 Településüzemeltetési szolgáltatások

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a helyi önkormányzatok által ellátandó településüzemeltetési feladatokat a következők szerint határozza meg a 13. § (1) bekezdés 2. pontjában:

- köztemetők kialakítása és fenntartása,
- a közvilágításról való gondoskodás,
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása,
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása,
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása,
- gépjárművek parkolásának biztosítása.

A 2011. évi CLXXXIX. törvény által előírt településüzemeltetési feladatok túlnyomó részét Csongrád Városi Önkormányzat Városellátó Intézménye látja el:

- Ez az intézmény gondoskodik a városi köztemetők működtetéséről.
- Felel a közparkok és egyéb közterületek kialakításáért és fenntartásáért, melyen belül a tevékenysége a közterületek, parkok, játszóterek növényzetének gondozására, közterületi berendezések fenntartására terjed ki, emellett a piacok működéséről gondoskodik.
- Ellátja a városi közutak és tartozékainak kialakítását és fenntartását, amely során felel a közterületek, utak, járdák, kerékpárutak takarításáért minden évszakban, emellett gondoskodik a kül- és belterületi utak és járdák, kerékpárutak fenntartásáról.
- További feladatai közé tartozik a más költségvetési szerv, illetve lakosság részére fizikai (technikai) jellegű szolgáltatás, településgazdálkodási, üzemeltetési és műszaki szolgáltatás, zárt és nyitott csapadékgyűjtő rendszer fenntartása, átemelők működtetése, állategészségügyi telep fenntartása, a hatósági mázsaház, a sporttelep és az ifjúsági ház működtetése.<sup>23</sup>

2021. november 3-tól az MVM Lumen Fényszolgáltató Kft. végez közvilágítási szolgáltatást Csongrádon, míg a gázszolgáltatásról a MVM Égáz-Dégáz Földgázhálózati Zrt. gondoskodik.<sup>24</sup>

A lakossági tulajdonú ingatlanok és a társasházak égéstermék-elvezetőinek rendszeres felülvizsgálatát Csongrád-Csanád megyében a katasztrófavédelem szakemberei mellett több szolgáltató is végzi.<sup>25</sup>

A törvényben foglaltaknál tágabb értelemben a településüzemeltetési feladatok körébe sorolhatjuk a településen élő lakosság, vállalkozások, intézmények igényeinek kielégítéséhez, illetve az élhető, fenntartható települési környezet megteremtéséhez és fenntartásához szükséges, az önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokat is. A törvényben definiáltak mellett például: hó- és síkosságmentesítési feladatok, szúnyoggyérítés, köztisztaság, hulladékelszállítás biztosítása, kutak üzemeltetése, csapadékvíz-csatornák karbantartása, utcanévtáblák kihelyezése, külterületi ingatlanok gyommentesítése stb.

<sup>23</sup> <https://www.csongrad.hu/varosellato-intezmeny/>

<sup>24</sup> [mvmnext.hu](http://mvmnext.hu)

<sup>25</sup> <https://www.csongrad.hu/kemenysepro-ipari-kozszolgaltatas-2019-evi-sormunkaterve/>

Ezek közül kiemelendők a következő szolgáltatók:

Csongrádi Víz- és Kommunális Nonprofit Kft. végzi a hulladékkezeléssel kapcsolatos feladatokat, mégpedig a kommunális hulladék szervezett szállítását, ártalmatlanítását, konténerbérletre és fertőtlenítésre való lehetőség biztosítását, zöldhulladék gyűjtését és kezelését, bérprítást, bérrostálást, szelektív hulladékok (papír, műanyag, üveg) gyűjtését, kezelését, valamint veszélyes hulladék gyűjtését.<sup>26</sup> Az ivóvíz biztosítását és a szennyvíz elvezetését az Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. oldja meg.

A Csongrádi Közmű Szolgáltató Kft. gondoskodik az önkormányzat tulajdonában levő központi intézmények, épületegyüttesek, illetve a távhőt biztosító vezetékrendszerbe bekötött lakótelepek, magánlakások távhő- és meleg víz szolgáltatásáról. Ezen belül a Kft. felel a szolgáltatási területén távfűtés és használati meleg víz biztosításáért, a termálkút és gépészeti berendezéseinek, a távhő vezetékeknek, kazánházi berendezéseknek az üzemeltetéséért és karbantartásáért, hőközpontok szolgáltatói kezelésbe tartozó berendezéseinek üzemeltetéséért, szolgáltatási pontokon lévő elosztószerelvények beszállításáért, hőmennyiségmérők és vízmérők leolvasásáért.<sup>27</sup> E szolgáltató tevékenységét egészíti ki a CSOTERM Termálrendszer Beruházó, Fejlesztő és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság, mely termálkút segítségével biztosítja a távhő termelését.<sup>28</sup>

Csongrád Város lakosságának egészségügyi ellátásáról a Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény gondoskodik. Szolgáltatásai közé tartozik a központi orvosi ügyelet, az idősgondozás, a járóbeteg szakellátás, a gyermekjóléti alapszolgáltatások biztosítása, a védőnői szolgáltatások nyújtása, és az egészségfejlesztési iroda működtetése.

A hírközlésre irányuló feladatokat, elsősorban televíziós műsorkészítési (hírműsorok, magazinműsorok, közvetítések) és műsorszórási tevékenységet a Csongrád TV Kft. látja el.<sup>29</sup>

A közösségi közlekedési szolgáltatásokat a MÁV Zrt. tulajdonába került Volánbusz Zrt. végzi.

#### 2.1.9.2 Okos város

A Lechner Tudásközpont megfogalmazása szerint az okos város olyan település vagy település csoport, amely természeti és épített környezetét, digitális infrastruktúráját, valamint a területén elérhető szolgáltatások minőségét és gazdasági hatékonyságát korszerű és innovatív információtechnológiák alkalmazásával, fenntartható módon, lakosainak fokozott bevonásával fejleszti.<sup>30</sup>

Az okos város értékelő és monitoring rendszere hat alrendszerre bontható, az okos kormányzásra, az okos közlekedésre, az okos környezetre, az okos gazdaságra, az okos életkörülményekre és az okos emberekre. Az alábbiakban az alrendszerek kerülnek bemutatásra elsősorban Csongrád Városi Önkormányzat megvalósult pályázatai alapján.

#### Okos kormányzás

*Okos kormányzás alatt a nyílt, átlátható és részvételen alapuló döntési folyamatokat, ezek IKT alapú támogatását, a személyre szabott városi és közszolgáltatásokat, az*

<sup>26</sup> <https://csongradihulladek.hu/csvk/>

<sup>27</sup> <http://csongradikozmu.hu/tavho.php>

<sup>28</sup> Gazdasági Program

<sup>29</sup> Gazdasági Program

<sup>30</sup> Az okos város fejlesztési modell módszertani alapjai – Lechner Tudásközpont

*adatkezeléssel kapcsolatos intézkedéseket és a fejlesztő szemléletű, innovatív kormányzást értjük.*

Az okos kormányzat eléréséhez nagy előrelépést jelentett Csongrád Városi Önkormányzat ASP Központhoz való csatlakozása 2017-ben, melynek célja volt az önkormányzati adminisztratív terhek csökkentése, amely a szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztésén és az elektronikus folyamatok fejlesztésén, szakrendszerek egyesítésén, szolgáltató képességének növelésén keresztül valósult meg. Csongrád a következő szakrendszerek vonatkozásában csatlakozott az ASP rendszerhez: iratkezelő rendszer, elektronikus ügyintézési portál rendszer, ideértve az elektronikus űrlap-szolgáltatást, gazdálkodási rendszer, ingatlanvagyon-kataszter rendszer, önkormányzati adórendszer, ipar- és kereskedelmi rendszer, hagyatéki leltár rendszer.

Azonban a város önkormányzata tisztában van azzal, hogy a városi hivatali ügyintézés jelenleg nem lehet teljes mértékben elektronikusan intézni, ugyanis a város előregedő lakosságnak, és a digitális technológiákat jelenleg nem megfelelően ismerő társadalmi csoportoknak ezt kevésbé komfortos kezelni, ezért számukra fenn kell tartani a személyes ügyintézés lehetőségét.<sup>31</sup> A digitális technológiák használatára irányuló lakossági képzésekkel tovább fokozható az elektronikus ügyintézés hatékonysága.

Az önkormányzat digitalizációs törekvései közé sorolható az is, hogy az önkormányzat a település honlapján, illetve közösségi média felületén (Facebook) folyamatosan híreket és információkat oszt meg lakosság tájékoztatása és a lakossággal való kapcsolattartás érdekében.<sup>35</sup>

Az okos kormányzás részét képezi a lakosság bevonása a város fejlődését érintő döntésekbe. Ehhez kapcsolódva a város önkormányzata az egyes projektek kidolgozásában az érdekelt civil szerveződések is bevonja, mely törekvését a Helyi Esélyegyenlőségi Programban is rögzíti.<sup>32</sup> Például a LOCAL AGENDA 21 program elkészítéséhez lakossági kérdőíves kutatást végeztek a város környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi helyzetének feltárására.<sup>33</sup>

## Okos közlekedés

*Okos közlekedés alrendszer alatt a fenntartható és szolgáltatás központú közlekedésfejlesztést, a nem motorizált és közösségi közlekedési formák támogatását, a multimodális elérés biztosítását (az egyes közlekedési ágak közötti rendszer szintű és konkrét téri kapcsolatok kiépítését) valamint a szolgáltatások minden pontján megvalósított IKT integrációt értjük.*

Csongrádról több település elérhető tömegközlekedéssel, busszal és vonattal egyaránt, valamint a buszpályaudvar és a vasútállomás közvetlen buszjáratokkal elérhető, megteremtve a multimodális elérés lehetőségét. Emellett a város önkormányzata igyekszik megteremteni a lehetőséget lakosai számára a fenntartható közlekedési módok választására, ugyanis 2018-ban elektromos autó töltőállomást létesítettek a városban.

Csongrád egyik kiemelt erőssége a zöld felületek magas aránya és a barátságos természeti környezet, amihez kapcsolódva további kerékpárutak építésével és a lakosság kerékpározásra való buzdításával, valamint a gyalogos és kerékpáros közlekedés

<sup>31</sup> Gazdasági program <sup>35</sup> Gazdasági Program

<sup>32</sup> Helyi Esélyegyenlőségi Program

<sup>33</sup> Local Agenda 21 program



biztonságosságának fokozásával (pl. okos zebra) további lépések tehetők a fenntartható közlekedés eléréséhez.

### Okos környezet

*Okos környezet alrendszer alatt a fenntartható környezeti erőforrás-gazdálkodást (megújuló energia, víz- és hulladékgazdálkodás), a levegőminőség javítását célzó intézkedéseket, a városok klímaváltozáshoz való adaptációs készségének növelését, az épített környezet energiahatékony kialakítását értjük.*

Csongrád nagy előrelépéseket tett az okos környezet eléréséért, a tudatos, hatékony energiagazdálkodás felé, melyhez több projekt is kapcsolódik.

A „Délkelet-Magyarországi szennyvízelvezetési és kezelési fejlesztés” című projekt keretében városi szennyvíztisztító telep felújítása és korszerűsítése valósult meg. Ennek eredményeként az új telep kevesebb energia felhasználásával, nagyobb kapacitással, modernebb körülmények között működik, a kiszolgáló épületek fűtése energiatakarékos.

Geotermikus energia hasznosítására megfelelőek a város adottságai, melyet a város igyekszik felhasználni. A „Geotermikus energia hasznosítása Csongrádon” című projekt a fenntartható környezeti erőforrás-gazdálkodást segítette elő, mely során hatékonyabbá és takarékosabbá vált az önkormányzati és állami közintézmények fűtése. A geotermikus energiát a Csongrád Városi Gyógy- és Strandfürdőben is felhasználják, ugyanis a fedett részleg fűtéséről az elfolyó termálvíz hővisszanyerésével gondoskodnak.

Csongrádon magas a napsütéses órák száma, melynek energetikai felhasználására vannak törekvések, ugyanis napelemes rendszer került kiépítésre az önkormányzat épületénél, a Csongrád Városi Gyógy- és Strandfürdőben, valamint a Bökényi Zöld város projekt megvalósítása során két helyszínen napelemes világítóttest került kihelyezésre.

Csongrádon a hulladék környezetkímélő kezeléséről a Csongrádi Víz – és Kommunális Nonprofit Kft. gondoskodik, például a kommunális hulladékon felül a zöldhulladék és a szelektív hulladék elszállításával lehetőséget teremt a hulladék megfelelő kezelésére a lakosság számára.

A város nagy hangsúlyt fektet a helyi lakosok szemléletformálására is. A Bökényi Zöld város programban ugyanis előadást tartottak a hulladékkezelés környezetkímélő módjairól. A csongrádi "Takarékosan előre!" című programsorozat kifejezetten a szemléletformálás érdekében valósult meg, mely során programokat, előadásokat tartottak az energiatakarékosságról az óvodás és általános iskolás gyermekeknek, bemutatták a lakosság számára a mindennapok energiatudatos magatartási formáit, tájékoztatást adtak a megújuló energiák felhasználási lehetőségeiről, külön foglalkoztak az önkormányzatnál, illetve az önkormányzati intézményeknél dolgozó munkavállalók energiatudatosságának elősegítésével.

Mindemellett az elmúlt években Csongrádon számos önkormányzati épület esett át energetikai korszerűsítésen az épített környezet energiahatékonyságának fokozása érdekében.

A napenergia és a geotermikus energia használatának további önkormányzati épületekre való kiterjesztésével, az energetikailag még nem korszerűsített épületek fejlesztésével, valamint a csapadékvíz elvezető rendszerek felújításával és a hiányzó szakaszok kibővítésével további lépések tehetők a környezet védelme és a klímatudatosság érdekében.

### Okos gazdaság

*Okos gazdaság alatt a vállalkozásokat és az innovációs ökoszisztémákat támogató szolgáltatásokat, a vállalkozó kedvet és a produktivitást segítő képzéseket és inkubációs*

*környezetet, a cégek helyi és globális piaci integrációját segítő eszközöket, IKT platformokat, nyílt adatokat, városi laborokat és más megoldásokat értjük.*

Potenciál van arra, hogy okossá váljon a gazdaság. Az ipari park például kedvező talaj-, zaj-, és levegő állapot adottságokkal rendelkezik, infrastruktúrája az elmúlt években korszerűsítésen esett át a betelepedett és betelepíteni vágyó cégek számára kedvező környezetet nyújtva. Emellett az ipari parkba olyan betelepülő cégeket is várnak, melyek fejlett, környezetbarát technológiákat alkalmaznak és tevékenységükkel a jelenlegi kedvező környezeti minőséget nem rontják, nem terhelik olyan mértékben, hogy az a település természeti és épített környezetében károsodást okozzon.<sup>34</sup> E szempont kapcsolódik az okos környezet eléréséhez való törekvésekhez. Az ipari park infrastruktúrájának további fejlesztésével startup cégek számára még vonzóbbá tehető az ipari park, további lépéseket téve az okos gazdaság bővítéséhez.

Az okos város alrendszerbe tartozik a saját környezet, a hagyományok és kultúra erőforrásnak tekintése. Csongrádra ez jellemző, ugyanis idegenforgalmát meglévő adottságaira, a barátságos természeti környezetre és az épített környezetre, a kulturális szolgáltatásokra igyekszik alapozni. Az épített környezet esetében például Csongrád Belváros városrészében található halászházak közül 3 db a régi mesterségek (fazekas, halász, mézeskalács, kosárfonó, fafaragó, textiles, és borász) bemutatására vált alkalmassá, mindemellett egyes házak vendégházként működnek, kihasználva az épített környezetben rejlő gazdasági lehetőségeket és bővítve a város turisztikai kínálatát.<sup>35</sup> A meglévő természeti adottságokra építő további (öko)turisztikai fejlesztések, valamint a kihasználatlan épületek turisztikai funkcióval való hasznosítása, illetve ezek online marketingje, további potenciált jelent az okos várossá váláshoz.

### **Okos életkörülmények**

*Okos életkörülmények alrendszer alatt az élhető várost, a személyes biztonságot és az egészségügyi kondíciókat javító intézkedéseket, a turisztikát, az aktív kulturális, szabadidős és közösségi élményeket fejlesztő programokat, a lakhatás körülményeit javító folyamatokat, valamint az ezeket támogató IKT megoldásokat értjük.*

„A helyi identitás és kohézió erősítése Csongrádon” című projekt (2018-2022 között) a közösség fejlesztését célozza meg, mely során több kisebb és nagyobb rendezvény valósult meg a helyi lakosok előzetes igényfelmérése és bevonása révén.

A Tisza-menti virágzás 1-2 projekt a humán közszolgáltatások fejlesztését és a társadalmi különbségek csökkentését, a társadalmi integrációnak növelését segítette elő.

A Takarékosan előre! – Községi programok az energiatudatos Csongrádért pályázat keretében energiatudatos viselkedésminták és szokások kialakítását, meghonosítását tűzte ki a város.

Ugyan a köztéri kamerarendszer fejlesztése nem jelent teljes megoldást a tényleges városi biztonság eléréséhez, de annak egy eleme, ami segít a biztonságérzet növelésében. E tekintetben az élhető környezet okossá válására is van potenciál Csongrádon, hiszen több fejlesztési projekt keretében bővítették a városi térfigyelő kamera rendszert, például a Körös-torok komplex turisztikai fejlesztése és a Bökényi Zöld város programban.

<sup>34</sup> <https://ip.csongrad.hu/>

<sup>35</sup> Gazdasági Program

Csongrád Városi Önkormányzat igyekszik megfelelő lakhatási körülményeket biztosítani a helyi lakosok számára, ezért szociális bérlakásokat kínál a rászorultaknak pályáztatás útján. A város szociális bérlakás állományának egy része az elmúlt években felújításon esett át pályázati forrásból és önerőből együttesen, ami során egyes, a szegregatívum bérlakásokban élő halmozottan hátrányos helyzetű családok életkörülményei és életminősége (higiéniai, biztonsági) került javításra a komfortfokozat növelésével, az alap infrastruktúra bevezetésével.

Az egészségügy javítása érdekében a Csongrádi EFI (Egészségfejlesztési Iroda) szűrővizsgálatokkal, életmódprogramokkal, betegklubok működésével és mozgásprogramokkal a betegségek megelőzését, az egészséges életmód népszerűsítését segítette elő a helyi lakosok körében, miközben az egészségügyi esélyegyenlőségre is figyelmet fordított. A Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény széleskörű szakrendelésekkel gondoskodik a helyi lakosok és a környékbeli lakosok egészségének védelméről. Például online időpontfoglaló rendszer kiépítésével tovább fokozhatóak az egészségügyet érintő okos szolgáltatások.

Az okos életkörülmények biztosításához kapcsolódik az idősgondozás is. Csongrádon több olyan intézmény is működik, melyekben az önmagukról gondoskodni nem tudó időseket ápolják.<sup>36</sup> Emellett a város jelzőrendszeres házi segítségnyújtást is biztosít az otthon tartózkodó, de rossz egészségügyi állapotú lakosok számára, 2020 végéig 51 készülék került kihelyezésre.<sup>37</sup>

### Okos emberek

*Okos emberek alrendszer alatt a tudásgazdaság és a versenyképes munkaerő erősítését, az élethosszig tartó tanulást segítő programokat, oktatásfejlesztést, a kreatív és befogadó társadalom elérése érdekében tett intézkedéseket, például a részvételi tervezést, a co-production és co-design folyamatokat értjük.*

„Városi Galéria felújítása Községi szinten irányított városi helyi fejlesztések” című projekt, valamint „Az egész életen át tartó tanuláshoz hozzáférés biztosítása Csongrádon” című projekt a felnőtt korosztály, különös tekintettel a hátrányos helyzetű lakosság képzését célozta meg. A képzések a felnőttkori pályamódosítás és pályaaorientáció területét érintették. Ennek keretében segítséget igyekeztek nyújtani például a digitális alapismeretek elsajátításhoz, a vállalkozói kompetenciák fejlesztéséhez, a kommunikációs készségek fejlesztéséhez, mely törekvések illeszkednek az okos emberek alrendszerhez.

A „Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás” című projekt célja volt, hogy a széleskörű partnerségre alapozva a közösségfejlesztés eszközeinek és módszereinek felhasználásával egy újszerű kezdeményezés valósuljon meg, amelyben erősíthető a társadalmi részvétel, a generációk közötti párbeszéd hozzájárulva a település helyi értékeinek megismeréséhez, a helyi identitás és kohézió erősítéséhez. A mintaprojekt innovatív eszközöket használt és a digitális technika bevonásával teremtette meg mindenki számára a bekapcsolódás és a részvétel esélyeit, de különösen a fiatalokat célozta meg, akiknek érdeklődését innovatív, virtuális játékokkal hívták fel.

A helyi lakosság közösségi internethez való jobb hozzáférése érdekében a csongrádi és a bokrosi könyvtárban informatikai eszközök beszerzésére került sor, lehetővé téve bármely társadalmi csoport számára a digitális technológiákkal való megismertetést.

<sup>36</sup> Local Agenda Program 2021

<sup>37</sup> Csongrád Városi Önkormányzat Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója

A digitális technológia fejlődését elősegíti, hogy Csongrádon 29 free wifi elérési pont üzemel, amelyek a helyieknek és a látogatóknak is lehetővé teszi online tartalmak elérését mobil internet előfizetés igénybevétele nélkül.

Az online továbbképzésekről való folyamatos tájékoztatással, helyi képzésekkel, lakossági véleményezésekkel, technológiai eszközök közoktatásba való integrációjával, az okos emberek komponens tovább fejleszthető, hozzájárulva ahhoz, hogy a lakosság befogadója legyen az okos város fejlesztéseknek.

Mindezek alapján Csongrád Városi Önkormányzat tudatosan és megalapozottan hozza a fejlesztési döntéseket, az ismertett projektok valós problémákra reflektálnak, és hozzájárulnak ahhoz, hogy Csongrád okos város szolgáltatásokat nyújtson. Minden alrendszerhez kisebb nagyobb mértékben vannak okos városra utaló szolgáltatások, melyek közül az okos környezet alrendszer a legfejlettebb. Azonban Csongrád nem tekinthető jelenleg okos városnak a Lechner Tudásközpont definíciója szerint, ugyanis a jelenlegi szolgáltatások inkább arra alkalmasak, hogy megalapozzák a város fejlődését az okosváros irányába, hiszen a legtöbb alrendszer esetében a kommunikációs és információs technológia még nem elég kihasználva, vagy a tanulási folyamat zajlik. Az okos város szolgáltatások továbbfejleszthetők a folyamatos nyilvánosság megteremtésével, az aktuális fejlesztésekről adott tájékoztatással a város honlapján és közösségi média felületein, online fórumok létrehozásával és a lakossági véleményezés kiterjesztésével a jövőbeli fejlesztések esetében.

#### **2.1.10 Zöldfelületi rendszer vizsgálata**

A fenntartható városfejlesztési stratégiában új típusú hangsúlyt kap a klímaváltozás hatásainak figyelembevétele. A klímaváltozásra való felkészülés és a klímaváltozás hatásainak mérséklése érdekében kiemelten fontos a települések biológiailag aktív felületeinek megőrzése, a hőszigetek képződésének mérséklése, amelyben a városok zöld- és vízfelületei, valamint ezek környezet- és klímatudatos használata és fejlesztése kulcsszerepet tölt be. A fenntartható terület-használat, a talaj termőképességét javító agrárgazdálkodás és az ÜHG kibocsátásának csökkentése lokálisan és globálisan is központi feladata a fenntartható fejlesztésnek.

A klímaváltozás legfontosabb hatása Csongrádon – miként mindenütt az Alföldön – napjainkban is jellemző szárazodás folytatódása és az éves csapadékeloszlás változásával a jelenleg jövedelmezőbb ipari növények termelési feltételeinek romlása. A városban a csapadégmentes időszakok hosszabbodása, a nyári hőhullámok kismértékű sűrűsödése és meghosszabbodása várható.

A szárazodás mérséklésében országos, regionális, megyei és helyi szinten is gondoskodni szükséges a vízvisszatartás és vízgazdálkodás feltételeinek javításáról. A klímaváltozás hatásainak mérséklése szempontjából rendkívül fontos a város kedvező klímáját jelenleg biztosító, a folyók mentén lévő erdők megújítása, a település északi részén lévő összefüggő zöldfelület megőrzése. Csongrád kivételesen szép belterületi zöldfelülettel rendelkezik, amelyek megújítása és a klímaváltozásra felkészülő átalakítása (a talajt megkötő és szárazságtűrő őshonos fajok területének növelése) szükséges.

##### **2.1.10.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei**

A települési zöldfelületi rendszer elemeinek vizsgálata során a belterületi zöldfelületek elemzésére kerül sor, a külterületi terület-használati, zöldfelületi rendszerrel a táji és természeti adottságok vizsgálata foglalkozik. A fejezet feltárja a zöldfelületi rendszer, a belterületi zöldinfrastruktúra külterületi kapcsolódásait is.

*Zöldinfrastruktúra, a természetes és félig természetes területek, valamint egyéb növényzettel fedett és ökológiai funkciót betöltő területek stratégiai megtervezett hálózata, amelyek széleskörű ökoszisztéma szolgáltatások nyújtására képesek.*



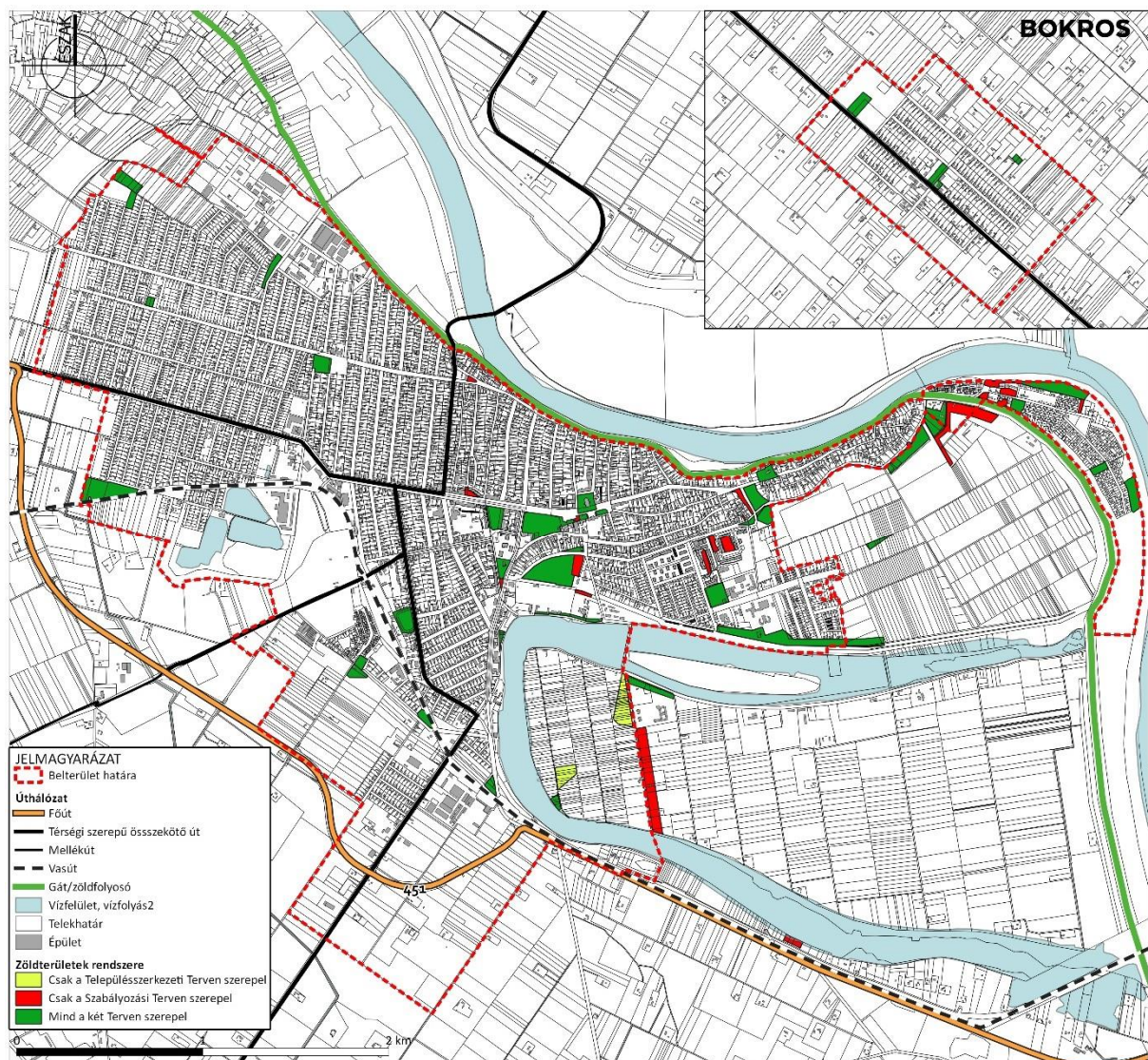
A vízfolyások, tavak, tározók, záportározók, mély völgyek, csatornák és parti zónáik, a kék infrastruktúra elemek, általában a zöldinfrastruktúra-rendszerekben integráltan működnek.

### Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A zöldfelületi rendszer elemei közé tartoznak a belterület növényzettel fedett különböző rendeltetésű területei: a zöldterületek, a jelentős zöldfelülettel rendelkező intézmények, létesítmények, a különböző ökoszisztéma-szolgáltatást nyújtó közterületi zöldinfrastruktúra elemek és tájelemek, kiemelten a fasorok, a fásított területek, valamint a lakóterületek (családi házak, lakótelepek és üdülőterületek zöldfelületei), valamint a gazdasági területek zöldfelületei és a vízfelületek.

A zöldfelületeken belül kiemelt szerepet töltenek be a közcélú zöldfelületek: a közparkok és a közkertek. A jelentős zöldfelületű létesítmények kertjei közé tartoznak a különleges területek (temető, sport- és rekreációs területek, az oktatási és egészségügyi létesítmények kertjei, egyéb intézmények zöldfelületei, stb.) A vonalas zöldfelületi elemeket pedig az utakat, vízfolyásokat kísérő gyepes, illetve fásított zóldsávok, fasorok, és a felszíni vizek alkotják. Ezek egészíti ki és kapcsolják össze, teszik hálózatosá a zöldfelületi rendszert, a kék- és zöldinfrastruktúrát.

16. ábra: A település zöldterületi viszonyai a hatályos Településszerkezeti és a Szabályozási terv alapján





Forrás: Város Teampannon Kft.

Csongrád települési területén ökoszisztéma-szolgáltatást nyújtó egyéb tájelemek, tájhasználati módok: az erdők, szántók, gyepek, és a nádasok.

Települési szinten a város erdősültsége alacsony. A hullámtér erdőterületei azonban északról kedvezően klimatizálják a várost. A települési területek egyéb szegélyein, az elkerülő út mentén, az ipari park határán hiányoznak a városközeli, településvédelmi rendeltetésű erdőterületek. Belterületen közjóléti rendeltetésű erdők nincsenek, a hullámtéri erdők töltik be a rekreációs szerepet. A bel- és külterület határához közel több adattári erdőrészlet is található, melyek az Aranysziget területén, a Tisza és az Ordódy rakpart által közre zárt szigeten, valamint, a pontonhíd környezetében találhatók.

A 2018. évi CXCV. törvény és MTrT alapján Csongrád belterülete nem érintett az erdők övezetével.

A belterület keleti részén találhatóak az MTrT szerinti Tájképvédelmi terület övezetébe és Ártéri komplex tájgazdálkodási terület övezetébe eső zöldfelületek. A belterületi szántók pedig nem tartoznak a kiváló, illetve jó termőhelyi adottságú szántóterületek övezetébe.

A belterület déli határa mentén és Alsóvárosban szikes és szikesedésre hajlamos gyepek gazdagítják a terület biodiverzitását, képezik részét az ökológiai hálózatnak.

Csongrád közvetlenül a Tisza és a Hármaskörös összefolyása fölött terül el. A város belterületén, illetve ahhoz közel található vízfelületek közé sorolhatóak az élő Tisza mellett a Serházzugi Holt-Tisza holtág, valamint az Alsóvárosi tavak és szikes időszakos vízállások. A vízfelületek nem csak fontos idegenforgalmi, turisztikai vonzerőt jelentenek, hanem jelentős természeti értékkel is rendelkeznek és a városklíma szempontjából meghatározóak.

A partot kísérő területek élőhelyekben gazdag környezete (hullámtéri erdők, nádasok, fásítások), a természetvédelem érdekeivel összehangolva, jelentős rekreációs fejlesztési potenciállal bír.

Bokros belterületi településrész jelentős értéket képviselő zöldfelületekben bővelkedik, a temető, a dísz- és pihenőkertként kialakított park, különböző intézmények (templom, általános iskola és óvoda) kertjei biztosítják az itt élők rekreációs lehetőségeit.

### **Jelentős zöldfelülettel rendelkező közterek, zöldfelületi intézmények, intézmények zöldfelületei**

A belterületen egyaránt találhatóak településképi, dendrológiai és kertépítészeti szempontból kiemelkedő és fejlesztésre, felújításra egyaránt szoruló közcélú zöldfelületek. Főként a városközponton kívüli, kisebb közterek, közkertek, játszótérek vannak rosszabb állapotban. A városnak több nagyobb kiterjedésű, színvonalasan kialakított közparkja, városi tere van, pl. a jelentős faállományú Dózsa György tér, Kossuth tér, Szentháromság tér, ez utóbbi kettő a városközpont díszterének is tekinthető. A megújított Kossuth tér különlegessége, hogy örökzöldek díszítik. A Szentháromság tér, melyben játszótér is kialakításra került, gazdag faállományú, jelentős kondicionáló hatású és településképi értékű. Kisebb, de városszerkezeti szempontból jelentős városi zöldfelület a Hunyadi tér, a Szent Rókus tér, a Kereszt tér, a Szent János tér és a Piroska János tér. A város rendezvénytere pedig az Ifjúsági téri közpark, mely kertépítészeti kialakítása egyszerű, jellemzően kevés fával beültetett, gondozott gyepek zöldterület - funkcióbővítő felújítása több ütemben történik.

Zöldfelületi szempontból jelentős intézménykerteknek tekinthető a Polgármesteri Hivatal kertje, a Városi strandfürdő, a Városi sporttelep, a Bárony István Mezőgazdasági Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium kertje, a Zeneiskola kertje, az Új temető, a Lezárt temető, az Izraelita temető, a Bokrosi sportpálya, a Bokrosi temető, a Körös-toroki strand, játszótér és kemping.

A városközpontban jellemzőek a kifejlett, városképi szempontból értékes faegyedek, a magán- és közterületeken egyaránt. A város belterületének külső részei felé haladva a zöldfelületi ellátottság szintje csökken, a kialakított közcélú, közterületi zöldfelületek minősége is szerényebb, fejlesztésre szorul.

17. ábra: A holtág és a városközpont zöld -és kék infrastruktúra rendszere



Forrás: Város-TeampannonKft.

Az Északi városrész zöldfelületi ellátottságát a családi házak kertjei mellett a jelentősebb közparkja, a katolikus templom, az általános iskola udvara és az értékes faállományú, gondozott Piroska János tér biztosítja.

A kevés lakóterülettel rendelkező Déli városrész zöldfelületi ellátottsága viszonylag magas, azonban alacsony színvonalú: a Téglagyári tavak kondicionáló zöldfelületei mellett a Csongrádi köztemető új és lezárt területe és a Kemény Zsigmond utcai játszótér is rendelkezésre áll. Az itt található felhagyott, rekultivált hulladéklerakó a hatályos településszerkezeti terv szerint erdőterületként tervezett, és azóta be is erdősült. A városrészben található a szukcessziós folyamatok következtében cserjésedésnek indult Kéttemető út déli oldalával határos régi temető és a kitisztított zsidó temető is.

A városi iparterületek, gazdasági területek jellemzően alacsonyabb minőségű zöldfelületekkel rendelkeznek.

A „Zöld Város” program keretében megújult, megújításra kerülő területek: Raisio közti Dühöngő, Ifjúsági tér, "Kapcsolódások" szobor körüli park és Orgona utcai játszótér, Rendelő előtti tér, Tulipán utcai játszótér. A Dózsa György tér és a Hunyadi tér a TOP Plusz Élhető települések fejlesztése c. pályázat keretében kerül megújításra.

A játszótérek száma ugyan magas, 16 darab található a településen (Kemény Zs. utcai, Attila utcai, Piroska J. téri, Dózsa Gy. téri, Hunyadi téri, Ifjúsági téri, Szentháromság téri, Iskola utcai, Réti J. utcai, Raisio utcai, Orgona utcai, Muskátli utcai, Tulipán utcai, Kerek árok, Körös-toroki, Bokrosi), viszont a minőségük nagyon változó és sok helyen probléma a megfelelő árnyékoltság hiánya, pl. az Ifjúsági téri, Raisio utcai, Szentháromság téri és Réti János utcai esetében is.

Csongrád Város Környezeti Fenntarthatósági Terv (Local Agenda 20) alapján, a kérdőívet kitöltő helyi lakosok nagy része - többek között - lakóhelye szépségét, a zöldterületeket, illetve a tereket szereti legjobban, azonban nagyon kevesen (mindössze 2%), említették a szabadidős lehetőségeket.

### **Zöldterületek – közparkok, közkertek (közterületi közcélú, közhasználatú zöldfelületek)**

A szerkezeti jelentőségű zöldterületek mellett a hatályos szabályozási terv több kisebb zöldterületet is rögzít.

A városban a kijelölt zöldterületek számosak: 29 meglévő és 6 tervezett zöldterület van a hatályos településrendezési eszközökben. Valódi rekreációs funkcióval körülbelül egyharmaduk rendelkezik.

A zöldterületek és a fás szárú növények védelmének helyi szabályairól szóló 56/2016.(XII. 23.) önkormányzati rendelet 1. melléklete alapján a kiemelten védendő összefüggő zöldterületek: Kossuth tér, Szentháromság tér, Dózsa Gy. tér, Piroska J. tér, Szent Rókus tér, Körös-toroki üdülőterület, Vasút Állomás előtti park, Ifjúsági tér, illetve kiemelten védendő zöldfelület a Polgármesteri Hivatal udvarában lévő park is.

További városszerkezeti szempontból jelentős közparkok (TFK, 2015): Hunyadi tér, Kerekárok, Muskátli utca, Bokrosi park.

A tervezett zöldterületek: Bökény turisztikai-szabadidőközpont közparkjai, Hosszú utca-Csókássy utca sarok, Keselyes és Alsóváros (volt izraelita temető területe).

### **Utcafásítások, fasorok és fásított zöldsávok, vízfelületek**

A fasorok és fásított zöldsávok szerepe a zöldfelületi rendszerben igen fontos, mert nemcsak tagolják a beépített területet, klimatizálják a várost, hanem zöldfelületi kapcsolatot és hálózatosítást is biztosítanak a zöldfelületek területi egységei és a természetközeli élőhelyek, víztestek között.

A belterületi utcák jelentős része fásított, a városközpont környezetében gyakran kimagasló városképi értéket és minőséget képviselnek, széles, több szintes növényállománnyal rendelkeznek, a kétfasoros utcák sem ritkák. Városképi szempontból is különleges zöldfelületi értékek a város tágas utcáiban létesült fasorok és széles fásított, helyenként parkosított zöldsávok, jó példa erre a Fő utcában lévő idős platán fasorok és az utcára felfűződő reprezentatív kialakítású, értékes faállományú közparkok.

Települési szinten nem ritkák a különböző fajú fák, álló, nem egységes, változó színezettségű fasorok sem. Néhány utcában viszont hiányzik a megfelelő fásítás, vagy hiányos, annak ellenére, hogy az utak szélessége lehetőséget biztosítana a fásított zöldsávok számára. Helyenként a különböző zavaró területhasználatokat elválasztó véderdősávok, zöldfelületi szegélyek hiányoznak.

A városban jellemző fafajok: keleti platán (*Platanus orinetalis*), nyugati platán (*Platanus officinalis*), bugás csörgőfa (*Koelreuteria paniculata*), japánakác (*Sophora japonica*), Vérszilva (*Prunus cerasifera 'Nigra'*), szilva (*Prunus domestica*), nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos*), ezüst hárs (*Tilia tomentosa*), korai juhar (*Acer platanoides*), közönséges vadgesztenye (*Aesculus hippocastanum*), virágos kőris (*Fraxinus ornus*) és a különböző örökzöld fák.

Az 56/2016. (XII.23.) önkormányzati rendelet szabályozza a zöldterületek és a fás szárú növények védelmének helyi szabályait. Ennek az 1. számú mellékletben találhatóak a védendő fák és fasorok megnevezése, helyének megjelölése, melynek felülvizsgálatát javasolja az önkormányzat a Városellátó Intézmény tulajdonában lévő FAKOPP műszerrel.

A fenti rendelet 1. melléklete alapján a **védendő fasorok**: a Fő utcai platánfasorok, a Csemegi Károly utcai kettős fasor, a Kereszt és Dob utcai fasorok, valamint a Hold utcai platánfasor.



A 2015. évi TFK helyi védelemre javasolt további fasorokat nevezett meg (József Attila utcai, Gróf Andrássy Gyula utcai Jókai Mór utcai, Árpád utcai, Erzsébet utcai, Síp utcai, Zrínyi utcai, Arany János utcai), melyek közül a most készülő értékkataszter csak az Arany János utcai csörgőfasort nevesíti. Ezeken kívül még a Széchenyi úti vérszilva fasort tartalmazza a kataszter.

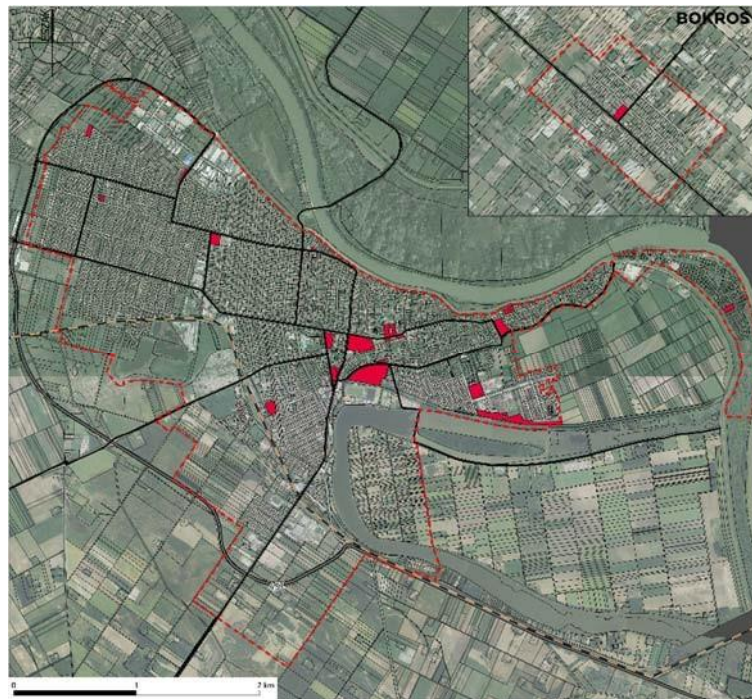
A hatályos Helyi Építési Szabályzat 3. sz. melléklete rögzíti a **Városképi jelentőségű közterek jegyzékét**, melyek közül kiemeljük a fentiekben fel nem sorolt közterületeket: Vasút utca, Szentesi út, Zsinór utca, Gőzhajó utca, Ordódy rakpart, Táncsics Mihály utca, Móra Ferenc rakpart, a Serházzugi- Holt -Tisza menti közterületek, Hársfa utca, Gyöngyvirág utca, Gyöngyvirág utca és a Körös-torok között tervezett új helyi gyűjtőút ("strandbulvár"), Négyöles út a Gyöngyvirág utca és a Hársfa utca között, körforgalmú csomópontok, a Szentesi út Szegedi út Vasút utca (Kolozsvári u.) kereszteződése, Szegedi út.

### Zöldfelületi ellátottság értékelése

Csongrád belterületén sok a zöldfelület, sokféle funkciót és rendeltetést töltenek be, kialakításuk, állományszerkezetük és növényalkalmazásuk igen sokszínű. A települési környezetre gyakorolt hatásuk alapján fontos ökológiai, funkcionális, településszerkezeti és esztétikai szereppel bírnak. A meglévő belterületi zöldfelületek a település mezo- és mikro-klimatikus jellemzőit, a városklimát jótékonyan befolyásolják. A város belterületének külső részei felé haladva a zöldfelületi ellátottság szintje alacsonyabb. Itt kevésbé jellemzőek a különböző zöldfelületi elemek közötti összeköttetések és a rendszerszerűség.

A város belterülete 697,7 ha, ebből önkormányzati tulajdonú zöldfelület 11,36 ha. A város belterületén lévő zöldfelületek túlnyomó többsége a lakosság telkein található.

18. ábra: A rekreációs funkcióval bíró zöldterületek

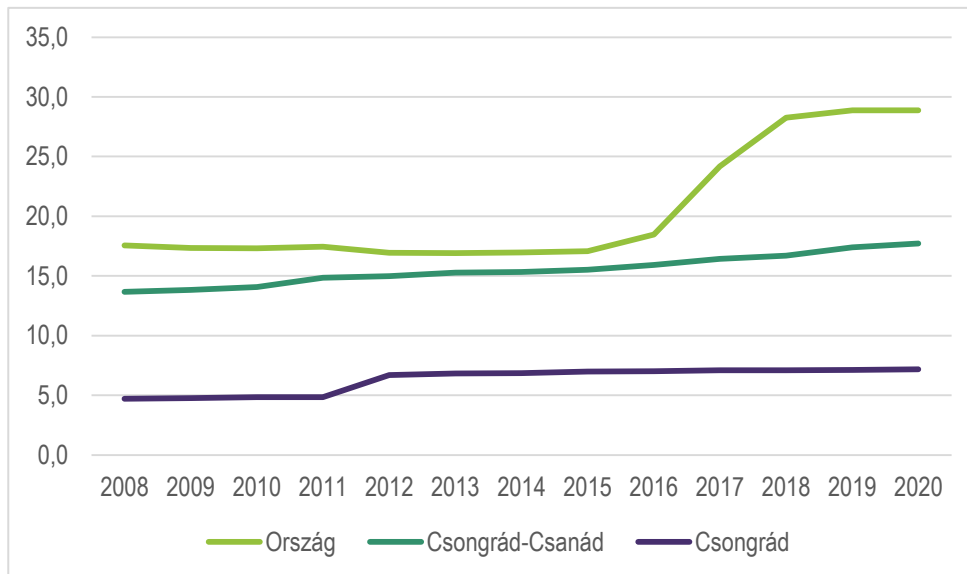


Forrás: Város-Teampannon Kft.

A város zöldfelületi adottságai, a napi és hétvégi rekreációhoz rendelkezésre álló zöldfelületek mennyisége kedvezőnek értékelhető. A meglévő, valóban rekreációs funkcióval bíró zöldterületekkel számolva (a fenti ábrán piros színnel jelölve), egy lakosra 10,4 m<sup>2</sup> jut, amely teljesíti a WHO által ajánlott 9 m<sup>2</sup>/fő értéket. Ezt az értéket tekintve, a Csongrádi járáshoz képest, magas a zöldterületi ellátottság értéke, viszont elmarad a megyei 17 m<sup>2</sup>/fő értéktől.

A hivatalos statisztikákban megjelenő zöldterületi adat (7,1 m<sup>2</sup>), azonban kis mértékben elmarad a vizsgálataink alapján megállapított adattól.

19. ábra: Az egy lakosra jutó önkormányzati tulajdonú zöldterület nagysága (m<sup>2</sup>)



Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A város belterületi zöldfelületei többségükben megfelelően gondozottak, a növényzet többnyire jó egészségi állapotban van. A közcélú zöldfelületek fejlesztését az Önkormányzat tudatosan végzi.

Piroskaváros közterületeinek zöldterületi ellátottsága alacsony, a belvárosi zöldterületek elérhetősége azonban kiváló, melyek megközelítését a Tisza menti gát kerekpáros zöld folyosója is biztosítja.

A zöldterületek, közlekedési területek akadálymentesítése azok felújítása során kerülnek megoldásra.

A zöldfelület fenntartási, létesítési feladatait az önkormányzat Városellátó Intézménye látja el. A faápolási feladatokhoz FAKOPP készüléket is vásárolt az Intézmény, így az idős fák felelős ápolása és védelme, a baleseti kockázatok mérlegelése mellett valósulhat meg.

#### 2.1.10.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

##### A város zöldfelületi rendszerének egyes elemeivel kapcsolatos mennyiségi problémák:

A város belterülete több, nagy kiterjedésű zöldfelülettel rendelkezik, de ezek nem egyforma színvonalúak és a fenntartottságuk is változó. A településszerkezeti adottságokból adódóan a belterülettől távolodva hiányoznak a lakóterület szövetében a lakóterületi részeket tagoló, kisebb közterek, közkertek, közcélú zöldfelületek, amelyek a közeli lakosság számára állnának rendelkezésre a mindennapi rekreációhoz.

A telepszerű beépítésű lakóterületek közkertjeinek funkcionális, kertépítészeti kialakítása hiányos, kertépítészeti fejlesztésre szorulnak. A város tágas utcáinak egy részén a széles zöldsávok fásítása hiányos. Fasorok nélküli utcák azonban nem jellemzőek, inkább hiánypótlásra, ápolásra és facserére szorulnak. Sok a csonkolt fa, mely következtében jelentősen veszítenek az esztétikai értékükből.

Hiányosak az eltérő területhasználatok közötti például, a gazdasági területekkel szomszédos lakó- és szántóterületeket elhatároló és településképi illeszkedést szolgáló védőfásítások is. A városközponti területeken túl, a településszegélyeken és kivezető közlekedési területeken, az elkerülő út mentén a zöldinfrastruktúra elemek, a külterületi tájhasználatához kapcsolódó zöldfolyosók hiánya jelenik meg zöldfelületi konfliktusként.



A városban számos pihenési, játék és mozgásigényeket egyaránt kielégítő közhasználatú zöldterület létezik, melyek folyamatos fejlesztése elengedhetetlen, ezért jelenleg több közpark funkcióval történő megtöltése is folyamatban van.

#### **A város zöldfelületi rendszerének egyes elemeivel kapcsolatos minőségi problémák:**

A belterületi zöldfelületek minősége függ az állapotuktól, a megfelelő mennyiségű és minőségű növényzettől, a megfelelő funkcionális kialakításuktól és a gondozottságuktól.

Vannak kihasználatlan, funkció nélküli, átmeneti zöldfelületek, például a régi temető vagy a volt hulladéklerakó területe. Több meglévő zöldterület szorul kertépítészeti és funkcionális fejlesztésre, felújításra: például Ifjúsági tér, Szentháromság tér, Piroska János tér, Bokros, városközponton kívüli, kisebb közterek, közterek, néhány játszótér, kegyeleti parkok. Sok játszótér még nem a szabványnak megfelelő.

A holtágak (vízmedrek, hullámtéri és mentett parti területek) természetvédelmi és turisztikai célokat szolgáló rehabilitációja szükséges, illetve a felszíni vizek elvezetésének, visszatartásának műszaki feltételei hiányosak.

Csongrád kisváros, ezért a jellemző beépítés családiházas-kertes övezet, rendkívül csekély a telepes, kertek nélküli, pusztán közterülettel határolt beépített terület. Ezért a városban a közterületi zöldfelületeket annál lényegesen nagyobb magánterületen lévő zöldfelületek egészítik ki. Ezeknek a gondozottsága és hasznosítása rendkívül vegyes. A zöltség- és gyümölcsstermesztésen alapuló önellátástól, a kispiai termelésig és az alföld-idegen tuja-fű kombinációig, a gondozatlan füves területig és a házi hulladéklerakóig sok minden előfordul. Közös jellemzőjük, hogy biológiailag aktív felületek, bár lehet, hogy nem kellően jól felsültek egy városi közparkhoz viszonyítva, a lakosság természet- és környezetvédelem iránt fogékony és klímadatastos telekkarbantartási és kertművelési módozatokat preferáló szemlélet és gyakorlat meghonosításával növelheti saját telkének biológiai (és piaci) értékét. A városban folytatni szükséges a koordinált, lakossággal együttműködő, a zöldfelületek környezeti és klímaszempontú megújítását és minőségének javítását.

## **2.1.11 Közlekedés**

### **2.1.11.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok**

Csongrád város Csongrád-Csanád megyében, Kiskunfélegyházától keletre található a Tisza folyó jobb partján, a Csongrádi járás székhelye. A város igazgatási, oktatási, egészségügyi intézményei és sportlétesítményei megyei szinten is forgalomvonzónak tekinthetők.

#### **Országos kapcsolatok**

Csongrád város az M5 autópályától észak-keletre, az M44 autóúttól délre található, így az országos gyorsforgalmi hálózathoz jó közvetett kapcsolatokkal rendelkezik. Az M5 autópálya nyugati irányban Kiskunfélegyháza felé főúton 30 km, míg az M43 autópálya déli irányban Szeged felé 50 km távolságban érhető el. A legközelebbi Szerbiába, illetve Romániába vezető közúti határátkelők 80-90 km távolságban vannak. A főváros közúton 140 km autózással érhető el. Legközelebbi városok (térési központok) Kiskunfélegyháza és Szentes (kevesebb, mint 13 km).

További országos szintű kapcsolatot biztosít a település számára a városon áthaladó 147. sz. Kiskunfélegyháza-Orosháza vasútvonal.

Bár a város közvetlenül a Tiszaparton fekszik, jelenleg nem rendelkezik vízi közlekedési kapcsolatokkal.

Repülőtéri kapcsolat szempontjából a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér 135 km távolságban érhető el, míg a Szegedi Repülőtér közúton 65 km-re van a várostól.

#### **Térési kapcsolatok**

Csongrád város főbb, térési közúti kapcsolatait két fő irány szolgálja ki. Északi irányban az M44 autóút felé a Tiszán pontonhídon keresztül átkelve a 4513. j. országos mellékút (kb. 30

km). Keleti irányban a várost érintő, azt dél felől elkerülő 451. sz. II. rendű főút biztosít összeköttetést Kiskunfélegyházával (kevesebb, mint 25 km), ezáltal közvetetten az M5 autópályával és délkeleti irányba Szentes várossal.

Egyéb térségi közúti kapcsolatot jelent a 4502. j. országos mellékút (451. sz. főúthoz kapcsolódva, Bokros városrészt keresztezve) Tiszaalpár felé és déli irányba Ópusztaszer felé a 4519. j. út.

### Közüthálózat elemei

#### Országos főút

451. sz. (Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes) II. rendű főút: Csongrád város fő közúti megközelítését biztosítja Kiskunfélegyháza és Szentes irányából, a várost dél felől elkerülve a 11 éve megépült elkerülő útnak köszönhetően, így nem terhelve a város belső közlekedési hálózatát az átmenő forgalommal.

#### Országos mellékutak

4502. j. (Tiszaújfalú-Csongrád) összekötő út: Bokros városrészen keresztül haladó út. A 8+000 km szelvényétől indulóan, annak jobb oldalán kerékpárút van kiépítve a 451. sz. főút mentén haladó kerékpárútig, amelyen keresztül egészen Csongrád város központi területéig biztosított a közvetlen kerékpáros kapcsolat.

4513. j. (Csépa-Csongrád) összekötő út: Zsinór utcai szakaszán kétoldali zöldsávval, kétoldali gyalogjárdával és zárt csapadécsatornával kiépített, a pontonhídra felvezető Gőzhajó utcai szakaszán is kétoldali zöldsávval és gyalogjárdával kiépített, azonban a csapadékvíz-elvezetés itt nyílt szikkasztó árkokkal megoldott. Ezt a kapcsolatot a meglévő pontonhíd nagymértékben korlátozza, egy új Tisza-híd építését tartja indokoltnak a város.

4517. j. (Csongrád-Gátér) összekötő út: az összekötő út a 45117. j. Kettőshalom bekötő út csomópontja utáni 1 km hosszú szakaszon csak keskeny aszfaltburkolattal (egy forgalmi irány számára elegendő szélességben) kiépített, későbbi a 45118. j. Gátér-Pusztaszer összekötő út közötti szakaszán pedig nem kiépített, a térségi kapcsolatok javítása érdekében ez a szakasz kiépítendő.

4519. j. (Csongrád-Szeged) összekötő út: az út jobb oldalán kerékpárút van kiépítve a Gyulai Pál utca és a 7+160 km szelvény közötti szakaszán.

45116. j. Bokrosi bekötő út: Bokros városrésztől északkeletre fekvő gazdasági területek fő megközelítését biztosító út (a városrészt délről elkerülő út). A Bokros városrészt északról elkerülő szakasz megépítését a város szorgalmazza.

45117. j. Kettőshalom bekötő út: a 451. sz. főút és a 4517. j. út között biztosít kapcsolatot, feltárva a Kettőshalom vasúti megállóhelyet.

45125. j. Csongrád duzzasztómű bekötő út.

#### Forgalmi terhelés

Csongrád város közigazgatási területén áthaladó országos hálózati elemek átlagos napi forgalma a belterületeken jelentős, külterületeken a 451-es úton kiemelkedő.

37. táblázat: Utak napi átlagos forgalomterhelése (egységjármű/nap) 2019

Útszakaszok	Ejm/N	Mértékadó óra Ejm/h
451. számú másodrendű főút (Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes) (16+660 – 20+712 km szelvények között)	7 029	
451. számú másodrendű főút (Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes) (20+712 – 22+242 km szelvények között)	7 252	653
451. számú másodrendű főút (Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes) (22+242 – 25+944 km szelvények között)	4 502	
451. számú másodrendű főút (Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes)	5 256	

Útszakaszok	Ejm/N	Mértékadó óra Ejm/h
(25+944 – 26+874 km szelvények között)		
451. számú másodrendű főút (Kiskunfélegyháza-Csongrád-Szentes) (26+874 – 34+503 km szelvények között)	9 266	
4502. jelű összekötő út (Tiszaújfalú-Csongrád) (5+436 – 8+956 km szelvények között)	1 163	
4502. jelű összekötő út (Tiszaújfalú-Csongrád) (8+956 – 13+655 km szelvények között)	2 812	253
4513. jelű összekötő út (Csépa-Csongrád) (5+456 – 13+691 km szelvények között) pontonhidat terhelő szakasz	685	
4513. jelű összekötő út (Csépa-Csongrád) (13+691 – 14+322 km szelvények között)	3 357	belterület 302 külsőterület 62
4513. jelű összekötő út (Csépa-Csongrád) (14+322 – 15+722 km szelvények között)	679	
4517. jelű összekötő út (Csongrád-Gátér) (2+112 – 4+976 km szelvények között)	679	61
4517. jelű összekötő út (Csongrád-Gátér) (4+976 – 9+339 km szelvények között)	200	
4519. jelű összekötő út (Csongrád-Szeged) (1+059 – 11+627 km szelvények között)	4 708	424
45116. jelű Bokros bekötő út (0+000 – 2+621 km szelvények között)	2 201	198
45117. jelű Kettőshalom bekötő út (0+000 – 3+265 km szelvények között)	211	19
45125. jelű Csongrád vízlépcső bekötő út (0+000 – 4+756 km szelvények között)	457	41

Adatok forrása: Magyar Közút Nonprofit Zrt.

#### Kapacitásszámítás:

A hivatalos útkapacitásszámítási módszertan szerint külterületen 2x1 forgalmi sávú utak esetében a megfelelő szolgáltatási szinthez tartozó forgalom nagyság: 1400 Ejm/h kétirányban, az eltűrhető: 2000 Ejm/h kétirányban. Ez azt jelenti, hogy 2,6 másodpercenként elhaladó jármű esetén megfelelő az út kapacitása, 1,8 másodpercenként elhaladó járműforgalom még eltűrhető.

Belterületen megfelelőnek tekintendő a szolgáltatási szint egy 2x1 forgalmi sávú úton, ha a két sávban együttesen 2,4 másodpercenként halad el egy jármű, 1,8 másodpercenkénti járműforgalom az eltűrhető forgalmi szintnek felel meg.

Csongrádon egyik út esetében sem közelíti meg a forgalom az így számolt útkapacitást. Hozzá kell tenni, hogy a minimális biztonságos követési távolságnak 2 másodperc alatt megtehető út tekintendő.

A város fő megközelítését biztosító 451. sz. főút külterületi szakaszain a mértékadó közúti forgalmi terhelés mellett 10,9 másodpercenként halad el egy jármű. A főúton közlekedő forgalom kb. 15%-át adják tehergépjárművek.

A 451-es út kapacitása ugyan megfelelő, azonban hosszú szakaszokon át nyomvályús, az útszélek töredezetek. Az út felújítása és az útburkolat 11,5t megerősítése a Csongrád-Csanád megyei területfejlesztési programban szerepel és megyei hatáskörű fejlesztésként valósul meg a következő években.



2017-ben Csongrádon átfogó felmérés készült burkolattal ellátott utak és az ezek melletti járdák állapotáról. A felmérésben 156 kiépített útról készült adat, ezek hossza 56,3 km, ebből 6 km nem önkormányzati kezelésben van. A felmért utak 8 kivételével aszfaltosak, 7 rossz állapotú nagykockakő burkolatú, egy törmelék burkolatot kapott, ez szintén rossz állapotú.

52 út, az úthálózat közel egyharmada jó állapotú, 67 út, az úthálózat 42%-a megfelelő állapotú. Kifejezetten rossz állapotúnak ítéltetett az utak negyede. 17 utcában vannak kátyúk, ebből 10 egyúttal rossz állapotú út is.

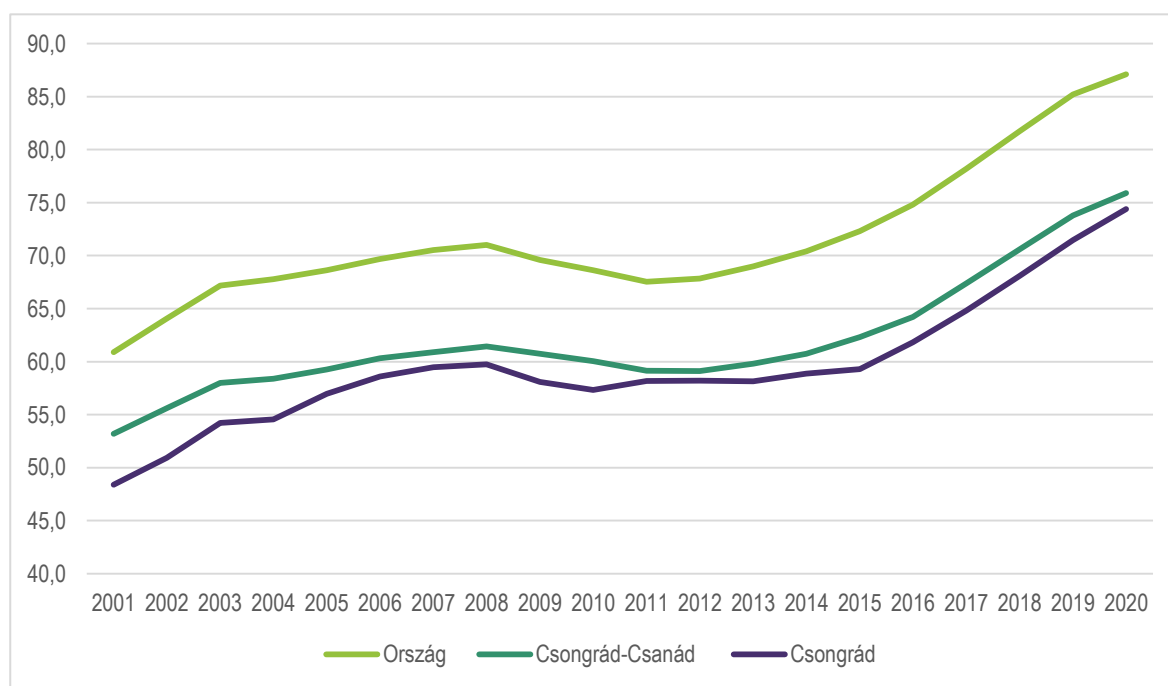
Az önkormányzati utak és a járdák fenntartására, karbantartására normatív finanszírozás áll rendelkezésre a költségvetési keretből, ez azonban nem fedezi a több évtizedes elmaradások bepótlását.

### Autós közlekedés

A 2011. évi népszámlálás mobilitási adatai szerint a Csongrádon naponta közlekedő helyiek több mint ötöde, 23% autót vesz igénybe. A naponta ingázók mintegy harmada szintén autóval érkezik a városba, az eljárók 29%-a használ személygépkocsit. A városban a helyi közlekedők, a naponta bejárók és az eljárók által generált forgalom 25,8%-a autóval valósul meg.

Csongrádon a motorizáció szintje 2020-ban 2 évvel maradt le a megyei szinttől és nagyjából együtt mozog a megyei átlaggal, bár némiképp alacsonyabb a mutató értéke. A száz lakásra jutó személygépkocsik száma a városban 2016-ban érte el 2001. évi országos szintet, majd rohamos növekedés után 2020-ban elérte a 2016. évi országos szintet.

21. ábra: A 100 lakásra jutó személygépkocsik száma 2001-2020



Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A személygépkocsik száma alapvetően növekvő tendenciát mutat. A pénzügyi válság következtében 2009-ben és 2010-ben csökkent a személygépkocsik száma a bedőlt lízingek és hitelek következtében, majd lassú növekedésnek indult ismét az autók száma. Csongrádon az autók száma 2010-bean érte el a válság időszakára jellemző minimumát, majd 2016-ig lassan növekedett a számuk. Ezt követően a gazdasági visszaesés időszaka alatt kimaradt autócserék felgyorsították az autók számának növekedését.

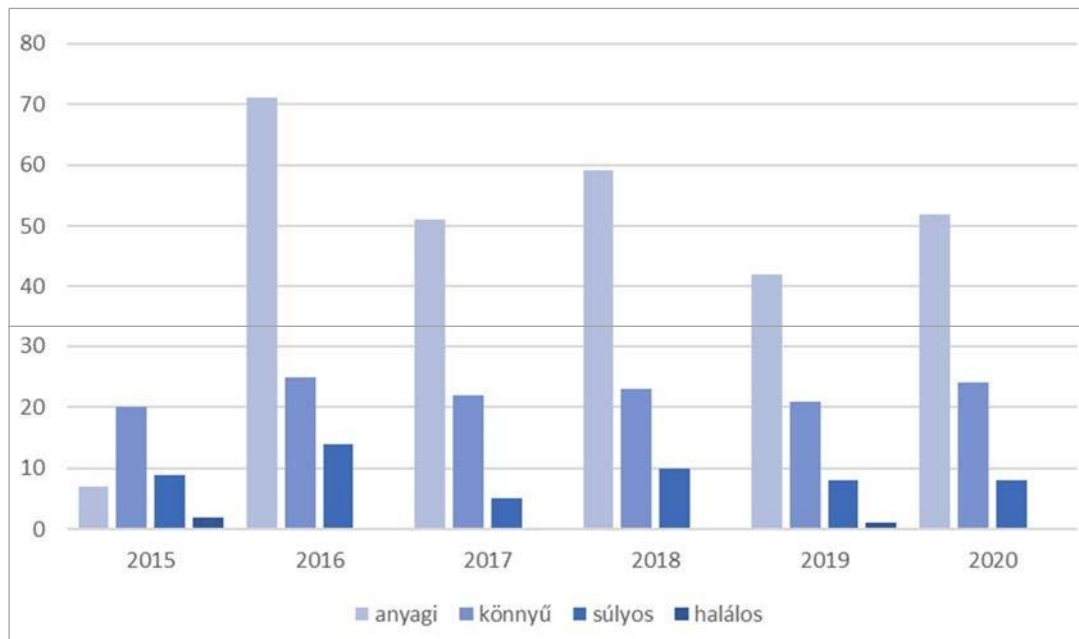


A motorizáció a közlekedési árnyékhelyzetben lévő településeken szükséges folyamat lehet az elérhetőségek biztosítása érdekében. Fenntarthatósági szempontból megfontolandó annak kidolgozása, hogy a helyi autóállomány hatékonyabb felhasználása érdekében lokális megosztó rendszer alakuljon ki, amely a helyi és tanyasi közösségi közlekedés ellátás hiányzó szolgáltatásait pótolhatná.

### Baleseti adatok vizsgálata

Adatszolgáltatásként az Önkormányzattól megkaptuk 6 évre visszamenőleg a Csongrád közigazgatási területén történt baleseti adatokat, amelyben rögzítve vannak a balesetek helyei, időpontjai, kimenetelei.

22. ábra: Csongrád közigazgatási területén történt balesetek kimenetel szerinti megoszlása



Forrás: KSH-Város-Teampannon Kft.

A közúti balesetek túlnyomó része a város belterületén, annak főúthálózatán történt. A belterületi balesetek legtöbbször csak anyagi, vagy könnyű személyi sérüléssel kimenetelűek voltak, azonban nagyszámban előfordultak súlyos személyi sérüléssel kimenetelűek és 3 db halálos baleset is volt.

A legtöbb baleset a város fő közlekedési tengelyének számító Széchenyi utca – Fő utca – Gr. Andrássy Gyula utca nyomvonalán történt, azonban több baleset helyszínéül szolgált még az Arany János utca, a Szentesi út, a Szegedi út is.

Több súlyos kimenetelű közúti baleset történt a város külterületén futó, nagy átmenő forgalommal terhelt, 451. sz. főúton is.

Önkormányzati adatszolgáltatás szerint forgalombiztonsági szempontból problémás csomópontok:

- Fő utca – Vég utca – Arany János utca
- Fő utca – Zsinór utca – Dob utca
- Fő utca – Csemegi Károly utca – Szentháromság tér

A felsorolt csomópontok forgalombiztonságilag kockázatos mivoltát a baleseti adatszolgáltatás is tükrözi, ugyanis ezekben, illetve a Fő utca – Dózsa György tér kereszteződésében alakultak ki a baleseti gócpontok, amelyekben a legfőbb baleseti ok az elsőbbségadás elmulasztása volt. Ezek a csomópontok egyszerű kialakítású (kanyarodósávok nélküli), jelzőtáblás forgalomirányítással ellátott keresztezések. A város

ezen kereszteződések körforgalommá történő átalakítását tervezi forgalombiztonsági és forgalomszervezési okokból.

### **2.1.11.3 Községi közlekedés**

A községi közlekedés megfelelő színvonala a fenntartható mobilitás központi kérdése, különösen a nagyvárosi terekben, ugyanakkor vidéken a munkahelyek, szolgáltatások és kapcsolatok szerveződésének és ésszerű időn belüli elérhetőségének biztosítása rendkívül fontos eszköz a vidék prosperitásának megteremtése és megőrzése végett. Alacsony ÜHG kibocsátás mellett, elérhető árakon szervezett községi közlekedés megnöveli a települések népességmegtartó erejét.

Csongrádon a Szentés-Csongrád-Kiskunfélegyháza és a Csongrád-Szeged útvonalon megoldott a községi közlekedés biztosítása, az elérési idők azonban a napi ingázást kevésbé támogatják a távolabbi gazdasági központok felé. A főiránytól eltérő közlekedési irányokban a községi közlekedési szolgáltatások színvonala és gyakorisága szerény. A kiterjedt csongrádi és járási tanyavilágban élők számára jelenleg nem megoldott a községi közlekedés.

Csongrádon a községi közlekedés hiányosságainak kitöltésére megfontolandó a share economy keretében a felesleges szállítási kapacitások hasznosítása. A tanyasi vagy kevésbé mobil népesség részére a mobilitás biztosítása nem megoldható szívességi alapon, üzleti alapon pedig nem megfizethető és nem kifizetődő. Egy városi vagy/tanyasi „uber” szolgáltatás nagymértékű életminőség javulást és a járművek jobb kihasználását eredményezheti. A telekocsi rendszerű, a benzinköltség megosztásán alapuló ingázás reális alternatívája lehet a községi közlekedés főútvonalain kívüli eső úticélok elérésének.

### **Közüti községi közlekedés**

A városban helyi és helyközi forgalmat lebonyolító autóbuszjáratok közlekednek a kötőtpályás kapcsolatok mellett, ennek köszönhetően a községi közlekedéssel való lefedettsége jónak mondható. Az autóbusz pályaudvar a város központjában, a Dózsa György téren található. A pályaudvar, akadálymentesített, a peronok fedettek az utastájékoztatás pedig központi digitális rendszerrel megoldott. B+R parkolóval nem rendelkezik, a jelentkező kerékpár tárolási igényeket a szomszédos nagyobb kereskedelmi létesítménynél kihelyezett kerékpártárolók látják el.

A belterületen létesített autóbusz megállóknak rendelkeznek peronnal, azonban nagy részüknek a minősége a kihelyezett utasvárókkal együtt felújításra szorul.

### **Helyi és helyközi autóbusz közlekedés**

A várost érintő helyi és helyközi autóbusz szolgáltatást a Volánbusz Zrt. látja el.

A város közvetlen járatokkal rendelkezik Szeged (megyeszékhely és regionális központ) (napi 20 induló járat, menetidő 1 ó 10 p – 2 ó 20 p közötti), Budapest (főváros) (napi 14 induló járat, menetidő 1 ó 40 p – 2 ó 30 p közötti) irányába. Továbbá Kecskemét (napi 16 induló járat, menetidő 1 ó – 1 ó 10 p közötti), Kiskunfélegyháza (napi 22 induló járat, menetidő kb. 30 p) és Szolnok (napi 3 induló járat, menetidő 1 ó 20 p – 2 ó 30 p közötti) felé is.

Csongrád város helyközi autóbuszjáratái túlnyomórészt a főbb közlekedéshálózati elemein közlekednek, oly módon, hogy szinte minden környező település elérhető az autóbuszjáratokkal. Így a városközpont és a vasútállomás is közvetlenül elérhető a környező településekről.

A város helyközi megállóiban jellemzően legalább óránként áthalad helyközi busz, kivételt csak a városközponttól távol eső megállóhelyek képeznek.

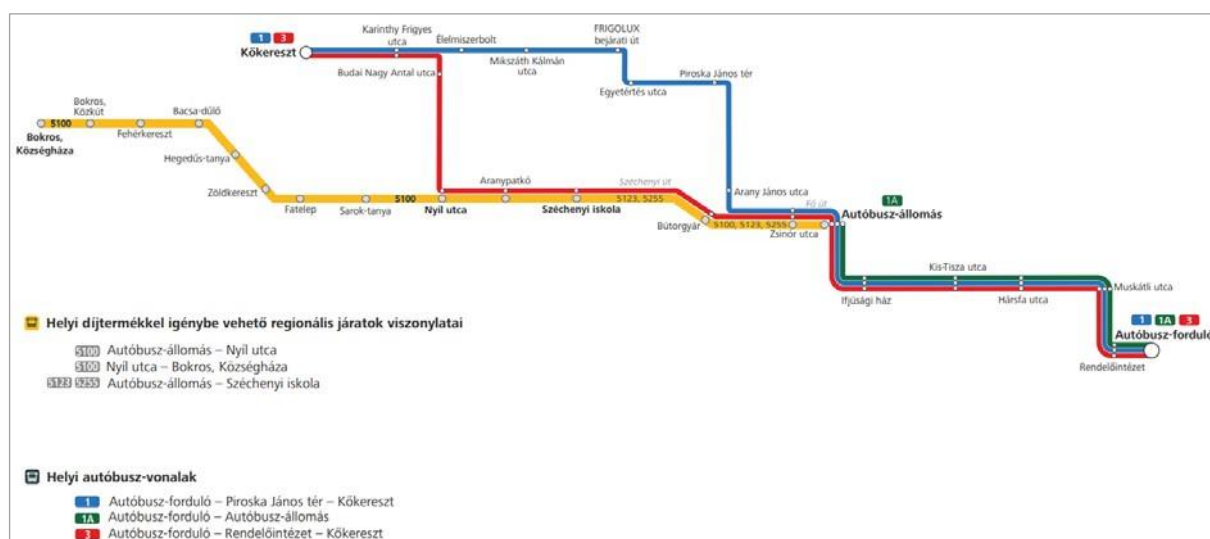
A pontonhíd nem alkalmas autóbuszok közlekedésére, ezért a 4513. j. összekötő úton nincs helyközi, távolsági autóbusz közlekedés.

### Helyi autóbuszjáratok:

- 1 jelzésű autóbusz (Autóbusz-forduló – Autóbusz-állomás – Piroska János tér – Kökereszt)
- 1A jelzésű autóbusz (Autóbusz-forduló – Autóbusz-állomás)
- 3 jelzésű autóbusz (Autóbusz-forduló – Rendelőintézet – Autóbusz-állomás – Kökereszt)

Mindegyik járat érinti az autóbusz-állomást, és biztosítják a kapcsolatot a városközpont és az északi lakóterületek és Bokros városrész között, illetve összeköttetést adnak a fontosabb közintézményekkel is. A település déli részét és a vasútállomás térségét a helyi járatok egyáltalán nem érintik, ezek kapcsolatát a városközponttal a helyközi autóbusz járatok biztosítják.

23. ábra: Csongrád város helyi közforgalmú autóbusz-közlekedésének vonalhálózata



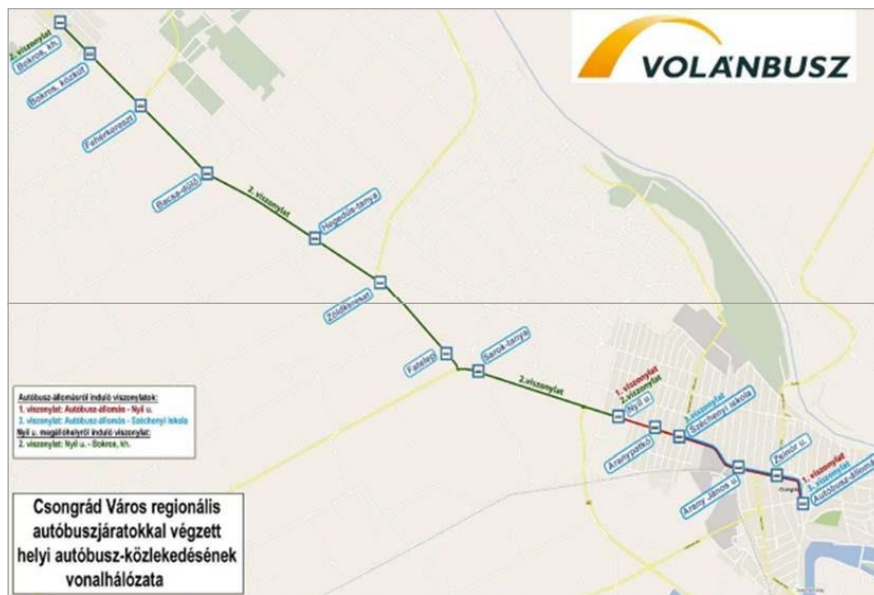
Forrás: <https://www.volanbusz.hu/hu/menetrendek/helyi-jaratok/csongrad>

A helyi autóbuszjáratokat használók száma az üzemeltetőtől kapott adatszolgáltatás alapján a következőképpen alakult az elmúlt években:

2015	2016	2017	2018	2019	2020
<b>264 ezer fő</b>	259 ezer fő	249 ezer fő	246 ezer fő	252 ezer fő	178 ezer fő

A stabil, évenkénti 250-260 ezer utas szám utáni 2020. évi visszaesés a pandémia következménye, amely során sokan kénytelenek voltak otthonról dolgozni, vagy a vírustól való félelem miatt személygépjárművekkel közlekedtek, elkerülve a közösségi közlekedési járatokat.

24. ábra: Csongrád város helyi autóbusz-közlekedésének vonalhálózata



Forrás: [www.volانبusz.hu](http://www.volانبusz.hu) -Város-Teampannon Kft.

### Kötőtpályás közösségi közlekedés

Csongrád város egyetlen kötőtpályás kapcsolatát az áthaladó 147. sz. Kiskunfélegyháza–Orosháza vasútvonal biztosítja. A város két ponton csatlakozik a vasútvonalhoz, a városközponttól délnyugatra fekvő Csongrád vasútállomáson és a nyugati lakóterületek déli részét érintő Csongrád alsó vasúti megállóhelyen keresztül. A település közigazgatási területén, külterületen található továbbá a Kónyaszék és Kettőshalom vasúti megállóhelyek.

A vonalon motorvonatokkal megoldott a személyszállítás, amelyen Kiskunfélegyháza 35 perc alatt érhető el. A kötőtpályás kapcsolat szolgáltatási színvonala nem megfelelő, így sokan inkább a helyközi autóbuszjáratokkal közlekednek. A vasútállomástól kevesebb, mint 150 méterre található autóbusz megállóhelyek, így a különböző közösségi közlekedési járatok között az átszállási lehetőség biztosított. A vasútállomás mellett rendelkezésre áll intermodális csomópont kialakítására alkalmas felület, így a városközpont beépített területéről az autóbusz pályaudvar áthelyezése is megoldható, azonban míg a kötött pályás kapcsolat szolgáltatási színvonala nem javul, és csak kevesen utaznak vonattal, addig szakmailag nem magyarázott az intermodális csomópont kialakítása. Az állomás nem rendelkezik P+R és B+R parkolási lehetőségekkel. A jelenlegi vasúti pálya nem alkalmas a teherszállításra, ezért a vasúti kötőtpályás vonal szélesítése, bővítése, szükséges lenne.

#### 2.1.11.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

##### Gyalogos közlekedés

Csongrádon gyakori a gyalogos közlekedés. A 2011-es adatok szerint 7.230 fő naponta közlekedőből 1.339 fő gyalogosan közlekedik, vagyis a mobilitásnak ez a rendkívül egészséges és környezetbarát módja 15,8%-ot tesz ki.

A 2017. évi útfelmérés szerint a városban 123 utcában a páros oldalon, 125 utcában a páratlan oldalon kiépített járda található, összesen 135 utcában van járda, ezek hossza összesen 88,8 km.

A járdák állapota kevésbé jó, mint az utaké. A felmérés szerint 30,9 km járda, a járdák 34,8%-a rossz állapotú, miközben csak 9,4 km bizonyult jó állapotúnak, ez mindössze a járdák 10,6%-a.

39. táblázat: A járdák kiépítettsége, 2017

Járdák	Utcák száma (db)	Járdák hossza összesen	
		(m)	%
Mindkét oldalon van járda, teljesen kiépített	75	52366	59,0
Mindkét oldalon van járda, az egyik teljesen kiépített a másik hiányos	6	5399	6,1
Mindkét oldalon van járda, mindkettő hiányosan kiépített	32	25513	28,7
Egy oldalon járda, teljesen kiépített	18	4334	4,9
Egy oldalon van járda, hiányosan kiépített	4	1154	1,3
Nincs járda	21		0,0
<b>Összesen</b>	<b>156</b>	<b>88766</b>	<b>100,0</b>

Adatok forrása: Csongrád Városi Önkormányzat

Jelentősebb gyalogos forgalom a város központi részein fordul elő. Csongrád városban a Fő utca mentén és a városközpontban jelentkezik a legnagyobb gyalogos forgalom, ennek fő oka, hogy itt található a főbb kereskedelmi létesítmények és az intézmények. Ezeken a területeken jellemzően kétoldali, aszfalt burkolatú gyalogjárdák vannak kiépítve, amelyek állapota jónak tekinthető. A felújított városközponti és belvárosi részeken a járdák viakolor burkolatot kaptak.

A lakóutcákban, ahol kisebb mértékű a gyalogosforgalom, a járdák állapota jelentős részben nem megfelelő. A város útnyilvántartása szerint 13 utcában nem épült ki járda. A 2017 évi útfelmérés szerint 4 utcában egy oldalon és hiányosan épült ki a járda, 93 utcában legalább az egyik oldalon teljes hosszban van járda. Legalább egyoldali gyalogjárdák vannak kiépítve, azonban minőségüket tekintve ezek túlnyomóan felújításra szorulnak.

### Kerékpáros közlekedés

A település kiterjedése és a domborzati viszonyok kedvezőek a kerékpáros közlekedés számára, mivel a lakóterületek és a forgalomvonzó létesítmények között kerékpáros megközelítéshez ideális távolságok jelentkeznek. A városban több szakaszon is található kiépített kerékpárutak, részben célforgalom, részben pedig rekreációs célokra.

Meglévő kétirányú kerékpárutak

- 4502. j. út mentén (Bokros városrész és a 451. sz. főút között)
- 451. sz. főút mentén (4502. j. út és Széchenyi utcai körforgalom között)
- Széchenyi utca és Fő utca mentén (451. sz. főúti körforgalom és a Kossuth tér között)
- A város belterülete és a Tisza között fekvő árvízvédelmi töltés tetején húzódó kerékpárút (Attila utcai körforgalomtól indulva egészen Szentes városi Ilonaparti út magasságáig a Tisza Csongrád felőli oldalán)
- 4519. j. út mentén (Gyulai Pál utca és a 7+160 km szelvény között)
- 451. sz. főút mentén (Kolozsvári utcai körforgalom és a 29+590 km szelvény között) elválasztás nélküli gyalog- és kerékpárutak
- Kis-Tisza utca mentén (Hegyi Antal utca és a Kisrét között)

A kerékpáros közlekedés elsősorban városon belüli mobilitás céljára szolgál munkába járáshoz, bevásárláshoz, kapcsolattartáshoz használatos. Településközi közlekedésre ritkán



használt jármű a kerékpár. A Csongrádról eljáró munkavállalók közül mindössze 20 fő járt kerékpárral, a bejárók közül 43 fő jár a munkahelyére biciklivel.<sup>38</sup>

A 2011-es adatok szerint a Csongrádon a helyiek közül naponta több mint 7000-en kelnek útra, és ennek a fele kerékpározik vagy gyalogol. A kerékpárral közlekedők száma 2270 fő volt, ami az összes közlekedő közel harmada.

A kerékpáros közlekedés szokványos és szokásos közlekedési mód Csongrádon, további ösztönzést kaphat az ökológiai és klíma szempontok mérlegelésének folyamányaként. A kerékpárutak használata és avulása következtében időszerűvé vált egyes vonalak felújítása.

A mobilitás addicionális ÜHG kibocsátással nem járó két formája a gyalogos és kerékpáros közlekedés lefedi a városi közlekedés felét.

Az EUROVELO útvonalak turisztikai célú használata a városban mindez idáig kevésbé éreztette hatását, ugyanakkor a kerékpáros turizmus fejlesztése fontos, mivel kitolja a turisztikai szezont, ami az ágazathoz tartozó vállalkozások fenntartását segíti elő.

### Főbb konfliktuspontok

Főbb konfliktuspontok a kerékpáros infrastruktúra nélküli, nagyobb közúti forgalommal terhelt útszakaszokon alakulnak ki, illetve a Fő utca menti kerékpárút esetében a főútról lekanyarodó járművek és az úttal párhuzamosan közlekedő kerékpárosok között. Ennek oka az, hogy némely esetben (pl. Sugár utca) a lekanyarodó jármű vezetői számára kitakarja a csomópontba érkező kerékpárosokat a növényzet, így a keresztező mozgásból könnyen kialakulnak konfliktusok, vagy akár személyi sérüléssel járó balesetek is. A veszélyes helyeken okos átkelőhelyek létesítésére lenne szükség.

A kiépült kerékpárutak között hiányoznak a kapcsolatok, így a kerékpárral közlekedőknek bizonyos szakaszokon a közúti forgalommal közösen szükséges közlekedniük. A kerékpárutak közötti szakaszok kiépítése fontos egy teljes hálózat kialakítása érdekében.

A Szentés város felé vezető kerékpárút mindkét város irányából megszakad a folyó előtt, így nincs biztosítva a 451. sz. főút menti Tisza-hídon való átkelés a kerékpárosok számára, amely rendkívül balesetveszélyes a főutat terhelő közúti forgalom mellett.

A lakóutcákban a kis közúti forgalom miatt nem szükséges külön forgalomcsillapító beavatkozás a kerékpáros közlekedés javítása érdekében.

#### 2.1.11.5 Parkolás

A városban ingyenesen használhatók a közterületi parkoló felületek, amelyek a forgalomvonzó létesítmények környezetében, a Fő utca mentén, a városmközpontban és a lakótelepek környezetében vannak kiépítve nagyobb férőhellyel. A lakótelepeknél rendelkezésre álló parkolók tapasztalataink alapján (ahogy a többi nagy városunkban) nem biztosítanak a jelentkező igényeket kielégítő kapacitást. A főbb kereskedelmi létesítmények (pl. Lidl) saját, nagy férőhelyszámú parkolóval rendelkeznek.

Parkolási problémák a kapacitáshiányból fakadóan a nagy célforgalmat vonzó létesítményeknél, a városmközpontban (Fő utca mentén, Szent Rókus téren és a belvárosi régi buszforduló előtt) és a lakótelepek környezetében jelentkeznek, további problémát jelent a városban kialakult garázshiány, elsősorban Bökény kertvárosban.

---

<sup>38</sup> ITS megalapozó tanulmány, KSH-tól megrendelt ingázási adatbázis a Népszámlálás adataiból

Mivel a növekvő motorizációs szint és a változó közlekedési szokások a parkolási igények folytonos emelkedését eredményezik, a város élhetősége szempontjából a parkolókapacitások növelése szükséges, amelyet a városrehabilitációs elképzelések megvalósítása során figyelembe szükséges venni.

Emellett a fenntartható közlekedési módok, valamint a gazdasági és energiahatékonysági elvárások teljesítése érdekében a megosztó szolgáltatások – share economy – kiépítése javasolt, ez a parkolási igényeket is csökkenti.

#### **2.1.11.6. Egyéb, közlekedéssel kapcsolatos megállapítások, problémák feltárása**

A városban sport és horgász hajókikötők működnek a Körös-torok felett. A Tisza hajózási hasznosítása korlátozott, az áruszállítás számára a vízszintingadozás, a vonalvezetése miatti alacsony szállítási sebesség és a lehetséges kis merülési mélység kedvezőtlen körülményt teremt. A folyó mentén nem jelentkeznek nagy szállítási igények sem, ezért annak turisztikai hasznosításával kell számolni.

Az akadálymentesítés szempontjából a közlekedési infrastruktúra hiányosságokat mutat. A közösségi közlekedési járművek többsége nem alacsonypadlós, így a mozgáskorlátozottak önálló közlekedése nem biztosított. A főbb gyalogos irányokban a közúti keresztezéseknél a szegélyek le vannak süllyesztve, de ez főleg a városközponti területeken jellemző. A látássérültek számára kiépítendő taktilis jelzések nem jellemzőek.

#### **2.1.12 Közművesítés**

Csongrád közműellátása folyamatosan fejlődött. Ennek eredményeképpen ma már a jobban közművesített települések közé tartozik. A közműellátásra Csongrád területén a vízellátás, a szennyvízelvezetés mellett, a villamosenergia ellátás, a földgázellátás és az elektronikus hírközlés hálózati rendszere is rendelkezésre áll. A villamosenergia ellátás teljes körű a településen, és a vezetékes ivóvízellátás is 95% fölötti, csak a két szegregátum területén szükséges közkifolyóról ellátni a lakosságot. A 2000-es évek elejétől kezdődött intenzív csatornázás eredményeként a szennyvízhálózatra csatlakozó lakások aránya is majdnem eléri a 80%-ot. Csongrád lakásainak majdnem 80%-a csatlakozik a települési földgázellátó hálózathoz is, valamint 518 lakás, a lakásállomány 6%-ának hőigényeit távfűtéssel látják el. Több lakás esetében pedig villamosenergiával biztosítják a hőigényt is, így a teljes közműellátással rendelkező lakások arányát egyértelműen a csatornázás korlátozza 80% környékére. A település további ingatlanjai hiányos közműellátással rendelkeznek. Ennek legfőbb oka, hogy a volt kiskertes és tanyás, külterületen fekvő mezőgazdasági hasznosítású területeken levő telkeken sokan élnek állandó lakosként. A hiányos közműellátású területen általában közüzemi ellátásból csak a villamosenergia ellátás érhető el, a többi közműigényt helyi közműpótlóval, házi kúttal és szennyvíztároló medence létesítésével elégítik ki.

Közművek vonatkozásában a csapadékvíz elvezetés a település belső területein meglehetősen rendezettnek tekinthető, bár sok utcában csak szikkasztóárkok létesültek, de a homokos talajba viszonylag gyorsan elszikkad a csapadékvíz. A településre még jellemzőbb a nyílt árkos rendszerű csapadékvíz elvezetés, bár egyre több utcában kiépül a zárt csapadékvíz elvezetés. A felszíni vizek, csapadékvizek fő befogadója a településen áthaladó Tisza és Hármaskörös, valamint a Tiszába torkolló Vidre-ér.

A város területén a különféle közművek kiépítettsége jelentős, ugyanakkor a több mint fél évszázados hálózatok felújítása időszerű. Az elektromos áram vezetékhálózata és csatlakozásai, a vízhálózat jelentős elemi elavultak és felújításra szorulnak. A csapadékvíz elvezetésére szolgáló csatornarendszerben mindig olyan szakasz, amely felújításra szorul.

##### **2.1.12.1 Víziközművek**

#### **Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó- öntözővíz, termálvíz hasznosítás)**

Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó- öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

A város vízellátását 2013-ban vette át az Alföldvíz Zrt.

Csongrád területén két külön vízellátó hálózat épült ki. Csongrád-Bokros vízellátó hálózatának a bázisa 2 Bokros belterületén fúrt kút. Csongrád központi belterületét pedig a városmag területén és környezetében üzemelő 13 kútból álló vízbázisból látják el ivóvízzel. Az egyes kutaknál üzemelő nyomásfokozók és víztározók biztosítják az elosztóhálózatban a megfelelő hálózati nyomást.

A település belső vízellátó rendszere alapvetően körvezetékes rendszerrel épült ki, de a külterületek felé kifutó utcáknál található néhány ágvezeték is, amelyekben pangó vizes állapotok alakulhatnak ki. Az ellátó hálózat mérete zömmel NÁ 100-as, de vannak az elosztóhálózaton is NÁ 150-es szakaszok.

A kiépített gerinc- és elosztóhálózat vezetékeinek anyaga sok esetben még azbesztcement, de az újabb szakaszok már KM-PVC vagy KPE anyagúak.

2019 végén a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat a beépített belterület utcáiban 96 km hosszban üzemelt, az ivóvízzel ellátott lakások száma 8016 volt, ez a település akkori lakásállományának 95,3%-a volt. A közüzemi ivóvízhálózaton 2000-ben még 36 közkifolyó üzemelt, ezek száma 2019-re 16-ra csökkent. A közüzemi vízellátásban nem részesülők az egészséges ivóvizet a közkifolyókról elégíthetik ki. Ezek a közkifolyók főleg a nyaralóövezetekben és a Szív utca környékén üzemelnek az egészséges ivóvíz vételezésére.

A vezetékes ivóvízellátással nem rendelkező ingatlanoknál jellemző a házi kút használata. A vezetékes ivóvízzel ellátott ingatlanoknál is üzemeltetnek házi kutakat, melyet jellemzően locsolásra használnak. Meg kell említeni, hogy a házi kutak vize talajvízből, az első vízadó rétegből nyert víz, amelynek vízminősége már nem garantálhatóan felel meg az ivóvíz minőségre vonatkozó előírásoknak.

A csongrádi tanyák vízellátására vonatkozó adatgyűjtés nem áll rendelkezésre.

A város vízhálózata különböző időszakokban épült ki, ezért a hálózat egyes részeinek szisztematikus fejűjtésére van szükség, amely az elérhető források függvényében valósulhat meg.

Csongrádon víztorony biztosítja a megfelelő víznyomást a város magasépítésű területein. Az esztétikai szempontból sok vitát kavart önkormányzati építmény funkcionális-műszaki felűjtása esedékes, amely a város vízminőségének és megfelelő hálózati nyomásának biztosítása érdekében. Emellett a szolgáltatás hatékonyságának és energiahatékonyságának növelése, az energiaigény megűjlő forrásból történő biztosítása szükséges.

### Szennyvízelvezetés

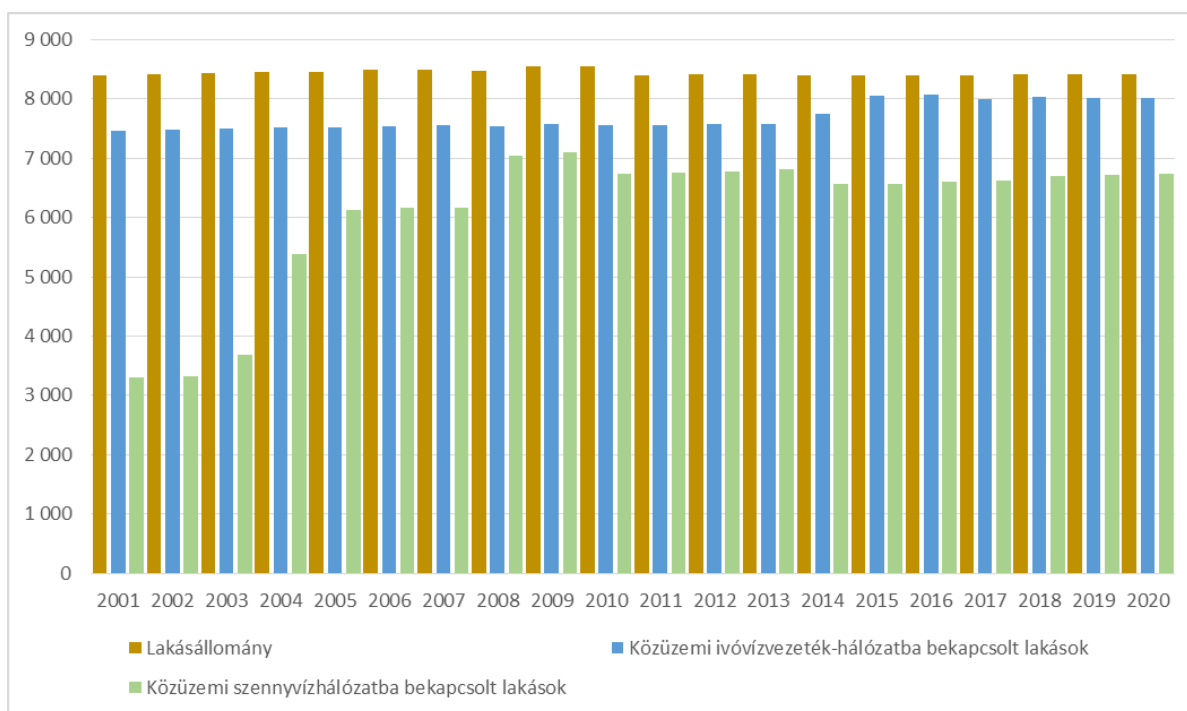
A város szennyvízelvezető hálózatának üzemeltetését a vízellátáshoz hasonlóan az Alföldvíz Zrt. biztosítja.

A településen a közcatornás szennyvízelvezetés és szennyvízkezelés kiépítése a '90-es években kezdődött. Az ezredfordulón a lakásállomány 39%-a csatlakozott az akkori 19,8 km-es közcatorna hálózatra. 2020-ban a vízhálózatba kötött lakások 84%-a már rácsatlakozott a 95 km hosszúságúra nőtt szennyvízcatorna hálózatra.

A közcatorna hálózattal összegűjtött szennyvizeket a város saját szennyvíztisztító telepén kezelik. A Bökényben található szennyvíztisztító telep kapacitását 2020-ban a korszerűsítésével együtt majdnem duplájára bővítették.

Csongrád területén elválasztott rendszerű szennyvízgyűjtő hálózat üzemel. A hálózattal összegűjtött szennyvizek a település keleti részén, a Körös-torok nyaralóterület mellett megépített szennyvíztisztító telepen kezelik.

25. ábra: Szennyvízelvezetés fejlődése 2001-2019 között



Adatok forrása: KSH tájékoztatói adatbázis

A szennyvíztisztító telep Csongrád szennyvizein felül Felgyő szennyvizeit is fogadja. A telep eleveniszapos technológiájú, mechanikai, biológiai és kémiai fokozattal rendelkezik.

A korszerűsített, bővített szennyvíztisztító telep főbb műszaki paraméterei: biológiai kapacitás: 23 983 LE, hidraulikai kapacitás: 2.600 m<sup>3</sup>/d.

A tisztított szennyvíz befogadója: a Tisza folyó, melybe a tisztított víz az I. ütemben kiépített, azaz meglévő nyomóvezetéken, sodorvonali bevezetéssel kerül kibocsátásra. A sodorvonali bevezetés szelvény száma Tisza 241+800 Fkm.

A szennyvízgyűjtő hálózat zömmel gravitációs rendszerű, benne a település topográfiai adottságai következtében átemelő berendezések és szennyvíz nyomóvezetékek üzemelnek. A gravitációs rendszer mellett néhány utcában nyomott rendszerű hálózat működik, ezek több, kisebb lokális átemelővel üzemelnek, a nyomott rendszerű csatornák befogadói a gravitációs hálózat elemei. A csatornák átmérői zömmel Ø 20-as méretűek, a gerinccsatorna Ø 30-as átmérőjű. Mivel a hálózat elválasztott rendszerű szennyvízcsatorna hálózat, hidraulikai szempontból az átmérők szennyvízszállító kapacitása megfelelő. A csatornák anyaga KG-PVC, azbesztcement és beton, valamint KPE. A kiépített gyűjtőhálózat anyaga jelzi, hogy a gravitációs hálózatban régebbi szakaszok is vannak.

A szennyvíztisztító telep a 2020-as korszerűsítés óta elméletileg szaghatásmentesen tud üzemelni, így szaghatásvédelmi területe nincs.

Az üzemelő átemelő műtárgyak közül nem mindegyik rendelkezik zajvédelemmel és búzárral, így azok körül a szaghatás és a zaj terhelés miatt érdemes legalább 20 m-es védőtávolságot tartani. Műszaki fejlesztéssel a védőtávolság igény minimálisra csökkenthető.

A közcsontra hálózatra nem csatlakozó ingatlanoknál keletkező szennyvizet saját egyedi házi szennyvízgyűjtő medencékben gyűjtik, amelyek a hazai gyakorlatnak megfelelően legnagyobb részben szikkasztóként üzemelnek, amely után talajterhelési díjat kell fizetni.

A település közigazgatási területét az országos vízminőség védelmi területek övezete érinti, a 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendeletben rögzítettek szerint Csongrád érzékeny vízminőség

védelmi területen fekszik, továbbá saját vízmű kútjainak védelme érdekében is, a szennyvizek közcsatornás összegyűjtésének fejlesztése és szennyvíztisztító telepen történő kezelése a település kiemelt érdeke.

A csongrádi tanyákon és egyéb külterületi ingatlanokon, zártkertekben, nyaralókban keletkező szennyvíz mennyiségére és kezelésére vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre. Az építési szabályzat külterületeken a zárt tartályokban történő szennyvízgyűjtést és szennyvízszippantást ír elő.

A fenntarthatóságra és a klíma szárazodására való tekintettel javasolt olyan vízellátási és szennyvízgyűjtési modell kidolgozása, amely a tanyákon és a zártkertekben élőknek és gazdálkodóknak, valamint a nyaralóknak lehetővé teszi a szürke vizek újrahasznosítását, és csak a keletkező feketevízre vonatkozzon a zárt tartályokban való gyűjtés és szippantás kötelezettsége.

A szennyvízhálózat extenzív kiépítése az utóbbi évtizedekben valósult meg, a korábban kiépült hálózati szakaszok felújítása azonban a megfelelő műszaki színvonal és műszaki hibák elkerülése érdekében szükségesség válik.

#### **Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés**

A település az általános magas talajvíz következtében nagyon gazdag vízfolyásokban és vízállásokban. A legjelentősebb vízszállító a Tisza.

A településen kialakult vízállások közül több mára horgászati célú, vagy záportározási célú hasznosítást is kapott.

A felszíni vízvezetés vonatkozásában a településre még jellemzőbb a nyílt árkos vízvezetés. A nyílt árkok részben burkoltan épültek, több utcaszakaszon a vízvezetést kiépített folyókák biztosítják. A nyílt árkokkal, folyókákkal összegyűjtött vizek befogadója a településen áthaladó patakok, vízfolyások és árkok.

A nyílt árkos vízvezetési rendszer hidraulikai összehangolása nem mindenhol megoldott, így néhány helyen az árkok szikkasztó árkokként üzemelnek. Több helyen a nem megfelelő sűrűségű karbantartás miatt az árkok medre feliszapolódott, növényzettel benőtt, a mértékadó vízmennyiségek szállítására így nem alkalmas.

Meg kell jegyezni, hogy a nyílt árkok nagy területigényűek, a gépjármű behajtók (áteresz, hídműtárgy) gyakran rendezetlenek, nem alakul ki egységes vízvezetési rendszer, illetve utcakép.

Csongrád közigazgatási területét érinti a belvízzel közepesen és erősen veszélyeztetett területek övezete. A közepesen veszélyeztetett területek a központi belterületet délről és nyugatról határolják, valamint benyúlnak a Zöldfa utcai és Szegedi úti területekre is.

Mind a városon belül, mind a város külterületén a csapadék- és belvízelvezetés és vízmegtartás rendkívül bonyolult rendszert alkot, amelynek a működtetése, kotrása, megközelítésének biztosítása, a műszaki berendezések karbantartása és üzemeltetése, valamint szükség szerinti felújítása nagy forrásösszegű tevékenység, amely a klímaváltozásra való tekintettel a következő évtizedekben fokozott fontosságra tesz szert, a szárazodás fokozódásának elkerülése és az agrárgazdálkodás vízellátása, a vízfelületek klimatikus hatása szempontjából is.

#### **2.1.12.2 Energia**

##### **Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)**

##### **Villamosenergia ellátás**

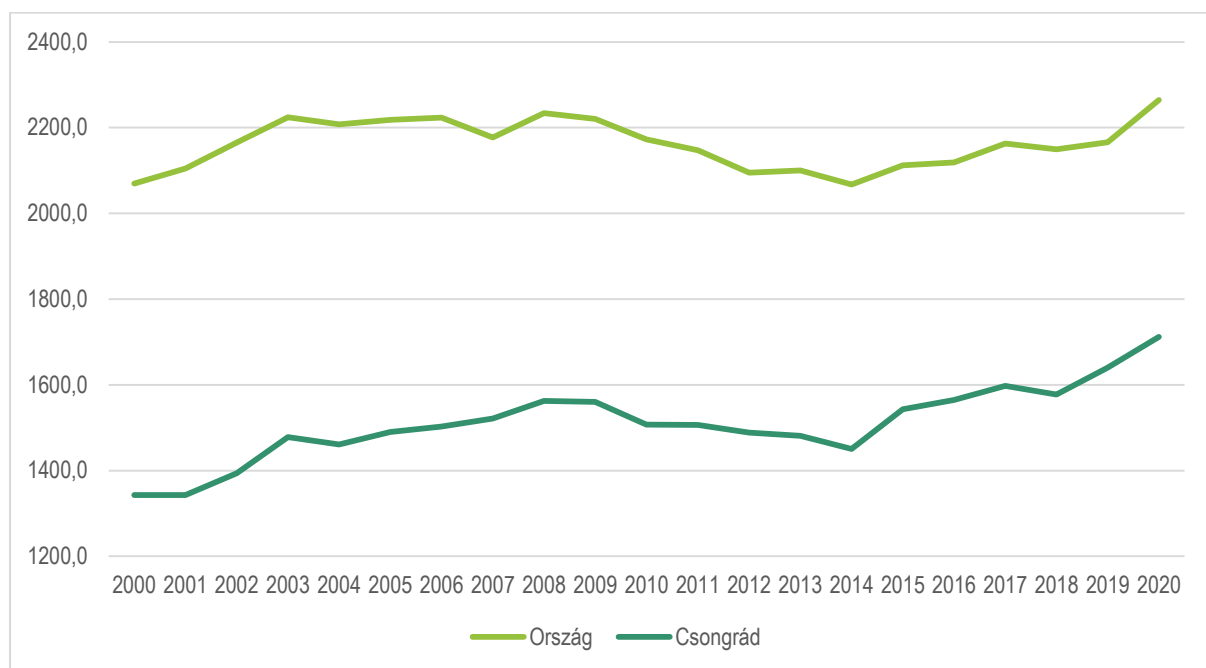
A település villamosenergia hálózatának üzemeltetője az MVM Démász Áramhálózati Kft.



Csongrád területén a nyilvántartott lakossági villamosenergia fogyasztók száma meghaladja a lakások számát, így jó eséllyel feltételezhető, hogy a lakossági villamosenergia ellátás teljes körű. A lakások villamos árammal való ellátására vonatkozó adatot nem gyűjt a népszámlálás sem.

A település lakossági villamosenergia fogyasztása 17,6 GWh volt 2020-ban. Az egy fogyasztóra jutó havi átlagos villamosenergia fogyasztás 142,7 kWh volt, ami 25%-kal alacsonyabb, mint az országos átlag. Ez az érték egyfelől azt jelzi, hogy Csongrád lakossága takarékosan bánik az árammal, másfelől a háztartások felszereltsége valószínűsíthetően országos átlag alatti. A háztartások elektromos eszközhasználatának növekedése várható, különös tekintettel a klímaváltozás hatásait kompenzáló klímaberendezések alkalmazásának terjedésére.

26. ábra: Háztartások átlagos villamosenergia fogyasztása (kWh/év)



Adatok forrása: KSH Tájékoztatási adatbázis

A település fogyasztóinak villamosenergia ellátásának bázisa a helyi Kéttemető úti 132/22 kV-os alállomás. Az alállomástól induló 22 kV-os gerinchálózatok fűzik fel a fogyasztói transzformátor állomásokat.

A település közigazgatási területén áthalad a Szolnok-Szeged 220 kV-os szabadvezeték nyomvonala, amelynek oszlopokra fektetett nyomvonalát a továbbtervezés során, mint korlátozó adottság kell figyelembe venni.

A település közvilágítása jellemzően megfelel az előírásoknak, a közlekedésbiztonságot tekintve is megfelelő szinten megoldott, a lakosság elégedettségi felmérése ezt alátámasztja. Ugyanakkor a megkérdezettek 83%-a megfogalmazott fejlesztési igényt is a közvilágításra vonatkozóan.

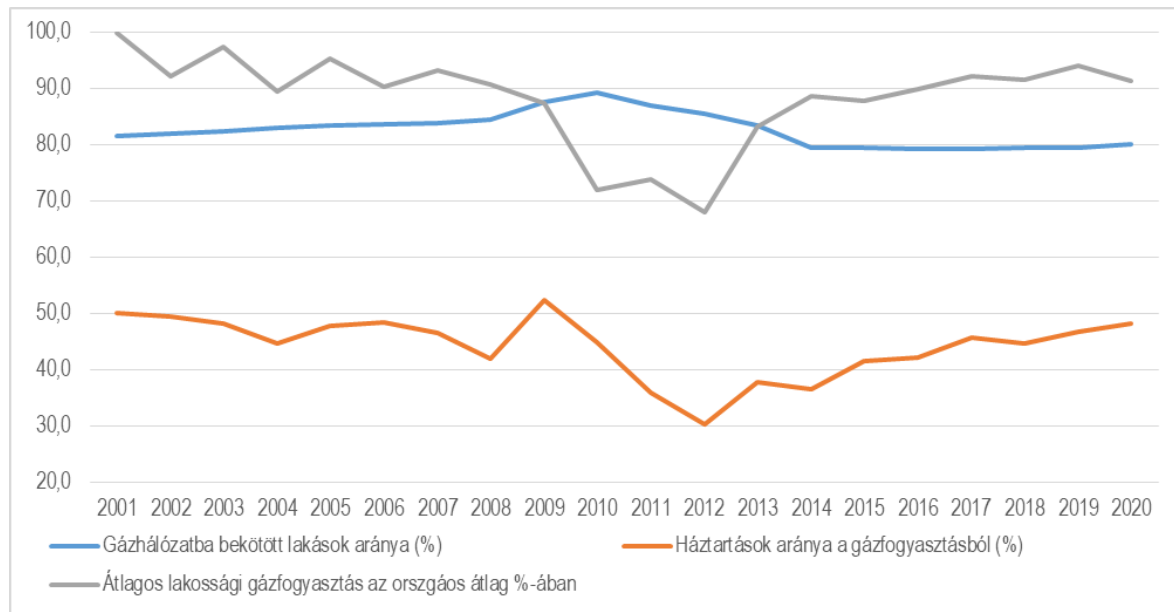
A napenergia hasznosítása és a közintézmények villamosenergia fogyasztásának megújuló energiaforrásból származó termelése érdekében naperőmű létrehozása időszerű.

### Földgázellátás

A településen az automatikus üzemvitelre is alkalmas termikus célú energiaellátásra a földgázellátást kiépítették. A település belterületén, 2020 végén 152,8 km földgázelosztó

hálózat üzemelt. A gázhálózat kiépítettségének eredményeként 2020-ban a 8419 lakásra 6736 háztartási gázfogyasztó jutott, vagyis a lakások négyötöde gázfogyasztó volt.

27. ábra: Csongrád lakossági gázellátásának változása 2001-2019



Adatok forrása: KSH tájékoztatói adatbázis

A gázhálózatra kötött 6736 fogyasztóból 6096 fűtési célra is használja a vezetékes gázt. A lakosság aránya a település összes gázfogyasztásának körülbelül a fele, a többi intézményi és gazdasági célú felhasználás. A csongrádi lakosok gázfogyasztása rendre valamennyivel az országos alatt marad.

A település földgázhálózatának üzemeltetője a legutóbbi szervezeti változások után az MVM Égáz-Dégáz Földgázhálózati Zrt.

A gázellátás bázisa a Csongrád déli részén üzemelő gázátadó, ahonnan induló nagyközepnyomású gerincvezeték látja el a település helyi gáznyomáscsökkentőit.

Csongrád déli közigazgatási területén halad keresztül a Kardoskút-Városföld DN400-as nagynyomású földgáz szállítóvezeték, valamint az előbbi szállítóvezeték környezetében került kijelölésre a Nabucco nemzetközi földgázszállító-vezeték előzetes nyomvonala is.

A vezetékes gázzal el nem látott ingatlanok termikus energiaellátása nem vezetékes energiahordozókkal megoldott.

### Táv hőellátás

A földgázhálózatra közvetlenül csatlakozó ingatlanokon túl az ingatlanok további 6%-a távhőhálózaton keresztül élvezheti a teljes összkomfortot. 518 db lakás volt a legtöbb, amit távhővel látott el a város, 2020-ban 503 db volt ez a szám.

A városi távhőhálózat a B-109-es nyilvántartási számú termálvízkútra alapozva üzemel. A termálvízkútból felhozott víz hőjét hőcserélőn keresztül kinyerik, majd a keringetett vizet földgáz segítségével tovább melegítik a szükséges hőfokra.

### Hagyományos energiahordozó ellátás

A termikus energiaellátás egy részének kielégítése az un. nem vezetékes energiahordozókkal történik. A nem vezetékes energiahordozók közé tartozik a szén, fa, olaj, PB.

A nem vezetékes energiahordozók szerepe a lakosság komfort igényének, az automatikus üzemvitelű hőellátás iránti igényének növekedésével csökkent.

A város tanyavilágában a fűtés hagyományos energiahordozókkal ellátott.

### Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést, kedvező energiagazdálkodási szempontból és a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálja.

A hazánkban elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia, a vízenergia, a biomassza-biogáz és a geotermikus energia, bár az ország területén nem egyenletes és általános az előfordulásuk, befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés, a topográfiai és a légköri viszonyok, valamint a felszín alatti geológiai adottságok.

A település földrajzi, topográfiai, geológiai és természeti adottsága, valamint funkcionális használata alapján érdemi hasznosításra a geotermikus energia és a napenergia vehető igénybe.

### Napenergia

A meteorológiai és topográfiai viszonyok alapján rendelkezésre álló napenergia, mint megújuló energiaforrás, napkollektorok alkalmazásával használati melegvíz termelésre, kisebb mértékben fűtésre alkalmas, napelemek használatával villamosenergia előállítására szolgál.

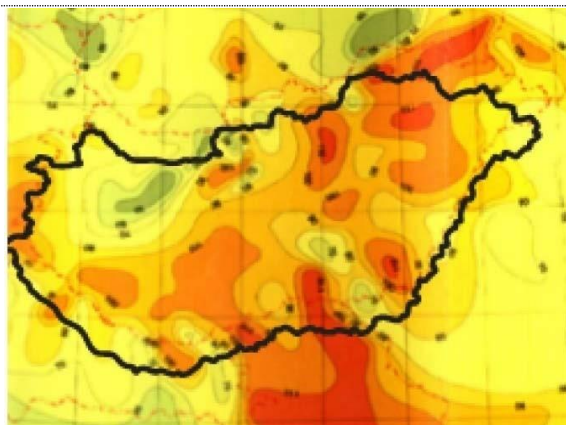
Csongrád térségében 2000 óra fölötti a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amelynek hasznosíthatóságát célszerű igénybe venni. Ennek hasznosítása házi napkollektorokkal és iparági naperőművel is biztosított már a településen.

A lakóingatlanoknál a napenergia hasznosítása növekszik, de nyilvántartás nem áll rendelkezésre a helyi hasznosítási célra elhelyezett napkollektorokról, naperőmű panelekről.

### Geotermikus energia

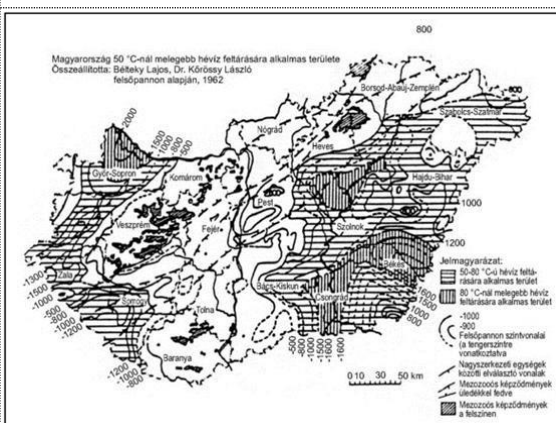
Csongrád geológiai szempontból egy „forrópont” fölött helyezkedik el, amit a már üzemelő termálvízkútra alapozott távhő ellátás is jelez. Ennek az adottságnak a kihasználásával jelentős energiamegtakarítást lehet a jövőben is elérni. A lenti ábrák jelzik, hogy a város a 80°C-nál melegebb hévíz feltárására alkalmas területen fekszik.

28. ábra: Magyarország geotermikus energiahordozó hasznosítási lehetősége - A Pannon-medencének és régiójának geotermikus hő térképe



Forrás: PannErgy portfolio.hu

29. ábra: Geotermikus energia - Magyarország 50°C-nál melegebb hévíz feltárására alkalmas területei



Forrás: dr. Barótfi István Környezettechnika, Mezőgazda Kiadó

### Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati fenntartású intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgázzal helyi hőbázis segítségével biztosított.

Az energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfali hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, tetőszigetelés, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások, fűtésekszerűsítés, energetikai szempontból gazdaságosabb eszközök, berendezések elhelyezése több intézménynél megvalósultak, melynek hatására jelentősen csökkentek az üzemeltetési és fenntartási költségek. Az utóbbi években egyre jobban előtérbe kerül az energiahatékonyság jelentősebb javítását szolgáló megújuló energiaforrás hasznosítása (napelem, napkollektor használatával) is, mely a fejlesztési elképzelések között szerepel. Új geotermikus kút fúrására rendelkezése áll a terv (2027-ig tervezett). A meglévő bökényi termálkútak hálózatának felújítása szükséges.

Az utóbbi években (az előző, 2014-2020-as programozási időszakban) megvalósult felújítások, támogatási forrásokból finanszírozott pályázatok útján (Területi – és Településfejlesztési Operatív Program (TOP), Vidékfejlesztési Program (VP), Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP), Környezeti és Energetikai Hatékonysági Operatív Program (KEHOP), egyéb támogatási források):

- Óvodák, iskolák komplex energetikai korszerűsítése, felújítása: Bokrosi „Napsugár” óvoda, Széchenyi utcai óvoda, Bercsényi utcai óvoda, Bökény „Napralforgó” óvoda, CSTÁI Galli János Ált. iskola, Kozmutza Flóra Ált. iskola, 2017-2018.
- Bökényi Zöld város program keretében: Civil közösségi ház (volt Papucsos étterem felújítása, energetikai korszerűsítése), Kereskedelmi és szolgáltató központ, 2018.
- Bökény: Napelemes világítótest került kihelyezésre és a sétány mellett is több lámpatestet elhelyeztek.
- Hódmezővásárhelyi SzC Csongrádi Sággy Mihály Technikum, Szakképző Iskola és Kollégium konyha fejlesztése: külső energetikai célú fejlesztés, konyhatechnológia, gépészet korszerűsítés 2019.
- Bokros Művelődési Ház és Könyvtár fejlesztése: falszigetelés, új tetőfedés, nyílászárók cseréje, fűtésekszerűsítés, 2020.
- Városi galéria felújítása: nyílászáró csere
- Csongrádi Alkotóház Villa épületének felújítása: elektromos hálózat csere, falak helyreállítása, csapadékvíz elvezetés, 2019.
- 3-as számú szegregátumban a lakhatási körülmények javítása, 10 db szociális bérlakás felújítása, Tompa M., Bethlen Gábor u. és Nagymező u., 2018.
- Fő utcai „Platánfa” óvoda felújítása: homlokzati hőszigetelése, nyílászáró csere, bejárati ajtók cseréje, fűtésekszerűsítés kazáncserével, 2020.
- Népi építészeti emlékek helyreállítása, „Csongrádi halászházak felújítása: Tájház (Gyökér u. 1.) és az Öregvár u. 37., 45., 47., 49. 50., 51., 53., 57/B, 60. és a Gyökér u. 17. számú Vendégház. 2019.
- Önkormányzat épületére fotovoltai rendszer kiépítése
- Csongrádi Alkotóház Műterem épületének felújítása: külső homlokzati nyílászáró csere, csapadékvíz elvezetés, elbírálása folyamatban van.

A város az intézményeinek tudatos energiagazdálkodásának kialakítását a jövőben is igyekszik folytatni.

Az energiahatékonysági beruházások következtében és az oktatási intézmények működtetésének átadása miatt, 2014-2018 között 148,6 millió Ft-ról 115,8 millió Ft-ra csökkent az önkormányzat által fizetendő közüzemi díjak összege, ezt követően ismét emelkedni kezdett az összeg. 2020-ban 135,1 millió Ft volt az önkormányzat közüzemi számlája.

#### **2.1.12.3 Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)**

A település vezetékes távközlési ellátását kijelölt szolgáltatóként a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. Csongrád vezetékes távközlési hálózatának bázisa a Szeged szekunder központ alá tartozó Kecskemét primer központ. A település a 63-as távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A vezetékes hírközlési ellátottságot lényegesen növeli a vezeték nélküli szolgáltatások terjedése. A vezeték nélküli távközlés három meghatározó szolgáltatója: Magyar Telekom, Telenor és Vodafone, valamint a Digi kialakítás alatt álló hálózata a szükséges lefedettséget biztosítja.

A vezetékes telefon előfizetők száma stagnál, 2020-ban 4718 db bekapcsolt fővonal működött Csongrádon, ebből 513 db volt üzleti előfizetés. A digitalizáció szempontjából fontos az internet előfizetések alakulása. Országosan az internet előfizetések száma 2019-ig folyamatosan emelkedett, akkor elérte maximumát és 2020-ra némiképp csökkent a számuk. A 100 lakásra jutó előfizetések száma 2020-ban 71,3 volt.

2013-ban Csongrádon 5196 db internet eléréssel rendelkeztek, 100 lakásra 61,8 internet előfizetés jutott, amelynek 57,9%-a kábelhálózaton keresztül jut az előfizetőkhöz. Az internet előfizetések száma 2015-ben volt a legmagasabb 6194 db, a 100 lakásra jutó érték 73,7 volt, és ez magasabb, mint az országos átlag. A kábeltv hálózaton keresztüli előfizetések száma 2013-ban 3.009 db volt, amely 2017-ig 3853-ra emelkedett, majd gyorsuló ütemben csökkenni kezdett. 2020-ban összesen 4.934 élő internet szerződés volt, amelyből 3.283 kábeltvévén keresztül működött. Az okostévék beszerzésével szükségtelenné válik a külön internet előfizetés bizonyos esetekben.

#### **2.1.13 Környezetvédelem (és településüzemeltetés)**

A város 1997 óta rendelkezik környezetvédelmi programmal, melyeket rendszeres időközönként felülvizsgál és megújít a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény alapján. Az utolsó környezetvédelmi program 2012-ben került elfogadásra.

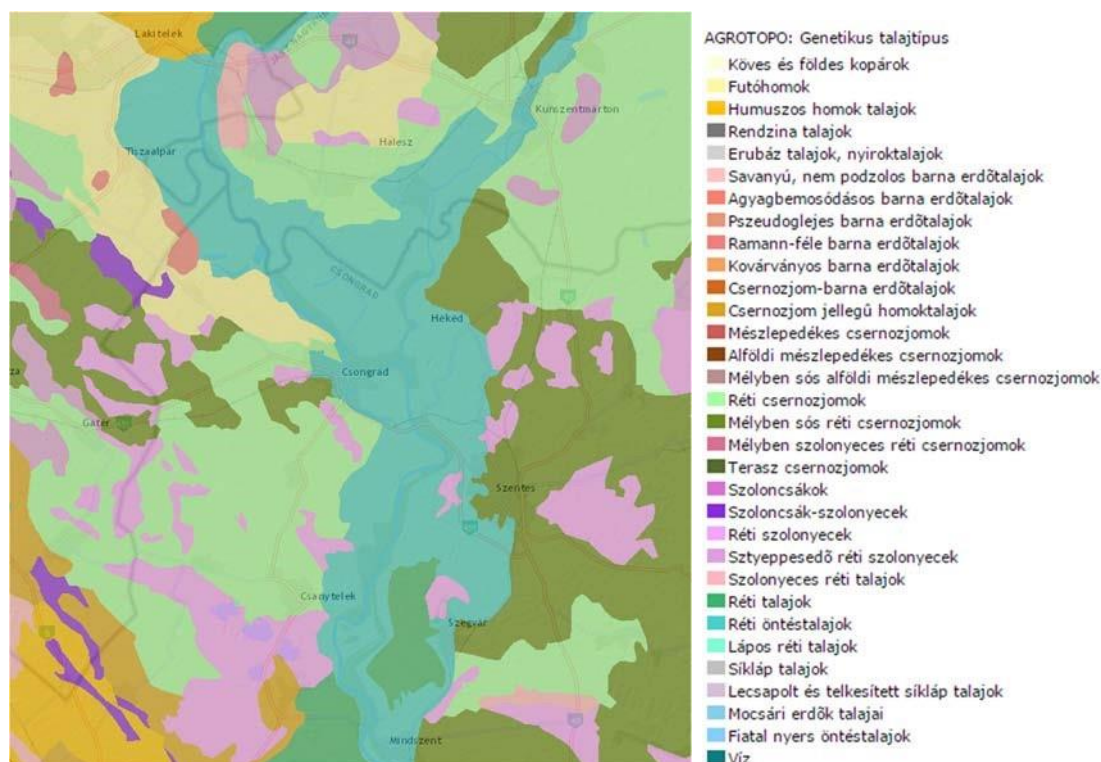
Csongrád Város Környezeti Fenntarthatósági Tervvel (Local Agenda 21 - 2016-2019) is rendelkezik, mely átfogóbb a környezetvédelmi programnál. „Küldetése, hogy integrálja a helyi környezeti, társadalmi és kulturális kérdéseket, problémákat, továbbá biztosítsa a településen élők fenntartható (a Fenntartható Fejlődés szolgálatába állított) életminőségét, azaz támogassa a helyi társadalmi- gazdasági- környezeti folyamatoknak a Fenntartható Fejlődés útján való haladását.”

##### **2.1.13.1 Talaj**

A táji és természeti adottságok következtében a **város határának talajszerkezete változatos**. A Tisza mentén nagyrészt jó termőhelyi adottságú kötött réti öntés talajok találhatók, a homokhátságon a futóhomok uralkodik, a délnyugati településrészen pedig a réti csernozjomok és mélyben sós réti csernozjomok, réti szolonyekek váltogatják egymást.



30. ábra: Genetikai talajtípusok



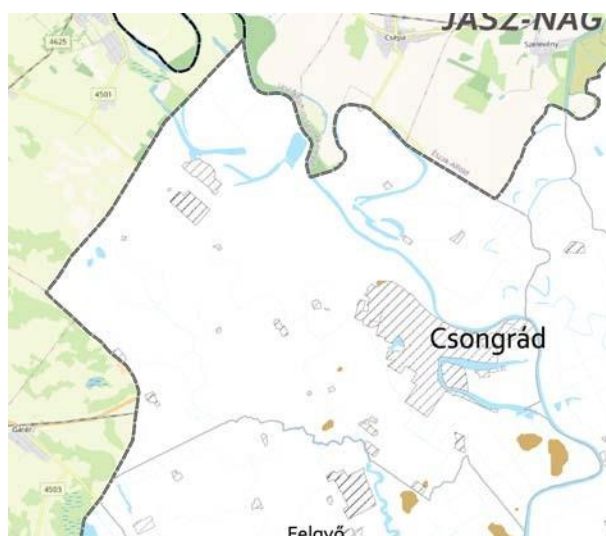
Forrás: AGROTOPO Város-Teampannon Kft.

A Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály Csongrádi Földhivatali Osztály adatszolgáltatása alapján az átlagosnál jobb minőségű termőföldek a településen: Sz1, Sz2, Sz3, R1, Sző1, Sző2, K1, K2, Gy1, Gy2, L1, L2, L3, N1, N2, E1, E2 minőségi osztályok. Az **átlagosnál jobb minőségű termőföldek a település termőföldjeinek 64%-át teszik ki**, melynek magas aránya a fennmaradt okszerű tájhasználatra (gyepek nagy aránya) is visszavezethető. (4-5. térképi melléklet)

A szántók termőhelyi adottságok szerinti országos differenciálási rendszerében ez a kedvező adottság nem jelenik meg: kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete nem érinti a települést, jó termőhelyi adottságú szántók övezete pontszerűen a Kilences és Patikaföldek tájegységeken került lehatárolásra.

31. ábra: Jó termőhelyi adottságú szántók övezete

Forrás: MTrT



### 2.1.13.2 Felszíni és a felszín alatti vizek

A felszíni vizek fő gyűjtője a Tisza, és holtágai, a Hármaskörös, valamint a Felső-főcsatorna, Vidre-éri csatorna, és a Vidre-éri összekötő csatorna (erősen módosított víztestek).

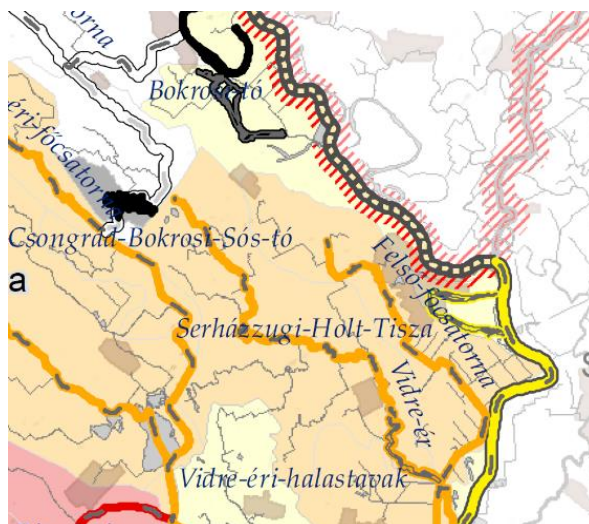
A Vidre-ér Csongrád környékének harmadik legnagyobb vízfolyása. A számos kisvízfolyást befogadó Vidre-éri szikes érrendszer igen kiterjedt. Az eret és mellékágait a nagyüzemi gazdálkodáshoz kapcsolódó belvízrendezés átformálta, ennek ellenére még mindig őrzi ökológiai folyosó funkcióját: szikespusztákat és mocsarakat fűz fel meandereik mentén. A Vidre-ér a bokrosi Kis-Sóstóból ered, és a Labodárnál éri el a Tiszát. Az érrendszer a domborzat lejtésének megfelelően északnyugat–délkeleti irányultságú. A Vidre-ér három jelentősebb mellékérrel rendelkezik.

A Csongrád-Bokrosi-Sós-tó természetes, időszakos vízborítottságú tó.

Csongrád település jelentősebb csatornája a Felső-főcsatorna. A belvízelvezető csatornahálózat hossza meghaladja a 900 km-t. A kisvizek átemelését mintegy 40 db szivattyútelep végzi.

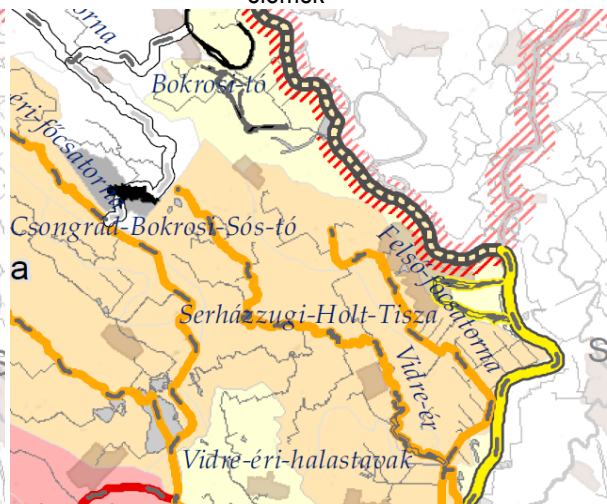
A 2. Vízugyűjtő Gazdálkodási Terv szerint a felszíni vizek, a Tisza és a Serházzugi Holt-Tisza ökológiai, biológiai állapota mérsékelt, a Felső-főcsatorna, a Vidre-ér gyenge. A fizikai-kémiai minősítés szerint az előbbiek állapota jó, az utóbbiak állapota mérsékelt. A Tisza mente, kiterjedve a belterületre és a homokhátra is (Bokros, Öregszőlők, Erzsébeti-szőlők) tápanyag- és nitrátérzékeny terület.

32. ábra: Felszíni víztestek ökológiai minősítése



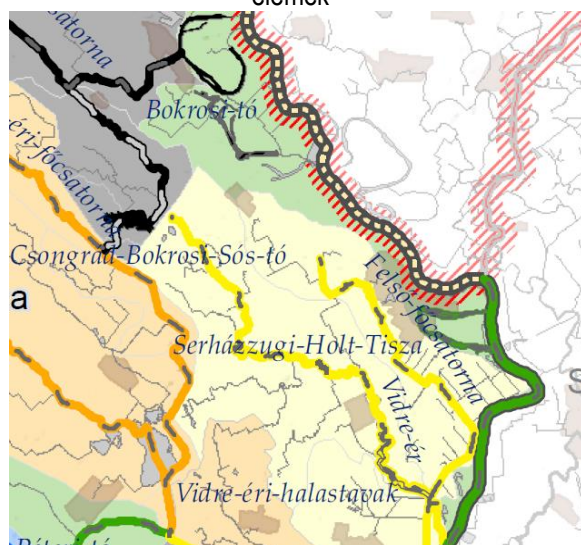
Forrás: VGT2

33. ábra: Felszíni víztestek minősítése biológiai elemek



Forrás: VGT2

34. ábra: Felszíni víztestek minősítése fizikai-kémiai elemek

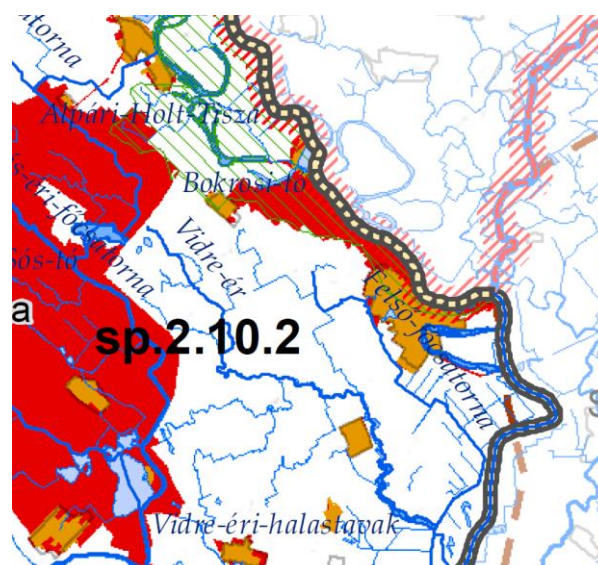


Fizikai-kémiai állapot



Forrás: VGT2

35. ábra: Tápanyag-és nitrátérzékeny területek



— sekély felszín alatti víztesthatár

— tápanyagérzékeny terület

Nitrátérzékeny terület



Forrás: VGT2

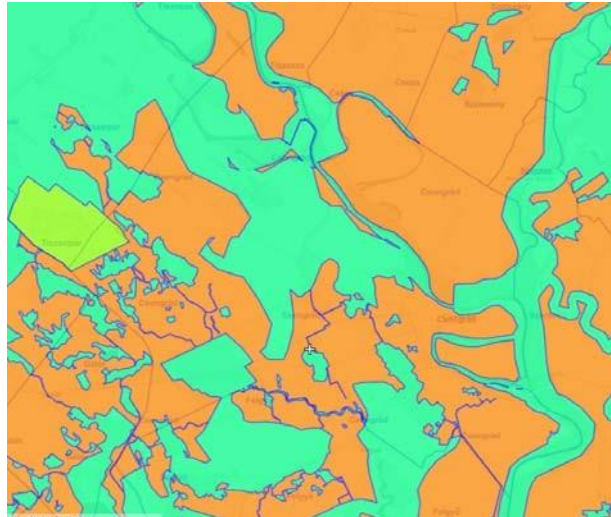
A holtágak állapota, veszélyeztetettsége, a szerves és kémiai szennyeződése lényegesen csökkent a kiépült szennyvízcsatorna, és szennyvíz-rákötések, valamint a helyes mezőgazdasági gyakorlat követelménye hatására. A Serházzugi Holt-Tiszán végrehajtott rehabilitációs projektnek (DAOP-5.2.1/B) köszönhetően a holtág vízutánpótlása környezeti szempontból is rendeződött. A holtág 5 ponton befogadja a városi csapadékvizeknek (a hasznosított termásvíz befogadója is), melyek előtisztítására megfelelő műtárgyak kerültek kiépítésre.

Csongrád településen és környezetében a talajvíz átlagos szintje a földfelszín alatt 4 m körül van. Mennyisége nem jelentős, kémiai jellege kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos, de sok helyen a nátriumos típus is megjelenik. Keménysége 15-25 nk<sup>0</sup>-ot is eléri, a szulfáttartalma 60 mg/l, de a települési területeken a 300 mg/l is elérheti.<sup>39</sup>

<sup>39</sup> Magyarország kistájainak katasztere (szerkesztette: Dövényi Zoltán, 2010.)



A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004 (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján Csongrád az érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik.



36. ábra: Vízminőség-védelmi érzékenységi térkép, világos zöld - 1, türkiz zöld - 2., narancssárga - 3. érzékenységi fokozat

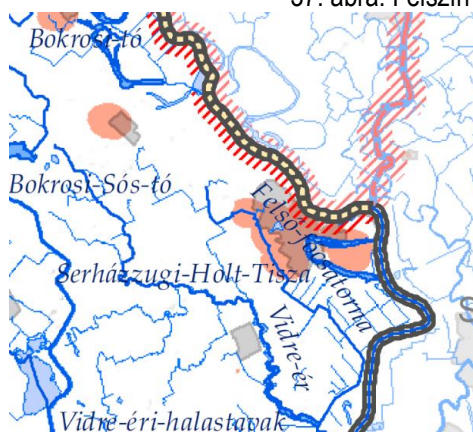
Forrás: OKIR

A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet alapján felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny terület:

- „a) Azok a területek, ahol a csapadékból származó utánpótlódás sokévi átlagos értéke meghaladja a 20 mm/évet.
- b) Azok a felszín alatti víz állapota szempontjából fokozottan érzékeny területek közé nem tartozó területek, ahol a felszín alatt 100 m-en belül mészkő, dolomit, mész- és dolomitmárga képződmények találhatók.
- c) Azok a területek, ahol a porózus fő vízadó képződmény teteje a felszín alatt 100 m-en belül található.
- d) A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény szerint állami tulajdonban lévő felszíni állóvizek mederéltól számított 0,25–1,0 km közötti övezete.
- e) Az 1. d) pontban nem említett, külön jogszabály által kijelölt védett természeti területek.”

A porózus felszín alatti termál víztest (pt.2.1) mennyiségi állapota jó, de gyenge állapot kockázattal, kémiai állapota jó. A VGT2 Bokrospusztánál jelentős veszélynek kitett sérülékeny ivóvízbázist tart számon. A Tiszai, Körös-torki természetes fürdővizek állapota jó, esetenként kifogásolt.

37. ábra: Felszín alatti ivóvízkivétel védőterületei



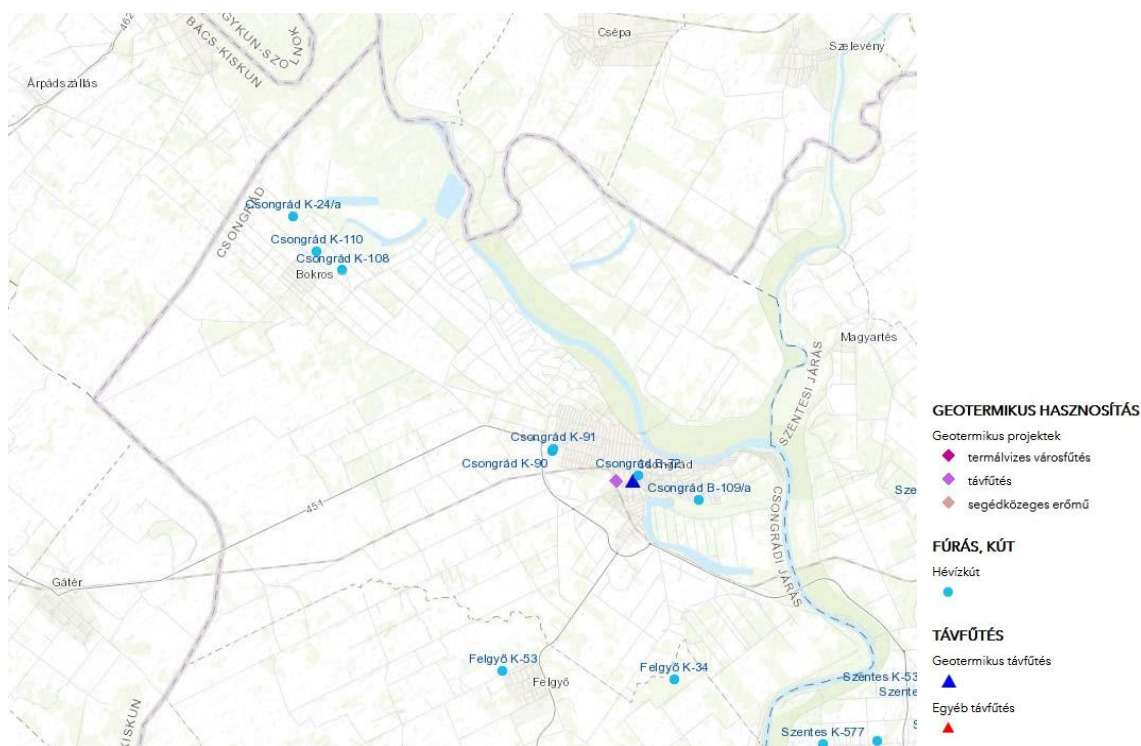
- Felszín alatti ivóvízkivétel védőterületei**
- sekély porózus
  - sekély hegyvidéki
  - porózus
  - hegyvidéki
  - karszt
  - termál karszt
  - termál porózus
- Felszíni ivóvízkivétel**
- védőterület

Forrás: Város-Teampannon Kft.

A Csongrádi Gyógyfürdő és Uszoda a OTH-GYÓGYF 58-7/2012. számú határozata értelmében jogosult gyógyfürdő intézményként működni. A gyógyvíz közepes oldott anyag tartalmú, nátrium-hidrogén-karbonátos jellegű, igen lágy, fluoridos víz, jelentős metakovasz tartalommal.

A termálvíz hasznosítás a gyógyászati, kertészeti alkalmazás mellett a termál távfűtés alkalmazására is kiterjed.

38. ábra: Geotermikus hasznosítás



Forrás: <https://map.mbfisz.gov.hu/ogre/>-Város-Teampannon Kft.

Csongrád város teljes közigazgatási területe a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendeletben megállapított vízminőség-védelmi terület övezetéhez tartozik.

### 2.1.13.3 Levegőtisztaság és védelme

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet alapján Csongrád város a 10.- az ország többi területe zóna csoportba tartozik, ahol az egyes szennyezőanyagok szerinti csoportok láthatók:

5. melléklet a 4/2011. (I. 14.) VM rendelethez:

Kéndioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	PM10	Benzol	Talaj-közel-i ózon	PM10 Arzén (As)	PM10 Kadmium (Cd)	PM10 Nikkel (Ni)	PM10 Ólom (Pb)	PM10 benz(a)-pirén (BaP)
F	F	F	E	F	O-I	F	F	F	F	D

*E csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.*

*F csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.*

*O-I csoport: azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket.*

*D csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték, az 1. melléklet 1.1.4.1. pontjában foglalt táblázat 3–6. sorában szereplő anyagok esetében a célérték között van.*

Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózatnak sem a településen, sem annak környezetében nincs mintavevő helye.

A város levegőminősége jó. A település levegőminőségére legjelentősebb hatást a lakossági fűtésből, a közlekedésből, a mezőgazdasági és az ipari tevékenységekből származó szennyezések okozzák. A fűtési időszakban a nitrogén-oxidok (NO<sub>x</sub>) és a kisméretű szállópor (PM<sub>10</sub>), nyáron a felszín közeli ózon szennyezettség, mezőgazdasági területekről származó porterhelés jelenthet problémát időszakosan.



Csongrádon jelentősnek mondható ipari szennyezőanyag kibocsátó forrás nem található. A közlekedésből származó légszennyezés az elkerülő út megépítésével jelentősen mérséklődött. Bokros településrész levegőminőségi állapota terhelt, a belterületén áthaladó kamionforgalom és a Mars Magyarország Kisállateledel Gyártó Kft. (diffúz légszennyező pontforrás) időszakos szaghatása miatt. A homokháton a defláció, szélerózió okozta porterhelés is fokozott.

A belterületet érintően zavaró hatású intenzív állattartó telep nem működik. A kedvtelésből tartott állatokra vonatkozóan a közösségi együttélés alapvető szabályai meghatározásra kerültek helyi rendelet formájában.

Az allergén gyomok terjedése Csongrád településen is okoz problémákat. A Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal szakemberei légi felderítés keretében azonosítják a parlagfűvel fertőzött területeket.

#### 2.1.13.4 Zaj- és rezgésterhelés

Csongrád város területén az alábbi zajforrás-csoportok határozzák meg a környezet zajállapotát:

- ipari és szolgáltató telephelyek,
- vendéglátó és szórakozóhelyek,
- szabadtéri rendezvények,
- közúti járműforgalom,
- vasúti forgalom.

Az elkerülő út kiépítésével a települési átmenő forgalom lecsökkent, a közúti közlekedés kevesebb zajterheléssel jár a zajtól védendő területeken. Bokros településrészen az átmenő teherforgalom azonban továbbra is környezeti konfliktusokkal jár.

A vasútvonal kismértékben halad át lakóterületeket érintve (Alsóváros). A vasúti mellékvonal zajterhelése a településszegélyen futó nyomvonalának köszönhetően alacsony mértékű.

Az ipari- és szolgáltató telephelyek ipari parkba, gazdasági zónákba történő kiköltözésével is enyhült a zajszennyezés. A mezőgazdaságból származó zajterhelések időszakosan (pl. szántás, betakarítás, repülőgépes növényvédelem, termék-fuvarozás) terhelik környezetüket.

A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról a 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet rendelkezik. A városnak nincsen helyi zaj védelmi rendelete, kijelölt csendes övezete.

A rezgésterhelés a fő közlekedési utak, a vasútvonal mentén jelentkezik, hatása azonban a jellemzően széles közterületeknek köszönhetően nem jelentős.

#### 2.1.13.5 Sugárzás védelem

Az ionizáló sugárzás források lehetnek **természetes**, vagy **mesterséges** eredetűek. Természetes forrásnak tekintjük a világútból, illetve a Napból hozzánk érkező kozmikus sugárzásokat. Az ezek által okozott sugárzás annál nagyobb, minél magasabb helyen élünk. Radioaktív izotópok találhatóak a talajban is. Az ezektől eredő sugárzás a talaj összetételétől függ. Az építőanyagok is tartalmaznak kisebb-nagyobb mértékben sugárzó anyagot. Külön fel kell hívunk a figyelmet a talajból és az építőanyagokból kiáramló nemesgáz, a radon jelenlétére. Ezt ugyanis belélegezzük, és bomlástermékük a tüdőnkben lerakódva folyamatosan sugarazza a szervezetünket. Egészében azt mondhatjuk, hogy Magyarországon az átlagos háttérsugárzás körülbelül 2,4 mSv/év.

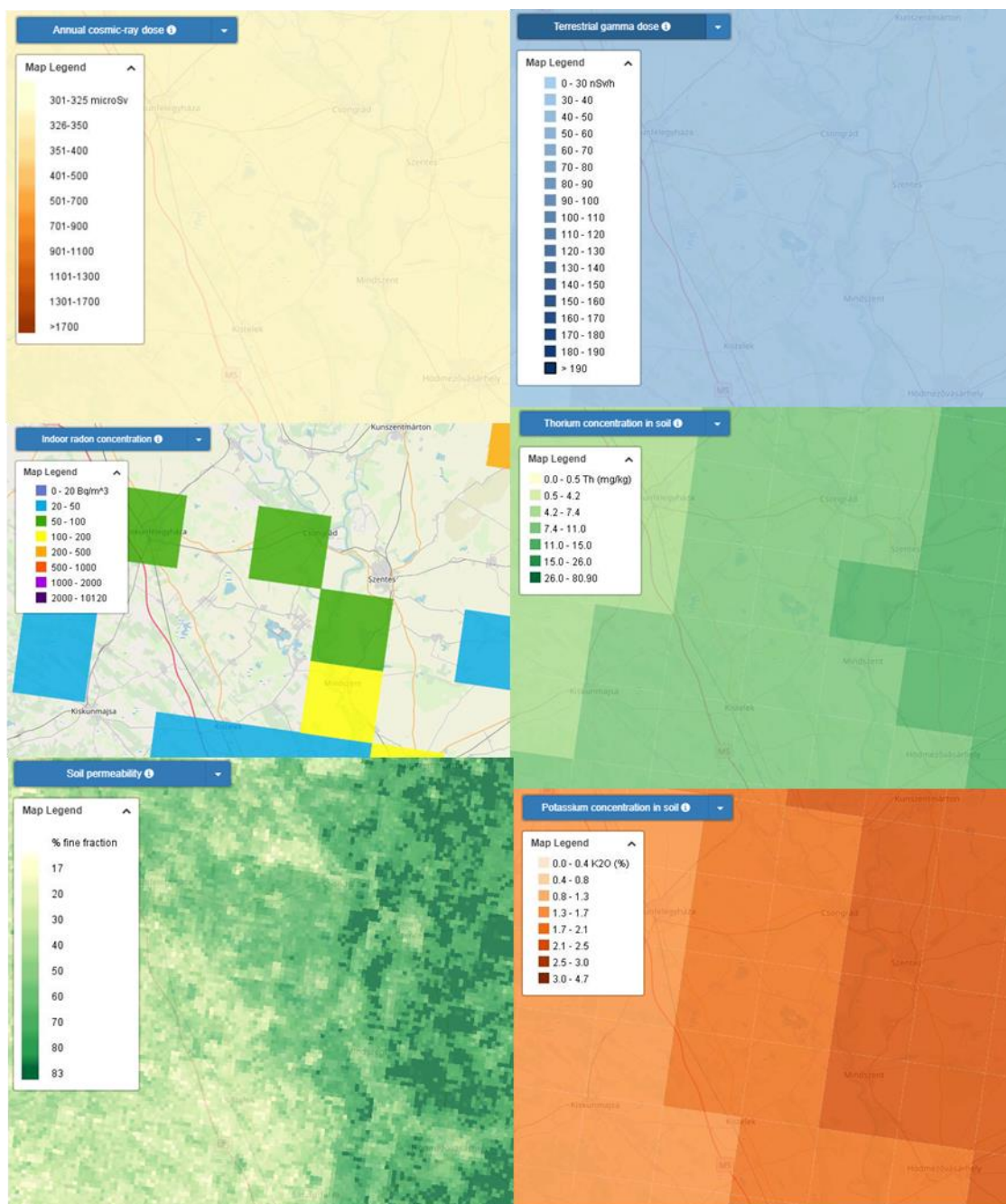
A mesterséges sugárforrások a legutóbbi 100 évben jelentek meg. Egy részüket orvosi alkalmazásra, más részüket ipari felhasználásra (például energiatermelésre) készítik. Egy iparilag átlagosan fejlett országban élő állampolgár teljes terhelésének körülbelül négyötöde

természetes eredetű, egyötöd az orvosi vizsgálatok és kezelések során érkezik. A többi forrás hatása elhanyagolható.

Magyarországon az ország sugárzási helyzetének folyamatos figyelését, a háttérsugárzási szint folyamatos monitorozásán alapuló korai figyelmeztetési, riasztási és tájékoztatási feladatokat, továbbá a nemzetközi radiológiai monitoring mérési adatok nyomon követését a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF) Nukleáris Baleseti Információs és Értékelő Központja (NBIÉK) látja el. Az NBIÉK az Országos Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer radiológiai távmérő hálózat (OSJER TMH) működése során nyert mérési adatokkal hozzájárul a lakossági sugárterhelés alakulásának nyomon követéséhez.

Az Európai Unió REMON radioaktív sugárzás környezeti monitoring rendszere gyűjt és szolgáltat adatokat, amelyek egyes moduljai közel azonnali visszajelzést (real-time monitoring) biztosítanak a mérőrendszer sugárzási adataihoz az EURDEP adatcsere hálózaton keresztül.

39. ábra: Természetes eredetű sugárzások Csongrádon



(éves kozmikus sugárdózis, talajból származó gammasugárzás, beltéri radonsugárzás, a talaj tórium koncentrációja, a talaj permeabilitás, a talaj kálium koncentráció)

Térképek: <https://remap.jrc.ec.europa.eu/Atlas.aspx#>

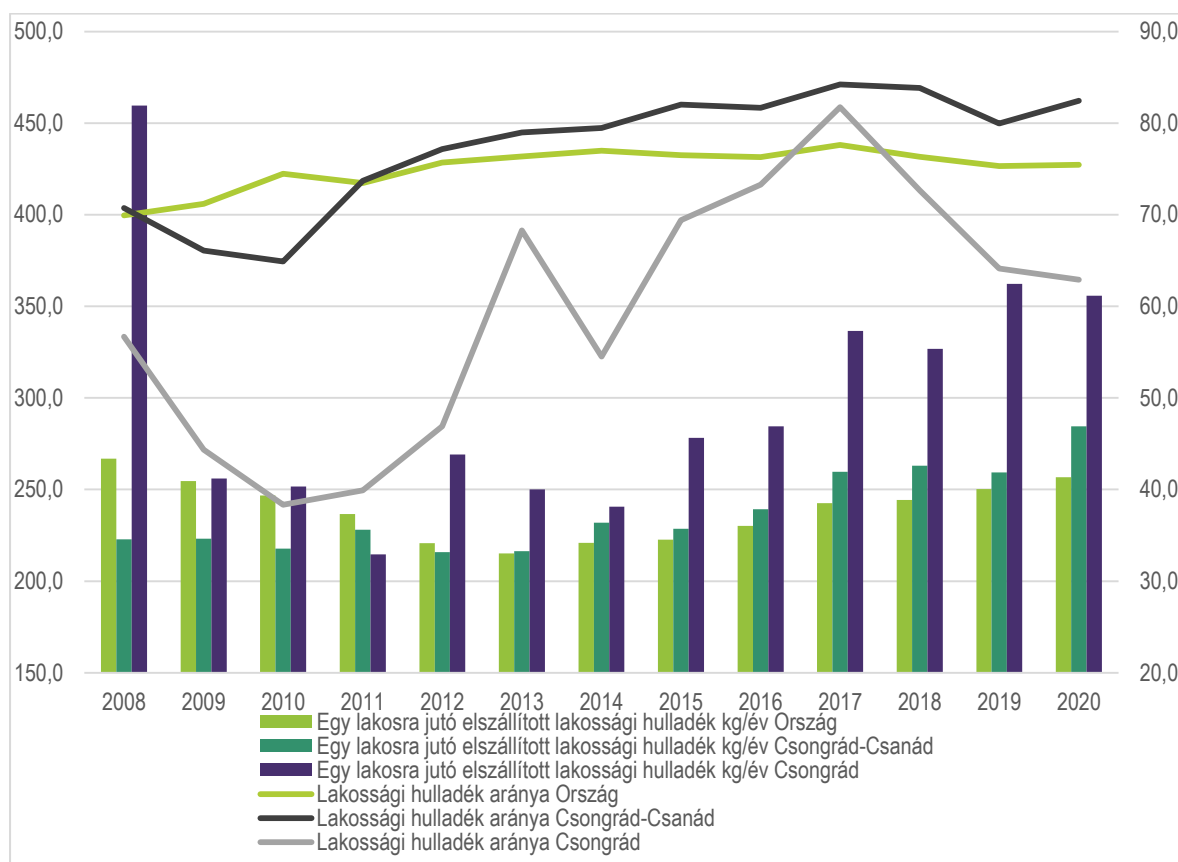
#### 2.1.13.6 Hulladékkezelés

2006-2010 között Csongrád Városi Önkormányzat gesztorsága mellett valósult meg a Homokhátsági Regionális Települési Hulladékgazdálkodási Program. A Program részeként a településen 2009-ben hulladékgyűjtő udvar épült, a régi hulladéklerakó telepet rekultiválták, melynek munkálatai 2010-ben fejeződtek be. A rekultivált lerakó utógondozása 6 db monitoring kút üzemeltetésével történik, a mért komponensek folyamatos csökkenése mellett.

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatást Csongrádon a FBH-NP Közszolgáltató Nonprofit Kft. (Csongrádi Víz – és Kommunális Nonprofit Kft.) végzi. Az ártalmatlanítási, feldolgozási,

értékesítési tevékenység a Felgyői Regionális Hulladékkezelő Központ területén történik. A Kéttemető úton hulladékudvar áll a lakosság szolgálatára.

40. ábra: Az elszállított lakossági hulladék mennyisége és aránya, 2008-2020



Adatok forrása: KSH tájékoztatási adatbázis

A kommunális hulladék egy lakosra jutó mennyisége Csongrádon lényegesen magasabb, mint az országos vagy megyei átlag. Ennek okait további vizsgálatok deríthetik ki, és az okok feltárása megteremti a lehetőségét annak, hogy a hulladékok keletkezése megelőzhető legyen.

A házhoz menő szelektív gyűjtés (2015-től bevezetésre került a két kukás rendszer: a lakosságnál kihelyezett sárga kukában a csomagolási hulladékok gyűjtése történik) mellett az oktatási intézmények és vállalkozások is bekapcsolódhatnak/bekapcsolódnak a szelektív hulladékgazdálkodásba. A zöldhulladék gyűjtése zsákos rendszerben történik.

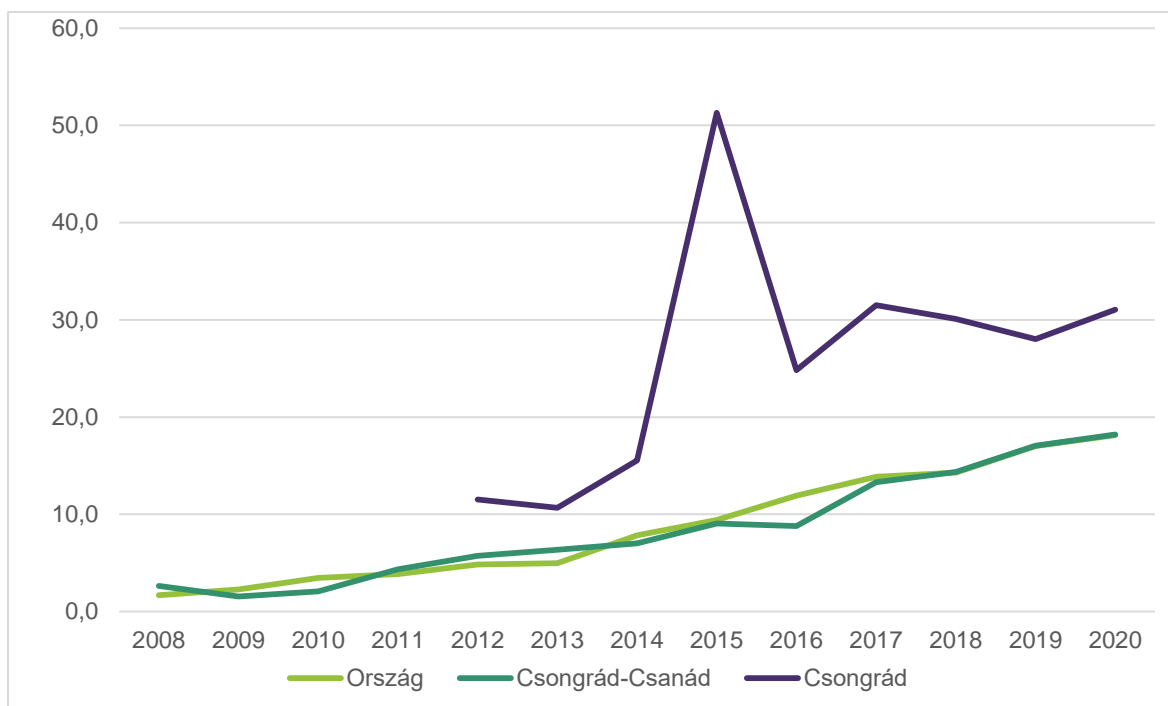
A Csongrádi Víz – és Kommunális Nonprofit Kft. a térségben az alábbi szolgáltatásokat nyújtja a Hulladékkezelő Központ területén<sup>40</sup>:

- kommunális hulladék szervezett szállítása, ártalmatlanítása,
- zöldhulladék gyűjtése és kezelése (komposztáló telep),
- kész komposzt értékesítése,
- béraprítás, bérrostálás,
- inert hulladékok kezelése, értékesítése,

<sup>40</sup> Forrás: <https://csongradihulladek.hu/csvk/node>

- szelektív hulladékok (papír, műanyag, üveg) gyűjtése, kezelése,
- konténerbérlet és fertőtlenítés lehetősége,
- veszélyes hulladék gyűjtése.

41. ábra: A lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék aránya (%)



Forrás: KSH tájékoztatási adatbázis

A tanyarendszer területén szervezett módon, zsákos rendszerben történik a hulladékok begyűjtése. Évi 12 db zsák igénybevételére a tanyák kötelezettek. A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont tanyák aránya 2012-ben 73% volt.

A lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított szilárd hulladék aránya magas, lényegesen magasabb, mint az országos vagy a megyei átlag. A 2015. évi kiugró mennyiség a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés bevezetésének köszönhető, ezt követően 30% körül stabilizálódott a mutató értéke. A magas érték a lakosság környezettudatos magatartásának tulajdonítható.

A hulladékgazdálkodási szolgáltatások ellenére az illegális hulladéklerakás Csongrád településen is jelentős problémákat okoz. A „Tisztítsuk meg az Országot!” I. ütemében négy helyszínen (kiemelten a Zöldfa utca környéke és az elkerülő út, valamint a Mária út kereszteződése) számolt fel az önkormányzat illegális hulladéklerakókat az elnyert pályázati összeg keretében. Négy területről összesen 249 tonna hulladékot szállított el a mentesítő cég. Az illegális hulladéklerakás a Bokros városrészen (vízlépcső előkészített útja) is rendszeresen visszatérő problémát okoz.

A Tiszán és a Körösön érkező hulladékok mentesítésére lelkes helyi önkéntesek vállalkoztak már több ízben. Nagyszabású tevékenységük rendszeres fenntartása és támogatása a városlakók, a turisták, a települési önkormányzat és a természetvédelmi kezelő érdeke is, a hulladékmentesítés kiemelt ökológiai hasznai mellett.

Tevékenységük a természetes vizek és ivóvíz mikro-műanyagokkal szembeni védekezését is szolgálja.



### 2.1.13.7 Vizuális környezetterhelés

A település arculata rendezettséget, gondozottságot sugall. Közterületei rendezettek, zöldfelületei ápoltak, folyamatos fejlesztés alatt állnak. Elhanyagolt, romos állapotú épületek, leromlott állapotú kerítések a városban előfordulnak, ezek a városképet negatívan befolyásolják, de nem idéznek elő meghatározó vizuális környezetterhelést. A barnamezős területek, leromlott állapotú városrészek rehabilitációjával a településkép további javulása várható.

Az elkerülő út kiépítésével a városkép feltárulása módosult, a hátsóterek látványa, a kinyíló új városkapuk (például a Kéttemető út, Attila utca), kereskedelmi, szolgáltató területek, iparterületek városképi megjelenése legalább zöldinfrastruktúra fejlesztésre szorul. A víztorony a városkép részévé vált.

42. ábra: Légifotó a városról



Forrás: Város-Teampannon Kft.

A város településképi eszközeinek felülvizsgálatával (településképi arculati kézikönyv, településképi rendelet) az arculati jellemzők, az értékes, hagyományt őrző építészeti formanyelv és zöldfelületi karakter védelme magasabb szintre emelkedik.

### 2.1.13.8 Árvízvédelem

#### Árvízvédelmi vonalak (I. és II. rendű védvonalak)

Csongrád Város közigazgatási területe a 2.53 számú Csongrádi ártéri, valamint a 2.52 számú Alpári nyílt ártéri öblözetben helyezkedik el, melyhez alábbi védvonalak tartoznak:

- ATIVIZIG vagyonkezelésű, 11.03. számú Dongér-Csongrádi árvízvédelmi szakasz 72+680-78+835 tkm és a 79+230-99+890 tkm szelvények közötti része, továbbá
- nem ATIVIZIG vagyonkezelésű, az öblözet lokalizálását szolgáló 2.53.01 sz. Csongrádi körtöltés.

Csongrád Város közigazgatási területére a 11.NMT.01.2. Csongrád tervszámú, a Tisza 233,250- 253,800 fkm (Felgyő-Csongrád - Csongrád-Csépa közigazgatási határa) közötti, a 10.NMT.04. tervszámú, a Tisza 253,800 - 340,000 fkm (Csongrád-Szolnok) közötti, valamint a 12.NMT.05. tervszámú, a Hármaskörös 0,000 - 61,300 fkm (Tisza - Hármaskörös torkolat - Hármaskörös - Hortobágy-Berettyó torkolat) közötti szakaszára, a folyó jobb, illetve bal parti árvízvédelmi töltései között kijelölt nagyvízi mederkezelési tervek vonatkoznak. Előbbi terv az ATIVIZIG, az utóbbi tervek a Közép-Tisza-vidéki és a Körös-vidéki Vízügyi Igazgatóság gondozásába tartoznak.

**Mértékadó árvízszint (MÁSZ)**

A folyók mértékadó árvízszintjeiről szóló 74/2014. (XII. 23.) BM rendelet értelmében a folyók mentén, az azokba torkolló vízfolyások, csatornák visszatöltésezett szakaszain az árvízvédelmi műveket, a folyók medrét vagy az árvízvédelmi műveket keresztező, e műveket egyéb módon érintő - nyílt ártéren, hullámtéren lévő - építményt, épületet, vezetéket vagy más művet, létesítményt a folyókra jellemző hidrológiai viszonyok alapján, egyedileg meghatározott - töréspontokhoz rendelt - mértékadó árvízszintek figyelembevételével kell tervezni, méretezni és megvalósítani. A töréspontok közötti értékeket az egyenes arányosság módszerével kell kiszámítani. Az elsőrendű árvízvédelmi művek tekintetében valamennyi folyóra magassági biztonságot is meghatároztak, mely Csongrád Várost érintő árvízvédelmi vonalak esetében MÁSZ+1,0m (előírt töltéskorona kiépítési szint).

Csongrád Város közigazgatási területéhez tartozó elsőrendű, 11.03 számú árvízvédelmi szakaszt - jogszabályban meghatározott töréspontokhoz rendelt - lentebb közölt mértékadó árvízszint értékek jellemzik Balti-tenger alapsíkra vonatkoztatva.

40. táblázat: Csongrád Város közigazgatási területéhez tartozó elsőrendű, 11.03 számú árvízvédelmi szakasz árvízszint értékei

Folyó partoldal	Árvízvédelmi szakasz száma	Töltés szelvény száma (tkm)	MÁSZ érték (m B.f.)	Magassági biztonság értéke (m)
Tisza part jobb	11.03	72+680	86,64	1,0
Tisza part jobb	11.03	75+519	86,80	1,0
Tisza part jobb	11.03	75+998	86,81	1,0
Tisza part jobb	11.03	78+544	86,89	1,0
Tisza part jobb	11.03	78+835	86,90	1,0
Tisza part jobb	11.03	79+230	86,94	1,0
Tisza part jobb	11.03	80+405	86,95	1,0
Tisza part jobb	11.03	81+015	87,01	1,0
Tisza part jobb	11.03	82+225	87,02	1,0
Tisza part jobb	11.03	84+085	87,08	1,0
Tisza part jobb	11.03	84+440	87,10	1,0
Tisza part jobb	11.03	91+266	87,32	1,0
Tisza part jobb	11.03	92+300	87,36	1,0
Tisza part jobb	11.03	99+890	87,64	1,0

Forrás: Város-Teampannon Kft.

ATIVIZIG Igazgatóság Csongrád Város közigazgatási területét érintően árvízvédelmi célú fejlesztést jelenleg nem folytat.

Csongrád Város Környezeti Fenntarthatósági Terve szerint kiemelt fontosságú a meglévő védvonalak megerősítése, rekonstrukciója, a csapadék-elvezető hálózat rendszeres tisztítása, a hálózat rekonstrukciója, bővítése. Ennek érdekében a települést érintően, az alábbi projektek kerültek megvalósításra, illetve vannak folyamatban<sup>41</sup>:

Állami projektek:

- A város belterületi belvízrendezési programja 2007-ben készült el, mely sikeres pályázat útján 2011. évben került megvalósításra. A városban kijelölt 8 fejlesztési területen megvalósuló főbb belvízvédelmi létesítmények: 3 db elektromos üzemű automatizált

<sup>41</sup> Csongrád Város Környezeti Fenntarthatósági Terv (Local Agenda 21) (2016-2019) Ár-Tér Kft..

vezérlésű belvízátemelő szivattyútelep, 2 db záportározó, 1 közlekedési főút vonal és 1 vasúti pályakeresztelő műtárgyai, és az eddig csatornázatlan városrészek csapadékvíz elvezető főgyűjtő csatornái. Ezek a következők: Szív utcai övcsatorna, belvízátemelő; Vasút téri belvízátvezetés; Nyugati záportározó és belvízátemelő építése; Kenderföldi csatorna zárttá tétele és 451-es út alatti átvezetése; Nefelejcs utcai belvízátemelő megépítése; Erzsébet utca – Vasút utca Vágóhídi csapadékvíz főgyűjtő kialakítása; Ipari park csapadékvíz csatorna kiépítése, Északi csapadékvíz főgyűjtő iszapolása; Bokros városrész csapadékvíz hálózat részbeni kiépítése.

- Csongrád város belvízelvezető rendszerének további fejlesztésére 2013-ban nyert támogatást a település, mely Alsóváros, Heringer-telep, Központi utcák, Csongrád-Bokros városrész csapadékvíz elvezetésének megoldását szolgálja.

A város legnagyobb csapadékvíz befogadójának, a Serházzugi-Holt-Tiszának az állapotjavítása Holtág rehabilitációs projekt keretében megvalósul. Átadásra kerültek a Szív utcai, Nyugati és a Vasút utcai záportározók, melyeknek az összes belvíztározásra használható térfogatuk: 17.240 m<sup>3</sup>.

Árvíz és belvíz védelmi védekezés kapcsán az elmúlt 10 évben 10 alkalommal, több mint 200 napig volt készütség elrendelve a városban. A káresemények mértéke elérte a 90 millió Ft-ot.

#### **2.1.13.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák**

Alapvető fontosságú annak felismerése, hogy a fel nem merülő problémákat nem kell megoldani. A környezet és természeti erőforrások használatában a konfliktusok megelőzésén van a hangsúly, amely alapvető értékként azonosítja a szennyezésmentes, takarékos, természettel, energiával gondosan gazdálkodó szemléletmód, életstílus, életérzés, életmód és cselekvési repertoár kialakítását, helyi kultúrába épülését. Csongrádon a lakosság „érzékenyítésére” megkezdődött ez a munka az energiatakarékosság témakörében a Takarékosan előre! program keretében, és a folytatása indokolt.

Csongrád alapvető értéke, erőforrása és konfliktusforrása a víz, amely a felszíni és felszín alatti vizek esetében is fokozott védelemre és odafigyelésre van szükség az alábbi vonatkozásokban:

- élővizek, felszíni vizek védelme, fenntartható használata,
- a felszíni vizek szilárd, főleg műanyag szennyezésének megelőzése és eltávolítása,
- az emberi tevékenységből származó szennyezés megelőzése,
- a rekreációs és turisztikai célú vízhasználat szennyezés mentesítése,
- talajvizek védelme, szennyezés megelőzése, folyékony hulladékgazdálkodás,
- ivóvízbázisok védelme, ivóvíz takarékos használata, a víz újrahasznosítása,
- a vízgazdálkodás területén illegális hulladéklerakás megelőzése, mentesítés,
- árvízvédelem, vízviszatarítás és vízgazdálkodás.

Fenntartható talajhasználat, a hagyományos nagyüzemi mezőgazdálkodás mellett az ökológiai és tájgazdálkodás komplex rendszerbe építése és piaci hasznosítása.

Az illegális hulladéklerakás megelőzése, mentesítés, folyópartok, csatornák és utak mentén.

A tanyákon a hulladékok kezelésének megoldása, a talajok és a vizek szennyezésének megelőzése. A tanyasi életmód körforgásos gazdasággá alakításának elősegítése.

A hulladékkezelés minimalizálása, a keletkezett hulladékok újrafelhasználása, a körforgásos gazdaság felé tudatos elmozdulás.

Az energiafogyasztás növekedésnek megállítása, klímaváltozással kapcsolatban a passzív, energiafelhasználás mentes és azt megelőző módszerek használata.

### 2.1.14 Városi klíma

A városokban jellemzően sajátos klimatikus viszony alakul ki, az úgynevezett városklíma, amelyet jelentősen befolyásol a beépítési struktúra, a lefolyási tényező, a zöldinfrastruktúra és az emberi tevékenység. Csongrád városklímáját befolyásoló tényezők:

- erdősültség (északról a Tisza zöld folyosója friss, lehűtött levegővel árasztja el a települést, a közigazgatási területre jellemző alacsony erdősültség a városklímát hátrányosan nem befolyásolja)
- Tisza és Hármas-Körös találkozása, vízparti település (katlan hatás eredményeként sajátságos, egyedi mikroklíma jellemző a településre),
- felszíni vizekben gazdag (Serházzugi Holt-Tisza, volt bányatavak),
- észak-déli irányú utcaserkezet,
- magas zöldterületi arány, fásított közterületek,
- dominánsan kertvárosi beépítés, magas kertkultúra,
- alacsony iparosodottság,
- elkerülő út megléte, csökkent átmenő forgalom,
- kerékpáros közlekedés elterjedtsége.

A Tisza és holtágai átszellőzési folyosóként működnek, az ártéri erdők és a folyó hűvösebb levegője eléri a város belső területeit. A vízfelszínnek párolgása növeli levegő nedvességtartamát. A folyó talajvízszint emelő hatása is kedvező. A vízfelületek, zöldterületek és a beépített területek közötti légkörzés frissíti a város levegőjét. Alföldi viszonylatban a **városklíma kedvező adottságokkal határozható meg** Csongrád belterületén.

Városi hősziget kialakulása csak rendkívül meleg időszakokban és a téli fűtésszezon alatt valószínű, melynek értéke hasonló léptékű településekhez<sup>42</sup> hasonlóan max. 2-3 °C.

#### A NATÉR klímamodelljeinek Csongrádra vonatkozó eredményei

A várható átlaghőmérséklet változás a 2021-2050 időszakra kiterjedően a NATÉR klímamodelljei alapján 1-2 °C között prognosztizálható. A várható nyári átlaghőmérséklet emelkedés az ALADIN-Climate klímamodell alapján ugyanezen időszakra 2,5-3 °C, a RegCM klímamodell alapján 0,5-1 °C-ra becsült. A nyári hőségriadót, amikor a napi maximum hőmérséklet 35°C feletti, 1971 és 2000 között átlagosan 8-9 nap fordult elő. A NATÉR modelljei 2021-2050 között ezen napok számának a növekedését prognosztizálják további 5 nappal, illetve akár 25-30 ilyen nap is lehet. A modell eredményei szerint a hőség a halandóságra nincsen kihatással.

Az aktív turizmus komplex érzékenysége alapján közepesen érzékeny, a vízparti turizmus komplex érzékenysége alapján mérsékelten érzékeny, a kulturális örökségturizmus komplex érzékenysége alapján érzékeny térség.

Az Alföldön a szárazodás alapvető folyamat. Csongrádon 1971-2000 között az éves átlagos csapadékmennyiség 500-525mm volt, amelynek az előrejelzések szerint a következő 30 évben 25-50mm-es csökkenése várható. A klimatikus vízmérleg 1971-2000 években

---

<sup>42</sup> Forrás: Csongrád Város Településfejlesztési Konceptiójának és Integrált Településfejlesztési Stratégiájának Megalapozó Vizsgálata, 2015.



átlagosan -200--150mm volt. A klímamodellek a mutató további romlását prognosztizálják. 2021-2050 között -75-100/-100-125 mm között várható a vízmérleg romlása.

A klímaérzékeny természetes élőhelyek együttes sérülékenysége 2021-2050-ben a NATÉR klímamodelleji alapján alacsony fokú Csongrád térségében. Az átlag mögött azonban jelentős differenciák találhatók.

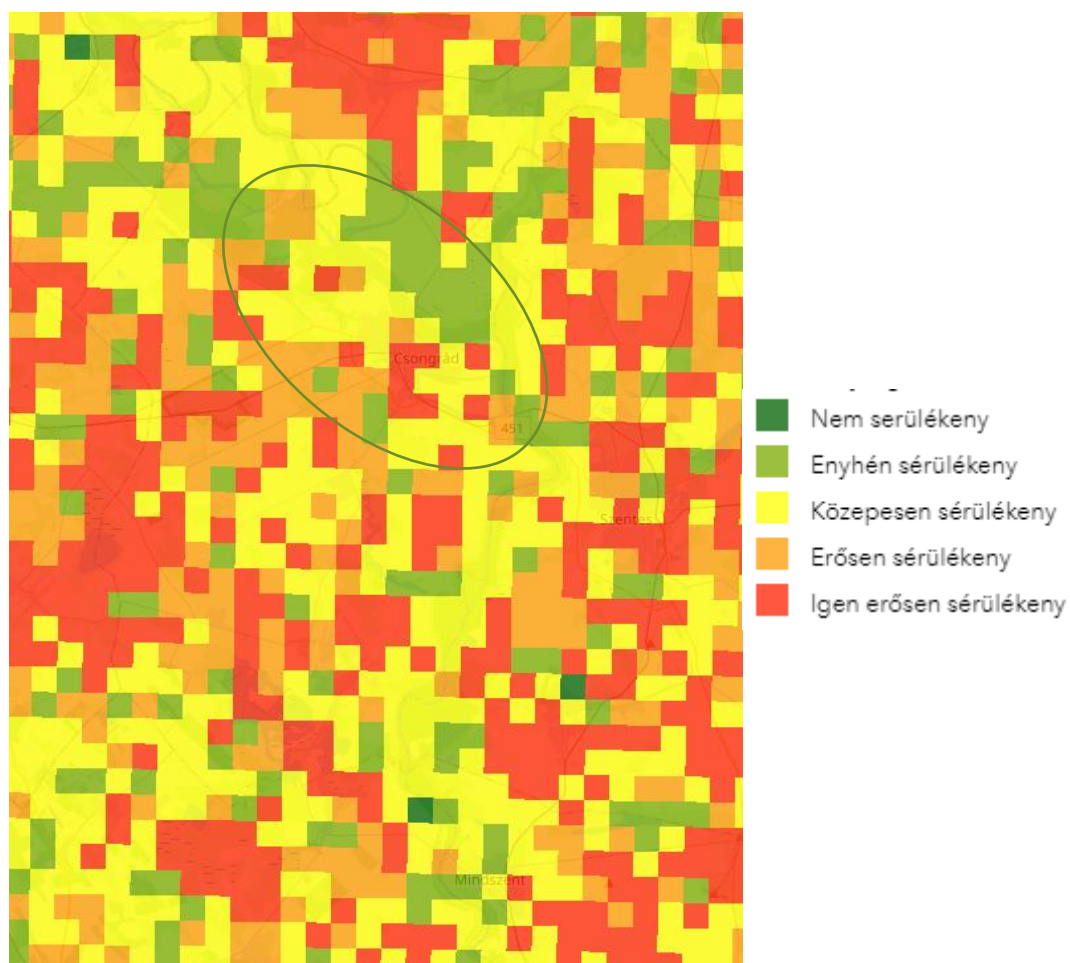
A természetes gyepek például ezen rövid időtávra előre jelzett klimatizáló hatásának változása a klímamodellek alapján kismértékben javuló.

A klímasemlegesség megvalósításához nagyon fontos az erdőállomány CO<sub>2</sub> megkötő képességének növelése. Csongrád területén belül nem magas az erdők aránya, a klímamodellen jól látható, hogy az élő és a holt Tiszához közeli erdők nem sérülékenyek, ugyanakkor a Város déli-délnyugati részén és a járás többi településén már sérülékenyek bizonyultak az erdők.

A klímasemlegesség megvalósítása érdekében a kedvezőtlenebb termőhelyi adottságú, szikes talajok, utak melletti területek és a belvízcsatornák partjának hasznosítása ÜHG kibocsátás ellentételezésére szolgáló gyepek vagy fasorok, erdők telepítése megfontolandó az elérhető ökológiai szolgáltatások körültekintő vizsgálatát követően.

A térségben az erdők telepítése kockázatos, mert csak a Tisza és a vízfolyások mellett nem sérülékenyek vagy enyhén sérülékenyek az erdők.

43. ábra: Az erdők sérülékenységi indikátora



Forrás: NATÉR



A klímamodellben a szántóföldi növények közül a kukorica, a napraforgó és a repce hektáronkénti hozama jelentősen, 1-0,5 tonnával csökken erőteljes műtrágyázás mellett is. Ellenben az őszi vetésű növények esetében hozamnövekedés várható, természetesen erős műtrágyázás mellett. A folyamat fontos tényezője, hogy a modellben a csapadék évszakonkénti eloszlása változik, a tavasz szárazabbá, az őszi csapadékosabbá válik.

A tavaszi vetésű növények alacsonyabb hozama egyben azt is jelenti, hogy az ipari növények terméshozama csökken, így ezek esetében áremelkedés valószínűsíthető. Ezért az ezekből előállított élelmiszerek, a fosszilis energiahordozókat és műanyagot helyettesítő termékek drágulása inflációt gerjeszt.

44. ábra: A tavaszi vetésű növények sérülékenysége



Csongrád közigazgatási területén leginkább a Bokrosi-homokhát kitett a klímaváltozás negatív hatásainak, a nagyfokú szárazodásnak és az egyenlőtlen csapadékeloszlásnak, részint a rossz vízmegtartó képességű üledékei, talajai, az első vízzáró rétegek mély helyzete, részint a víztárolásra alkalmas természetes mélyedések hiánya miatt. A homokháton hiányoznak azok a természetes és mesterséges mélyedések, felszínformák, amelyekben a vízmegtartás lehetséges volna, mivel ezek főként a kistáj peremére összpontosulnak. A hátság vízellátottsága sokat romlott a peremi feláramlási zónák szikes laposairól történő belvízelvezetésekkel.

A jelenleg is zajló és fokozódó klímaváltozáshoz történő alkalmazkodás érdekében városi klímastratégia és projekt megalapozó tanulmány készült, „amely konkrét cél- és prioritásrendszerbe foglalja azokat az intézkedéseket, amelyek középtávon megvalósulva a klímaváltozás társadalmi hatásait olyan irányban befolyásolják, ami a kedvezőtlen környezeti hatások mérséklését, a további negatív hatások megelőzését és a már érezhető

jelenségekhez, folyamatokhoz történő rugalmas alkalmazkodást tesz lehetővé” (készítette: Csongrád Városi Önkormányzat konzorciumvezető, a Széchenyi 2020 program keretében).

A klímastratégia általános célja a klímaváltozás okainak és következményeinek minél szélesebb társadalmi-gazdasági területen való megismertetése, Csongrád város földrajzi-társadalmi-gazdasági jellemzőinek figyelembevétele az egyes projektelemek, intézkedések tervezése, végrehajtása során. A stratégia kiemelt célja a vízmegtartás, a tervezett nedvesség-gazdálkodás.

## 2.2 Területi lehatárolás

### 2.2.1 A várostérség lehatárolása, bemutatása

Csongrád alföldi kisváros, járásszékhely, amelynek a vonzáskörzete az alföldi nagyhatáru települések sajátosságaival rendelkezik.

Járásszékhelyként a járás másik három települését, Csanyteleket, Felgyő és Tömörkény államigazgatási központjaként funkcionál. Csanytelek önálló polgármesteri hivatallal rendelkezik, Tömörkény Felgyővel közös önkormányzati hivatalt fenntartó község, Tömörkényben van a hivatal székhelye. A Csongrádi járáson belül a közszolgáltatások, a gyermekjóléti és szociális szolgáltatások ellátása további települési kapcsolatokat indukál.

Az agglomeráció jelei az Alföldön elenyészőek, mert a települések a méretük miatt többnyire rendelkeznek azon tulajdonságokkal, amelyek az agglomerációs mobilitást másutt indokolnák. A települések földrajzi tulajdonságai nagyon hasonlóak, a hétköznapi költözők szemével nincs nagy táji különbség. A településméret gyakran olyan nagy, hogy a közszolgáltatások alapszolgáltatásainak optimális üzemmérete nem igényli több település bevonását. Csongrád esetében nincs olyan település, amely agglomerációnak lenne tekinthető. A Szentese-Csongrád várospárt – bár sok mindenben hasonlóak, gazdasági, munkaerőpiaci és szolgáltatásszervezés is összeköti –, agglomerációnak nem tekinthetjük.

A munkaerőpiaci mobilitás az Alföld településein tradicionálisan viszonylag alacsony, a bejárók és eljárók aránya nem magas, mert a település méretei nem csak az áru- és szolgáltatás piacon, hanem a munkaerő piacon is viszonylag elfogadható kereslet-kínálati viszonyokkal rendelkeznek. Ez természetesen azzal is összefügg, hogy az elfogadható ingázási távolságban van-e gazdasági központ, amely megfelelő munkaerőpiaci pozíciót eredményezne.

A munkaerőpiac az alábbi településekkel hoz létre jelenetős kapcsolatokat:

- eljárók és bejárók magas száma, kölcsönösen erős kapcsolat: Szentese, Szeged, Kiskunfélegyháza
- Csongrád vonzása érvényesül:  
Csongrádi járás települései (Csanytelek, Felgyő, Tömörkény), valamint Tiszaalpár, Szegvár, Mindszent, Gátér, Kunszentmárton
- Csongrád munkavállalói számára vonzó: Hódmezővásárhely, Kecskemét

A munkaerőpiachoz kapcsolódó szakképzésekben résztvevők száma Csongrádon csökkent, ennek mértéke ma még nem megállapítható. Közöttük magas a bejárók és kollégiumban lakók aránya, vagyis a városban lévő intézmények jelentős vonzást gyakorolnak mind a napi elérésű területeken, mind az ország távolabbi részein.

Az általános iskolák esetében is megfigyelhető a bejárás, a tanulók mintegy 10%-a más településekről jár be. A bejáró általános iskolások száma 2013 óta megduplázódott.

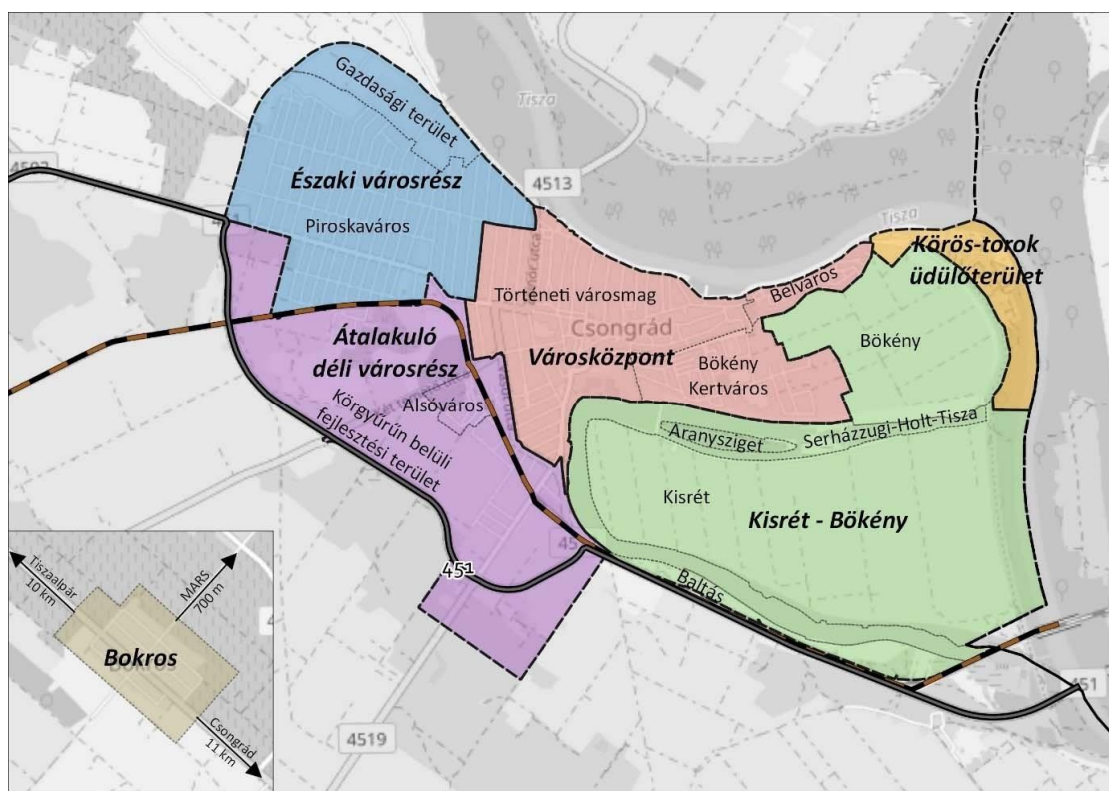
### 2.2.1.1 Városrészek lehatárolása

A Csongrád város településfejlesztési koncepciójának 2022. februári változatában szerepelnek azon városrészek, amelyek a következő időszak fejlesztéseire nézve relevánsnak minősülnek.

A városfejlesztési koncepció hat településrészt alakított ki a létező és a potenciális adottságait figyelembe véve:

- a kialakult **Városközponti** szövet, történeti rétegeivel, a minőségi fejlesztések színtere, ahol az értékvédelem és minőségi lakossági és idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztése a prioritás, valamint kiemelten fontos a közterületek fejlesztése (fásítás, csapadékvíz-elvezetés, utak/járdák kiépítése, fejlesztése);
- az Északi városrész a zöldinfrastruktúra fejlesztés kiemelt célterülete, a minőségi gazdasági területkínálat és gazdasági szolgáltatások elősegítése mellett;
- az Átalakuló déli városrész a települést délről határoló elkerülő út mentén fekszik, területe KAPUTÉRSÉG: potenciális fejlesztési területekkel és átalakuló zónákkal, tengelyekkel, ahol a lefektetett koncepcionális elvek mentén markáns városfejlesztések ösztönzése a fő cél;

45. ábra: Csongrád városrészeinek áttekintő térképe



Forrás: Város-Teampannon Kft.

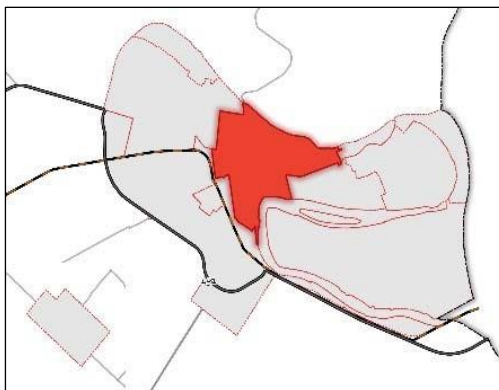
- Bokros településrész fejlesztési hangsúlya az életminőség javításán, a gazdasági területek és közterületi infrastruktúra fejlesztésén és a kapcsolódó tanyarendszer ellátásán nyugszik;
- a Körös-torok fejlesztése, mint Csongrád idegenforgalmi márkája továbbra is kiemelt prioritással bír, fejlesztése a többi településrészre nyitottá kell váljon, kapcsolódási pontokkal a Városközpont, és Kisrét-Bökény irányába;

- az együttesen lehatárolt Kistrét és Bökény településrészekén táj- és területhasználati, turisztikai extenzív fejlesztések javasoltak, melyek nyomán megújuló táji minőség alakulhat ki, kiegészítő, támogató kínálatot biztosítva a helyi lakosság és a Csongrádra látogatók részére is.

### 2.2.1.2 Városközpont városrész

A városközponton belül három elkülönülő, eltérő fejlesztési elképzelésekkel bíró terület határolható le.

46. ábra: Történelmi városmag

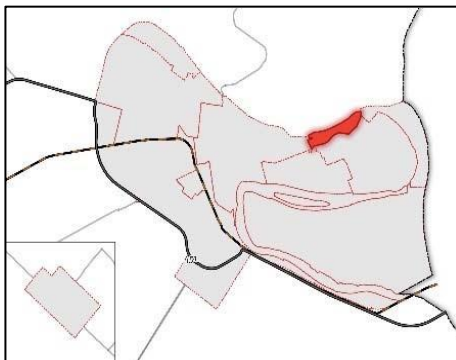


A Belváros mellett ebben a városrészben összpontosulnak az épített örökség elemei, melyek védelmére és fejlesztésére nagy hangsúlyt kell fektetni.

A meglévő szolgáltatások fejlesztése, minőségi szolgáltatások bővítésének egyik fő területe. A városközpontban lévő intézmények további energetikai fejlesztése prioritás.

A történelmi városmag területén javasolt - Piroskavároshoz hasonlóan - a hátsókerterek „kiszabadítása” nyomán belső kerti zöldfolyosók kialakítása.

47. ábra: Belváros

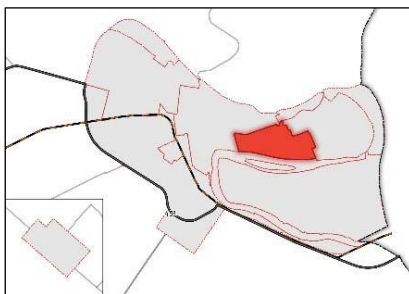


Az épített örökség értékeinek megőrzése, folyamatos felújítása prioritás. Az épületek hasznosításának alakítása az újabb igényekkel összhangban (funkcióváltás, a szolgáltatásokba bevonás, a közösségi kohéziót, hagyományokat megtartó rendezvények, programok szervezése, komplex újrahasznosítás javasolt).

A településrészen keresztülmenő forgalom elvezetésére forgalomcsillapítási technikák és fásított parkolók kialakítása szükséges.

A közterületen a szűk utcaszélesség és a műemlékvédelem figyelembevételével fásítás ajánlott.

48. ábra: Bökény kertváros



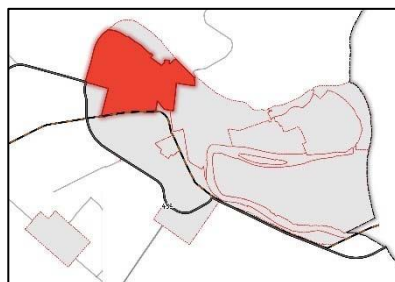
A lakótelepi gépjármű tárolási problémák enyhítése (felmérések alapján lokális koncepció változatok kidolgozása – a tulajdonosok bevonásával való megvalósítása), a zöldbe ágyazottság megtartása mellett.

A csapadékvíz helyben tartás elősegítése, például kertes házakban pufferoló tartályok kialakításával, közterületi infrastruktúrák fejlesztésével, kisebb–nagyobb esőkertek, zöldtetők létesítésével, valamint szikkasztóképes csapadékvíz elvezető rendszerek kiépítésével.

Különösen fontos a közterület és településszegély fásítás a városrészben, figyelemmel a talaj és víz adottságokra. A meglévő zöldfelületek minőségjavító és klímahatásokat kompenzáló fejlesztése. Társasházi bérlakások építése, meglévők felújítása szükséges a Négyöles út mentén.

### 2.2.1.3 Északi városrész

49. ábra: Piroskaváros

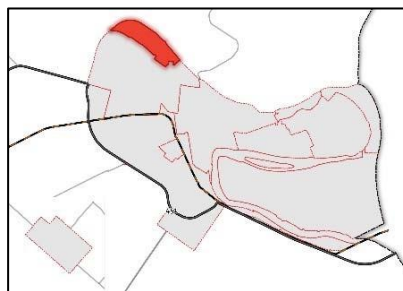


A hátsókerterek „kiszabadítása” (használaton kívüli épületek, lomok, felhalmozott anyagok felszámolása szociális és hulladékgazdálkodási program keretében) nyomán belső kerti zöldfolyosók kialakítása, az átszellőzés fokozására, az ökoszisztéma szolgáltatások bővítésére.

A városrészben a meglévő szolgáltatások fejlesztése, minőségi szolgáltatások bővítése elengedhetetlen.

Az önkormányzati bérlakások egy része a területen található, melyek fejlesztésével és kiadásával támogathatók a Csongrádba visszaköltözők.

50. ábra: Gazdasági terület



Az Ipari park kiépült és fejlesztés előtt álló területein a minőségi ipari szolgáltatások bővítése segíti a helyi vállalkozásokat. A Környezetvédelmi Ipari Park környezeti fenntarthatóságra



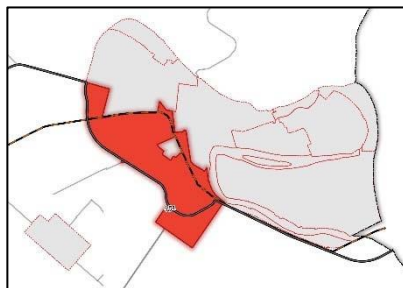
alapozott szolgáltatásait növeli, például geotermikus energia biztosításával, a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésével, a zöldfelületeinek diverz alakításával.

Az elkerülőút menti településszegély fásítására, gazdasági területek zöldfelület fejlesztésének ösztönzésére különösen nagy hangsúlyt kell fektetni a mikroklíma javítása érdekében.

A mélyfekvésű területek belvíz problémáinak záportározó építésével való kezelése.

#### 2.2.1.4 Átalakuló déli városrész

51. ábra: Körgyűrűn belüli fejlesztési terület



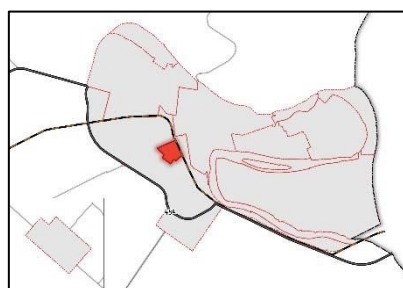
A 451. sz. elkerülő főút mentén, jó fekvésűek a település területi tartalékai, melyek részben új területek bevonásával, részben barnamezők újrahasznosításával alakíthatók piacképessé.

A területek értékét növeli a horgásztavak, a rekultivált hulladéklerakó és az egykori temető terület bekapcsolása e térség zöld infrastruktúrájába. A felhagyott temető és a közvetlenül kapcsolódó területek kezelését, alakítását, településképi megjelenését város és táj karakteralakítását telepítési tanulmánytervben javasolt meghatározni.

A vonzó városkép és a klímavédelem eszközeként nagy hangsúlyt kell fektetni a településszegély és a főút menti területek fásítására.

Kaputérségek legnagyobb arányban a körgyűrű mentén találhatók, ahol különös figyelmet kell fordítani az építési és településképi követelmények előírásainak meghatározására.

52. ábra: Alsóváros

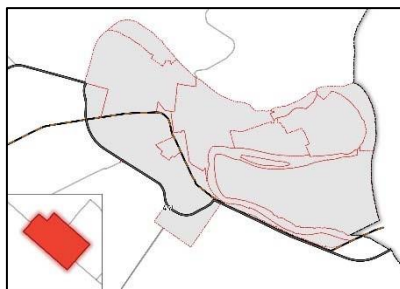


A területen élő hátrányos helyzetű csoportok segítése, szociális rehabilitációjuk, a környezet élhetőségének javítása és elérhető szolgáltatások kiépítése kiemelt cél a városrészben.

Járda és szilárd burkolatú út építésével, közműfejlesztéssel nagymértékben javul a terület komfortja. Az önkormányzati tulajdonú telkeken a lakhatatlan állapotú épületek elbontásával, telkek összevonásával szellősebbé válik a beépítés és bérletépítéssel megújul az épületállomány és felértékelődik a lakóterület.

### 2.2.1.5 *Bokros*

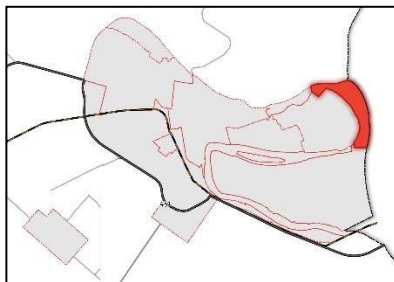
53. ábra: Bokros



A még hiányzó közterületi infrastruktúra elemek pótlásával (szilárd burkolatú utak kiépítése, közterület fásítás), intézmények energetikai fejlesztésével, és a városrészt északról elkerülő út építésével javítható a településrészen élők életminősége. A Mars Magyarország Kisállateledelgyártó Kft. és a kapcsolódó gazdasági területek a legnagyobb külső gazdasági fejlesztési fókuszpont, mely területnek is Bokros a központja. A Bokros-pusztai tanyák fejlesztésének támogatása is kiemelt feladat (pl. Pöttyös-tanya, borászatok).

### 2.2.1.6 *Körös-torok*

54. ábra: Körös-torok



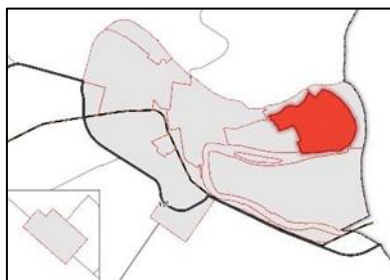
További minőségi fejlesztésekkel, attrakcióbővítéssel, strandkompatibilis sportpályák fejlesztésével, tematikus tiszai-vizes játszótér építéssel bővíthető Csongrád fő turisztikai desztinációja által nyújtott szolgáltatások köre. Körös-torok területén vonzó, harmonikus arculatú környezet kialakítása a cél (vendéglátó- és szórakoztató egységek, játszóterek, sportterületek, üdülőházak).

A Körös-torok területén kiemelt fejlesztési cél a kikötő fejlesztés, vízre szállási feltételek javítása. Rövidtávú feladat a kereskedelmi szolgáltató egységek infrastruktúra ellátottságának korrekt megoldása, a hiányzó szennyvízhálózati elemek fejlesztése.

Sétány kialakítása, árnyékos felületek létrehozása javasolt. A partvándorlás és a homokpad agyagosodás megállítására, a nyári vízállás állandósításának lehetőségeire vonatkozó szakértői vizsgálat szükséges.

### 2.2.1.7 *Kisrét és Bökény*

55. ábra: Bökény



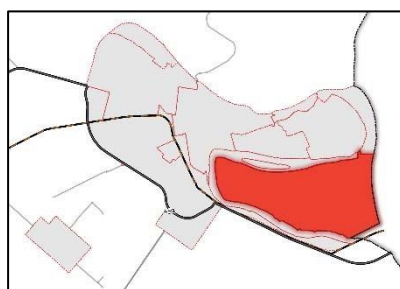
A tájgazdálkodás, extenzív, ökológiai gazdálkodás forszírozása a lakó- és üdülőterületek közé ékelődő szántóterületeken, gyümölcsstermesztés és a gyepegzálkodás előtérbe helyezésével.

A beépítésre szánt területeken területtakarékos, ütemezett, fenntartható, közösség-vezérelt üdülőterület fejlesztés javasolt. Parcellázás nem javasolt, az eddig tervekben sem szerepelt.

A volt betonelemgyártó telep (SZEVIÉP) barnamezős területének rekreációval összefüggő újrahasznosítása a cél.

Bökényben az erre kijelölt területen a rekreációs, egészségügyi, ökoturisztikai fejlesztés (Egészségváros) megvalósítása is kiemelt cél.

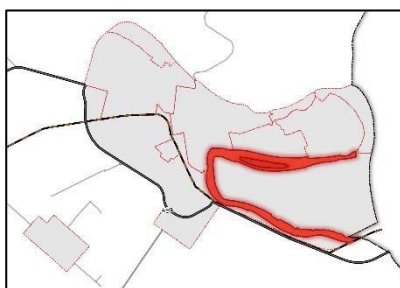
56. ábra: Kistrét



A Kistrét tündérkerti (gyümölcsös pihenőkerti, erdőkerti, ökológiai gazdálkodási) hasznosítással aktívan bekapcsolódik a városi életbe, melyet elérési lehetőségeinek bővítése is elősegít.

A Kistrét üdülési jellegű, vízpart közeli területhasználatának területi behatárolása adott, melyre alapozottan a lehetőség kibontakoztatása javasolt (pl.: horgászat, élmény-turizmus). Kistrét belső területei az extenzív területhasználatú öko-bio és aktív turisztikai és gazdálkodási célokat szolgálják.

57. ábra: Aranysziget és Serházzugi Holt-Tisza

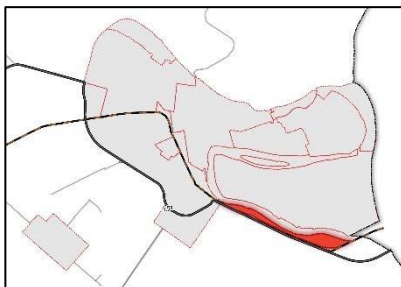


A Serházzugi Holt-Tiszán a prioritás: alacsony beépítési intenzitású, turisztikai és vízisportokhoz kapcsolódó fejlesztések, természeti értékek védelme, bemutatása.

Az Aranyszigeten, mint potenciális rekreációs fejlesztési területen kreatív, kalandos, alacsony környezeti externáliákat eredményező idegenforgalmi fejlesztések javasoltak. Az innovatív (pl.: aranymosó, kincskereső, serfőző, lombkoronasétány, tanösvény, mezítlábas park, Kneipp sétány, rekortán futópálya) koncepció kidolgozására megalapozó tervek készíttetése javasolt.

Az Aranysziget keleti oldalán lévő Piroska-átjáró felújításával a terület és a Kistrét elérhetősége javul.

58. ábra: Baltás



Idegenforgalmi, hétvégi házas üdülőtérület fejlesztéssel, sportpályák kialakításával bővíthető a terület nyújtotta szolgáltatások köre.

Távlati cél az ivóvíz- és a szennyvíz-elvezető hálózat kiépítése a területen.

### 2.3 Helyzetértékelés, szintézis

Csongrád alföldi kisváros, amelynek kedvező természeti-környezeti és történeti adottságai hosszú távú erőforrása. Csongrád közlekedési árnyékhelyzetben van, mivel közvetlenül nem kapcsolódik sem a közúti gyorsforgalmi úthálózathoz, sem a vasúti törzshálózathoz. Ugyanakkor kapu és híd szerepet tölt be a közeli tisztántúli települések országos közlekedési főhálózatokhoz való csatlakozását tekintve. Ez a szerep az M5-ös autópálya déli szakaszának 2005. év végi átadása óta jelentősen csökkent.

Csongrádon a demográfiai folyamatok nagyon kedvezőtlenek, a természetes fogyás nagymérvű, az elöregedés súlyos, a migrációs folyamatok változó intenzitásúak, időnként pozitív tendenciák tapasztalhatók ez utóbbi terén.

A rendszerváltás válságot okozó része nagyon gyorsan elérte a várost, a gazdaság szerkezetátalakulása és a gazdasági fellendülés nem jött annyira gyorsan. Az egyébként is depressziós gazdaság külső forrásbevonását jelentősen megnehezítette a délszláv háború. A város viszonylagos gazdasági stabilitásában nagy szerepe volt a Mars kisállateledel gyár megnyitásának, amely 1993-ban a bokrosi takarmánykeverő megvásárlásával és átalakításával kezdte meg működését. A további, ma középvállalatok megjelenése az ezredfordulót és az EU csatlakozást követően valósult meg. A Roba-Tisza 2004-ben, a Vertforst 2010-ben telepedett le a városban.

Csongrád esetében olyan rendkívül modern és nagyvárosi terminológia, mint innovációs ökoszisztéma nem releváns kategória. A többmillióes világvárosokban, 100 ezres számú egyetemi diákság jelenléttel, multikulturális háttérrel rendelkező helyekre pozícionált fogalomrendszer Csongrád esetében nem adaptálható. Azt meg tudjuk vizsgálni, hogy milyen messzire található a legközelebbi innovációs ökoszisztéma, és miként tud kapcsolódni hozzá, miként képes befogadni, alkalmazni az eredményeket.

#### 2.3.1 Prosperáló város

Csongrád alföldi, kompakt kisváros, alapvetően egyéni vállalkozásokra épülő, kevés és mikro- és kisvállalkozással bíró település. Az ipari parkban lévő cégek 6-47 főt foglalkoztatnak, mind mikro- vagy kisvállalkozás, kivéve a Vestfrost Zrt., amely több mint 200 embernek ad munkát. Az ipari parkban lévő gyártó, kereskedő, ipari szolgáltató cégek fontosak a város gazdaságának, lényegi innovációs tevékenységet a Vestfrost Zrt. végez.

A város gazdaságában domináns szerepet játszik a Mars kisállateledel gyára, amely a térség legnagyobb integrátora, a szükséges nyersanyagbázis a cég rendelkezésére áll, emellett az ország egyik legnagyobb exportőre. Termékfejlesztést is végez helyben, ami nevezhető innovációnak. A Mars gyár kiemelten foglalkozik fenntarthatósági kérdésekkel, a gyár zöld elektromos energiát használ. A globális cég fenntarthatósági terve alapján globálisan és

lokálisan is fenntarthatósági elvek mentén tevékenykedik, ezek érvényesek a bokrosi gyárra is.

A lakosság, mint munkaerő az átlagosnál egészségesebb, ugyanakkor erősen előregedő, mind az aktív korú népesség, mind az utánpótlás, az iskoláskorúak száma jelentős mértékben csökken. A munkanélküliségi adatok a megyei és országos átlag alatt maradnak. A népesség végzettségi struktúrájában a szakképzetlenek aránya magas, másfél-kétszerese az országos átlagnak, a felsőfokú végzettségűeké annak kevesebb, mint fele. A középfokú végzettséggel rendelkezők aránya megfelel az országos átlagnak. A Mars legnagyobb számban betanított munkásokat alkalmaz, a fémfeldolgozó ipar középfokú végzettségűekre számít elsősorban, így erőteljes ütközés a lakosság végzettségi struktúrájával nincs. Ugyanakkor különösen az export tevékenységet végző vállalkozások folyamatosan hirdetnek felsőfokú végzettséget igénylő pozíciókat. Ezen pozíciók esetében a közelebbi központok, Szeged, Kecskemét, esetleg Budapest képezik a rekrutációs bázist.

Csongrádon az oktatás intézményrendszere fejlett és lényegesen nagyobb kapacitásokkal bír, mint egy hasonló méretű város. Az általános iskolák és a középfokú oktatási intézmények egyaránt jelen vannak a városban és nagyszámú bejárót és kollégistát fogadnak. A számuk mindazonáltal csökkenő. Az óvodák és a bölcsődék tudják fogadni a dolgozók kisgyermkeit, a csökkenő gyerekszám mellett viszonylag nagy a kapacitástöbblet, azonban változó mértékben szükséges az intézmények felújítása.

A csongrádi gazdasági szereplők tökéreje a két transznacionális cég kivételével nem nevezhető kiemelkedőnek. Csongrád város társasági adózó cégei 2019-ben összesen 2,67 Mrd Ft jegyzett tőkével bírnak. Ebben nem szerepel a Mars, mivel a székhelye Budapesten található. A Vestfrost Zrt. jegyzett tőkéje is csak 7 millió Ft. Ennek ellenére 2018-ban a Vestfrost 4,4 Mrd Ft értékű beruházást hajtott végre, a Mars pedig 15 Mrd Ft értékben épít új üzemcsarnokot 2022 évi befejezéssel.

Csongrád város gazdasági szereplőinek kétharmada egyéni vállalkozás. Az egyéni vállalkozók nem számíthatnak a pénzintézetek forrásaira, saját szellemi és anyagi tőkéjük kamatoztatásával valósíthatnák meg elképzeléseiket. Vagy nem. A tendencia ugyanis azt mutatja, hogy az egyéni vállalkozások több mint fele három éven belül tönkremegy, öt év után pedig csak egyharmaduk működik. (Vállalkozások demográfiája 2011, KSH táblázatok.xls, 8.)

Csongrádon kifejezetten kevés a társas vállalkozás. Ezek zöme a kereskedelem és gépjárműjavítás, a feldolgozóipar és az építőiparban tevékenykedik. A szolgáltatási tevékenységek mixtúráját tartalmazó szakmai, tudományos és műszaki tevékenység részesedése szintén magas, de alacsonyabb, mint az országos átlag. A város gazdaságában kevésbé jellemző a hálózatosodás, egy-egy vállalkozás csatlakozott beszállítói rendszerekhez a faiparban, illetve az autóiparban.

Az ipari szereplőkön túl a városban a mezőgazdasági ágazat lehetőségei és a szolgáltatások is széleskörűek. A város mezőgazdasága jó termőhelyi adottságokkal rendelkezik, amelyre jövedelmező agrártermelési tevékenység épül. A Földhivatal több mint 20 ezer parcellában tartja nyilván a 18 ezer ha-os területet, ebből 15.430 ha a termőterület

A folyami halászat ősi mesterség Csongrádon. A halászfalu, a halászházak és a halászat identitásadó öröksége a városnak. Éppen ezért a kereskedelmi célú folyami halászat lehetőségének megszüntetése az élő folyón érzékenyen érintette a városban halászatból élőket.

Kiemelt turisztikai attrakció a Körös-torok, mely lehetőséget teremt kikapcsolódásra az aktív- és vízi turizmus iránt érdeklődőknek és a természetjáróknak is. Az országban egyedülálló homokos tengerpartra emlékeztető strand alakult ki a Tisza partján, mely kedvelt a turisták és a helyi lakosok körében, továbbá Csongrád a Csongrádi Borvidék területén helyezkedik el, amelynek köszönhetően kiváló minőségű borokat kínálnak az ide érkező turistáknak.



A város gazdaságának nagyléptékű fejlődési lehetőségei a IV. sz. Páneurópai közlekedési folyosóhoz, azon belül az M5 autópályához való kapcsolódáshoz kötődnek. Kisebb léptékben Csongrád gazdaságában egyre fontosabbá válnak a kecskeméti és a szegedi, valamint a fővárosi piaci kapcsolatok, amelyek szintén az M5 gyorsforgalmi út elérésére épül.

A helyi gazdasági infrastruktúra megfelelő és további lehetőségeket teremt a jelenleg folyó településrendezési eszközök felülvizsgálata, ahol két ipari terület fejlesztése szerepel a tervek között. Az összes közmű rendelkezik olyan kapacitásokkal, amely lehetővé teszi a gazdaság bővülését.

Az önkormányzat a fejlesztéseit zömében pályázati forrásokból tudja megvalósítani, emellett jelentős a helyi adó bevétele, amely szabadon felhasználható.

Az önkormányzat több határon túli együttműködésben is részt vesz. A foglalkoztatási paktum keretein belül folyik együttműködés Csongrád és Szentes között.

### 2.3.2 Zöldülő város

Csongrád város átgondolt stratégiák mentén korszerűsíti és teszi hatékonyabbá a város működését, ennek során nagy figyelmet fordít a környezeti hatásokra. A város természeti környezete és adottságainak védelme több évtizede alapvető értéként vonul végig a város fejlesztési döntési folyamatában. Csongrád 1997 óta rendelkezik környezetvédelmi programmal, és rendelkezik Környezeti Fenntarthatósági Tervvel (Local Agenda 21 - 2016-2019).

Csongrádon a megújuló energia használat hosszú időre nyúlik vissza a termálvíz hasznosítása okán. A termálvíz fenntartható hasznosításának visszasajtolásos technológiája csak az utóbbi időben vált ismertté Csongrádon. A felszínre hozott termálvíz környezetkárosító módon került ki a felszíni vízelvezető rendszerbe.

A Dél-Alföldön nagyon magas a napsütéses órák száma, így mind napkollektoros vízmelegítésre, mind napelemes elektromos áram előállításra alkalmas terep. Csongrádon már kiépült egy kisebb naperőmű.

Csongrádon a lakosság energiatakarékosan él, minden közmű esetén a városi lakosság átlagfogyasztása elmarad, illetve lényegesen elmarad az országos átlagtól. Emellett a lakosság részesedése a fogyasztásból lényegesen magasabb, mint az ország más területein. Ez azt jelenti, hogy a gazdasági szektor gyengébb, mint sok más településen, másrészt a gazdaság energiaigényessége átlagosnál kedvezőbb lehet.

A gazdasági tevékenységből eredő szennyező források hatásának lokalizálása érdekében a város ipari parkokat hozott létre, ezeken összpontosul a zaj és áruforgalomból eredő szennyezőanyag kibocsátás.

A 2.1.13. fejezet részletesen tartalmazza a szennyező forrásokat a legfőbb konfliktuspontok:

- a levegőminőség jó, ugyanakkor a közlekedésből származó szennyezőanyag kibocsátás, elsősorban Bokroson az erős kamionforgalom következtében némiképp terhelt,
- a vizek állapota, a vízminőség védelme, ivóvízbázisok védelme szükséges, Csongrád város teljes közigazgatási területe a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendeletben megállapított vízminőségvédelmi terület övezetéhez tartozik,
- a Tisza mente nitrátérzékeny terület, mivel közvetlen kapcsolatban áll mind a belterületi, mind a mezőgazdasági tevékenységgel,
- a város bel- és külterületén az árvíz- és belvízvédelem, a csapadékvíz elvezetés többfunkciós rendszert alkot, amely gondoskodik a tisztított szennyvíz újrahasznosításáról is. A település közigazgatási területén több mint 900km belvízvédelmi csatornahálózat köt össze és választ el víztesteket, 40 szivattyútelep működik.

- a város belterületén több mint 120 km felszíni és felszín alatti vízelvezető csatorna található, ez olyan hatalmas rendszer, amelynek a karbantartása folyamatos ráfordítást igényel.

Csongrádon van lehetőség zöld tarifa igénybevételére. A város legnagyobb energiafogyasztója, a kisállateledel gyár fenntartható forrásból származó energiát használ.

Az Önkormányzat széles spektrumon oldott meg energetikai korszerűsítési feladatokat, ám ezek a feladatok még nem értek véget.

Az Önkormányzat pályázati forrásokból több ütemben fejlesztette a környezetvédelmi ipari parkot. A terület hálózatos infrastruktúrájának felújításával, pl. az elektromos gerinchálózat felújításával megteremtette a további gazdasági fejlődés lehetőségét.

A közvilágítással a lakosság elégedett, ezzel kapcsolatban nem fogalmazódtak meg igények.

A közműhálózatok (víz-, gáz- és csatornahálózat) kiépítése megtörtént, a szennyvíztisztító telep kapacitását bővítették és a tisztítás intenzívebbé vált.

A geotermikus energiával való fűtés- és meleg vízszolgáltatás esetleges kiterjesztése a városban olyan elgondolás, amely az üvegház hatású gázok kibocsátását nagymértékben csökkentené.

A csongrádi tanyavilágra vonatkozóan jelenleg nem áll rendelkezésre adat az infrastrukturális ellátottságot illetően. A tanyák villamosítása többször napirendre került. Az ivóvíz ellátás túlnyomórészt fűrt kutakból megoldott, amelyek vízminősége változó. A tanyák fenntartható közművesítése továbbgondolásra érdemes feladat. A szennyvíz elhelyezése a tanyákon - közcsonka híján - zárt, szivárgásmentes tartályokban engedélyezett, amelyet azután a város szennyvíztisztítójában kell megtisztítani.

Az Önkormányzat ingatlanállománya jelentős részben felújításra szoruló, a források függvényében folyamatos az épületállomány korszerűsítése, melynek sarkalatos pontja az energiahálózat és a fűtési rendszer korszerűsítése, az épületek szigetelése. Különböző pályázatokon három óvoda, két általános iskola, a járóbeteg szakellátó energetikai korszerűsítése, a Művelődési Ház és Könyvtár fejlesztése megtörtént. A továbbiakban az Önkormányzat folytatni kívánja az intézmények épületeinek felújítását és korszerűsítését a fenntarthatóság és klímaszempontok figyelembe vételével.

A megújuló energiák hasznosítása alapvető törekvés a városban, amely alapvetően a geotermikus energiafejlesztést jelenti a termálkúton, valamint napelemes rendszer telepítését az Önkormányzat intézményeiben és a Gyógy- és Strandfürdő épületén.

Csongrádon a közösségi közlekedés a településközi és helyi buszjáratokkal megoldott, valamint kisebb részt vasúti közlekedést jelent.

A településen belül a kerékpáros közlekedés több mint félévszázados hagyomány, amely napjainkban reneszánszát éli. A hagyományos kerékpáros közlekedés mellett megjelentek az elektromos biciklik, amely az idősebb korosztály számára is kényelmes, biztonságos, önálló közlekedési és bevásárlási lehetőséget biztosítanak. A kerékpárutak hosszával és minőségével a lakosság alapvetően elégedett, a kerékpározható közúthálózat és útszélek kevésbé biztonságosak. A kerékpártárolás körülményeit üzletek és intézmények közelében már kevésbé ítélte megfelelőnek az FVS kapcsán elvégzett lakossági felmérés.

### 2.3.3 Digitális város

Digitális technológia Csongrádon a T-Com és a DIGI mobil, valamint a Vodafone hálózatán érhető el mind a lakossági, mind az üzleti előfizetők számára. A Csongrád TV a város földi sugárzású digitális televíziója.

41. táblázat: Digitális szolgáltatások penetrációja

Mutató	2016	2017	2018	2019	2020
Kábeltv hálózatra bekötött lakások aránya (%)	51,2	52,9	53,8	55,1	n.a.
100 lakásra jutó internet előfizetések száma	50,1	51,8	51,8	53,3	58,6
Internet előfizetések kábeltv hálózaton (%)	87,8	88,4	87,2	81,6	66,5
Internet előfizetések optikai hálózaton	0,5	3,1	4,7	11,4	27,8
internet egyéb	3,7	1,1	1,0	0,8	0,6
internet xDSL	8,0	7,4	7,0	6,2	5,0
100 lakásra jutó egyéni fővonalak száma	48,1	50,9	54,2	54,8	49,8
Üzleti fővonalak aránya (%)	6,4	6,5	8,0	10,8	10,9

Forrás: KSH tájékoztatói adatbázis

Csongrádon a lakások valamivel több mint a felében elérhető a kábeltevé szolgáltatás. Megközelítőleg azonos az internet penetrációja is. 2018-ig a kábeltevé hálózaton keresztül internet előfizetések dominálták a piacot, majd teret nyert az optikai hálózaton történő szolgáltatáshoz csatlakozás.

A vezetékes telefonszolgáltatás napjainkra háttérbe szorult, a gazdasági szervezetek egy része fenntartja ezt a kommunikációs csatornát is.

A lakosság digitális eszközhasználata sokoldalú a jelen tanulmány kapcsán elvégzett lakossági felmérés alapján. A megkérdezettek 93,7%-a használ a hétköznapi okostelefont, amely viszonylag magas arányt képvisel a többi okos eszközhöz napi használatához képest. Emellett a digitális kérdőívet kitöltők kétharmada notebookot/laptopot, 54,2%-a személyi, asztali számítógépet, 50,7%-a okos/smart televíziót, 27,5%-a okos órát, és 20,4%-a táblagépet használ.

Az Önkormányzat intézményei és gazdasági szervezetei elektronikusan a város honlapján keresztül, az Önkormányzat honlapjáról érhetők el, és rendelkeznek honlappal a város domain néven keresztül. Így pl. a város honlapján keresztül érhető el a Csongrádi Óvodák Igazgatósága, ezen belül érhetők el a tagóvodák honlapjai.

Az Önkormányzat által fenntartott intézmények mindegyike rendelkezik számítástechnikai és kommunikációs eszközökkel az alapfeladataik és adminisztratív kötelezettségeik teljesítésére, derült ki az intézmények kérdőíves felméréséből. Az intézmények fejlesztési igényként elsőként az alapfeladatuk ellátásához szükséges feltételek javítását jelölték meg, csak néhány esetben fogalmaztak meg az IKT eszközökkel kapcsolatos fejlesztési igényt. Az intézményekben számítógép kezelési ismeretek elsajátítására nem szerveztek tanfolyamot, egy esetben OKJ-s képzésen vettek részt. Az önkormányzati fenntartású intézmények a város honlapján keresztül érhetők el, az önkormányzati tulajdonú társaságok némelyike rendelkezik önálló domain névvel.

Csongrád város csatlakozott az ASP-rendszerhez, amelyen keresztül elérhetők a városban az e-önkormányzat portál szolgáltatásai ügyfélkapus regisztráción keresztül.

A digitális eszközök alkalmazása a tanyasi lakossággal szorosabb kapcsolatok kialakítását is lehetővé teszi, amely több módon jelenthet esélyt fenntarthatóbb és komfortosabb életstílus kialakítására a tanyavilágban. A mobil szolgáltatók mindegyike lefedi 2G, 3G, 4G vagy 5G szolgáltatásán keresztül a csongrádi tanyavilágot.

### 2.3.4 Megtartó város

Csongrád kompakt alföldi kisváros, lakóinak száma 2020 év végén 15.801 fő. A város népességének korszerkezete előregedő, alacsony a gyermekkorúak és magas a 60 év felettiek száma. A népesség életkilátásai javultak, így megemelkedett a születéskor várható élettartam, ami az előregedés mértékét növeli. A nagy ütemű természetes fogyás fékezése

generációkon keresztül ható, tudatos törekvésekkel, a fiatalok megtartásával, kedvező és stabil lehetőségek biztosításával, a következő generáció megszületésének ünneplésével érhető el; a gyermeknevelést támogató gazdasági stabilitás, környezet és munkahelyek szükségesek. A fiatal generációk megtartását és városba vonzását elősegítik a fiataloknak szóló, modern kulturális és sport szolgáltatások elérése.

Csongrád népessége rendkívül gyorsan fogy mind a megyéhez, mind a régiókhoz képest. Miközben a városok népessége az utóbbi 30 évben stagnált, a Csongrád méretű kisvárosok az országos átlagnál valamivel gyorsabban veszítettek a népességükből

A születések száma Csongrádon 1980 óta a halálozások alatt maradt. A természetes fogyás régóta nagyon magas a városban, évtizedenként lakosainak 7-10%-át veszítette el.

Csongrád-Csanád megyében a születéskor várható élettartam magasabb volt az országos és a régiós átlagnál, és a várható élettartam növekedés is meghaladta az átlagot mind a nők, mind a férfiak esetében.

Csongrádon a népesség legmagasabb iskolai végzettségének szerkezete lényegesen elűt az átlagostól. A legfeltűnőbb jelenség, hogy a nők 30,9%-a számára az oktatás véget ért az általános iskola befejezésével, ami az országos arány 1,9-szerese. A férfiak esetében is nagyon magas a befejezett általános iskolával rendelkezők aránya, 23,1%, ez 1,6-szerese az országos átlagnak.

A lakosság mobilitása természetszerű, lehet személyes, tanulási, munkahelyi akár kulturális motivációja is. Csongrád az ezredforduló utáni évtizedben vándorlási többletet könyvelhetett el, amely a természetes fogyás közel egyhatodát kompenzálta. 2011-2020 között kismértékű negatív egyenleget mutat a vándorlás, ugyanakkor az utóbbi három évben pozitív a mutató értéke.

Csongrád város alapvető identitáshordozói:

- adottságok: Tisza, tanyák, termálvíz
- történeti örökség: Városháza, malom, pontonhíd, halászházak
- programok: körös-toroki strandolás, horgászat, csónakázás, sport, borospincék
- városi miliő és városi identitás: művészetek szeretete, civil társadalom, iskolaváros.

Csongrád társadalmi békéjét nem veszélyeztetik éles konfliktusok, mindazonáltal a szociális, munkahelyi, gazdasági és lakhatási szegénység egyaránt jelen van a városban. A városban 3 szegregátum található. A szegregátumokra jellemző infrastrukturális ellátottság hiányán pályázati forrásokból fejlesztésekkel, hátrányos helyzetűek számára foglalkoztatási lehetőségek biztosításával enyhített a város.

Az Önkormányzat a közszolgáltatások szervezése során törekszik arra, hogy ezekhez egyenlő hozzáférést biztosítson a város minden polgára számára. A város tanyás településszerkezetéből adódóan azonban sokféle nehézség áll a tanyasi lakosság és a szolgáltatások elérhetősége közé. A négy körzetre megszervezett tanyagondnoki szolgálatot felszerelték járművekkel, így a szociális szolgáltatások elérése biztosított. Az egészségügyi szolgáltatások és az alapvető infrastruktúrák esetében ez kevésbé megoldható.

A városban elérhető szolgáltatásokkal való elégedettséget a lakossági kérdőív mutatta meg.

42. táblázat: A lakosság elégedettsége a közszolgáltatásokkal (válaszok megoszlása %)

Szolgáltatás	Kitérő válasz	Nem elégedett	Alig elégedett	Közepesen elégedett	Elégedett	Nagyon elégedett
Óvodai ellátás (családtagja által igénybe vett)	19,0	1,4	1,4	16,9	51,4	9,9
Általános iskola, infrastruktúra, felszereltség (családtagja által igénybe vett)	17,6	2,1	5,6	28,9	39,4	6,3
Általános iskola oktatás	18,3	3,5	6,3	31,7	30,3	9,9

Szolgáltatás	Kitérő válasz	Nem elégedett	Alig elégedett	Közepesen elégedett	Elégedett	Nagyon elégedett
EÜ alapellátás (ön vagy családtagja által igénybe vett)	1,4	7,7	18,3	33,8	32,4	6,3
EÜ szakellátás (ön vagy családtagja által igénybe vett)	2,8	10,6	21,1	40,1	20,4	4,9
Kulturális szolgáltatások (kulturális központ, múzeum, könyvtár, színház)	4,9	16,9	23,2	32,4	19,0	3,5
Szociális ellátás (családtagja által igénybe vett)	30,3	6,3	13,4	18,3	27,5	4,2
Bölcsődei ellátás (családtagja által igénybe vett)	33,8	3,5	5,6	16,2	33,1	7,7
Közterületek minősége általában (utak, terek)	1,4	21,8	16,9	38,0	21,8	0,0
Zöldfelületek (parkok, ligetek fasorok)	0,0	16,9	14,1	33,1	26,8	9,2
Közvilágítás közvetlen lakókörnyezetében	3,5	13,4	15,5	24,6	38,0	4,9
Közbiztonság a városközpontban nappal	0,0	2,8	7,7	19,7	50,0	19,7
Közbiztonság a városközpontban sötétedés után	1,4	3,5	14,8	31,7	35,9	12,7
Közbiztonság a közvetlen lakókörnyezetében sötétedés után	1,4	7,7	16,9	19,0	45,8	9,2
Járdák minősége közvetlen lakókörnyezetében	2,8	26,8	20,4	27,5	19,0	3,5
Városi kerékpárutak hossza a városban	2,1	7,7	10,6	29,6	40,1	9,9
Városi kerékpárutak minősége a városban	2,8	17,6	18,3	30,3	28,2	2,8
Kerékpárosokat támogató infrastruktúra (pl. tárolók, esővédő beállók stb.)	4,9	28,2	28,9	25,4	10,6	2,1
Utak minősége általában a városban	1,4	16,2	21,8	38,0	19,7	2,8
Parkolás általában a kiemelt közintézmények közelében	7,0	19,0	21,8	30,3	20,4	1,4
Parkolás kereskedelmi létesítmények közelében	3,5	14,1	19,0	33,1	23,9	6,3

Forrás: Online kérdőíves felmérés

A lakosság leginkább közbiztonsággal, az óvodai ellátással és a kerékpárhálózat kiépítettségével volt elégedett, ezek esetében a szolgáltatással a megkérdezettek több mint fele elégedett vagy nagyon elégedett volt. Ugyan nem nyerte el a többség tetszését, de sokak számára megfelelő az általános iskolák felszereltsége és oktatási színvonala, valamint a közvilágítás. Ahol a legkevésbé elégedettek az alábbi szolgáltatásokkal: a járdák minősége, a kerékpárosokat támogató infrastruktúra, a közintézmények közelében a parkolás és a kulturális szolgáltatások.

Az FVS útmutató számítási módszertana szerint a fenti közszolgáltatásokkal a kitöltők 36,7%-a volt elégedett.

43. táblázat: A lakosság átlagos elégedettsége a közszolgáltatásokkal

Közszolgáltatás	Elégedettség*
Általános iskola oktatás (családtagja által igénybe vett)	3,43
Közbiztonság a városközpontban nappal	3,41
Óvodai ellátás (családtagja által igénybe vett)	3,40
Általános iskola, infrastruktúra, felszereltség (családtagja által igénybe vett)	3,34
Bölcsődei ellátás	3,26
Közbiztonság a városközpontban sötétedés után	3,24
Városi kerékpárutak hossza a városban	3,21
Zöldfelületek (parkok, ligetek fasorok)	3,06
EÜ alapellátás	3,02
EÜ szakellátás	2,97



Közbiztonság a közvetlen lakókörnyezetében sötétedés után	2,96
Parkolás kereskedelmi létesítmények közelében	2,93
Szociális ellátás	2,91
Közvilágítás közvetlen lakókörnyezetében	2,90
Utak minősége általában a városban	2,84
Közüterületek minősége általában (utak, terek)	2,82
Városi kerékpárutak minősége a városban	2,81
Kulturális szolgáltatások (mozi, kulturális központ)	2,75
Parkolás általában a kiemelt közintézmények közelében	2,68
Járdák minősége közvetlen lakókörnyezetében	2,66
Kerékpárosokat támogató infrastruktúra (pl. tárolók, esővédő beállók stb.)	2,41
<b>Együttesen</b>	<b>2,99</b>

\*A lakosság átlagos elégedettségét a kérdésre választ adók (a kitérő választ adók nélkül számított) számtani átlagával mértük.  
(Nem elégedett: 1 Nagyon elégedett: 5)

A diszkrét skálán mért mutatók tendálnak a középértékhez, ez a csongrádi lakossági felmérés esetében is tapasztalható, ami azt jelenti, hogy a 142 fős minta normál statisztikai sokaságként viselkedik, bár nem pontosan 1%-os mintát jelent a népességből. Csongrádon a lakosság közszolgáltatásokkal való átlagos elégedettsége 2,99-es, majdnem pontosan a középérték. Ekörül 0,28-as szórással alakul az egyes közszolgáltatásokkal való elégedettség átlaga.

Csongrád 2013 óta elkészíti és rendszeresen felújítja helyi esélyegyenlőségi programját, amely a lakosság és az önkormányzat figyelmének fókuszában tartja a problémakört.

Az Önkormányzat 32 db bérlakással és 156 db szociális bérlakással rendelkezik.

A bérlakások komfortosak vagy összkomfortosak.

10 db költségelví lakás áll rendelkezésre, amelynek a bérleti díja elmarad a szokásos piaci ártól

6 db közérdekű lakás található, amelynek lakbéré megegyezik a szociális bérlakások díjával. Ebből:

- 3 rendőrség
- 1 mentőszolgálat
- 1 pedagógus
- 1 állatorvos

8 db pályázható fiatalok lakáshoz jutását segítő garzon pályázható. 5 évre bérelhető ki, kötelező lakástakarékosság mellett a szociális bérlakások bérleti díjának fele fizetendő, és ezt követően saját ingatlan vásárlása kötelező a városban.

4 db lakást a MARS Magyarország Kft. fiatal dolgozói, családjai bérelhetnek, szolgálva a fiatalok helyben boldogulását, letelepedését.

4 db költségelví lakás van, amely helyi cégek, vállalkozások munkavállalói részére adható ki.

A szociális bérlakások száma 156 db, amelyből 53 db határozatlan időre adható ki, 103 db határozott időre. Ezekkel a lakásokkal a Szociális és Lakásügyi Iroda foglalkozik. A szociális bérlakáshoz pályázat útján lehet hozzájutni. A megüresedett szociális bérlakásokra a lakás megüresedését követő 15 napon belül a polgármester pályázatot ír ki, mely megjelenik a helyi újságban, televízióban, a város honlapján, valamint a hivatal hirdetőtábláján.

A szociális bérlakások közül 21 db komfort nélküli, ám ennél is több felújítása szorul, amit a város részben szociális városrehabilitációs program keretében kíván megvalósítani. A szociális bérlakások közül 102 db emeletes, összkomfortos házakban található, ami azért jelent problémát, mert könnyen előfordulhat, hogy a benne élők nem tudják kigazdálkodni a rezsi díját.

A városban a társadalom önszerveződése példamutató és működik a civil kerekasztal. A civil szervezetek önkormányzati és más pályázatokon is sikerrel szerepelnek. A civil szervezetek aktívan támogatják a város kulturális, sport és közösségi programjait.

### 2.3.5 Kiszolgáló város

Csongrád nagyhatárú, alföldi tanyás település, amely történetileg szerves fejlődésen ment keresztül, gazdag szolgáltatás kínálatával emelkedik ki a városhálózatban. A várost elkerülik a fő közlekedési útvonalak, ugyanakkor mind a közúti, mind a vasúti fő közlekedési hálózatokra rácsatlakozik. A nála távolabbi, Tiszántúli települések számára kapu és híd szerepet tölt be Szentessel párba állítva.

A városban a talajadottságok alapvetően kedvezőek az okszerű mezőgazdasági termelés folytatásához, ugyanakkor az ökológiai tájgazdálkodás számára is nagy terület áll rendelkezésre. Csongrád város természeti értékekben, valamint vízben (Tisza), még több vízben (belvíz, talajvíz) és még annál is több vízben (termálvíz) bővelkedő település. A hihetetlenül hatalmas vízvagyon védelme és használata, költségei és haszna egyaránt érintik a várost. A védett természeti, táji és vízi adottságainak fenntartható hasznosítása főként rekreációs, sport és turisztikai célokat szolgálhat, amelyet ildomos a Tisza és a Körösök mentén hálózatba és koordinált kínálatba szervezni. A magasabb rendű területfejlesztési dokumentumok adekvát formában jelenítik meg a város adottságait, szükségleteit, feladatait, amelyet a 2.1.2 fejezet részletesen bemutat.

Belterületen Csongrád közműellátottsága teljes körű, a lakások és gazdasági szervezetek rákötés aránya magas. A város népességének tizede tanyákon él, ezek közmű ellátottságáról nincsenek pontos információk. A korábbi tsz-ek által kiépített villamoshálózatokra tanyákat is rákötöttek, amelyek később az illetékes DÉMÁSZ kezelésébe kerültek. A nem szabványos bekötésekről jelenleg nincs további információ.

A városon belül három depressziós területet különített el az ITS. A szegregátumokban a deprivált népesség mellett a lakásállomány kicsi és alacsony komfortfokozatú vagy épp komfort nélküli. A 3. szegregátumban már történtek felújítások a lakások állapotának és komfortosságának javítása érdekében.

Csongrád klimatikus viszonyainak alakulását tekintve a szárazodás, a csapadékeloszlás változása, az átlaghőmérséklet emelkedése és a nyári kánikulai időszak jelentős meghosszabbodása jellemző. A városban a hősziget kialakulása kismértékű mind nyáron, mind télen. A város belterületén a jellegzetes beépítési mód kertes-házas, csak 143 lakóépület 4 vagy többlakásos társasház. A közterületek zöldfelületeinek a mérete nem túl nagy, viszont a magántelkek előírt minimális zöldfelületi arányával együtt már jelentős biológiailag aktív zöldfelület található a városban. Az 1930-as években telepített fasorok következtében Csongrádon jelentős az árnyékot adó fák klimatikus hatása. A város mikroklímájában akadályozza a hősziget kialakulását a folyó, a további vízfelületek és a nagykiterjedésű ártéri erdők hatása.

A klimatikus változásokra többféle módon fel lehet készülni. A kereskedelmi forgalomban kapható öntöző berendezések és klíma készülékek forgalma bizonyára fellendül. A tér és az erőforrások klíma-, energia- és környezettudatos szemlélete és használati kombinációi alakulnak ki.

A helyi építési szabályzatnak megfelelően cél a zöldfelületek megtartása, szárazságtűrő rétekké alakítani a műtrágya, öntözés- és nyírásiigényes fűfelületeket. Az épületek és nyílászárók napjáráshoz tájolása, külső árnyékolása, a falak hőszigetelése, a magas hőtehetetlenségi együtthatójú építkezés és a hőmérséklet- és nyomáskülönbségeken alapuló szellőző rendszerek alkalmazása passzív módon oldja meg a nyári növekvő hőmérséklet gondját. Nagyon változatos megoldások születhetnek.

Csongrádon jelenleg két nagyobb ipari terület található, emellett a kivezető utak mentén található több gazdasági funkció. Mindkét ipari területe megközelíthető a lakófunkciók elkerülésével. Az ipari területeken jelenleg nincs lehetőség vasúti összeköttetésre, mivel a vasúti al- és felépítmények jelenleg nem alkalmasak áruszállításra. Mindkét ipari területen van még szabad terület, ezek hasznosítására az Önkormányzat felhívást tett közzé.

Csongrádon viszonylag alacsony az ingatlankínálat, amely összefüggésbe hozható a relatív alacsony árakkal. Csongrádon nagyon magas az üresen álló, lakatlan ingatlanok aránya. Az ingatlanállomány korszerkezete előregedett, a komfortosságuk - a teljes közművesítettség mellett is - elmarad a mai kor követelményeitől. Az építőipar jelenlegi konjunktúrája és az építőanyagok áremelkedése mellett az ingatlanok fejlesztése olyan költségekkel jár, amely az ingatlanpiaci árban nem érvényesíthető.

Az önkormányzat gazdálkodását a közép- és hosszú távú vagyongazdálkodási tervében foglaltak szerint irányítja.

A vagyongazdálkodási terv alapvető célkitűzései:

- a biztonságos feladatellátás feltételeinek megteremtése,
- kiszámítható és átlátható gazdálkodás,
- pénzügyi egyensúly biztosítása,
- a vagyon értékének megőrzése, növelése,
- a vagyon piaciorientált bérbeadásának biztosítása,
- a vagyonelemek piaci értéken történő értékesítése,
- a gazdaságosan nem hasznosítható ingatlanok értékesítése

Az önkormányzat köteles nyilvántartani a vagyont. A vagyontárazást minden évben aktualizálja a tulajdonos az abban az évben végrehajtott beruházásokkal növelik az értékét.

44. táblázat: Csongrád város Önkormányzatának ingatlanvagyona

Vagyon	Ingatlanok száma (db)	Ingatlanok könyv szerinti érték (millió Ft)	Ingatlanok értébecslés szerinti értéke (millió Ft)
<b>Rendezett összes ingatlan</b>	2 132	16 491,4	20 368,0
<b>Ebből: belterület</b>	1 131	15 217,9	19 242,5
<b>Ebből: külterület</b>	1 000	1 183,2	1 114,7
<b>Üzemeltetésre, vagyonekzésbe adott ingatlanok</b>	6	95,6	630,9
<b>Forgalomképtelen</b>	1 248	10 853,2	11 267,9
<b>Korlátozottan forg. képes</b>	95	2 888,2	5 392,1
<b>Forgalomképes</b>	789	2 750,1	3 708,

Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat

A város belterületi úthálózatának állapota alapvetően megfelelő, az utak karbantartása a Városellátó Intézmény feladata. Az Önkormányzat e feladatokra 65,4 millió Ft támogatást kapott. A lakossági felmérés eredményi szerint a lakosság zöme elégedett az úthálózat minőségével, a válaszadók 60%-a közepesen vagy annál nagyobb mértékben elégedett, az átlagos elégedettség 2,8.

Az utak forgalomterhelése mértékadó óra járműforgalom alapján az úthálózat kapacitásához képest csekély. A legforgalmasabb út, legforgalmasabb órájában is nagymérvű forgalmi tartalékkal bír a megfelelő szolgáltatási szintet jelentő forgalomsűrűségéhez képest, bár az utak állapota helyenként kifogásolható.

Csongrádon a közösségi közlekedést a Volánbusz Zrt. biztosítja három útvonalon. A helyi közösségi buszközlekedés fenntartása 8 millió Ft költséggel jár a Városnak.

Csongrádon a kerékpárút hálózat hossza és minősége megfelelő, a válaszadók négyötöde legalább közepesen elégedett volt a kerékpározás infrastruktúrájával. A hagyományosan magas kerékpárforgalom korra és nemre való tekintet nélkül jól kiépített hálózaton gurul.

A gyalogos közlekedés feltételeivel már kevésbé elégedett a lakosság. A megkérdezettek 47,2%-a a járdák állapotával alig vagy egyáltalán nem elégedett. Ez probléma az intézményi kérdőívekben is megjelent, szükségesnek látják a balesetveszélyes, töredezett járdaszakaszok javítását.

Csongrádon a közművezetékek kiépítettek, a fogyasztók rákötési aránya magas.

Az ivóvízhálózat hossza 104,9km, bekötött lakások száma 8.106 a 8.419 lakásból. Az elválasztó rendszerű közüzemi szennyvízhálózat hossza 95km, a hálózatba bekötött lakások száma 6.745, ami azt jelenti, hogy még mind a hálózat hosszában, mind a bekötött lakásokat tekintve létezik a közműöllő.

Csongrádon az összes szolgáltatott víz mennyisége 656 ezer m<sup>3</sup>, a közcsatornán tisztítottan elvezetett szennyvíz mennyisége 675,7 ezer m<sup>3</sup>. A kettő közötti különbséget a saját kutakból kiemelt víz mennyisége indokolhatja. A szennyvíztisztító kiépített kapacitása 1400 kgO<sub>2</sub>/nap.

A kisfeszültségű villamosenergia-elosztóhálózat hossza 288,8km, amelyre összesen 11.058 fogyasztó van rákötve. Ebből lakossági fogyasztó 10.304 db, és összesen 17639 ezer kWh villamosenergiát fogyasztottak. Egy fogyasztóra 1711,9 kWh éves fogyasztás jut, ami az országos lakossági átlagfogyasztás mindössze háromnegyede. A lakossági fogyasztás a település energiaigényének mindössze 29,1%-a.

Az összes gázcsőhálózat hossza 152,8 km, amelyre összesen 7239 db fogyasztó van rákötve, ebből 6736 db minősül lakossági fogyasztónak. A lakossági éves átlagos gázfogyasztás 994,8m<sup>3</sup>, ami az országos átlag 91,5%-a. Csongrádon a lakossági gázfogyasztás aránya 48,3%, ami magasabb, mint az országos átlag.

Csongrádon a termálvíz hasznosításra épülően működtetik a távfűtést, amelybe 503 db lakás van rákötve. 21355GJ az összes felhasznált hőmennyiség, egy lakásra 42,5GJ.

A távfűtéses lakások átlagos energiafelhasználása lényegesen magasabb, mint a gázhálózatra kötött lakásoké. A gázfogyasztás évente átlagosan 34GJ fűtőértékkel bír, ez 20%-kal kevesebb, mint a távfűtés esetén.

Csongrád belterületén **sok a zöldfelület**, sokféle funkciót és rendeltetést töltenek be, kialakításuk, állományszerkezetük és növényalkalmazásuk igen sokszínű. A települési környezetre gyakorolt hatásuk alapján fontos ökológiai, funkcionális, településszerkezeti és esztétikai szereppel bírnak. A meglévő belterületi zöldfelületek a település mezo- és mikro-klimatikus jellemzőit, a városklímát jótékonyan befolyásolják. A város belterületének külső részei felé haladva a zöldfelületi ellátottság szintje alacsonyabb. Itt kevésbé jellemzőek a különböző zöldfelületi elemek közötti összeköttetések és a rendszerszerűség.

Csongrád 17.389 hektáros közigazgatási területéből 15.443 hektár külterület, 892 hektár a volt zártkertek területe és 1054,5 hektár a belterület (központi belterület és Bokros). A 2011. évi népszámlálás szerint a központi belterületen (Csongrád város) élők száma 15.158 fő, Bokroson 429, a külterületen 1.655 fő élt. A népességszám alapján kialakult hierarchia szerint Csongrád kisvárosnak minősül, a központi belterület népsűrűsége (17,1 fő/ha), a külterületi népesség aránya messze meghaladja az országos 3%-os átlagot.

Csongrád városának települési térsége Bokrossal együtt a megyei terv szerint 1.390,5 hektár, ami a közigazgatási terület 8%-a. A településszerkezeti terv szerint az összes beépítésre szánt terület – mely magában foglalja a tervezett, még beépítetlen területeket is - mintegy 1.097,5 hektár, ami 6,3%-a a város közigazgatási területének, a beépítésre nem szánt terület pedig 16.291,5 hektár, ami 93,7 %-át jelenti a közigazgatási területnek. A belterületi beépítésre szánt területek nagysága 764,4 hektár, a beépítésre nem szánt területek pedig

229,8 hektár nagyságúak (út, zöldterület, erdő, vízfelület). A beépítésre szánt területek 30%-a (333,1 hektár) jelenleg külterületen helyezkedik el, melyek közé tartoznak a mezőgazdasági majorok és egyéb gazdasági területek, ipari területek is, utóbbiak közül a legnagyobb a Mars 60 hektárja.

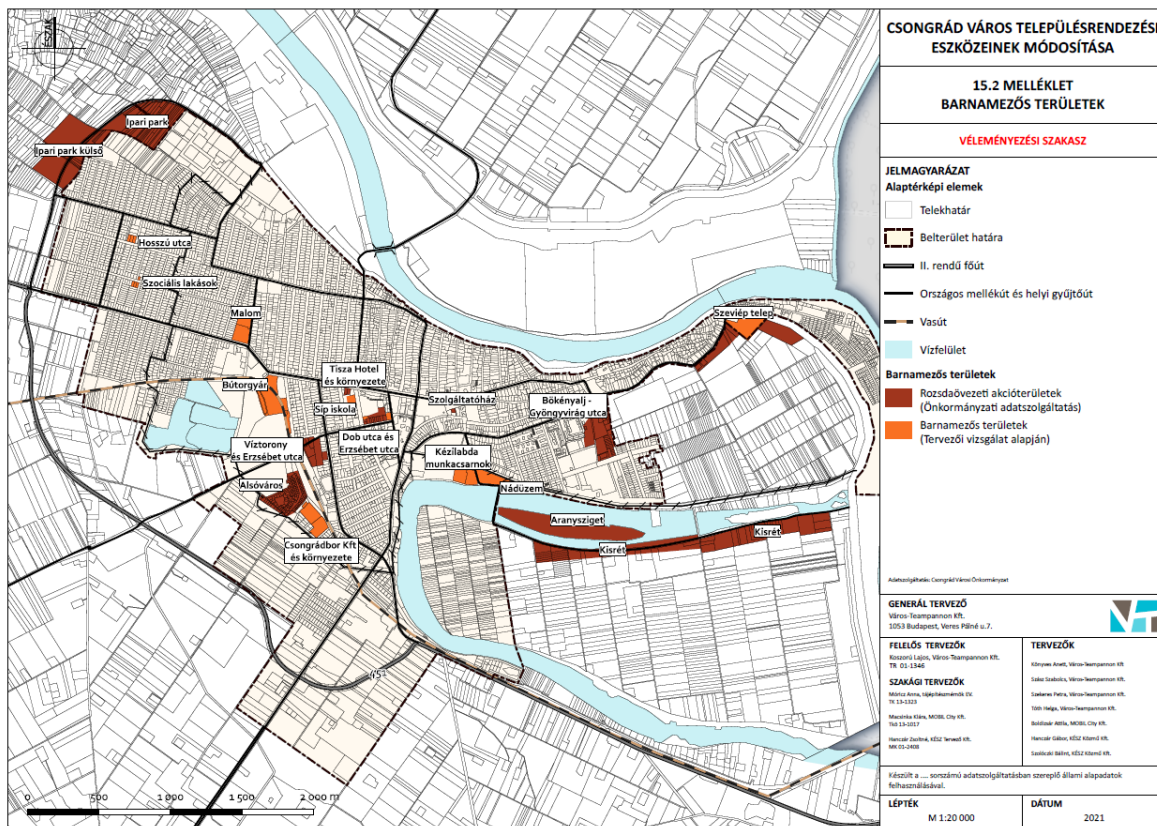
Az országos felhívás alapján az önkormányzat kidolgozta a Miniszterelnökség számára a rozsdaovezeti akcióterületeket tartalmazó adatlapokat, és a hozzá tartozó térképi mellékleteket, melyek összesen 21 területet tartalmaztak 2020 októberében. A barnamezős területek közé került ekkor több olyan beépítetlen, zöldmezős fejlesztési terület is, mely a definíció szerint nem sorolható be alulhasznosított területbe, ezért azok felülvizsgálata javasolt. A területrendezési eszközök módosítása 15.2 mellékletében található térkép bemutatja azokat a területeket, melyek a jelenleg alulhasznosított és kihasználatlan barnamezős területek a városban.

Vizsgálataink szerint a megújítandó, fejlesztésre váró területek az alábbiak:

- Szeviép telep a Körös-torok mellett: jelenlegi övezeti besorolása zöldterület, illetve különleges szabadidőközpont.
- Holt-Tiszánál a sporttelep melletti volt üzemi terület és nádüzem: jelenleg különleges sport és gazdasági terület
- Gyógyfürdő tömbjében, a Dob utcai és Erzsébet utcai telkek: településközpont vegyes terület,
- Síp utcai iskola,
- Csongrádbor Kft. telephelye és környezete
- Volt bútorgyár területe a vasút mentén
- Vasútállomás környéke, Erzsébet utcai víztorony környezete,
- Malom területe
- Szociális lakások Piroskavárosban (Hosszú utca és Csengeri, Bethlen G. utca)
- Csongrádi Kötöttárugyár Rt. „HÓDIKÖT” (Szentesi út)



59. ábra: A barnamezős területek elhelyezkedése Csongrádon



Forrás: Város-Teampannon Kft.

A közel 130 db helyi védelemre javasolt épület és építmény között (melyek jelenleg felülvizsgálat alatt vannak a készülő értékkataszterhez, számuk később pontosítandó) elsősorban a mezővárosias mivolta utaló lakóházak, egyházi emlékek (szobrok, építmények) és ipari létesítmények találhatók. A védett épületek sűrűsödése elsősorban a Fő utca menti területekre és a Kossuth tér környékére koncentrálódik.

Csongrád város része a Világörökségi várományos területek által érintett településeknek. A Világörökségi Várományos Helyszínek Jegyzékéről szóló 27/2015. (VI. 2.) MvM rendelet 5. melléklete, a Magyarországi tájházak hálózatahoz tartozó elemeket tartalmazza. A melléklet alapján Csongrád Belvárosában az 5815 hrsz-ú telken található műemléki védelem alatt álló lakóház Csongrádi tájház néven része a tájház hálózatnak.

Az épület az Öregvár utca és a Gyökér utca sarkán található. A két épületből álló tájház első traktusa a térségre jellemző „halászház” típusú épület, míg a hátsó rész a századforduló jegyeit hordozó kenyérsütő helység és szoba.

60. ábra: Csongrádi Tájház



Forrás: <https://tajhazigazgatosag.skanzen.hu/csongradi-tajhaz.html>

A Csongrád-Csanád Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Építésügyi Hatósági Osztály 2021. 04. 20-i adatszolgáltatása alapján a városban jelenleg 62 db, azonosítószámmal ellátott műemlék található, melyek közül 10 db 'műemlék tartozék' védelmi besorolású melléképület (4. melléklet). A műemlékek 44 db telken helyezkednek el, melyek közül az Ék u. 3., 18., Gyökér u. 1., Gyökér u. 4., Gyökér u. 8., 9., 12., 19., Öregvár u. 23., 39., 45., 50., 55., 57/a.b., Kígyó u. 4., külterületi Tanya 384. címen több épület is védett. A műemlékek ex lege műemléki környezettel rendelkeznek. Ezeken kívül 25 db műemléki védelemre javasolt épület is található a városban, melyek felülvizsgálata folyamatban van. Csongrád-Belváros egésze **műemlék jelentőségű terület**ként van nyilvántartva, melyhez tartozik műemléki környezet is, mely lefedi Bökény nagy részét. A műemlékek zöme a műemléki jelentőségű Belvárosban található. A Belváros egykor halászfalu volt, mely épületei nádtetővel fedett, oldalhatárán álló lakóházak voltak. A jellegzetes népi építészeti elemeket őrző épületek ma is lakóházként, vagy üdülőként funkcionálnak, így a folyamatos gondozás mellett biztosított az értékek megőrzése is. Az egyedi miliőnek köszönhetően a műemléki terület helyet adhatott a Tüskevár c. film forgatásának is. A műemléki védelemre javasolt épületek közül 15 db szintén a Belváros területén található. A védett lakóépületekhez hasonlóan itt is a fehérre meszelt homlokzat és a nádtető a jellemző.

61. ábra: Szent Rókus tér 4.



62. ábra: Öregvár utca védett épületei



A népi lakóházak mellett műemléki védettségű a Csongrádi Batsányi János Gimnázium és Kollégium is. Az iskola 1913-1914-ben épült Ybl Miklós tervei alapján. A szecessziós épület eredetileg állami polgári fiúiskola volt, majd a Vöröskereszt kórháza volt az I. világháború idején. 1920-tól gimnáziumként működő épület az '50-es évek végén került felújításra.

63. ábra: Csongrádi Batsányi János Gimnázium és Kollégium





64. ábra: Szent Rókus templom



A Szent Rókus-templom 1722-ben épült a korábbi Szent István tiszteletére emelt templomocska helyére. Szent Rókus tiszteletére a leányházi státuszba kerülést követően dedikálták.

Az épület tornya csak jóval később, 1818-ban készült el. Előtte két szobor áll, a Hétfájdalmú Szűzanya szobor, valamint egy kereszt. A belsejében található faoltárok és szobrok szintén történeti jelentőséggel bírnak. Az egyhajós templom főoltára közel 300 éves.

65. ábra: Nepomuki Szent János szobra



Forrás: kozterkep.hu

A Nepomuki Szent János szobor feltehetőleg a Dunántúlról származik. A XIX. századi Tisza-szabályozást követően kerülhetett Csongrádra, bár erről pontos információk nem állnak rendelkezésre. A városra jellemző volt Nepomuki Szent János kultusza, hiszen ő a vízen járók védőszentje, kultusza elsősorban a folyóvíz menti településekre jellemző. 2001-ben Máté István, helyi szobrászművész restaurálta a műalkotást.

66. ábra: Fahíd



Jellegzetes építmény még a Fahíd, melyet 1896-ban állítottak fel, az esztergomi lebontott fahíd maradványait is felhasználva. A többszöri felrobbantás után 1956-ban fémszerkezetre cserélve épült újjá.

A ma is használt híd a vízállástól függően pontonokból került megépítésre. A téli időszakban szétszedik és a part közelében tárolják, ebben az időszakban komp biztosítja az átjárást.

Csongrádon jelenleg a HÉSZ és az Önkormányzat adatszolgáltatása alapján közel 130 db helyi védelemre javasolt épület és építmény található. A helyi védett értékeket a településkép védelméről szóló Csongrád Városi Önkormányzat Képviselő-testületének 1/2018. (II. 13.) önk. rendelete (továbbiakban TKR) tartalmazta, ám ezt a rendeletet 2020. év végén hatályon kívül helyezték. A TKR 2. melléklete szerint kb. 30 helyi egyedi védelem alatt álló épülettel rendelkezik a város. A most készülő értékkataszter is a TKR alapján készül, figyelembe véve az abban meghatározott védelem alá helyezett épületeket. Az Önkormányzattal egyeztetve a HÉSZ 5. sz. függelékében található helyi védelemre javasolt épületek közül többek között az Erzsébet Szálló, a bútorgyár, a malom, a volt gőzfürdő épülete, a Tari László Múzeum épülete, a Városháza és a Művelődési Ház is védelem alatt áll.

A Belváros népi emlékei mellett egyházi emlékek, polgári házak, ipari épület és köztéri szobrok is helyet kaptak az értékek között. A műemlékekkel szemben a helyi védett épületek zöme a mezővárosias léthez köthető, így több eklektizáló polgári ház került védelem alá.

A Városháza épülete Csókási Ferenc tervei alapján 1937-ben épült. A homlokzati díszítését az egykori polgármester, Piroska János tervezte. A külső díszítése erdélyi mintákat is tartalmaz, míg a tanácsterem 1980-as freskója az egykori helyi szakmáknak (kubikosság, halászat, szőlőművelés) állít emléket.

67. ábra: Városháza



68. ábra: Csongrádi Malom

A máig működő malom 1885-ben kezdte meg fennállását. Az épület 1916-ban leégett, majd újjáépítették és folytathatták benne a munkát. A hengersizékes malom hazai tekintetben (és talán európai szinten is) egyedülálló. A későbbiekben labor is helyet kapott a létesítményben, így helyben végezhetők a szükséges vizsgálatok. Az egykori gőzmalom, ma villamosenergia segítségével működik.<sup>43</sup>

<sup>43</sup> <https://ng.24.hu/kultura/2016/09/24/ma-is-orolnek-dedapaink-malmaban/>

Az eklektikus stílusú Erzsébet Hotel épülete 1906-ban nyílt meg. A szálloda az elmúlt években esett át egy nagyobb felújításon, mely következtében a belseje XXI. századi berendezéseket kapott. A 8 szobás hotelhez tartozik egy patinás kávézó is, mely a Fő utcára nyílik.<sup>44</sup>



69. ábra: Erzsébet Hotel

#### Konfliktusok:

- Kertvárosias lakóterületek közé ékelődő gazdasági telephelyek, forgalmat vonzó vállalkozások;
- Épületmagasság illeszkedések a kialakult területeken, mezővárosias szövetben, pontszerűen vannak többszintes épületek (Piroskavárosban is);
- Alsóváros egésze konfliktusokkal terhelt;
- Piroskaváros mellett, több hektár kijelölt beépítetlen túlméretezett fejlesztési terület (lakóterületek) a mélyfekvésű területeken;
- A kompakt város adottságaitól eltérően az elkerülő utak túloldalán tervezett nagy kiterjedésű beépítésre szánt területek (pl. motocross pálya és a levendulás tanya környéke, valamint a déli határsávban);
- Belváros területén a műemléki karaktertől lényegesen eltérő beépítés;
- Mezővárosias karakterű területen utcaképbe nem illő beépítés, kerítés;
- Fő utca, Széchenyi utca menti tömbökben a lakóépületek között forgalomvonzó létesítmények;
- Vasútállomás környéke, közvetlen kapcsolathány a város központi térségével;
- Védelem hiányában pusztulnak a városképileg jelentős örökségi értékek, felújításuk elmarad támogatás hiányában. Elsősorban a Belvárosban és a mezővárosias beépítésű területeken jellemző ez a tendencia. Folyamatosak a szakszerűtlen felújítások, átépítések, az egyedi építészeti arculat elvesztése (ablakok, tetőzet, homlokzatszín, kerítés);
- Helyi védett terület és épület hiánya, jelenleg csak védelemre javasolt épületek vannak. Folyamatban van a javasolt épített értékek felülvizsgálata és értékkataszter készítése;
- Bökényalj út mentén, a műemlék belváros látványvédelmi területén belül, a mezőgazdasági övezetbe nem illő gazdasági épületek;
- Szeviép iparterülete;
- Körös-torok ártérben álló üdülőépületeinek bővítési szándéka, fejlesztése, nagyobb beépítési igény.
- Körös-torok alacsony színvonalú, zavaróan eltérő arculatú és minőségű köztéri és üdülő építményei;
- Vasúti, vasút menti (barnamezős) területek használaton kívüli területei lerontják a lakóterületek értékét, szlömös területek pontszerűek;
- Túlkinálat gazdasági és lakóterületből, vagy kedvezőtlen adottságú helyen vannak kijelölve, mint az elkerülő út várostól távolabbi oldalán;

<sup>44</sup> [https://mandadb.hu/tetel/526549/Erzsebet\\_Szalloda\\_Csongrad\\_1909](https://mandadb.hu/tetel/526549/Erzsebet_Szalloda_Csongrad_1909) és <http://szalocsongrad.atw.hu/>



- Öregszőlők Tisza folyó árterében álló üdülő- és gazdasági épületei, igény az újrahatszolgáltatásra, fejlesztésre;
- Belváros területén az Öregvár utca 56. szociális bérlet funkciója;
- Hiányzó kapcsolatok: Városház, Bökény kertváros és Kisrét, Aranysziget között: meglévő gát fejlesztése
- Baltás és Kisrét megközelítése, feltárása hiányos a déli irányból;
- Városház, településszegélyek karakter hiányosak, nincsenek vonzó, hangsúlyos épületei;
- Városház és a Tisza kapcsolati rendszere gyenge.

## 2.4 A város irányítási és működési modellje

### 2.4.1 Irányítási modell

Csongrád Városi Önkormányzat szervezeti és működési szabályzata határozza meg az Önkormányzat döntési folyamatait és működését. Az Önkormányzat működése jól szabályozott és széleskörű, szabályozott előkészítési, egyeztetési folyamatok előzik meg a Képviselő-testület döntéseit.

A Csongrád Városi Önkormányzat az önkormányzati feladatokat a Képviselő-testület és szervei: a polgármester, a Képviselő-testület bizottságai, a polgármesteri hivatal, a jegyző és a társulások látják el.

Csongrád Városi Önkormányzat Képviselő-testülete a legfőbb döntéshozó és jogalkotó szerve. A Képviselő-testületnek 11 tagja van. A Képviselő-testület a felmerülő feladatokat 3 bizottság segítségével oldja meg:

- Városgazdasági, Ügyrendi- és Összeférhetetlenségi Bizottság
- Egészségügyi és Szociális Bizottság
- Oktatási, Művelődési, Vallási- és Sport Bizottság

A Képviselő-testület a megbízatásának időtartamára gazdasági programot és fejlesztési tervet készít a polgármester javaslatára. A polgármester a javaslatának előkészítéséhez kikéri a városban működő civil szervezetek, kamarák, érdekvédelmi szervezetek és gazdálkodó szervezetek véleményét.

A Képviselő-testület a gazdasági program és a fejlesztési terv végrehajtására évente I. és II. félévi munkatervet készít. A munkaterv tervezetét a polgármester irányításával a jegyző állítja össze és a polgármester terjeszti a Képviselő-testület elé. A munkaterv összeállítása széleskörű egyeztetést követően alakul ki. Az SZMSZ 15§-a alapján munkaterv összeállításához javaslatot kell kérni:

- a) a település országgyűlési képviselőjétől,
- b) a Képviselő-testület tagjaitól,
- c) a Képviselő-testület bizottságaitól,
- d) a jegyzőtől
- e) a polgármesteri hivatal irodavezetőitől,
- f) önkormányzati intézményvezetőktől,
- g) önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok vezetőitől,
- h) a nemzetiségi önkormányzattól és
- i) az országgyűlés által elismert magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek helyi képviselőitől

A munkaterv tartalmazza:

- a) a Képviselő-testület üléseinek idejét, napirendjét, kihelyezett ülés esetén annak helyét,
- b) a napirend előadóját,

- c) az előterjesztések jegyzőhöz történő leadásának határidejét,
- d) a közmeghallgatás tervezett időpontját.

Az elfogadott munkatervet a város internetes honlapján közzé kell tenni.

A képviselő-testületi ülések összehívásáról a lakosságot tájékoztatni kell. Az ülések írásos anyagát a Csongrádi Információs Központ Csemegi Károly Könyvtár és Tari László Múzeumban és a város honapján közzé kell tenni.

Az szmsz 18.§-a többek között rendelkezik arról, hogy a képviselő-testületi ülésekre tanácskozási joggal meg kell hívni:

- a) a képviselőket
- b) a jegyzőt,
- c) a nemzetiségi önkormányzat elnökét,
- d) a bizottságok nem képviselő tagjait,
- e) a hivatal irodavezetőit,
- f) a kormányhivatal vezetőjét,
- g) a városi rendőrkapitányság vezetőjét,
- h) a katasztrófavédelem helyi vezetőjét és
- i) az 1. melléklet szerinti önszerveződő közösségek vezetőit.

Ezek a civil szervezetek:

- „Bölcső” Nagycsaládosok Csongrádi Egyesülete (szociálpolitikai, gyermekvédelmi célkitűzések, feladatok, egészségfejlesztési, egészségügyi ellátási ügyek, oktatási, nevelési, egyház és ifjúsági ügyek, kulturális és sport témákban)
- Bokrosi Hagyományőrző Egyesület (kulturális, városrendezési és városfejlesztési témában Bokrosra vonatkozóan)
- Környezet- és Természetvédők Csongrád Városi Egyesülete (környezetvédelmi, épített és természeti környezet témáknál)
- Városszépészeti Bizottmány (városrendezési és városfejlesztési ügyekben, környezetvédelmi (épített és természeti környezet) témáknál)
- Csongrád és Térsége Polgárőr Egyesület (bűnmegelőzés, közrend, közbiztonsági kérdésekben, oktatási, nevelési, egyház és ifjúsági témáknál)
- Tisza-Táj Polgárőr Egyesület (bűnmegelőzés, közrend, közbiztonsági kérdésekben, oktatási, nevelési, egyház és ifjúsági témáknál)
- Csongrádi Ferences Hagyományokért Egyesület (oktatási, nevelési, egyházi és ifjúsági, kulturális témákban)
- Csongrád Kertbarát Klub (környezetvédelmi (épített és természeti környezet) témáknál)
- Vitalitásért és Fiatalokért Egyesület (oktatási, nevelési, egyházi és ifjúsági, kulturális témában)
- Csongrád Városi Diákönkormányzat (oktatási, nevelési, egyházi és ifjúsági témában)
- Csongrád Város Képzőművészetéért Alapítvány (városrendezési és városfejlesztési ügyekben)
- Csongrád Város a Tehetségekért Alapítvány (oktatási, nevelési, egyház és ifjúsági témáknál)

A lista nem tartalmazza a Képviselő-testületben képviselettel rendelkező civil szervezeteket.

A Képviselő-testület, illetve a bizottságok egyes napirendjei tárgyalásához tanácskozási joggal, a tárgyalt témától függően, a felsoroltakon kívül más civil szervezetek is meghívhatók.

Érintettség esetén meg kell hívni:

- a) a belső ellenőrt,
- b) az önkormányzati intézmények, önkormányzati tulajdonú gazdasági társaság vezetőjét, a felügyelő bizottság elnökét,

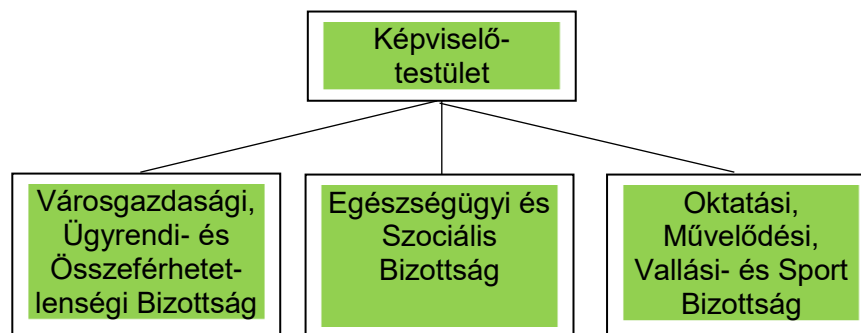
- c) a városi bíróság elnökét,
- d) a városi ügyészség vezetőjét,
- e) az országgyűlés által elismert magyarországi egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek helyi képviselőit,
- f) a napirend tárgya szerint illetékes szerv vezetőjét, szakértőt,
- g) a napirend által érintettet, ha meghívását törvény előírja.

Az ülések állandó meghívottja a Délmagyarország napilap tudósítója, a helyi újság szerkesztője és a Csongrád Televízió képviselője.

Emellett a bírósági nyilvántartásban szereplő, Csongrád városban működő helyi civil szervezetek, amennyiben a Képviselő-testületben vagy annak bizottságaiban képviseleti joggal nem rendelkeznek, a képviselőjükön keresztül – tevékenységi körüket illető kérdésekben – a képviselő-testületi ülésen tanácskozási joggal részt vehetnek.

A képviselő-testületi ülések alapvetően nyilvánosak. Ezek felvételét a lakosság a Csongrád Televízión megtekintheti.

70. ábra: Önkormányzati döntéshozatal

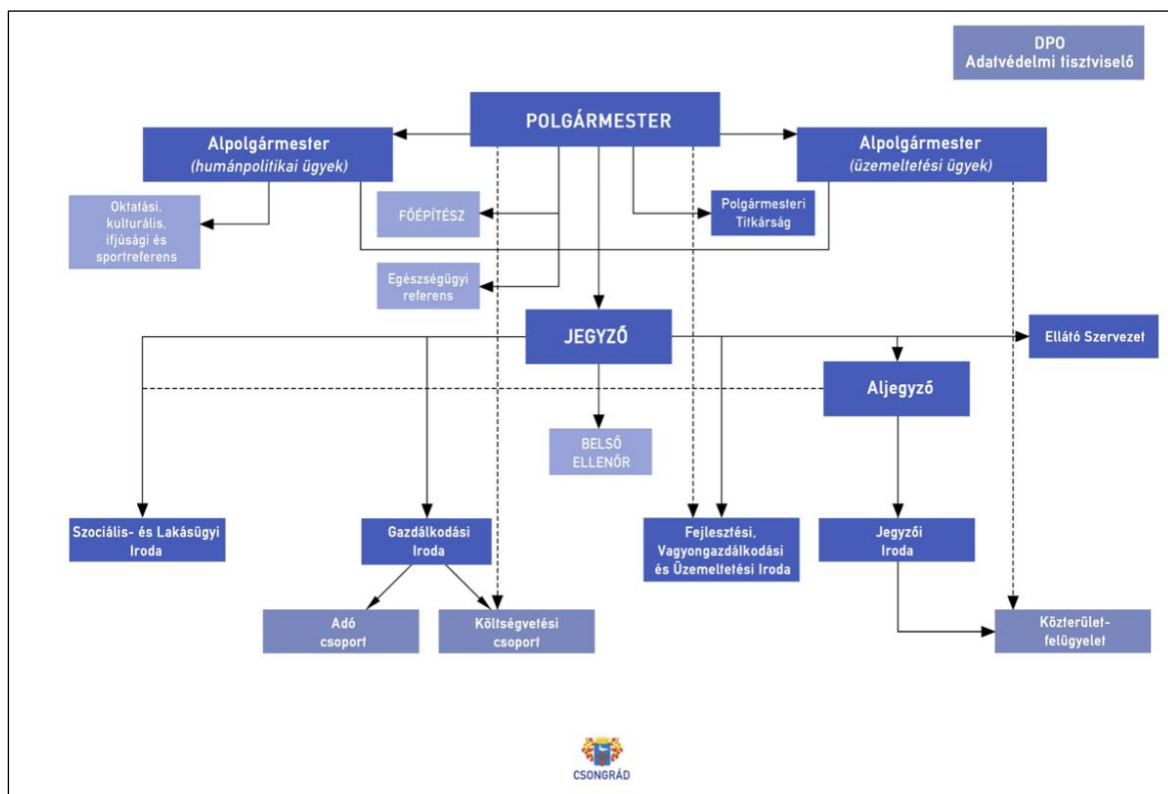


Csongrádon Roma Nemzetiségi Önkormányzat működik. A Csongrád Városi Önkormányzat együttműködési megállapodás alapján és feltételei szerint ingyenesen biztosítja az nemzetiségi önkormányzat részére a helyiséghasználatot, a Polgármesteri Hivatal közreműködését a nemzetiségi önkormányzat működésével és gazdálkodásával kapcsolatban.

#### 2.4.2 Működési modell

A Képviselő-testület és a bizottságok irányítása mellett a végrehajtó funkciót a Polgármesteri Hivatal, a jegyző és az önkormányzati társulások látják el. A végrehajtási feladatok ellátási rendjét a Polgármesteri Hivatal szervezeti és működési szabályzata tartalmazza. Az egyes egységek feladatát és a szervezeti rendszerbe kapcsolódását taglalja az SZMSZ.

71. ábra: A Polgármesteri Hivatal organigramja



Csongrád város közfeladatának ellátását a Polgármesteri Hivatal berkein belül, az önkormányzati intézményekben szervezi meg, a városüzemeltetés feladatait két intézmény, önkormányzati tulajdonú társaságok és önkormányzati társulások keretein belül valósítja meg.

45. táblázat: Csongrád Városi Önkormányzat intézményei 2020-ban

Megnevezés	Önálló gazdasági szervezettel rendelkezik
Polgármesteri Hivatal	Igen
Homokhátsági Regionális Tulajdonközösség Gesztora Intézménye	Nem
Gazdasági Ellátó Szervezet	Igen
Művelődési Központ és Városi Galéria	Nem
Városellátó Intézmény	Nem
Csongrádi Óvodák Igazgatósága (6 tagóvoda)	Nem
Csongrádi Információs Központ Csemegi Károly Könyvtár és Tari László Múzeum	Nem
Csongrádi Alkotóház	Nem
Piroskavárosi Szociális és Gyermekjóléti Intézmény	Nem
Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény	Nem

46. táblázat: A működő önkormányzati gazdasági társaságok, 2020

Megnevezés	Önkormányzati részesedés (%)
Csongrádi Víz- és Kommunális Nonprofit Kft.	54
FBH-NP Közzolgáltató Nonprofit Kft.	4,3
Piroskavárosi Szociális és Rehabilitációs Foglalkoztató Nonprofit Kft.	100
Csongrádi Közmű Szolgáltató Kft.	100
CSOTERM Termálrendszer Beruházó, Fejlesztő és Szolgáltató Kft.	88
Homokhátsági Regionális Hulladékgazdálkodási Vagyongazdálkodó és Közzolgáltató ZRt.	n.a.
Csongrád Televízió Kft.	100

Forrás: Csongrád Városi Önkormányzat - 2020-2024. évekre szóló Gazdasági programja és fejlesztési terve

2016-ban az Önkormányzat pályázati forrásból létrehozta a Csongrádi Vendégház Start Szociális Szövetkezet szálláshely szolgáltatással foglalkozik. Jelenleg apartmanokat üzemeltet a Dob utcában és a bökényi Papucsos szolgáltatóházat üzemelteti.

2017-ben hozta létre az Önkormányzat a Csongrádi Homokfőveny Idegenforgalmi Szociális Szövetkezetet, amely a Körös-toroki üdülőterület, kemping, partfürdő és a Belvárosi Vendégházak üzemeltetésével foglalkozik.

Megnevezés	Önkormányzati részesedés (%)
Csongrádi Homokfőveny Idegenforgalmi Szociális Szövetkezet	12,5%
Csongrádi Vendégház Szolgáltató Szociális Szövetkezet	12,5%

#### 2.4.2.1 A fejlesztésekkel kapcsolatos működési folyamatok

A fejlesztésekkel kapcsolatos feladatokat a Fejlesztési, Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda látja el. Az iroda közvetlenül a jegyző irányítása mellett végzi tevékenységét, és közvetlen kapcsolódással bír a polgármesterhez is.

A fejlesztésekkel kapcsolatos előterjesztéseket az Iroda készíti elő a Képviselő-testület és a bizottságok számára. Az Iroda által készített előterjesztéseket vitatják meg a bizottságok és a Képviselő-testület, és a döntést a Képviselő-testület hozza meg.

A Fejlesztési, Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda beruházásokat és pályázatokat érintő feladatai:

- Az iroda feladata a városstratégia előkészítése, a fejlesztések és a beruházások rendszerbe szervezése, a városfejlesztési feladatok végrehajtása és folyamatos ellenőrzése, a szükséges intézkedések kidolgozása a Hivatal érintett irodáival/csoportjaival együttműködve.
- Elkészíti a Képviselő-testület négy éves Gazdasági és Munkaprogramját, a végrehajtásról beszámolót készít.
- Előkészítés-tervezés során:
  - Figyelemmel kíséri az Európai Unió és egyéb pályázati kiírásokat, valamint azok elindítását és eredményét. A pályázati lehetőségekről tájékoztatja a Hivatal belső szervezeti egységeit és az intézményeket.
  - Figyelemmel kíséri az éves költségvetésben jóváhagyott feladatokkal összefüggő pályázatokat, s azok eredményeiről, illetve nyertes pályázat esetén annak végrehajtásáról tájékoztatja a Képviselő-testületet.
  - Előkészíti a beruházásokkal kapcsolatos döntéseket, szervezi és biztosítja a döntések végrehajtását.
  - Elkészíti a fejlesztési és felújítási feladatokkal összefüggő előterjesztéseket.



- Közreműködik az önkormányzat által benyújtandó pályázatok előkészítésében, általános adatszolgáltatásokban, ide nem értve a pályázatok szakmai tartalmának meghatározását, amely a pályázat tárgya szerinti iroda feladata. Szükség esetén közreműködik az önkormányzat intézményei által benyújtásra kerülő pályázatok megírásában, nyertes pályázatok megvalósításában szakmai segítséget nyújt.
- Pozitív pályázati döntést követően:
  - kapcsolatot tart a szakértőkkel, a közreműködő szervezetekkel, irányító hatóságokkal,
  - előkészíti a támogatási szerződés megkötését
  - szakmai igazolást készít a kifizetésekkel kapcsolatban,
  - közreműködik a kifizetési kérelmek és szakmai beszámolók elkészítésében,
  - közreműködik az ellenőrzési, monitoring folyamatokban,
  - gondoskodik a támogatások elszámolásáról.
- Előkészíti a pályázatokkal kapcsolatos szerződések megkötését, lefolytatja a közbeszerzési értékhatárt el nem érő beszerzési eljárásokat.
- Részt vesz a közbeszerzési eljárások előkészítésében, koordinálásában, lebonyolításában a Közbeszerzési Szabályzatban meghatározottak szerint.
- Eleget tesz a pályázati, illetve közbeszerzési eljáráshoz szükséges dokumentálási kötelezettségének. A közbeszerzési tervet elkészíti, és folyamatos aktualizálásáról gondoskodik.
- Kapcsolatot tart a pályázatírókkal és a projektmenedzsment szervezetekkel a projekt tervezése és megvalósítása során.
- Nyilvántartja az önkormányzat és intézményei által benyújtott pályázatokat, erről rendszeres időközönként tájékoztatja a Képviselő-testületet.
- Feladatkörében gondoskodik a közérdekű adatok nyilvánosságra hozataláról.
- Közreműködik a beruházási feladatok koordinációjában, műszaki átadás-átvételi eljárásokban, az önkormányzat beruházásaival kapcsolatos tervek elkészíttetésében, végzi a műszaki ellenőrzést, illetve megbízást ad ezen munkák elvégzésére.
- Különböző pályázatok esetében a társadalmi bevonás lebonyolítását végzi.
- Gondoskodik a pályázatok utógondozásáról.
- Tájékoztatást nyújt, szükség esetén adatot szolgáltat a társadalmi és civil szervezeteknek, a nemzetiségi önkormányzatnak pályázataik előkészítése során.

### 2.4.3 Várostérségi koordináció

Csongrád város Képviselő-testülete határozza meg, hogy mely településekkel működik együtt a város, azaz a hazai és külföldi városokkal történő kapcsolatok, együttműködések kialakításáról a Képviselő-testület dönt.

Az önkormányzat három társulásban vesz részt, amelyekre önkormányzati feladatokat és hatásköröket ruházott át:

- Homokhátsági Regionális Hulladékgazdálkodási Önkormányzati Társulás: Ellátja a Mötv.-ben szabályozott a köztisztasági és településtisztasági helyi közszolgáltatási feladatokat, valamint a hulladékról szóló 2012. évi CKXXXV. törvényben meghatározott kötelezően ellátandó közszolgáltatási feladatokat.

- Csongrád és Csanytelek Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás: Ellája a Mötv.-ben szabályozott közfeladat ellátása keretében az ivóvíz minőségének javítását. A társulás célját elérte megszüntetése folyamatban van.
- Alsó-Tisza-Menti Önkormányzati Társulás: Átruházott hatáskörében ellátja a szociális étkeztetéssel, a házi segítségnyújtással, a nappali ellátás szolgáltatással (idősek nappali ellátása, demens személyek nappali ellátása, idősek klubja), a tanyagondnoki szolgáltatással, támogató szolgáltatás, a pszichiátriai betegek közösségi ellátásával, a szenvedélybetegek közösségi ellátásával, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtással, a fogyatékosok nappali intézményeivel kapcsolatos feladatokat.

Csongrád város emellett tematikus együttműködésekben is részt vesz.

- A Hét Vezér Turisztikai Egyesület regisztrált turisztikai desztináció menedzsment szervezet, amely munkájában 12 önkormányzat és 69 szolgáltató tevékenykedik.
- Csongrád-Szentes Paktum keretében 6 partner vállalkozással létrejött együttműködésben vesz részt a város.
- CLLD – A Csongrád Kulturális és Közösségi Fejlesztéséért Konzorcium Helyi Közösség 2016-ban alakult meg 10 taggal. A helyi kezdeményezés helyi szereplőkkel valósult meg, és azzal a céllal jött létre, hogy a város középtávú kulturális és közösségi stratégiáját megalkossa és annak működtetésére különféle – főleg pályázati – forrásokat szerezzen.

•

## 2.5 Kockázatok és lehetőségek értékelése

A helyzetértékelésben a város jellemzőit, sajátosságait, belső erőforrásait vettük számba és mérlegeltük a fenntarthatóságot tervezési dimenziók mentén. Jelen fejezetben azt vesszük sorra, hogy milyen külső tényezők vannak hatással a városra és abból milyen kockázatokkal kell számolni és milyen lehetőségeket képvisel Csongrád helyzetére nézve a tervezési dimenziók mentén.

### 2.5.1 Prosperáló város

Lehetőség	Kockázat
Prosperáló város	
Az Önkormányzat gazdasági fejlődésnek teret adó telephelyi kínálat kialakítása tervezés alatt áll, ezek kiejánlása bevétel, munkahely és jövedelem a helyi és környékbeli településeknek.	Érvényesül a szegedi, kecskeméti gazdaság és a gyorsforgalmi úthálózattal rendelkező települések elszívó hatása mind a befektetők, mind a munkaerő vonatkozásában.
A korábbi, prosperáló befektetések - jó példaként - további vonzerőt biztosítanak a városnak, mint ideális telephelynek.	Az iskolából kikerülő fiatalok más, nagyobb központokban keresnek maguknak munkát.
A közép fokú oktatási intézményekből kikerülő városi fiatal munkaerő áll rendelkezésre a térségben.	A felsőoktatásban résztvevő helyiek nem térnek vissza a szülővárosukba.
A hazai turizmus megélénkül és a természetközeli és kulturális élményeket kínáló Csongrád az aktív turizmus jelentős célpontjává válhat.	A régebbi és jövőbeli iparterületek nem találnak gazdára és a gazdasági fejlődés nem tud külső forrásokat bevonni.
Csongrád bekapcsolódik a magasabb szintű fejlesztési stratégiák megvalósulásába, nagyobb térségi kínálat-keresleti láncra fűződik fel a város kínálata. Ennek következtében remélhetőleg bekerül egy felfelé tartó spirálba Csongrád gazdasága.	A város területére érvényes környezet- és természetvédelmi követelmények és kockázatok eltántoríthatják a vállalkozó szelleműeket a befektetésektől.
A város oktatási és szakképzési bázisán megvalósulhat a jelenlegi vállalkozások munkaerő továbbképzése, a munkavállalókat kereső cégek pedig kiképezhetik leendő munkavállalóikat.	A város közlekedési árnyék helyzete a befektetők szemszögéből diszpreferálttá teheti a települést.
A természeti erőforrások fenntartható használata és piacosítása. A környezet- és természetvédelmi intézkedések, valamint a csatornázás teljessé válása	A fenntarthatóság elvérzik a jövedelmezőségi szempontokkal szemben.

Lehetőség	Kockázat
után az felszíni vízminőség jelentősen javul. A jobb vízminőségre épülő horgász és rekreációs víziturizmus fellendül. A Tisza mentének kék és zöldfolyosójának fenntartható hasznosítása kiszélesíti a turisztikai kínálatot.	
Amatőr és versenysport bázissá válik Csongrád, folytatódnak a TAÓ fejlesztések.	
A gazdasági prosperitás megmarad, és jelentős jövedelmet termel a város gazdálkodásához a helyi iparüzési adón keresztül.	
Tárgazdálkodás feltételei kiválóak, és szándék mutatkozik ez irányú elmozdulásra.	
Bioművelés elterjedése.	

## 2.5.2 Zöldülő város

Lehetőségek	Kockázatok
<b>Zöldülő város</b>	
Dél-Alföldre jellemző magas napsütéses órákra való tekintettel kialakul egy helyi és regionális megújuló energiatermelő kapacitás, közepes teljesítményű fotovoltaikus erőműpark.	A megújuló energiatermelés és energiapiac feltételrendszere veszélyezteti a rentabilitást.
Az energiatudatosság és energiahatékonyság egymást erősítve fejlődik, ami a low carbon vagy karbonsemleges gazdaság egyik pillérévé válik.	Az energiafelhasználás optimalizációja során a drágább zöld források helyett az olcsóbb, nagyobb ÜHG kibocsátással járó megoldások választása.
A már elindult fenntartható szemlélet- és életforma kampány beérik, a város lakosságának mindennapi életébe, mindennapos döntéseibe és fogyasztási struktúrájába beszívórog a fenntarthatóság. Ez csökkenti gazdaság és a fogyasztás energiaszükségletét és a CO <sub>2</sub> kibocsátást.	Politikai válságok jelentősen lelassítják a gazdasági termelés és társadalmi reprodukciós folyamatok zöldülését.
Lehetővé válik a tanyák szigetüzemű teljes közművesítése megújuló energiára épülő energiaellátással, ésszerű energiatárolási kapacitásokkal.	A megújuló energiák használata nem jár energiahatékonyság növekedéssel. Tapasztalathiány miatt a nem megfelelően tervezett energetikai átalakítás kontraproduktív.

## 2.5.3 Digitális város

Lehetőségek	Kockázatok
<b>Digitális város</b>	
A digitális innovációk eléri a várost és lesz, aki képes integrálni a gazdaságba és a hétköznapi létbe.	A város gazdaságában a digitális gazdaság lemarad a fémmegmunkálás és a kisállateledel gyártás dominanciája mellett.
A digitális analfabetizmus csökken, a népesség elsajátítja a digitális ismereteket, nem csak a fiatalok tartanak lépést a technológiai fejlődéssel.	A digitalizáció individualizációs folyamatokat indukál, amely megjelenik: -a termelési folyamatok szervezésében (kisszériás termelés, egyedi gyártás, egyedi igények lehetőségének megteremtése tömegtermékek esetében), -a szolgáltatási és foglalkoztatási körülmények változásában (a digitális technológiák alkalmazása szükségtesen teszi a személyközi kommunikációt, személyek helyett forgatókönyvekkel való kommunikáció), -a fogyasztási szerkezetben (egyedi/tipikus igények figyelembevétele), -a kereskedelem rendszerében (digitális kereskedelem közösségi vásárlási élmény helyett egy(én)enkénti vásárlás), -oktatásban (osztálytermek helyett online képzés saját eszköz mellett, hiányzó vagy részleges közösségi élmény) Az iskolák szocializációs funkciói csorbulnak.

A digitalizáció ésszerű keretek között szolgálja a gazdaság teljesítményének javulását és a lakosság jólétét.	A szükségtelen digitalizáció növeli a környezetterhelést.
Az oktatási rendszer lépést tart a digitalizációval és felkészíti a tanulókat az állandó változás menedzselésére.	A digitális eszközök avulásával nem tart lépést az újrahasznosításuk.
A digitális technológiák elősegíthetik a tanyák integrációját a város gazdasági és kulturális életébe.	Technikai problémák miatt kontraproduktív a tanyákon a digitális technológia alkalmazása.

#### 2.5.4 Megtartó város

Lehetőségek	Kockázatok
<b>Megtartó város</b>	
A Csongrádon működő szolgáltató rendszer és kedvező településkép kellő vonzerőt gyakorol és a migrációs folyamatok a vándorlási nyereséget állandósítják.	A demográfiai folyamatok jelenlegi trendjének tehetetlensége tovább gyorsítja a népességfogyást a városban.
A város a gazdasági lehetőségei és a város programkínálata helyben tartja a fiatalokat és javítja a természetes szaporodás egyenlegét.	A városban elérhető szolgáltatások és miliő kevésnek bizonyul, hogy tartós és jelentős beköltözési hullámot hozzon létre.
A globális klimatikus változások kevésbé érintik a települést a klímamodellek tanulsága szerint, ezért a nehezedő helyzetben nő a város vonzereje.	A spontán piaci folyamatok megerősödnek és az a gazdasági erőforrásokat a fő közlekedési útvonalakra tereli, elkerülik, esetleg kiürítik a város gazdaságát.
Az iskolák vonzóak a fiataloknak, sok a bejáró és a kollégista. Az iskolai kapcsolatok ösztönözhetik a fiatalok Csongrádon való letelepedését.	Az előregedés túlzottan megterheli a város egészségügyi és szociális ellátó rendszerét.
A már eredményesen működtetett idősellátás tapasztalatain megindul a „silver economy” fejlődése. Ez idősebb korosztály beköltözését indítja el és munkalehetőségeket teremt, ami segít helyben tartani a fiatal és aktív korú népességet.	

#### 2.5.5 Kiszolgáló város

Lehetőségek	Kockázatok
<b>Kiszolgáló város</b>	
A városban a fizikai infrastruktúrák kiépítése az igényeknek és technikai szükségleteknek megfelelően alakul.	Az infrastrukturális ellátó rendszerben van, ahol hiányok, van, ahol redundanciák keletkeznek.
A barnamezős fejlesztések harmonikusan épülnek a várostesthez, hozzátesznek a város térszerkezetéhez, nem bontják meg.	Az túlzott infrastruktúra fejlesztés hatalmas, nem hasznosuló forrásokat köt meg.
A város megőrzi kedvező klimatikus adottságait, amely megelőzi a hőszigetek kialakulását és kordában tartja a lokális felmelegedés mértékét.	Az infrastruktúrák hiánya indokolatlan a környezetterheléshez vezet a város egyes részein.

## 3

**Stratégiai munkarész**

Csongrád város fenntartható városfejlesztési stratégiája a helyzetértékelésre épül, az FVS tervezés módszertana szerint készül, amely eltér a megszokott tervezési sémáktól, tartalmában a fenntarthatóság szakmai kritériumrendszerét veszi figyelembe és az FVS útmutató alapján készül.

A fenntarthatóság megköveteli, hogy az emberi tevékenység az ökológiai tűrőképesség határain belül maradjon. Napjainkban ez nincs így, és ezen változtatni szükséges. A 2021-27-es tervezési ciklusban az eddig horizontális alapértékként megfogalmazott fenntartható fejlődés mellett az éghajlatváltozás, ezen belül az ÜHG kibocsátás csökkentése került középpontba.

A NATÉR portálon hozzáférhető klimatikus modellek alapján az éghajlatváltozás mérsékelten érinti Csongrád területét. Leginkább a klimatikus vízmérleg romlása, ennek nyomán a szárazodás az, amely a legerősebb hatást gyakorolja a város területére. A szárazodás mellett a csapadékeloszlás változása a tavaszi vetésű termények hozamát és jövedelmezőségét veszélyezteti, míg az őszi vetésű terményeket javítja. A Tisza melletti erdők kivételével az erdőkre kedvezőtlenül hat az éghajlatváltozás.

Az FVS célrendszerének kidolgozása nem az alapokról indul. Elkészült Csongrád város településfejlesztési koncepciója - 2022. február, egyeztetés után módosított verzió, tervező: Város-Teampannon Kft. -, amely meghatározza a város jövőképét és célrendszerét. Az FVS célrendszere figyelembe veszi a településfejlesztési koncepció célrendszerét, ugyanakkor azt az FVS követelményeinek megfelelően módosítja.

### 3.1 Forgatókönyv elemzés

A helyzetfeltárás során a Csongrád város adottságai, sajátosságai, a település szerkezetének, az elérhető közszolgáltatások, a vállalkozások és a lakosság, valamint az infrastrukturális ellátottság és az önkormányzati gazdálkodás jellemzői kerültek bemutatásra. A helyzetértékelés fejezetében ezek állapotának megítélése és relatív fejlettsége került napirendre. A település külső tényezők általi érintettségét a lehetőségek és kockázatok foglalják össze.

A város számára külsődleges erőként értékelendők azon események, jelenségek, erők, amelyekre vonatkozóan a városnak és lakosainak nincs befolyása, nincs döntési jogköre, csak azt döntheti el, hogy miként viszonyul hozzá és miként reagál. Külsődleges hatások uralják az oktatás, a lakossági szolgáltatások, az infrastrukturális szolgáltatások, a közigazgatási és önkormányzati szolgáltatások rendszerét. A település infrastruktúrájának fejlesztése külső döntések függvénye, a fenntartása állami normatívák és árképzések mentén történik. Amennyiben valamilyen változás áll be a rendszerben, reagálhat a szolgáltató és a város, de kérdéses, hogy mivel tud válaszolni. Az önkormányzat számára saját bevételi forrásai adnak mozgásteret. Ékes példája e kiszolgáltatottságnak a távfűtés helyzete. A távfűtés már környezetbarát, termálvíz hőenergiájának felhasználásával, lényegesen alacsonyabb CO<sub>2</sub> kibocsátás mellett képes a lakások fűtési és meleg víz szolgáltatását biztosítani, mint pl. a gáz. A távfűtés állami támogatásának leépítése azonnali veszteséget okozott a szolgáltatónak.



### 3.1.1 A kitettségi mátrix

A kitettségi mátrix arra szolgál, hogy összegezze a város fenntartható fejlődését fenyegető külső erők, tényezők, folyamatok kockázatait, és azok hatásának erősségét, gyakoriságát és a hatás kiterjedtségét.

A város fenntartható fejlődését fenyegető külső erőket hosszasan lehet sorolni, azonban az alábbiakat tekintjük a meghatározó kockázati tényezőknek. Bár a kitettségi mátrix alapvetően a kockázatok bemutatására koncentrál, a város fejlődésének ezek elhárítása mellett a meglévő lehetőségek kihasználása hasonló súlyú tényezője. Emiatt a mátrixban a kockázatok mellett minden dimenzió esetében bemutatjuk a fejlődési potenciált adó lehetőségeket is.

47. táblázat: Csongrád város kitettségi mátrix

Potenciális negatív és pozitív hatás	Kockázat mértéke (5: nagyon kockázatos; 4: kockázatos; 3: közepesen kockázatos; 2: kicsit kockázatos; 1: elenyésző kockázatot jelent)	Hatás gyakorisága (5: napi, 4: évente többször, 3: többévente egyszer, 2: évtizedenként egyszer, 1: 20-30 évente egyszer)	Hatás mértéke (5: nagy területeket, sok szereplőt komolyan érintő kérdéskör; ... 1: elenyésző területre és kis hatással bíró hatások)
<b>Prosperáló város</b>			
Fejlettebb régiók elszívó hatása	4	5	5
Külső befektetők elmaradása	4	4	4
Oktatási színvonal, közlekedésszervezés	4	4	5
Természeti értékek felértékelődése a turizmusban, illetve egyéb gazdasági ágazatokban	NR - lehetőség	4	4
<b>Zöldülő város</b>			
Az energiapiac a zöldenergiát diszpreferálja	2	5	5
Pénzügyi-gazdasági recesszió a zöldülés ellen hat	5	3	5
Politikai destabilizáció a szomszédos országokban	5	2	5
A lakosság szemléletének változásával a megújuló energiaforrások felértékelődnek	NR - lehetőség	5	5
<b>Digitális város</b>			
A digitalizáció túllép a városon	3	5	3
A digitalizáció negatív hatásai dominánsak	3	5	3
Digitális innovációk hatékonyan integrálódnak a gazdasági és hétköznapi életbe	NR - lehetőség	5	5
<b>Megtartó város</b>			
A spontán piaci folyamatok kiüritik a várost	5	5	2
Az ellátórendszer reformja szabotálja a szolgáltatások rendszerét	4	5	5
A városi szolgáltatások fejlődése növeli a város megtartó erejét	NR - lehetőség	5	5
<b>Kiszolgáló város</b>			
Infrastruktúra hiány túlzott környezetterhelést okoz	3	4	5
A vizek a városban	3	2-3	5
Kedvező klimatikus adottságok	NR - lehetőség	4	4

### 3.1.1.1 Prosperáló város: Csongrád gazdaságát érintő kockázatok

A fejlettebb települések és régiók elszívó hatása érvényesül: Már a középfokú oktatás esetében is, a felsőfokú oktatást tekintve különösen erősen érvényesül az elszívó hatás. A gazdasági, kulturális, oktatási központokban tanulók jelentős része nem tér vissza a szülővárosába, hanem a színesebb foglalkoztatási palettával rendelkező, magasabb jövedelmeket biztosító központokban vagy azok közelében maradnak. A mobilabb népesség a jobb megélhetés reményében szintén a távolabbi gazdasági központokat választja.

Külső befektetők elmaradása: A gazdaság önmozgása a nagyobb központokat részesíti előnyben. Csongrád nem tartozik ezen nagyobb központok közé, azoktól 1-2 órányi autózás, buszozás vagy/és vonatozás választja el. A gazdaság telepítési tényezőinek struktúrája az utóbbi néhány évtizedben eltolódott az gyorsforgalmi közlekedési útvonalak közvetlen elérését biztosító települések felé, amellyel Csongrád szintén nem rendelkezik, ugyanakkor nincs is nagyon messze ezektől. Mivel minden út hoz is a víz is, a város számára.

Oktatási színvonal, közlekedésszervezés: Az oktatási színvonal a városban egyre csökkenő tendenciát mutat, mivel a közép és felsőfokú oktatást a legtöbb fiatal nem Csongrádon végzi. A közlekedésszervezés ezáltal stagnál, mivel a népesség csökken nincs szükség a helyi tömegközlekedés bővítésére, kerékpárutak építésével a lakosságot a környezettudatosságra lehet ösztönözni.

### 3.1.1.2 Zöldülő város: Csongrád megújuló energiaellátásának kockázatai

Az energiapiac a zöldenergiát diszpreferálja: A megújuló energiatermelés ára mindez idáig meghaladta a környezetszennyező fosszilis energiák árát, ezt a magasabb árat a KÁT, a kötelező átvételi tarifa szabályozza. A vállalkozások jövedelmezőségét a magasabb árfekvésű energiák kedvezőtlenül érintik, ezért könnyen előfordulhat, hogy a gazdaságossági szempontok legyőzik a zöld energiatermelés előnyeit.

A megújuló energiákból származó energiatermelés 2020-ban 138,1PJ volt, az összes hazai primer energiatermelés 30,6%-a. A hazai energiatermelés az ország energiaszükségletének csak 40,9%-át állítja elő. 2019-ben a megújuló energiák aránya a fogyasztásból 12,6% volt, a villamosenergia fogyasztásból 10%.<sup>45</sup> 2021-ben a villamosenergia termelés 19,2%-a származott megújuló forrásból, amelynek az 55,2%-a származott napelemekből. A napelemes rendszerek 1-3 év után termelnek tiszta áramot, vagyis a napelemes rendszer gyártásához szükséges energia mennyiségét ennyi idő alatt termelik meg. A háztartási méretű kis naperművek kiépítéséhez szignált állami támogatásoknak köszönhetően jelentősen megnöttek ezek kapacitásai. A napelemes rendszerek rákötését a hálózatra a kiépítést megelőző időszak fogyasztásáig engedte a szolgáltató, és mennyiségi elszámolás történt, valamint felszámolta a rendszerhasználati díjat és egyéb díjakat.

Az újonnan bevezetett bruttó elszámolás rendszerében a szaldó alapú elszámolásnál nem egyszerű megmondani, hogy mennyi bevételt és kiadást jelent a rendszer a telepítettők számára. 2023-tól minden termelt Wattot a kötelező átvételi rendszerben meghatározott áron vesz át az MVM, minden felhasznált Wattot fogyasztói áron számol el, természetesen a rendszerhasználati díjat és egyéb költségeket szintén felszámolja. A megtermelt áram átvételi ára függ az alkalmazott megújuló energia fajtájától és a betáplálás időpontjától is. Ezt egy bonyolult online mérő és vezérlő rendszer teszi lehetővé.

Napjaink fejleménye, hogy a KÁT rendszerben meghatározott árakat lényegesen felülmúlják a gázár elszaladása és a német szélenergia alacsonyabb mennyisége miatt kialakult piaci árak, ezért most rendkívül jövedelmező a megújuló energia üzletág. Így a korábban mindig

<sup>45</sup> 6.1.1.1. Az energiagazdálkodás főbb adatai, KSH

drágább zöld energia olcsóbbnak bizonyul. A megújuló energiatermelés technikai fejlődése, hatékonyabbá válása és volumenének növekedése miatt vélhetően kikopik a rendszerből a zöld energia támogatása.

**Pénzügyi-gazdasági recesszió:** A zöld energiatermelés és felhasználás, valamint az energiahatékonyság növelése egyaránt rendkívül költséges beruházási folyamat. Jelenleg nem egy pénzügyi-gazdasági recesszió, hanem a zöldebb és hatékonyabb technikai megoldások és technológiák iránti kereslet, továbbá a pandémia miatti szokatlan árnövekedések vetik vissza a beruházási kedvet. A zöldenergia berendezések árai 30-50%-kal növekedtek, a távol-keletről érkező szállítás díjai 2-3-szor drágábbak lettek. Az általános inflációs nyomás és a zöld technikák árnövekedése mind a zöld energiatermelést, mind az energiahatékonyság növelését célzó beruházások ütemét lassítja.

**Politikai destabilizáció a szomszédos országokban:** 1991-től a balkáni háború visszavetette Dél-Magyarország, többek között Csongrád fejlődését bő egy évtizedig, a békeszerződés aláírásáig. A befektetők az ágyúdörgésektől 60-80-km-re nem szívesen fektettek be. Ukrajna és Oroszország kapcsolata többször hozta már Magyarországot nehéz helyzetbe az energiaellátás területén, amelyre a válasz nagyobb tárolókapacitás kiépítése és a beszerzési csatornák diverzifikálása volt. Napjaink ukrán-orosz konfliktusa elhúzódó és kiterjedt energiaválságot és tartós árnövekedést vetít előre a hosszú távú szállítási szerződések árai alapján. Az energiaipar, a gazdaság és a lakosság energiafüggősége egyaránt azt vetíti előre, hogy a tartós gázár növekedés jelentősen drágítja a termelést, a lakosság költségeit megnöveli, fűti a felgyorsult inflációt és elvonja a forrásokat más területekről. Ez elindíthat egy recessziós folyamatot.

### **3.1.1.3 Digitális város: Csongrád bekapcsolódik-e a digitális gazdaságba?**

A digitalizáció túllép a városon: A digitalizáció a pandémia idején felgyorsult és szélesebb körben terjedt el és több olyan területre terjedt ki a hatása, amelyek korábban személyközi és jelenlétben alapuló tevékenységek voltak.

A digitális technológiák alkalmazása olyan lehetőség, amelybe bekapcsolódni szükséges, ugyanakkor a digitális eszközök és lehetőségek rutinszerű és biztonságos használata nem evidens sem a gazdaságban, sem a közszolgáltatások területén, sem a magánszférában. A digitális világ beszűrődése szükséges, mert kitágítja a város lakosainak és gazdasági szereplőinek is a lehetőségeit. A digitális technológiák alkalmazásának lehetőségei adottak, ugyanakkor fontos feladat, hogy ezeket a lehetőségeket ki is használja a város. Amennyiben nem tud kellőképpen bekapcsolódni e folyamatba a város gazdasága és lakossága, és a digitalizáció túllép a városon, a város elveszítené a lehetőségek széles csatornáját a további szerves fejlődésre.

A digitalizáció negatív hatásai dominánsakká válnak: A digitális technológiák alkalmazása nem pusztán egy vagy több kütyü használatát jelenti, a digitális korszakváltás a digitális eszközök használatának sajátos módját és ehhez kapcsolódó ismereteket, magatartást igényel, egyben kulturális átalakulást is eredményez.

A digitalizáció egyfelől összekapcsol olyan helyeket és embereket, vállalkozásokat, akik térben nagyon távol állnak egymástól, hozzáférést biztosít a legkülönbébb információ forrásokhoz. Ugyanakkor a világ teljes digitális hulladéka is beesik a személyes és közvetlen hatóterekbe. Szélsőségesen lerövidíti az elérési utakat, ugyanakkor az individualizáció és elszigeteltség sosem látott lehetőségét teremti meg. (Pl. a Zene Háza, ahol a zenetörténeti kiállítás csak elszigetelten élhető meg, a személyközi kommunikáció és közös élményszerzés nem lehetséges.)

A digitalizáció az emberiség harmadik generációját hatja át és a lokális közösségi szocializációs sémák legyengülését eredményezi. Az identitásképzés alapvető modelljei áthelyeződtek virtuális absztrakt-fikcionális szintekre, a valós emberi kapcsolatokat és mértékadó társadalmi viselkedési szabályok elsajátítását manipulatív profitérdekeltségű

forgatókönyv-sémák veszik át. Ennek ellentételezésére a helyi közösség és identitás erősítése szükséges.

#### 3.1.1.4 **Megtartó város: Csongrád megtartó ereje sérül**

A spontán piaci folyamatok kiürítik a várost: A megtartó város vonzó környezetet biztosít a lakosainak, ugyanakkor a spontán piaci folyamatok, amelyek a gazdaságot a fő közlekedési útvonalak közelébe koncentrálnak, odavonzzák a népességet is, ami Csongrád számára, mivel nincs nagyon messze ezektől a vonzásközpontoktól, azt eredményezheti, hogy elcsábítják előle a befektetőket és a munkalehetőségeket követi a mobil népesség. A város jelene és jövője is kiüresedés felé haladhat.

Az ellátórendszer reformja szabotálja a szolgáltatások rendszerét: A város szerves fejlődése miatt a városi funkciók megtartása olyan érték, amelyet őrizni kívánnak. Az ellátórendszerek reformja következtében folyamatosan változik a tartalom és a forma, amely az optimális eredményt biztosítja az adott jogi és finanszírozási feltételek mellett. Ugyanakkor a város kiszolgáltatott a jogalkotási és finanszírozási folyamatoknak, ami veszélyezteti a város megtartó erejének megőrzését.

#### 3.1.1.5 **Kiszolgáló város: A város infrastrukturális ellátottsága**

A városban az infrastruktúrák kiépítettsége szinte teljes, vannak elavult szakaszai, amelyek odafigyelést és megújítást igényelnek. A belterületi infrastrukturális ellátottsági hiányok továbbra is nitrátosodást okozhatnak az élővizekben.

A városban az élő Tisza árvízveszélyt, a terep- és talajadottságok belvízveszélyt hordoznak. A veszélyek elhárításának rendszere országos és regionális szinten szerveződik. A vízhez kötődő kockázatok nem helyben keletkeznek, de helyben is realizálódnak.

### 3.1.2 **A felkészültségi mátrix**

A felkészültségi mátrix megmutatja, hogy a város a fent azonosított kockázatok közül mely veszélyeknek való kitettséget milyen mértékben képes csökkenteni a rendelkezésére álló eszközrendszerrel.

Az abszorpciós képesség azt jelenti, hogy a város képes befogadni a változásokat anélkül, hogy magának a városnak változnia kellene. Az alacsony abszorpciós képesség azt jelenti, hogy már bizonyos kockázatok kis mértékű változását sem képes elviselni anélkül, hogy változnia kellene a városnak.

Az adaptációs képesség azt jelzi, hogy a város képes alkalmazkodni a változásokhoz, a változásokkal együtt önmagát változtatja meg. Az alacsony adaptációs képesség azt jelenti, hogy a változás sokkszerűen éri a várost és nem képes kivédeni vagy elterelni a hatását alkalmazkodás révén.

A transzformációs képesség azt jelenti, hogy a város képes megkerülni a negatív hatást, önmagát és a városban a feltételrendszereket úgy alakítja át, hogy új helyzetet teremtsen, amiben a változás nem okoz feszültséget. Az alacsony transzformációs képesség azt jelenti, hogy a negatív hatás kivédésére nincs eszközrendszere a városnak.

A felkészültségi mátrix azt becsüli meg, hogy milyen mértékben képes kivédeni a negatív hatásokat a város.

48. táblázat: Csongrád város felkészültségi mátrix

Magas kockázatú potenciális negatív hatások	A város abszorpciós képessége (5: ellen tud állni, teljesen ki tudja védeni a hatásokat; ...1: egyáltalán nem tud ellenállni, és	A város adaptációs képessége (5: rugalmasan reagáló, kiépített rendszerek várják felkészülten a	A város transzformációs képessége (5: komplett rendszerek kerültek már kiépítésre a
---	--	--	--

	minimálisan sem tudja kivédeni a hatásokat)	hatást...1: egyáltalán nincs adaptációs képessége a városnak)	hatások kezelésre.... 1: teljes folyamat- és eszközcsere szükséges a helyzet kezeléséhez)
<b>Prosperáló város</b>			
Fejlettebb régiók elszívó hatása	2	3	3
Külső befektetők elmaradása	3	3	3
Oktatás színvonal, közlekedés szervezés	3	3	3
<b>Zöldülő város</b>			
Az energiapiac a zöldenergiát diszpreferálja	2	3	2
Pénzügyi-gazdasági recesszió a zöldülés ellen hat	3	2	2
Politikai destabilizáció a szomszédos országokban	2	3	2
<b>Digitális város</b>			
A digitalizáció túllép a városon	2	4	3
A digitalizáció negatív hatásai dominánsak	3	3	4
<b>Megtartó város</b>			
A spontán piaci folyamatok kiűrik a várost	2	3	3
Az ellátórendszer reformja szabotálja a szolgáltatások rendszerét	3	3	4
<b>Kiszolgáló város</b>			
Infrastruktúra hiány túlzott környezetterhelést okoz	3	3	3
A vizek a városban	4	5	2

A felkészültségi mátrixban elemzett magas kockázatú negatív hatásokat a város a legtöbb esetben nem tudja kivédeni, mivel ezekre a hatásokra külső tényezők is befolyással bírnak, ilyenek a politikai helyzet a szomszédos országokban, spontán piaci folyamatok, illetve fejlettebb régiók elszívó hatása. Az említett negatív hatásokra való reagálás, adaptáció különböző formában valósul meg, mivel minden hatás más-más területet érint. A felkészültségi és kitettségi mátrixok hatásaira a forgatókönyvek megoldási javaslatokat mutatnak be, melyek lehetnek különböző stratégiák, projektek és olyan rendszerek kiépítése, amelyek a város említett helyzeteit, problémáit hivatottak megoldani, kezelni.

### 3.1.3 Forgatókönyvek

A standard forgatókönyv a kitettségi mátrixban jelzett hatásokra épül, és azt mutatja be, hogy a spontán folyamatok milyen eredményre vezetnek. Az adaptív forgatókönyv a felkészültségi mátrix megállapításaira épül, és azt mutatja be, hogy a kockázatok kezelésére hivatott különféle intézkedések és ösztönzők használatával milyen eredmények érthetők el.

A standard forgatókönyv:

49. táblázat: A standard forgatókönyv

Standard forgatókönyv várható eredmény
<b>Prosperáló város</b>
<i>Térségi gazdasági és innovációs környezetet érintő kockázatok: ágazati együttműködések megléte – térségi hálózatosodás mértéke</i>
A város gazdaságban az innováció a következő generációs, már megfelelőképp modern eszközök beszerzésére irányul.
A legnagyobb vállalkozások beszállítói rendszereket működtetnek, ehhez a helyi vállalkozások is képesek kapcsolódni.
A vállalkozások együttműködése limitált, az együttműködésben az érdekeknél erősebbek a kockázatok.
<i>A humán erőforrás keresleti és kínálati feltételeinek megváltozásának kockázata: megfelelően kvalifikált munkaerő jelenléte az egyes gazdasági ágakban, a helyben lévő munkaerő foglalkoztatottsági viszonyai</i>
A városban az aktív korú népesség demográfiai okokból csökken.
Az elérhető távolságban lévő nagyobb gazdasági központok a képzettebb munkaerőt elszívják.



A városban a munkanélküliség már az országos szint alá került.
<i>A gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúra helyzetében bekövetkező kockázati tényezők: a város oktatási intézményei által nyújtott képzések, szakképzési feltételek, adottságok</i>
A városban az oktatási intézményekben a tanulói létszám csökken.
A városban működik két szakképzéssel foglalkozó intézmény, országos beiskolázással, ezek fenntartása különböző központokból történik.
A városban működő vállalkozásoknak az iskolából kikerülő diákokat tovább kell képezniük, hogy megfelelő módon képesek legyenek elvégezni a gyakorlati teendőket.
A város gazdasági szervezetei túlnyomórészt kicsik ahhoz, hogy érdemi együttműködést alakítsanak ki a szakképző intézményekkel.
<i>Helyi gazdasági beruházások megvalósulását befolyásoló kockázati tényezők: a rendelkezésre álló barna és zöldmezős fejlesztési területek rendelkezésre állása, a gazdasági területek közművesítettisége</i>
A város rendelkezik ipari területekkel, rozsdaovezeti területekkel, ezek fejlesztéséhez nem elégségesek a helyi források.
A letelepedni szándékozó vállalkozások diszpreferálják Csongrádot amiatt, hogy nem rendelkezik gyorsforgalmi úthálózati eléréssel és túlságosan kicsi ahhoz, hogy megfelelő meritési bázist biztosítson új vállalkozásnak.
<i>Önkormányzat gazdálkodását befolyásoló kockázati tényezők: az önkormányzat település- és gazdaságfejlesztési pénzeszközeinek rendelkezésre állása, tőkebevonás lehetőségei</i>
Az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységét korlátozza, hogy a településüzemeltetési feladatok normatív támogatása kevesebb a feladatok megfelelő szintű ellátásához szükséges forrásoknál. A város működésének alulfinanszírozottsága a jövőépítés forrásait elvonja.
<b>Zöldülő város</b>
<i>Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodóképességben rejlő kockázatok: az energiatermelés összetétele, energiatárolási kapacitások, az éghajlatváltozás hatásaira való cselekvési terv, klímastratégia intézkedései</i>
Csongrád város éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodása lassan halad részben a lakosság alacsony beruházási kedve, részben a hazai bizonytalan adó- és árszabási kockázatok miatt.
Csongrád 1997 óta rendszeresen felülvizsgálja a környezet- és természetvédelmi stratégiáját. A 2016-2019-es időszakban a tájékoztatás, a vízmegtartás és vízgazdálkodás volt a program legfőbb célja.
<i>Gazdasági szereplők környezetre gyakorolt hatásában rejlő kockázatok: környezetszennyező tevékenységek (levegő, talaj, víz, zajterhelés) környezeti terhelési értékei, környezetvédelmi intézkedések, programok</i>
A város levegőminősége jó. A gazdaság élénkülése a szennyezőanyag kibocsátás növekedését eredményezi akkor is, ha a vállalkozások betartják a környezetvédelmi előírásokat.
A városban a gazdaság és lakófunkciók elkülönülnek, gépjármű forgalomból fakadó zaj-, rezgés és kipufogógáz problémák még előfordulnak, de a csongrádi elkerülő út 2010. évi átadása óta jelentősen lecsökkent a probléma.
Az élő Tisza és a holtágak vízminősége a csatornázás elterjedése óta javul. A belterület és mezőgazdasági területek mellett a vízpartok nitrátérzékenyek.
<i>Önkormányzati energiagazdálkodás elé támasztott követelmények szigorodásának kockázata: önkormányzati energetikai fejlesztések, ingatlanállomány energiatanúsítványa, településüzemeltetés hatékonysága</i>
Az Önkormányzat épületállománya jelentős részben még mindig elavult. Az intézmények felújítása lépésről lépésre halad önkormányzati szerepvállalással.
A településüzemeltetés hatékonyságának növelése érdekében non-profit Kft.-kbe szervezték a feladatok ellátását.
<i>Nem megújuló energia magas települési részarányának kockázata: energiaközmű-hálózat fejlesztései</i>
Az orosz-ukrán rendszeres konfliktus megnehezíti a folyamatos gázellátást.
A gázellátás bizonytalanságának következtében szükségessé váló áremelések valahol jelentkezni fognak az árban. Elképzelhető, hogy a lakossághoz közvetetten, a termékek árának növekedésével jut el.
A lakosság áttért a gázhasználatra, ez a széntüzeléshez képest csökkentette a levegőszennyezést. A megújuló energiára áttérés költségeit a lakosság nem tudja kifizetni.
<i>Városi zöldfelületek állapotában bekövetkező változások kockázata: zöldfelületi rendszer területe, rekreációs terek fejlesztései (játszótér, kültéri fitness-parkok stb.) természeti ökoszisztémák helyzete</i>
A városban a zöldfelületek gondozottak, ezek gondozottságát fenntartja a város.
A Csongrád bel- és külterületén lévő értékes élőhelyek megőrzéséről gondoskodik.
<b>Digitális város</b>
<i>Digitális technológia szolgáltatások városi jelenléte / hiánya (adatbázisok, közlekedés, feladatszervezés, környezeti szenzorok, lakossági alkalmazások stb.): a városban digitális szolgáltatást nyújtó vállalkozások száma, a digitális szolgáltatások elérhetősége</i>

A városban a digitális szolgáltatások elérése javul. A nagysebességű optikai hálózatok részesedése az adattovábbításban növekszik.

A jogszabályi környezetnek megfelelően fejlődő piac, az átfedő szolgáltatások miatt verseny alakul ki.

A digitálisan szolgáltató cégek száma növekszik, ennek mértéke azonban lényegesen elmarad az országos tendenciáktól.

#### **Megtartó város**

*Demográfiai trendekben rejlő kockázatok: természetes szaporodás / fogyás, belföldi vándorlási különbözet mutatói*

Nem sikerül fordulatot elérni a demográfiai és népmozgalmi folyamatokban, a népességfogyás tovább gyorsul.

#### **Kiszolgáló város**

*A város térségi-regionális közlekedési kapcsolataiban rejlő kockázatok: közúti / kötöttpályás / vízi / közösségi / kerékpáros és gyalogos infrastruktúra állapota, kihasználtsága, elérhetőség jellemzői*

A város elérhetősége nem változik. Az élelmiszeripar szárnyal, a bokrosi úton tovább nő a teherforgalom.

A közúti forgalom valamelyest növekszik a gazdaság teljesítményével együtt.

A vasúti közlekedésben nem jut forrás a mellékvonalak fejlesztésére, nem változik a 147-es vonal állapota.

A vízi közlekedésben a jelenlegi megállapodásnak megfelelően szabadon el lehet evezni Zentáig és tovább.

A közösségi közlekedés az adott feltételekkel folytatódik.

A kerékpáros forgalom kihasználja az összes lehetséges útfelületet, a járdát a kicsiknek, az bicikli utat a nagyobbaknak, és az összes többi útszél, ahol nincs kerékpárút. Csongrád és Szentes között alaposan kihasznált a kerékpárút, különösen nyáron.

Az infláció és az államháztartási hiány növekedése miatt a közszolgáltatások szervezésének rendszerét átalakítják, ezért az intézményrendszert át kell szervezni.

A járdákat a kritikus helyeken kijavítják.

*A város ingatlanpiaci helyzetéből adódó kockázatok: lakó / gazdasági területek ingatlanárainak piaci alakulása, eladó építési telkek száma*

A városban a gazdasági és a lakóingatlanok ára nem túl magas, de az ingatlanok átlagos állapota is előregedett.

Az ingatlanok iránti kereslet mérsékelte.

A gazdasági ingatlanok iránti keresletet csökkentik a gyorsforgalmi út mellett fejlesztési területekkel rendelkező települések konkurenciája.

Az adaptív forgatókönyv:

50. táblázat: Az adaptív forgatókönyv

Adaptív forgatókönyv várható eredmény
<b>Prosperáló város</b>
<i>Térségi gazdasági és innovációs környezetet érintő kockázatok: ágazati együttműködések megléte – térségi hálózatosodás mértéke</i>
<p>A város gazdaságában az innováció a következő generációs, már megfelelőképp modern eszközök beszerzésére irányul.</p> <p>Az innovatív vállalkozások pályázati források segítségével csökkentik a fejlesztések kockázatát. Az innovatív vállalkozások keresik az együttműködés lehetőségét, hogy jobb kondíciókkal induljanak a forrásokért és piacokért.</p> <p>Új vállalkozások megtelepedése várható, amelyek kihasználják az önkormányzati fejlesztések révén bővülő ipari parki területeket és szolgáltatásokat.</p> <p>Több vállalkozás lesz képes beszállítójává válni nagyobb cégeknek.</p>
<i>A humán erőforrás keresleti és kínálati feltételeinek megváltozásának kockázata: megfelelően kvalifikált munkaerő jelenléte az egyes gazdasági ágakban, a helyben lévő munkaerő foglalkoztatottsági viszonyai</i>
<p>A városban az aktív korú népesség demográfiai okokból csökken.</p> <p>A képzettebb, mobilizálható munkaerő egy része helyben marad a javuló munkahelykínálat és a fiatalok számára nyitott bérlakás program jóvoltából.</p> <p>A város munkahelyeire ingázók egy részét meggyőzi a város kellemes miliője, egy részük letelepedik a városban.</p> <p>A városban futó foglalkoztatási program képes a szakképzetlen munkanélkülieket munkavállalásra alkalmas kondícióban tartani, növekszik az aktivitás a városban.</p>
<i>A gazdasági igényeken alapuló humán infrastruktúra helyzetében bekövetkező kockázati tényezők: a város oktatási intézményei által nyújtott képzések, szakképzési feltételek, adottságok</i>
<p>A városban az oktatási intézményekben a tanulói létszám csökken.</p> <p>A városban lévő szakképzéssel foglalkozó intézmények országos beiskolázással működnek. Az Önkormányzat párbeszédet épít ki az oktatási intézményekkel, hogy képzési rendszerükben megjelenjenek a város, a városi vállalkozók érdekei.</p> <p>A városban működő vállalkozások gyakorlati helyet biztosítanak a tanulóknak.</p> <p>A városban létesített ösztöndíj program a szakképzésben tanuló helyi diákok, vagy helyben tanuló diákok részére biztosítja a szakképzettek helyben maradását és a szakképzettek munkához jutását.</p>
<i>Helyi gazdasági beruházások megvalósulását befolyásoló kockázati tényezők: a rendelkezésre álló barna és zöldmezős fejlesztési területek rendelkezésre állása, a gazdasági területek közművesítettége</i>
<p>A város rendelkezik ipari területekkel, a rozsdaovezetben egy újabb ipari park fejlesztése érdekében megkezdte a tervező és forrásszerző tevékenységet. Az új ipari parkban megfelelő infrastruktúra áll majd rendelkezésre a letelepedni szándékozó cégek számára.</p> <p>A gazdasági infrastruktúra fejlesztésével és megfelelő települési marketinggel eredményes a területek kiajánlása.</p>
<i>Önkormányzat gazdálkodását befolyásoló kockázati tényezők: az önkormányzat település- és gazdaságfejlesztési pénzeszközeinek rendelkezésre állása, tőkebevonás lehetőségei</i>
<p>Az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenységétől a településüzemeltetési feladatok alulfinanszírozottsága forrásokat von el. Az Önkormányzat széleskörűen foglalkozik forrásszerzéssel.</p> <p>Az Önkormányzat támogatja a sport szervezeteket.</p>
<b>Zöldülő város</b>
<i>Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodóképességben rejlő kockázatok: az energiatermelés összetétele, energiatárolási kapacitások, az éghajlatváltozás hatásaira való cselekvési terv, klímastratégia intézkedései</i>
<p>Az energiahatékonyság nő. A város vállalkozói és az önkormányzat sikeresen von be pályázati forrásokat az energiahatékonyság növelésébe.</p> <p>A szárazodás lassítása érdekében tájgazdálkodás feltételeinek a javítása az érintett területeken.</p> <p>A város bekapcsolódik a vízmegtartás és a vízgazdálkodás regionális programjába.</p>
<i>Gazdasági szereplők környezetre gyakorolt hatásában rejlő kockázatok: környezetszennyező tevékenységek (levegő, talaj, víz, zajterhelés) környezeti terhelési értékei, környezetvédelmi intézkedések, programok</i>
<p>A város ügyel a természet- és környezetvédelmi előírások betartására és betartatására.</p> <p>A város fokozott figyelmet fordít a víz- és környezetvédelmi problémák megelőzésére. Az illegális hulladéklerakás és vízszennyezés megelőzésére, és a mentesítésre. A civil szervezetek és a lakosság bevonásával a vizek és partok megtisztítása a műanyag palackoktól.</p>

Adaptív forgatókönyv várható eredmény
A városban a fokozott forgalommal terhelt útszakaszok átalakítása megkezdődik.
<i>Önkormányzati energiagazdálkodás elé támasztott követelmények szigorodásának kockázata: önkormányzati energetikai fejlesztések, ingatlanállomány energiatanúsítványa, településüzemeltetés hatékonysága</i>
Az Önkormányzat pályázati forrásokból folytatja az intézmények műszaki felújítását, energetikai korszerűsítését.
<i>Nem megújuló energia magas települési részarányának kockázata: energiaközmű-hálózat fejlesztései</i>
A település határában már látható több napelempark. Csongrád városban a termálvíz geotermikus energiaforrásként is hasznosítható, távhő rendszeren keresztül. Felmerült egy hatékony, a település nagyobb részére kiterjedő távhő szolgáltatás esetleges kiépítése. A távhő rögzített áras szolgáltatás, az állami támogatás megszűnését követően veszteségessé vált, a jövedelmezőségének helyreállítása szükséges. Jelenleg nem gazdaságos a távhő hálózat bővítését megkezdni. A lakosság átállását távhő szolgáltatásra alaposan át kell gondolni, mert a távhővel fűtött lakások energia fogyasztása magasabb, mint a gázzal fűtötteké. A lakosság egy része kihasználja a napelemes rendszerek telepítésére elkülönített 50%-os támogatást és több helyen kiépül az villamos áramfogyasztás kiváltása napelemmel.
<i>Városi zöldfelületek állapotában bekövetkező változások kockázata: zöldfelületi rendszer területe, rekreációs terek fejlesztései (játszótér, kültéri fitness-parkok stb.) természeti ökoszisztémák helyzete</i>
A városban a zöldfelületek gondozottak, a gondozott felületek tovább növekednek. Zöld- és kék infrastrukturális fejlesztésekkel lehetséges a települési zöldfolyosók kiépítése. Csongrád bekapcsolódik a Tisza zöldfolyosó és kékinfrastruktúra fejlesztési folyamatba, részt vesz a kialakuló együttműködésekben. Gondoskodik a természeti erőforrások fenntartható használatának meghonosításáról.
Digitális város
<i>Digitális technológia szolgáltatások városi jelenléte / hiánya (adatbázisok, közlekedés, feladatszervezés, környezeti szenzorok, lakossági alkalmazások stb.): a városban digitális szolgáltatást nyújtó vállalkozások száma, a digitális szolgáltatások elérhetősége</i>
A városban a digitális szolgáltatások elérése javul. A nagysebességű optikai hálózatok részesedése az adattovábbításban növekszik. A digitális szolgáltatások mind a közszolgáltatásban, mind a magángazdaságban teret nyernek. A lakosság digitális eszközhasználatban szintet lép, az elektronikus szolgáltatásokat már nem csak a fiatalok veszik igénybe.
Megtartó város
<i>Demográfiai trendekben rejlő kockázatok: természetes szaporodás / fogyás, belföldi vándorlási különbözet mutatói</i>
A népesség fogyási üteme csökken, miután sikerül lassítani a fiatalok elköltözését, a bejáró fiatalok egy része letelepedik Csongrádon. A jól szervezett idősgondozás a silver economy-nak esélyt ad a fejlődésre, ami vonzóvá teheti az idősebb korosztálynak a várost. A szépülő város a jól szervezett közszolgáltatásaival és javuló munkaerőpiacával vonzó migrációs célponttá teszi a várost. A fiatalok megtartása érdekében a településen helyet kapnak a modernitás elemei is.
Kiszolgáló város
<i>A város térségi-regionális közlekedési kapcsolataiban rejlő kockázatok: közúti / kötöttpályás / vízi / közösségi / kerékpáros és gyalogos infrastruktúra állapota, kihasználtsága, elérhetőség jellemzői</i>
A város elérhetősége nem változik. Az élelmiszeripar szárnyal, a bokrosi úton tovább nő a teherforgalom. A közút forgalom valamelyest növekszik a gazdaság teljesítményével együtt. A forgalomműködés elmarad a teljesítmény növekedés mögött, mert kialakul a térségi „teleputtony” szolgáltatás, ahol a vállalkozók a saját szállítmányaik mellé befogadják más vállalkozók áruját, így a koordinált szállítással csökken az áruszállításból fakadó káros anyagok kibocsátása. A vasúti közlekedésben nem várható gyakorlati változás, viszont elkezdődik a lobbizás a teherforgalom lehetőségének visszaállításáért. A vízi közlekedésben a kikötő fejlesztési program folytatódik, és jobban kiépül a vízi közlekedést kiszolgáló infrastruktúra. A csongrádi szakasz beintegrálódik a Tisza teljes hosszára vonatkozó rendbe.

Adaptív forgatókönyv várható eredmény
<p>A közösségi közlekedésben a Volánbusszal egyeztetve modernizációra cserélik az buszokat, és egy applikáció segítségével javul a buszok pontossága és az utasok is elérik a járataikat.</p> <p>A kerékpáros közlekedés további népszerűséget szerez, a hálózat kis mértékben bővül, a kerékpár tárolás jobb rendszere kidolgozás alá kerül.</p> <p>Járda felújítási program kezdődik, ahol a lakosság is részt vállalhat a finanszírozásban.</p>
<p><i>A város ingatlanpiaci helyzetéből adódó kockázatok: lakó / gazdasági területek ingatlanárainak piaci alakulása, eladó építési telkek száma</i></p>
<p>A városban a gazdasági és lakóingatlanok ára nem túl magas, az ingatlanok átlagos állapota előregedett. Megkezdődik az önkormányzati bérlakások modernizációja.</p> <p>Elkezdődik az elkerülő út melletti rozsdás övezet ipari parkká alakítása az infrastruktúra kiépítésével. Az ingatlanok iránti kereslet mutatkozik.</p> <p>A város közterein és a lakosság kertjeiben is fenntarthatóbb művelési szerkezet alakul ki.</p>

Csongrád városának funkcionális vonzáskörzete a járáshoz tartozó településekre terjed ki. Standard forgatókönyvben csak kis mértékben valósulnak meg azon fejlesztések (akár az intézmények, vagy más települési infrastruktúra tekintetében), melyek erősítenék a kapcsolatot a környező településekkel. A meglévő központi funkciók ennek ellenére megmaradnak.

Az adaptív forgatókönyvben szereplő fejlesztések megvalósulásával a város intézményeinek mind funkciója, mind színvonala növekszik, a város munkahelyeinek száma és a környező települések felé irányuló közlekedési kapcsolatok is erősödnek. Ezáltal Csongrád meg tudja tartani központi szerepét, sőt egyes funkciók tekintetében erősítheti is azt.

## 3.2 Jövőkép

Csongrád város fenntartható városfejlesztési stratégiája a város jövőképét az alábbi értékek, mentén fogalmazza meg:

Fenntarthatóság: a város működése az ökológiai tűrő- vagy megújuló képesség keretein belülre kerül:

A jelen generáció a településfejlesztés révén a jövő generációinak egészséges természeti környezetet, egészséges ivóvizet, egészséges és biztonságos lakókörnyezetet ad át. Az agrárgazdaság megelőzi a talajdegradáció minden formáját, az egészséges élelmiszertermelés feltételeit kialakítja, az állattenyésztés technológiája minimalizálja az Üvegházhatású Gázok (továbbiakban ÜHG) kibocsátást, az alkalmazott technológiákkal és odafigyeléssel megelőzik a talaj- és a vízszennyezést. A város - igazodva a Csongrád-Csanád megyei területfejlesztési elképzelésekhez - az ökológiai-, bio- és tájgazdálkodás feltételeinek a javulására számít.

A gazdasági vállalkozások törekednek a szennyezőanyag kibocsátás és a hulladék minimalizálására, 2050-re a város gazdasága CO<sub>2</sub>-semlegesé válik, a város gazdasága növeli az energiahatékonyságát, növeli a tiszta energia termelését és felhasználását, továbbá kompenzálja az ÜHG-kibocsátást.

A közlekedés az egyik legnagyobb ÜHG-kibocsátó ágazat, ezért a városban a technikai fejlesztéseken kívül a koordinált szállítás megszervezésével csökkentik a tevékenység energiaszükségletét és ÜHG-kibocsátását. A város csökkenti energiaszükségletét az energiahatékonyság növelésével, a megújuló vagy CO<sub>2</sub>-semleges forrásból származó energiák használatával, illetve a CO<sub>2</sub> kompenzációval a tiszta energia aránya 2050-re 100% lesz.

Egyenlő bánásmód, társadalmi esélyegyenlőség:

A város gondoskodik az egyenlő bánásmód elvének érvényesüléséről a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés, a szolgáltatás minősége tekintetében. Az egyenlő



bánásmód elve áthatja a város kultúráját, vonatkozik a hatalmi, a munkaerőpiaci és személyközi kapcsolatokra egyaránt.

Együttműködés, partnerség:

A város környezet-, klíma és energiatudatos fejlesztése egy olyan tanulási folyamat, amelyben a helyi irányítás, a vállalkozások, az intézmények, a civil szervezetek és a lakosság együtt vesz részt. Új tudás- és cselekvéskészletre van szükség, amelyet együtt formál a város közössége.

### **Jövőkép: Csongrád – virágzó Tisza-parti város**

A Tisza-parti város, Csongrád, gazdag adottságainak értékőrző és értékfejlesztő használatával harmonikusan fejlődik. A tudatos adottság és erőforrás-gazdálkodás révén Csongrád fejlődésnek indul, a város rugalmasan alkalmazkodik a kor kihívásaihoz, megújulása során lehetőségeit kihasználva proaktívan cselekszik.

A város őrökdi a vizei, a földjei, a levegője és a várostest tisztasága felett, azokat fenntartható módon hasznosítja.

A város az energiahatékony, klímasemleges gazdaságfejlesztést támogatja, törekszik a megújuló és tiszta energiák termelésére és használatára, a karbonsemlegesség elérésére. Csongrád gazdaságának és társadalmának erőforrás használata, ÜHG-kibocsátása a természet megújulóképeségén belül marad, az ÜHG-kibocsátást kompenzálja. A csongrádi tanyavilág megújul, az infrastrukturális ellátottsága javul, a karbonsemlegesség elérése a tanyákon is megvalósul.

A város fékezi a természetes fogyásból származó népességcsökkenést, elsősorban a magas szintű egészségügyi és szociális ellátás, valamint a fiatalok helyben tartását és letelepedését ösztönző intézkedések révén. A város jól szervezett és sokrétű szolgáltatásai, rendezett városképe, erősödő gazdasága és összetartó helyi közössége helyben tartja a lakosságot és vonzó a mobil népesség számára, így a vándorlás céltelepülésévé válik, ami népességnyereséget eredményez. A tanyavilág fejlődik és választható fenntartható városkörnyéki életformává válik. E két folyamat együttesen lefékezi a népességcsökkenés ütemét, néhány évtized alatt stabilizálódik a lakosságszám.

A város számára a tudás alapvető érték, a tudástőke önmagánvalón értékes, amelynek gyarapításához minden generáció számára kedvező feltételeket talál a város intézményeiben.

A város ösztönzi a helyi közössége sokszínűségét, önszerveződését és a város életébe, menedzselésébe való bevonását természetes módon folyamatosan erősíti a várospolitiká. A társadalmi szolidaritás a szegregációs folyamatoknak gátat szab, az egyenlő bánásmód elvén nyugvó társadalmi integrációs törekvések fenntartják a közösség érzelmi és mentális egészségét. A közös tudásszerzés és tudásalkalmazás intézményei és szereplői révén komfortos, változatos, minden tekintetben átlátható és biztonságos, élhető környezetet és közösséget hoz létre és tart fenn a város.

A város külön figyelmet fordít a fiatalok megtartására, oktatására fejlesztésére és letelepedésének ösztönzése érdekében az olyan infrastruktúra és programkínálat fenntartására, amely vonzó a fiatalok és fiatal felnőttek számára.

A dél-alföldi 5 nagy mezőváros (Csongrád, Szentes, Hódmezővásárhely, Orosháza, Szeged) szorosabbra fonja együttműködéseit, a nagy ökológiai, gazdasági hálózatain keresztül a térség súlyát tovább növeli. Csongrád-Szentes várospár északi, Kecskemét-Kiskunfélegyháza felé forduló orientációja tovább erősödik.

Az innovációs ökoszisztéma lényegében az egyetemek, kutatóintézetek, művészeti műhelyek, valamint innovatív és pénzügyi cégek szoros együttlétezése, egymásra hatása révén alakul ki, amennyiben elér bizonyos volument a benne résztvevők száma. Az innovációs

ökoszisztéma egy sajátos nyitott és befogadó kultúrközeg, ahol az inspiráció, a kreativitás, a tudásmegosztás, a kultúra és a művészetek találkoznak a mecenatúrával, a pénzügyi és üzleti befektetőkkel (kockázati tőke).

Amennyiben Csongrád-Csanád megyében hiányosak a feltételek egy innovációs ökoszisztéma eléréséhez, Csongrád aktívan támogatja egy olyan kultúra létrejöttét az Alföldön, amely a települések, és közösségeik összefogására épül, a gazdaság fejlesztésére, a karbonsemlegesség elérésére és természeti értékek közös megóvására (Tisza, Homokhátság) és fenntartható hasznosítására törekszik. Az Alföldön fellelhető szellemi, kulturális és művészeti műhelyek, civil szervezetek együttműködésével befogadó, innovatív és kreatív szellemi közösséget hoz létre, melynek eseményei a kohézió erősítésére szolgálnak, ugyanakkor programkínálatként turisztikai terméké formálhatók. A megye öt nagy városa összefogásával létrejöhet ez a közösség, amelyhez Csongrád gazdag kulturális élete és civil aktivitása kedvező hatást gyakorolhat, és e körhöz a tágabb testvérvárosi kapcsolatok is becsatornázhatók.

A város gazdasága megélhetést teremt a helyi és a környékbeli lakók számára, amely erősíti a kapcsolatait a fejlettebb gazdasági régiókkal. A vállalkozások üzleti kapcsolatrendszerén keresztül felfűződik a Budapest-Kecskemét-Szeged irányú fejlődési vonalra, amelyen keresztül az erőforrások, az áruk és az innovációs ismeretek és technológiák is eljutnak a városba és további gazdasági fejlődés lehetőségét teremtik meg. A város kihasználja a digitális gazdaság előnyeit és biztonságos módon kapcsolódik a digitális világhoz, ezáltal a vállalkozásoknak, a lakosságnak, és a digitális világ kreatív tagjainak globális kapcsolatrendszere alakul ki. A város gazdasági fejlődésében erőforrásként jelenik meg a város inspiratív, sokszínű kultúrközege.

A felkészültségi mátrixban elemzett magas kockázatú negatív hatásokat a város a legtöbb esetben nem tudja kivédeni, mivel ezeket a hatásokat külső tényezők befolyásolják. A jövőben, a fentiekben látszik, hogy célként fogalmazódik meg a negatív hatásokra való reagálás, adaptáció különböző formában stratégiákkal, projektekkel és olyan rendszerek kiépítésével, amelyek a város említett helyzeteit, problémáit hivatottak megoldani, kezelni. Az adaptív forogatókönyv tartalmaz megoldásokat a negatív hatások mérséklésére, ilyenek például a megtartó és prosperáló város dimenziót illetően a szociális bérlakások, az oktatás színvonalának növelése a helyi vállalkozók bevonásával, a digitális város dimenzióra fókuszálva a digitális eszköztár bővítése, a kiszolgáló és zöldülő város keretein belül energetikai korszerűsítés zajlik a városban több épületen, a város körül napelemparkok találhatóak, útfejlesztések tervezés alatt vannak.

### 3.3 A stratégia célrendszere

Az FVS stratégiai és rész céljai hivatottak arra, hogy kijelöljék az utat, amellyel a város a kívánt jövőt elérheti. A gazdaságfejlesztési célok ugyanolyan fontosak, mint a természeti erőforrások fenntartható használata, vagy a társadalmi integritás, önazonosság tudat erősítése és a város intézményeinek modernizációja, hiszen a célok összefonódnak. A sikeres zöld gazdaságfejlesztéshez a technikai változtatásokon felül szükséges a munkaerő képzettségi szintjének a növelése is. A jobb képzettséghez az oktatási szolgáltatások színvonalát szükséges emelni és az elérhetőségét biztosítani. A képzett szakemberek helyi munkaerőpiacon tartásához megfelelő, képzettséghez illő munkahelyre, megfelelő jövedelmi színvonalra, továbbá a gyermekeket és az időseket ellátó rendszerek magas színvonalára van szükség.

A gazdaság beszerzési és értékesítési szükségletei nagyfokú mobilitást igényelnek, a helyi vállalkozások zömében nem helyi alapanyagokból és nem helyi piacokra termelnek. A fejlődéssel a gazdaság energiaigénye és mobilitási igénye is növekszik, mindkettő növeli a károsanyag kibocsátást, ezért az energiahatékony és klímasemleges technikai megoldások preferáltak. A közlekedésből származó kibocsátás csökkentése kulcsfontosságú feladat. A turizmus Csongrád egyik kitörési pontja lehet, ugyanakkor az egyik legnagyobb ökológiai

lábnyommal bíró ágazat, ezért a fenntartható turizmus módszertani ajánlásait szükséges beépíteni az ágazat fejlesztésébe.

Megfontolandó a szikes és a homokos talajon a speciális követelményeknek megfelelő fásítás, amely megfelelő előkészítés és fajtaválasztás után sikeres lehet. Ez alapja lehet a klímasemlegesség megvalósításának, a város CO<sub>2</sub>-kibocsátásának részbeni ellentételezésére.

### 3.3.1 Stratégiai célok és részcélok

Csongrád a stratégiai céljait a társadalom, a természeti adottságok, maga a város és a gazdaság vonatkozásában fogalmazza meg.

#### S.1. Fenntartható társadalom

Bizakodó, összetartó, tetterre kész városi és tanyasi társadalom

A város lakói értik és értékelik városuk kedvező adottságait. A város önkormányzata a civil szervezetek aktív közreműködésével arra törekszik, hogy a város lakói otthon érezzék magukat Csongrádon, érezzék a közösség támogatását és megtartó erejét. Cél, hogy minden korosztályt elérjenek azok a programok és közösségi események, amelyekben szívesen vesznek részt, és amelyek megalkotásában és szervezésében önként közreműködnek. A civil kezdeményezések bátorításával és támogatásával az összetartozást erősítő pozitív energiák hasznosulnak, a helyi társadalom tagjai szorosabban kötődnek egymáshoz és ezáltal városukhoz is.

#### R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás

A felvilágosodás kora óta az értelem és racionalitás formálta a világunkat, és ez az értelem és racionalitás néhány száz év alatt a tudományos racionalizmussá vált, amely szabályozott rendbe szedi az emberiség tudását és egy részét közkinccsé teszi a világhálón. Az emberi tudás digitalizálódik és könnyen hozzáférhetővé válik. Rendkívül fontos, hogy a város úgy kapcsolódjon a digitális tudásfolyamba, ahogyan a Tisza része a város életének.

Az emberi tudás legfőbb értéke a rugalmasság, amely problémák generálására éppúgy használható, mint a megoldására. Csongrád tudástőke gyarapítása szolgálja az egyén, a közösség és partikuláris szereplőinek a boldogulását, kapcsolódását a megye városainak hálózatához. Az emberi tudás gyarapítása, a városok együttműködése és a tudás megosztása révén minden szereplő erőforrást nyer a fejlődéshez. A város számára különösen fontos jelentőséggel bír a gazdasági fejlődés lehetőségeinek kihasználásában, az éghajlati válság korában új eljárások, értékek, rutinok, magasabb hozzáadott értékű és karbonsemleges termékek létrehozásában.

A digitalizáció korában a folyamatosan fejlődő, hol bonyolultabbá, hol egyszerűbbé váló eszközök és alkalmazások használatában a tudás gyarapítása alapkövetelmény, amelynek a nem teljesítése lekapcsolja az egyént vagy a közösséget a digitalizáció rendkívül sokszínű és változatos, ám nem kockázatoktól mentes világáról. A digitális kompetenciák fejlesztése kulcsfontosságú a város gazdasága, közössége és az egyének szempontjából.

A tudástőke gyarapításában egyaránt fontos a közoktatási, a szakoktatási, a felnőttképzési rendszerben elsajátítható tudás és készségek, valamint az önképzés akár nemzetközi csatornái is. A digitális tudásvagyonhoz való hozzáférés javítása érdekében kiemelkedően fontos az idegennyelv tudás beépítése a város kulturális normái közé. A tudástőke gyarapításának tekintjük a szellemi és lelki fejlődést, a különféle készségek elsajátítását is.

Várható beavatkozások:

- Általános és szakmai képzések, tanfolyamok szervezése, a foglalkoztatás elősegítése
- Digitális kompetenciák fejlesztése, infokommunikációs ismeretek, gyakorlati tanfolyam IKT eszközök használatához

- Fenntarthatósággal, klímaváltozással, természetvédelemmel, energiahatékonysággal, megújuló energiákkal, energia- és klímatudatossággal kapcsolatos tudáskészlet kialakítása
- Városok együttműködése
- Idegennyelvi képzések szervezése

## **R2. Helyi identitás és kohézió erősítése**

Csongrád – a virágzó Tisza-parti város identitása Csongrád város gyökerei több mint ezer évre nyúlnak vissza, természeti és kulturális mezsgyén kialakult, organikusan fejlődésű városnak tekinthető. A város napjainkban is híd és kapu szerepet tölt be a tiszántúli települések vonatkozásában. Csongrád történelme identitásként integrálódott a város életébe: a településszerkezetéből adódó tanyavilág, a gazdálkodásra épülő város és a Tisza ajándéka, a halászat ma is sarokkövei a város életének.

A városi lét velejáróra a civil aktivitás, amely a művészeti, kulturális, sport, hobbi és segítő szervezetek révén szervezi a város társadalmát. Az innovatív és demokratikus közösségépítés alapja egy tágabb térségi együttműködésnek, amely célja a város kapcsolatrendszerének szorosabbra fűzése Csongrád-Csanád megye városaival.

Csongrádon a civil szervezetek aktivitása fokozódik, amely a társadalmi szolidaritás növekedésének megnyilvánulása.

A város jelentősége az oktatás, a művészet és kulturális programkínálat tekintetében jóval túlmutat méretén, amelyet – a város életét aktívan szervezők áldásos tevékenysége mellett – az organikus városfejlődés hozadékának tekintünk.

Várható beavatkozások (CLLD források)

- Civil szervezetek és a projektjeinek támogatása
- Helyi művészeti, közösségi terek fejlesztése és rendezvények támogatása

## **R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város**

A város népessége demográfiai okokból az országos átlagnál háromszor gyorsabban fogy. A jövőképpen megfogalmazott törekvés népesség stabilizálására ellentmond a következő 50 évre szóló demográfiai statisztikai előrejelzéseknek, ennek ellenére a kitűzése ösztönzőleg hat a cselekvésre. Csongrád szisztematikus erőfeszítéseket tesz arra, hogy a fiatalokat helyben tartó és a fiatalokat vonzó infrastruktúrát, üzleti környezetet, biztonságos települési környezetet, gyermekellátást és szociális hálót működtessen, hozzásegítse a fiatalokat az önálló egzisztencia megteremtéséhez illetve a letelepedéshez.

A törekvés hozadékaként egy barátságos, együttműködő, odafigyelő társadalom képe bontakozik ki. Ez a városi miliő számottevő vonzerőt generál: munkavállalási, turisztikai, befektetési vagy letelepedési szándék fogalmazódik meg.

A lakosság fokozódó elöregedése mellett fontos a népesség minden korosztályának az egészsége. Az iskolákban bevezetett mindennapi testnevelés a gyermekek egészségmegőrzését szolgálja. A fiatal felnőttek, az aktív és a nyugdíjas korosztály számára már kevésbé közvetlenül hozzáférhető az aktív életmód egészségének megőrzése a minőségi életmód fenntartása érdekében. Az egészségmegőrzés fizikai és mentális aspektusai egyaránt fontosak.

Várható beavatkozások:

- Fiatalok bérlakás programja, letelepedés támogatása
- Fiatalok foglalkoztatásának támogatása
- Fiatalok helyben maradását és letelepedését szolgáló fejlesztések
- Egészségmegőrző program korosztályonként

## S.2. Fenntartható természeti környezet

Az ökológiai szolgáltatások fenntartható használata és fejlesztése

Csongrád természeti adottságai kedvezőek, védett természeti értékei, különösen édesvízi élőhelyek és a természetközeli állapotú helyek védelme a biodiverzitás megőrzése érdekében rendkívül fontos. Csongrád város teljes közigazgatási területe a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendeletben megállapított vízminőség-védelmi terület övezetéhez tartozik. A földterület jelentős része jó termőhelyi adottságú terület.

### R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, a biodiverzitás védelme

A város külterületén a térségi elképzelések szerinti zöld és kék infrastruktúra fejlesztések, valamint a klímavédelmi, klímaalkalmazkodási programok megvalósulása támogatott. A fejlesztések kiemelt célja a biodiverzitás, a természet és tájvédelem.

A város külterületén a térségi elképzelésekre épülően, természetalapú megoldások<sup>46</sup> alkalmazásával, nedvesség-gazdálkodással (víz visszatartás, növényzeti borítottság, páragazdálkodás, öntözés), erdőtelepítéssel a klímaváltozás káros hatásai arányosan kompenzálhatók, jó környezetállapot fenntartása mellett. Csongrád kapcsolódik az árvízvédelem, a vízgazdálkodás és víz visszatartás rendszerét érintő szakpolitikai programokhoz, támogatja a fejlesztési törekvések megvalósítását.

Várható beavatkozások:

- Árterek, hullámterek rehabilitációja, fiatalítása
- Térségi, homokhátsági biodiverzitás, természet- és tájvédelem,
- Térségi vízkezelés és vízgazdálkodás, települési vízrendezés, vízgazdálkodás, vizes élőhelyek rehabilitációja

## S.3. Fenntartható város

Kedvező mikroklimájú, vonzó kisvárosi miliő

Csongrád beépített területe és az épített környezete harmóniában fejlesztendő a természeti környezettel, a városi ökoszisztémákkal (a városban élő, városlakó növények, állatok és emberek közösségei), ahhoz, hogy a csongrádi életminőség és kedvező mikroklima hosszabb távon fenntartható legyen. A zöldbe ágyazott vonzó kisvárosi miliő gondosan fenntartott épületeivel, igényes portáival, magánkertjeivel, vízfelületeivel a helyi lakosság jóllétének szolgálata mellett a látogatók részére is példaértékű.

### R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése

A város nem hasznosított, alulhasznosított területei felértékelődnek a funkcióváltással megvalósuló városrehabilitáció során, a területhasználati konfliktusok oldódnak, a környezeti minőség tovább emelkedik. A szociális városrehabilitáció a hátrányos helyzetűek méltó lakhatáshoz jutását és ellátását segíti elő. A városi zöldfelületek összefüggő rendszerre komponálása és a magánkertek önkéntes, de szervezett rehabilitációja jelentősen javítja a városképet és a környezet minőségét.

---

<sup>46</sup> Természetalapú megoldások: olyan megoldásokra, amelyeket a természet ihletett és támogat, amelyek költséghatékonyak, egyszerre nyújtanak környezeti, társadalmi és gazdasági előnyöket, és segítik az ellenállóképesség kialakítását. Az ilyen megoldások egyre több és változatosabb természeti adottságokat és folyamatokat hoznak a városi, vidéki környezetbe egyaránt, helyileg adaptált, erőforrás-hatékony és rendszerszintű beavatkozások révén (Európai Bizottság, 2020).



A zöldfelületek mellett az utak, csomópontok és kerékpárutak valamint a járdák felújítása is szükséges. A lakosság biztonságos közlekedésének biztosítása az Önkormányzat városellátási és fejlesztési tevékenységének is fontos részét képezi.

Az Önkormányzat kötelező és önkéntes feladatait ellátó intézmények és önkormányzati tulajdonú ingatlanok korszerűsítése szükséges, a több évtizedes lemaradások ledolgozása fokozatos, az épületállomány és a felszerelések korszerűsítése révén. A fenntarthatóság felé mozdul el a város, ha az épületállomány korszerűsítésével csökken a város működtetésének energiaigénye, ugyanakkor aktívan – akár önkormányzati energiaközösség létrehozásával –, megteremthető a város közszolgáltatásainak zöld energiát termelő bázisa is.

Az energiahatékonyság növelése mellett az elérhető szolgáltatások fejlesztése szolgálja a város és lakóinak érdekeit. A gyermekjóléti, szociális, egészségügyi, kulturális és sport szolgáltatások infrastruktúrájának és szolgáltatásának, valamint a humán erőforrásainak fejlesztése egyaránt a város jelenlegi és jövőbeli lakosainak életminőségét javítja.

Hatalmas előrelépés lehet a Csongrádi Gyógyfürdő átgondolt fejlesztése, amely az elérhető források függvényében helyi vagy regionális fontosságú, akár zero emissziójú tevékenységgé fejleszthető.

Az okosváros fejlesztések a hatékonyabb városműködést szolgálják, egyben lényegesen gyorsabban eljuttatják az információkat az érdekeltek számára és működtetik a visszacsatolási és ellenőrzési funkciókat.

#### Várható intézkedések

- Városrehabilitációs program
- Szociális városrehabilitációs program
- Városi zöldfelületek és vizes területek fejlesztése
- Lakossági energiahatékonysági és megújuló energia beruházások
- Közintézmények energetikai korszerűsítése, egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, egyéb önkormányzati ingatlanok felújítása, önkormányzati energiatermelő beruházások, önkormányzati energiaközösség létrehozása
- A Csongrádi Gyógyfürdő energetikai és szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése
- A csapadékvíz elvezető hálózat bővítése, felújítása
- A közműhálózat bővítése, felújítása
- Kerékpárút fejlesztés kül- és belterületen
- Belterületi utak, járdák, körforgalmak, hidak, közterületek fejlesztése
- Közösségi közlekedés fejlesztése, infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztése
- Okosváros fejlesztések
- Közintézmények, közszolgáltatások, közszolgáltatást ellátó önkormányzati tulajdonú társaságok szolgáltatásfejlesztése
- Városmarketing-terv kidolgozása és végrehajtása
- Víztorony felújítása

#### S.4. Fenntartható gazdaság

##### Hatékony gazdaság, fenntartható tájhasználat

Csongrád hosszú távú átfogó célja egy kompakt és sokszínű helyi gazdaság kialakítása, amelynek fő komponensei a növekvő hozzáadott értékű ipari termelés, a versenyképes és fenntartható agrárium, valamint a jelentős turisztikai potenciál. A helyi gazdaság biztosít a népesség zömének a hosszú távú perspektívát, a magasabb hozzáadott értékű munkahelyek biztosítják a versenyképesebb jövedelem elérését a településen, amely a népességmegtartás szempontjából kulcsfontosságú tényező.

A gazdaságfejlesztés a rendelkezésre álló gazdasági területek, alulhasznosított, rozsdávozzatok újbóli hasznosítására épül. A gazdaságfejlesztési elképzeléseknek határt

szab a helyi-járási és az ésszerű időn belül elérhető szabad munkaerő kínálat mennyisége és képzettségi szerkezete is. A fejlesztések térben az ipari parkban és a kijelölt gazdasági területeken képzelhetők el, emiatt a település gazdaságfejlesztési stratégiája szempontjából indokolt a további fejlesztésük, illetve bővítésük.

#### **R6. Karbonsemleges, innovatív ipar, magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése**

A városban a cél egy olyan sokkomponensű, prosperáló gazdasági környezet létrehozása, amely a technológiai színvonal és az energiahatékonyság emelkedésével, környezetbarát szolgáltatásaival segíti a vállalkozásokat a magasabb hozzáadott értékű termelésre való fokozatos átállásban, valamint lehetőséget biztosít a helyi vállalkozások számára, hogy fejlődésük következő állomásaként transznacionális vállalatok beszállítójává váljanak, erősítve ezzel a város térségi beágyazódását.

A jelentős tőkével és fejlesztési forrással rendelkező cégeknek lehetősége van a helyi gazdaság XXI. századba vezetésére, az Ipar 4.0 digitálisan irányított, ellenőrzött gyártási rendszerének bevezetésével.

A gazdaságban új lehetőségként tekint a város a védelemgazdaság és a „silver” gazdaság fejlődésére, a körforgásos gazdaság erősítésére.

Kiemelt törekvés a gazdaság zöldítése, a zöld energia használata és a karbonsemlegesség felé történő elmozdulás.

Várható beavatkozások:

- Ipari területek infrastruktúra fejlesztése
- Vállalkozások megújuló energia termelő beruházásai
- Vállalkozások hatékonysági és energiahatékonysági beruházásai, technikai és technológiai fejlesztései
- Vállalkozások együttműködései innovációk meghonosítása érdekében
- Befektetések ösztönzése kiemelt ágazatokban

#### **R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások**

Csongrádon a turizmusra a vonzó gazdaság egyik alappilléreként tekintünk. A turizmusfejlesztési célkitűzés a természeti adottságokra, kulturális értékekre építkező komplex turisztikai kínálat megteremtését segíti elő. A helyi turisztikai kínálat fejlesztése mellett azok térségi összefűzése és térségi szintű kijelölése megnövelheti az tartózkodási napok számát. A turisztikai kínálatához illeszkedő tematikus és minőségi szálláshelyek biztosítása, a szálláshelyek számának és komfortosságának növelése az ágazat eredményességének javítását eredményezheti. A tudatos turisztikai városmarketing Csongrád turisztikai- és rekreációs potenciáljának hatékonyabb kihasználását célozza.

Rendkívül fontos volna a turisztikai kínálat szezonjának meghosszabbítása. A kerékpáros és evezős turizmus, valamint az tavaszi áradások után az ártéri evezős turizmus kitolhatja a szezont néhány hónappal. A természetjáró turizmus, a sport-, a gyógy- és a wellness turizmus egész évben bevételt szolgáltathat a turisztikai vállalkozásoknak és szálláshely szolgáltatóknak. Vállalkozások csapatépítő tréningjeinek, iskolások kirándulásainak lebonyolítása szintén egész éves bevételt generálhat az ágazatnak.

A város turisztikai kínálata csatlakozik a Csongrád-Csanád megyei Turizmus Fejlesztési Program turizmusfejlesztési elképzeléseihez, valamint integrálódik a megye aktív, az ökoturisztikai, a Tisza és mellékfolyóin fejlesztendő vízi turizmust és a gyógyturizmust érintő programkínálatába.

A turisztikai szálláshelyeken az átlagos tartózkodási napok száma egyre kevesebb, ami fokozatosan növeli a turizmus ökológiai lábnyomát az utazásból eredő emisszió következtében. Ezért fontos cél, hogy az egyes utazások tartama meghosszabbodjon. Ehhez

az élmények palettájának szélesítésére is szükség van akár az attrakciók helyi fejlesztésével, akár térségi összefűzésével.

Várható beavatkozások:

- Turisztikai termék-, szolgáltatás és menedzsment fejlesztés
- Ökoturisztikai fejlesztések
- A vízi turizmus fejlesztése a Tisza, a mellékfolyói és holtágai mentén
- Aktív-, gyógy- és sportlétesítmények és -turizmus fejlesztése
- A Körös-torok fejlesztése
- Szálláshely fejlesztések

#### **R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás**

Csongrád természeti erőforrásai az alföldi régiókhoz képest viszonylag magas szintűek, mely jelzi egyrészt, hogy a területén lévő ökoszisztémák természetközeli állapotúak, másrészt, hogy a természeti adottságokhoz igazodó tájhasználat még jelen van a településen. Ezt, mint kedvező adottság szükséges értékelni, mely kiváló alapot nyújt a tudatos, 21. századi tájgazdálkodásnak, mely a környezetminőség, a tájjelleg, a biodiverzitás érdekeit szem előtt tartó, fenntartható gazdálkodás, egészséges élelmiszertermelés.

Csongrád eltérő adottságú kistájai és tájhasználati hagyományai sokrétű tájgazdálkodási modell kialakítását teszik lehetővé: az ökológiai gazdálkodás különböző módjait, gyepgazdálkodást, agrár-erdészeti gazdálkodási formákat, a köztes művelés technikáit, a hagyományos ártéri gazdálkodást. Emellett a megyei Turizmus Fejlesztési Programhoz illeszkedően a bio- és tájgazdálkodás feltételeinek javítása is támogatandó.

Várható beavatkozások

- Agrárinnovációk támogatása
- Mezőgazdasági területek közötti jobb elérhetőség megteremtése
- Helyi termékek és rövid ellátási láncok fejlesztése
- Fenntartható erőforrás-gazdálkodás az agrárgazdaságban
- Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása a zártkertekben is
- Klímavédelem az agrárgazdaságban

#### **R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz**

Csongrád tanyás település, ahol a tanyasi életmód fennmaradt, újbóli felvirágzása is kibontakozik az infrastruktúra innovatív fejlesztésével. A bokrosi, homokhátsági tanyák eltérő stratégia mentén újulnak meg, mint a szikes pusztai szórt tanyagazdaságok. Az életmódot nagyban alakítja a természettel való harmónia igénye, és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás. A gyepgazdálkodás és ökológiai gazdálkodás térnyerésével bővül a táj eltartó képessége, és a csongrádi tájban élő ember jóléte.

Várható beavatkozások:

- Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása a csongrádi tanyavilágban
- Társadalmi felzárkózást és esélyegyenlőséget biztosító szolgáltatások a tanyákon (tanyagondnoki szolgálat fejlesztése)
- Tanyák fejlesztései, energiahatékonysági beruházások
- Tanyák elérésének javítása, külterületi utak felújítása

51. táblázat: A stratégiai célmátrix: stratégiai célok, kapcsolódó részcélok és az érintett tervezési dimenziók

Stratégiai célok (S)	Fenntartható							
	Társadalom		Természeti környezet		Város		Gazdaság	
	S1. Bizakodó, összetartó, tettere kész városi és tanyasi társadalom		S2. Az ökológiai szolgáltatások fenntartható használata és fejlesztése		S3. Kedvező mikroklimájú, vonzó kisvárosi miliő		S4. Kompakt, vonzó gazdaság, értéktérítő foglalkoztatás és tájhasználat	
Kapcsolódó részcélok (R)	PV	R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyongazdálkodás	ZV	R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme	KV	R5. Település-fejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatás-fejlesztése	PV	R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése
	MV		KV		ZV		ZV	
	ZV		PV		DV		DV	
	DV						PV	R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások
		R2. Helyi identitás és kohézió erősítése			MV		ZV	
					PV		DV	
							PV	R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás
							ZV	
							DV	
							PV	R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz

PV: Prosperáló város, ZV: Zöldülő város, DV: Digitális város, MV: Megtartó város, KV: Kiszolgáló város

### 3.3.2 A stratégiai célok területi leképeződése

A város egészén megjelennek a stratégiai célok által meghatározott fejlesztési irányok, ugyanakkor településrészenként az aktuális fejlesztési szükségletek különböző célokat szolgálnak. A város fő feladatai a lakóterületeinek fejlesztése a lakossági szolgáltatások, a települési infrastruktúra és a közszolgáltatások, valamint a szociális ellátás terén. Az egész városban jelentős fejlesztési forrásigénye van az úthálózat, a kerékpárutak és a járdák megfelelő minőségének fenntartásához és a biztonságos közlekedés feltételeinek megteremtéséhez.

A város gazdasági területein az infrastruktúra, a hatékony és az energiahatékony, karbonsemleges gazdaságfejlesztés az elsődleges feladat.

A városközpontban az intézményi területek egyben lakóterületek is, komplex fejlesztés igényelnek, ezért itt az infrastruktúrák fejlesztésén, a közintézmények energetikai felújításán és a szolgáltatások javításán van a hangsúly. A városközpontban a forgalomszervezési változtatásokra van szükség a biztonságos közlekedés megteremtése érdekében. Bökény kertvárosban a városias beépítésű területek köztereinek átalakítása, zöldítése terén is sok a feladat.

Piroskaváros komplex, funkcióváltással együtt végbemenő modernizációja szükséges, ahol az ökológiai szolgáltatások helyreállítása, a minőségi közösségi szolgáltatások fejlesztése is nagyobb teret kap. A városrészben a közlekedésbiztonság növelése érdekében az utak, járdák, árkok karbantartása és a kerékpáros úthálózat fejlesztése szükséges.

Az Alsóváros a szegregációs folyamatoknak leginkább kitett településrész, ahol az ingatlanok közművesítése, esetlegesen bontása, a bérakásállomány megújítása és a közösségi integráció az elsődleges feladat. A járdák, az utak és a közművek fejlesztése szükséges.

Körös-torokban a víz- és természetvédelem, valamint a turisztikai kínálat, attrakció és szolgáltatás fejlesztés van napirenden. Körös-torok infrastrukturális fejlesztése a turisztikai szezonon kívül a város kiemelt rekreációs övezetként funkcionálhat.

Kisrét és Bökény esetében a természeti értékek védelmét, a fenntartható gazdaság- és agrárgazdálkodást, valamint a turizmus fejlesztését szükséges összeegyeztetni a területek adottságaival. Bökényben a volt betonelemgyártó területének turisztikai és rekreációs célú rehabilitációja és az „Egészségváros” megvalósítása nagy előrelépést jelent a városi szinten is.

Bokroson a közterületi infrastruktúra fejlesztése és az intézmények energetikai korszerűsítése a legsürgetőbb feladat. A városi északi elkerülő út megépítése tehermentesítené a belterületet a jelentős teherforgalomtól és jelentős életminőség javulást eredményezne.

Külterületen elsősorban a természet bölcs használata és védelme, a tanyák infrastrukturális ellátottságának javítása és a szociális szolgáltatások, tanyagondnoki szolgálat javítása foglal le erőforrásokat.

52. táblázat: Stratégiai területi célmátrix: a stratégiai célok a város mely területein valósulnak meg

Stratégiai cél	Stratégiai cél	Stratégiai cél	Stratégiai cél
<b>S1. Bizakodó, összetartó, tetterre kész városi és tanyasi társadalom</b>	<b>S2. Az ökológiai szolgáltatások fenntartható használata és fejlesztése</b>	<b>S3. Kedvező mikroklímájú, vonzó kisvárosi miliő</b>	<b>S4. Kompakt, vonzó gazdaság, értéktéremtő foglalkoztatás és tájhasználat</b>
<b>Kapcsolódó részcélok</b>	<b>Kapcsolódó részcélok</b>	<b>Kapcsolódó részcélok</b>	<b>Kapcsolódó részcélok</b>
<b>R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyongazdálkodás</b> Városmag (belváros, történelmi városmag) Külterület Északi városrész (Piroskaváros) Átalakuló déli városrész (Alsóváros) Bokros	<b>R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme</b> Körös-torok Kisrét és Bökény (Kisrét, Arany-sziget és Serházzugi Holt-Tisza, Baltás) Külterület	<b>R5. Település-fejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatás-fejlesztése</b> Városmag (belváros, történelmi városmag, Bökényes kertváros) Külterület Északi városrész (Piroskaváros, Gazdasági terület) Átalakuló déli városrész (Körös-torok belüli fejlesztési terület, Alsóváros) Körös-torok Kisrét és Bökény (Bökény, Arany-sziget és Serházzugi Holt-Tisza, Baltás) Bokros	<b>R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése</b> Városmag (belváros, történelmi városmag, Bökényes kertváros) Külterület Északi városrész (Piroskaváros, Gazdasági terület) Átalakuló déli városrész (Alsóváros) Bokros Külterület
<b>R2. Helyi identitás és kohézió erősítése</b> Városmag (belváros, történelmi városmag) Északi városrész (Piroskaváros) Átalakuló déli városrész (Alsóváros)			<b>R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások</b> Városmag (belváros, történelmi városmag) Körös-torok Kisrét és Bökény (Bökény, Kisrét Arany-sziget és Serházzugi Holt-Tisza, Baltás) Külterület



<b>R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város</b> Városcsözpont (Bökényes kertváros) Északi városrész (Piroskaváros) Kisrét és Bökény (Bökény, Aranysziget és Serházzugi Holt-Tisza)			<b>R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás</b> Bokros Kisrét és Bökény (Kisrét, Bökény) Külterület
			<b>R9. Kapcsolódási tanyafejlesztési programokhoz</b> Átalakuló déli városrész (Alsóváros) Külterület

Csongrád, mint járáscsözpont, több településre kiterjedő vonzáskörzettel rendelkezik, amelyben fekvő településeken élökre egyértelműen hatással vannak a városban megvalósuló fejlesztések.

Ezen főbb hatásokat foglalja össze a következő táblázat:

52. táblázat: A részcélok várostérségi leképeződése

Stratégiai cél	Stratégiai cél	Stratégiai cél	Stratégiai cél
<b>S1. Bizakodó, összetartó, tette kész városi és tanyasi társadalom</b>	<b>S2. Az ökológiai szolgáltatások fenntartható használata és fejlesztése</b>	<b>S3. Kedvező mikroklimájú, vonzó kisvárosi milió</b>	<b>S4. Kompakt, vonzó gazdaság, értéktéremtő foglalkoztatás és tájhasználat</b>
Kapcsolódó részcélok	Kapcsolódó részcélok	Kapcsolódó részcélok	Kapcsolódó részcélok
<b>R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyongazdálkodás</b> Több Csongrádon működő közintézmény térségi szerepkört lát el	<b>R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme</b> Nincs jelentős térségi hatása	<b>R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése</b> Munkalehetőség, illetve a térség más településeiben működő vállalkozásoknak is új lehetőségek nyílnak az együttműködésre	<b>R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése</b> Munkalehetőség, illetve a térség más településeiben működő vállalkozásoknak is új lehetőségek nyílnak az együttműködésre
<b>R2. Helyi identitás és kohézió erősítése</b> Nincs jelentős térségi hatása			<b>R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások</b> A vonzáskörzet más településeiben élők számára is munkalehetőséget, kikapcsolódási lehetőséget nyújtanak az új létesítmények.
<b>R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város</b>			<b>R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti</b>

Stratégiai cél	Stratégiai cél	Stratégiai cél	Stratégiai cél
A környező települések lakosainak és generációinak találkozása.			<p><b>adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás</b> A vonzáskörzet más településein élők számára is munkalehetőséget, nyújtanak.</p> <p><b>R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz</b> A vonzáskörzet más településein élők számára is új lehetőségek biztosítása.</p>

### 3.4 A reziliens város a stratégiai célrendszerben

Mit jelent a reziliencia és miért fontos? A reziliencia rugalmas alkalmazkodóképességet jelent, amely legkülönbébb alanyokra értelmezhető. A reziliencia vonatkozhat személyre, családra, csoportra, vállalkozásra, intézményre, intézményrendszerre, településre, települési közösségre. Az FVS-ben a reziliencia fogalmát elsősorban a város egészére értjük.

A város rezilienciáját, rugalmas alkalmazkodóképességét az határozza meg, hogy a belső és külső hatásokra milyen módon képes reagálni. A rugalmas alkalmazkodóképesség alapvetően három forrásból táplálkozik:

- Az abszorpciós képesség azt jelenti, hogy a begyűrűző hatásokat a város képes elnyelni anélkül, hogy változtatásokra lenne szükség. A kockázatok kezelésében alacsony abszorpciós képesség esetén, 1-2-es érték esetén sokkhatás éri a várost. A sokkhatás mérséklésére szolgáló beavatkozások szerepelnek az alábbi táblázatban.
- Az adaptációs képesség azt jelenti, hogy a város képes saját maga megváltozni a külső hatásokra, ezzel egy új helyzetet hoz létre. körülményekhez. Az alacsony értékű 1-2-es adaptációs képesség esetén kevésbé alkalmazkodik a város a kockázat hatásaira, ezek mérséklésére hivatott intézkedések szerepelnek az alábbi táblázatban.
- A transzformációs készség azt jelenti, hogy a város képes saját maga változni meg a külső hatásokra, ezzel egy új helyzetet hoz létre. Alacsony transzformációs készség jellemzi az összes közművet érintő kockázatot, az energiaellátó rendszert, érkezzen a negatív hatás országos vagy nemzetközi események következtében. A közmű és energiaellátó rendszerbe rugalmasság nehezen építhető be, általában kapacitástartalékokat tartalmaz, e rendszerek rugalmassága nemzetközi hálózatokhoz kapcsolódóan és országos szinten értelmezhető.

A reziliens város külső és belső nyomás alatt, valamelyest képes ellenállni a kedvezőtlen hatásnak, fokozatosan adaptálódni tud hozzá vagy rendelkezik olyan eszközökkel, amelyekkel megkerüli a kockázatot és egy teljesen új felállást hoz létre.

A települések életének szerveződését tekintve az alapvető ellátó rendszerekre való hatása megszűnőben van. Az ellátórendszerek országos átszervezése az optimális üzemméretet jóval a települések fölé helyezte, így az összes közmű, a közoktatási rendszer, a közigazgatási szolgáltatások, szakhatóságok függetlenek a településektől. A gazdaság nagyfokú önmozgással rendelkezik, csak korlátozott és versenysemleges beavatkozások lehetségesek helyileg, az adópolitika és az önkormányzati gazdálkodás révén érintkezik a település és a vállalkozói szektor. Az átalakulás során települések élete szempontjából a

külsődleges faktorok száma jelentősen megnövekedett. Minél több faktor válik külsődlegessé, annálynagyobb a település kiszolgáltatottsága, kulcsfontosságúvá válik a reziliencia.

A városi rezilienciafejlesztő mátrixba azon kockázatok kerülnek, amelyek sokkhatásként érik kívülről a várost, amelyek értéke legfeljebb 2.

53. táblázat: A városi rezilienciát fejlesztő lépések mátrixa

ADAPTÍV FORGATÓKÖNYV JELENTŐS TÉNYEZŐI	Alacsony abszorpciós képesség esetén	Alacsony adaptációs képesség esetén	Alacsony transzformációs képesség esetén
<b>Prosperáló város</b>			
<b>Fejlettebb régiók elszívó hatása a munkaerőre</b>	A városnak szüksége van munkaerőre. A város munkaerőpiaca a város és a környező települések munkaerőpiacából meríthet, és munkahelyi vagy felnőttképzés révén kitaníttathatja a saját munkaerőigényét.	–	–
<b>Zöldülő város</b>			
<b>Az energiapiac a zöldenergiát diszpreferálja</b>	A zöldenergia jövedelmezőségét a kormányzati ár- és adószabályozás vezérli. A rendszerbe visszatáplált villamos energia esetén a fogyasztásra kalibrált napelem rendszer lényegileg veszteséget nem okoz. A termálvíz hasznosításra alapozott távhő szolgáltatás esetén nagy összegű veszteséget okoz az árképzés.	–	Független energiaellátás nem lehetséges. Az energiapiac befolyásolására a városnak saját energiatermelése révén van lehetősége, amely a termálvíz hőjére és a napenergia hasznosítására épülhet. A magas beruházási költségek miatt a lehetőségek korlátozottak, de léteznek.
<b>Pénzügyi- gazdasági recesszió a zöldülés ellen hat</b>	–	Az energiaellátás és energiatakarékosság rendszerének megváltoztatása költséges és nagy léptékben időigényes, mindazonáltal folyamatosan halad. Az időről-időre előforduló recesszió visszaveti ezt a folyamatot.	Független energiaellátás nem lehetséges. Az energiaellátás és energiatakarékosság rendszerének megváltoztatása költséges és nagy léptékben időigényes, mindazonáltal folyamatosan halad. Az időről-időre előforduló recesszió visszaveti ezt a folyamatot.
<b>Politikai destabilizáció a szomszédos országokban</b>	A politikai destabilizáció áremelkedést okoz az energiahordozók és a helyettesítő energiahordozók piacán is. A károk lecsapódásakor többletkiadásokat okoz, ami a szociális hálón keresztül enyhíthető. A globális energiapiac árvisszaszabályozási hatással bír, mindazonáltal az árak hajlamosak arra, hogy ragadósak legyenek.	–	Az energiaellátás és energiatakarékosság rendszerének megváltoztatása költséges és nagy léptékben időigényes, mindazonáltal folyamatosan halad. Az időről-időre előforduló politikai destabilizáció visszaveti a folyamatot, mivel az árak emelkedése elvonja a fejlesztési forrásokat, a jelenség azonban még indokoltabbá teszi az energiaellátás alternatív lehetőségének kiépítését.
<b>Digitális város</b>			

ADAPTÍV FORGATÓKÖNYV JELENTŐS TÉNYEZŐI	Alacsony abszorpciós képesség esetén	Alacsony adaptációs képesség esetén	Alacsony transzformációs képesség esetén
<b>A digitalizáció túllép a városon</b>	A digitalizáció gyorsan fejlődő és gyorsan avuló ágazat, emiatt nagyon költséges lépést tartani a fejlődéssel. Ésszerű mértékű digitalizációval, különösen az információ-áramlás és –megosztás területén a város nem sodródik ki a fejlődés áramából	–	–
<b>Megtartó város</b>			
<b>A spontán piaci folyamatok kiürítik a várost</b>	A spontán piaci folyamatok megtörése városfejlesztéssel, városmarketinggel és vonzó befektetési és lakókörnyezettel	–	–
<b>Kiszolgáló város</b>			
<b>Vizek a városban</b>	–	–	A város vízrendszere térségi szabályozáson alapul, amelyen belül kismértékű szabadsággal rendelkezik saját rendszer kialakításában, ami hatósági engedélyeket igényel és rendkívül költséges. A városnak szükségtelen saját rendszer kialakítása, a térségi rendszerrel való együttműködés (árvíz- és belvízvédelem, tisztított víz újrahasznosítása) hasznos.

### 3.4.1 Prosperáló város

Csongrád a prosperáló város tervezési dimenziót tekintve akkor tekinthető reziliens városnak, amennyiben a gazdasága a helyi erőforrásokat hatékonyan használja fel, a külső hatásokra rugalmasan és adaptívan reagál és a piacain versenyképes marad.

Csongrád város nem tartozik a legversenyképesebb gazdasággal bíró városok közé, hiszen a 290/2014. Kormányrendelet szerint a kedvezményezett járások körébe tartozik, ahogy a Szegedi Járás kivételével egész Csongrád-Csanád megye. Nincs regionális gazdasági központ a közelben, Szeged annak számít, még sincs eléggé közel ahhoz, hogy számottevő mértékben javítaná a város gazdasági pozícióit.

A város gazdaságában jelen van globálisan versenyképes transznacionális nagyvállalat, és működnek exportpiacokra termelő külföldi részesedésű középvállalatok is, amelyek alapvető stabilitást biztosítanak a város gazdaságának. A helyi gyökerű vállalkozások és a jelentősebb befektetésekkel bíró cégek együttesen sem képesek olyan ütemű fejlődést, hatékonyság és jövedelmezőség növekedést elérni, ami lépést tudna tartani az országos átlaggal.

A város prosperitásának, a gazdasága versenyképességének javítása érdekében az alábbi célokat tűzi ki Csongrád fenntartható városfejlesztési stratégiája:

- R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás
- R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város

- R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése
- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése
- R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás
- R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz

A gazdaság alapvető önmozgásának folyamatai Csongrád ellenében dolgoznak, és ezt az önmozgást nehéz felülmúlni. Természetesen szükséges a városnak e folyamathoz kapcsolódnia, hiszen a piacként rendkívül fontos és a befektetők vonzására is számít. A város fejlődésének alapvetően három útja van, amelyeken egyszerre szükséges járnia, hogy minden lehetőségét képes legyen kihasználni:

- kapcsolódni a gazdasági központokhoz, pl. beszállítókká válni, illetve felvevőpiacként hasznosítani,
- az adottságokra épülő gazdaságfejlesztés, és az adottságokat fejleszteni szükséges (pl. munkaerőképzés, ipari területek fejlesztése és befektetésösztönzés, vonzó letelepedési környezet),
- a digitális gazdaságba történő bekapcsolódás (digitális és félig digitális szolgáltatások, piac akár az egész világ, ehhez informatikai képzésre és IKT infrastruktúrára és eszközökre van szükség).

A város céljai és intézkedései egyaránt ez irányba mutatnak. A tervezett intézkedések energia- és teljesítményhatékony, jövedelmező tevékenységek és karbonsemlegesség irányába mutató gazdasági elmozdulást eredményezhetnek, bár meg lehet, hogy a gazdaság versenyképessége nem javul a települések között, a városlakók számára mégis kedvező lehetőségeket teremt.

### 3.4.2 Zöldülő város

A Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia keretében rögzített szándék szerint Magyarországnak 2050-re klímasemlegessé kell válnia. A zöldülő város egyfelől megőrzi és fejleszti a természeti értékeket és fenntartható módon hasznosítja azokat, másrészt az energiahatékonyság növelésével, a tiszta energiák termelésével és felhasználásával, valamint a CO<sub>2</sub>-kibocsátás ellentételezésével klímasemlegessé tud válni.

Csongrádon a felhasznált gáz és villamos áram előállításából származó CO<sub>2</sub>-kibocsátás ellentételezésére kb. 1700 ha erdő telepítése szükséges, ami 2050-re klímasemlegessé tenné a teljes energiafogyasztást. Ehhez jön még a közlekedésből és más téren felhasznált energiahordozók felhasználásából (kőolaj származékok, szén, tőzeg) származó, valamint a mezőgazdasági termelésből származó ÜHG-kibocsátás. Ezek ellentételezésére további erdőtelepítésekre, gyepesítésre lenne szükség.

Természetesen a jelenlegi ökoszisztéma szolgáltatások is biztosítanak ellentételezést, ez azonban csekély, a megyei ÜHG-kibocsátás kb. 4%-át teszi ki.<sup>47</sup>

---

<sup>47</sup> Csongrád megye klímastratégiája 2017, 35. oldal, Szeged, Csongrád Megye Fejlesztéséért Nonprofit Kft.



A klímasemlegesség elérése érdekében elkerülhetetlen a megújuló energiatermelés és az energiahatékonyság növelése. A rendkívül drága folyamat, ami fokozatosan mehet végbe és a támogatásokkal szükséges gyorsítani a cél megvalósítása érdekében.

A csongrádi FVS klímasemlegesség elérését segítő céljai:

- R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás
- R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése
- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése
- R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás
- R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz

### 3.4.3 Digitális város

A városok digitális átállásának célja a hatékonyabb városműködés támogatása, ugyanakkor a digitalizáció új szintre lépett a pandémia alatt és tömegessé vált olyan társadalmi csoportok esetében is, amelyek korábban nem csatlakoztak a digitális világhoz. A szolgáltató szektor számára ez Csongrádon egy új gazdasági fejlődési lehetőséget nyit meg.

A digitalizáció tömegessé válása a termelő ágazatok hatékonyságának növelését is szolgálja.

A digitalizáció ésszerű terjedését szolgálják az alábbi célok:

- R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás
- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése
- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése
- R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás

### 3.4.4 Megtartó város

A megtartó város vonzó hely, ahol szívesen élnek a lakók, a közszolgáltatások magas színvonalúak, a megélhetésre lehetőség nyílik vagy helyben vagy ésszerű időn belül elérhető távolságban. A megtartó városnak közössége és közösségi élete, biztonságos környezete van.

Csongrádon a város népességének megtartása és a fiatalok számára vonzóvá tétele alapvető törekvés. A kellemes és biztonságos városi környezet, a sok önként vállalt önkormányzati feladat és sokféle biztosított közszolgáltatás a népességmegtartást és vonzást célozza. A városkép szépítése és zöldítése mellett a helyi közösségi élet támogatása, a sportolási lehetőségek megteremtése, az összetartó és egészséges közösség megteremtését célozza.

A város megtartó erejét fokozó célkitűzések:

- R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás
- R2. Helyi identitás és kohézió erősítése
- R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város
- R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése

- R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz

### 3.4.5 Kiszolgáló város

A kiszolgáló város a fenntartható területhasználatot, az épített és művi környezetet, a városi zöldfelületeket és természeti ökoszisztémát, valamint a városi közműrendszereket, infrastruktúrákat, azok optimális területi leképeződését foglalja magában.

Csongrád naprakészen tartja és folyamatosan fejleszti a kiszolgáló városi funkcióit, eminensen képviseli a településfejlesztési érdekeket. Az önkormányzat koordinálja a pályázati tevékenységeket, és a megalapozó tervezési folyamatokat is. A város eredményesen fejlesztette a települési infrastruktúrát. A kiszolgáló városi feladatok további fejlesztését szolgálják az alábbi célok:

- R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése

Csongrád kiszolgáló funkcióinak fenntartható megvalósítása rezervátumszerűen gazdag természeti környezetet és tiszta, élhető lakókörnyezetet biztosíthat. A város infrastruktúrájának fejlettsége ugyanakkor lehetővé teszi a legkülönbözőbb gazdasági tevékenységek folytatását és megtelepedését.

## 3.5 A stratégia összhangja más stratégiákkal

Csongrád város fenntartható városfejlesztési stratégiája a jelenleg hatályos területfejlesztési és ágazati fejlesztési elképzelésekre figyelemmel, a helyi sajátosságokra hangolva, a fenntarthatóság követelményeinek megfelelően készül.

Csongrád településfejlesztési koncepciója (2021. november – egyeztetési változat)

Csongrád város fenntartható városfejlesztési stratégiája épít a Csongrád város településfejlesztési koncepcióban (2021. november egyeztetési változat) megfogalmazott célkitűzésekre, azokkal összhangban van. Az FVS a fenntarthatósági és a klímavédelmi stratégiai elvárásokkal és az azt segítő stratégiai és részcélokra fókuszál. A várható beavatkozások megfogalmazása során a településfejlesztési koncepcióban ismertetett fejlesztési szándékok megjelennek.

Csongrád-Csanád megye területfejlesztési programja 2021-2027, Stratégiai programrész

A Csongrád-Csanád megyei TFP célkitűzéseivel, intézkedéseivel, ágazati ajánlásaival összefüggésben Csongrád érintettségét részletesen taglalja a Helyzetfeltárás és helyzetértékelés 2.1.2.1. fejezete 20-26. oldalon. Az FVS készítése során támaszkodott a dokumentumban foglaltakra és figyelembe vette azokat.

Csongrád megye klímastratégiája 2017, Csongrád Megye Fejlesztéséért Nonprofit Kft.

Csongrád megye klímastratégiája Csongrád várost érintő megállapítást, javaslatot nem fogalmaz meg. A megyei klímastratégia dekarbonizációs céljai intézkedései kevésbé specifikusan, de megjelennek a csongrádi FVS beavatkozásai között.

54. táblázat: Az FVS intézkedéseinek illeszkedése más stratégiák intézkedéseivel

Stratégiai célok és részcélok	Intézkedések		Megyei klíma-stratégia	Megyei TFP	TOP Plusz
	Kód	Intézkedés megnevezése			
S.1. Fenntartható társadalom: Bizakodó, összetartó, tette kész városi és tanyasi társadalom					
R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyongazdálkodás	I1.	Általános és szakmai képzések, tanfolyamok szervezése, a foglalkoztatás elősegítése		1.5	1.2, 2.3
	I2.	Infokommunikációs ismeretek, gyakorlati tanfolyam IKT eszközök használatához		1.5	1.2

Stratégiai célok és részcélok	Intézkedések		Megyei klíma-stratégia	Megyei TFP	TOP Plusz
	Kód	Intézkedés megnevezése			
	I3.	Fenntarthatósággal, klímaváltozással, természetvédelemmel, energiahatékonysággal, megújuló energiákkal, energia- és klímatudatossággal kapcsolatos tudáskészlet kialakítása	Szá2, Szá3, Szá4	9.5	1.2
	I4.	Városok együttműködése		3.5, 10.9	3.2
<b>R2. Helyi identitás és kohézió erősítése</b>	I5.	Civil szervezetek és civil szervezetek projektjeinek támogatása		10.9	
	I6.	Helyi művészeti, közösségi terek fejlesztése és rendezvények támogatása		10.9	
<b>R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város</b>	I7.	Fiatalok bérlakás programja, letelepedés támogatása			
	I8.	Fiatalok foglalkoztatásának támogatása			2.3, 3.1
	I9.	Fiatalok helyben maradását és letelepedését szolgáló fejlesztések			1.2
	I10.	Egészségmegőrző program korosztályonként			2.3, 3.1
<b>S.2. Fenntartható természeti környezet: Az ökológiai szolgáltatások fenntartható használata és fejlesztése</b>					
<b>R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme</b>	I11.	Árterek, hullámterek rehabilitációja, fiatalítása	AS-I2	5.1	1.2
	I12.	Térségi, homokhátsági biodiverzitás, természet- és tájvédelem,	A-I2, A4-I8	5.1, 5.3, 5.4	
	I13.	Térségi vízkezelés és vízgazdálkodás, települési vízrendezés, vízgazdálkodás, vizes élőhelyek rehabilitációja	AS 2,	5.1	1.2
<b>S3. Fenntartható város: Kedvező mikroklimájú, vonzó kisvárosi miliő</b>					
<b>R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése</b>	I14.	Városrehabilitációs program		8.8, 8.9	1.2
	I15.	Szociális városrehabilitációs program		10.2	1.2
	I16.	Városi zöldfelületek és vizes területek fejlesztése		10.5	1.2
	I17.	Lakossági energiahatékonysági és megújuló energia beruházások		9.1	
	I18.	Közüntézmények energetikai korszerűsítése, egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, egyéb önkormányzati ingatlanok felújítása, önkormányzati energiatermelő beruházások, önkormányzati energiaközösség támogatása	M-I4, M-I5, AS-I8	9.2	2.1, 2.2, 3.3.1, 3.3.2
	I19.	A Csongrádi Gyógyfürdő energetikai és szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése	M-I4, M-I5, AS-I8	8.4, 9.3	1.1, 2.1
	I20.	A csapadékvíz elvezető hálózat bővítése, felújítása			1.2
	I21.	A közműhálózat bővítése, felújítása			
	I22.	Kerékpárút fejlesztés kül- és belterületen	M-I1	10.6	1.2
	I23.	Belterületi utak, járdák, körforgalmak, hidak, közterületek fejlesztése		10.5	1.2
	I24.	Közösségi közlekedés fejlesztése, infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztése	M-I2	5.10, 10.6	1.1, 1.2
	I25.	Okos város fejlesztések		10.4	1.2
	I26.	Közüntézmények, közszolgáltatások, közszolgáltatást ellátó önkormányzati tulajdonú társaságok szolgáltatásfejlesztése		5.6, 5.8	1.1
	I27.	Városmarketing-terv kidolgozása és végrehajtása			
<b>S.4. Fenntartható gazdaság: Hatékony gazdaság, fenntartható tájhasználat</b>					
<b>R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése</b>	I28.	Ipari területek infrastruktúra fejlesztése		1.2	1.1, 1.2
	I29.	Vállalkozások megújuló energia termelő beruházásai	M-I10	9.3, 9.4	
	I30.	Vállalkozások energiahatékonysági beruházásai, technikai és technológiai fejlesztései	M-I9	9.3	
	I31.	Vállalkozások együttműködései innovációk meghonosítása érdekében	M1	1.1, 1.3, 7.2	
	I32.	Befektetések ösztönzése kiemelt ágazatokban			1.2
<b>R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások</b>	I33.	Turisztikai termék-, szolgáltatás és menedzsment fejlesztés		8.1	
	I34.	Ökoturisztikai fejlesztések	A4 5	8.2	1.1
	I35.	A vízi turizmus fejlesztése a Tisza, a mellékfolyói és holtágai mentén		8.3	1.1
	I36.	Aktiv-, gyógy- és sportlétesítmények és -turizmus fejlesztése		8.6	1.1, 1.2
	I37.	A Körös-torok fejlesztése		8.3, 8.6, 8.7	1.1, 1.2
	I38.	Szálláshely fejlesztések		8.7	

Stratégiai célok és részcélok	Intézkedések		Megyei klíma-stratégia	Megyei TFP	TOP Plusz
	Kód	Intézkedés megnevezése			
<b>R8. Fenntartható természeti erőforrásgazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás</b>	I39.	Agrárinnovációk támogatása			
	I40.	Mezőgazdasági területek közötti jobb elérhetőség megteremtése			
	I41.	Helyi termékek és rövid ellátási láncok fejlesztése			
	I42.	Fenntartható erőforrásgazdálkodás az agrárgazdaságban			
	I43.	Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása a zártkertekben is.			
	I44.	Klímavédelem az agrárgazdaságban			
<b>R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz</b>	I45.	Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása a csongrádi tanyavilágban		6.5	
	I46.	Társadalmi felzárkózást és esélyegyenlőséget biztosító szolgáltatások a tanyákon (tanyagondnoki szolgálat fejlesztése)		10.3	3.2
	I47.	Tanyák fejlesztései, energiahatékonysági beruházások		9.1	

## 4

## Monitoring, kontrolling, indikátorok

## 4.1 FVS monitoring rendszere, nyomon követés a tervezés és végrehajtás során

Az FVS monitoring rendszerének célja, hogy a stratégia megvalósítása során kövesse az elért eredményeket, a megvalósult fejlesztések eredményeit összegezze, értékelje a program végrehajtásának eredményességét. Ezek alapján felülvizsgálja az FVS-t és végrehajtását.

A stratégiai célokhoz rendelt indikátorok az FVS megvalósítása során elért eredmények városra gyakorolt hatását hivatott megmutatni.

Az önkormányzat saját gondozásában megvalósuló pályázatok adatait a Fejlesztési, Vagyonkezelési és Üzemeltetési Iroda tartja nyilván. Az önkormányzati projektek monitoring adatait az Iroda gyűjti össze a társirodákkal együttműködve.

A városban nem önkormányzati gondozásban megvalósuló pályázatok eredményei az FVS partnerségi program keretében együttműködő szervezetektől, illetve pályázatokon nyertes szervezetektől történő adatkérés során kerülnek be az FVS monitoring rendszerébe.

## 4.2 Az FVS-hez kapcsolódó indikátorok és azok mérési módszertana

55. táblázat: Az FVS stratégiai céljai és rész céljai eredmény és hatásindikátorai

Stratégiai célok és rész célok	Indikátor	mérték-egység	bázis-érték 2021	célérték 2027	Mérés módszere
S.1. Fenntartható társadalom: Bizakodó, összetartó, tetterre kész városi és tanyasi társadalom	A főállású szja adófizetők aránya a 14-64 éves népességből	%	65,3 (2019)	63,0	Az szja bevallásban összevont jövedelemmel rendelkezők száma (NAV, TEIR) 14-64 éves népesség, önkormányzati adat
	Az integrált területfejlesztési stratégiák keretében tartozó projektek által érintett lakosság	fő	16 063	15 500	KSH adatok alapján előrejelzés
	Támogatott integrált területfejlesztési stratégiák	db	0	1	Elkészült dokumentumok száma
R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás	Foglalkoztatást elősegítő tanfolyamokon résztvevők száma	fő	0	n.a.	Projektek megvalósítása során vezetett nyilvántartás
	Fenntarthatósági és klímatudatos szemléletformáló kampányokban résztvevők száma	fő	0	n.a.	Projektek megvalósítása során vezetett nyilvántartás
R2. Helyi identitás és kohézió erősítése	A támogatott rendezvényeken résztvevők száma	fő	0	n.a.	Projektek megvalósítása során vezetett nyilvántartás



Stratégiai célok és részcélok	Indikátor	mértékegység	bázis-érték 2021	célérték 2027	Mérés módszere
R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város	Az egészséges város akciókban résztvevők száma	fő	0	n.a.	Projektek lebonyolítása során vezetett nyilvántartás
S.2. Fenntartható természeti környezet: Az ökológiai szolgáltatások fenntartható használata és fejlesztése	Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás céljából épített vagy felújított zöld infrastruktúra	ha	0	0,1	Projektek dokumentációjában szereplő adatok összesítésével
R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme	Fejlesztéssel érintett terület	ha	0	n.a.	Projektek dokumentációjában szereplő adatok összesítésével
S3. Fenntartható város: Kedvező mikroklimájú, vonzó kisvárosi milió	Megújuló energiahasználat aránya a közszférában az összes energiahasználatból	%	0	n.a.	Önkormányzati ingatlanok üzemeltetési adataiból származtatható mutató
R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése	Jobb energiahatékonyságú középületek területe	m <sup>2</sup>	0	200	Projektek dokumentációjában szereplő adatok összesítése
	Városrehabilitáció által érintett népesség	fő	990	950	Népességnylvántartás
S.4. Fenntartható gazdaság: Hatékony gazdaság, fenntartható tájhasználat	Megújuló energiahasználat aránya a gazdasági szférában	%	0	n.a.	KSH települési statisztikai adatok, MVM Next adatkérés
R6. Karbonsemleges, innovatív ipar, magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése	A gazdaság energiafelhasználásából származó CO <sub>2</sub> kibocsátás csökkenése	%	0	n.a.	MVM Next adatkérés, CO <sub>2</sub> kibocsátás számítás
R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások	Idegenforgalmi adó egy lakosra jutó összege	Ft/fő	69,6 (2020)	75	Önkormányzati adatbázisban szereplő adat
	Egy szálláshelyre jutó vendégéjszakák száma	vendégéjszaka/db	264 (2020)	270	Önkormányzati adatbázisban szereplő adat
R8. Fenntartható természeti erőforrásgazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás	Tájgazdálkodást folytató területek mérete	ha	0	n.a.	Falugazdász adatkérés
R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz	A fejlesztéssel érintett tanyák száma	db	0	n.a.	Projektek nyilvántartásából összesíthető adat
	Egy fejlesztéssel érintett tanyaara jutó fejlesztési forrás	eFt/db	0	n.a.	Projektek nyilvántartásából kiszámolható adat

Az FVS szintű, egységes indikátorok mérése minden FVS-t megvalósító város esetében kötelező feladat. Az előírt indikátorok mérése az előírt egységes módszertani útmutatóknak megfelelően történik.

56. táblázat: FVS szintű egységes indikátorok – a rezilienciát, illetve az öt tervezési dimenzió mentén történő eredményeket vizsgáló indikátorok

Eredmény és hatásindikátor	Indikátor	Mérték egység	Bázis-érték 2021	Cél-érték 2027	Mérés módszere
<b>Reziliencia: a gazdaság több lábbon állása</b>	Helyi gazdaság diverzifikációjának mértéke	%	76,21	77	A legnagyobb HIPA fizető ágazat aránya (%) NAV, önkormányzat
<b>Reziliencia: energia-függőség alternatív energiaforrásokkal való oldása</b>	Megújuló energiatermelés arányának növekedése	%	0	növekedés	A város területén adott évben megtermelt megújuló energia aránya az összes energiafelhasználásból KAT, MAVIR, MVM helyi áramszolgáltatótól kért adat, KSH tájékoztatási adatbázis
<b>Reziliencia: digitális város</b>	Digitális ügymenetek aránya	%	32,13 (2021)	32,5 %	Az önkormányzatnál és a kormányablakban digitálisan elindított/lefolytatott ügymenetek aránya az összes adott évben indított ügy számából Önkormányzati és kormányablak adatbázisa
<b>Reziliencia: megtartó város</b>	Az életminőséget meghatározó szolgáltatásokkal való elégedettség	%	36,7 (2021)	37,5	A településen igénybe vehető közszolgáltatásokkal, piaci szolgáltatásokkal, települési infrastruktúrákkal stb. való lakossági elégedettség mértéke Az IH által biztosított elégedettséget mérő kérdőív lehető legnagyobb mintán történő lekérdezését követően az elégedettségi arány kiszámítása (%) a megadott módszertan szerint történik. IH által közreadott szolgáltatás lista alapján elvégzett kérdőíves felmérés
<b>Reziliencia: zöldfelületek</b>	A zöld- és vízfelületek arányának változása	%	0	n.a.	A települési zöld és vízfelületek nagysága a mérés évében a bázisévhez képest Önkormányzati adatbázis: zöldfelületi kataszter, Lechner adatszolgáltatás
<b>Prosperáló város</b>	Fejlesztésekbe bevont külső forrás aránya	%	0	n.a.	A fejlesztésbe bevont külső források aránya a TOP Plusz forrásokhoz viszonyítva <sup>48</sup> Önkormányzati adatszolgáltatás, EPTK, EPTK GINOP adatletöltés
<b>Zöldülő város</b>	Éves ÜHG kibocsátás egyenértéke (CO <sub>2</sub> /t)	t CO <sub>2</sub> egyenérték	0	csökkenés	Éves ÜHG kibocsátás egyenérték: A város éves ÜHG kibocsátás csökkenését és a városi zöldfelület természetes CO <sub>2</sub> megkötő kapacitását mérő komplex mutató <sup>49</sup>

<sup>48</sup> A fejlesztésbe bevont külső források aránya a TOP Plusz forrásokhoz viszonyítva: Bázisérték=0

Célérték számítás:

$$\frac{\text{tervezett befektetett eszközök FVS (Ft)} - \text{önkormányzati TOP Plusz forráskeret (Ft)}}{\text{tervezett befektetett eszközök FVS (Ft)}}$$

Aktuális évre vonatkozó számítás:

$$\frac{\text{befektetett eszközök FVS (Ft) aktuális} + \text{megelőző évek kumulált} / \text{befektetett eszközök önkormányzati TOP Plusz forráskeretéből (Ft) aktuális} + \text{megelőző évek kumulált}}{\text{tervezett befektetett eszközök FVS (Ft) / önkormányzati TOP Plusz forráskeret (Ft)}}$$

<sup>49</sup> Városi ÜHG kibocsátás számítása (SECAP módszertan alapján):

Eredmény és hatásindikátor	Indikátor	Mérték egység	Bázis-érték 2021	Cél-érték 2027	Mérés módszere
					KSH, SECAP, ZIFFA, városi zöldkataszter
<b>Digitális város</b>	Digitálisan mért adattípusok száma	db	0	1	Digitálisan mért adattípusok száma: Az indikátor értékebe beleszámításra kerül az önkormányzat által, valamint az önkormányzat egyéb szervezetei által vagy megbízásából digitálisan mért adattípusok (pl. levegőszennyezettség mérés, turisztikai attrakciónál digitális látogatószám mérés, digitális forgalomszámlálás stb.).  Fontos, hogy a nem digitálisan mért csak másodlagosan digitalizált (adatbevitellel) adattípusok nem tartoznak a mért kategóriába. Az önkormányzat, valamint az önkormányzat egyéb szervezetei vagy annak megbízásából méréseket végző szervezetek információ közlése.
<b>Megtartó város</b>	Vándorlási egyenleg	fő	-3	-5	Cél annak rögzítése, hogy az egyéni döntésen alapuló letelepedés, ill. elvándorlás miként alakul az adott településen egy-egy adott évben, és hogy a vándorlási egyenleg értéke hogyan alakul stratégiai időtávban (évente). A településre állandó lakcímmel bejelentett lakosok számának változása Önkormányzat, KSH
<b>Kiszolgáló város</b>	Újonnan belterületbe vont területek és a kihasználatlan városi területek aránya	%	0	0	Újonnan belterületbe vont területek és a kihasználatlan városi területek aránya: újonnan belterületbe vont területek nagysága (ha) (aktuális év)/ a kihasználatlan városi területek nagysága (ha) (aktuális év) Önkormányzati adatbázis

A városi ÜHG kibocsátásba bele kell számolni az alábbi szereplők ÜHG kibocsátását: közsféra, lakosság, szolgáltató szektor.

Az ÜGH kibocsátásba az alábbi tevékenységeket kell beleszámolni: épületek, berendezések/létesítmények, ipar (önkormányzati épületek, szolgáltató szektor épületei, lakóépületek, közvilágítás, ipar); közlekedés (önkormányzati flotta, tömegközlekedés, magáncélú és kereskedelmi közlekedés); egyéb (hulladékgazdálkodás, szennyvízgazdálkodás).

Városi ÜHG megkötés számítása:

Az indikátor számításakor a város teljes közigazgatási területe figyelembe veendő (beépítésre szánt és beépítésre nem szánt terület).

A legnagyobb kibocsátási pontokhoz közeli zöldfolyosók kiépítése, megkötési lehetőség ösztönzése ajánlott.

Egy újonnan ültetett fa CO<sub>2</sub> megkötési képessége kb. 0,008 tCO<sub>2</sub>/év/fa (8 kilogramm)

1 ha erdőszült terület CO<sub>2</sub> megkötési képessége kb. 12 tCO<sub>2</sub>/év/ha

1 m<sup>2</sup> gyepterület CO<sub>2</sub> megkötési képessége kb. 0,00163 t CO<sub>2</sub>/év/m<sup>2</sup>

A komplex indikátor ezen felét az alábbi módon számoljuk:

egyrészt a fákkal borított városi területek / erdőszült területek (ha) nagyságát felszorozzuk a 12 tCO<sub>2</sub>/év/ha értékkel, másrészt a fák darabszámát (pl. újonnan ültetett fák, utat övező fasor) szorozzuk fel a 0,008 tCO<sub>2</sub>/év értékkel, majd ehhez hozzáadjuk a gyepterület nagyságát megszorozva a 0,00163 tCO<sub>2</sub>/év/m<sup>2</sup> értékkel, vagyis

$$[\text{erdőszült terület nagysága (ha)} \cdot 12 \text{ (tCO}_2\text{/év/ha)} + \text{fákkal borított városi területek (ha)} \cdot 12 \text{ (tCO}_2\text{/év/ha)} + \text{fák darabszáma (db)} \cdot 0,008 \text{ (tCO}_2\text{/év/db)} + \text{gyepterület nagysága (m}^2\text{)} \cdot 0,00163 \text{ (tCO}_2\text{/év/m}^2\text{)}].$$

#### **4.3 A beavatkozásokra vonatkozó adatok gyűjtésének és kezelésének helyi módszertana**

Az intézkedésekre vonatkozó adatok gyűjtésének rendszerét a „A városfejlesztés és működés eredményeit, a fejlesztési folyamatot szolgáló városi monitoring rendszer kialakítása” pályázaton belül dolgozhatja ki a város 2024 év végéig a zöld finanszírozási rendszer és a digitális átállás akcióterv részleteivel összhangban.

A monitoring mutatók képzésénél alapvető törekvés, hogy:

- bemutassák a megvalósult fejlesztések hatását stratégia cél teljesülésére,
- megmérjék az egyes projektek és intézkedések eredményességét,
- értékelhető legyen az FVS megvalósításának előrehaladása,
- összhangban legyen a magasabb tervezési dokumentumok monitoring rendszerével,
- lehetőleg azonos módszertannal gyűjtött, idősorosan és településenként is összehasonlítható adatokat tartalmazzon.

# 5

## Az irányítási és működési modell

### 5.1 A városirányítási modell indokolt módosításai

Csongrád Városi Önkormányzat önreflexióra hajlamos szervezet, amely időről-időre áttekinti saját működésének folyamatait és a konfliktusos helyzetekre a szervezet átalakításával reagál. Csongrád Városi Önkormányzat SZMSZ-e 2019-ben módosult, a Polgármesteri Hivatal működési folyamatait 2020-ban alakították át.

#### 5.1.1 Az átfogó városirányítási rendszer változásai

Csongrád város irányítási rendszere szigorúan szabályozott, nyílt és széleskörű formális és informális egyeztetési folyamatok előzött meg.

A fejlesztési döntéseinek meghozatalát több éves, vannak esetek amelyeket több évtizedes érlelési és előkészítési folyamat előzte meg. A képviselő-testületi döntési folyamat nyílt, demokratikus, átlátható, az előkészítési folyamat széleskörű egyeztetésen alapul, amelyet a városi önkormányzat SZMSZ-e is rögzít.

A város fejlesztésének első alapidokumentuma a Képviselő-testület mandátum időszakra vonatkozó gazdasági programja és fejlesztési terve. A város irányítási rendszerének reformja nem szerepel a rövid távú tervek között.

A város irányítási modelljének módosítása nem időszerű, a benne résztvevők fenntarthatósággal, klímaalkalmazkodással, digitális átállással és zöld átállással kapcsolatos felkészültsége növelhető, a városfejlesztés szemléletében a hangsúlyok átrendeződése válhat szükségessé.

Az javasolható, hogy a Képviselő-testület és bizottságai melletti tanácsadó szakértői csapat kiegészüljön a fenntarthatósággal, a klímaváltozással, a digitális és zöld átállással átfogó ismeretekkel rendelkező tagokkal.

#### 5.1.2 A térségi koordináció mechanizmusainak változásai

A térségi kapcsolatokat generáló önkormányzati kapcsolatok kialakításáról a döntést a Képviselő-testület hozza meg. Az operatív kapcsolattartás a polgármester és hivatala fő felelőssége. A térségi koordinációs mechanizmusok központi eleme a polgármester várost reprezentáló közvetlen kapcsolattartása.

#### 5.1.3 Részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában

A részvételi akciók a stratégiai ciklus végrehajtási szakaszában a fejlesztési projektek előrehaladásával összefüggő információk a pandémia hatásaként nagyobb részt közvetítőkön keresztül a Csongrád TV, a regionális és helyi sajtó, valamint az interneten és facebook oldalon lesznek elérhetők. Emellett az önkormányzat nem mond le az évente megtartott lakossági fórumról, és a járványhelyzettől függően lakossági, vállalkozói és szakértői egyeztetések megtartásáról.

A stratégia megvalósítási folyamatában szükséges partnerségi egyeztetés és hálózatépítés konkrét lépései az FVS, illetve a projektek tervezésének további ciklusaiban konkretizálódnak. A feladatot a nagyságától függően a TOP Plusz-1.3-1-21 pályázat keretében kidolgozható dokumentum tartalmazhatja.



## 5.2 A városi működési modellt érintő tervezett változtatások

### 5.2.1 Szervezeti struktúra

A feladatok végrehajtása, a város működtetése a Polgármesteri Hivatal kompetenciájába tartozik. A Hivatal munkatársai már sikeres projekt generálási, projekt fejlesztési és projekt menedzsment tapasztalatokkal rendelkeznek. Alapvető változtatások nem indokoltak ezen a téren.

A következő időszakban az önkormányzatok előtt álló digitális és zöld átállás sok és eddig kevésbé ismert feladat ellátását teszi szükségessé. A Fejlesztési, Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda a felelőse a városfejlesztéssel kapcsolatos és projekt menedzsment feladatok elvégzésének, mind a digitális átállás, mind a zöld átállás tekintetében megfontolandó ezen tevékenységek felelősségi körükbe vonása is, természetesen kapacitás fejlesztés mellett. Emellett e témákra történő érzékenyítés és továbbképzés hasznos volna az újdonságok gördülékenyebb asszimilálása érdekében.

A városi döntések meghozatalához az önkormányzat döntéshozói, illetve a döntéseket előkészítő bizottságok, hivatali munkatársak jelenleg is felhasználják az 1.3-as fejezetben bemutatott, széles körű társadalmi bevonást biztosító intézményeket. A Hivatal kapacitása megfelelő a jelenlegi rendszer fenntartására, a társadalmi bevonást segítő akciók kismértékű bővítésére is.

### 5.2.2 Városüzemeltetés

A város üzemeltetésének szervezeti rendszere és folyamata a digitalizáció következtében át fog alakulni elsősorban a folyamatszervezés, adminisztráció, ellenőrzés és monitoring területén. Az átalakulás mélységétől függően akár digitálisan interaktívvá válhatnak a szolgáltató-kliens kapcsolatok a közszolgáltatások területén.

A digitalizáció bevezető időszakára jellemző dupla terhelést követően a rendszer hatékonyabbá válik. A zöld átállás szintén nagyon sok változást eredményez majd a rendszerben. A digitalizáció és a klíma alkalmazkodás mellett a városüzemeltetés érzékeny az önkormányzati feladatok finanszírozási rendszerének változására is. A turizmus húzóágazat, a pandémia miatt visszaesett turizmus egyaránt érintheti Csongrád gazdaságát és a várost érintően a szociális foglalkoztatást is. A viszonylag gyorsan változó közegben szükség lehet kompetenciák összevonására és szervezeti átalakításokra.

## 6

## Cselekvési terv

A cselekvési terv csoportosítja és rendezi a projekteket aszerint, hogy:

- milyen stratégiai és részcélokat szolgál, milyen intézkedéseken keresztül,
- meghatározza az akcióterületeket,
- megkülönbözteti az egyedi, az akcióterületi és a hálózatos projekteket,
- besorolja a projekteket aszerint, hogy mely tervezési dimenziókhoz tartoznak.

Felvázolja a zöld és a digitális átállás menetrendjét.

### 6.1 Intézkedések és beavatkozási területek rendszerezése

57. táblázat: Célok, intézkedések és projektek rendszere

Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Projektek	
S.1. Fenntartható társadalom: Bizakodó, összetartó, tetterre kész városi és tanyasi társadalom				
R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyron gazdálkodás	11.	Általános és szakmai képzések, tanfolyamok szervezése, a foglalkoztatás elősegítése	Egyeztetés alatt (klímaváltozással kapcsolatos pályázatokra a KEHOP forrásból, testvérvárosi kapcsolatok fejlesztésre határon átnyúló forrásokra szeretnénk pályázni)	
	12.	Digitális kompetenciák fejlesztése, infokommunikációs ismeretek, gyakorlati tanfolyam IKT eszközök használatához		
	13.	Fenntarthatósággal, klímaváltozással, természetvédelemmel, energiahatékonysággal, megújuló energiákkal, energia- és klímatudatossággal kapcsolatos tudáskészlet kialakítása		
		14.		Városok együttműködése
				Városok közötti innovatív, inspiratív és testvérvárosi kapcsolatok
	Az öt nagy mezőváros együttműködése egy nyitott, befogadó, inspiratív és kreatív szellemi műhely, tudásközösség és kultúra létrehozására			
R2. Helyi identitás és kohézió erősítése	15.	Civil szervezetek és projektjeinek támogatása	Egyeztetés alatt Várhatóan LEADER forrásból	
	16.	Helyi művészeti szervezetek, közösségi rendezvények támogatása		
R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város	17.	Fiatalok bérlakás programja, letelepedés támogatása	Egyeztetés alatt	
	18.	Fiatalok foglalkoztatásának elősegítése		
	19.	Fiatalok helyben maradását és letelepedését szolgáló fejlesztések		
	110.	Egészségmegőrző program korosztályonként		
S.2. Fenntartható természeti környezet: Az ökológiai szolgáltatások fenntartható használata és fejlesztése				
	111.	Árterek, hullámterek rehabilitációja, fiatalítása	Egyeztetés alatt	

Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Projektek
R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, a biodiverzitás védelme	I12.	Térségi, homokhátsági biodiverzitás, természet és tájvédelem	A vízkárelhárítási tervet a TOP-Plusz 1.3.1 pályázatból kívánjuk megvalósítani
	I13	Térségi vízkezelés és vízgazdálkodás, települési vízrendezés, vízgazdálkodás, vizes élőhelyek rehabilitációja	
		Vízkárelhárítási terv készítése	
		Integrált települési vízgazdálkodási terv készítése	
S3. Fenntartható város: Kedvező mikroklimájú, vonzó kisvárosi miliő			
R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése	I14.	Városrehabilitációs program	Városmközpont Rehabilitációja, Hunyadi tér, Dózsa György tér, Ifjúsági tér, Sportlétesítmények korszerősítése
	I15.	Szociális városrehabilitációs program	Szociális lakások felújítása, település szövetbe ágyazott szegregációs területen, út, járda felújítás, közösségi tér létesítés
	I16.	Városi zöldfelületek és vizes területek fejlesztése	Bokrosi park felújítása
		Települési zöldfolyosó kialakítása	Egyeztetés alatt Tervezzünk csatlakozni az országos fásítási programhoz
		Összehangolt lakossági kertrehabilitáció	
		Fásítási program	
	I17.	Lakossági energiahatékonysági és megújuló energia beruházások	Egyeztetés alatt
	I18.	Közüntézmények energetikai korszerősítése, egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, egyéb önkormányzati ingatlanok felújítása, önkormányzati energiaközösség létrehozása	Egészségügyi és szociális intézmények napelemek telepítése
			Szentháromság téri Rendelőintézet felújítása, energetikai korszerősítés eszköz és bútor beszerzéssel
			Bökényi fűtőmű felújítása
			Fűtőművek felújítása
	I19.	A Csongrádi Gyógyfürdő energetikai és szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése	Fürdő energetikai felújítása 1.
			Fürdő energetikai fejlesztése 2.
	I20.	A csapadékvíz elvezető hálózat bővítése, felújítása	Fürdő turisztikai fejlesztése - kerek medence építés
	I21.	A közműhálózat bővítése, felújítása	Csapadékvíz elvezető rendszer felújítása
	I22.	Kerékpárút fejlesztés kül- és belterületen	Kisrét, Holt-Tisza környezetének beruházási célú fejlesztése
			Alsó város szennyvízhálózat kiépítése
			Víztorony felújítása
Vízi közmű hálózat felújítása			
I23.	Belterületi utak, járdák, körforgalmak, hidak, közterületek fejlesztése	Kerékpárutak: Belterületi kerékpárút felújítása, Felgyő-Csongrád szakasz felújítás	
		Kerékpárutak felújítása 2.	
		Dózsa György tér, Hunyadi tér útburkolat felújítás, parkoló építés, közlekedési csomópont építés Ifjúság tér, Dózsa György téri, okos zebrákkal	
		Négyöles út szélesítése, védőcsövek elhelyezése	
		Bokrosi 4502 sz. főút felújítása	
		Belterületi körforgalmak kialakítása	
		Árpád Fejedelelem út felújítása	
		Szív utca - Bihari János utca felújítása	
		451-es út felújítása	

Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Projektek
	I24.	Közösségi közlekedés fejlesztése, infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztése	Egyeztetés alatt
	I25.	Okos városfejlesztések	Dózsa György tér, Hunyadi tér útburkolat felújítás, parkoló építés, közlekedési csomópont építés Ifjúság tér, Dózsa György téri, okos zebrákkal
			Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése
			WIFI Forever/QR kódos tájékoztató táblák kihelyezése
	I26.	Közüntézmények, közszolgáltatások és közszolgáltatás nyújtó önkormányzati gazdasági szervezetek szolgáltatásfejlesztése	Tudomány Háza
			FVS és a többi stratégia készítése, TVP kidolgozása
		Önkormányzati tevékenységek és városellátási szolgáltatások fejlesztése	Óvodák infrastruktúra fejlesztése (napelem és játszótéri eszközök) ,
			Bokrosi Általános Iskola fejlesztése
		Egészségügyi és alapfokú gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztése	Bölcsődék infrastruktúra fejlesztése (napelem és játszótéri eszközök)
			Mentőállomás felújítása
		Szociális szolgáltatások és tanyagondnoki ellátás fejlesztése	Idősek otthona/szakosított ellátást végző intézmények férőhely bővítése
	Munkásszállás kialakítása		
	I27.	Városmarketing-terv kidolgozása és végrehajtása	Egyeztetés alatt
Egyeztetés alatt			
S.4. Fenntartható gazdaság: Hatékony gazdaság, fenntartható tájhasználat			
R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése	I28.	Ipari területek és ezek infrastruktúra fejlesztése	Ipari területek növelése, infrastruktúra fejlesztés: Feltáró út, csapadékvíz elvezetés, záportározó, közvilágítás, Attila út körforgalom kiszélesítés
			Tiszai hajózás feltételeinek a megteremtése
			Ipari Park szolgáltató ház záró szint kialakítása/funkció kialakítása (ráépülő fejlesztés - Barnamezős beruházásra)
	I29.	Vállalkozások megújuló energia termelő beruházásai	Egyeztetés alatt
	I30.	Vállalkozások energiahatékonysági beruházásai, technikai és technológiai fejlesztései	Egyeztetés alatt
	I31.	Vállalkozások együttműködései innovációk meghonosítása érdekében	Vállalkozások együttműködése innováció kidolgozása és implementálása érdekében
			Vállalkozások fejlesztése beszállítói rendszerekhez való csatlakozás érdekében
			Vállalkozások koordinált szállítási rendszere
			Vállalkozások ÜHG kibocsátást ellentételező beruházásai
	I32.	Befektetések ösztönzése kiemelt ágazatokban	Befektetések a körforgásos gazdaság fejlesztésébe
Befektetések magas szintű üzleti szolgáltatásokba			
Bekapcsolódás a digitális gazdaságba			

Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Projektek
R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások		Befektetések a védelemgazdaságba	NEFOK – Nemzeti Fegyvergyártási Oktatási Központ - és a hozzá tartozó tanműhely létrehozása
		Befektetések a „silver” gazdaságba	Egyeztetés alatt
	I33.	Turisztikai termék-, szolgáltatás és menedzsment fejlesztés	Csongrádi gyalogtúraútvonalak kapcsolódása az Eurovelo 11 kerékpárhálózat mentén
	I34.	Ökoturisztikai fejlesztések	Aranysziget öko turisztikai célú felújítása, vízfelület rehabilitációja
	I35.	A vízi turizmus fejlesztése a Tisza, a mellékfolyói és holtágai mentén	Visz a Tisza – turisztikai fejlesztés Csongrádon a Tisza és Holt-Tisza mentén
	I36.	Aktív-, gyógy- és sportlétesítmények és -turizmus fejlesztése	VadÁSZ – komplex fejlesztés az oktatáshoz, turizmushoz kapcsolódóan
	I37.	A Körös-torok fejlesztése	Körös-torok aktív turisztikai infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztése
			Körös-torok felújítása 2.
			KÖRÖS-menti Lombkorona sétány – FÜZÖN-VÍZEN ÁT
			TISZATUR-HATÁRON ÁT Csongrád és Óbecse közötti testvérvárosi kapcsolatra épülő vízi turisztikai fejlesztés – ezen belül is megvalósulhatna a Körös-torok részleges fejlesztése
	I38.	Szálláshely fejlesztések	SZEVIEP telep turisztikai célú fejlesztésének támogatása - külső beruházóval – szálláshely fejlesztési céllal
		Turisztikai energiahatékonysági és megújuló energia fejlesztések	Belvárosi vendégházak felújítása, komfortnövelése
		Szálláshely kapacitás bővítése, komfortfokozat növelése	Egyeztetés alatt-munkásszállás kialakítása
R8. Fenntartható természeti erőforrásgazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás	I39.	Agrárinnovációk támogatása	Egyeztetés alatt
		Mezőgazdasági feldolgozóipari tevékenységek, innovatív megoldások támogatása	
		Együttműködésen, tudásmegosztáson alapuló fejlesztések, digitalizáció az agrárgazdaságban	
		Akvakultúra tevékenységek fejlesztése	
	I40.	Mezőgazdasági területek közötti jobb elérhetőség megteremtése	VP-Külterületi utak fejlesztése pályázat benyújtása
	I41.	Helyi termékek és rövid ellátási láncok fejlesztése	Egyeztetés alatt
		Helyi termékek népszerűsítése	
		Termelői piacok fejlesztése	
		Termelőktől közvetlenül szállító rendszerek fejlesztése	
	I42.	Fenntartható erőforrásgazdálkodás az agrárgazdaságban	Egyeztetés alatt
		Tájfenntartó gazdálkodási formák alkalmazása	
		Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása	
		Homokhátsági biodiverzitás, táj- és természetvédelmi fejlesztések	
	I43.	Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása a zártkertekben is	Egyeztetés alatt
	I44.	Klímavédelem az agrárgazdaságban	Egyeztetés alatt.



Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Projektek
		A mezőgazdaság ÜHG kibocsátását csökkentő fejlesztések	
		Energiahatékonysági és megújuló energia beruházások a mezőgazdaságban	
		Erdősítési program klíma- és talajvédelmi célokból	
		Homokhátsági klíma-alkalmazkodási és klímavédelmi fejlesztése	
<b>R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz</b>	145.	Fenntartható öko- és bio gazdaságok létrehozása a csongrádi tanyavilágban	Egyeztetés alatt Tanyafejlesztési pályázatok benyújtása
	146.	Társadalmi felzárkózást és esélyegyenlőséget biztosító szolgáltatások a tanyákon (tanyagondnoki szolgálat fejlesztése)	
	147.	Tanyák és tanyák elérésének fejlesztései, energiahatékonysági beruházások	

## 6.2 Az akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklása

A tervezés következő lépéseként meghatározandók a fejlesztések területi csomópontjait az akcióterületek lehatárolásával. A lehatárolható akcióterületek:

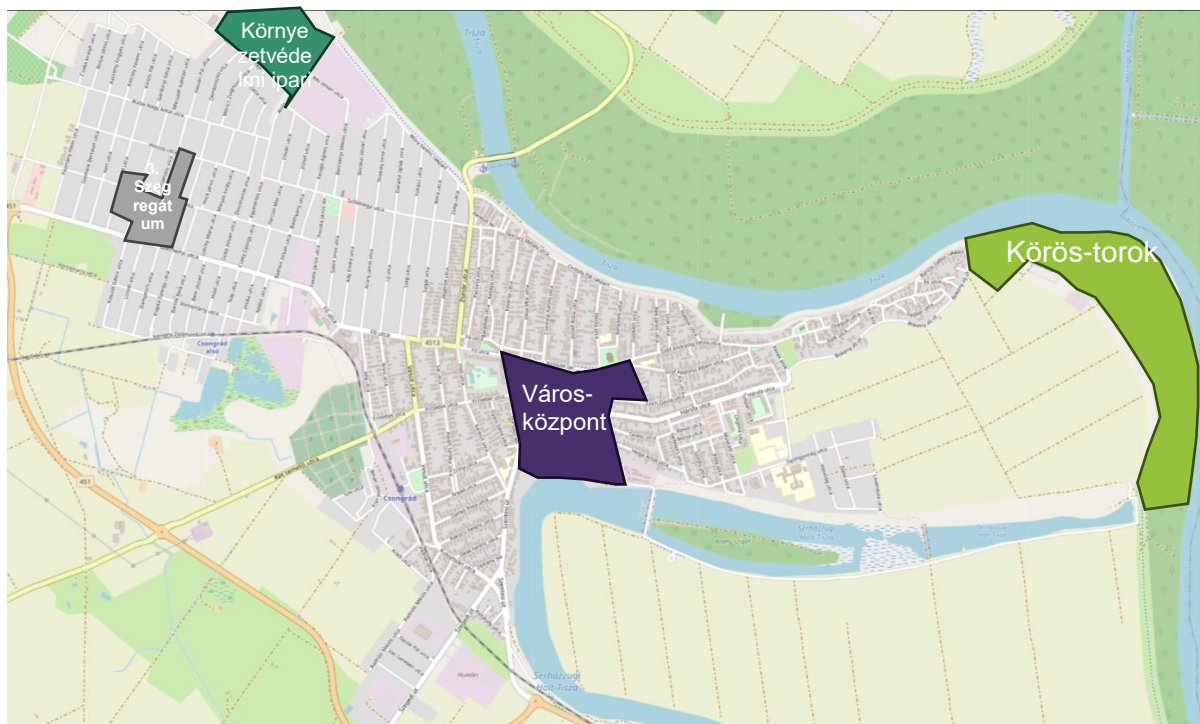
- megegyezhetnek egy lehatárolt városrészszel,
- az akcióterületek lehetnek a városrészeknél kisebbek, vagy városrész határokon átnyúlóak. Ugyanakkor, a könnyebb kezelhetőség miatt szerencsés, ha egy akcióterület egy városrészre esik.

Az akcióterületek pontos lehatárolása a határoló utcák, közterületek megnevezésével történik, vagy szélsőséges esetben telekhatárokkal is lehatárolhatók. Az akcióterületek lehatárolása indoklást igényel.

58. táblázat: Akcióterületek

Akcióterület	Akcióterület lehatárolása	A lehatárolás indoklása
Városmegye (déli kaputér)	Fő út – Szentháromság tér – Ifjúsági tér – Dózsa György tér - Hunyadi tér – Sport utca	A városmegye összefüggő részterülete, a Szentek felől érkezők kapu térsége, a buszállomás környéke. A város központi funkcióit tömörítő területe.
3. szegregátum	Széchenyi út-Bethlen Gábor u. – Nyíl u. – Nagymező u. – Petneházy u. – Hosszú u. – Eötvös u. – Tompa Mihály u. által határolt hat háztömb	A KSH által a 2011. évi népszámlálás adatai alapján lehatárolt terület, beavatkozással segítendő szegregátum.
Körös-torok	Körös- torok	Földrajzilag lehatárolt terület, komplex, turisztikai célú fejlesztése szükséges. Akcióterületként való kijelölését indokolja a fejlesztések összehangolt megvalósításának szükségessége a turisztikai potenciál kihasználására.
A Környezetvédelmi Ipari Park és környéke	7523/6, 7528/2 Hrsz., valamint az Attila utca és Kenderföld utcája	A Környezetvédelmi Ipari Park s az ott működő cégek a város gazdaságának kulcsszereplői. Az akcióterület a fejlesztésekhez feltétlenül szükséges területet határolja.

Az akcióterületek elhelyezkedését az alábbi térkép mutatja:



72. ábra: Az akcióterületek elhelyezkedése (alaptérkép forrása: Openstreetmap)

### 6.3 Városi szintű beavatkozási területek részletezése

Az FVS jelenleg azon projekteket tartalmazza, amelyek megvalósításának lehetősége felmerült és rendelkeznek költségbecsléssel. Azon projekteket, amelyek tervezése még nem jutott el a költségek hozzávetőleges meghatározásáig a 6.1 fejezetben található táblázatban szerepelnek, de a cselekvési terv további fejezeteiben az FVS tervezésének következő ciklusában kerülhetnek be. A felsorolt 36 projekt becsült költségei bruttó 11,84 Mrd Ft értéket képviselnek. További 12 projektötlet merült fel, amelyeknek a kidolgozottsága nagyon eltérő, és a megvalósításuk a tervezés jelenlegi fázisában még nem tervezhető.

#### 6.3.1 Stratégiai célkitűzéseket támogató egyedi beavatkozások

Az egyedi beavatkozások, amelyek nem kapcsolódnak szervesen városi vagy városi szintű fejlesztésekhez. Az egyedi, beruházási jellegű és/vagy szoft beavatkozások a leggyakrabban meghatározhatóak, leírhatóak az alábbi ismérvek alapján:

- Szűkebb környezetükben jelentkező helyi szintű fejlesztés(ek), amely(ek) hiányzó funkciót pótolnak vagy meglévő funkciót fejlesztenek partneri igények alapján
- Közterület- és környezetrendezési beavatkozások a város egy-egy pontján
- Új, önálló létesítmény elhelyezése a városszövetben

Hosszabb időtávú fejlesztések (pl. meglévő lakóterületek karakterének, épületállományának megújulása, funkcióváltó területek, amelyek jellemzően leromlott épületállománya rontja a városképet - tipikusan a városszövetben lévő barnamezős területek - vagy olyan meglévő funkciók, amelyek jellegüknél fogva nem illeszkednek az adott városszövetbe).

59. táblázat: Egyedi projektek: A Csongrádi Fürdő turisztikai fejlesztése – kerekmedence építés

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Prosperáló város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	Fürdőfejlesztés
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A fürdő helyi egészségügyi, betegségmegelőző és turisztikai élménykínálat funkcióval bír.
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A fürdő kerekmedence építés. Az üdülési szezonon kívüli kínálatot növeli a kültéri wellness kialakítása.
6.	Városrészi leképeződése	Városközpont

60. táblázat: Egyedi projektek: A víztorony felújítása

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Kiszolgáló város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	Víztorony felújítása
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Csongrádon a megfelelő víznyomásról gondoskodó víztorony elavult, a felújítása szükséges
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A Csongrádot ellátó víztorony felújítása
6.	Városrészi leképeződése	Városközpont

61. táblázat: WIFI Forever projekt

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Digitális város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	WIFI Forever/QR kódos tájékoztató táblák kihelyezése
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Az ingyenes wifi hálózat, mind a helyi lakosok, mind a látogatók számára hasznos és preferált eszköz, napjainkban egyik fontos helyi infrastruktúra
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Ingyenes wifi hálózat kiépítése és QR kódos tájékoztató táblák kihelyezése
6.	Városrészi leképeződése	Csongrád város területe

62. táblázat: Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Digitális város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A város közbiztonságának növelését és az értékek megóvását szolgálja
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Térfigyelő kamerarendszer kiépítése a város kulcsterületeink és az önkormányzati intézményeknél
6.	Városrészi leképeződése	A város egész területén

63. táblázat: Az FVS és többi szükséges stratégia kidolgozása

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Megtartó város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	FVS és a többi stratégia készítése, TVP kidolgozása
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5

4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Csongrád 2021-2027 között fejlesztési elképzeléseink programozása
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Az FVS és Csongrád fenntartható fejlesztéshez szükséges stratégiák és akciótervek kidolgozása
6.	Városrészi leképeződése	Átfogó, a város egészét érintő projekt

64. táblázat: Bokrosi park felújítása

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Megtartó város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	Bokrosi park felújítása
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A bokrosi lakosságéletminőségét javító beruházás
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A bokrosi park klímaszempontokat figyelembe vevő felújítása
6.	Városrészi leképeződése	Bokros

65. táblázat: VadÁSZ – komplex fejlesztés az oktatáshoz, turizmushoz kapcsolódóan

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Prosperáló város/Megtartó város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	VadÁSZ – komplex fejlesztés az oktatáshoz, turizmushoz kapcsolódóan
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S4, R7
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Barnamezős beruházás, amely egyedi sport és aktív turisztikai kínálatot alakít ki a városban, amely szezontól független attrakció. Ez a turisztikai idényt jelentősen meghosszabbíthatja
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Komplex oktatási, turisztikai fejlesztés vadászathoz kapcsolódóan (közösségi épület kialakítása, bekötő út, vezetékes ivóvíz, állatsimogató, vadás kert. Íjász pálya. Spartan, erőnléti, Iron Men pálya építése Játékos kalandpálya) –Lőtér és a kapcsolódó vadászház területén
6.	Városrészi leképeződése	Külterület

66. táblázat: Kemencecsárda felújítása Belváros közösségi terének létrehozása

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Megtartó város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	Kemencecsárda felújítása Belváros közösségi terének létrehozása
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A Belváros ikonikus épületének új funkciót adó átalakítása, a városrészben hiánypótló intézmény létrehozása
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	A Kemencecsárda műszaki felújítása és átalakítása közösségi célokra
6.	Városrészi leképeződése	Belváros

67. táblázat: Kiszlót, Holt-Tisza környezetének beruházási célú fejlesztése

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Kiszlót város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	Kiszlót, Holt-Tisza környezetének beruházási célú fejlesztése
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5

4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A terület rendezése és infrastruktúrával való ellátása a terület jobb hasznosítását teszi lehetővé
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Kisrét, Holt-Tisza környezetének infrastruktúra fejlesztése
6.	Városrészi leképeződése	Kisrét

68. táblázat: Vízi közmű hálózat felújítása

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Kiszolgáló város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	Vízi közmű hálózat felújítása
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	Csongrádon az ivóvíz hálózat egyes részeinek felújítása szükséges a megfelelő vízminőség biztosítása és a csőtörés károk megelőzése érdekében
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Csongrádon a vízi közmű egyes szakaszai több mint 50 évesek, amelyek felújítása szükséges
6.	Városrészi leképeződése	A város egész területén

69. táblázat: NEFOK – Nemzeti Fegyvergyártási Oktatási Központ - és a hozzá tartozó tanműhely létrehozása

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Prosperáló város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	NEFOK – Nemzeti Fegyvergyártási Oktatási Központ - és a hozzá tartozó tanműhely létrehozása
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S1, R1; S4, R6
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A védelemgazdaság fejlesztése a város gazdaságának egyik kitörési pontja, az elképzelések szerint a szakképzés és a tanműhely az ágazat fejlődését indukálja
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	Civil szervezet és vállalkozás részvételével védelemgazdasági felnőttképzési intézmény létrehozása és lépésről-lépésre történő fejlesztése, amíg az iskolarendszerű oktatást eléri
6.	Városrészi leképeződése	Városközpont

70. táblázat: Munkásszállás kialakítása

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás/ projekt illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Megtartó város
2.	Beavatkozás/projekt munkacíme	Munkásszállás kialakítása
3.	Beavatkozás/projekt illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Miért stratégiai jellegű beavatkozás/ kulcs projekt? Mi indokolja az egyedi beavatkozást?	A csongrádi gazdaság munkaerő igényét napjainkban már nehezen tudja helyben és a szomszédos településekről biztosítani, ezért a távolabbi településekről a munkaerő mobilitását az olcsó szálláslehetőség elősegíti. A fejlesztés megvalósításához szükséges lesz Állami területek igénybevétele.
5.	A beavatkozás/projekt célja és rövid tartalma	200 férőhelyes munkásszálló kialakítása
6.	Városrészi leképeződése	Északi városrész

### 6.3.2 Stratégiai célkitűzéseket támogató nagyobb városi területekre kiterjedő beavatkozások

Az akcióterületeken nagyobb városrészi vagy városnegyedi (bármilyen nagyságú terület lehet, nem kötelező városrészekben gondolkodni) területre kiterjedő, térben és időben koncentrált, komplex fejlesztések valósulnak meg. Az időbeli koncentrálttság azt jelenti, hogy a városi



területen belüli beavatkozások meghatározott időtávon belül megvalósulnak. A komplex jelleg azt jelenti, hogy a városi területen többféle, de egymással szorosan összehangolt beruházási jellegű és/vagy szoft beavatkozások valósulnak meg, amelyek főbb ismérvei:

- többnyire a kor színvonalához képest elmaradott állapotú, kihasználatlan építményekből álló területekre fókuszálnak,
- hiányzó vagy elavult funkciók fejlesztését célozzák,
- a leromlott környezeti állapot rekonstrukciója az egyik fő feladata,
- volumenük, így várható hatásuk is akkora, hogy érzékelhető változást idéznek elő az akcióterületen,
- együttesen szinergikus hatást fejtenek ki, vagyis az egyes projektelemek segítik más projektelemek megvalósulását, illetve hatásának kiteljesedését.
- 

71. táblázat: Akcióterületi projektek: Ipari park fejlesztése

	kérdés	kifejtés
1.	Az akcióterület illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Prosperáló város
2.	Az akcióterületi fejlesztés munkacíme	A Környezetvédelmi Ipari Park fejlesztése
3.	Az akcióterületi fejlesztés illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S4, R6
4.	Az akcióterület kijelölésének indoklása	A Környezetvédelmi Ipari Park
5.	Az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	Az akcióterületen az infrastruktúra fejlesztése, felszíni vízelvezetés megoldása, megújuló energia használatának bevezetése.
6.	Városrészi leképeződése	Északi városrész

72. táblázat: Akcióterületi projektek: Szociális városrehabilitáció a 3. szegregátumban

	kérdés	kifejtés
1.	Az akcióterület illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Megtartó város
2.	Az akcióterületi fejlesztés munkacíme	Szociális városrehabilitáció a 3. szegregátumban
3.	Az akcióterületi fejlesztés illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Az akcióterület kijelölésének indoklása	A legkiterjedtebb, a legnagyobb lélekszámú, legalacsonyabb foglalkoztatási arányú és a városközponttól legtávolabbi szegregátum, és csak itt vannak szociális bérházak.
5.	Az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	Szociális bérházak felújítása, út- és járda felújítása, közösségi tér építés, foglalkoztatást elősegítő és digitális kompetenciafejlesztő programok indítása
6.	Városrészi leképeződése	Északi városrész

73. táblázat: Akcióterületi projektek: Városközpont (déli kaputérség) rehabilitációja

	kérdés	kifejtés
1.	Az akcióterület illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Megtartó város
2.	Az akcióterületi fejlesztés munkacíme	Városközpont (déli kaputérség) rehabilitációja
3.	Az akcióterületi fejlesztés illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Az akcióterület kijelölésének indoklása	A városközpont déli kaputérsége fogadja a Szentés felől városba érkezőket. Itt található a buszállomás. Az utak, a terek és a zöldfelületeik megújítása, a Holt Tisza part rendezése szükséges

5.	Az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	A városközpont tereinek, zöldfelületeinek a megújítása, a Holt-Tisza parton lévő teniszcsarnok felújítása, az utak és a terek felújítása, közlekedési csomópont átépítése
6.	Városrészi leképeződése	Városközpont

74. táblázat: Akcióterületi projektek: A Körös-torok fejlesztése

	kérdés	kifejtés
1.	Az akcióterület illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Prosperáló város
2.	Az akcióterületi fejlesztés munkacíme	A Körös-torok fejlesztése
3.	Az akcióterületi fejlesztés illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S4, R7
4.	Az akcióterület kijelölésének indoklása	A Körös-torok Csongrád kiemelt turisztikai és rekreációs központja, a fejlesztése lépcsőről-lépésre komplex módon történik
5.	Az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	A Körös-torok infrastrukturális fejlesztése, turisztikai attrakciófejlesztés, szálláshelykínálat modernizációja, környezetvédelmi beruházások, út- és kerékpárút fejlesztés
6.	Városrészi leképeződése	Körös-torok

75. táblázat: Akcióterületi projektek: Környezetvédelmi ipari park elérhetőségének biztosítása

	kérdés	kifejtés
1.	Az akcióterület illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Prosperáló város
2.	Az akcióterületi fejlesztés munkacíme	Környezetvédelmi ipari park elérhetőségének biztosítása
3.	Az akcióterületi fejlesztés illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S4, R6
4.	Az akcióterület kijelölésének indoklása	Környezetvédelmi ipari park elérhetőségének biztosítása
5.	Az akcióterületi fejlesztés célja és rövid tartalma	Az ipari park megközelíthetőségének javítása, az út szélesítése és a körforgalom kibővítése, amely révén a nagyobb kamionok is biztonságosan közlekedhetnek
6.	Városrészi leképeződése	Északi városrész

### 6.3.3 Stratégiai célkitűzéseket támogató, átfogó szervezeti rendszerként működő stratégiai keretrendszerek (hálózatos, vonalas fejlesztések)

Hálózatos fejlesztésnek tekintendők az egymással összehangolt, összekapcsolódó beruházási jellegű és/vagy szoft beavatkozások csoportjai. Az összekapcsolódás azt jelenti, hogy a hálózatos beavatkozás kiterjedhet több városrészre, vagy akár a város egészére is, kapcsolódhat továbbá nagyobb léptékű térségi (országos, megyei, járási) hálózatokhoz is. A hálózatos, vonalas beavatkozások ismérvei az alábbiak:

- több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű beavatkozási pontból áll,
- a város egészére vagy annak egy részére – például több városrészre – terjed ki,
- a beavatkozási pontok egy együttműködő rendszer elemeit képezik.

76. táblázat: Hálózatos projektek: Középületek energetikai korszerűsítése és felújítása, megújuló energiatermelés az intézményekben

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Zöldülő város
2.	Beavatkozás munkacíme	Középületek energetikai korszerűsítése és felújítása, megújuló energiatermelés az intézményekben
3.	Beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A közszolgáltatásokat nyújtó épületek felújítása a város különböző pontjain
5.	A beavatkozás célja és rövid tartalma	Egészségügyi, oktatási és szociális intézmények napelem telepítése Szentháromság téri Rendelőintézet energetikai korszerűsítése és eszköz- és bútorbeszerzéssel

		Egészségügyi és szociális intézményekhez napelemes rendszerek telepítése A fürdő energetikai felújítása, megújuló energiák termelése, gépészet és digitális irányító rendszer, Óvoda épületek energetikai korszerűsítése Bokrosi Általános Iskola korszerűsítése
6.	A hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	Bökény, Északi városrész, Városközpont, Bokros,

77. táblázat: Hálózatos projektek: Óvodai és bölcsődei játszóterek és udvarok felújítása

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Megtartó város
2.	Beavatkozás munkacíme	Óvodai és bölcsődei játszóterek és udvarok felújítása
3.	Beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A fejlesztések a város 4 óvodáját és a 2 bölcsődéjét is érinti
5.	A beavatkozás célja és rövid tartalma	Bökényi óvoda komplett játszótér terv készítése Bokros óvoda játszóeszközök telepítése Fő utcai óvoda játszóeszközök telepítése Templom utcai óvoda játszóeszközök telepítése Széchenyi bölcsőde játszóeszközök telepítése, játszóudvar fejlesztése Templom utcai bölcsőde játszóeszközök telepítése, játszó udvarfejlesztése
6.	A hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	Bökény, Bokros, Városközpont, Északi városrész

78. táblázat: Hálózatos projektek: Út- és kerékpárút építések és felújítások

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Kiszolgáló város
2.	Beavatkozás munkacíme	Út- és kerékpárút építések és felújítások
3.	Beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	Az út és kerékpárutak hálózatos infrastruktúrák
5.	A beavatkozás célja és rövid tartalma	Belterületi kerékpárút felújítása, Felgyő-Csongrád kerékpárút felújítása, EUROVELO kerékpárutak felújítása. Fő utca – Arany János utca – Vég utca csomópont kiépítése. Árpád Fejedelem út felújítása, Négyöles út szélesítése, védőcsövek elhelyezése. Szív utca – Bihari János utca felújítása. Négyöles út szélesítése, védőcsövek elhelyezése. 4502.sz főút felújítása- Bokrosi út
6.	A hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	Átalakuló városrész, Északi városrész, Bokros

79. táblázat: Hálózatos projektek: Csapadékvíz elvezető hálózat felújítása és kiépítése

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Kiszolgáló város
2.	Beavatkozás munkacíme	Csapadékvíz elvezető hálózat felújítása és kiépítése
3.	Beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S3, R5
4.	Beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A csapadékvíz elvezető hálózat jellegénél fogva hálózat
5.	A beavatkozás célja és rövid tartalma	Belváros és Bökény csapadékvíz elvezető felújítás. Szent Rókus tér csapadékvíz elvezető hálózat kialakítása, útfelújítással. Városi csapadékvíz elvezető hálózat felújítás.
6.	A hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	Belváros, Bökény

80. táblázat: Hálózatos projektek: Turisztikai fejlesztések Csongrádon

	kérdés	kifejtés
1.	Beavatkozás illeszkedése a tervezési dimenziókhoz	Prosperáló város
2.	Beavatkozás munkacíme	Turisztikai fejlesztések Csongrádon
3.	Beavatkozás illeszkedése az FVS stratégiai céljaihoz	S4, R7
4.	Beavatkozás hálózatos jellegének bemutatása	A turisztikai fejlesztések az önkormányzati ingatlanokon, kordináltan tervezett projektek
5.	A beavatkozás célja és rövid tartalma	Belvárosi vendégházak felújítása, komfortnövelése. Visz a Tisza – turisztikai fejlesztés Csongrádon a Tisza és Holt-Tisza mentén. Csongrádi gyalogtúraútvonalak kapcsolódása az Eurovelo 11 kerékpárhálózat mentén.
6.	A hálózat beavatkozásban érintett részének városrészi leképeződése	Belváros, Bokros, Bökény, Északi városrész, Körös-torok

#### 6.4 Városterégi szintű beavatkozási területek részletezése

Csongrád városa számos olyan fejlesztést tervez megvalósítani, melynek a városhatáron is túlnyúló hatásai várhatóak (ilyen az oktatási- és egyéb közintézmények fejlesztése, városhatáron túlnyúló közlekedési rendszerek fejlesztése, gazdaságfejlesztési beavatkozások), azonban ezek megvalósítását (bár a környező településekkel való egyeztetést követően) a város önmaga tervezi. Ennek megfelelően a projektek az előző fejezetben bemutatásra kerültek, míg a célok városterégi hatásait a 3.3-as fejezet mutatja be.

Csongrád-Csanád megye Területfejlesztési Programja a következő fejlesztések megvalósítását tervezi a 2021-2027-es időszakban a Homokhátság és Tiszamente térségében:

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás tematikus fókusz	A térségi vízkezelés és vízgazdálkodás fejlesztése
2.	beavatkozás munkacíme	A térségi vízkezelés és vízgazdálkodás fejlesztése
3.	illeszkedése a vármegyei program céljaihoz	Területfejlesztési programban szereplő fejlesztés
4.	illeszkedése az FVS céljaihoz	R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma (a térségi vonatkozások kiemelésével)	A hiányos szennyvízkezelés, a belvizek okozta károk, valamint a vízviesszatartás igénye miatt szükséges vízkezelési és -gazdálkodási fejlesztések végrehajtása. Ide tartozhatnak pl. nagyobb térségi vízgazdálkodási projektek, víziközmű rendszerek felújítása, az ivóvízhálózatok és ivóvízminőség javítására szolgáló projektek, a szennyvízelvezetés és -kezelés javítása-fejlesztése, lokális jellegű belvízelvezető csatornák, csatornahálózat fejlesztése, illetve az árvízvédelmi művek fejlesztése.
6.	tevékenységek	a vízkivételi helyek kialakítása a Tiszán, a csatornákon műtárgyak beépítése, víztározó tavak teljes rekonstrukciója, a tórendszer műtárgyainak cseréje, cserje irtások, töltések javítása, a tórendszerek iszaptalanítása. Ezen a téren mindenképp megemlíthető még a Duna-Tisza csatorna megépítése, mint országosan kiemelt projekt. Ezen kívül fontos a belterülethez közeli tanyás épületek vízellátásának biztosítása is
7.	a tevékenységekben érintett települések köre és feladataik	térség önkormányzatai, kedvezményezettként, vagy konzorciumi partnerként
8.	hatások és a hatásokban érintett települések köre	vízgazdálkodás rendszerének fejlesztése a térség minden településén
9.	koordináció módja, az érintett települések bevonása a koordinációba	megyei önkormányzaton, vízgazdálkodási szerveken keresztül
10.	városhatáron túlmutató, térségi kihatás	a településhatárokon átnyúló vízgazdálkodási (pl. vízviesszatartás, árvízi, vagy belvízi védekezés) hatások

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás tematikus fókusz	A térségi hulladékgazdálkodás fejlesztése, a körkörös gazdaság meghonosítása



2.	beavatkozás munkacíme	A térségi hulladékgazdálkodás fejlesztése, a körkörös gazdaság meghonosítása
3.	illeszkedése a vármegyei program céljaihoz	Területfejlesztési programban szereplő fejlesztés
4.	illeszkedése az FVS céljaihoz	R5. Település-fejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatás-fejlesztése
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma (a térségi vonatkozások kiemelésével)	A vármegyében jelentős terepe van a körforgásos gazdaságra való átállásnak, amely szintén a zöld, környezettudatos, energiahatékony gazdaság kialakításához, a hulladékgazdálkodás környezetbarát, újrahasznosítást és újrahasználatot ösztönző fejlesztéséhez és a természeti erőforrások körforgásban tartásához kapcsolódik
6.	tevékenységek	Az intézkedés keretében a hulladék kezelésének, hasznosításának fejlesztéséhez kapcsolódó beruházások valósulnak meg, pl. hulladékhasznosító művek építése, hulladékkezelő telepek fejlesztése, a hulladék okozta környezeti károk enyhítése, megakadályozása, a szelektív hulladékkezelés feltételeinek megteremtése, fejlesztése, a lakossági tudatosság növelése
7.	a tevékenységekben érintett települések köre és feladataik	térség önkormányzatai, konzorciumi partnerként
8.	hatások és a hatásokban érintett települések köre	hulladékgazdálkodás rendszerének fejlesztése a térség minden településén
9.	koordináció módja, az érintett települések bevonása a koordinációba	megyei önkormányzaton, állami szerveken keresztül
10.	városhatáron túlmutató, térségi kihatás	a térségben keletkező hulladék kezelésének optimális megoldása

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás tematikus fókusz	Biodiverzitás, természet- és tájvédelem
2.	beavatkozás munkacíme	Biodiverzitás, természet- és tájvédelem
3.	illeszkedése a vármegyei program céljaihoz	Területfejlesztési programban szereplő fejlesztés
4.	illeszkedése az FVS céljaihoz	R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma (a térségi vonatkozások kiemelésével)	A klímavédelemhez is kapcsolódva, a természeti károk csökkentése érdekében szükséges intézkedéseket/fejlesztéseket hozni
6.	tevékenységek	a fenntartható gazdálkodás, az őshonos fajok védelme, a természeti környezet védelméhez, illetve a károkozó tevékenységek megszüntetéséhez kapcsolódó tevékenységek. Része továbbá a védendő és megőrzendő táji és természeti elemek javítása, a települési zöldterületek fejlesztése, a táj, mint érték védelme.
7.	a tevékenységekben érintett települések köre és feladataik	térség önkormányzatai, konzorciumi partnerként
8.	hatások és a hatásokban érintett települések köre	természet és tájvédelem, jobb feltételek kialakítása az élővilág számára minden településen
9.	koordináció módja, az érintett települések bevonása a koordinációba	megyei önkormányzaton, állami szerveken keresztül

10.	városhatáron túlmutató, térségi kihatás	a térség élővilágának védelme, megőrzése, életkörülményeinek fejlesztése
-----	---	--

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás tematikus fókusz	A helyi termékekhez és piacokhoz kapcsolódó infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztések
2.	beavatkozás munkacíme	A helyi termékekhez és piacokhoz kapcsolódó infrastrukturális és szolgáltatásfejlesztések
3.	illeszkedése a vármegyei program céljaihoz	Területfejlesztési programban szereplő fejlesztés
4.	illeszkedése az FVS céljaihoz	R5. Település-fejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatás-fejlesztése
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma (a térségi vonatkozások kiemelésével)	A beavatkozás célja a helyi termékek piacra jutásának segítésén keresztül a térség mezőgazdaságának támogatása
6.	tevékenységek	A térségben jelentős szerepet játszó gazdálkodók által helyben előállított termékek értékesítési lehetőségeinek javítása, valamint a helyi termékekre épülő értékesítési, ellátási szolgáltatások erősítése miatt szükséges a településeken az értékesítési lehetőségek (pl. helyi piacok), valamint a helyi szolgáltatások (pl. közétkeztetés) és az ezekhez kapcsolódó fizikai infrastruktúrák (épületek, eszközök, , közösségi zöldség-gyümölcs tárolókapacitások, bérelhető stabil, vagy mozgó feldolgozó, tartósító, csomagoló (palackozó) üzemek) kialakítása, fejlesztése
7.	a tevékenységekben érintett települések köre és feladataik	térség önkormányzatai, konzorciumi partnerként
8.	hatások és a hatásokban érintett települések köre	mezőgazdasági termékek helyi piacának fejlődése minden településen
9.	koordináció módja, az érintett települések bevonása a koordinációba	megyei önkormányzaton, állami szerveken keresztül
10.	városhatáron túlmutató, térségi kihatás	a térség gazdaságának erősödése, jelentős részben az együttműködések erősítésén keresztül

kérdés		kifejtés
1.	beavatkozás tematikus fókusz	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése
2.	beavatkozás munkacíme	Falu- és tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése
3.	illeszkedése a vármegyei program céljaihoz	Területfejlesztési programban szereplő fejlesztés
4.	illeszkedése az FVS céljaihoz	S1. Bizakodó, összetartó, tettere kész városi és tanyasi társadalom
5.	a beavatkozás célja és rövid tartalma (a térségi vonatkozások kiemelésével)	A falusi és tanyás térségekben élő, speciális helyzetben lévő lakosság ellátását szolgáló gondnoki szolgálatok számára szükséges fejlesztési forrásokat biztosítani a szolgáltatások minél teljesebb körű ellátásának biztosítása érdekében.
6.	tevékenységek	elsősorban eszközbeszerzés
7.	a tevékenységekben érintett települések köre és feladataik	térség önkormányzatai, konzorciumi partnerként
8.	hatások és a hatásokban érintett települések köre	falugondnoki hálózat munkájának hatékonyságának növekedése

9.	koordináció módja, az érintett települések bevonása a koordinációba	megyei önkormányzaton, állami szerveken keresztül
10.	városhatáron túlmutató, térségi kihatás	a térség tanyás területeken élő lakosságának életminőségének javulása

A vármegyei program fentiek mellett további fejlesztéseket is megnevez a Homokhátság és a Tiszamente térségében, azonban ezek közvetlenül Csongrád városát nem érintik.

## 6.5 Stratégia együttműködési menetredek (zöld és digitális átállást elősegítő célok és intézkedések, opcionálisan innovációs menetrend)

Az FVS-t felülvizsgálatát el kell végezni a következő népszámlálás eredményeinek megjelenése után. Ezt követően a TOP Plusz-1.3-1-21 pályázat kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenysége a városi zöld átállás menetrend alapján kidolgozandó a városi zöld finanszírozási keretrendszer készítése, a város energiafelhasználásának átfogó energetikai felmérése.

### 6.5.1 Zöld átállás menetrend

Magyarországnak 2050-re klímasemlegessé kell válnia a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia alapján. A zöld átállás a város klímaalkalmazkodási stratégiáját és megvalósítását jelenti. A zöld átállásnak a megtervezése hosszabb időt vesz igénybe, ezért az FVS keretében a zöld átállás kidolgozására vonatkozó menetrend elkészítése a feladat. A menetrend kidolgozását követően a zöld finanszírozási keretrendszer kidolgozását 2024. december 31-ig kell befejezni.

#### I. Előkészítés

##### A jelenlegi állapot bemutatása

Csongrád földrajzi helyzeténél fogva a víz-, az árvíz-, a természet és a környezetvédelmi problémák kezelésében nagy tapasztalattal rendelkezik. A klímaváltozásra való felkészülésre vonatkozóan konzorcium keretében az önkormányzat készített megalapozó dokumentumot.

A NATÉR klímamodell eredményei szerint az éghajlatváltozás Csongrád területét mérsékelten érinti. Az egész Alföldre jellemző szárazodás fokozódása valószínűsíthető, a csapadékmennyiség csökkenése és őszi időszakra való tolódását vetítik előre a modellek. A napsütéses órák számával növekszik a nyári csapadékmentes és hőhullámos napok száma. A klímaérzékeny természetes élőhelyek együttes sérülékenysége 2021-2050-ben a NATÉR klímamodelljei alapján alacsony fokú Csongrád térségében. Az átlag mögött azonban jelentős differenciák találhatók.

A természetes gyepek például ezen rövid időtávra előre jelzett klimatizáló hatásának változása a klíma modellek alapján kismértékben javuló.

Csongrád területén belül nem magas az erdők aránya, a klíma modellen jól látható, hogy az élő és a holt Tiszához közeli erők nem sérülékenyek, ugyanakkor a Város déli-délnyugati részén és a járás többi településén már sérülékenyek bizonyultak az erdők.

A klíma modellben a szántóföldi növények közül a kukorica, a napraforgó és a repce hektáronkénti hozama jelentősen 1-0,5 tonnával csökken erőteljes műtrágyázás mellett is. Ellenben az őszi vetésű növények esetében hozamnövekedés várható, természetesen erős műtrágyázás mellett. A folyamat fontos tényezője, hogy a modellben a csapadék évszakonkénti eloszlása változik, a tavasz szárazabbá, az őszi csapadékosabbá válik.

Csongrád közigazgatási területén leginkább a Bokrosi-homokhát kitett a klímaváltozás negatív hatásainak: A nagyfokú szárazodásnak és az egyenlőtlen csapadékeloszlás okai a rossz vízmegtartó képességű üledékei, talajai, az első vízzáró rétegek mély helyzete, valamint a víztárolásra alkalmas természetes mélyedések hiánya. A homokháton hiányoznak azok a természetes és mesterséges mélyedések, felszínformák, amelyekben a vízmegtartás lehetséges volna, mivel ezek főként a kistáj peremére összpontosulnak. A hátság vízellátottsága sokat romlott a peremi feláramlási zónák szikes laposairól történő belvízelvezetésekkel.

#### *Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése*

Az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése érdekében a városban az energiahatékonyság növelése, valamint a zöld energiatermelés és használat növekedése kezdődött meg. Az energiahatékonyság javítása érdekében megkezdődött az önkormányzati intézmények épületeinek felújítása. Csongrádon a zöld energiatermelés elsősorban szoláris energia villamosáram termelési és vízmelegítési célú használatát, másfelől a geotermikus energia szélesebb körű és környezetbarát, alkalmazását foglalja magában.

Csongrád város számos pályázatot nyert a korábbi években, amelyek az éghajlatváltozás hatásainak mérsékléséhez kapcsolódnak. Négy épület energetikai felújítása valósult meg TOP forrásból, ezek a CSTÁI Galli János Általános Iskolája és Alapfokú Művészeti Iskolája, Kozmutza Flóra Általános Iskola és Szakiskola Csongrádi Tagintézménye, Csongrádi Óvodák Igazgatósága Bökényi „Napraforgó Óvoda és a Csongrádi Óvodák Igazgatósága Bokrosi „Napsugár” Óvoda. Önkormányzati feladatellátást szolgáló fejlesztések támogatásából 2019-ben a „Platánfa” Óvoda teljes felújítása is megtörtént, ami magába foglalja a nyílászáró cserét, hőszigetelést, kazáncserét és fűtőkorszerűsítést. A városban két épületre napelemes kiserőmű került telepítésre az elmúlt években, amellyel a villamosenergiára fordított kiadások mérsékelhetőek. A város közösségi terein is számos fejlesztés volt tapasztalható a konyha és a könyvtár is energetikai korszerűsítésen ment keresztül, illetve KEHOP forrásból szemléletformálásra is sor került.

#### *Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás*

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást szolgálja a vízgazdálkodás rendszerének átalakítása, amelynek célja, az egyenetlen csapadékvíz eloszlás mellett az árvízből és csapadékból származó víz visszatartását biztosító rendszer megvalósítása, amely átfogó állami projektek keretében formálódik és valósul meg. Csongrád város 2011-ben egy KEOP pályázat keretében szennyvíztisztító és csatornahálózat bővítési projektet valósított meg. A belvíz csatornák megtartják a talaj termőképességét, és nem csak a belvizet, hanem a tisztított szennyvizet is újrahasznosítják ezekben. A mezőgazdaság öntözési igényének kiszolgálását is lehetővé teszi.

#### *A vízi erőforrások fenntartható használata és védelme*

Csongrád egész területe vízminőségvédelmi övezetbe tartozik. A felszíni vizek minősége javul a zárt rendszerű csatornázás egész településre kiterjedő kiépítése és a rákötések után. A városban 2015-ben egy Délkelet-Magyarországi szennyvízelvezetési és kezelési fejlesztés részeként megtörtént a meglévő szennyvíztisztító rendszerének bővítése, korszerűsítése és intenzifikálása egy a jelenleginél nagyobb kapacitású, korszerű szennyvíztisztító és iszapkezelő berendezéssel.

A felszíni vizek fő gyűjtője a Tisza és holtágai, a Hármaskörös, valamint a Felső-főcsatorna, Vidre-éri csatorna, és a Vidre-éri összekötő csatorna. Csongrád település jelentősebb csatornája a Felső-főcsatorna. A belvízelvezető csatornahálózat hossza meghaladja a 900 km-t. A kisvizek átemelését mintegy 40 db szivattyútelep végzi.

#### *A körforgásos gazdaságra való áttérés*

Csongrádi Víz- és Kommunális Nonprofit Kft. végzi a hulladékkezeléssel kapcsolatos feladatokat, mégpedig a kommunális hulladék szervezett szállítását, ártalmatlanítását, konténerbérlésre és fertőtlenítésre való lehetőség biztosítását, zöldhulladék gyűjtését és kezelését, béraprítást, bérrostálást, szelektív hulladékok (papír, műanyag, üveg) gyűjtését, kezelését, valamint veszélyes hulladék gyűjtését. Az ártalmatlanítási, feldolgozási, értékesítési tevékenység a Felgyői Regionális Hulladékkezelő Központ területén történik.

Az ivóvíz biztosítását és a szennyvízkezelést az Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. oldja meg. A város számos projekt keretében végzett az elmúlt években körforgásos gazdasághoz kapcsolódó szemléletformálást.

#### *A szennyezés megelőzése és csökkentése*

Csongrádon a levegő minősége megfelelő, a CO<sub>2</sub>-kibocsátás csökkentése érdekében energiahatékonysági beruházások szükségesek. A közlekedésből származó kibocsátás csökkentése részben a járműpark megújítása, részben az áruszállítás racionalizálása révén valósítható meg.

A város számos elnyert kerékpárút fejlesztési pályázattal próbálja a lakosságot a szennyezés megelőzésére ösztönözni, ilyenek a kistérségi kerékpárút I. ütemének építése a 4519 j. országos közút Csongrád-Felgyő-Csányteleki szakasza mellett, és a 4502-es számú út Csongrád-Bokros közötti kerékpárút építése.

#### *A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása*

Csongrád több területe tájképvédelmi övezetbe tartozik. Az övezet lehatárolását tekintve a belterület menti és az északi térségben csak pontosítás történt. A Gyójai dűlő és a Bodor dűlő egy részéről törlésre, míg Bokrostól délkeleti irányban kijelölésre került egy kisebb tájképvédelmi terület.

Csongrád több része ökológiai területek közé tartozik. Ezen belül északi területe ökológiai magterület, a Holt-Tisza menti terület szintén magterület. A város külterületén a tanyák menti pufferterület és magterület zöme ökológiai folyosóvá átminősített terület lett.

A 2. Vízyűjtő Gazdálkodási Terv szerint a felszíni vizek, a Tisza és a Serházuzzi Holt-Tisza ökológiai, biológiai állapota mérsékelt, a Felső-főcsatorna, a Vidre-ér gyenge. A fizikai-kémiai minősítés szerint az előbbiek állapota jó, az utóbbiak állapota mérsékelt. A Tisza mente, kiterjedve a belterületre és a homokhátra is (Bokros, Öregszőlők, Erzsébeti-szőlők) tápanyag- és nitrátérzékeny terület. A Csongrád-Bokrosi-Sós-tó természetes, időszakos vízborítottságú védett tó.

## **II. A zöld átállás céljai**

- R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás
- R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése
- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése
- R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás
- R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz

#### *Az éghajlatváltozás mérséklése*



- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése
- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése
- R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás

*Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás*

- R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás: Fenntarthatósággal, klímaváltozással, természetvédelemmel, energiahatékonysággal, megújuló energiákkal, energia- és klímatudatossággal kapcsolatos tudáskészlet kialakítása
- R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás

*A vízi erőforrások fenntartható használata*

- R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás

*A körforgásos gazdaságra való áttérés*

- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése: A körforgásos gazdaság fejlesztése, a hulladékképződés minimalizálása.

*A szennyezés megelőzése és csökkentése*

- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése: A körforgásos gazdaság fejlesztése, a hulladékképződés minimalizálása.

*A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása*

- R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, biodiverzitás védelme
- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás

81. táblázat: A zöld fejlesztések intézkedéseinek meghatározása

Kód	Intézkedés
I3.	Fenntarthatósággal, klímaváltozással, természetvédelemmel, energiahatékonysággal, megújuló energiákkal, energia- és klímatudatossággal kapcsolatos tudáskészlet kialakítása
I11.	Árterek, hullámterek rehabilitációja, fiatalítása
I12.	Térségi, homokhátsági biodiverzitás, természet- és tájvédelem,
I13.	Térségi vízkezelés és vízgazdálkodás, települési vízrendezés, vízgazdálkodás, vizes élőhelyek rehabilitációja
I16.	Városi zöldfelületek és vizes területek fejlesztése
I17.	Lakossági energiahatékonysági és megújuló energia beruházások
I18.	Közüntézmények energetikai korszerűsítése, egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, egyéb önkormányzati ingatlanok felújítása, önkormányzati energiatermelő beruházások, önkormányzati energiaközösség támogatása
I20.	A Csongrádi Gyógyfürdő energetikai és szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése
I21.	A csapadékvíz elvezető hálózat bővítése, felújítása
I22.	A közműhálózat bővítése, felújítása
I23.	Kerékpárút fejlesztés kül- és belterületen

I30.	Vállalkozások megújuló energia termelő beruházásai
I31.	Vállalkozások energiahatékonysági beruházásai, technikai és technológiai fejlesztései
I43.	Fenntartható erőforrásgazdálkodás az agrárgazdaságban
I44.	Klímavédelem az agrárgazdaságban
I45.	Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása a csongrádi tanyavilágban
I47.	Tanyák fejlesztései, energiahatékonysági beruházások

A szemléletformálás elengedhetetlen, ahhoz, hogy a lakosság megfelelő mértékben közreműködjön a klímaváltozás hatásainak mérséklésében, ezért a város több szemléletformáló előadást tervez, amellyel a város lakosságát kívánják ösztönözni.

Jelen stratégiában szereplő beavatkozások, projektek figyelembe veszik a város által meghatározott intézkedési irányokat. A zöld átálláshoz való hozzájárulásuk számszerűsítése a részletes tervezés során lesz pontosan becsülhető.

### III. A zöld átállás kidolgozásának szervezeti kérdései és ütemezése

- A zöld átállás megvalósítására specializálódott poszt, szervezeti egység nincs az önkormányzat, az önkormányzat intézményei és az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok munkavállalói vagy vezetői között.
- A zöld átállást biztosító fejlesztések kidolgozására és végrehajtására vonatkozó döntési jogkör a Képviselő-testületet illeti meg. A döntéselőkészítési folyamatok az önkormányzat illetékes irodái végzik, a fejlesztésekkel kapcsolatos előterjesztések a Fejlesztési, Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda feladatai közé tartoznak.

#### A városi zöld finanszírozási keretrendszer kidolgozásának és megvalósításának ütemezése

- A zöld átállás kidolgozásának határideje: 2023-2024. december 31.
- A városi zöld finanszírozási keretrendszer kialakítása 2024. december 31.

A városi zöld finanszírozás rendszer definiálása

- A zöld átállás intézkedéseinek és projektjeinek meghatározása
- A zöld átállás intézkedéseire, projektjeire rendelkezhető forrásszerkezet kialakítása
- A projektek megvalósításának priorizálása
- A projektek eredmény- és hatásindikátorainak meghatározása
- Az indikátorok mérési módszertanának meghatározása
- A zöld átállás partnerségének meghatározása

A városi zöld átállás megvalósítása 2022-2029

- A városi zöld átállás projektjeinek előkészítése 2022-2027
- A projektek megvalósításának folyamata 2023-2029
- A projektek monitorozása 2023-2029
- Éves allokációs jelentések 2025-2029
- Éves hatásjelentések 2025-2029
- Éves hatásjelentésekhez az adatgyűjtés 2023-2029
- A zöld átállás éves értékelése és szükség szerint felülvizsgálata 2026-2029

#### 6.5.2 Digitális átállás menetrend

A városüzemeltetési szolgáltatások és az önkormányzati fenntartású közintézmények digitalizációjára irányuló elemzések, digitális átállás akcióterv kidolgozása a TOP Plusz-1.3-1-21 pályázat FVS kidolgozása során kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenység. Ezt a munkát az FVS következő népszámlálás eredményeit követő felülvizsgálata után kell elvégezni. Az FVS készítésének jelen fázisában ennek a menetrendjét szükséges kidolgozni.

A digitális átállás alatt a digitális technológiák alkalmazása következtében beálló gazdasági, társadalmi és kulturális változások értendők. A digitális átállástól elsősorban jobb hatékonyságot, gazdasági előnyöket, foglalkoztatási és jövedelmezőségi növekményt, az átfutási idők csökkenését, gyorsabb elérést és új lehetőségek feltárulását várjuk. Mint minden drága, gyorsan változó és gyorsan avuló, állandó karbantartást és tanulást igénylő jelenség és folyamat, megvalósulhat gazdaságos és gazdaságtalan módon. A digitális átmenet megbízható technikai és szoftver háttere mellett az emberi tényező rendkívül fontos a sikeres átállás megvalósításában.

Magyarországon az alacsony szintű digitális ismeretekkel rendelkezők aránya 1/3, a közepes ismeretekkel bíróké 23%. Ezek az értékek az uniós átlag körül alakulnak. Amiben jelentősebben hátrányt szenved az ország, az a magas szintű digitális ismeretekkel bírók csoportja. A digitalizálódás generációs jelenség, a fiatalabbak között magasabb az átlagosnál járatosabbak ebben a világban, a nagy különbség 45 év felett alakul ki, ahol az alacsony szintű tudással bírók aránya 50% fölé kerül.<sup>50</sup>

## I. Előkészítés

A lakossági felmérés eredményei alapján a digitalizáció bizonyos területei sikeresen beépültek a mindennapi gazdasági és társadalmi reprodukciós rutinokba. Szinte mindenki rendelkezik mobiltelefonnal. Az elektronikus eszközök tekintetében a lakossági felmérésben résztvevő válaszadók 100%-a rendelkezik valamilyen smart eszközzel. A kitöltők 93,7%-a használ a hétköznapiakban okostelefont. Hasonlóképpen alakul a számítógép valamilyen fajtáját használók aránya, a kitöltők 92,2%-a használ személyi számítógépet, notebook-ot vagy tabletet. Notebook-ot többen használnak, mint PC-t. Tabletet csak minden ötödik személy használ és mindössze 2 főt nem használ mellette másféle számítógépet. A megkérdezettek valamivel több mint fele okos/smart televíziót néz. Az okosórák elterjedtebbek, mint a táblagépek. Okosórát a megkérdezettek 27,5%-a visel, és 90%-uk az óra mellett még legalább másik háromféle eszközt használ.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a lakosság milyen céllal használja az internetet (több válasz megjelölésére is volt mód). A kitöltők közül csupán 1 fő nyilatkozta azt, hogy egyáltalán nem használ internetet. Legtöbbszörük (87,3%-uk) számára azonban információszerzésre és tájékozódásra, valamint 85,2%-uk számára kommunikációra és kapcsolattartásra szolgál (pl. telefonálás, levelezés, Skype stb.) a világháló.

A lakossági felmérés emellett számot adott arról is, hogy a válaszadók 79,6%-a közösségi oldalak látogatása érdekében használja az internetet. Ezt az opciót szorosan követve, a válaszadók 74,6%-a jelezte, hogy ügyintézési céllal (pl. nyomtatványok letöltése és benyújtása), 73,9%-uk szolgáltatások igénybevétele céljából, legyen szó például elektronikus vásárlásról vagy épp szállás, illetve repülőjegy foglalások intézéséről, s 72,5%-uk az ügyfélkapu rendszeres használata céljából használja az internetet.

Közepesen gyakori válasz volt emellett a digitális átállás tekintetében fontos adatként hangsúlyozandó, hogy a kitöltők 64,1%-a számára képezi az internet a napi munkavégzés részét. A csongrádi felmérésben résztvevő lakosok 57,7%-ánál fordult elő, hogy az internetet szórakozási céllal (pl. video, film, zene letöltése) veszik igénybe. Az internethasználók közel fele 49,3% használja tanulásra, oktatási anyagok letöltésére és az e-oktatás igénybevételére. A kitöltők 21,1%-a jelölte be, hogy játszik az interneten.

---

<sup>50</sup> Adatok forrása: KSH Fenntartható fejlődési célok

82. táblázat: Ügyfélkapcsolatok csatornái

Szolgáltatás/szolgáltató	Személyes ügyintézés	Postai levelezés	Telefon	Online ügyintézés, e-mail	Mobil applikáció
Villamosművek	6,0	13,5	14,3	48,9	14,3
Távhőszolgáltatás	15,1	28,0	12,9	30,1	7,5
Víz- és csatorna	16,4	19,5	13,3	43,0	7,0
Hulladékszállítás	24,0	27,9	16,3	29,5	2,3
Közösségi közlekedés	40,4	9,6	14,9	19,1	13,8
Közhivatali ügyintézés	55,7	3,6	6,4	30,7	1,4
Alapfokú oktatás	52,5	7,9	14,9	16,8	4,0
Egészségügy	53,6	2,9	29,7	10,9	2,2
Kulturális szolgáltatások	51,2	4,7	14,2	22,8	4,7
Szociális ellátás	49,5	10,7	21,4	9,7	2,9

Adatok forrása: Lakossági felmérés

A kérdőíves felmérésben a közműszolgáltatók és a közszolgáltatások digitális kapcsolattartásával kapcsolatos lakossági tapasztalatok is szerepeltek. Az ügyfélkapcsolatok digitalizációja a villamosművek esetében a leginkább előrehaladott, a lakosság közel kétharmada elektronikusan intézi az ügyeit a szolgáltatóval, és emellett a személyes ügyintézés minimális. A vízműveknél a lakosság fele részben elektronikusan intézi az ügyeket. A többi szolgáltató esetében lényegesen alacsonyabb az ügyfélkapcsolatok digitalizációjának szintje. A közhivatalok és a közszolgáltatások ügyfélkapcsolatai felerészt személyes megjelenésen alapulnak. A közhivatali ügyintézés harmadrészt már elektronikus csatornákon keresztül folyik a lakosság megítélése szerint.

#### Az intézményi felmérés eredményei

Csongrádon az intézmények méretüktől függően rendelkeznek az alap- és adminisztrációs tevékenységükhöz szükséges számítástechnikai háttérrel, igénybe veszik rendszergazdák segítségét vagy az Önkormányzaton keresztül vagy szerződéses formában. Fejlett digitális technikák alkalmazása a távhőszolgáltatás szabályozása és a fürdő beléptető rendszerén kívül nem jellemző.

A közszolgáltatásoknak helyt adó épületek túlnyomó többsége elavult. 2006 óta pályázatokon elnyert forrásokból folyik az intézményi épületek korszerűsítése, a szolgáltatás feltételeinek javítása, az eszközök és felszerelések cseréje, modernizációja. A beruházások során az épületek működtetésében fejlett digitális eszközök bevezetésére is sor került, több iskolában interaktív táblákat szereltek fel.

Az intézmények által megfogalmazott igények között felmerült az informatikai eszközök korszerűsítése is, azonban elsőbbséget élveznek az intézmény alapszolgáltatásainak fejlesztése. A rongálások megakadályozása érdekében igényként merült fel a telefonról vezérelhető és ellenőrizhető biztonsági rendszer kiépítése.

Megfogalmazódtak további fejlesztési igények a fogyasztókkal való elektronikus kapcsolattartás és számlázás, valamint követeléskezelés területén is. A közétkeztetés vonatkozásában felmerült az igény az elektronikus ügyintézés keretében történő megrendelés és fizetés rendszerének kialakítására, továbbá az igénybevétel kártyás rendszerben történő regisztrációjára.

#### Korábbi időszakban megvalósult fejlesztések

Csongrád Város Önkormányzata az elmúlt években számos pályázatot nyújtott be annak érdekében, hogy a digitális infrastruktúrát fejlessze, ilyen pályázatok a KÖFOP - VEKOP Csongrád Városi Önkormányzat csatlakozása az ASP központhoz. Ennek a pályázatnak a célja az adminisztratív terhek csökkentése, az iratkezelő rendszer, elektronikus ügyintézési portál rendszer, ideértve az elektronikus űrlap-szolgáltatást, gazdálkodási rendszer,

ingatlanvagyon-kataszter rendszer, önkormányzati adó rendszer, ipar- és kereskedelmi rendszer, és a hagyatéki leltár rendszer kerültek online felületre.

Az önkormányzat rendszereinek digitális kiterjesztésén túl a lakosság kompetenciáinak fejlesztésére is egy pályázat keretén belül nyílt lehetőség, ez az EFOP Fejlődj velünk! Az egész életen át tartó tanuláshoz hozzáférés biztosítása Csongrádon. E projekt célja a felnőtt korosztálynak, illetve részben hátrányos helyzetűeknek képzések szervezése, mely keretein belül segítséget nyújtottak pl. a digitális alapismeretek elsajátításához, a vállalkozói kompetenciák fejlesztéséhez, a kommunikációs készségek fejlesztéséhez. A 15 fajta képzés körülbelül 400 ember bevonásával zajlott.

## II. Digitális fejlesztések céljai

A digitális átállás és digitális fejlesztések célja, hogy a gazdaság hatékonyabbá, a közszolgáltatások elérése gyorsabbá, eredményesebbé és egyenletesebbé váljon, a digitális kapcsolódás a társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése irányába hasson.

Okos kormányzás

- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése

Okos mobilitás

- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése

Okos emberek

- R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás

Okos gazdaság

- R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése

Okos környezet

- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése
- R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások
- R8. Fenntartható természeti erőforrás-gazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti

Okos életkörülmények (humán közszolgáltatások)

- R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése

83. táblázat: A digitális fejlesztések intézkedései

Sorszám	Megnevezés
I1.	Általános és szakmai képzések, tanfolyamok szervezése, a foglalkoztatás elősegítése
I2.	Digitális kompetencia fejlesztés, infokommunikációs ismeretek, gyakorlati tanfolyam IKT eszközök használatához
I18.	Közüntézmények energetikai korszerűsítése, egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, egyéb önkormányzati ingatlanok felújítása, önkormányzati energiatermelő beruházások, önkormányzati energiaközösség támogatása
I25.	Okos város fejlesztések
I26.	Közüntézmények, közszolgáltatások, közszolgáltatást ellátó önkormányzati tulajdonú társaságok szolgáltatásfejlesztése
I30.	Vállalkozások energiahatékonysági beruházásai, technikai és technológiai fejlesztései
I33.	Turisztikai termék-, szolgáltatás és menedzsment fejlesztés



139.	Agrárinnovációk támogatása
142.	Fenntartható erőforrásgazdálkodás az agrárgazdaságban

### III. A digitális átállás kidolgozásának szervezeti kérdései és ütemezése

- A digitális átállás megvalósítására specializálódott poszt, szervezeti egység nincs az önkormányzat, az önkormányzat intézményei és az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok munkavállalói vagy vezetői között.
- A digitális átállást biztosító akcióterv kidolgozására és végrehajtására vonatkozó döntési jogkör a Képviselő-testületet illeti meg. A döntés előkészítési folyamatok az önkormányzat illetékes irodái végzik, a fejlesztésekkel kapcsolatos előterjesztések a Fejlesztési, Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda feladatai közé tartoznak.
- **A digitális átállás kidolgozásának és megvalósításának ütemezése**
- A digitális átállás akcióterv kidolgozásának határideje: 2024.

A digitális átállás akcióterv definiálása 2022-2024

- A városüzemeltetést ellátó gazdasági szervezetek és önkormányzati fenntartású intézmények átvilágítása a digitalizáció jelenlegi állapotára vonatkozóan
- A digitalizáció szükséges területeinek és eszközeinek a meghatározása minden egységre vonatkozóan
- A digitális átálláshoz szükséges képzések meghatározása, a képzések ütemezése, hogy a digitalizáció bevezetése idejére felkészültek legyenek a munkatársak
- A digitális átállás intézkedéseinek és projektjeinek meghatározása
- A digitális átállás intézkedéseire, projektjeire rendelhető forrásszerkezet kialakítása
- A digitális átállás projektek megvalósításának prioritási sorrendje
- A digitális átállás projektek hatásindikátorainak meghatározása
- A digitális átállás indikátorainak mérési módszertanának meghatározása
- A digitális átállás megvalósításával összefüggő képzések szervezése
- A digitális átállás partnerségének meghatározása

A digitális átállás akcióterv végrehajtása 2024-2029

- A digitális átállás projektjeinek előkészítése 2022-2027
- A digitális átállás projektek megvalósításának folyamata 2023-2029
- A digitális átállás projektek monitorozása 2023-2029
- Éves allokációs jelentések 2025-2029
- Éves hatásjelentések 2025-2029
- Éves hatásjelentésekhez az adatgyűjtés 2023-2029
- A digitális átállás akcióterv éves értékelése és szükség szerint felülvizsgálata 2026-2029

### IV. A digitális fejlesztések beavatkozási területeinek meghatározása

Csongrádon a digitális átállás során a közszolgáltatások fejlesztése, a vállalkozások, illetve a lakossági digitális fejlesztések támogatása egyaránt fontos terület.

A legfontosabb háttérinfrastruktúra fejlesztés a szélessávú hálózat bővítése, az ellátás biztonságának növelése. Ehhez lakossági szemléletformálásnak is kell csatlakoznia annak érdekében, hogy az átállás előnyei tudatosuljanak, azokat minél jobban ki tudják használni.

Az elsődleges fejlesztési célterületeket a következők jelentik:

- önkormányzati feladatellátás digitalizációja, ennek feltételeinek megteremtése; amely az okos kormányzás és az okos környezet tematikus területhez kapcsolódnak

- döntéselőkészítő térinformatikai rendszer fejlesztése; az okos emberek és okos környezet kialakításához nélkülözhetetlen alrendszer
- energetikai fejlesztések, okos hálózatok; amely az okos környezet és okos gazdaság tematikus területhez fűződik.

# 7

## Finanszírozási terv

### 7.1 Elérhető és bevonható források számbavétele

84. táblázat: Az FVS intézkedéseire bevonható források

Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Lehetséges források	Összeg (millió Ft)
S.1. Fenntartható társadalom: Bizakodó, összetartó, tette kész városi és tanyasi társadalom				
R1. Helyi tudástőke gyarapítása, korszerű tudásvagyon gazdálkodás	I1.	Általános és szakmai képzések, tanfolyamok szervezése, a foglalkoztatás elősegítése	GINOP Plusz, INTERREG, TOP Plusz ESZA+, ESZA Plusz	
	I2.	Digitális kompetenciák fejlesztése, infokommunikációs ismeretek, gyakorlati tanfolyam IKT eszközök használatához	TOP Plusz ESZA+, RRF,	
	I3.	Fenntarthatósággal, klímaváltozással, természetvédelemmel, energiahatékonysággal, megújuló energiákkal, energia- és klímataudatossággal kapcsolatos tudáskészlet kialakítása	TOP Plusz ESZA+, EFOP Plusz, DIMOP Plusz	
	I4.	Városok együttműködése	TOP Plusz ESZA+	
		Városok közötti innovatív, inspiratív és testvérvárosi kapcsolatok	TOP Plusz ESZA+, EFOP Plusz	
		Az öt nagy mezőváros együttműködése egy nyitott, befogadó, inspiratív és kreatív szellemi műhely, tudásközösség és kultúra létrehozására	TOP Plusz ESZA+, EFOP Plusz	
R2. Helyi identitás és kohézió erősítése	I5.	Civil szervezetek és civil szervezetek projektjeinek támogatása	BGA, EFOP Plusz, TOP Plusz ESZA+, Önkormányzat	
	I6.	Helyi művészeti szervezetek, közösségi rendezvények támogatása	BGA, EFOP Plusz, TOP Plusz ESZA+, Önkormányzat	
R3. A társadalom megfiatalítása, egészséges város	I7.	Fiatalok bérlakás programja, letelepedés támogatása	TOP Plusz, Önkormányzat	
	I8.	Fiatalok foglalkoztatásának elősegítése	TOP Plus, EFOP Plusz, Önkormányzat	
	I9.	Fiatalok helyben maradását és letelepedését szolgáló fejlesztések	TOP Plusz, EFOP Plusz	
	I10.	Egészségmegőrző program korosztályonként	TOP Plusz ESZA+, EFOP Plusz	
S.2. Fenntartható természeti környezet: Az ökológiai szolgáltatások fenntartható használata és fejlesztése				
R4. Kék és zöld infrastruktúra fejlesztések, a biodiverzitás védelme	I11.	Árterek, hullámterek rehabilitációja, fiatalítása	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	
	I12.	Térségi, homokhátsági biodiverzitás, természet és tájvédelem	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	

Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Lehetséges források	Összeg (millió Ft)
	I13.	Térségi vízkezelés és vízgazdálkodás, települési vízrendezés, vízgazdálkodás, vizes élőhelyek rehabilitációja		
		Vízkárelhárítási terv készítése	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	
		Integrált települési vízgazdálkodási terv készítése	TOP Plusz	
S3. Fenntartható város: Kedvező mikroklímájú, vonzó kisvárosi miliő				
R5. Településfejlesztés, települést ellátó szolgáltatások infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztése	I14.	Városrehabilitációs program	TOP Plusz, GINOP Plusz, állami	1150
	I15.	Szociális városrehabilitációs program	TOP Plusz	168
	I16.	Városi zöldfelületek és vizes területek fejlesztése	TOP Plusz	54
		Települési zöldfolyosó kialakítása	TOP Plusz	
		Összehangolt lakossági kertrehabilitáció	TOP Plusz, Önkormányzat, Lakosság	
	I17.	Fásítási program	TOP Plusz, Önkormányzat	
		Lakossági energiahatékonysági és megújuló energia beruházások	KEHOP Plusz, RRF, állami	
	I18.	Közüntézmények energetikai korszerősítése, egészségügyi, oktatási, szociális intézmények, egyéb önkormányzati ingatlanok felújítása, önkormányzati energiaközösség létrehozása	TOP Plusz, RRF,	159
	I19.	A Csongrádi Gyógyfürdő energetikai és szolgáltatási infrastruktúra fejlesztése	GINOP Plusz, TOP Plusz, állami	918
			GINOP Plusz, TOP Plusz, állami	80
	I20.	A csapadékvíz elvezető hálózat bővítése, felújítása	TOP Plusz, KEHOP Plusz	183
	I21.	A közműhálózat bővítése, felújítása	TOP Plusz, KEHOP Plusz	2050
	I22.	Kerékpárút fejlesztés kül- és belterületen	TOP Plusz, IKOP Plusz, RRF	555
	I23.	Belterületi utak, járdák, körforgalmak, hidak, közterületek fejlesztése	TOP Plusz	45
	I24.	Közösségi közlekedés fejlesztése, infrastruktúra és szolgáltatás fejlesztése	TOP Plusz, IKOP Plusz, RRF	
	I25.	Okos város fejlesztések	DIMOP Plusz, TOP Plusz	
	I26.	Közüntézmények, közszolgáltatások és közszolgáltatás nyújtó önkormányzati gazdasági szervezetek szolgáltatásfejlesztése	TOP Plusz,	36
		Önkormányzati tevékenységek és városellátási szolgáltatások fejlesztése	TOP Plusz, EFOP Plusz	472
		Egészségügyi és alapfokú gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztése	TOP Plusz, DIMOP Plusz	325
		Szociális szolgáltatások és tanyagondnoki ellátás fejlesztése	EFOP Plusz, TOP Plusz	250
		Közétkeztetés fejlesztése	EFOP Plusz, TOP Plusz	
	I27.	Városmarketing-terv kidolgozása és végrehajtása	Önkormányzat	
S4. Fenntartható gazdaság: Hatékony gazdaság, fenntartható tájhasználat				

Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Lehetséges források	Összeg (millió Ft)
<b>R6. Karbonsemleges, innovatív ipar és magas szintű üzleti és lakossági szolgáltatások fejlesztése</b>	I28.	Ipari területek és ezek infrastruktúra fejlesztése	GINOP Plusz, TOP Plusz, állami	310
	I29.	Vállalkozások megújuló energia termelő beruházásai	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	
	I30.	Vállalkozások energiahatékonysági beruházásai, technikai és technológiai fejlesztései	TOP Plusz, KEHOP Plusz, RRF	
	I31.	Vállalkozások együttműködései innovációk meghonosítása érdekében	TOP Plusz, GINOP Plusz, RRF	
		Vállalkozások együttműködése innováció kidolgozása és implementálása érdekében	TOP Plusz, GINOP Plusz	
		Vállalkozások fejlesztése beszállítói rendszerekhez való csatlakozás érdekében	TOP Plusz, GINOP Plusz	
		Vállalkozások koordinált szállítási rendszere	GINOP Plusz, RRF	
		Vállalkozások ÜHG kibocsátást ellentételező beruházásai	TOP Plusz, KEHOP Plusz	
	I32.	Befektetések ösztönzése kiemelt ágazatokban		
		Befektetések a körforgásos gazdaság fejlesztésébe	KEHOP Plusz, RRF, állami	
		Befektetések magas szintű üzleti szolgáltatásokba	TOP Plusz, GINOP Plusz	
		Bekapcsolódás a digitális gazdaságba	GINOP Plusz, DIMOP Plusz	
		Befektetések a védelemgazdaságba	GINOP Plusz	1270
		Befektetések a „silver” gazdaságba	GINOP Plusz	
<b>R7. Fenntartható idegenforgalom, és idegenforgalmi szolgáltatások</b>	I33.	Turisztikai termék-, szolgáltatás és menedzsment fejlesztés	TOP Plusz, GINOP Plusz, állami, Interreg	104
	I34.	Ökoturisztikai fejlesztések	TOP Plusz, VP, Interreg	
	I35.	A vízi turizmus fejlesztése a Tisza, a mellékfolyói és holtágai mentén	TOP Plusz, GINOP Plusz, VP, Interreg	500
	I36.	Aktív-, gyógy- és sportlétesítmények és -turizmus fejlesztése	TOP Plusz, GINOP Plusz, állami	500
	I37.	A Körös-torok fejlesztése	TOP Plusz, GINOP Plusz	1030
	I38.	Szálláshely fejlesztések	TOP Plusz, EFOP Plusz	
		Turisztikai energiahatékonysági és megújuló energia fejlesztések	TOP Plusz, GINOP Plusz, állami	150
		Szálláshely kapacitás bővítése, komfortfokozat növelése	TOP Plusz, GINOP Plusz, állami	
<b>R8. Fenntartható természeti erőforrásgazdálkodás: agrárgazdálkodás, a természeti adottságokra támaszkodó tájgazdálkodás</b>	I39.	Agrárinnovációk támogatása		
		Mezőgazdasági feldolgozóipari tevékenységek, innovatív megoldások támogatása	VP, GINOP Plusz, Horizon Europe, RRF	
		Együttműködésen, tudásmegosztáson alapuló fejlesztések, digitalizáció az agrárgazdaságban	VP, GINOP Plusz, Horizon Europe, RRF	
		Akvakultúra tevékenységek fejlesztése	MAHOP Plusz, VP	
	I40.	Mezőgazdasági területek közötti jobb elérhetőség megteremtése	VP, IKOP Plusz	
	I41.	Helyi termékek és rövid ellátási láncok fejlesztése	TOP Plusz, VP	
		Helyi termékek népszerűsítése	TOP Plusz, VP	



Stratégiai célok és részcélok	Kód	Intézkedések	Lehetséges források	Összeg (millió Ft)
		Termelői piacok fejlesztése	TOP Plusz, VP	
		Termelőktől közvetlenül szállító rendszerek fejlesztése	TOP Plusz, VP	
	142.	Fenntartható erőforrásgazdálkodás az agrárgazdaságban		
		Tájfenntartó gazdálkodási formák alkalmazása	VP, Horizon Europe	
		Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása	VP, Horizon Europe	
		Homokhátsági biodiverzitás, táj- és természetvédelmi fejlesztések	TOP Plusz, KEHOP Plusz	
	143.	Fenntartható öko- és biogazdaságok létrehozása a zártkertekben is	VP, Horizon Europe	
	144.	Klímavédelem az agrárgazdaságban		
		A mezőgazdaság ÜHG kibocsátását csökkentő fejlesztések	VP, GINOP Plusz, TOP Plusz	
		Energiahatékonysági és megújuló energia beruházások a mezőgazdaságban	VP, GINOP Plusz, TOP Plusz	
		Erdősítési program klíma- és talajvédelmi célokból	VP, TOP Plusz, KEHOP Plusz	
		Homokhátsági klíma-alkalmazkodási és klímavédelmi fejlesztése	TOP Plusz, KEHOP Plusz	
<b>R9. Kapcsolódás tanyafejlesztési programokhoz</b>	145.	Fenntartható öko- és bio gazdaságok létrehozása a csongrádi tanyavilágban	TOP Plusz, KEHOP Plusz	
	146.	Társadalmi felzárkózást és esélyegyenlőséget biztosító szolgáltatások a tanyákon (anyagondnoki szolgálat fejlesztése)	TOP Plusz, EFOP Plusz	
	147.	Tanyák és a tanyák elérhetőségének fejlesztései, energiahatékonysági beruházások	KEHOP Plusz, RRF, állami	

### Aktorok, meghatározó szereplők

Az FVS finanszírozásának aktorai: a pályázók (önkormányzat, Hódmezővásárhelyi Tankerületi Központ, gazdasági szervezetek, civil szervezetek, lakosság), a finanszírozók (állam, a kifizető hatóság szerepét ellátó közreműködő szervezet, bankok, pénzügyintézetek, befektetési társaságok, kockázati tőkealapok, egyéb befektetők).

Az FVS megvalósításának finanszírozási lehetőségei a pályázó hovatartozásától és a projekt jellegétől függően nagy mértékben különböznek.

Az állami és közszolgáltató szféra esetében az FVS megvalósításának pénzügyi folyamatai a közreműködő szervezetek által vezérelt folyamat, ahol nagy szerepet kap a finanszírozási hézagok, a teljesítések, a fizetési határidők és a támogatások lehívása közötti időkülönbségek menedzselése. A külső, banki hitel források bevonása limitált és törvényileg szabályozott keretek között lehetséges.

Az önkormányzati energetikai közösség megalapítása esetén az állami-önkormányzati-pályázati források mellett a lakossági részvétel is lehetséges. A városban a lakóközösségek esetében is javasolt energetikai közösség létrehozása a megújuló energiatermelés és használat arányának növelése és az ÜHG kibocsátás csökkentése érdekében.

A civil szervezetek fejlesztései, programjai megvalósulása a konkrét szervezetek pénzügyi kondíciójának függvényében alakul saját forrásaik és a közreműködő szervezetek által

vezérelt folyamat. A látvány-csapatsporttal foglalkozó civil szervezeteknek lehetősége van TAO forrásokat is becsatornázni a projektjeik megvalósításába.

A gazdasági szereplők saját forrásaik mellett jellemzően igénybe vesznek egyéb külső forrásokat is, amely lehet piaci hitel, ami banki vagy befektetői közreműködést tesz szükségessé, lehet támogatott hazai forrás, visszatérítendő és vissza nem térítendő pénzügyi vagy pályázati források.

A lakossági projektek várható forrásösszetétele rétegezett és a befektetések összegétől függően saját forrásokat, banki hiteleket, hazai és uniós pályázati forrásokat is tartalmazhatnak.

### **Kitekintés**

Csongrád város területén a megyei, regionális és országos jelentőségű fejlesztések is megvalósulhatnak.

A 451-es út fejlesztése megyei kompetenciába tartozó fejlesztés, amely közvetlenül érinti a várost, ezért szükséges a fejlesztés megvalósítása.

A tiszai árvízvédelmi és vízviszatarítási rendszerben bekövetkező fejlesztések érinthetik a város területét, ugyanakkor a döntéshozatal, a tervezés és kivitelezés független a várostól.

A belvízvédelmi csatornahálózat fejlesztései közvetlenül érinthetik a város vízhasznosítási rendszerét, mert befolyásolja a mezőgazdasági öntözési lehetőségeit és a város tisztított szennyvizének újra hasznosítását.

A város területét érintően az ökológiai rendszerek védelme és fejlesztése megvalósulhat a város közreműködésével, és előfordulhat, hogy regionális szereplők részvételével történik.

A karbonsemlegesség felé történő elmozdulás érdekében a megyében szükséges az ökológiai szolgáltatások fejlesztése, amely megyei, regionális vagy országos szinten koordinált fejlesztéseket igényel.

A megújuló energiatermelés megyei kapacitásainak kiépítése az összes energia felhasználót érintheti, emellett a szolgáltató, az MVM Next számára hálózati, digitális technikai fejlesztéseket igényel.

A város több évtizede szorgalmazott terve a pontonhíd kiváltása egy állandó híddal. A fejlesztés nem szerepel sem az országos, sem a megyei területrendezési eszközökben. Fontos szempont a beruházás mérlegelésénél, hogy a város kellemes nyári klímájában kulcsszerepet játszik az északról az erdők és a víz felől érkező mérsékelt hőmérsékletű és magasabb páratartalmú levegőáramlás. Egy állandó híd nyáron hőszigetet képezhet és megfordíthatja a terület városra gyakorolt klimatikus hatását. Lehetséges, hogy a város egészére nézve a híd megépítése nagyobb negatív externáliát eredményez, mint amennyi haszonnal a híd megépítése jár.

### **Egyéb kötöttségek és lehetőségek**

A beruházási dömping a gazdaság zöldítése, az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiatermelés iránti kereslet növekedése már jelentősen megnövelte ezen a téren a beruházási költségeket. A keresleti nyomás indukálta árnövekedés jelentősen lecsökkentheti a rendelkezésre álló forrásokból megvalósítható beruházások volumenét.

Napjaink fejleménye az orosz-ukán konfliktus, amely tartós és magas szintű energiaár emelkedést okozhat, amely az ország egész területére és minden szereplőre kiterjedően az energiafelhasználás finanszírozására kötne le jelentős forrásokat, így a fejlesztési források egy részét is felemésztheti. Ez a jelenség az energiafüggetlenség elérését célzó beruházások favorizálása irányába hat és a forrásokat az energiatermelő beruházások felé tereli, így a többi fejlesztési igényt visszaszoríthatja.

Mindkét jelenség növeli az inflációs nyomást, ami az árak növekedését és a kereslet csökkenését eredményezheti, ez recessziót indíthat el.

A közeli konfliktus a hazai gazdaságra többféleképpen lehet hatással: piacvesztést jelent, a befektetők számára felértékeli a hazai területeket az ukrán területekkel szemben; elrettenti a határmenti területekről a lehetséges beruházókat; Magyarország célterületre lehet az ukrán tőkementéseknek.

## **7.2 Az üzleti modell bemutatása**

Az FVS felülvizsgálatát el kell végezni a következő népszámlálás eredményeinek megjelenése után. Ezt követően TOP Plusz-1.3-1-21 pályázat kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenysége a város projektjeire, az akcióterületeire és az FVS pénzügyi megvalósíthatóságára vonatkozó üzleti modell és üzleti terv kidolgozása.

Jelen dokumentumban a rendelkezésre álló információk alapján történik egy előzetes kalkuláció bemutatása azon projektekre, amelyek megvalósítási lehetőségéről döntés született, amelyeknél a projekttervek kidolgozása a forrásigény meghatározásáig eljutott.

### **Beavatkozások adatainak gyűjtése és ismertetése dimenzióként összegezve**

Csongrádon a városfejlesztés több éves, évtizedes, akár több évtizedes fejlesztési elképzeléseket finomít évről-évre, általában az aktuális fejlesztési lehetőségekhez igazítva.

A projekt generálás és információ gyűjtés a fejlesztési igényekről és a tervezett fejlesztésekről Csongrádon időről időre ismétlődő feladat, amely általában valamely megnyíló forráshoz kapcsolódik. A projektek bekerülnek egy regiszterbe, amely tartalmazza a projektötlet alapvető információit.

Az FVS tervezése során különböző változatokban merültek fel a projektek, amelyekből több forduló után 52 maradt meg. Ezek egy része tervezési-engedélyezési fázisban van, más projektek kidolgozása még nem jutott el a részletes műszaki tartalom kidolgozásáig és a költségvetés elkészítéséig. A továbbiakban az 5 dimenzió szerint csoportosítjuk megvalósítani szándékozott projekteket. Első lépésben az összes projekt közül kiemelt, TVP-ből megvalósítani szándékozott tervezett és tartalék projekt adatait tartalmazzák.

85. táblázat: A prosperáló város dimenzió összegzése

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
<b>Dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	1.109 millió Ft
<b>Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek</b>	A projekteknek közvetlenül bevételt termelő elemei nincsenek.
<b>Források</b>	TOP Plusz, Önkormányzat, vállalkozások, civil szervezetek
<b>Finanszírozás elemek aránya</b>	
<b>Várható vagy elvárt eredmények</b>	A megfelelő infrastruktúrával rendelkező, befektetés ösztönzésre alkalmas ipari terület növekszik, munkahelyteremtés lehetősége épül ki. A Körös-torok infrastrukturális ellátottsága és megközelíthetősége javul, az elérhető turisztikai szolgáltatások köre bővül, a szálláshelyek minősége javul, a kiépülő szolgáltatások egy része egész évben programot kínál, ezért a turisztikai szezon kitolódik, az ágazat jövedelmezősége javul. A városban a környezet minősége javul és a lakosság jóléte növekszik. A VadÁSZ projekt keretében létrejövő turisztikai attrakciók egész évben vonzzák a látogatókat.
<b>Kockázatok</b>	Az érdeklődés hiánya: az ipari területek bővítése befektető elmaradása esetén felesleges forráslekötés lehet az ipari területek növelése, a turisztikai ágazat alacsony forgalma mellett ráfizetéses lehet a beruházás. A turisztikai forgalom növekedése károsíthatja a Körös-torok természeti értékeit.
<b>Érdekeltek</b>	Önkormányzat, vállalkozások, civil szervezetek (sport), sportolók, aktív turisták, a város lakossága

86. táblázat: A zöldülő város dimenzió összegzése

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
<b>Dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	1.348 millió Ft
<b>Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek</b>	A zöldülő város dimenzió elemei közül a megújuló energiatermelés beruházásai kiváltják az önkormányzat energiafelhasználásának egy részét.
<b>Források</b>	TOP Plusz, GINOP Plusz, VP, KEHOP, Önkormányzat, vállalkozások, hitel
<b>Finanszírozás elemek aránya</b>	
<b>Várható vagy elvárt eredmények</b>	Egészségügyi, oktatási és szociális intézmények napelemmel való ellátása, energetikai korszerűsítése és geotermikus energia hatékonyabb felhasználása révén növekszik a napelem kapacitás, növekszik a megújuló energiahasználat, csökken a város CO <sub>2</sub> kibocsátása
<b>Kockázatok</b>	Az energiahatékonysági beruházásokhoz szükséges építőanyagok, berendezések ára erőteljesen növekszik, a források lényegesen kisebb kapacitás kiépítését fedezik.
<b>Érdekeltek</b>	Önkormányzat, vállalkozások, civil szervezetek, társasházi közösségek, MVM Next

87. táblázat: A digitális város dimenzió összegzése

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
<b>Dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	Még nem tervezett
<b>Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek</b>	A projekteknek nincs közvetlenül bevételt termelő elemei
<b>Források</b>	TOP Plusz 3. prioritás, Önkormányzat
<b>Finanszírozás elemek aránya</b>	90-10
<b>Várható vagy elvárt eredmények</b>	A tervezés jelenlegi szakaszában a városrehabilitációs program keretében az okos zebrák kiépítése, okos bútor elhelyezése az Ifjúság téren és vezérelt öntözőrendszer kiépítése a zöld felület locsolására tartozik a digitális dimenzióhoz. Digitális projektek: Free wifi rendszer kiépítése – WIFI Forever – és QR kódos tájékoztató táblák kihelyezése. Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése
<b>Kockázatok</b>	A digitális technológiák gyors elavulása következtében a projekt tervezése és végrehajtása közötti időszakban a tervekben meghatározott technológia elavulttá válhat.
<b>Érdekeltek</b>	Lakosság, önkormányzat, vállalkozások

88. táblázat: A megtartó város dimenzió összegzése

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
<b>Dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	1.933 millió Ft
<b>Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek</b>	A városrehabilitáció, a szociális városrehabilitáció és az (nem energiahatékonysági) intézményfejlesztések közvetlenül bevételt nem termelő tevékenységeket támogatnak. A közszolgáltatások igénybevételének szokásos rendje szerinti bevételekkel bír az ágazat, amit alapvetően állami normatívák finanszíroznak.
<b>Források</b>	TOP Plusz, EFOP Plusz, Önkormányzat
<b>Finanszírozás elemek aránya</b>	90-10
<b>Várható vagy elvárt eredmények</b>	Városi területek megújulása, hátrányos helyzetű csoportok helyzetének és lakhatási körülményeinek javulása, a közszolgáltatások javulása növeli a város népességmegtartó erejét, a társadalmi kohézió növekszik. Az érintett területek felértékelődnek, az ingatlan árak növekednek.
<b>Kockázatok</b>	A városfejlesztésre fordított források ellenére a város népességmegtartó ereje nem javul kellőképpen, a beruházások árnövekedése lényegesen kisebb volumenű fejlesztéseket tesz lehetővé, mint a tervezett és nem éri el azt a szintet, amely minőségi ugrást eredményezhet.
<b>Érdekeltek</b>	Önkormányzat, vállalkozások, lakosság, hátrányos helyzetű lakosság.



89. táblázat: A kiszolgáló város dimenzió összegzése

Megvizsgálandó szempontok	A szempont részletezése
<b>Dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	1 529 millió Ft
<b>Megtérülést (bevételt, jövedelmet) biztosító elemek</b>	A beruházások a város infrastrukturális ellátottságát javítják, út, kerékpárút, járda és csapadékvíz elvezető csatornák építését, felújítását tartalmazzák, ezekből nem származik bevétele a városnak. A víztorony és a vízhálózat egy részének felújítása bevétellel bíró tevékenység. Mivel a lakossági ivóvízszolgáltatás veszteséges üzletág, ezért az önkormányzatnak az Alföldvíz Zrt. részére forrásokat kell biztosítania, a beruházásoknak megtérülést biztosító eleme nincs.
<b>Források</b>	TOP Plusz, Önkormányzat, Alföldvíz Zrt.
<b>Finanszírozás elemek aránya</b>	
<b>Várható vagy elvárt eredmények</b>	Növekszik a kiváló minőségű utak, kerékpárutak és járdák területe, biztonságosabb lesz a közlekedés, a város területén a csapadékvíz nem okoz károkat. Az ivóvíz szolgáltatás minősége javul.
<b>Kockázatok</b>	A beruházások árnyokekedése miatt lényegesen kisebb lesz a megújuló terület, mint a tervezett.
<b>Érdekeltek</b>	Önkormányzat, lakosság, autósok, kerékpárosok, gyalogosok, Alföldvíz Zrt.

90. táblázat: Összesítő pénzügyi tábla – TVP-ben szereplő tervezett és tartalék projektek

Megvizsgálandó szempontok	Projektek száma	Tervezett beruházási költség (millió Ft)
<b>Prosperáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	5	1 109
<b>Zöldülő dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	5	1 348
<b>Digitális dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	2	Még nem tervezett
<b>Megtartó dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	9	1 933
<b>Kiszolgáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	7	1 527
<b>FVS összesített tervezett beruházási költsége</b>	<b>28</b>	<b>5919</b>

91. táblázat: Összesítő pénzügyi tábla – összes tervezett és tervezés előtt álló projekt

Megvizsgálandó szempontok	Projektek száma	Tervezett beruházási költség (millió Ft)
<b>Prosperáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	15	3 835
<b>Zöldülő dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	6	1 428
<b>Digitális dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	4	Még nem tervezett
<b>Megtartó dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	15	2 493
<b>Kiszolgáló dimenzió összesített tervezett beruházási költsége</b>	12	4 014
<b>FVS összesített tervezett beruházási költsége</b>	<b>52</b>	<b>11 770</b>

### A finanszírozási terv összefoglalója

Az FVS-ben jelenleg szereplő projektek megvalósításához tervezhető fedezetet a TOP Plusz források jelentik. A többi forrástípus esetében a tervezés még nem kezdődött meg. Az Önkormányzat részére a TOP Plusz-1.3-1-21 pályázat Csongrád-Csanád megyei melléklete Csongrádot a fenntartható városfejlesztésben részt vevő városok közé sorolta és az alábbi forrásokat allokalta a város részére:

92. táblázat: Az FVS intézkedéseire bevonható TOP Plusz források

Forrás	Összeg (millió Ft)
TOP Plusz 1. prioritás: Fenntartható városfejlesztés (ERFA)	1 564
TOP Plusz 2. prioritás: Fenntartható energiahatékonyság (ERFA)	1 078
TOP Plusz 3. prioritás: Fenntartható humán fejlesztések (ESZA)	568
TOP Plusz 3. prioritás: Fenntartható humán infrastruktúra fejlesztések (ERFA)	695
TOP Plusz 6. prioritás	654
<b>Összesen</b>	<b>4 559</b>

A TOP Plus forrásösszetétel és a források összege változhat, az FVS készítése során azonban a fenti összegek a mérvadóak. A megvalósításra kijelölt projektek előkészítése nagy ráhagyással zajlik, így, ha valamely projekt vagy projekteleme kiesik, a tartalék projektek biztosítják a források felhasználását.

Mivel a forrásösszeg adott, a tervezés kezdete óta a projektek várható költségei 15-45%-kal növekedtek, így a projektek műszaki tartalmának csökkentése, illetve néhány megvalósításának elhalasztása valószínűsíthető. A folyamatos árnövekedés következtében lehetséges, hogy az Önkormányzatnak saját forrásokat is kell biztosítani a beruházások megvalósításához, miként az rendszeresen előfordult az elmúlt évtizedekben is.

### 7.3 Fenntartható üzemeltetés

Azon FVS projektek fenntarthatósága a leginkább biztosított, amelyek felújításokat és energiahatékonysági beruházásokat tartalmaznak biztosított, mivel ezeket ma is fenntartja a város, így ezek költségfedezete rendelkezésre áll. A beruházások jóvoltából remélhetőleg csökkennek a fenntartási kiadások, amelyeket átcsoportosítás után további energiahatékonysági beruházásokra tud fordítani a város.

Két új önkormányzati feladatellátás keretében finanszírozandó projekt a free wifi szolgáltatás biztosítása és a térfigyelő rendszer üzemeltetése. A város költségvetése ezen rendszerek működési kiadásainak fedezetével rendelkezik.

Új, további fenntartási forrásokat igénylő kapacitások a Prosperáló tervezési dimenzióban található gazdaságfejlesztési beruházások során épülnek ki. A minőségi üzleti infrastruktúra szolgáltatás értékesítése és az idegenforgalmi attrakciófejlesztés üzleti kockázatokat tartalmaz, amelyek a pandémia miatt jelentősebbek.

### 7.4 Projektcsatorna fejlesztés intézményesít

#### 7.4.1 Ellátandó funkciók

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia által megfogalmazott fejlesztési irányok és folyamatok eredményes megvalósítása érdekében számos olykor összetett feladat elvégzése zajlik a projektek megkezdése előtt. A legfontosabb funkciók az alábbiak

Előkészítési szakasz

- Projektötletek feltérképezése
- Igények felkutatása
- Tervek elkészítése
- Kapcsolattartás helyi és térségi civil szereplőkkel, érintettekkel, lakossággal
- Kapcsolattartás helyi gazdasági szereplőkkel, befektetőkkel

- pályázatfigyelés

#### Projekt szakasz

- pályázati lehetőségek tanulmányozása
- pályázati anyag összeállítása
- felelős személyek kiválasztása, projektirányítási rendszer kidolgozása
- közbeszerzés lebonyolítása
- projekt megvalósítása
- adminisztráció biztosítása
- kommunikációs csatornák információval való ellátása a projekt vonatkozásában
- információs anyagok összeállítása
- pénzügyi folyamatok tervezése, végrehajtása
- vezetői ellenőrzés

#### 7.4.2 Kulcsszereplők nevesítése

- Csongrád Városi Önkormányzat és intézményei
- Csongrád Városi Önkormányzati tulajdonú intézmények
- Csongrádi Polgármesteri Hivatal
- Csongrádi Járási Hivatal
- Helyi gazdasági és civil szervezetek
- Csongrád Megye Fejlesztéséért Nonprofit Kft
- Oktatási és nevelési intézmények

#### 7.4.3 Intézményi modell bemutatása

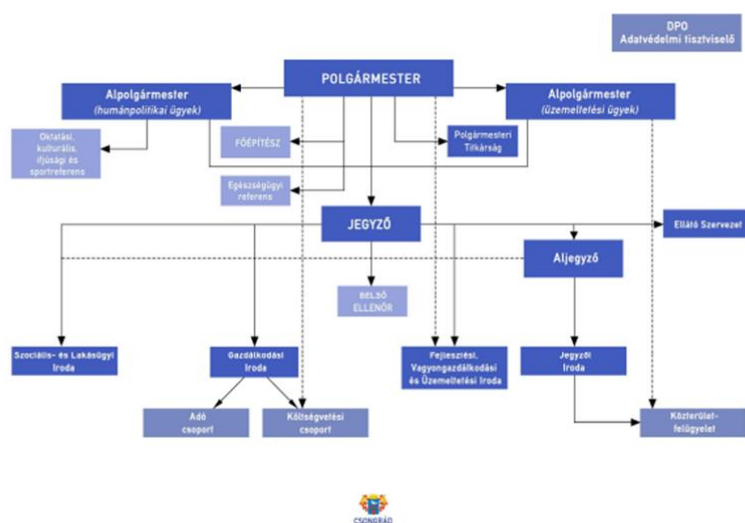
A Csongrádi Polgármesteri Hivatalban a projektek előkészítését és lebonyolítását a Fejlesztési, Vagyongazdálkodási és Üzemeltetési Iroda végzi

Beruházásokat, pályázatokat érintő feladatai:

- Az iroda feladata a városstratégia előkészítése, a fejlesztések és a beruházások rendszerbe szervezése, a városfejlesztési feladatok végrehajtása és folyamatos ellenőrzése, a szükséges intézkedések kidolgozása a Hivatal érintett irodáival/csoportjaival együttműködve.
- Elkészíti a Képviselő-testület négy éves Gazdasági és Munkaprogramját, a végrehajtásról beszámolót készít.
- Előkészítés-tervezés során: - Figyelemmel kíséri az Európai Unió és egyéb pályázati kiírásokat, valamint azok elindítását és eredményét. A pályázati lehetőségekről tájékoztatja a Hivatal belső szervezeti egységeit és az intézményeket. –

- Figyelemmel kíséri az éves költségvetésben jóváhagyott feladatokkal összefüggő pályázatokat, s azok eredményeiről, illetve nyertes pályázat esetén annak végrehajtásáról tájékoztatja a Képviselő-testületet.
  - Előkészíti a beruházásokkal kapcsolatos döntéseket, szervezi és biztosítja a döntések végrehajtását.
  - Elkészíti a fejlesztési és felújítási feladatokkal összefüggő előterjesztéseket.
- -Közreműködik az önkormányzat által benyújtandó pályázatok előkészítésében, általános adatszolgáltatásokban, ide nem értve a pályázatok szakmai tartalmának meghatározását, amely a pályázat tárgya szerinti iroda feladata. Szükség esetén közreműködik az önkormányzat intézményei által benyújtásra kerülő pályázatok megírásában, nyertes pályázatok megírásában szakmai segítséget nyújt.
  - Pozitív pályázati döntést követően: - kapcsolatot tart a szakértőkkel, a közreműködő szervezetekkel, irányító hatóságokkal, - előkészíti a támogatási szerződés megkötését - szakmai igazolást készít a kifizetésekkel kapcsolatban, - közreműködik a projekt előrehaladási jelentések elkészítésében, - közreműködik az ellenőrzési, monitoring folyamatokban, - gondoskodik a támogatások elszámolásáról.
  - Előkészíti a pályázatokkal kapcsolatos szerződések megkötését, lefolytatja a közbeszerzési értékhatárt el nem érő beszerzési eljárásokat.
  - Részt vesz a közbeszerzési eljárások előkészítésében, koordinálásában, lebonyolításában a Közbeszerzési Szabályzatban meghatározottak szerint.
  - Eleget tesz a pályázati, illetve közbeszerzési eljáráshoz szükséges dokumentálási kötelezettségének. A közbeszerzési tervet elkészíti és folyamatos aktualizálásáról gondoskodik
  - Kapcsolatot tart a pályázatírókkal és a projektmenedzsment szervezetekkel a projekt tervezése és megvalósítása során.
  - Nyilvántartja az önkormányzat és intézményei által benyújtott pályázatokat, erről rendszeres időközönként tájékoztatja a Képviselő-testületet.
  - Feladatkörében gondoskodik a közérdekű adatok nyilvánosságra hozataláról.
- Közreműködik a beruházási feladatok koordinációjában, műszaki átadás-átvételi eljárásokban, az önkormányzat beruházásaival kapcsolatos tervek elkészítésében, végzi a műszaki ellenőrzést, illetve megbízást ad ezen munkák elvégzésére.
- Gondoskodik a pályázatok utógondozásáról. • Tájékoztatást nyújt, szükség esetén adatot szolgáltat a társadalmi és civil szervezeteknek, a nemzetiségi önkormányzatnak pályázataik előkészítése során.

Tevékenységét jelenleg 5 köztisztviselői státuszban foglalkoztatott pályázati ügyintéző látja el, igény esetén megbízási szerződés keretében további partnerek bevonására is lehetséges van. A projektek előkészítésében tanulmányok készítésében a Csongrád Megye Fejlesztéséért Nonprofit Kft. biztosít szakmai támogatást.



. Ábra: Csongrád intézményi modellje

Forrás: Csongrádi Polgármesteri Hivatal SZMSZ



# 8

## Melléklet

### 8.1 Antiszegregációs Terv

#### 8.1.1 Helyzetelemzés és értékelés

Jelen dokumentum készítéséig nincs lehetőség arra, hogy a társadalmi kirekesztés és esélyegyenlőség változását bemutassuk, mert nem áll rendelkezésre megfelelő adatforrás (statisztikai adatok csak a népszámlálások során keletkeznek megfelelő részletettséggel). Ebben a munkafázisban nincs mód szegregátumok adatainak felülvizsgálatára, ismertetjük, hogy mi történt eddig a szegregátumok területén.

Ennek megfelelően a szegregátumok lehatárolása, a vonatkozó antiszegregációs projekt tartalma, pontos célterülete nem tekinthető véglegesnek. Az FVS 2022-es népszámlálás adatai alapján történő frissítése során az antiszegregációs terv felülvizsgálatra kerül, ezt követően véglegesíthető a szegregátumok fejlesztését érintő projektek konkrét tartalma.

##### 8.1.1.1 A szegregáció társadalmi jelenségeinek horizontális elemzése – a változások értékelése

A helyi esélyegyenlőségi program 2020. évi felülvizsgálata a következőket állapította meg a veszélyeztetett csoportokra vonatkozóan:

93. táblázat: Veszélyeztetett társadalmi csoportok városban azonosított problémái és fejlesztési lehetősége

Azonosított probléma	Fejlesztési lehetőség
<b>A mélyszegénységben élők és a romák helyzete</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>A társadalmi tőke gyengül, ennél a társadalmi rétegnél az esetlegesen megszerzett készségek hasznosítása a munkaerőpiacon nehézkes. Az álláskeresőik között a 8. általános végzettséggel rendelkezők szerepelnek a legmagasabb arányban. A mélyszegénységben élők nagy része munkanélküli, a piacképes végzettségek hiányoznak.</li> <li>Az önkormányzati tulajdonú szociális bérházak műszaki állapota jelentős felújításra szorul.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Mi lesznek, ha nagy vagyok? <ul style="list-style-type: none"> <li>Felnőttkori pályaeorientáció és pályamódosítás. A tanulás tanulásának támogatása. Képzésekkel, tréningekkel a roma lakosság iskolai végzettségének, kompetenciájának növelése. A munkaerőpiac igényei szerinti képzésekkel nőhet az esélyük a munkavállalásra.</li> </ul> </li> <li>Pályázati lehetőségek kihasználásával a szociális bérházak komfortfokozata növelhető, ezzel a benne lakók életminősége javul.</li> </ul>
<b>A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Iskolán kívüli szabadidős programokon való részvétel aránya alacsony. Nő a gyermekek veszélyeztetettsége.</li> <li>Az amúgy is egyre inkább csökkenő gyermeklétszám mellett, kevés azon gyermekek száma, akik tanulmányaik befejezése után helyben vállalnak munkát.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Az érintettekkel együttműködve „hasznos” programok szervezése a szabadidő terhére.</li> <li>Kötődésük erősítése a városhoz, a diákok helyben maradásának elősegítése.</li> </ul>
<b>A nők helyzete, esélyegyenlősége</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>A nők munkába állását és munkában maradását, a gyermekek napközben ellátását segítő szolgáltatások, a munka és a család összeegyeztetését segítő szolgáltatások jelenleg is működnek, de ezek mellett hiányoznak a női foglalkoztatást támogató</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>A család és a munka összeegyeztethetőségének előmozdítása helyi megoldásokkal és együttműködésekkel. Munkavállalók, munkáltatók helyi szintű együttműködésének javítása a család és a munka összeegyeztethetőségének érdekében.</li> </ul>

Azonosított probléma	Fejlesztési lehetőség
innovatív szolgáltatások, melyek a közösség erejét, az önkéntes munka lehetőségeit kihasználva segítik a munka és a család harmonizálását.	
<b>Az idősök helyzete, esélyegyenlősége</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Idősebb korosztály érdeklődése a számítástechnika iránt akadályokba ütközik</li> <li>Szabadidő lehetőségének hasznos elöltése az idősebb korosztály számára, a magányosság és a tartós egyedüllét elkerülése érdekében.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Az élethosszig tartó tanulás hozzáféréseinek biztosítása</li> <li>Minél több és színesebb, mindenki számára hozzáférhető kulturális és közösségi program.</li> </ul>
<b>A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége</b>	
<ul style="list-style-type: none"> <li>Érzékszervi- látás-, hallásszervi, - mozgásszervi fogyatékkal élő emberek foglalkoztatását felvállaló munkahelyek hiánya.</li> <li>Közüntézmények, esetlegesen közterületek akadálymentesítése még nem megfelelő számú.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Törekedni kell az önkormányzat és intézményeiben a fogyatékkal élők foglalkoztatására.</li> <li>Esetleges pályázati források kihasználásával teljes vagy részleges akadálymentesítés megoldása.</li> </ul>

Forrás: HEP 2020.

### 8.1.1.2 A szegregáció területi vonatkozásai (szegregátumok) – a változások értékelése

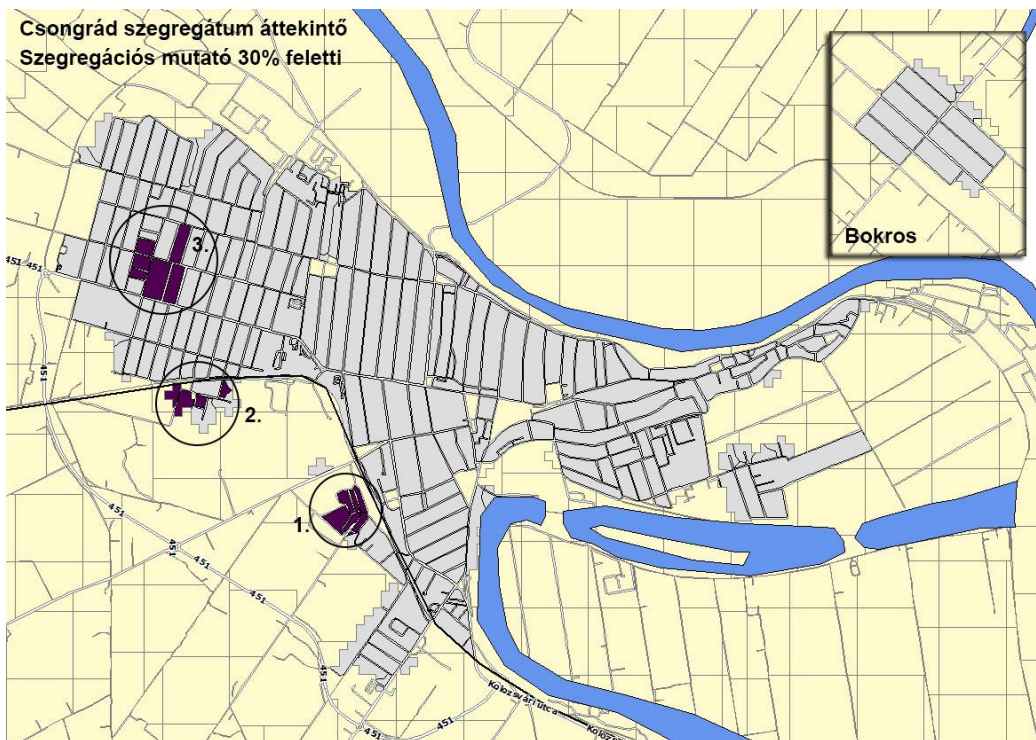
A szegregátumokra vonatkozó megállapítások az ITS alapján:

Csongrád városban három szegregátum került lehatárolásra a KSH 2011. évi népszámlálási adatai alapján. Kettő a Déli, egy pedig az Északi városrészben.

- 1. szegregátum (Alsóváros)** általános jellemzése: Csongrádnak a vasút mentén hosszan elnyúló délnyugati pereme a város konfliktussal terhelt része, különösen a vasúttól délre fekvő terület, ahol az önmagukban is kedvezőtlen szerkezetű, műszaki állapotú lakóterületek, a hulladéklerakó, a temető, az alulhasznosított iparterületek közé ékelődik. A szegregátum Déli városrész családi házaz övezetében található, közvetlenül a vasútvonal mellett, a városi temetőtől mintegy 200 m-re. A szegregátum jellemzően romák által lakott. A vasútvonal miatt elkülönült szegregátumról beszélhetünk, de városon belüli fekvése a három szegregátum közül a legkedvezőbb. Nincs közvetlen kapcsolata a másik kettő lehatárolt szegregátummal. A terület közszolgáltatásokhoz való hozzáférése csak részben biztosított, az alapvető ellátások 750-1500 m-en belüli körzetben és a városközpontban találhatók, de ezek elérhetősége nehézkes. A lehatárolt szegregátum területén csak lakófunkció található. A szegregátum útjai csak részben szilárd burkolattal ellátottak, de ahol kiépültek, ott is rossz állapotúak, szűk keresztmetszetűek. Az alapvető infrastruktúrák (vezetékes víz, gáz és villany) mindenhol hozzáférhetőek.
- 2. szegregátum (Körtöltés)** általános jellemzése: szintén – az előző szegregátumnál részletezett - Déli városrészhez tartozó lakóterület. A szegregátum jellemzően romák és leszakadó társadalmi rétegek által lakott. A vasútvonal melletti, Csongrád-Alsó megállóhelynél, a várostesttől épp a vasút által elvágvá, elkülönült szegregátum. Az itt élők közszolgáltatásokhoz való hozzáférése még nehézkesebb, mint az 1. szegregátum lakosainak, mert az alapvető ellátások 1500-2500 m-en belüli körzetben és a városközpontban érhetők el. A lehatárolt szegregátum területén csak lakófunkció található. A szegregátum útjai csak részben szilárd burkolattal ellátottak, de ahol kiépültek, ott is rossz állapotúak, szűk keresztmetszetűek. Az alapvető infrastruktúrák (vezetékes víz, gáz és villany) mindenhol hozzáférhetőek, de szegregátumon belül vannak még ellátatlan utcák.
- 3. szegregátum** általános jellemzése: A szegregátum az Északi városrészbe beágyazottan került lehatárolásra. Tehát itt nem egy elkülönült szegregátumról beszélünk, mint az előző kettő esetében, hanem a lakóterület szerves részeként jelenik meg. Az

oktatási és szociális infrastruktúra jól kiépített, alapfokú oktatási intézményekkel, egészségügyi és szociális intézményekkel egyaránt elérhetők. A városközpont azonban csaknem 2,5 km-re van a területtől, elérése nehézkes. A lehatárolt szegregátum területén csak lakófunkció található. A szegregátum határoló útjai szilárd burkolattal ellátottak, de szűk keresztmetszetűek. Az Eötvös, a Hosszú utca felőli oldalon elhanyagolt állapotú szikkasztó árok, a Petneházy utcai oldalon kiépített, burkolt csapadékvíz elvezető árok van, míg a Bethlen utca felől nincs megoldva a csapadékvíz elvezetés. Az alapvető infrastruktúrák (vezetékes víz, csatorna, gáz és villany) mindenhol hozzáférhetőek.

73 ábra: A szegregátumok elhelyezkedése



Forrás: ITS

A 30% fölötti szegregációs mutatójú szegregátumok összehasonlítása: a KSH 2011. évi népszámlálási adatai alapján

- a 2. jelű szegregátum népességének alapfokú képzettsége sokkal rosszabb (68,6%) a másik kettőnél, de a városi átlagtól (15,7%) mindhárom jelentősen el van maradva;
- felsőfokú végzettségű lakos a 1. és 3. jelű szegregátumban regisztrált (2,4 és 3,6%), a 02. jelűben a statisztika nem mutat ilyen lakost, miközben a városi mutató 15,9%;
- meghatározóan alacsony presztízsű foglalkoztatás jellemzi mindhárom szegregátumban élőket, de a 2. jelű szegregátumban lévő 87,5%-os arány rendkívül magas, miközben a városi mutató 40,6%;
- a gazdaságilag nem aktív népesség aránya mindhárom szegregátumban magas, különösen 2. jelűben, ahol 85%-os ez az arány, Nem meglepő, hogy a másik kettő szegregátum mutatója is jelentősen elmarad a városi 58,9% átlagtól.
- a munkanélküliség arány (11-28%) igen nagy szóródást mutat, mert míg a 2. jelűben csak 11,1%, ami kisebb, mint a városi 11,7% átlag, addig a másik kettőben 25, illetve 28%; A tartós munkanélküliek aránya viszont közel azonos arányú mindhárom szegregátumban, közel kétszerese a városi átlagnak (5,9%).

- a szegregátumi lakások komfortosságában van a legnagyobb szóródás a lehatárolt területek között; Hiszen míg a 2. jelűben nincs összkomfortos lakás, s az 1. jelűben is 65,3%-a a lakásoknak komfort nélküli vagy félkomfortos, addig a 3. jelűben csupán 36,8%-a tartozik ebbe a körbe a lakásoknak. A városi 14,1%-os átlaghoz mérten így is rendkívül nagy a lemaradás.
- az egyszobás lakások aránya a 2. jelű szegregátumban kisebb, mint a városi átlag (7,3%), ugyanakkor az 1. és 3. jelűben már sokkal magasabb ez az arány; A lakhatási, életminőségi feltételekben nagy különbségek vannak a szegregátumok között.

94. táblázat: A szegregátumok mutatói

Mutató megnevezése	Szegregátum 1.	Szegregátum 2.	Szegregátum 3.
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül, (%)	56,4	56,8	68,6
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában, (%)	0,0	2,4	0,0
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (%)	94,1	78,3	87,5
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül (%)	65,0	70,6	85,0
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)	19,0	25,0	11,1
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)	9,5	10,0	11,1
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül, (%)	33,3	65,3	100,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül (%)	4,8	18,4	7,1

Forrás: ITS, KSH

#### 8.1.1.3 A szegregáció területi vonatkozásai – változások

A szegregátumok egészét tekintve jelentős változások a relatív helyzetüket lényegesen nem változott, mindazonáltal pozitív folyamatok indultak el.

A 3. számú szegregátumot érintő megvalósult projekt

#### EFOP-2.4.2--17-2018-0009 azonosító számú Egy lépéssel előre – Lakhatási körülmények javítása Csongrád városában című projekt

- Elnyert támogatás: 11.000.000,-Ft – 100 % intenzitás, de önerővel bonyolítottuk 2.939.173,-Ft
- A projektben előzetesen tervezett bruttó 9.790.000,- Ft kivitelezési költség helyett, a legalacsonyabb ajánlatot adó ajánlata alapján bruttó 12.729.173,- Ft lett - a bruttó 2.939.173,-Ft költségnövekményt önkormányzatunk vállalta megfizetni. A bérlakásokban élő halmozottan hátrányos helyzetűek életkörülményeinek, életminőségének (higiéniai, biztonsági) jelentős javítását érthettük el, a vállalt plusz önerő elenyésző részt képvisel, nem volt kérdéses a biztosítása.
- A Tompa M. u. 14. száma alatti 4. számmal jelölt lakás külső, belső felújításra szorul: külső és belső nyílászárók cseréje, külső vakolat javítás esőcsatorna javítás, belső elektromos hálózat felújítása, padlóburkolat csere, festés és belső WC kialakítása szükséges.
- A Bethlen G. u. 53. és 53/1, valamint Bethlen G. u. 55. szám alatti lakások esetén tető felújítást, esőcsatorna pótlást, felújítást és az udvaron lévő gerincvezetékéről a szennyvíz bekötését, valamint a víz bevezetését, fürdőszobák kialakítását tervezzük.
- Nagymező u. 4/B lakás komfortos, a külső nyílászárói viszont cserére szorulnak.
- A Nagymező u. 4/A, C, D, E, F számú lakások komfort nélküliek, a víz bent van, de szükséges a szennyvíz bekötése az utcai hálózatba, valamint minden lakás esetén meg van a kialakítható fürdőszoba/vizesblokk helye, ennek kialakítását tervezzük, valamint a lakások külső nyílászáróinak cseréjét energiahatékonysági céllal.



*Egyéb, hátrányos helyzetű vagy esélyegyenlőségi szempontból veszélyeztetett csoportot érintő megvalósult projektek. Társadalmi integrációt növelő, foglalkoztatási esélyt teremtő esélyegyenlőségi projektek.*

**EFOP-3.9.2-16-2017-00005 – Tisza menti virágzás (2018.01.01.-2021.05.31.)**

- Elnyert támogatási összeg: 417 255 230 Ft (100%-os támogatási intenzitás)
- A projekt célja területi különbségek és különösen a településméretből adódó társadalmi hátrányok komplex megközelítéssel történő, a helyi igényeken alapuló csökkentése a humán közszolgáltatások tekintetében, valamint a minőségi közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása elsősorban a köznevelés, a felsőoktatás, a felnőttoktatás által biztosított informális és nem formális tanulás területén, a helyi tudástőke gyarapítása érdekében.
- A projektet 10 konzorciumi partner valósította meg, melyek között Csongrád, Csanytelek, Felgyő, Tömörkény és Tiszásas önkormányzatai, valamint a Csongrádi Óvodák Igazgatósága, a Dr. Szarka Ödön Egyesített Egészségügyi és Szociális Intézmény, a Piroskavárosi Szociális Család és Gyermekjóléti Intézmény, a Roma Nemzetiségi Önkormányzat, valamint a Bölcső Nagycsaládosok Csongrádi Egyesülete képviseltették magukat. Csongrád Városi Önkormányzat a konzorcium vezetője.
- A projekt egyik komplex programeleme a Játszóház-tanulóház program. A modellprogram keretében 7 modulban 14 programelemet valósít meg a konzorcium azzal a céllal, hogy kisgyermekkorától kezdődően, az óvodán, általános iskolai időszakon és a középiskolai időszakon át, egészen a felsőfokú tanulmányok befejezéséig támogatást találjon a településeken élő lakosság. A célterületen az alábbi programok valósultak meg a projekt keretein belül: Városunkban a Gazdálkodj okosan-, ÖKO-foglalkozás, Családi hétvége, Nyári tábor, Családi nap, Tehetséggondozó csoport, Filmvetítés, Disco, AROMA Klub, Kamasz-panasz klub, Angol nyelvoktatás, Családi kirándulás, Egészségfejlesztési klub.
- A célok megvalósítást szolgálja, hogy 2018. és 2019. és 2020. évben általános és középiskolai tanulmányokat folytató hátrányos helyzetű csongrádi diákokat, valamint humán közszolgáltatásban dolgozó felsőfokú tanulmányait végző felnőtteket részesítettünk ösztöndíjban. A 120 fő humán közszolgáltatásban dolgozó képzése megvalósult, illetve a 380 fő alacsony iskolai végzettségű, rossz munkaerő-piaci esélyekkel rendelkező lakos munkaerő-piaci esélyeinek javítása érdekében szervezett képzéseink is megvalósultak.
- A járványhelyzet miatt több programot is online módon kellett megszervezni, ami jelentős koordinációs munkát igényelt a munkatársak részéről.

**EFOP-1.5.3-16-2017-00001 – Tisza menti virágzás 2. (2017.12.01.-2021.04.30.)**

- Elnyert támogatási összeg: 499 940 931 Ft (100%-os támogatási intenzitás)
- A pályázat keretében – „Tisza menti virágzás 2.” című projekt – értékteremtő foglalkoztatás, a lokális közösségek erősítése, minőségi helyi szolgáltatások pilléreikhez kapcsolódó tevékenységek megvalósítására kerül sor.
- A program célja, a mindennapi élet során jelentkező hiányérzet enyhítését szolgáló programok, lehetőségek biztosítása az egyének, a családok komfortérzetének, településekhez való kötődésének erősítése érdekében. A projekt célja a társadalmi felzárkózás érdekében a területi különbségek csökkentése, a településeken a minőségi humán közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása, továbbá a helyi esélyegyenlőségi programokban feltárt problémák komplex, a helyi közösségekre és erőforrásokra alapuló kezelését célzó területi hatókörű fejlesztési programok kidolgozása és megvalósítása. E célok eléréséhez kapcsolódik a hátrányos helyzetű csoportokhoz tartozó aktív korú emberek foglalkoztathatóságának javítását támogató szolgáltatáscsomagok kialakítása.
- Hátrányos helyzetűek képzése:

- 300 fő képzése egyéni fejlesztési terv alapján: 1 fő 4X30 óra képzésen vehet részt, ami összesen 36.000 órányi képzést jelent az összesen 300 fő számára.
- 350 fő képzése nem egyéni fejlesztési terv alapján: 1 fő 30 óra képzésen vehet részt, ami összesen 10.500 órányi képzést jelent a 350 fő számára. Ebből 230 főnek, 3 kidolgozott tematika alapján munkaerőpiaci tréningen kell részt vennie.

**FÓKUSZ-2017/0127 – „Fókuszban az önkormányzati tagsággal rendelkező szociális szövetkezetek” – Legyen a vendégünk! (2017.09.01.-2020.08.31.)**

- Elnyert támogatás: 59 937 828 Ft
- A 2017. január 26. napjával megalakult, valamint 2017. február 02. napján cégbejegyzésre került Csongrádi Homokföveny Idegenforgalmi Szociális Szövetkezet (a továbbiakban: Szövetkezet) sikeresen pályázott a **FÓKUSZ Támogatási Program** keretében „Legyen a vendégünk!” című pályázat megvalósítására.
- A Szövetkezet az elnyert pályázatban 8 fő 36 hónapon keresztül munkaviszonyban történő foglalkoztatására, valamint a projekt megvalósítás időszakának befejezését követő 18 hónapon keresztül történő továbbfoglalkoztatására vállalt kötelezettséget. A pályázat célja elsősorban a hátrányos helyzetű személyek – különösen a közfoglalkoztatásból élők és tartós álláskereső – hosszú távú, stabil foglalkoztatása.
- A Szövetkezet tevékenysége elsősorban a turizmus fejlesztését szolgálja, fő tevékenysége szállodai szolgáltatás. FÓKUSZ program segítségével a Kemping területén található 5 db ikresített lábon álló fa üdülőépület felújítása valósult meg. Továbbá a pályázat megvalósítása során a projektből 36 hónapon keresztül 8 fő célcsoporttag és 1 fő projektmenedzser kerül finanszírozásra. A célcsoporttagi munkakörök: programszervező, recepció, takarító, karbantartó, gondnok. A pályázat célkitűzésein túl, az átfogó cél Csongrád legfontosabb turisztikai vonzerőinek, a Körös-toroknak és Belvárosnak egységes üzemeltetése, ezáltal idegenforgalmi súlyának erősítése, a vendégforgalom növelése. A Szövetkezet látja el a Körös-torok üzemeltetési feladataival járó teendőket (zöldterület gondozás, partfürdő üzemeltetés)
- Pályázati támogatásból megvalósult a Kemping területén található 5 db ikresített lábon álló fa üdülőépület felújítása (ácsmunka, asztalos szerkezetek, szárazépítés, bádigos munkák, festés, mázolás, épületgépészeti munkák, gépészeti szerelvények és berendezési tárgyak, villanyszerelés) magasabb komfortfokozatot biztosítva a megszálló vendégek számára.

**EFOP-1.2.9-17 – Nők a családban és a munkahelyen (2018.01.01 – 2020.12.31.)**

- Pályázat összege: 200.000.000 Ft
- Pályázat rövid leírása: A nők foglalkoztathatóságának javítása, különös tekintettel a helyben beazonosítható hiányszakmákra.
- Pályázat jelenlegi helyzete: CSAK-pont kialakításra került, a programok a szakmai terv szerint folyamatban vannak, egy targoncavezető és egy óvodai dajka OKJ-s képzés lezajlott, a takarítói tanfolyam folyamatban van.
- Mindezidáig 55.624.785 Ft került felhasználásra.

**EFOP-3.3.2-16-2016-00143 - Hozzáadott érték – komplex program Csongrád és térsége köznevelésének elősegítéséért (2018.06.01-2019.11.30.)**

- Elnyert támogatási összeg: 24 976 150 Ft (100%-os támogatási intenzitás)
- A projekt célja tanórán kívüli foglalkozások biztosítása a gyermekeknek és ezen belül is részben hátrányos helyzetű gyermekeknek. A programokon közel 900 óvodás, általános és középiskolás diák vett részt. 2 óvoda, 7 általános iskola, 2 középiskola bevonásával kerülnek/tek megvalósításra a programok. 38 témában kerültek kidolgozásra tematikák.



Ebből választhattak az intézmények és így 68 foglalkozás kerül megvalósításra. Olyan ismeretek elsajátítását kívántuk elérni programjainkkal, amelyekhez a tanítási órán nem juthatnak hozzá. Pl. Az én pénzem címmel a gyermekek pénzügyi ismereteinek a bővítését céloztuk meg. Hagyományőrző famegmunkálással ismerkedhettek az egyik középiskola tanulói. Nagy sikerrel zajlott a Disputa szakkör. Több intézmény is bevállalta a Szövegértés fejlesztő, szövegalkotó pályaorientációs foglalkozássorozatot. Minden általános iskolában megvalósult a Léleksimogató, amely biblioterápiás foglalkozássorozat. Az óvodások körében nagyon népszerű volt a néphagyományok felelevenítését célzó foglalkozás és több programot is szerveztünk a Kozmutza Flóra Általános Iskola diákjainak, amelyek a felzárkóztatásukban tudtak segítséget nyújtani.

**EFOP 3.7.3-16-2017-00137 - Fejlődj velünk! Az egész életen át tartó tanuláshoz hozzáférés biztosítása Csongrádon (2018. 05.01.–2019. 10.31.)**

- Elnyert támogatás mindösszesen: 33.362.385,- Ft, melyből a tartalék összege: 333.623,- Ft, felhasználható forrás: 33.028.762 Ft. (100% támogatási intenzitás)
- Felnőtt korosztálynak, részben hátrányos helyzetűeknek képzések szervezése. Kiemelten fontosnak tartottuk a projektben olyan programok szervezését, amelyek a felnőttkori pályamódosítás, pályaorientáció területét érintik. Segítséget kívántunk nyújtani pl. a digitális alapismeretek elsajátításhoz, a vállalkozói kompetenciák fejlesztéséhez, a kommunikációs készségek fejlesztéséhez.
- 15 fajta képzést indítottak, köztük szakköröket, szabadegyetemeket, tréningeket, klubokat.
- Ezekben a programokon közel 400 fő vett részt. Záró rendezvény megtartásra kerül: 2019.09.17.

**205118/00126 Nemzeti Kulturális Alap Közművelődés Kollégiuma - Gyermek előadások Csongrád járás kistélepülésein (2018. 02. 06.- 2018.06.12.)**

- Elnyert támogatási összeg: 600.000,- Ft
- A Barboncás Együttes a Fekete kisasszony című mesét mutatta be alsós diákok előtt, 4 településen - összesen 240 gyermek előtt. Az archaikus roma mese, Bari Károly gyűjtéséből, segítette a közösségen belüli integrálódást, az egyes kisebbségek értékeinek felmutatását, s egymás elfogadását.
- Tóth Péter Lóránt Radnóti- és Latinovits-díjas pedagógus végzettségű versmondó két évforduló köré építette rendhagyó irodalom- és történelem óráját. Arany János versein keresztül emlékezhetünk a költő születésnapjára, a Szent Lászlóról szóló történetek pedig a vitézi lét és az emberi nagyság kérdéseit mutatta be drámás játékok segítségével, 150 felsős diáknak. Az előadások helyszínei: Felgyő, László Gyula Általános Iskola, Csanytelek, Általános Iskola, Tömörkény, Tömörkény István Általános Iskola, Csongrád-Bokros, Általános Iskola.

**Vidéki gazdaság és a lakosság számára nyújtott alapszolgáltatások fejlesztése, idők nappali ellátása (2015)**

- Támogatási összeg: 7 867 677 Ft
- Beszerzett gépjármű: Ford Transit, NGP -074 forgalmi rendszámú tanyagondnoki jármű beszerzése.

**NKA 205107/02986 ÉRZÉKENYÍTÉS Művészeti találkozó (2019.11.28.-2019.12.06.)**

- Elnyert támogatás összege: 300.000,-Ft
- Művészeti találkozó a Fogyatékos Emberek Világnapja alkalmából

## 8.1.2 Antiszegregációs terv

### 8.1.2.1 Az antiszegregációs fejlesztési célok és beavatkozási javaslatok

Az antiszegregációs terv elsősorban horizontális, minden hátrányos helyzetű lakosnak elérhető intézkedéseket részesíti előnyben, amelyek hozzásegítheti a társadalmi csoportot a hátrányok csökkentésére és az öngondoskodás lehetőségét teremti meg számukra.

A város kiterjedt szociális foglalkoztatási programot működtet, amely társadalmilag hasznos tevékenységet, megbecsülést, jövedelmet és közösséget biztosít a hátrányos helyzetűek számára.

95. táblázat: Horizontális antiszegregációs célok és beavatkozások

	Célok	A célok elérése érdekében tervezett beavatkozások 2021-2027	Költség és annak tervezett forrása
1.	Foglalkoztatás elősegítése	Foglalkoztatási esélyteremtés képzéssel, tréninggel	TOP Plusz ESZA
		Ösztöndíj program tanulóknak	Önkormányzat
2.	Digitális kompetenciák fejlesztése	Digitális kompetenciák fejlesztése minden generációnak	TOP Plusz ESZA
3.	Esélyteremtés hátrányos helyzetű gyermekeknek	Tehetséggondozó és felzárkóztató programok, ösztöndíjak iskolásoknak	TOP Plusz ESZA
4.	Fiatalok helyben maradásának és letelepedésének ösztönzése	Mecénás/gyakornoki/tanonc program iskolából kikerülő szakmai továbbképzésre	GINOP Plusz, TOP Plusz ESZA

A méltó és megfizethető lakhatás megteremtése hosszú folyamat eredménye lehet. A szociális bérlakások egy része komfort nélküli és felújításra szorul, másik része összkomfortos, ám túlságosan drága a fenntartása. A szociális bérlakások felújításánál a mozgáskorlátozottak számára megfelelő akadálymentesített ingatlanok kialakítása szükség szerint történik.

96. táblázat: Területi fókuszú antiszegregációs célok és beavatkozások

	Szegregátum	Célok	Tervezett beavatkozások 2021-2027	Költség és annak tervezett forrása
1.	1-3	Méltó és megfizethető lakhatás	Szociális városrehabilitáció	TOP Plusz ERFA, ESZA

### 8.1.2.2 A szociális városrehabilitáció akcióterületének meghatározása és a választás indoklása (amennyiben releváns)

Mivel jelen dokumentum készítésekor a 2022-es népszámlálás részletes adatai nem ismertek, a TOP Plusz forrásokból finanszírozható szociális városrehabilitációs projekt tartalma, illetve célterülete pontosan nem határozható meg, a jelenlegi tervek felülvizsgálatra kerülnek az FVS népszámlálási adatok alapján történő módosítása során.

A szociális városrehabilitáció a 3. szegregátumban kezdődik meg, mert ott:

- a legmagasabb a lakónépesség,
- a városközponttól legtávolabb helyezkedik el,
- itt található önkormányzati bérlakások,
- a legmagasabb az időskorúak aránya és legalacsonyabb az aktív népességé.

### 8.1.2.3 A két antiszegregációs beavatkozási dimenzió kapcsolata

Jelen időszakban egy szegregátumban kezdődhet meg a városrehabilitációs program. A város még nem rendelkezik tapasztalattal ilyen jellegű beavatkozás eredményeit és hatásait illetően, ezért szoros monitoring mellett folyamatos visszacsatolási körökben javítja a program eredményességét és hatásosságát.

A horizontális beavatkozások tekintetében már rendelkeznek tapasztalattal mind a szociális szolgáltatások szakemberei és a részvevő civil szervezetek, mind maguk az érintettek. A tapasztalatok alapján újrachangolt programok folytatása indokolt és ösztönzött, mind a szegregátumokban, mind az azon kívül élő hátrányos helyzetűek esetében.

97. táblázat: Antiszegregációs intézkedések és a szegregátumok kapcsolata

Intézkedések	Szegregátum 1.	Szegregátum 2.	Szegregátum 3.
Szociális bérlekások fejlesztése			X
Akadálymentes, mozgáskorlátozottak önálló életvitelét lehetővé tevő szociális bérlekások kialakítása			X
Foglalkoztatási esélyteremtés képzéssel, tréninggel	X	X	X
Ösztöndíj program tanulóknak	X	X	X
Digitális kompetenciák fejlesztése mindene generációnak	X	X	X
Tehetséggondozó és felzárkóztató programok, ösztöndíjak iskolásoknak			
Mecénás/gyakornoki/tanonc program iskolából kikerülő szakmai továbbképzéshez	X	X	X

#### 8.1.2.4 A beavatkozások ütemezése

2022-ben folyik az FVS tervezése és az érintettek bevonásával az antiszegregációs terv tartalmának és ütemezésének a kidolgozása, valamint a projektek előkészítése, ahol szükséges (új közösségi ház kialakítása) tervek készítése.

98. táblázat: Az antiszegregációs terv megvalósításának ütemezése

Tervezett akciók és beavatkozások	2022 1. félév	2022 2. félév	2023 1. félév	2023 2. félév	2024 1. félév	2024 2. félév	2025 1. félév	2025 2. félév
Szociális bérlekások fejlesztése, közösségi ház építése, járda és út építése, felújítása				X	X	X	X	X
Akadálymentes, mozgáskorlátozottak önálló életvitelét lehetővé tevő szociális bérlekások kialakítása						X	X	X
Foglalkoztatási esélyteremtés képzéssel, tréninggel			X	X	X	X	X	X
Ösztöndíj program tanulóknak			X	X	X	X	X	X
Digitális kompetenciák fejlesztése minden érzékeny társadalmi csoportnak			X	X	X	X	X	X
Tehetséggondozó és felzárkóztató programok, ösztöndíjak iskolásoknak			X	X	X	X	X	X
Mecénás/gyakornoki/tanonc program iskolából kikerülő szakmai továbbképzéshez			X	X	X	X	X	X

#### 8.1.2.5 Az antiszegregációs terv pénzügyi terve

Az antiszegregációs terv pénzügyi terve tapasztalatokra és hozzávetőleges műszaki tartalomra épülő előzetes becsléseket tartalmaz.

A terv keretein belül 14 szociális bérlekás felújítása, komfortosságának kialakítása, növelése valósul meg, valamint a szegregátumon belül járda- és útépitésre, megfelelő pénzügyi mozgástér mellett egy közösségi ház építésre kerül sor.

99. táblázat: Az antiszegregációs terv pénzügyi terve

Tervezett akciók és beavatkozások	becsült költség	tervezett forrás
Szociális bérlekások fejlesztése, közösségi ház építése, járda és útfelújítás és építés	100	TOP Plusz

Tervezett akciók és beavatkozások	becsült költség	tervezett forrás
Akadálymentes, mozgáskorlátozottak önálló életvitelét lehetővé tevő szociális bérlekások kialakítása	50	TOP Plusz
Foglalkoztatási esélyteremtés képzéssel, tréninggel	160	TOP Plusz ESZA
Ösztöndíj program tanulóknak	73	Önkormányzat
Digitális kompetenciák fejlesztése minden érzékeny társadalmi csoportnak	75	TOP Plusz ESZA
Tehetséggondozó és felzárkóztató programok, ösztöndíjak iskolásoknak	130	TOP Plusz ESZA
Mecénás/gyakornoki/tanonc program iskolából kikerülők szakmai továbbképzéshez	130	GINOP Plusz, TOP Plusz ESZA
ebből: Szociális városrehabilitációs projekt	150	TOP Plusz ERFA, ESZA
Összesített költség:	718	

## 8.2 Elvégzett kérdőíves felmérések dokumentálása

### 8.2.1 Lakossági felmérés

Csongrád város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája megköveteli a lakosság véleményének, elégedettségének vizsgálatát a közszolgáltatásokat és a fejlesztendő területeket illetően.

#### Módszertan

##### *A kérdőív kidolgozása*

A stratégia megalapozását szolgáló kérdőív az FVS módszertani útmutató ajánlásainak megfelelően készült el, amely a Csongrád Városi Önkormányzat véleményezése után vált véglegessé.

##### *Az adatgyűjtés módja*

A jelenlegi COVID helyzetre való tekintettel a reprezentatív mintavételen és ez alapján a személyes megkeresésen alapuló adatgyűjtési módszertant nem tartottuk megfelelőnek. Ehelyett egy online google kérdőíves felmérés készült. A Város a 23 kérdést tartalmazó kérdőívet Csongrád város honlapján 2021. december 3-án tette közzé. A város lakosságának a google kérdőív kitöltésére december 21-ig volt lehetősége. A kérdőívek közel fele már az első két napon beérkezett.

Az alkalmazott eszköz, vagyis az online kérdőív módszertani korlátai miatt feltételezzük, hogy az internetes hozzáféréssel vagy/és IT ismeretekkel nem rendelkezők kimaradtak a felmérésből. Ennek következtében Csongrád esetében az idősebbek, a szegényebbek és a tanyán elszórtan élők véleményének alulreprezentáltsága valószínűsíthető.

##### *A beérkezett kérdőívek*

Csongrád város lakossága 2021. január 1-én 16.317 fő volt<sup>51</sup>, így a lakosság 0,87%-a töltötte ki a kérdőívet. A 142 kapott válasz 21db-bal kevesebb, mint az 1%-os minta elemszáma lenne. A válaszok nemre és korszerkezetre nézve nem tekinthetők reprezentatívnak. Az egyes csoportok elemszáma lehetővé tenné az eredmények felszorzását a válaszadók neme szerint, így arra nézve reprezentatív elemzést kaphatnánk. Ez azonban az adatgyűjtés alapvető módszertani hiányosságát nem tudja kiküszöbölni, és a kérdések tartalmi vonatkozásai és gyakorlati relevanciája szerint a válaszadó neme indifferens, ezért megítélésünk szerint az

<sup>51</sup> [www.nyilvantarto.hu](http://www.nyilvantarto.hu)

alapadatokból származó eredményeket nem szükséges felszorozni. A válaszadók korösszetétele jelentősen eltér a népesség korszerkezetétől, amely több korcsoport esetében viszonylag kicsi az elemszámot eredményezte, így a felszorozásos módszerrel lényegesen jobb adatra nem tehetnénk szert, mint az alapadatok elemzésével. Ezek következtében az elemzésünk megmaradt az alapadatok interpretációjánál, és ezt a lakosság egészére nézve releváns információnak tekintjük.

## Eredmények

### Demográfia

A lakossági felmérésre 142 válasz érkezett, a női kitöltők aránya jóval meghaladja a férfiakat (65,5, illetve 33,1%), 2 fő nem kívánt válaszolni. Az életkor szerinti megoszlásban a 26-50 éves korosztály dominál 87 fővel, őket követik az 51-64 év közöttiek (31), legkevésbé a fiatalok és a nyugdíjasok képviselik magukat, összesen 16,9 %-kal (7, illetve 17 fő). A 142 válaszadó 57%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel (8 személy felsőfokú szakképesítéssel, főiskolai vagy egyetemi diplomával 72 fő, 1 jelölés pedig a doktori fokozatra is érkezett). Legmagasabb iskolai végzettségnek az érettségit jelölte meg a kitöltők 12,7%-a (18 fő), további 20,4% (29 fő) rendelkezik az érettségin túl szakképesítéssel is, az érettségi nélküli szakképesítésre pedig 10 szavazat (7%) érkezett. 4 kitöltő az általános iskolát jelölte legmagasabb végzettségnek, ebből 3 fő járta végig a 8 osztályt. A 142-ből 74 fő, a válaszadók több, mint fele (52,1%) alkalmazottként dolgozik, 21 fő (14,8%) közép- vagy felsővezetőként, 12 fő (8,5%) vállalkozóként tevékenykedik. A tanulók és nyugdíjasok aránya 18,3% (5, illetve 21 fő), a GYES-t vagy a GYED-et jelenleg 7 kitöltő (4,9%) veszi igénybe. Háztartásbelinek és egyéb indokból inaktívnak 1-1 fő jelölte magát. A megkérdezettek szinte egyharmada közintézmény vagy közhivatal foglalkoztatottja (47 fő, 33,1%), a nagyvállalatok, illetve kis- és középvállalkozások tagjai hasonló arányban vannak jelen, együttesen 33,8 % (25 és 23 fő). Az egyéni- vagy mikrovállalkozásokat 11 fő (7,7%) képviseli, nonprofit civil szervezet munkatársa 7 fő (4,9%). A kitöltők 20,4%-a szerint a munkavégzés helyének típusa nem releváns. A megkérdezettek döntő többsége (88 fő, 62 %) Csongrádon dolgozik. Gyakori még a járáson belüli (11 fő), illetve az egyéb, Csongrád-Csanád megyei településen történő munkavégzés (19 fő). Megyén kívüli települések munkavállalói is kitöltötték a felmérést, kiemelkedik Budapest (6 fő) és Kiskunfélegyháza (5 fő), érkezett még szavazat Orosháza, Kecskemét, Tiszaalpár, Győr és Paks településekre is. 2 személy külföldi munkavállalóként hivatkozott magára.

### Tematikus kérdések

A lakossági felmérés során tematikus kérdéseket is megfogalmaztunk a város megtartó képességével, digitális felszereltségével, a zöldülés iránti elköteleződésével, valamint a helyi jellegzetességekkel kapcsolatban, melyek támogatták Csongrád öt dimenzió menti helyzetértékelését.

A Megtartóképesség tekintetében kíváncsiak voltunk arra, hogy a lakosok helyi kötődésének alapját milyen tényezők adják – itt több válaszlehetőség megjelölésére is lehetőség volt. A válaszadók 59,2%-a számára a helyi kötődés alapja leginkább abban teljesedik ki, hogy születési helyük is Csongrád volt. Ugyancsak jelentős az 57%-uk által megjelölt „Itt alapított otthont és családot” opció. Emellett a kitöltők 45,8%-a számára a táj és a természeti adottságok jelentik a kötődés alapját, melytől kicsivel lemaradva, a válaszadók 45,1%-át tömbösítve a nyugodt kisvárosi lét opció helyezkedik el. Kevésbé népszerű válasznak számított ugyanakkor a helyi szokások ismerete és gyakorlása, melyet csupán a kitöltők 14,8%-a jelölt meg, továbbá az az opció, hogy egy kisebb helyi közösség tagjaként szívesen tölti a többiekkel szabadidejét válaszadónk (ezt csupán a kitöltők 14,1%-a jelölte meg). Azon csongrádi lakosok körében, akik a felmérésben szerepeltek, a helyi identitásúak összetartása, valamint az a válaszlehetőség, miszerint itt találtak biztos egzisztenciára, munkára, kevésbé számítottak népszerű válasznak, a kitöltők csekélyebb százaléka érezte e tényezőket kötődésük alapjának (rendre 7,7%-os és 11,3%-os értékekkel).



A dimenziókn belül a helyi életminőség tekintetében igyekeztünk felmérni, hogy a csongrádi lakosok körében mely tényezők lennének képesek növelni elégedettségüket. Az alábbi opciókat értékelték a válaszadók egy 1-5-ig terjedő skálán, ahol az 1-es a „nagyon jelentős szerepet játszana”, míg az 5-ös a „nem játszana szerepet” jelentéssel bírt: változatosabb munkahelyek; magas jövedelmet biztosító munkalehetőségek; a jelenleginél magasabb színvonalú közszolgáltatások (iskola, egészségügyi, szociális ellátás stb.); minőségi közösségi terek a városközpontban és a lakóhelyem közelében; gazdagabb és magasabb színvonalú, igényekre szabott kulturális kínálat; sportolási lehetőségek további bővítése; magas színvonalú kiskereskedelmi és vendéglátóipari szolgáltatások; kedvezőbb lakhatási lehetőségek; jobb közbiztonság. Bár a felsoroltakat minden esetben fontosnak találták válaszadóink, a legszembetűnőbb eredményekkel egy területen találkozunk: a **magas jövedelmet biztosító munkalehetőségek** megléte 53,5%-uk számára nagyon jelentősen, míg 26%-uk számára jelentősen növelné az életminőséggel való elégedettséget. További tényezők, melyeknek kiemelten fontos szerepet tulajdonítottak a kitöltők e tekintetben (nagyon hasonló eredménnyel és arányokkal), az a **gazdagabb és magasabb színvonalú, igényekre szabott kulturális kínálat** (42,2%: nagyon jelentős; 38,7%: jelentős); a **minőségi közösségi terek** megléte a városközpontban és a kitöltő lakóhelyének közelében (40,1%: nagyon jelentős; 37,3%: jelentős); a jelenleginél **magasabb színvonalú közszolgáltatások** megléte (40,1%: nagyon jelentős; 36,6%: jelentős); valamint a **változatosabb munkahelyek** megléte (38,7%: nagyon jelentős; 33%: jelentős). E tényezőket (kicsivel kevesebb százalékértékekkel) követték a magas színvonalú kiskereskedelmi és vendéglátóipari szolgáltatások meglétének fontossága (32,3%: nagyon jelentős; 41,5%: jelentős); a kedvezőbb lakhatási lehetőségek megléte (35,9%: nagyon jelentős; 30,2%: jelentős); valamint a jobb közbiztonság (30,9%: nagyon jelentős; 39,4%: jelentős). Kevésbé számított meghatározónak ugyanakkor a sportolási lehetőségek további bővítése (28,8%: nagyon jelentős; 34,5%: jelentős), mely a lakosok jelenlegi állapottal való elégedettségét sugallja e területeken.

A városban elérhető humán közszolgáltatásokkal és az egyéb városi életminőséget befolyásoló tényezőkkel való elégedettséget is felmértük válaszadóink körében. Ezek az óvodai ellátással; az általános iskolai infrastruktúrával és felszereltséggel; az általános iskolai oktatással; az egészségügyi alapellátás minőségével; az egészségügyi szakellátás minőségével; a kulturális szolgáltatások (intézményekhez kötött pl. mozi, kulturális központ stb.); a szociális ellátással (pl. idősellátás); a bölcsődei ellátással; a közterületek minőségével általában (közterek, utak stb.); a zöldfelületekkel (parkok, ligetek, fasorok); a közvilágítással a közvetlen lakókörnyezetben; a közbiztonsággal a városközpontban nappal és sötétedés után; a közbiztonsággal a válaszadó közvetlen lakókörnyezetében sötétedés után; a járdák minőségével közvetlen lakókörnyezetében; a városi kerékpárutak hosszával és minőségével a városban; a kerékpárosokat támogató infrastruktúrával (pl. tárolók, esővédő beállók stb.); az utak minőségével általában a városban; a parkolással általában a kiemelt közintézmények közelében; továbbá a parkolással a kereskedelmi létesítmények közelében. Az óvodai és bölcsődei ellátással (kifejezetten elégedettek voltak mindkettővel a lakosok), az általános iskolai infrastruktúra-felszereltséggel, a szociális ellátással, a közvilágítással a közvetlen lakókörnyezetben, a városközpontban lévő közbiztonsággal nappal (kifejezetten elégedettek voltak vele a lakosok) és sötétedés után, a közvetlen lakókörnyezetükben lévő közbiztonsággal sötétedés után (kifejezetten elégedettek voltak vele a lakosok), valamint a városi kerékpárutak hosszával a városban többnyire elégedettek, illetve közepesen elégedettek voltak válaszadóink. Ugyanakkor az általános iskolai oktatás, az egészségügyi alapellátás minősége, a zöldfelületek (parkok, ligetek, fasorok), a közterületek általában vett minősége (pl. közterek, utak), továbbá a városi kerékpárutak minősége tekintetében már megjelent egy kisebb fokú elégedetlenség is, s a közepesen elégedettek száma túlszárnyalta az elégedetteket. A városban fellelhető egészségügyi szakellátás minőségével, az utak általában vett minőségével a városban, a kiemelt közintézményeknél, valamint a kereskedelmi létesítmények közelében – bár e tekintetben meghaladta az alig elégedettek számát az elégedetteké, jelezve, hogy a kiemelt közintézmények közelében történő parkolás problémásabb – történő parkolással való elégedettség nagyon megoszlott a válaszadó

csongrádi lakosok körében, a közepes elégedettség kisebb dominanciája mellett közel azonos mennyiségű voksot adva az elégedett, alig elégedett, egyáltalán nem elégedett kategóriákra.

Sugallva az infrastrukturális fejlesztések szükségességét két területen is, egyrészt a járdák minőségével közvetlen lakókörnyezetükben a kitöltők 20,4%-a alig, 26,7%-a pedig egyáltalán nem elégedett, másrészt a kerékpárosokat támogató infrastruktúra minőségével (pl. tárolók, esővédő beállók stb.) a válaszadók 28,8%-a alig, 28,1%-a pedig egyáltalán nem elégedett. Szembetűnő volt emellett a válaszadók körében az intézményekhez kötött kulturális szolgáltatások (pl. mozi, kulturális központ) minőségével való elégedettség, illetve elégedetlenség aránya: bár a közepes elégedettség volt jellemző, a többi felmért területhez képest az elégedetlenség („alig elégedett” és „egyáltalán nem elégedett” kategóriák összege) szintje kicsivel magasabb, összesen kb. 40,1%-ot tett ki. Ennek kapcsán a magasabb elégedetlenséget megjelenítő területek **potenciális fejlesztési lehetőségeket körvonalaznak** a város számára (pl. járdák és utak minőségének javítása, kulturális szolgáltatások minőségének fejlesztése, kerékpáros infrastruktúra rekonstrukciója).

Egy fontossági sorrendet is fel kellett állítania a kitöltőknek azzal kapcsolatban, hogy Csongrádon a közvetlen lakókörnyezetükben milyen fejlesztések megvalósulását tartanák elsődlegesnek az alábbi 11 intézkedés közül: új járdák, gyalogutak, terek építése; meglévő járdák, gyalogutak felújítása; közutak útburkolatának felújítása; új közút vagy csomópont építése vagy meglévők átépítése, módosítása; új parkolók építése (szintben vagy mélygarázs/parkolóház); meglévő parkolók felújítása, rendezése; új kerékpáros létesítmények építése, kialakítása (kerékpárút vagy -sáv, kerékpározható utak pl. forgalomcsökkentéssel, egyirányúsítással stb.); kerékpáros létesítmények fejlesztése (kerékpártárolók építése, kerékpáros infrastruktúra felújítása); zöldterület kialakítása, bővítése, felújítása (növényesítés, fásítás); közterületek fejlesztése (padok, szemetek, ivókutak stb. kihelyezése); közterületeken a közvilágítás fejlesztése. A leggyakrabban (az esetek 47,1%-ában legszükségesebbként, 42,2%-ában pedig szükségesként megjelölve) első helyre kerülő fejlesztés a közterületekre (pl. padok, szemetek, ivókutak kihelyezése) irányult, melyet a meglévő gyalogutak, járdák felújítása követett (a kitöltők 40,1%-a számára a legszükségesebb, míg ugyanekkor arányuk számára szükséges fejlesztésként Csongrádon). Ugyancsak kiemelt fejlesztési területeket sugallva, nagyon sokan vélték a zöldterületek kialakítását, bővítését, felújítását (142 főből összesen 109-en), valamint a közterületi közvilágítás fejlesztését (142 főből összesen 118-an) szükségesnek vagy a legszükségesebbnek.<sup>52</sup> A felsoroltakon túl a kerékpáros létesítmények fejlesztése (kerékpártárolók építése, kerékpáros infrastruktúra felújítása); az újabb parkolók építése vagy a meglévők felújítása, rendezése; a közutak útburkolatának felújítása; valamint az új közúti csomópont építése vagy a meglévő átépítése is szükséges fejlesztésként fogalmazódott meg Csongrád 142 lakosa körében, bár ezek kevésbé intenzív igényekként jelentek meg. A lakosságból a felmérésen résztvevő személyek a legkevésbé fontosnak az új járdák, gyalogutak, terek építését, illetve a kerékpáros létesítmények építését, kialakítását (kerékpárút vagy -sáv, kerékpározható utak pl. forgalomcsökkentéssel, egyirányúsítással stb.) látták.

A Digitális város dimenzió vizsgálatát támogató, digitalizációhoz kapcsolódó kérdésblokk is megtalálható volt Csongrád lakossági kérdőívében. Az elektronikus eszközök tekintetében a válaszadók 100%-a rendelkezik valamilyen smart eszközzel. A kitöltők 93,7%-a használ a hétköznapi okostelefont – mely viszonylag magas arányt képvisel a többi okos eszközhöz napi használatához képest –, emellett 62,7%-uk notebook-ot/laptopot, 54,2%-uk

<sup>52</sup>Az utóbbi tekintetében, kissé ellentmondva az előbbi kérdés megállapításainak, miszerint a közvilágítással a lakosság nagyobb része elégedettségét, illetve közepes elégedettségét fejezte ki.

személyi, asztali számítógépet, 50,7%-uk okos/smart televíziót, 27,5%-uk okos órát, s csupán 20,4%-uk használ táblagépet.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a lakosság milyen céllal használja az internetet (több válasz megjelölésére is volt mód). A kitöltők közül csupán 1 fő nyilatkozta azt, hogy egyáltalán nem használ internetet. Legtöbbjük (87,3%-uk) számára azonban információszerezésre és tájékozódásra, valamint 85,2%-uk számára kommunikációra és kapcsolattartásra szolgál (pl. telefonálás, levelezés, Skype stb.) a világháló. A lakossági felmérés emellett számot adott arról is, hogy a válaszadók 79,6%-a közösségi oldalak látogatása érdekében használja az internetet. Ezt az opciót szorosan követve, a válaszadók 74,6%-a jelezte, hogy ügyintézési céllal (pl. nyomtatványok letöltése és benyújtása), 73,9%-uk szolgáltatások igénybevétele céljából, legyen szó például elektronikus vásárlásról vagy épp szállás, illetve repülőjegy foglalások intézéséről, s 72,5%-uk az ügyfélkapu rendszeres használata céljából használja az internetet. Közepesen gyakori válasz volt, emellett a digitális átállás tekintetében fontos adatként hangsúlyozandó, hogy a kitöltők 64,1%-a számára képezi az internet a napi munkavégzés részét. A csongrádi felmérésben résztvevő lakosok 57,7%-ánál fordult elő, hogy az internetet szórakozási céllal (pl. video, film, zene letöltése) veszik igénybe. Végül, a legkevésbé népszerű opciók a tanulás, azaz oktatási anyagok letöltése és az e-oktatás igénybevétele, valamint a játék funkciók voltak, rendre 49,3%-os és 21,1%-os értékekkel.

Az IT-eszközök használatával kapcsolatos jártasságot is igyekeztünk felmérni, ahol a kitöltők saját korosztályukkal összevetett önreflexiójára alapoztunk<sup>53</sup>. A válaszadók többsége átlagos vagy átlag feletti képességeket tulajdonított magának, ugyanis 45,8%-uk gondolta úgy, hogy készségei átlag felettiak, az okostelefon és a rendszeres internet használat mellett e-ügyintézésre és egyéb, speciális IT eszköz- és szoftverhasználatra is képes, illetve 47,2%-uk hiszi magát átlagosnak e tekintetben (okostelefont a mindennapokban, emellett internetet is rendszeresen használnak). A kitöltők csupán 3,5%-a gondolta úgy, hogy digitális készségei az átlagnál kevésbé erősek, s rendszerint segítségre is szorulnak e területen, továbbá 1,4%-a a válaszadóknak, azaz 2 fő azt nyilatkozta, hogy egyáltalán nem rendelkezik ilyen készségekkel.

A Digitális város dimenzió kapcsán fontos annak felmérése is, hogy a lakosság milyen platformon (hagyományos postai levelezés, telefon, személyes ügyintézés, online ügyintézés/e-mail, mobil applikáció, digitális mérők/eszközök vagy egyáltalán nem kerül velük kapcsolatba) kerül kapcsolatba az egyes szolgáltatókkal. E tekintetben az alábbiakat vettük figyelembe: áramszolgáltatás, távhő/hőszolgáltatás (amennyiben releváns), víz és csatorna szolgáltatás, hulladékszállítás, közösségi közlekedés (helyközi járatok – helyi viszonylatban), közhivatali ügyintézés (önkormányzat, kormányhivatal), alapfokú oktatás (óvoda és általános iskola), egészségügyi alapellátás, kulturális szolgáltatások (intézményekhez kötött, pl. mozi, kulturális központ stb.), szociális ellátás (valamely családtag okán, pl. idősellátás). Az áramszolgáltatás tekintetében a kitöltők legnagyobb hányada (45,7%-a) online ügyintézés, illetve e-mail-ek formájában kerül kapcsolatba a szolgáltatóval. A távhő/hőszolgáltatás esetén a kitöltők 34,5%-a jelezte, hogy nem lép kapcsolatba a szolgáltatóval, ugyanakkor a többi válaszadó körében az online, illetve e-mail-es ügyintézés, valamint a hagyományos postai levelezés emelkedett kicsivel a többi opció fölé. A víz, illetve csatorna szolgáltatás tekintetében is ugyanez a trend figyelhető meg, ugyanakkor itt sokkal dominánsabb az online ügyintézés – a kitöltők 38,7%-a ezt az opciót részesítette előnyben. A hulladékszállítás tekintetében több megoldás is kiemelkedik, közel azonos arányokkal: a kitöltők 26,7%-a online és e-mail-ek formájában, 25,3%-uk hagyományos postai úton, továbbá 21,8%-uk személyes ügyintézés révén lép kapcsolatba a szolgáltatóval. A közösségi közlekedés, az alapfokú

<sup>53</sup> 2,1%-uk nem tudta megítélni az IT-eszközök használatával kapcsolatos jártasságát saját korosztályával összehasonlítva.

oktatás, valamint a szociális ellátás esetén a válaszadók viszonylag nagy hányada nem lép kapcsolatba a szolgáltatóval (rendre 33,8%-uk, 28,8%-uk és 27,4%-uk), ha pedig megteszik, jellemzően személyesen bonyolítják az ügyintézés (a közösségi közlekedésnél 26,7%-uk, az alapfokú oktatásnál 37,3%-uk, a szociális ellátás esetében pedig 35,9%-uk). A maradék három szolgáltatói területen a személyes kapcsolatfelvétel erős dominanciája figyelhető meg: a közhivatali ügyintézésnél (önkormányzat, kormányhivatal) mindez 54,9%-ot tesz ki, mely mellett az online/e-mailben történő kapcsolatfelvétel hangsúlyos, a válaszadók 30,2%-os részarányával; a kulturális szolgáltatásoknál pedig ugyancsak e két terület emelkedik ki 45,7%-os értékkel a személyes, míg 20,4%-os értékkel az online ügyintézésnél. Az egészségügyi alapellátás tekintetében is nagyon kiugró ennek a formának a dominanciája, ugyanis a kitöltők 52,1%-a személyesen intézi az ügyeit, s az elektronikus ügyintézés igencsak lemarad a területen (csupán 10,5%-os értékkel, melyet a telefonos ügyintézés előz meg 28,8%-kal), jelezve, hogy a lakosság még nem teljesen fogadta el az e-egészségügy jelenségét.

A Zöldülő város dimenziót is szem előtt tartva, a lakossági kérdőív egy zöldüléshez kötődő kérdéscsoportot is tartalmazott, melyben a kistelekiek életminősége, jövője került középpontba, nagy hangsúlyt helyezve a környezettudatosságra, valamint a zöldterületekre és fejlesztéseikre. Kíváncsiak voltunk, hogy kitöltőink saját életminőségük szempontjából mennyire tartják fontosnak az alábbi tényezőket: környezettudatos életvitel (takarékosság az erőforrások igénybevételeiben: víz, áram stb.); szelektív hulladékgyűjtés, hulladék hasznosítása otthon; közösségben való aktív részvétel, közös célokért való tevékenykedés; egészséges, a térségben megtermelt élelmiszerek fogyasztása; megújuló energiaforrások használata a háztartásban; megújuló energiaforrások használata. A felsoroltak többségét a válaszadók nagyon jelentősnek vagy jelentősnek gondolták, ugyanakkor amit „csupán” jelentősnek (37,3%-uk) vagy közepesen fontosnak (31,6%-uk) tartottak a többi tényezőhöz viszonyítva, az a közösségben való aktív részvétel és a közös célokért való tevékenykedés volt. Amit a lakosok legnagyobb százaléka nagyon jelentősnek talált, az egyrészt a szelektív hulladékgyűjtés és a hulladék otthoni hasznosítása (nagyon jelentős: 58,4%, jelentős: 34,5%), valamint a környezettudatos életvitel (nagyon jelentős: 47,9%, jelentős: 36,6%) volt. A maradék három tényező tekintetében is nagyon jelentősnek vagy jelentősnek gondolták a válaszadók életminőségük szempontjából a megújuló energiaforrások használatát (akár a háztartásukban is: 40,8%: nagyon jelentős, 33,8%: jelentős) – 40,8%: nagyon jelentős, 35,2%: jelentős –, valamint az egészséges, térségben megtermelt élelmiszerek fogyasztását (46,4%-uk számára nagyon jelentős, míg 38,7%-uk számára jelentős).

Emellett azt is felmértük, hogy az előbbi kérdésben felsorolt tényezőket mennyire tartják a lakosok fontosnak, amennyiben jövőjükre gondolnak. Természetesen, sugallva a lakosság tudatosságát, minden egyes szempontot a legtöbben a nagyon fontos kategóriába soroltak. A leginkább szembetűnő ezen a területen megint csak a szelektív hulladékgyűjtés, illetve otthoni hulladékhasznosítás volt a válaszadók 74,6%-ának véleménye (azaz „nagyon fontos”) mentén, s további 23,9%-uk találta mindezt fontosnak a jövőre nézve. Emellett kiemelkedett hasonló arányokat körvonalazva a környezettudatos életvitel (69,7%-uk számára nagyon jelentős, míg 28,8%-uk számára jelentős), melyet nagyon hasonló értékekkel a megújuló energiaforrások használata (akár otthon is) és az egészséges, térségben megtermelt élelmiszerek fogyasztása követett. S bár a közösségben való aktív részvétel és a közös célokért való tevékenykedés is sokak számára nagyon fontos vagy épp fontos kategóriába került, e tényező tűnt a jövőre vonatkozóan a legkevésbé fontosnak (51,4%: nagyon fontos, 32,3%: fontos).

A városi zöldterületeket és parkokat vizsgálva, a kitöltők 41,5%-a hetente legalább egyszer ellátogat oda, míg 21,8%-uk havonta. A csongrádi lakosok közül a megkérdezettek 29,6%-a napi rendszerességgel látogat parkokat, városi zöldterületeket, míg csupán 4,2%-uk

nyilatkozta azt, hogy soha.<sup>54</sup> E területek meglátogatásának célja jellemzően egy rekreációs séta volt (40,8%-os gyakorisággal), emellett a kitöltők 34,5%-a számára a zöldterületek látogatása a szabadidő eltöltésének egy módját jelenti. A válaszadók 7,7%-a kültéri közösségi és kulturális programokon való részvétel érdekében, 6,3%-uk pedig testedzés miatt látogat parkokat, városi zöldterületeket. Emellett pár válasz tekintetében előkerült a kutyasétáltatás is. A válaszadók megközelítőleg 6%-a mondta azt, hogy nem látogat effajta területeket.

A belvárosi zöldfelületek vonzóbbá tétele érdekében megkérdeztük a lakosokat, hogy mik azok az új funkciók, fejlesztések, amiket fontosnak tartanak. A válaszadók szerint a legfontosabb az lenne (66,9%-uk szerint), hogy több szolgáltatás elérhetőségét biztosítsák a környéken (pl. büfé, fagyizó, nyilvános WC stb.). Ezt követte nem sokkal lemaradva, 62,7%-os értékkel az az opció, mely a gyakrabban megrendezett kültéri programokról szólt, melyekért érdemes lehetne a parkokba látogatni. Ugyancsak fontosnak bizonyult a csongrádi zöldfelületek vonzóbbá tétele esetén a sétautak fejlesztése, melyet a válaszadók 59,2%-a említett. A középmezőnyben helyezkedtek el a közvilágítás javítását célzó intézkedések (50,7%-os értékkel), valamint a játszótérek, testedző eszközök kihelyezése a parkhoz kapcsolódóan (41,5%-kal). Végül, a legkevésbé népszerű opciók 40,8%-os értékekkel a kisebb csoportok szabadtéri összejöveleit lehetővé tevő utcabútorok kihelyezése, valamint a válaszadók csupán 33,1%-a által megjelölt zenepavilon létesítése voltak. További ötletekként merültek fel a lakosság körében a gyakoribb karbantartási és takarítási munkálatok, valamint a kutyafuttatók és futópályák kialakítása.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a lakosság milyen környezettudatos eszközökkel, megoldásokkal rendelkezik otthonában. A legtöbben (51,4%-uk) házi komposztálóval rendelkeznek, emellett 21,1%-uk okos fogyasztásmérővel (pl. elektromos áram, víz, gáz stb. szolgáltatás), illetve ugyancsak 21,1%-uk tudatos otthonnal (tájolás, klímátudatos növénytelepítés). A kitöltők csupán 6,3%-a rendelkezik hibrid vagy elektromos hajtású autóval, ám 16,9%-uk megújuló energiát használ otthonában (pl. napenergia, földhő). 14,8%-a a válaszadóknak okos lakás irányító rendszer birtokában van, mely automatikusan szabályozza a lakás hűtését, fűtését, emellett távolról vezérelhető. A legalacsonyabb az okos, családi ház telkét fenntartó rendszerrel rendelkezők száma volt (csupán 7-en a 142 kitöltő közül). A válaszadók 15,4%-a ugyanakkor semmilyen környezettudatos megoldással vagy eszközzel sem rendelkezik otthonában.

Végül, lakossági kérdőívünk zárásaként igyekeztünk feltárni a kitöltők helyi jellegzetességekhez (elsősorban termékekhez) való viszonyát. A helyben, illetve térségben létrehozott termékekkel kapcsolatban a válaszadók 95,8%-a nyilatkozta, hogy ismer effajta árukat. Legtöbben a zöldségeket és gyümölcsöket említették (85,9%-uk), 75,4%-uk pedig egyéb élelmiszereket, italokat. A csongrádi lakosok közül a felmérésben résztvevők 53,5%-a ismer helyi vagy térségben előállított használati tárgyakat (beleértve a kézműves termékeket) és 59,2%-uk van tisztában a helyi művészek alkotásaival. Nem csupán az általános ismeretre, de **konkrétumokra** is rákérdeztünk a helyi termékek tekintetében, ahol egy nyílt végű, felsorolást ösztönző kérdés támogatta a kutatást. Az élelmiszerek és italok kategóriája emelkedett ki leginkább, ahol a borok (Gutpintér Örömborászat, Bodor Martin Családi Borászat, Ungerbauer Családi Pincészet, Gulyás Ferenc borász) és pálinkák (háztól, termelőtől is vásárolható); pékáruk (helyi pékségek); tejtermékek (Felgyői Kecsesajt és tejtermékek); zöldségek, gyümölcsök és fűszerek (paprika (szentesi paprika is említésre került), csanyteleki fűszerpaprika, paradicsom); húskok (helyi hentesek: Bél-Világ); méztermelők, lekvárok és szörpök (Resszka kertje, Bokrosi méz); sütemények és cukrászdák (Csabi cukrászda) mellett a következő helyek és termékek kerültek említésre: Édes Batátám;

<sup>54</sup> A kitöltők közül csupán 4 személy nem kívánt válaszolni a kérdésre.



Vándor Tanya Étterem, Panzió, Levendulafarm; Brindza Vendégház Csongrád; Befőzde; Török Műhely; csíramálé; csongrádi csípős tekercs, bokrosi savanyúkáposzta. A kézművesség és a művészet terén az alábbiakat nevezték meg kitöltőink: Művésztelep; Alkotóház; Szalkai Mária festőművész képei; Kiss Gabriella (kéziszövés, csipkegyártás, nemezelés); Tarjányi József késes népi iparművész; Piroska János festményei; Dudás Sándor szobrász; Máté István szobrász. Emellett a csongrádi válaszadók kiemelték a piac szerepét is, ahol helyi, kézzel készült ruhaneműket, vesszőből font termékeket, rongyszőnyegeket, horgolt termékeket, ékszereket, bőrárakat, fából faragott termékeket lehet vásárolni. Végül, említésre kerültek a gyermekbútorok, az üvegbeton/fényáteresztő beton (Losonczy Áron), a kézműves mosható pelenka (Ági Gyapi), valamint a helyi kultúra részeként a néptáncgyűlés is.

Nem csupán a helyi, illetve térségi termékek ismeretére, de ezek beszerzésének helyére is rákérdeztünk kitöltőink körében. Csupán 2,8%-uk nyilatkozta azt, hogy nem vásárol ilyen árukat. Legtöbbször (77,5%-uk) a piacon szerzi be ezeket a termékeket, melyet 54,9%-kal a termelőtől való közvetlen vásárlás követ (agrártermékek esetén; amennyiben képzőművészeti termékekről van szó, a válaszadók 22,5%-a vásárol közvetlenül az alkotótól). A megkérdezettek 45,1%-a a kézműves vagy a termelő saját üzletében, míg 19%-uk internetes felületeken, általában weboldalakon vagy a közösségi média segítségével (pl. Facebook-on) szerzi be a termékeket.

A lakossági felmérés eredményei alkalmasak arra, hogy az FVS megalapozó tanulmány fejezeteiben hasznosítsuk, azonban a digitális átállás akcióterv kidolgozásához célzott felmérésre van szükség.

## 8.2.2 Intézményi/ szervezeti felmérés

### Intézményi felmérés

A felmérés célja az volt, hogy a városi funkciókat ellátó intézmények és gazdasági társaságok fejlesztési elképzelései és digitális technológia használatával kapcsolatosan információkat gyűjteni.

14 intézmény küldte vissza a 48 kérdést tartalmazó kérdőívet. A kérdőív jelentős része kifejtős választ kért, ezért world formátumban, e-mailen keresztül küldte ki az Önkormányzat a kérdőíveket az érintetteknek.

Az intézmények a szervezetre való jövőképpen szakmailag a status quo fenntartását, a szolgáltatások javítását, az intézmény karbantartását, fejlesztését nevezték meg. A tervezett változtatások többnyire az épületek állapotának javítására, az épületek udvarának, környékének rendezésére, a szolgáltatások minőségének és a felszereltség javítására, egy esetben a profil bővítésére irányulnak. A szervezeti változtatási igény nem merült fel. Hivatalos intézményfejlesztési dokumentum két esetben készült, a Művelődési Ház 2021-ben, a Batsányi János Gimnázium és Kollégium 2015-ben készítette el a fejlesztési tervét.

Az intézmények infrastruktúra fejlesztési igényei alapvető, működést befolyásoló körülmények, az épületek és az elavult szerkezetek bontását, felújítását tartalmazzák, óvodai csoportszobák klimatizálása is felmerült.

Az eszközfejlesztések az elavult felszerelések cseréjére vonatkoznak, a konyhákban mosogató gép beüzemelésére irányulnak, van, ahol fejlesztő eszközök, társasjátékok szükségesek, óvodákban szekrények és székek cseréje merült fel.

Az informatikai eszközfejlesztés elavult eszközök cseréjére irányul a tárcsás telefontól, a számítógépeken át a wifi jelerősítőig és a digitális tanterem beüzemeléséig, takarékos nyomtató beszerzéséig. Az intézmények informatikai fejlesztései alapvető eszközbeszerzéseket tartalmaznak, kivéve a GESZ esetében megfogalmazott komplett

rendszerfejlesztést, amely a közétkeztetés adminisztrációjának és igénybevételének digitalizálására irányul.

A szervezetfejlesztés általában nem a fejlesztési elképzelések élén szerepel, ez így van a csongrádi intézmények esetében is. A csongrádi intézményeknél ajándékbolt nyitása és egy esetben munkahelyi közösségfejlesztési igény fogalmazódott meg. A humán erőforrás fejlesztés az intézmények felénél szükséges. Van, ahol a munkatársak továbbképzése merült fel, van, ahol a létszám bővítése szükséges. Az intézményhálózat kapcsolati rendszerének bővítése két intézmény esetében merült fel, amely testvérvárosi kapcsolatokra épülnek, illetve szakmai-nevelésmódszertani tapasztalatcserére irányultak.

Az intézmények közül 8 már széleskörű pályázati tapasztalatokkal bír, épületfelújítás és energetikai korszerűsítés hat esetében történt, eszköz és informatikai eszköz beszerzés három esetben, egy esetben a konyha felújítását végezték el pályázat keretében. Újszerű fejlesztési elképzelést 10 intézmény vetett fel.

A 9 önkormányzati intézményben az alaptevékenységhez kapcsolódóan összesen 67 számítógép és laptop üzemel, 5 db adattároló szerver, 23 db nyomtató, 13 db fénymásoló működik. A számítógépeket többnyire a nyomtatókkal kötötték össze, két intézményben komolyabb számítógépes belső hálózatba szervezett.

Az önkormányzati intézményekben az utóbbi 10 évben jelentős informatikai fejlesztés nem valósult meg. Az intézmények fejlesztési elképzelései általában az épületek és a szolgáltatások megfelelő fizikai állapotának elérésére törekednek, az informatikai fejlesztések a géppark és elektronikus eszközök modernizálására irányulnak. Átfogó informatikai fejlesztési igény a közétkeztetés digitalizálására vonatkozóan fogalmazódott meg.

Az intézményeknél adminisztratív és alaptevékenységhez kapcsolódóan keletkeznek adatok, amelyeket két kivétellel saját adattárolóikon tárolják. Egy intézmény központi adatbázisban, egy harmadik fél szolgáltató rendszerében tárolja az adatait. Három intézmény csak felveszi és tárolja az adatokat, az intézmények felében napi szintű működés támogatására, belső használatra dolgoznak fel adatokat. Két intézmény használja fel a külső kapcsolatokban a keletkező adatokat.

Az intézményen belüli elektronikus kommunikáció e-mail-ben és telefonon minden intézményben használatos, chat felületen 5 intézményben dolgozók érintkeznek egymással, belső digitális üzenőfalat az intézmények fele használ.

Az intézmények külső kapcsolatai fenntartásához leggyakrabban e-mailt és telefont használnak, ügyfélszolgálatot 3 intézmény üzemeltet. Hirdető- és üzenőtablója 5 intézménynek van, postai levelezést 4 intézmény jelölt meg. Mobiltelefonos applikációt egyik intézmény sem használ.

Három intézmény nem használja a honlapját. Ezek közül egy kapacitás hiány miatt nem üzemeltet honlapot, egy másik napi személyes kapcsolatok miatt nem tartja szükségesnek honlap fenntartását. Az intézmények honlapjain egyirányú információközlés valósul meg az intézményről, űrlapok tölthetők le, csak a művelődési ház felületén folyik többoldalú információcsere.

Ügyfelekkel való kapcsolattartásra három intézmény nem használ internetes kommunikációt, négy intézmény a honlapot, 4 intézmény applikációt jelölt be kommunikációs csatornaként.

A fenntartást segítő okos eszközök között riasztó, mozgásérzékelős riasztó tűzjelző, CO érzékelő szerepel. Egyéb területeken nem használnak az intézmények okos eszközöket. Az épületekről papír alapú tervek, öt intézménynél szkennelt alaprajzok állnak rendelkezésre.

Az informatikai feladatokat ellátó személyt vagy a fenntartó biztosítja, vagy külsős szerződött partnerrel oldják meg az intézmények, és igény szerint biztosítják a szolgáltatást.

A munkatársak informatikai képzését különbözőképpen oldják meg az intézmények. Három intézményen belül voltak képzések, négy intézményben nem számoltak be szisztematikus informatikai ismeretek átadásáról, egy intézményben OKJ-s képzésen vettek részt a munkatársak, egy másik intézményben pályázatból megvalósult oktatás útján sajátították el az ismereteket.

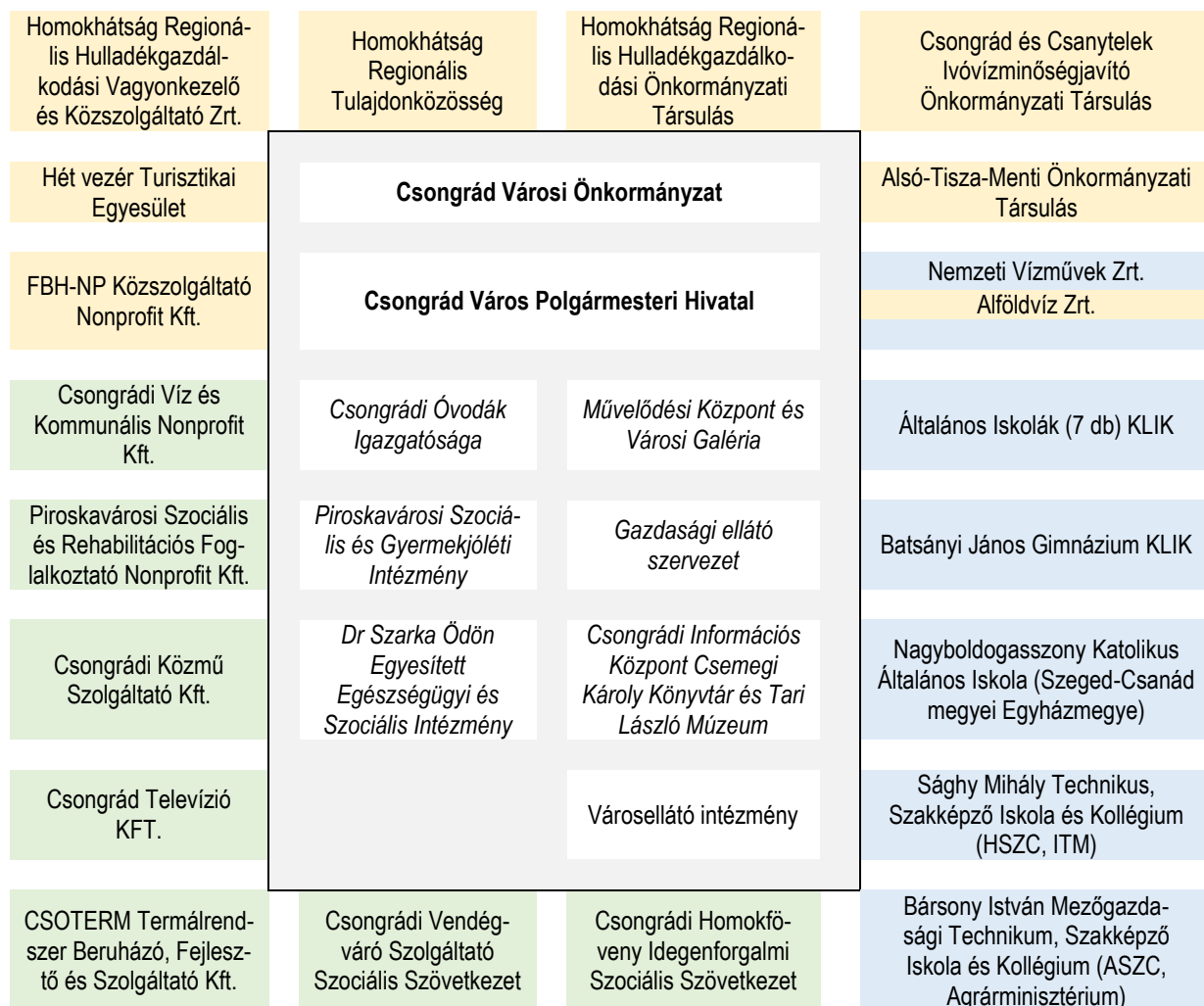
Az intézményi felmérés digitális eszközhasználatra vonatkozó kérdései és válaszai a digitális átállás akcióterv kidolgozásához kiinduló információként szolgálhatnak, ugyanakkor további, intézményenként, szervezetenként részletes digitalizációs lehetőségeket feltáró, az igényeket és megvalósíthatóságot mérlegelő felmérésre van szükség.

### **8.3 Finanszírozási terv beavatkozásoként**

Melléklet: Csongrad\_finanszirozasi\_tervtabla\_05\_26.xls

## 8.4 Működési térkép

74. ábra: Működési térkép



Jelmagyarázat:

Csongrád Városi Önkormányzat és intézményei	Csongrád Városi Önkormányzat tulajdonú szervezetek	Csongrád Városi Önkormányzat résztulajdonú, részvételével működő szervezet, társulás	Önkormányzattól függetlenül működő intézmények
---	--	--	--